Islamic
209
Ali
20757
LIBRARY
LAL BAHADUR SHASTRI
National Academy of Administration
MUSSOORIE

*Accession No.*_____

1. Books are issued for 15 days only but may have to be recalled earlier if urgently required.
2. An over-due charge of 25 Paise per day per volume will be charged.
3. Books may be renewed on request, at the discretion of the Librarian.
4. Periodicals, Rare and Reference books may not be issued and may be consulted only in the Library.
5. Books lost, defaced or injured in any way shall have to be replaced or its double price shall be paid by the borrower.

Kristinuskon voittokulku

LÄHETYSHISTORIA

KIRJOITTANUT

GERTRUD AULÉN

LIITTEENÄ:

SUOMEN PAKANALÄHETYSTOIMI

KIRJOITTANUT

K. A. PAASIO

SUOMEN LÄHETYSSEURA, HELSINKI

KUOPIO 1927
OSAKEYHTIÖ KUOPION UUSI KIRJAPAINO

SISÄLLYS:

Sivu

Jumalan valtakunta on sinapinsiemenen kaltainen 1
Vanhan ajan lähetyshistoria 4
Keskiajan lähetyshistoria 7
Uudempi aika 13
Uskonpuhdistuksen ajan suhde lähetykseen 13
Katolinen lähetys 14
Protestantinen lähetys 19
Siirtomaalähetys 20
Elpyvää harrastusta 22
Vanhin luterilainen lähetys 23
Veljesseurakunnan lähetys 27
David Zeisberger 30
Veljesseurakunnan merkitys lähetykselle 34
Uusi aika koittaa 35
Itä-Indian kauppaseura 37
Ratkaiseva sana 38
Lähetysajatuksen voitollepääsy 40

Tienraivaajia 44

LÄHETYSMAAT:

I. Idän sivistysmaat.

India.

Indian maa, kansa ja uskonnot 49
Kristinusko Indiassa 57
Vanha syyrialainen kirkko 57
Vanhempi lähetys 58
Ensimäinen uranuurtaja 59
Perustamisaikoja 66
Alexander Duff, koululähetyksen uranuurtaja 69
Myötä- ja vastoinkäymistä 78

Mitä lähetys on aikaansaanut Indiassa? 82
Mitä numerot puhuvat 82
Kastittomat ja kristinusko 85
Työ korkeampien kastien keskuudessa 89
Indian naiset 91
Erilaisia lähetyskeinoja 95
Leskien äiti 105
Toivioretkeläinen 111
Uudenaikainen India 117
Nykyinen tilanne 125

Birman apostoli 128

Kiina 137

Kiinan maa ja kansa 137
Kiinan uskonnot 139
Vanhin lähetys Kiinassa 141
Ensimäiset protestantiset lähetysyritykset 142
Kiinan ensimäinen lähetyssaarnaaja 143
Valtiolliset olosuhteet 147
Piiritys 150
Rynnistyksen aikakausi 1860—1900 152
Hudson Taylor 154
Kiinan Sisämaanlähetys perustetaan 159
Valoisampia aikoja 165
Kiina ja nykyaikainen suurvaltapolitiikka .....
Kiinan muuttuminen 168
Uskonnolliset olot uudessa Kiinassa 172
Nykyaikainen lähetystyö Kiinassa .....
Sen asema 175
Probleemeja ja tehtäviä. Eri työnhaaroja 177

Kiinan sivumaat 186

Japani.

Suljettu maa 191
Japanin uskonnoista 192
Japanissa tapahtunut muutos 193
Japanin suhde kristinuskoon 194
Kristinuskon voittokulku 198
Guido Verbeck 199

Nisima — mies jolla on suuri päämäärä 202
Vastavaikutus 211
Valoisampia aikoja kohti 214

Korea.

Ihmeellinen historia 220
Apostoli vankilassa 224

II. Muhammedilainen maailma.

Muhammedilaisuuden leveneminen 227
Usko, oppi ja elämä 230
Tärkeimmät lahkot ja nykyaikaiset liikkeet muhammedilaisuudessa 235
Missä on islamin voima? Kuinka sitä levitetään 239
Kuinka se vaikuttaa 245
Islam ja kristinusko 248
Kristinusko ja islam 251
1. Vanhempina aikoina 251
2. Uudempi aika 255
Tilanne eri maissa 264
1. Läheinen Itä ja Egypti 264
A. Vanhat kristilliset kirkot 265
B. Lähetys muhammedilaisten keskuudessa 268
2. Muu Aasia 271
3. Muhammedilaisuus ja kristinusko Afrikassa 277

III. Primitiiviset kansat.

Muutamia piirteitä primitiivisten kansojen uskonnosta 282

Afrika.

Afrikan maa ja kansa 288
Synkkä historia .....
Afrika suurten tutkimusmatkojen ja siirtomaayritysten aikaan asti 292
Afrikan tutkiminen ja asuttaminen 295
Kristityt astuvat näyttämölle 302
Esikoistyö Etelä-Afrikassa 304
Sankarihahmo 309
Kuolemaa ja elämää Länsi-Afrikassa 314
Orjasta piispaksi 316
Luode ja vuoksi 321
Afrikan sydämessä 327

Erään kirjeen historia 327
Sankari 329
Työ jatkuu 338
Madagaskarin marttyyrikirkko 342
Kristinusko pelastaa kansan 346
„Ranskan Livingstone" 348
Villien kuningatar 355
Missä ovat kristityt 363
Yleiskatsaus 363
Tehtäviä ja problemeja 368

Australia ja Etelämerensaaret.

Kaksi näkökohtaa 372
Maa ja kansa 373
Uranuurtajia ja marttyyrejä 375
Samuel Marsden 377
Etelämeren saarten apostoli, John Williams 380
Mies, joka kohtasi tuhannen kuolemaa 386
Etelämeren saarten lähetyksen omalaatuisuus ja tila 392
Uranuurtaja Jumalan armosta 395

Malaijilainen saaristo 400

Ludvig Nommensen 401
Filippiinit 405

Amerika 406

Uskaltaa mahdottomia 409

Katolinen pakanalähetys 412

Juutalaislähetys 419

Skandinavianmaiden lähetys 424

Ennen ja nyt 428
Kuinka lähetys on kehittynyt 428
Hajaannuksesta yhtenäisyyteen 435

Nykyaikaisia problemeja 441
Asema sodan jälkeen 441
Lähetys — voiman lähde 447

SUOMEN PAKANALÄHETYSTOIMI:

I. Suomen pakanalähetys kotimaiselta pohjalta katsottuna.

1. *Suomen lähetysharrastus herää ja saa toimintakeskuksen* 452
   - A. Ilman nousupohjaa 1830-luvulle 452
   - B. Herätyksen henki kahleita katkomassa 1830—40 luvulla 453
   - C. Vastustus murtuu 1850-luvulla (Suomen lähetysseura perustetaan) 455

2. *Suomen lähetysseuran toiminta* 457
   - A. Suomen lähetysseura itsenäiseksi (1859—1868) 457
   - B. Toiminta vaikeuksien painossa (1868—1880) 460
   - C. Työ juurtuu ja syvenee (1880—1898) 463
   - D. Voimakas nousukausi (1898—1913) 468
   - E. Vaikeuksien ja hedelmänkorjuun aikaa (1914—) 476

3. *Vapaalähetys* 482
   - A. Kiinanlähetys 482
   - B. Himalajalähetys 483

4. *Lutherilaisen evankeliumiyhdistyksen japanilähetys* 484

II. Suomen lähetys pakanamailla.

1. *Suomen lähetys Afrikassa* 486
2. *Suomen lähetys Kiinassa* 497
3. *Suomen lähetys Japanissa* 505

LYHENNYKSIÄ.

C. M. S. = Church Missionary Society. (Englannin kirkkolähetys).
L. M. S. = London Missionary Society. (Lontoon lähetysseura).
S. P. G. = Society for the Propagation of the Gospel in foreign parts. (Seura evankeliumin levittämistä varten).

„JUMALAN VALTAKUNTA ON SINAPIN SIEMENEN KALTAINEN".

Kaikkien n. k. maailmanuskontojen joukossa kristinusko on ehdottomasti ensi sijalla: sillä on enimmän tunnustajia, se on eroittamattomasti liittynyt ihmiskunnan ja sivistyksen historiaan niin kuin ei mikään muu uskonto, se on ilmeisesti ollut elinvoimaisin ja leviämiskykyisin ja ennen kaikkea se on osoittanut voivansa muuttaa ja uudistaa ihmisiä niin kuin ei mikään muu mahti maailmassa. Eikä kuitenkaan mikään uskonto ole alkanut huomaamattomammin. Inhimillisesti katsoen se näytti alunperin olevan tuomittu häviöön, sen asema oli täysin toivoton.

Niiden monien uskonnollisten liikkeiden joukossa, joista historia kertoo, tuskin mikään näyttää ansaitsevan vähemmän huomiota kuin kristinusko alkuasteellaan. Syrjäisellä ja halveksitulla maaseudulla esiintyy mies, joka sanoo perustavansa jumalanvaltakunnan maan päälle. Hän on köyhä ja halpa, hän ei tee mitään propagandaa, hän vaikuttaa pienessä piirissä, johon kuuluu enimmäkseen köyhiä, oppimattomia, halveksittuja ja onnettomia. Hän ei hae mahtavien suosiota, päinvastoin hän joutuu riitaan heidän kanssaan. Hän ei tavoittele kunniaa ja vaikutusvaltaa, hän ei etsi kenenkään apua. Hän joutuu pian vainotuksi ja lyhyen toiminta-ajan jälkeen hän kuolee pahantekijän kuoleman. Hänen pieni joukkonsa hajaantuu eikä hän näytä antaneen heille mitään tukea, ei mitään organisatiota eikä ainoatakaan kirjoitettua sanaa.

Tällainen oli alku. Todellakin se näytti olevan toivoton. Siihen ei juuri kannattanut kiinnittää huomiota. Senaikaiset historioitsijat, jotka ovat tarkasti merkinneet muistiin kaikki merkilliset ja myöskin verrattain vähäpätöiset tapahtumat, eivät ole lausuneet sanaakaan Jeesuksesta.

Ennenkuin viisi vuotta oli kulunut, tavattiin useita yhteenliittymiä laajalla alueella, ja Antiokiassa heitä alettiin nimittää kristityiksi. 70 vuotta myöhemmin kirjoittaa Bithynian roomalainen käskynhaltija keisarille kristittyjen tavattoman nopeasta lisääntymisestä. Han nakee jo kaikki muut uskonnot uhattuina. 70 vuotta sen jälkeen esiintyy kristittyjen seurakuntien yhteenliittymä, joka ulottuu Edessasta Itä-Syriassa Lyoniin ja jonka keskipisteenä on Rooma — vielä 70 vuotta ja me saamme kuulla mahtavan keisari Deciuksen selittävän, että hän pelästyisi vähemmän saadessaan vastustajakseen vastakeisarin kuin kristillisen piispan Roomaan, ja hänen mielestään valtion turvallisuus vaatii julistamaan hävityssodan kristittyjä vastaan — vielä 70 vuotta ja risti kiinnitetään roomalaisten sotalippuun. Kristinuskosta on tullut maailmanuskonto.

Edeltäpäin arvaamaton on historian kulku. Kukaan ei pystytä enää temppeleitä ja kuvapatsaita mahtaville Rooman keisareille, ei edes heidän jumalilleen; heidän mahtinsa ja valtansa on jo kauan sitten murtunut. Uusia maailmanhallitsijoita on ilmaantunut, uusia valtakuntia on perustettu ja ne ovat taas tuhoutuneet ja joutuneet unohduksiin, mutta Jeesukselle pystytetään temppeleitä maailman kaikissa osissa ja sadoilla kielillä ylistetään hänen nimeänsä.

Horjumattomana on kristinusko kestänyt kautta aikojen ja valloittanut kansoja ja rotuja. Ei ole ollut sattuma, että niin on käynyt. Hän joka tuli tänne köyhänä ja halpana, ilman valtaa ja ilman mahtia, tiesi sen itse; hän lausui ennustuksen: »Taivasten valtakunta on sinapin siemenen kaltainen, joka, kun se kylvetään maahan, on pienin kaikista siemenistä — — — mutta se versoo ja tulee suurimmaksi kaikista vihanneskasveista ja tekee suuria oksia, niin että taivaan linnut voivat tehdä pesänsä sen varjoon.» »Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä; menkää siis ja tehkää kaikki kansat opetuslapsikseni.»

Lähetyksen historia on kertomus siitä, kuinka sinapinsiemen kasvaa maailmoja syleileväksi puuksi. Lähetyksen historia on ihmehistoria, joka on saattanut kaikki inhimilliset laskelmat ja valtateoriat häpeään. Se osoittaa meille sen, mitä meidän muuten on vaikea nähdä: kuinka henkinen valta on äärettömän paljon mahtavampi kuin mikään muu valta. Se osoittaa vielä paremmin kuin sanat, että kristinusko ei ole vain uskonto muiden samanlaisten joukossa vaan ainoa uskonto, joka antaa meille tiedon elävästä, ihmiskunnan historiassa toimivasta Jumalasta.

Lähetyksen historia on myös kertomus ihmeellisistä ihmisistä, jotka Jumalan voimalla ovat saaneet suuria aikaan. Ihmiset ovat olleet aseita, joita Jumala on käyttänyt valtakuntansa levittämiseksi maan päälle. Sukupolvi toisensa jälkeen on levittänyt tätä valtakuntaa. Muutamat ovat saaneet suuria aikaan ja heidän nimensä ovat hyvin tunnettuja; sellaisia ovat Paavali, Bonifacius, Ansgarius, Livingstone. Toiset ovat

tuntemattomia ja unohdettuja. Monenlaisia ihmisiä on ollut taistelemassa tämän päämäärän saavuttamiseksi: voimakkaita ja taistelukykyisiä, hiljaisia ja hartaita, miehiä ja naisia, nuoria ja vanhoja, oppineita ja oppimattomia. He ovat olleet hyvin erilaisia, mutta kaikilla on ollut se yhteistä, että he eivät ole lähteneet taisteluun omin voimin vaan Jumalan avulla, aivan niin kuin ensimäisillä opetuslapsilla ei ollut mitään muuta valtaa ja voimaa kuin se, mistä Jeesus puhuu jäähyväispuheessaan, kun hän sanoo: »Katso, minä lähetän teille Pyhän Hengen ja — Katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä». Mutta siinä on valtaa kylliksi. Senvuoksi on lähetyksen historia rikas uskomattomista voimannäytteistä. Heikoista ihmisistä on tullut sankareita — lähetyksen historia sisältää enemmän sankarihistoriaa kuin mikään muu.

Liittymättömänä mihinkään erityiseen kansaan tai mihinkään aikaan tai mihinkään määrättyyn kulttuuriin — universaalisena niinkuin ei mikään muu uskonto, koskaan vanhentumattomana käy kristinusko läpi aikakausien ja voittaa sukukunnan ja kansan toisensa jälkeen. Vain se on voinut tyydyttää ihmissydänten kaipuun ja täyttää niiden syvimmät tarpeet. Kansa toisensa jälkeen on laskenut Kristuksen jalkojen juureen parhaimman, mitä heillä on ollut: kreikkalaiset viisautensa, roomalaiset voimansa ja organisationsa, germanilaiset kansat uskollisuutensa ja syvän tunteensa. Kristus on vaikuttanut kuhunkin omalla tavallaan ja kristinuskon eri puolet ovat siten tulleet ilmi. Se ei ole jättänyt mitään kansaa, mikä kerran on joutunut sen vaikutuspiiriin, koskemattomaksi ja muuttumattomaksi.

Tätä rikasta ja ihmeellistä historiaa tahdomme seurata sen vaihtelevissa ja muuttuvissa kohtaloissa halki aikojen siihen maailmoja syleilevään kamppailuun, jossa nyt elämme ja jota kutsumme maailmanlähetykseksi. Eroittamattomasti liittyneenä kirkon historiaan se pyrkii taistellen eteenpäin kaukana häämöittävää päämääräänsä kohti, jolloin »kaikki kansat kokoontuvat sen helmaan ja taivuttavat polvensa Jeesuksen nimessä ja ylistävät Jumalaa kaikilla kristityillä kielillä.»

VANHAN AJAN LÄHETYSHISTORIA.

Kirkon vanhimmassa historiassa on lähetyksellä keskeinen asema; se hallitsee kaiken muun. Opetuslapsilla oli elävänä heidän Mestarinsa viimeinen käsky mennä kaikkeen maailmaan ja tehdä kaikki kansat hänen opetuslapsikseen. He tottelivat ja menivät.

Pelkurimaisista opetuslapsista, jotka olivat hylänneet Herransa hädässä, tuli voimakkaita uskontodistajia, urhoollisia sankareita, jotka uskalsivat kaiken ja ilolla kestivät kaikki kärsimykset, jopa kuolemankin. Heidän kaikkien yli kohoaa jättiläishahmo, Paavali, kaikkien aikojen suurin lähetyssaarnaaja. Hän ei puhu usein kärsimyksistään ja vastoinkäymisistään, mutta kerran hän antaa meidän aavistaa, mitä kaikkea hän on saanut kokea. Sitä on kutsuttu »Paavalin kärsimysten Iliadiksi»: »Juutalaisilta olen viidesti saanut 40 (ruoskan)lyöntiä, yhtä vaille. Kolmasti olen saanut raippoja, kerran minua kivitettiin, kolmasti olen joutunut haaksirikkoon, vuorokauden olen ollut meren syvyydessä. Olen usein ollut matkoilla, vaaroissa virtain vesillä, vaaroissa rosvojen keskellä, vaaroissa heimoni puolelta, vaaroissa pakanain puolelta, vaaroissa kaupungeissa, vaaroissa erämaassa, vaaroissa merellä, vaaroissa vickasten veljien keskellä, työssä ja vaivassa; paljon olen valvonut, kärsinyt nälkää ja janoa, paljon paastonnut, kärsinyt vilua ja alastomuutta.» Hän saattaisi hyvin sanoa, että hän on tehnyt työtä enemmän kuin kaikki muut; ja kun hän oli kärsinyt marttyyrikuoleman, ei enää tullut ketään hänen kaltaistaan.

Mutta jos hän olikin suurin, ei hän kuitenkaan ollut ainoa. Hänen rinnallaan oli ja hänen jälkeensä tuli lukemattomia muita, joiden nimiä historia ei tunne. Muutamia heistä on marttyyrien joukossa Rooman katakombeissa tai muualla, mutta useimpien täytyy jäädä tuntematto-

miksi. He eivät kuuluneet mihinkään lähetyssaarnaajakuntaan, sellaista ei enää ollut apostolien kuoleman jälkeen. Jokainen kristitty, mihin säätyyn tai ammattiin hän sitten kuuluikin, oli lähetyssaarnaaja ja tunsi lähetysvelvollisuutensa. Kristinusko levisi, kuinka ja kenen toimesta, ei tiedetä. Oli niin kuin silloin, kun tuuli kylvää siemenen. Niin kuin tähdet äkkiä syttyvät yksi toisensa jälkeen iltataivaalle, niin ilmaantui kristillinen seurakunta toisensa jälkeen aivan yhtäkkiä. Tavallisesti kuulemme niistä ensimäisen kerran vainojen tai marttyyrihistorian yhteydessä.

»Marttyyrien veri oli kristinuskon parasta kylvöä.» Jo noin vuonna 70, apostolien ajan lopulla, oli kristillisiä seurakuntia hajallaan siellä täällä Syriasta ja Palestinasta alkaen aina Espanjaan saakka. Kristinusko kasvoi ja levisi. Se kulki suuria kauppateitä, se sai jalansijaa suurissa kaupungeissa ja levisi niistä laajalti ympäri, se juurtui kaikkien kansanluokkien keskuuteen, enimmän kuitenkin alempien. Mutta myöskin kaikkein ylimpien joukossa tapaamme kristittyjä.

Kristinusko vaikutti tehokkaasti uudestiluovalla voimallaan. »Katsokaa kuinka he rakastavat toisiaan», sanoivat pakanat kristityistä. Sen mahti ilmeni siihen asti näkemättömissä rakkauden teoissa, uudessa siveellisessä voimassa ja puhtaudessa, voimakkaissa ihmeteoissa ja hengenvaikutuksissa, sankarillisuudessa ja järkkymättömässä uskossa voittoon keskellä kuolonkamppailujen tuskia.

Ei ollut mikään helppo asia tulla kristityksi. Useimmiten siitä oli seurauksena välien rikkoutuminen perheen, suvun ja yhteiskunnan kanssa. Joka tapauksessa joutui lain ulkopuolelle, oikeudettomaksi ja turvattomaksi, miekka riippui joka hetki uhkaavana kristityn pään päällä, vaikkakaan se ei olisi siihen sattunutkaan. Ja eläminen tuossa yhteiskunnassa, joka oli kokonaan pakanallisen katsantokannan ja pakanallisten tapojen läpitunkema, toi mukanaan lakkaamatta vaikeuksia ja ristiriitoja, jolloin kristillinen rohkeus ja totuudessa pysyminen pantiin kovalle koetukselle. Iva, ylenkatse ja ankarat soimaukset olivat hänen tavallinen osansa. Kristityksi tuleminen ei tosiaankaan tuonut mitään ulkonaisia etuja. Ja kuitenkin kasvoi kristittyjen lukumäärä uskomattoman nopeasti. — »Kun aika oli täytetty, lähetti Jumala poikansa.» Ja aika olikin ihmeellisellä tavalla kypsynyt kristinuskolle. Tuona uskonnonhajaannuksen, uskonnonsekoituksen ja voimakkaan uskonnollisen etsinnän aikana kristinusko tuli ja antoi vastauksen kaikkiin enemmän tai vähemmän toivottomiin kysymyksiin. Se tuli tuoden täyden varmuuden kaikkivoivasta Jumalasta, elävästä Vapahtajasta, joka pelastaa synnistä ja kuolemasta, ja antoi lupauksen iankaikkisesta elämästä.

Kristityt muodostivat pian valtion valtiossa ja Rooman valtiomahdin täytyi ottaa määrätty asenne heihin nähden. Tiedämme kaikki, että se asettui kristittyjä *vastaan* ja samalla puhkesivat hirvittävät ja järjes-

telmälliset vainot. Kaikki eivät pysyneet lujina tässä koettelemusten kiirastulessa — monet luopuivat, mutta lukemattomat pysyivät lujina huolimatta siitä ennenkuulumattomasta julmuudesta, jolla heitä vainottiin ja jonka vertaa historia ei tunne. Kirkko nousi vainoista puhdistuneena ja voimakkaampana kuin koskaan.

Kun keisari Konstantinus kiinnitti ristinmerkin roomalaisiin sotalippuihin ja hallituskautensa ensimäisenä tekona julisti kristinuskon luvalliseksi uskonnoksi, oli kristityllä kirkolla jo luja järjestys, joka ulottui yli koko silloin tunnetun maailman. Eihän siihen vielä silloin kuulunut enemmistö, kaukana siitä, mutta se käsitti kuitenkin jo $^1/_{15}$ valtakunnan asukkaista ja siihen kuului Rooman valtakunnan elinvoimaisin osa. Konstantinus ei erehtynyt sanoessaan, että tulevaisuus oli kristinuskon. Kun kansainvaelluksen joukot hävittivät tuon mahtavan maailmanvallan, oli se vähäpätöinen siemen, joka noin 350 vuotta aikaisemmin oli kylvetty kaukaisessa Judean maassa, kasvanut mahtavaksi puuksi. Se oli valmis vastaanottamaan uusia myrskyjä; se yksin oli elävänä ja elinvoimaisena ylpeän Rooman valtakunnan raunioiden keskellä.

KESKIAJAN LÄHETYSHISTORIA.

Molemmat suuret lähetysaikakaudet, vanhan ajan ja keskiajan, saavuttivat päämääränsä; koko silloin tunnettu maailma tuli kristityksi. Molemmat saavuttivat suuremmoisia tuloksia. Ne olivat kuitenkin keskenään hyvin erilaisia.

Joskin vanhimman kirkon lähetys oli kutakuinkin uskollisesti jatkanut Jeesuksen ja apostolien työtä, niin samaa ei voi sanoa keskiajan lähetyksestä. Aikojen kuluessa oli kristinuskoon sulautunut sen olemukselle vieraita ajatustapoja ja näkökantoja. Aina siitä asti kun kirkosta oli tullut valtiokirkko ja maailmankirkko, oli se kadottanut paljon ulkuperäisestä puhtaudestaan ja hengellisestä luonteestaan. Sen oli vaikeampi kestää myötä- kuin vastoinkäymistä. Maailmallisuus ja voitonhimo saivat jalansijaa johtajissa. Kirkkaasta lähteensuonesta tuli samea joki. Tämä ei voinut olla vaikuttamatta lähetykseen, josta usein tuli suorastaan irvikuva siitä, mitä se oli ollut. Jo heti sen jälkeen kun kirkko oli saavuttanut vapautensa, omaksui se pakanain pakkokeinoja: hävitettiin pakanallisia temppeleitä, käytiin verisiä katutaisteluja, väkivaltaa ja pakkoa pidettiin luvallisina ja sopivina lähetyskeinoina. Ei kuitenkaan voi sanoa, että oikea kristillinen lähetys olisi ollut kokonaan kuollut. Kaukana siitä. Olemme usein epäoikeudenmukaisia keskiaikaa kohtaan ja unohdamme voimakkaimmin esiintyvien piirteiden vuoksi toiset vähemmän silmiinpistävät, mutta kuitenkin sangen oleelliset seikat. Keskiajan lähetyshistoria osoittaa meille ihmeellisiä personallisuuksia, joiden itsensäkieltävä rakkaus ja todellinen marttyyrirohkeus on vertaansa vailla, ja jotka elämällään ja toiminnallaan julistavat todellista kristinuskoa villeille raakalaiskansoille. Ulfila ja pyhä Patrik ovat hyvin tunnettuja keskiajan alulta. Myöhemmin tapaamme useita muita.

Kristinuskon voittokulku germanilaisten kansojen kesken on vähintäin yhtä ihmeellinen kuin sen saavuttama voitto Rooman valtakunnassa. Tässä historiassa ilmenee selvemmin kuin koskaan kristinuskon maailmaavalloittava ja kukistumaton mahti. Voimakkaat raakalaisjoukot, jotka hävittivät kaiken, mitä heidän tielleen sattui, taipuivat sen edessä. Ihmeteltävän, vieläpä selittämättömän nopeasti ja keinoilla, joita ei vieläkään ole saatu selville, se levisi näiden kansojen keskuuteen. Jo ennen kuin ne olivat tunkeutuneet Rooman valtakuntaan, oli kristinusko päässyt vaikuttamaan suuriin joukkoihin — orjien, sotavankien ja kauppiaiden tai uutterien lähetyssaarnaajien kautta, joista mainittakoon m. m. pyhä Severinus.

Siihen että monet germanilaiset kansat niin nopeasti ja ilman sanottavampaa vastustusta omaksuivat kristinuskon, lienee osittain vaikuttanut sekin, että he olivat vaeltavia kansoja; joutuessaan pois kotimaastaan he myös vieraantuivat sen jumalista, jotka olivat sidottuja pyhiin paikkoihin, puihin, lähteisiin y. m. Ja lisäksi he tapasivat kristinuskon korkeamman kulttuurin yhteydessä, jonka vaikutusta eivät voineet välttää. Germanilaisten kansojen kristinuskoon kääntymiselle on luonteenomaista, että kristinusko siirtyi ruhtinailta ja aatelisilta alaspäin kansan syviin riveihin ja että suuria joukkoja kääntyi yhdellä kertaa. Kun ruhtinas antoi kastaa itsensä, vaati uskollisuus että kansa omaksui hänen uskontonsa.

Luonnollisesti ei sillä tavoin omaksuttu kristinusko voinut olla erittäin syvää ja personallista, varsinkin kun ruhtinasten päätökseen vaikuttivat usein ratkaisevasti politiset näkökohdat. Kuvaukset siveellisestä tilasta sellaisessa vastakristityssä maassa, esim. Ranskassa, ovat hirvittäviä. Saatettiinhan yhdistää keskenään pakanallinen ja kristillinen jumalanpalvelus, kristityt ottivat mielellään osaa pakanallisiin uhriaterioihin, pakanallisia paheita harjoitettiin ja palveltiin pakanallisia jumalia — ainakin salaisesti. — Kuinka erilaisia nämä kuvaukset olivatkaan verrattuna muinaiskristillisen kirkon vastakääntyneiden elämään.

Kristillinen kirkko oli omaksunut paljon pakanallisia ajatuksia ja tapoja — osaksi aivan tietämättään ollessaan alinomaa kosketuksissa pakanuuden kanssa, osaksi tietoisesti tehdäkseen kristinuskon otolliseksi pakanoille. »Valkoisen Kristuksen» täytyi kilpailla toisten jumalien kanssa ja osoittaa voimansa ihmeillä ja tunnusmerkeillä. Kristusta ja hänen apostolejaan pidettiin mahtavina sankareina. Usein siirtyvät vanhat jumalat muitta mutkitta kristinuskoon pyhimysten muodossa. Vuoron perään koeteltiin eri jumalien mahtia, ja vaikka vastaanotettiinkin kaste — harvemmin kuitenkaan uskonnollisesta kuin politisesta tai aineellisesta syystä — pysyttiin kuitenkin hyvissä väleissä vanhojen jumalien kanssa.

Joskin kansa ulkonaisesti oli kristitty, piti kristillisiä jumalanpalveluksia ja noudatti paastoa, almujen antamista ja piti sunnuntain lepopäivänä, — mitkä näyttävät olleen pääasiallisimpina vaatimuksina —, olivat pakanuuden juuret vielä syvällä. Viipyi vielä vuosisatoja ennenkuin kristillinen tieto, kristillinen ajatustapa ja kristillinen elämä alkoi päästä vallalle.

Ei ollut ihmeellistä, että nämä puolikristityt kansat eivät olleet selvillä siitä, mitä kristillinen lähetys oli. Vielä ihmeellisempää on, että he ensinkään tunsivat mitään velvoitusta siihen. Niinpä tapaamme silloin sen lähetyksen epäsikiön, jota kutsumme *pakko- ja miekkalähetykseksi*. Ruhtinaat ottivat asian omakseen, politiikka ja uskonto olivat siten eroittamattomasti yhteenkietoutuneet. Kristinuskon omaksuminen merkitsi pakanakansoille melkein samaa kuin vapauden menettäminen ainiaaksi. Ei ollut ihme siis, jos he puolustautuivat kaikin voimin. Mitä verisimpiä taisteluja syntyi. Pakkokasteet seurasivat heti taistelujen päätyttyä ja vasta myöhemmin valloittajat rakennuttivat kirkkoja ja asettivat pappeja. Siten käännettiin kristinuskoon Saksi, Friesland, Tonavan maat, Puola, Unkari, Suomi. Vähitellen kuitenkin todellinenkin kristillisyys juurtui verentahrimaan maahan. Sillä tässäkin julmuuden ja väkivallan historiassa tapaamme ihania kristillisiä personallisuuksia, jotka osoittivat valtavaa rohkeutta ja syvää rakkautta. *Lähetyssaarnaajat* eivät koskaan nurkuneet vaikkakin kärsimykset ja kuolema oli heidän varma osansa. Niitä oli kuitenkin vähän, jotka ymmärsivät että väkivalta on sopimaton kristilliselle lähetykselle. Pidettiin aivan luonnollisena keinona polttaa temppeleitä ja jumalankuvia, uhata rangaistuksilla tai houkutella palkinnoilla.

Tämä väkivaltapolitiikan ja lähetysharrastuksen, pakanallisuuden ja kristillisyyden sekoitus uhkasi muodostua vakavaksi vaaraksi kristinuskolle, joka oli vähällä kokonaan turmeltua ja villiintyä. Germanilaisilla erikoiskirkoilla ei ollut voimaa ylläpitää itseään, pirstoutuneita, tietämättömiä ja raaistuneita kun olivat. Avun täytyi tulla ulkoapäin ja sen *täytyi* tulla, sillä kysymyksessä oli kristinuskon olemassaolo.

Se tulikin kahdelta eri taholta. Ne voimat, jotka veivät kirkot jälleen kristinuskon helmaan ja uudelleen antoivat lähetykselle sen oikean luonteen, olivat irlantilais-skottlantilaisen kirkon lähetystyö ja vanhan katolisen kirkon puolelta tullut vaikutus.

Irlantilais-skottlantilaisen kirkon osuutta germanilaisen maailman kääntämisessä kristinuskoon ei voida arvioida liian suureksi. Kaukana syrjäisessä Irlannissa ei kristinusko ollut joutunut kosketuksiin niiden valtavien myrskyjen kanssa, jotka hävittivät kristinuskon ja kulttuurin muusta Europasta. Tästä kirkosta lähti elävän veden virta pakanalliseen ja puolikristittyyn Europaan. Keskeytymätön jono innokkaita lä-

hetyssaarnaajia ja jumalanmiehiä vaelsi Europan kaikkiin osiin — Skottlantiin, Englantiin ja aina Islantiin asti, Ranskaan, Sveitsiin, Baijeriin, Pohjois-Italiaan ja Saksan eri kansojen luo. Heidän työssään ei ole paljonkaan merkkejä pakkolähetyksestä; siinä ilmenee oikea elävä todistus Kristuksesta ja hänen pelastavasta voimastaan. Siellä tapaamme todellisia pyhimyksiä. — Mainittakoon vain kaksi nimeä, Columbanus, jonka lähtiessään pakanamaahan Kristusta palvelemaan täytyi kulkea oman äitinsä ruumiin yli, kun tämä väkivalloin tahtoi estää häntä ja joka yli puolen Europaa herätti henkiin uuden puhtaan ja kristillissiveellisen elämänihanteen, sekä Villibrord, friisien suuri apostoli. He vaikuttivat enimmän perustamalla luostareita pakanallisiin tai puolipakanallisiin maihin, luostareita joista tuli kristinuskon ja kristillisen lähetyksen tyyssijoja. Munkkien ja luostarien osuutta ei voi koskaan yliarvioida silloin kun on kysymyksessä lähetys tai kulttuuri.

Kun tämä omalaatuinen kirkko katolisoitui ja liittyi Englannin katoliseen kirkkoon, antoi se sille perinnöksi lähetysharrastuksensa. Englantilaiset lähetyssaarnaajat julistivat sitten kristinuskoa melkein jokaisessa Europan maassa ja he osasivat jotain, mihin irlantilais-skottlantilaiset eivät vielä pystyneet; he organisoivat kirkkoja ja liittivät ne lujaan yhteyteen Rooman kanssa. Tällä seikalla on aivan ratkaiseva merkitys. Kristillinen historia on tavan takaa osoittanut, että eristäytyneet kirkot vähitellen ovat vieraantuneet alkuperästään, mikä välttämättömästi tapahtuu silloin, kun ne ovat vielä ensi asteellaan. Germanilaiset kirkot tarvitsivat lujan organisation ja yhteyden vanhan kristillisen kirkon ja kristillisten traditioiden kanssa, hyvin kehittyneen jumalanpalvelusjärjestyksen ja kirkollisen elämän. Englantilaiset lähetyssaarnaajat ymmärsivät tämän ja sentähden heidän työnsä jätti pysyvämmän jäljen kuin irlantilais-skottlantilaisten.

Etevin näistä englantilaisista lähetyssaarnaajista ja organisatoreista oli *Bonifacius*, eräs keskiajan suurimpia miehiä. Hänen luonteenomaisimpana piirteenään oli hänen palava intonsa, joka ei säikkynyt mitään esteitä, hänen suuri organisoimiskykynsä ja hänen ehdoton tottelevaisuutensa paavia kohtaan. Kun hän vuonna 754 korkeassa iässä kärsi marttyyrikuoleman, oli hän suorittanut elämäntyön, joka jätti syvät jäljet. Suurin osa Saksaa oli silloin kristitty katolinen maa.

»Pohjoismaiden apostolin» nimen on saanut munkki *Ansgarius*, joka useiden muiden munkkien keralla saapui v. 826 Tanskaan. Hänen oleskelunsa siellä ei kuitenkaan muodostunut pitkäaikaiseksi. Pakanuus teki kovaa vastarintaa ja Ansgariuksen täytyi poistua maasta. Jonkun ajan kuluttua hän suuntasi matkansa uudelleen Pohjoismaihin, tällä kertaa Ruotsiin, jossa pakanuuden valta oli vielä yhtä murtumaton kuin Tanskassakin. Sielläkään hän ei viipynyt kuin puolitoista vuotta. Myö-

hemmin hän työskenteli vaihtelevalla menestyksellä sekä Ruotsin että Tanskan hyväksi toimien välillä Hamburgin ja Bremenin piispana sekä erityisen pohjoismaiden lähetystä varten perustetun piispanistuimen haltiana.

Ansgariuksen kuoltua (865) Ruotsi sai odottaa kauan hänen työnsä jatkajaa. Vasta 900- ja 1000-luvuilla elpyi siellä uudestaan lähetystyö. Noin v. 1000 tienoilla joutuivat nimittäin kaikki Skandinavian maat, Tanska, Ruotsi ja Norja, vilkkaaseen yhteyteen Englannin kanssa, mikä yhteys muodostui ratkaisevasti kristinuskon voitoksi. Paljon vastarintaa oli kyllä vieläkin voitettavana ja monet englantilaiset lähetyssaarnaajat, jotka saapuivat sinne julistamaan evankeliumia, saivat uhrata henkensä näiden maiden hyväksi.

Suomeen tuotiin kristinusko asevoimin Ruotsista. Eerikki pyhä nousi sotajoukkoineen maihin Aurajoen suulla v. 1157 ja voitti kiivaan ottelun jälkeen varsinais-suomalaiset. Hänen mukanaan seurannut Upsalan piispa *Henrik* kastoi voitetut Kupittaan lähteellä ja jäi sitten Suomeen julistamaan evankeliumia. Hän sai kuitenkin varsin pian kärsiä täällä marttyyrikuoleman, ja seuraavina vuosikymmeninä Suomen nuori kristillinen kirkko vietti hyvin kituvaa elämää. Vasta 1220-luvulla se alkoi järjestyä englantilaissyntyisen, tarmokkaan *Tuomas* piispan johdolla. Hän alkoi levittää uutta oppia hämäläistenkin keskuuteen, mutta kansan vastustus ja hänen suunnitelmiensa epäonnistuminen mursivat hänen rohkeutensa, niin että hän luopui piispan virasta v. 1240.

Toiset miehet jatkoivat sitten hänen työtään. Birger jaarli kukisti hämäläiset ja valtionhoitaja Torkel Knutinpoika karjalaiset. Sotajoukkojen mukana seurasi pappeja, jotka taistelun jälkeen kastoivat kukistetun kansan. Kirkkoja rakennettiin, pappien ylläpidoksi määrättiin kymmenykset ja lujia linnoja rakennettiin, joiden varusväki oli uuden uskon tukena.

Vähitellen tuli koko Europa kristityksi. Pakanallisten kansojen kanssa ei juuri enää jouduttu kosketuksiin ja lähetysajatukset kuolivat. Kirkon sisälliset kysymykset ja ennen kaikkea kirkon ja valtion väliset valtataistelut kiinnittivät puoleensa kaikkien huomion.

Ainoastaan kahdella taholla oli vielä pakanoita — arabialaiset etelässä ja mongolien villit laumat idässä. Kristityt kansat eivät pyrkineet kosketuksiin heidän kanssaan harjoittaakseen lähetystyötä vaan tuhotakseen heidät — he menivät miekka kädessä eikä evankeliumia julistaen. Ristiretkien aikana kasvoi vain viha — kristittyjen ja uskottomien välinen kuilu laajeni — »kostoa uskottomille, kuolema uskottomille», oli tunnuslauseena.

Silloin esiintyi villien sotilaiden keskuudessa mies, jonka täytti palava rakkaus noita uskottomia kohtaan. Hän meni vihollisleiriin julis-

tamaan evankeliumia ja pelastusta. Se oli Franciscus Assisilainen, jonka palava rakkaus riitti myöskin vihatuille muhammedilaisille. Hän herätti jälleen henkiin oikean kristinuskon hengen ja samalla myöskin lähetysharrastuksen. Hänen jälkeensä eivät lähetysajatukset enää koskaan kokonaan kuolleet. Franciskaanit ja dominikaanit ottivat tehtäväkseen lähetyksen harjoittamisen pakanain keskuudessa. Monet munkit tekivät lähetystyötä mongolien keskuudessa Aasiassa aina Kiinassa saakka.

Franciscuksen esimerkillä on ollut käänteentekevä merkitys. Hänen innoittaminaan ovat myöhäisemmällä keskiajalla ja kauan sen jälkeenkin hyvin monet lähteneet julistamaan pelastuksen evankeliumia uskottomille. Ensimäisenä heistä on mainittava *Raymundus Lullus*, joka kuoli 1315, suurin kaikista, väsymätön ja palava innossaan. Mutta he saivat taistella ja kärsiä yksin. He olivat huutavan ääniä korvessa — ja heidän huutonsa sai kaikua turhaan. Hyvin vähän he saivat aikaan. Päinvastoin uskottomat tekivät valloituksiaan kristittyjen joukossa ja tunkivat heidät syrjään. Vasta uuden ajan alussa kirkko heräsi täyttämään lähetysvelvollisuuttaan ja ryhtyi täydellä todella harjoittamaan lähetystä.

Keskiajan lähetyksen merkitys ja suuruus arvioidaan helposti liian vähäiseksi — sen kun helposti himmentää ensimäisen lähetysaikakauden verrattoman innokas lähetystoiminta. Mutta missä tahansa kristinusko on vaeltanutkin maailman läpi — ja missä muodoissa se on esiintynytkin — aina se on uudistanut ihmisiä ja luonut — jumalanmiehiä.

Jumala, historian Herra, on ihmeellisesti liittänyt toisiinsa historian eri aikakaudet ja antanut jokaiselle kansalle tehtävänsä. Keskiajan tehtävänä oli käännyttää kristinuskoon kansat, jotka sitten veivät ihmiskuntaa eteenpäin rikkaampaa kehitystä ja suurempaa vapautta kohti ja lahjoittivat sille kristinuskon syvemmässä ja puhtaammassa muodossa.

UUDEMPI AIKA.

Uskonpuhdistuksen ajan suhde lähetykseen.

Meidän päivinämme, jolloin lähetys on tullut kristillisen elämän oleelliseksi osaksi, jolloin se valtavuudessa ja laajuudessa voittaa kaikki muut kristilliset liikkeet, niin että sitä hyvin uskaltaa kutsua kristinuskon elinhermoksi, on vaikea käsittää Lutherin ja vanhemman protestanttisuuden suhdetta tähän kysymykseen. Luther ei näet ensinkään käsittänyt kristillistä velvollisuuttaan ei-kristittyjä kohtaan vaan suhtautui hyvin kylmäkiskoisesti lähetysasiaan. Ja tämä Lutherin näkökanta on tavattomasti vaikeuttanut ja estänyt lähetystyön ottamista ohjelmaan luterilaisissa maissa, monet kun ovat vielä pitäneet Lutheria esikuvanaan omaa välinpitämättömyyttään puolustaessaan. Epäsuorasti hän on kuitenkin vaikuttanut hedelmöittävästi myös lähetykseen, sillä hän löysi jälleen tien evankeliumin raikkaan, elävän lähteensuonen luo, josta myös lähetysajatukset virtaavat, ja lakkaamatta viittaa muillekin tietä sinne.

Lutherin seuraajat luterilaisen oikeaoppisuuden aikana eivät ole tässä kohden ainoastaan kulkeneet oppi-isänsä jälkiä, vaan ponnistaneet kaikki voimansa löytääkseen todistuksia lähetystä vastaan. Ei ollut oikeaoppista puhua lähetysvelvollisuudesta. Kristuksen käsky koski vain apostoleja, jotka juuri sen kautta erosivat saarnaajista. Erittäin huomioonotettava on Wittenbergin teologisen tiedekunnan vastaus kysymykseen, kuinka pakanat eri maanosissa voisivat tulla uskoon kun kukaan ei lähtenyt saarnaamaan heille: »1) Herran käsky koski vain apostoleja ja on jo täytetty, 2) kukaan ihminen ei voi puolustautua tietämättömyydellään, sillä Jumala on yhä uudelleen ja uudelleen — Aatamin, Noan ja pyhien apostolien kautta — antanut saarnata koko ihmiskunnalle, 3) maallisen esivallan velvollisuus on edistää totista jumalanpalvelusta, jotta tieto totisesta Jumalasta leviäisi kaikkialle».

Vastahakoisuus katolista kirkkoa kohtaan vähensi myös osaltaan lähetysintoa luterilaisessa kirkossa. Katolisten käsitys että lähetystoiminta oli keino ansioiden saamiseksi Jumalan edessä, teki lähetyksen epäilyksen alaiseksi oikeauskoisten luterilaisten silmissä. Versovia lähetysajatuksia vastustettiin kaikin tavoin ja ne saivat kamppailla kovasti luterilaisen oikeaoppisuuden aikana olemassaolostaan.

Myöskään reformeratussa maailmassa ei ollut lähetysharrastusta. Jos tahdomme tutkia lähetyshistoriaa sinä aikana, täytyy meidän ottaa tarkasteltavaksemme

Katolinen lähetys.

Suuret maantieteelliset löydöt uuden ajan kynnyksellä olivat käänteentekeviä inhimillisen elämän kaikilla aloilla. Muutaman vuoden väliajalla Vasco da Gama oli löytänyt kauan uneksitun tien Indiaan ja Columbus kokonaisen maanosan. Maailma laajeni äkkiä tavattomasti ja samalla avautui paljon ennenarvaamattomia mahdollisuuksia. Kaikilla aloilla — myöskin kirkollisella — lisääntyi yritteliäisyys, toimintahalu ja elinvoima.

Katolisella kirkolla oli vanhat lähetystraditiot ja voimakas halu hallita koko maailmaa. Olihan se voitokkaasti taistelemalla hankkinut itselleen vallan yli silloin tunnetun maailman! Myöskin vastalöydetyt maat ja kansat kuuluivat sille. Ajatus tuntui niin luonnolliselta, että se valtasi useimmat löytäjätkin. Columbus piti yritystään jumalallisena kutsumuksena saattaa evankeliumi tuntemattomaan maailmaan. Oli tuskin yhtään löytöretkeilijää tai seikkailijaa, kuinka voitonhimoisia he muutoin saattoivat ollakin, jotka eivät olisi mielellään ottaneet mukaansa pappeja ja munkkeja ja pystyttäneet ristin voitetun kansan keskuuteen. Mitä julmimmat valloitussodat tulivat siten pyhitetyiksi jonkunmoisiksi ristiretkiksi. Paavi jakoi vastalöydetyt maanosat Espanjan ja Portugalin kesken ja lähetti sinne suuren joukon munkkeja — etupäässä fransiskaaneja ja dominikaaneja. Myöskään inkvisitioa ei sieltä puuttunut. Pakko, vieläpä raaka väkivalta ja pintapuolinen joukkokastaminen oli tavallisin menettelytapa. Ei voi niin ollen sanoa, että espanjalaiset ja portugalilaiset valloittajat olisivat osoittaneet maakalaisille kristillistä rakkautta. Ja kun sitten yritettiin parantaa heidän kovaa orjuuttaan tuomalla mustia orjia Afrikasta, koetettiin parantaa pahaa pahalla ja tahrattiin häpeällä kristinuskon ja sivistyksen nimi. Paavillinen bulla vuodelta 1537 antaa hyväksymisen ja vahvistuksen orjamarkkinain avaamiselle Lissabonissa, missä sitten vuosittain myytiin noin 12,000 neekeriä länsi-Indiaan kuljetettaviksi. Melkein samoihin aikoihin alkoi englantilainen orjakauppa länsi-Afrikan ja Amerikan välillä,

joka jatkui 1800-luvun alulle. Se muodostaa synkän lehden historiassa. Meillä kristityillä on monta syntiä sovitettavana värillisiä kansoja kohtaan.

Sivistävänä voimana uudessa maailmassa samoin kuin vanhassakin olivat munkit. Monet heistä olivat jaloja ja hyviä. He rakensivat kirkkoja ja kouluja ja opettivat kansaa; mutta kuinka heidän työnsä olisi voinut menestyä niin epäinhimillisen julmuuden yhteydessä!

Katolisen lähetyksen historiassa on *jesuiitoilla* kunniasija. *Francisco Xavier* seisoo ensimäisenä sankarillisten lähetyssaarnaajien rivissä ja tätä »Indian ja Japanin apostolia» pidetään yleisesti Rooman kirkon etevimpänä lähetyssaarnaajana. Hän kuuluu yleensäkin koko lähetyshistorian ensimäisiin, ollen hyvin rikaslahjainen, korkeasti sivistynyt, viisas ja käytöksessään puoleensavetävä, ja hänen innollaan ja uhrautuvaisuudellaan ei ollut mitään rajoja. Hänellä oli tapana sanoa: »Minä pelkään Jumalaa enkä mitään muuta», ja hänen elämänsä osoitti hänen sanansa tosiksi. Vuonna 1541 hänet lähetettiin Portugalin siirtomaahan Goaan Indiassa. Hän ei koskaan malttanut opiskella maan asukkaiden kieltä, vaan saarnasi tulkin avulla; hän ei myöskään malttanut kauan pysyä samalla paikalla. Hänen palava intonsa ajoi häntä lakkaamatta edelleen. Hän kulki kylästä kylään, kokosi kansaa, saarnasi ja opetti niitä, jotka olivat siihen halukkaita, ja kastoi heitä. Yhdessä ainoassa kuukaudessa hän kastoi 10,000 henkeä. Nämä hän jakoi seurakuntiin ja asetti kullekin maakalaispapin. Hän huomasi itsekin mitä vaikeuksia siitä johtui, että hän ei taitanut maakalaisten kieltä, mutta siitä huolimatta hän jatkoi entiseen tapaansa. Hän kirjoittaa tästä eräässä kirjeessä: »On erittäin vaikeaa tulla toimeen ilman tulkkia kansan parissa, jonka kieltä ei osaa. Rodrigues tekee parhaansa auttaakseen minua, mutta hän osaa vain hyvin vähän portugalinkieltä. Voitte siis hyvin kuvitella millaisia minun saarnani täällä ovat, kun kansa ei ymmärrä tulkkia eikä tulkki saarnaajaa».

Hän ei myöskään ollut käyttämättä politisia mahtikeinoja. Niinpä hän kirjoittaa Portugalin kuninkaalle eräästä erinomaisesta suunnitelmasta, jonka avulla kristittyjen lukumäärä nopeasti kasvaisi: kuninkaan pitäisi rangaista jokaista kuvernööriä, joka ei pakoittaisi kansaansa omaksumaan pyhää uskoa, vankeudella ja omaisuuden menetyksellä. Jos tätä ehdotusta noudatettaisiin olisivat koko Ceylon, Malabarin rannikko ja Cap Comorin kristittyjä vuoden kuluessa.

Ei ollut ensinkään ihmeteltävää, jos tällaisia lähetyskeinoja käyttämällä roomalaiset kristityt Indiassa eivät millään tavoin eronneet pakanoista.

Etelä-Indiasta käsin Xavier kävi Itä-Indian saarilla. Siellä hän tapasi nuoren japanilaisen nimeltä Anjiro, joka oli hyvin innokas vastaanottamaan kristinuskon ja josta hän pian sai taitavan apulaisen. Hänen

kauttaan Xavierissa heräsi mielenkiinto Japania kohtaan ja hän päätti matkustaa sinne. Erittäin merkitsevä on se vastaus, jonka Anjiro antoi Xavierin kysymykseen, mitä mahdollisuuksia lähetystyöllä voisi olla Japanissa: »Minun maanmieheni eivät heti omaksu kristinuskoa; ensin he tekevät monta kysymystä ja tarkasti punnitsevat teidän vastauksianne ja vaatimuksianne. Ennen kaikkea he panevat merkille, onko teidän elämänne oppinne mukainen. Jos voitte tyydyttää heidät tässä suhteessa antamalla sopivia vastauksia heidän kysymyksiinsä ja viettämällä nuhteetonta elämää, niin kuningas, aatelisto ja sivistyneistö tulevat kristityiksi, niin pian kuin asia on tullut heille riittävästi tunnetuksi ja he ovat sitä tarkasti tutkineet. Kuusi kuukautta on riittävä aika, sillä kansakunta on sellainen, että se aina seuraa järjen johdatusta.» — Tulevaisuuden lähetyssaarnaajilla Japanissa olisi syytä usein miettiä tätä vastausta, joka suurelta osaltaan sisälsi oikeaan osuneen ennustuksen. Kun portugalilaiset huolissaan Xavierin hengestä koettivat saada häntä luopumaan matkastaan Japaniin, vastasi hän: »Mitä minä vastaan Jumalalle, kun hän osoittaa minulle Japania ja moittii minua siitä, että uskottomille siellä ei ole julistettu evankeliumia?» Hän ei koskaan säästänyt itseään; hän kesti valittamatta mitä katkerinta hätää, mitä suurimpia kieltäymyksiä, palaen halusta saada kääntää ihmisiä pelastuksen tielle. — Hänen työtapansa on luonteenomaista jesuiitoille ja me huomaamme pian kuinka jyrkästi se eroaa evankelisten menettelytavoista.

Robert de Nobili käytti toisia keinoja. Hän pukeutui ja eli kuten brahmini, voitti siten vähitellen heidät varovaisuudellaan ja kärsivällisyydellään, tutki heidän uskontoaan ja kirjoitti kirjoja heidän kielellään, joissa koetti todistaa olevan yhtäläisyyttä heidän uskontonsa ja kristinuskon välillä. Hän koetti kaikin tavoin tehdä kristinuskon mahdollisimman puoleensavetäväksi. Hän tahtoi m. m. todistaa, että jesuiitat polveutuivat Brahmasta! Hän suvaitsi heidän kastilaitostaan ja monia muita hindulaisia tapoja ja siten voitti puolelleen monta, joista koetti kasvattaa pappeja.

Toinen tunnettu jesuiittalähetyssaarnaaja, *»isä Ricci»* tunkeutui Kiinaan ja vaikutti siellä vuosina 1583—1610. Hän tutki kiinalaisia ja tuli pian siihen johtopäätökseen, että heidän ennakkoluulonsa kristinuskoa kohtaan olivat voittamattomia; hän päätti sen vuoksi luopua suoranaisesta lähetystyöstä ja koettaa toista keinoa. Hän esiintyi kiinalaisena oppineena, pukeutuen kiinalaiseen pukuun ja noudattaen kiinalaisia tapoja, halliten täydellisesti heidän kielensä ja syventyen perinpohjin heidän kirjallisuuteensa. Hän häikäisi heidät suurella oppineisuudellaan varsinkin matematiikassa ja tähtitieteessä. Hän pääsi hoviin ja voitti keisarin suosion ja saavutti suuren vaikutusvallan, jonka hän käytti kristinuskon tunnetuksitekemiseen. Hän sai paljon kannattajia, kirkkoja

rakennettiin, useita jesuiittoja lähetettiin työhön ja menestys näytti toivehikkaalta, vaikka siitä ei sitten tullutkaan pysyvä. Myöskin siellä tehtiin suuria myönnytyksiä pakanallisille käsityksille ja tavoille; niinpä esim. esi-isien palvonta pysytettiin voimassa.

Erikoista mielenkiintoa herättää jesuiittalähetys Japanissa, jonka Xavier perusti 1549. Niiden 27 kuukauden kuluessa, jotka hän vaikutti maassa, hän ei ehtinyt kovinkaan paljon saada aikaan, vaikka hän tekikin kaikkialla missä liikkui syvän vaikutuksen. Mutta hänen esimerkkinsä houkutteli maahan suuren joukon jesuiittalähetyssaarnaajia. Millään lähetysyrityksellä ei ole koskaan ollut samanlaista menestystä. 30 vuoden kuluttua laskettiin kääntyneitä olevan noin 150,000 ja maassa oli noin 200 kirkkoa. Kristinusko levisi ilmiömäisen nopeasti. Japanilaiset itse arvioivat kristittyjen lukumäärän 2 miljonaksi. Näytti siltä kuin koko Japanista olisi ennen pitkää tullut kristitty maa. — Lähetyssaarnaajat saapuivat Japaniin erittäin suotuisaan aikaan. Yksityiset lääninruhtinaat olivat itsenäisiä hallitsijoita ja kun he omaksuivat kristinuskon — usein kaupallisista ja politisista syistä — niin aatelisto ja kansa seurasi ruhtinastaan. Kotimaiset uskonnot, shintolaisuus ja buddhalaisuus olivat juuri siihen aikaan syvässä horros- ja hajaannustilassa; ne eivät voineet tehdä mitään vastarintaa. Tärkeimpänä syynä kristinuskon menestykseen oli kyllä buddhalaisuuden ja katolilaisuuden suuri ulkonainen yhtäläisyys. Myöskin buddhalaisuudella oli luostareita ja munkkeja, pyhimyksiä ja pyhimysten palvontaa. Kansa ei tarvinnut rikkoa väliään vanhan kanssa — kristinusko esiintyi sille vain rikkaammassa, kauniimmassa ja mahtavammassa ilmenemismuodossa.

Mutta kristinuskon menestys ei ollut pitkäaikainen. Toisin olisi voinut käydä, jos jesuiitat olisivat pysyneet erillään politiikasta. Oltiin näet keksivinään politisia juonitteluja, jotka johtivat siihen, että Portugali valloitti Japanin. Myöskin europalaisten kauppamiesten häikäilemätön voitonhimo, jesuiittain ja muiden lähetystä harjoittavien munkkien väliset riitaisuudet vaikuttivat osaltaan asiain menoon. Muukalaisia kohtaan puhkesi voimakas kansallinen vihamielisyys ja kun Japani useiden tarmokkaiden hallitsijain aikana 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alulla sai voimakkaan kansallisen ja määrätietoisen hallituksen, julkaistiin yhä ankarampia määräyksiä kristittyjä vastaan. 1600-luvun alulla puhkesi hirvittäviä vainoja, joilla kamaluudessa tuskin on vertaa. Japanilaisten marttyyrien kärsimyksiä ja rohkeutta voi verrata ensimäisten kristittyjen kohtaloon, jolleivät ne suorastaan voita niitä. Heitä heitettiin kiehuviin rikkilähteisiin, haudattiin elävältä, ristiinnaulittiin, rääkättiin mitä pirullisimmilla tavoilla. Ja kuitenkin vain harvat kielsivät uskonsa. Lopultä osa kristittyjä tarttui epätoivossaan aseihin ja sulkeutui erääseen vanhaan linnoitukseen. Hollantilaiset auttoivat pakanallista hallitusta.

Linnoitus kukistui ja kristittyjä surmattiin tuhansittain. Siten oli katolilaisuus Japanissa voitettu. Mitä hirvittävimpiä julistuksia kristinuskoa vastaan levitettiin kaikkialla maassa ja jokaista kristittyä vakoiltiin ja rangaistiin kuolemalla.

Siitä ajasta alkaen Japani oli suljettu ulkomaailmalta.

Yhtä innokkaasti kuin Indiassa työskenteli ranskalainen lähetys Siamissa, Tonkinissa ja Cochin-Kiinassa. Sielläkin tapaamme ihmeellistä sankariutta, kuolemanhalveksintaa ja suuremmoista menestystä. Niinpä kerrottiin esimerkiksi kuinka yksi ainoa pappi kastoi 2,000 henkeä. Siamiin perustettiin seminaari ja työ edistyi milloin vaikeammissa milloin suotuisammissa olosuhteissa. Olisi mahdoton luetella kaikkia sankareita, jotka siellä saivat kestää vaaroja ja vastoinkäymisiä ja lopulta kärsiä mitä piinallisimman kuoleman.

Heitä asetettiin alastomina moskiittojen pisteltäviksi ja sitten heitettiin jokeen, heidän kätensä murskattiin tai ruumiinsa poltettiin hehkuvalla raudalla.

Lähetyssaarnaajat eivät kuitenkaan nurkuneet; jos heidät karkoitettiin, palasivat he takaisin. Kun vainot pahimmin raivosivat, juurtui kristinusko yhä syvemmälle ja näytti kuin koko Itä olisi pian tullut kristityksi.

Samoihin aikoihin työskenteli suuri joukko jesuiittoja indiaanien keskuudessa Pohjois- ja Etelä-Amerikassa. Useimmat kuuluivat ylhäisiin perheisiin ja olivat hienosti sivistyneitä ja kuitenkin he viihtyivät näiden villien heimojen keskuudessa. He seurasivat heitä kaikilla heidän retkillään erämaissa, kärsivät heidän kanssaan nälkää, vilua ja likaisuutta ja kärsivällisesti kestivät heidän ivansa ja vainonsa. He saavuttivat kyllä menestystä, mutta lopulta kaikista villein indianiheimo hävitti kaikki heidän työnsä tulokset, joka sitten täytyi lopettaa. Useimmat lähetyssaarnaajat surmattiin mitä raaimmalla tavalla.

Mikä ihmeellinen sekoitus oikeaa kristillistä itseuhrautuvaisuutta ja maailmallista voitonhimoa ilmeneekään tässä jesuiittalähetyksessä! Sama lähetyssaarnaaja, joka yksityiselämässään osoitti mitä suurinta uhrautuvaisuutta, saattoi mitä innokkaimmin hankkia maalleen edullisia kauppasuhteita ja veljeskunnalleen valtaa ja rikkauksia.

Tällä katolisen kirkon suurella lähetysaikakaudella uudemman ajan alulla tehtiin aivan ainutlaatuisia uhrauksia ja saavutettiin sangen huomattavia tuloksia — varsinkin Idässä. Ja suurin piirtein katsoen se kuitenkin epäonnistui. Sillä oli lyhyt ja ihmeteltävän nopea kukoistusaika, jota yhtä nopeasti seurasi taantumus. Parhaimmassa kukoistuksessaan se oli 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alulla, ja 1700-luvun lopulla ei ollut enää paljon jälkeäkään kerran niin lupaavasta työstä. Minkätähden? Politiset vaikuttimet, vallanhimo ja keskinäinen kateus hävittivät sen.

Pintapuolinen lähetystyö ja suuret myönnytykset pakanallisille ajatustavoille heikonsivat sitä ja veivät siltä vastustusvoiman. Hyvästä ulkonaisesta organisatiosta huolimatta ei yritettykään kasvattaa itsenäisiä kristittyjä; päinvastoin heitä kuljetettiin munkkien ja paavin talutusnuorassa. Ennen kaikkea eri veijeskuntien keskinäiset riidat ja kateus vaikuttivat vahingollisesti. Varsinkin jesuiittain rajaton vallanhimo ja häikäilemättömyys herättivät vihaa ja katkeria syytöksiä toisten veljeskuntien taholta.

Lisäksi tuli Espanjan ja Portugalin heikkenevä valta ja Kiinan ja Japanin jyrkkä kieltäytyminen avaamasta oviaan. Enimmän merkitsi kuitenkin lähetysharrastuksen laimeneminen ratsionalismin ajalla koko katolisessa kirkossa. Vasta 1800-luvulla se heräsi jälleen henkiin osittain evankelisen kirkon esimerkin vuoksi, ja katolilaiset ovat myöhempinä aikoina harjoittaneet innokasta lähetystyötä.

Ja kuitenkin on katolisen kirkon lähetyksellä — päinvastoin kuin protestantisella — aina 1600-luvun alusta asti ollut voimakas ja yhtenäinen johto. Paavi Gregorius XV:n toimesta perustettiin vuonna 1622 »*Congregatio de propaganda fide*» — seura uskon levittämistä varten, — mahtavin lähetysorganisatio mitä koskaan on ollut. Siitä lähtien on katolinen lähetys ollut paavin silmälläpidon ja johdon alainen. Myöhemmin perustettiin »Congregatio de propaganda fide»-seminaari Roomaan, jossa lähetyssaarnaajia kaikista maista ja maanosista kehitetään lähetettäviksi sitten maailman kaikkiin osiin, eikä vähimmin »kerettiläisten» keskuuteen, levittämään oikeata uskoa. Ei millään järjestöllä ole ollut suurempaa merkitystä katolisen kirkon levittämiselle kuin tällä. Se toimii vielä tänäkin päivänä vähentymättömällä tai oikeastaan lisääntyvällä tarmolla ja on silmiinpistävin todistus katolisen kirkon lujasta päätöksestä sulkea koko maailma ainoan autuaaksi tekevän kirkon helmaan.

Protestantinen lähetys.

Kaksi vuosisataa kului ilman minkäänlaista protestantista lähetystoimintaa. Muutamia yksinäisiä yrityksiä tehtiin, joitakin enemmän tai vähemmän tarmokkaita ääniä kohotettiin lähetyksen puolesta, mutta ne olivat vain poikkeuksia yleisestä säännöstä, joka oli kaikkea lähetystä vastaan. Ei auttanut että joku teologi kutsui lähetystoiminnan puutetta yhdeksi kirkon suurimmista puutteista tai että niin etevä mies kuin filosofi Leibnitz puhui voimakkaasti kristittyjen lähetysvelvollisuuden puolesta, vieläpä sai vuonna 1700 perustetun Berlinin tiedeakatemian ottamaan lähetyksen ohjelmaansa.

Vielä niin myöhään kuin 1722 saattoi eräs oikeaoppinen, etevä pappi pitää kokonaisen saarnan lähetystä vastaan ja päättää sen seuraavilla sanoilla: »Ennen muinoin kuului kyllä käsky: menkää kaikkeen maailmaan, mutta nyt se kuuluu: pysykää siellä, minne Jumala on asettanut teidät». Vasta pietistien ja herrnhutilaisten uskonnollinen herätys sai myös lähetysharrastuksen vireille. Mutta kesti vielä hyvin kauan ennenkuin kirkot yleisesti pääsivät selvyyteen siitä, että lähetysvelvollisuus kuului eroittamattomasti kristilliseen elämään.

Ainoa laji lähetystä, jonka oikeaoppiset miehet voivat ymmärtää, oli ruhtinaiden velvollisuus tehdä kristityiksi pakanalliset alamaisensa siirtomaissa. Senvuoksi ei olekaan ihmeellistä, että ainoa laji lähetystä, jota siihen aikaan tapaa, on n. k.

Siirtomaalähetys.

Vähitellen joutuivat siirtomaat katolisilta valloilta protestantisille. Espanja ja Portugali saivat väistyä Englannin ja Hollannin tieltä, millä seikalla on suuri merkitys lähetyksen historiassa. Täten protestantit joutuivat kosketuksiin ei-kristittyjen kanssa ja tulivat heidän herroikseen. Esivallalla on velvollisuuksia pakanallisia alamaisiaan kohtaan, oli lause, jota reformaattorit ja heidän seuraajansa usein tehostivatkin.

Hollanti oli 1600-luvulla huomattavin siirtomaavalta; se perusti melkoisia siirtokuntia Etu-Indiaan ja Itä-Indian saarille. Hallitus antoi Hollannin itä-indialaiselle kauppaseuralle nimenomaisen määräyksen, että sen tuli pitää huolta pakanain käännyttämisestä. Lähetyksestä tuli siten esivallan määräämä velvollisuus, todellinen lähetyksen ymmärtämys ja kristilliset vaikuttimet puuttuivat kokonaan. Lähetyskin oli sen mukaista. Kauppaseura vei siirtomaihinsa pappeja, jotka saivat maksun jokaisesta kastetusta. Tuhansittain pakanoita kastettiin ilman minkäänlaista edelläkäynyttä opetusta, heitä houkuteltiin tai uhattiin siihen. Useimmiten papit eivät opetelleet heidän kieltäänkään. 1600-luvun lopulla laskettiin »kristittyjä» olleen Ceylonilla 400,000 ja Javalla 100,000. Luonnollisesti sellaisella pintapuolisella menettelyllä ei ollut mitään pysyviä tuloksia. Sekä hallitus että kauppaseura tulivat yhä välinpitämättömämmiksi »lähetysvelvollisuuttaan» kohtaan ja vähitellen pääsi vallalle sellainen mielipide, että Indian muhammedilaisia oli politisista syistä suosittava, vieläpä suorastaan vastustettava kristinuskoa.

Siirtolaisten elämä ja heidän käyttäytymisensä maakalaisia kohtaan ei juuri voinut herättää luottamusta heidän uskontoonsa. »Kristittyjen

uskonto, pirun uskonto; kristityt juovat paljon, tekevät paljon pahaa, tappelevat paljon, pettävät paljon», sanoivat maakalaiset.

Ja niin tämä siirtomaalähetys teki vararikon ja antoi selvän todistuksen siitä, että lähetystyö, jonka pohjana ei ole kristillinen rakkaus ja elävä usko, ei ole minkään arvoinen.

Myöskin *Englannista* tuli pian suuri siirtomaavalta. Mutta ne englantilaiset, jotka asettuivat asumaan Pohjois-Amerikaan, olivat kokonaan toista laatua kuin hollantilaiset. Useammathan olivat siirtyneet sinne uskonsa tähden ja monet heistä kuuluivat Englannin kansan parhaimmistoon. N. k. pyhiinvaeltajaisät ryhtyivät heti harjoittamaan lähetystyötä indiaanien keskuudessa, ei ulkonaisesta määräyksestä vaan kristillisen uskonsa pakoittamina. Valitettavasti indiaanien ja valkoisten välinen hyvä suhde pian häiriintyi. Epäsopu, harjoitetut vääryydet ja vilpillisyys aiheuttivat verisiä taisteluja ja niin tuli valkoisten kesken yleiseksi sellainen mielipide, että »ainoa hyvä indiaani oli kuollut indiaani». Historiasta tunnemme kuinka kovasti indiaaneja kohdeltiin ja kuinka heitä suorastaan koetettiin hävittää sukupuuttoon. Ainoan poikkeuksen tekivät kveekarit, joita ei voi ollenkaan syyttää indiaanien pahoinpitelystä ja jotka senvuoksi elivätkin rauhassa heidän kanssaan, ja Ruotsi, joka Kustaa II Adolfin ja Kristinan hallitusaikana harjoitti innokkaasti lähetystyötä siirtomaissaan indiaanien keskuudessa.

Valopilkun historiassa muodostaa *John Eliot*, joka on saanut kunnianimen »indiaanien apostoli». Hänestä on olemassa monta jännittävää ja ihmeellistä kertomusta. Hän työskenteli Pohjois-Amerikassa noin 60 vuotta, vuodesta 1630 pappina ja 1646 indiaanien lähetyssaarnaajana — pitkä ja siunausrikas elämä. Hän oli rukouksen ja rakkauden mies niin kuin vain harvat ja senvuoksi hän myös voitti puolelleen ihmisiä. Hänellä oli erikoinen taito puhua indiaaneille. Heidän vaikean kielensä hän hallitsi niin hyvin, että monet uskoivat Jumalan erikoisesti ilmoittaneen sen hänelle. Hän käänsi suuria osia raamatusta ja useita rukouksia indiaanien kielelle, teki alinomaa matkoja indiaaniheimojen luo ja voitti monta, sekä valkoisten että heidän omien poppamiestensä vastustuksesta huolimatta. Vaaroja ja vastoinkäymisiä hän kesti ilolla. Hän kirjoittaa: »Minä riemuitsen saadessani viettää vaivalloisia päiviä ja

JOHN ELIOT

öitä vaaroissa aarniometsissä ja erämaissa. Usein kahlatessani joen poikki nousi vesi ylitseni, mutta minä luotin Herran lupaukseen: vaikka kulkisit vettenpoikki, olen minä sinun kanssasi». Aivan erikoisen vaikutuksen hän teki nuoriin ja lapsiin, joille hänellä oli aina lahjoja syvissä taskuissaan. Hän muodosti vähitellen useita kristittyjä siirtokuntia, joissa hän kaikin tavoin koetti kohottaa kansaa. Kristillisiä kouluja perustettiin ja indiaaneille opetettiin maanviljelystä ja käsitöitä. Hänen esimerkkiään seuraten liittyi häneen toisia lähetyssaarnaajia ja kaikki näytti hyvin lupaavalta. Silloin puhkesi vuonna 1675 kamala indiaanisota, joka yhdellä iskulla hävitti suuren osan hänen työtään. Sodan loputtua rangaistiin myöskin niitä, jotka olivat pysyneet syrjässä. Englantilaiset kohtelivat tämän jälkeen indiaaneja pelkästään vihalla ja epäluulolla ja myöskin iäkäs Eliot sai osansa siitä. Hän ei kuitenkaan jättänyt työtään. Aina viimeiseen hengenvetoonsa asti hän vaikutti indiaanien keskuudessa.

John Eliot ei ollut ainoa. Monet muut antautuivat suurella rakkaudella ja itsekieltäymyksellä tähän työhön ja indiaanilähetys sai suurimman merkityksensä juuri herättävän ja rohkaisevan esimerkkinsä vuoksi. Eliotin elämä on herättänyt hyvin monessa lähetysrakkautta. Varsinkin Englannissa on hänen vaikutuksensa ollut suuri. Elämä sytyttää elämää.

Mutta sielläkin viipyi kauan, ennenkuin todella voimakas lähetysharrastus heräsi. Pitkä parlamentti määräsi kyllä perustettavaksi lähetysyhdistyksen indiaaneja varten, Englannin ensimäisen lähetysseuran, ja Cromwell teki valtavia lähetyssuunnitelmia, mutta vähitellen harrastus laimeni. Yhä lisääntyvä uskonnollinen välinpitämättömyys kuoletti kaikki lähetysajatukset.

Elpyvää harrastusta.

»Kristillinen kirkko on velvollinen julistamaan evankeliumia koko maailmassa — tämän päämäärän saavuttamiseksi ei saa säästää mitään työtä tai kustannuksia. Se seikka, että siihen tuskin on uhrattu edes ajatustakaan, osoittaa selvästi kuinka vähän Kristuksen tahto ja ihmiskunnan kunnia merkitsee meille.»

Nämä sanat on lausunut »pietismin isä» Spener. Luterilaisessa kirkossa oli tosin jo yhä useampia ääniä noussut lähetyksen asiaa puolustamaan, mutta vasta pietismi valoi niihin elämää ja toimintaa. Tämä suunta, jota niin usein ja osittain oikeinkin on syytetty yksipuolisuudesta, arkuudesta ja ahdasmielisyydestä, on kuitenkin ensimäisenä käsittänyt kristinuskon lähetysvelvollisuuden. Tässä kuten kaikkialla lähetyshistoriassa käy ilmi, että vain todellinen kristillinen elämä voi sytyttää ja ylläpitää lähetystyötä. Valta ja rikkaus, oppineisuus, politiikka ja maail-

mallinen viisaus eivät luo lähetystä — se juurtuu elävän kristillisyyden läpitunkemissa ihmissydämissä ja kasvaa ja kantaa hedelmää, eikä useinkaan tämän maailman mahtavien, rikkaiden ja oppineiden toimesta vaan heistä välittämättä. Kristinuskon historia on yhä historiaa sinapinsiemenestä, historiaa, joka uhmaa inhimillisiä laskelmia ja viisautta, historiaa, missä »viimeiset tulevat ensimäisiksi».

Valtavan maailmanlähetyksen ovat panneet alulle yksinkertaiset pietistiset piirit, veljesseurakunta, englantilainen suutari William Carey ja muut maailman silmissä vähäpätöiset henkilöt.

Vanhin luterilainen lähetys.

Ensimäinen luterilainen lähetys, n. k. *tanskalais-hallelainen* on omituinen siitä, että oikeauskoinen luterilainen oppi ruhtinaiden lähetysvelvollisuudesta siirtomaissaan ja uudenaikainen, vapaaehtoinen ja personallinen lähetystyö yhtyvät siinä keskenään. Tanska oli 1600-luvulla hankkinut itselleen erinäisiä siirtokuntia m. m. Etu-Indiassa ja sen kuningas Fredrik IV tunsi velvollisuutensa pakanallisia alamaisiaan kohtaan.

Tanskassa ei kuitenkaan ilmaantunut yhtään lähetyssaarnaajaa. Ainoa joka osoitti jonkun verran harrastusta asiaan, oli kuninkaan hovisaarnaaja Lütkens; hän oli ollut monta vuotta pappina Berlinissä ja joutunut siellä pietismin vaikutuksen alaiseksi. Hän kirjoitti asiasta pietistisille ystävilleen Berliniin ja nämä kääntyivät erään nuoren papin, *Bartholomeus Ziegenbalgin* puoleen kehoittaen häntä antautumaan lähetyssaarnaajaksi. Ziegenbalg oli jo 16 ikävuodestaan saakka ollut läheisessä kosketuksessa pietistien kanssa sekä Berlinissä että Hallessa. Hän paloi halusta saada palvella Kristusta. Mutta hänellä oli niin raihnainen ruumis, että hänen oli täytynyt useampia kertoja keskeyttää opintonsa ja hän ajatteli vavistuksella tuota suurta ja vaarallista tehtävää. Myöskin Francke asettui alussa epäröivälle kannalle, mutta hänestä tuli pian lähetystyön lämmin ystävä. — Se valtava kristillis-sosialinen työ, jonka Herman Francke oli pannut käyntiin, ei estänyt häntä uhraamasta voimiansa myöskin pakanalähetykselle.

Ziegenbalg ei tarvinnut matkustaa yksin, vaan sai seuralaisekseen *Heinrich Plütschaun*, joka oli hiukan vanhempi pappismies Mecklenburgista. Rohkealla mielellä he matkustivat »Tanskan kuninkaallisina lähetyssaarnaajina» pieneen tanskalaiseen siirtokuntaan Etelä-Indiaan valmiina kärsimään ja uhrautumaan. »Me menemme Herran nimessä ja jos Jumala tahtoisi lahjoittaa meille vaikka vain yhden ainoan sielun pakanain joukosta, tulisivat matkamme vaivat palkituiksi», sanoivat he.

BARTHOLOMEUS ZIEGENBALG

Ei ollut mikään helppo asia ruveta lähetyssaarnaajaksi siihen aikaan. Kärsimykset alkoivat jo paljon ennen kuin he olivat saapuneet Indian rannikolle. Heillä oli kestettävänään vastustusta ja ymmärtämyksen puutetta kristittyjen ja ei-kristittyjen taholta, vieläpä ivaa ja vihaa. Matkasta tuli todellinen kärsimysaika juuri kapteenin ja miehistön vastahakoisuuden vuoksi, ja kun he vihdoin helmikuun 9 p:nä 1706 pääsivät matkansa päähän, ei siellä ollut ketään joka vähänkään olisi huolehtinut heistä. Siellä he sitten olivat, kaksi nuorta, kokematonta miestä yksin oudossa maailmassa. Saivatpa he vielä heti maihin astuttuaan seisoa useita tunteja hehkuvassa auringonpaisteessa suljettujen kaupungin porttien ulkopuolella ennenkuin heidät päästettiin sisään.

Ne tanskalaiset virkamiehet, joiden piti ottaa heidät vastaan, pitivät koko yritystä naurettavana, jopa suorastaan yltiöpäisyyden ilmauksena ja kohtelivat heitä vihamielisesti. Mutta nämä kaksi näöltään vähäpätöistä miestä — Ziegenbalg oli vaivoin voinut suorittaa papintutkinnon sairauden vuoksi — näyttivät olevan kasvaneet tehtävän tasalle tullakseen jumalanvaltakunnan tienraivaajiksi pakanamaailmaan. Sanomattomia vaikeuksia kestäen he opiskelivat ahkerasti maakalaisten kieltä, tamilinkieltä, mitä Hollannin hallituksen lähettämät lähetyssaarnaajat eivät olleet viitsineet vaivautua tekemään. Ziegenbalg joka oli tavaton kielinero, osasi pian sekä portugalinkieltä että vaikeaa tamilinkieltä. Hän seurusteli ystävän tavoin kansan kanssa, syventyi heidän ajatustapaansa, saarnasi, opetti sekä käänsi katekismuksen ja raamatun. Hän sai pienen joukon oppilaita, joita hän huolellisesti opetti ennenkuin kastoi — päinvastoin kuin katoliset ja Hollannin siirtomaalähetys. Pieni kristillinen seurakunta kasvoi ja lähetyssaarnaajat pitivät väsymättä siitä huolta. He perustivat koulun ja lastenkodin ja myöhemmin seminaarin maakalais-apulaisten kasvattamiseksi.

Heidän toimintansa sai lakkaamatta osakseen vastustusta tanskalaisten virkamiesten ja katolisten lähetyssaarnaajien taholta. Heitä vainosi varsinkin tanskalainen komendantti, joka vihdoin ilman syytä antoi heittää Ziegenbalgin kuumaan ja epäterveelliseen vankilaan, missä hän sai kitua useita kuukausia. Lisäksi tuli paljon muuta hätää, sairaus ja

rahanpuute olivat jokapäiväisiä vieraita. Plütschau palasi kotiin, mutta Ziegenbalg jatkoi työtään. Kun hän kuoli vuonna 1719, 36 vuoden ikäisenä, jätti hän jälkeensä seurakunnan, johon kuului 355 kastettua, paljon kannattajia, kirkon, kouluja ja seminaarin — sanakirjan, suurimman osan raamattua, katekismuksen ja muita tamulinkielelle käännettyjä kirjoja.

Francke tuki ja auttoi väsymättä heitä. Ilman häntä olisi tämä niinkuin muukin siirtomaalähetys kuihtunut, mutta hän herätti henkiin todellisen lähetysrakkauden ja uhrautuvaisuuden. Vuosisadan kuluessa lähetettiin Francken säätiön ja Tanskan kuninkaallisen lähetysseuran toimesta yli 60 lähetyssaarnaajaa Indiaan, ja tämä lähetys työskenteli pitkän aikaa suurella menestyksellä.

Lähetystyö kukoisti varsinkin »Tanjoren kuningaspapin», *Christian Friedrich Schwartzin* aikana, joka kuuluu lähetyshistorian suurimpiin miehiin. Hän työskenteli 50 vuotta Indian hehkuvan auringon alla käymättä kertaakaan kotimaassaan. Ja koko tämän ajan hän eli mitä vaatimattomimmin, söi maakalaisten yksinkertaista, yksitoikkoista ruokaa ja pukeutui kuten hekin. Hän oli tavattoman miehekäs, vakava ja voimakas luonne, joka ei voinut olla tekemättä vaikutusta ihmisiin. Hänen kykynsä seurustella heidän kanssaan ja voittaa puolelleen ihmisiä kaikista yhteiskuntaluokista oli suorastaan ainutlaatuinen. Korkeat englantilaiset upseerit, raat englantilaiset sotilaat, alhaisella tasolla oleva hylkiöluokka, oppineet brahminit ja indialaiset ruhtinaat saivat häneltä pysyviä vaikutteita. — Hän sai laajan työkentän ja kasvoi itse tehtäviensä mukana kunnes hän jättiläisolennon tavoin kohosi useimpien muiden lähetyssaarnaajien yläpuolelle. Ensimäiset vuodet, jotka hän asui tanskalaisessa siirtokunnassa Tranquebarissa, hän ennen

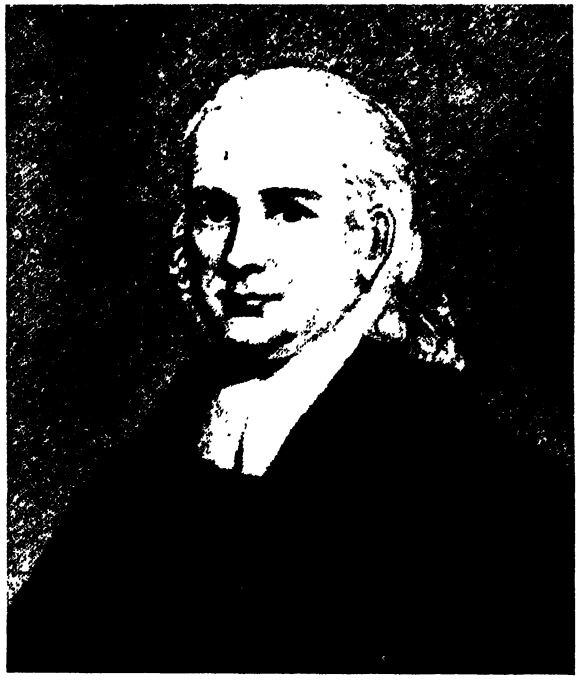

CHRISTIAN FRIEDRICH SCHWARTZ

kaikkea koetti perin pohjin syventyä maakalaisten kieleen, uskonnollisiin tapoihin ja käsityskantoihin, missä hän saavutti sellaisen tuntemuksen, että hänestä tuli kaikkien myöhäisempien lähetyssaarnaajien opettaja.

Eräs englantilainen majuri kutsui hänet sitten Trichinopolyyn, joka oli huomattava kaupunki, Etelä-Indian uskonnollisen elämän keskus, laajalti tunnettu komeista temppeleistään ja suurista toivioretkeilijäjoukoistaan. Siellä hän oleskeli monta vuotta ja avasi siten Sisä-Indian kristinuskolle. Eräs englantilainen upseeri rakensi hänelle kappelin ja eräs vastaperustettu englantilainen lähetysseura pyysi saada ylläpitää häntä. Hänen vaikutuksensa siellä oli ihmeteltävän suuri. Kohtaus hänen kanssaan muodostui monelle sivistyneelle käännekohdaksi heidän elämässään. Sotilaiden keskuudessa, missä hän toimi kenttäpappina, hän sai aikaan täydellisen muutoksen — monet luopuivat huonosta elämästään ja muodostivat kristillisen yhdistyksen. »Mitään senkaltaista ei vielä koskaan ennen oltu Indiassa nähty», sanoi eräs lähetyssaarnaaja, joka oli käynyt Schwartzin luona. Pakanat, varsinkin nuoret, parveilivat hänen ympärillään. Hän otti kasvattaakseen monta orpolasta. Hän saarnasi jumalansanaa mitään pelkäämättä, oppi lisää kieliä ja voittaakseen yhä useampia, opetti huolellisesti niitä, jotka oli saanut puolelleen ja huolehti heistä sitten isällisellä rakkaudella. Hän saarnasi joka sunnuntai 3 à 4 kertaa: tamilin, portugalin, englannin ja saksankielellä. Hänen maineensa levisi laajalle, häntä kutsuttiin moniin paikkoihin ja hän tekikin pitkiä matkoja. Kun englantilaisten täytyi lähettää eräässä hyvin tärkeässä asiassa lähetystö erään mahtavan ruhtinaan luo Mysoreen, täytyi Schwartzin ottaa suorittaakseen tämä tehtävä, sillä hän oli — sen tiesivät kaikki — ehdottomasti lahjomaton. Ruhtinas vastaanotti hänet arvokkaasti ja antoi määräyksen, että kunnianarvoiselle isälle on osoitettava kaikkea kunnioitusta, »sillä hän on pyhä mies». — Myöskin Tanjoren ruhtinas, rajah, osoitti hänelle syvää kunnioitusta, kutsui häntä isäkseen ja pyysi häntä hartaasti asettumaan Tanjoreen asumaan. Siellä Schwartz viettikin viimeiset kaksikymmentä vuotta elämästään, ja suoritti siellä suurimman työnsä Etelä-Indian koko evankelisen lähetyksen johtajana. Hänestä tuli pian Tanjoren, tämän pakanakaupungin todellinen hallitsija. Hän järjesti maan olot entiselleen tuhoisan sodan jälkeen, torjui uhkaavan nälänhädän, toimi paremman oikeudenkäytön hyväksi ja perusti kouluja. Kun ruhtinas kuoli, tuli hänestä nuoren rajahin apu ja tuki, olipa hän vielä kokonaisen vuoden ajan Englannin hallituksen määräämänä sijaishallitsijana. Hän oli nyt Tanjoren mahtavin mies ja hänen yksinkertaisen asuntonsa ympärillä oli aamusta iltaan asti joukottain avun ja neuvon hakijoita. Mutta tämä ei muuttanut ollenkaan hänen vaatimatonta elämäntapaansa, hänen suurta nöyryyttään tai hänen palavaa lä-

hetysharrastustaan. Kaikista hallitusvelvollisuuksistaan huolimatta hän ehti saarnata, opettaa ja kastaa.

Sellaisissa olosuhteissa kristittyjen lukumäärä kasvoi nopeasti. Schwartzin kuollessa 1798 nousi seurakunnan jäsenluku Tanjoressa 2,800 henkeen. Tanjoren kuningaspapin elämäntyö on unohtumaton. Häntä surivat syvästi pakanat ja kristityt, indialaiset ruhtinaat, englantilaiset virkamiehet ja upseerit, ja muutoin kristinuskolle vihamielinen Itä-Indian kauppaseura antoi pystyttää hänelle komean hautapatsaan Madrasiin.

Lähimpinä aikoina kukoisti vielä lähetys, oli aikoja jolloin lähetyssaarnaajain saarnamatkat muodostuivat riemukuluiksi, jolloin kansaa virtasi heidän luokseen ja he antoivat kastaa itsensä sadottain, rakensivat itse kirkkoja ja muuttivat epäjumalain temppelit Herran huoneiksi. Noin vuonna 1800 nousi kastettujen lukumäärä tämän lähetyksen piirissä 36,500 henkeen ja kristinusko oli levinnyt laajoille alueille. Mutta työtä ei jatkettu kuten olisi pitänyt. Ratsionalismi ja uskonnollinen välinpitämättömyys levisivät yhä enemmän kotimaassa. Lähetysharrastuksen liekki alkoi sammua. Napoleonin sota hävitti Saksan maata. Englantilaiset miehittivät Saksan siirtokunnat. Sekä varat että lähetyssaarnaajat alkoivat ehtyä ja lopulta kulki kerran niin lupaava työ hajaannustaan kohti.

Veljesseurakunnan lähetys.

Kerrotaan että eräs veli tahtoi kerran koetella pyhän Franciscuksen nöyryyttä ja sentähden toisti useita kertoja: »Minkätähden juuri sinä». Kun Franciscus vihdoin kysyi, mitä hän tarkoitti, vastasi veli: »Minä tarkoitan, että kaikki seuraavat sinua, kuuntelevat sinua ja tottelevat sinua, etkä sinä kuitenkaan ole kaunis etkä oppinut etkä aatelista syntyperää.» Ja Franciscus vastasi täynnä ihastusta: »Jumala ei ole voinut löytää ketään vähäpätöisempää, raihnaampaa tai syntisempää olentoa kuin minut; ja kun hän ei ole löytänyt ketään halvempaa, hän on valinnut minut, koska hän siten tahtoo masentaa tämän maailman mahtavat, korkeasukuiset, suuret ja oppineet.»

Tahtomattaankin tulee ajatelleeksi tätä kertomusta Veljesseurakunnan lähetyshistoriaa lukiessaan. Siitä saattaa todellakin sanoa, että Jumala on valinnut heikot, tietämättömät ja vähäpätöiset saattaakseen siten voimakkaat, rikkaat ja mahtavat häpeään.

Inhimillistä »tervettä järkeä» uhmaten se on uskaltanut uskomattomia, vieläpä mahdottomia ja siten jättänyt tavallaan ainutlaatuisen jäljen lähetyshistoriaan.

Kourallinen köyhiä, oppimattomia mähriläisiä veljiä sai turvapaikan kreivi Zinzendorffin luona hänen maatilallaan. Siellä kasvoi omituinen

KREIVI ZINZENDORFF

kristillinen yhteiskunta. Tuskin olivat nämä kovasti koetellut ihmiset, joiden uskonsa tähden oli täytynyt jättää kotinsa ja kontunsa, päässeet rauhaan ja turvaan, ennenkuin he olivat valmiit uusiin uhrauksiin ja kärsimyksiin. Kreivi Zinzendorff, Veljesseurakunnan eli Herrnhutilaisten perustaja ja johtaja, jolla oli vain yksi intohimo: »ristiinnaulittu Vapahtaja», oli Franckelta Hallessa jo aikaisin imenyt lähetysrakkautta ja jo 15-vuotiaana perustanut yhdistyksen, jonka pääsääntö kuului: »Meidän väsymättömän työmme tarkoituksena on voittaa yli koko maailman sydämiä hänelle, joka on antanut henkensä meidän edestämme.» — Hän ei jättänyt koskaan tätä päämaalia näkyvistään. Hääpäivänänsä hän teki morsiamensa kanssa sopimuksen »ottaa Herran vihjauksesta minä hetkenä tahansa pyhiinvaellussauva käteensä ja lähteä pakanain luo», ja hänellä oli tapana sanoa: »Juuri siellä, missä on enimmän tehtävää Herralle, on meidän kotimme.»

Kun hänellä nyt oli uusi seurakuntansa ympärillään, puhui hän heidän ensimäisenä suurena rukouspäivänään merkillisiä sanoja siitä, että »tulee uskaltaa jotain suurta Herran nimessä», ja monia kaukaisia maita mainittiin nimeltä. — Kun hän heti sen jälkeen kävi Köpenhaminassa kuningas Kristian IV:n kruunajaisissa, tapasi hän pari grönlantilaista ja yhden neekerin, ja hänen lähetysintonsa sai uutta virikettä. Mutta Zinzendorff ei olisi paljonkaan saanut aikaan, jollei hänellä olisi ollut sellaisia aseita kuin nämä mähriläiset veljet. Tavalliset ihmiset eivät tässä olisi mitään mahtaneet. Armeijassa täytyy etujoukkojen, hyökkäyskolonnain olla valiojoukkoja. Niiltä jotka tähän aikaan menivät tuntemattomiin maihin Kristuksen lähettiläinä ja todistajina vaadittiin rohkeutta, uhrimieltä ja kuolemanhalveksintaa. Mähriläisillä veljillä oli rohkeutta, he olivat jo kärsineet niin paljon uskonsa tähden, he olivat karaistuneet kärsimyksissä ja kieltäymyksissä ja tahtoivat ilolla kärsiä vielä enemmän Herransa ja Mestarinsa tähden. Ja niin heidät lähetettiin maailmalle, nuo oppimattomat, köyhät ja yksinäiset — ihmisistä sen täytyi näyttää mielettömältä, jopa suorastaan hulluudelta. Ensimäiset lähetyssaarnaajat, kirvesmies David Nitzschmann ja ruukuntekijä Leonard Dober lähetettiin vuonna 1732 Länsi-Indiaan, pieneen S:t Thomasin tanskalaiseen siirtokuntaan taskussaan vain kolme taaleria, ja kullakin guldeninsa, jonka Zinzendorff antoi heille jäähyväistilaisuudessa. Hei-

dän ohjeensa oli hyvin yksinkertainen: koettakaa saattaa jokunen sielu Vapahtajan luo! Muuten tulee teidän kaikessa antaa Pyhän Hengen johtaa itseänne. — Heidän täytyi kulkea jalkaisin ja pitää huolta toimeentulostaan työllään sekä matkalla että perille tultuaan. Heidän kärsimyksensä olivat sanomattoman suuret, mutta kaikkea he olivat valmiit kestämään; he sanoivat tahtovansa olla vaikka orjina, jos he siten paremmin voittaisivat puolelleen pakanat. Ennenkuin he olivat päässeet perille, oli jo useita toisia lähtenyt matkalle. Yhtenä ainoana vuotena kuoli S:t Croixissa 10, mutta pieni seurakunta ei siitä pelästynyt, vaan uudet täyttivät heidän paikkansa.

Sellaisia olivat lähetit, joita sinne lähetettiin ja seurakunta joka heidät lähetti, seisoi yhtenä miehenä heidän takanansa, palaen intoa ja rakkautta ja ollen väsymätön rukouksissa. Veljesseurakunta ei saattanut ajatellakaan, että kristillinen kirkko voisi olla olemassa ilman lähetystä. Lähetys oli seurakunnan elinhermona ja on kysymyksenalaista, onko seurakunta enemmän hyödyttänyt lähetystä vai lähetys vahvistanut seurakuntaelämää.

Ennen pitkää oli lähettejä kaikissa maailman osissa: Länsi-Indiassa ja Grönlannissa, samojedien ja lappalaisten keskuudessa, Persiassa ja Kiinassa, Ceylonilla, Itä-Indiassa, Konstantinopolissa, Kaukaasiassa, Egyptissä, Algeriassa, Guineassa ja hollantilaisessa Guyanassa, Pohjois-Amerikan indiaanien ja Australian villien sekä Etelä-Afrikan hottentottien keskuudessa, missä vieläkin on kukoistava lähetys, jonka seurakuntiin kuuluu 14,000 kristittyä. Ei mikään maa ollut liian kaukainen, tuntematon tai vaikeasti luoksepäästävä. Heidän yrityksissään ilmeni riemukasta rohkeutta ja voimien tuhlausta, mutta vähän laskelmia ja viisautta. Lukemattomat uhrasivat henkensä valittamatta, kestivät vankeutta, ylenkatsetta ja vainoa iloisin sydämin; ei minkäänlainen vastustus eivätkä mitkään kärsimykset kammottaneet heitä. Alusta alkaen he kiinnittivät huomionsa kurjimpiin, köyhimpiin ja eksyneimpiin: orjiin ja kastittomiin, hottentotteihin ja indiaaneihin. Heidän keskuudessaan he tahtoivat voittaa sieluja Kristukselle todistamalla hänen rakkaudestaan.

HANS EGEDE

Erittäin valtava on heidän lähetystyönsä *Grönlannissa* ja Pohjois-Amerikan indiaanien kesken. Grönlannissa heillä oli edeltäjä, tunnettu norjalainen *Hans Egede*, joka sanomattomia vaivoja ja vastoinkäymisiä kestäen omisti koko elämänsä

eskimoiden käännyttämiseen. Sinne saapuivat nyt nuo kolme oppimatonta herrnhutilaista veljeä ilman muita varustuksia kuin ne vaatteet, jotka heillä olivat yllään.

Heidän ensi aikansa siellä oli hyvin surullinen. Kun he koettivat hankkia elatuksensa kalastuksella, eivät he suureksi surukseen osanneet hoitaa venettä. — Heidän täytyi oppia kaksi uutta kieltä, ensin tanskankieli ja sitten sen avulla eskimonkieli. Maakalaiset tekivät kaikkensa vahingoittaakseen heitä. Kun he alkoivat saarnata, tanssivat maakalaiset heidän ympärillään, löivät rumpua, ulvoivat ja heittelivät heitä kivillä. »Niin kauan kuin olemme terveitä, on meillä kaikki mitä tarvitsemme», sanoivat he, »emme tarvitse teitä, teidän kansallanne täytyy olla sairas sielu ja ruumis, menkää takaisin heidän luokseen.» —

Kaiken muun onnettomuuden lisäksi puhkesi vielä väestön keskuudessa isorokko. He hoitivat n. 2,000 potilasta saamatta mitään kiitosta. He olivat itse vähällä kuolla nälkään ja maatessaan lumimajoissaan hyljättyinä ja kärsivinä he tunsivat, että vain Kristuksen voimalla he saattoivat kärsiä enemmänkin. Kului vuosia ilman pienintäkään menestyksen toivoa. He kestivät kuitenkin kaiken. Kerran kun he olivat tavattoman voimakkaasti todistaneet Kristuksen rakkaudesta, keskeytti eräs eskimolainen heidät ja huudahti: »Kuinka se oli, sano vielä kerran». Tästä päivästä alkaen oli jää murtunut. Heitä alettiin kuunnella tarkkaavasti ja pian he saivat kokoon pienen seurakunnan.

Vielä merkillisempi on kenties heidän lähetyksensä *Pohjois-Amerikan indiaanien* keskuudessa. Se nimi, joka tässä astuu etualalle, on

David Zeisberger.

Hän seurasi Paavalin lähetysmenetelmää ja hänestä tuli indiaani indiaaneille, jotta hän paremmin saattoi voittaa heidät. Hänet otettiin heidän heimoonsa, hän eli heidän elämäänsä syvällä aarniometsissä, kaukana valkoisten asuinpaikoilta. Hänen silmänsä olivat yhtä tarkat kuin heidän, hänen nuolensa eivät eksyneet maalista, ja hän huolehti elatuksestaan heidän tavallaan. Hän pelkäsi yhtä vähän kuin he itse erämaiden vaaroja tai villien heimojen sotakirkunaa. Hän oli aina valmis auttamaan punanahkoja ja saavutti heidän luottamuksensa, niin että he laskivat hänet kuuluvaksi omaan väkeensä, pitivät häntä aivan toisenlaisena kuin muita kalpeanaamoja. Jos lapset joskus huusivat: kalpeanaama! vastasivat vanhemmat: »Ei, hän ei ole mikään kalpeanaama, hän kuuluu meidän väkeemme». Useita vuosia myöhemmin kohtasi eräs toinen lähetyssaarnaaja erään indiaaniheimon ja kysyi, tunsivatko he Zeisbergerin. Kun he kuulivat hänen nimensä, löivät he ilosta käsiänsä yhteen ja huudahtivat: »Me olemme yhtä sen miehen kanssa, oletko sinäkin samoin?»

DAVID ZEISBERGER

Zeisbergerillä oli ihmeellinen kyky voittaa puolelleen punanahkoja. Hän perusti pieniä kristillisiä siirtokuntia, rauhan ja rakkauden tyyssijoja. Mutta aina kun työ näytti mitä lupaavimmalta, hävittivät villit indiaaniheimot sen tahi se tuhoutui punaisten ja valkoisten välisissä kamalissa sodissa. Zeisberger ei menettänyt koskaan rohkeuttaan. Jos joku siirtokunta hävitettiin, oli hän heti valmis siirtymään toiseen paikkaan uskollisen väkensä kanssa ja rakensi sinne uuden. Zeisbergerin ja hänen kristittyjen indiaaniensa välillä heräsi sellainen rakkaus, että he ilolla tahtoivat uhrata henkensä hänen puolestaan. He kestivät yhdessä sanoin kuvaamattomia kärsimyksiä. Lopulta he löysivät rauhallisen paikan erään joen varrella ja perustivat sinne siirtokunnan »Rauhan majat», josta pian tuli rikas ja kukoistava kylä, jonka maine levisi laajalle. Mutta kun eräs kaukana asuva tuntematon indiaaniheimo lähetti Zeisbergerille sanan pyytäen häntä saapumaan luokseen, vaelsi hän ilomielin peninkulman toisensa jälkeen aarniometsien läpi viedäkseen heille pelastuksen evankeliumia. Matkalla sinne häntä varoitettiin menemästä tuon villin ja verenhimoisen heimon luo, jolla ei julmuudessa ollut vertaansa, mutta hän ei siitä säikähtänyt. Ja niin hän saapui vihdoin perille 14 päivän vaaranalaisen vaelluksen jälkeen. Mutta vasta nyt alkoivatkin vaarat. Siellä hän kohtasi pakanuuden, joka oli yhtä villi ja läpitunkematon kuin aarniometsä. Jo heidät nähdessään kauhistui. Heidän kasvonsa olivat maalatut punaisella ja mustalla, heidän katseensa olivat kamalat ja villit; hän ei ollut koskaan nähnyt julmempaa raakuutta kuin siellä. He rääkkäsivät sotavankejaan mitä pirullisimmilla kidutuksilla. Zeisberger ei voinut ääneti katsella sitä, hänen täytyi puhua tuota sietämätöntä julmuutta vastaan ja seurauksena oli, että hänen oma henkensä joutui vaaraan. Pelottomana hän jatkoi jumalansanan julistamista heidän keskuudessaan — vihamielisyys kasvoi yhä suuremmaksi, häntä syytettiin kaikista onnettomuuksista ja vastoinkäymisistä ja epäiltiin, että hänen opetuksensa saattaisi heimon valkoisten orjuuteen.

Kun sitten 120-vuotias päällikkö, joka oli harmaantunut pakanuudessa, äkkiä kääntyi kristinuskoon, puhkesi viha oikein valloilleen —

mutta silloin kristityt rakensivat kaksi venettä, nousivat niihin ja soutivat pois vihollisten ihmetellen katsellessa. Eivätkä nämä kohottaneet ainoatakaan kättä heitä vahingoittaakseen, kuolemanhiljaisuuden vallitessa seisoivat pakanat rannalla katsellen heidän poislähtöään. Muutamien mailien päähän joen alajuoksun varrelle kristityt perustivat siirtokunnan ja pian tulivat pakanat yksi toisensa jälkeen sinne kuulemaan Zeisbergeriä. Eräs etevä päällikkö Glikhikan saapui sinne väitelläkseen Zeisbergerin kanssa, mutta tahtoi ensin kuulla Zeisbergerin puhuvan ja joutui silloin niin haltioihinsa, että hänestä siitä hetkestä alkaen tuli kristitty ja Zeisbergerin paras ystävä ja apulainen lukemattomissa vaaroissa.

Sinne saapui kuitenkin lähetti erään indiaaniheimon luota Delawaren varrelta pyytäen, että Zeisberger saapuisi hänen heimonsa luo. Siitä tuli vaivalloinen retki yli vuorten ja laaksojen, halki metsän ja lumen. Hän löysi sieltä voimakkaan, hyvin lahjakkaan heimon, joka ilolla vastaanotti kristinuskon. Hänen avukseen tuli useita lähetyssaarnaajia ja pian kohosi kristillisiä siirtokuntia yksi toisensa jälkeen hedelmällisessä Muskimgumin laaksossa. Siellä Zeisberger vietti onnellisimman aikansa. Hän työskenteli väsymättä punanahkojen hyväksi. Aamuisin hän kävi metsällä heidän kanssaan, sitten hän otti vastaan ne anojain joukot, jotka tunkeilivat hänen majansa ympärillä, ja opetti koulussa. Iltaisin jolloin kaikki palasivat työstään, hän piti jumalanpalveluksen, ja sitten hän käytti useita tunteja käännöstyöhön ja pitkiin keskusteluihin jonkun indiaanin kanssa. Siirtokunnat kukoistivat ja majojen ympäri levisivät lainehtivat viljapellot tai viehättävät puutarhat ja siellä elettiin rauhallista ja onnellista elämää.

Silloin puhkesi 1775 Pohjois-Amerikan vapaussota. Sekä englantilaiset että amerikalaiset koettivat taivuttaa indiaaneja puolelleen. Mutta kristityt kieltäytyivät ryhtymästä taisteluun. Englantilainen komendantti joutui silloin raivoihinsa ja koetti salamurhaajien kautta saada hänelle kiusallisen Zeisbergerin pois päiviltä. Hän pelastui kuitenkin kuolemasta kuin ihmeen kautta. Komendantti koetti silloin kiukuissaan kiihoittaa toisia indiaaniheimoja rauhallisten uutisasukkaiden kimppuun. Hän tarjosi heidät sotasaaliiksi heimolle toisensa jälkeen, mutta nämä kieltäytyivät suorittamasta niin häpeällistä tekoa. Lopulta eräs heimo suostui ja syyskuun 3 päivänä 1781 hyökkäsivät villit indiaanijoukot mitään pahaa aavistamattomien uutisasukkaiden kimppuun. Heidän kotinsa, kirkkonsa ja koulunsa poltettiin, heitä ryöstettiin ja murhattiin, lähetyssaarnaajat otettiin vangiksi ja raahattiin pois mitä raaimmalla tavalla. Suuri ja kerran niin peljätty päällikkö Glikhikan antoi sitoa itsensä vapaaehtoisesti ja selitti, että hän uskonsa tähden mielellään tahtoi kärsiä vaikkapa kuolemankin. — Vietettyään pitkän aikaa vankilassa heidät vapautettiin ja karkoitettiin kauas pohjoiseen autioihin, karuihin

metsiin. Oli jo syksy ja talven tullen puhkesi mitä hirvittävin nälänhätä pakolaisraukkojen keskuudessa. Satakunta miestä päätti silloin hiipiä salaa takaisin noutamaan kätketyn viljavaraston. Kaikki kävi hyvin ja he löysivät viljan. Silloin valkoiset hyökkäsivät äkkiarvaamatta ja ottivat heidät vangiksi. Heitä syytettiin vakoilusta. Turhaan he vakuuttivat viattomuuttaan, kuolemantuomio langetettiin ja he saivat yhden yön valmistuakseen kuolemaan. Tämä yö oli järkyttävä. Rukoillen ja laulaen he vartoivat kuolemaa. Murhaajat hätkähtivät sen nähdessään, mutta heidän epäröintinsä ei kestänyt kauan. Vasarat, keihäät ja miekat käsissään he hyökkäsivät uhriraukkojensa kimppuun, jotka eivät ääntäkään päästäneet. Surmattujen joukossa oli myöskin tuo jalo päällikkö Glikhikan. Kaksi nuorukaista pääsi pakoon ja he kertoivat tuosta kamalasta tapauksesta. Yksinpä pakanallisten heimojenkin keskuudessa tämä ilkityö herätti inhoa. Erään joukon onnistui vangita murhaajat ja he lähettivät sanan: »Koston päivä on tullut, tulkaa lauhduttamaan vihaanne murhaajia kohtaan». Mutta heidän suureksi hämmästyksekseen kristityt indiaanit luopuivat kostosta.

Tänä hädän aikana Zeisberger koetti väsymättä lohduttaa ja auttaa, pitää koossa laumansa ja huolehtia siitä. Oli kuin hänen kärsimystensä mitta ei olisi koskaan täyttynyt. Kun he olivat päässeet asettumaan rauhaan jollakin taholla, karkoitettiin heidät sieltä. Seitsemäntoista vuotta heidän täytyi vaeltaa kodittomina nälkää ja kaikenlaista puutetta kärsien, mutta Zeisberger samosi joukkonsa etunenässä niin täynnä rohkeutta, uskoa ja rakkautta, että kaikki kärsimykset tuntuivat vähäisiltä. Rajaton rakkaus yhdisti hänet punanahkoihin. Uusia kristittyjä liittyi heihin ja heidän leireistään kaikui useammin ylistyslauluja kuin valitusvirsiä. Vihdoin he saivat palata takaisin rakkaaseen, koskaan unohtumattomaan laaksoonsa. Poltettujen majojen sijaan rakennettiin uudet ja vielä kerran siirtokunta nousi kukoistukseensa. Zeisberger oli nyt 77 vuoden ikäinen eikä jaksanut enää lähteä metsälle ja erämaita samoilemaan. Mutta hänen majansa ympärille kokoontuivat nuoret ja vanhat, alhaiset ja ylhäiset. Eräänä päivänä kuultiin odottamatonta melua, indiaanijoukko tunkeutui esiin metsästä. Kristityt kiiruhtivat heti vartioon rakastetun opettajansa majan ympäri, mutta mitään vaaraa ei ollut pelättävissä; metsän peitosta oli tosin tullut näkyviin se villi indiaaniheimo, joka monta vuotta sitten oli hävittänyt heidän kotinsa, mutta nyt he tulivat voitettuina. Se päällikkö, joka kerran niin raakamaisesti oli vanginnut Zeisbergerin, kumartui nyt syvään hänen eteensä ja pyysi päästä osalliseksi niistä aarteista, joita hänellä oli. Niin kallistui myrskyinen, vaarantäyteinen työpäivä rauhallista, hymyilevää iltaa kohti. Kun Zeisberger astui ikuisuuden rajan toiselle puolelle 60-vuotisen keskeytymättömän työn jälkeen punanahkojen parissa, oli hän suorittanut

elämäntyön, joka ei ollut suotta. Tuskin on punanahkoilla ollut uskollisempaa ystävää kuin David Zeisberger.

Veljesseurakunnan merkitys lähetykselle.

Zinzendorff oli ajatellut, että voitaisiin voittaa vain jokunen sielu. Pietistisen yksipuolisesti subjektivisen käsityskantansa vuoksi hän ei tullut ajatelleeksikaan, että voitaisiin käännyttää kokonaisia kansoja — tehtävä joka vasta sangen myöhään selvisi lähetysystäville. Kuten aikaisemmat lähetyssaarnaajat tahtoi hänkin vain temmata yksityisiä sieluja turmiosta. Mutta hänen kuollessaan oli jo suuria joukkoja kristittyjä eri paikoissa. Ja lähetystyö jatkui vuosikymmenen toisensa jälkeen ehtymättömällä innolla. Tämä vähäpätöinen, pieni veljesseurakunta oli kahden vuosikymmenen kuluessa suorittanut lähetystyötä enemmän kuin koko protestantinen maailma kahden vuosisadan aikana. Eikä heidän intonsa ole vielä tähän päivään asti koskaan laimentunut. Ensimäisen sadan vuoden kuluessa lähetettiin 1,199 lähetyssaarnaajaa; nykypäiviin mennessä niitä on lähtenyt yli 3,000. Yksistään S:t Thomasin lähetys vei 50 ensimäisen vuoden kuluessa 160 lähetyssaarnaajan hengen. Koskaan ei kuitenkaan puuttunut vapaaehtoisia — eikä myöskään puuttunut rahoja työn tukemiseksi.

Veljesseurakunnan osuus lähetyksen historiassa on ainutlaatuinen. Se teki tosin monta erehdystä ja oli pakoitettu jättämään monta työkenttää — heillähän ei ollut minkäänlaista kokemusta, jolle olisivat rakentaneet, koska juuri he kulkivat etunenässä ja raivasivat tietä. Heidän menestyksestään tai epäonnistumisestaan ovat sitten toiset ottaneet oppia. Tämä ihmeellinen lähetys on ollut elävänä todistuksena siitä, kuinka näköjään heikot voimat voivat saada suuria aikaan. Myöhäisemmällä ajalla on kyllä ollut käytettävänään käytännöllisempiä lähetysmenetelmiä, mutta mikään lähetys ei ole sitä voittanut tai edes vetänyt sille vertoja alttiudessa uhrautua niin kokonaan lähetyksen hyväksi. Vielä yhdessä suhteessa on veljesseurakunnan lähetys esikuvana. Se irroitti lähetyksen kaikista politisista siteistä, niin ettei ainoastaan se maa, jolla on pakanallisia siirtokuntia eikä vain se ruhtinas, jolla on pakanallisia alamaisia, ole velvollinen harjoittamaan lähetystä; se osoitti sanoissa ja toiminnassa, että jokaisella kristityllä on lähetysvelvollisuus ja ettei sille ole olemassa mitään rajaa.

Veljesseurakunta teki lähetyksen siksi, mitä sen pitää olla: puhtaasti uskonnolliseksi tehtäväksi, kristillisen seurakunnan ehdottomaksi velvollisuudeksi — lahjaksi ja etuoikeudeksi.

Uusi aika koittaa.

Vanha sananlasku sanoo: ei yksi pääsky kesää tee. Tämän voi sovittaa herrnhutilaisten lähetykseen. Herrnhutilaisethan olivat vain kourallinen ihmisiä, suurimmaksi osaksi köyhiä ja tietämättömiä. Joskin heidän työnsä oli suuremmoinen — jäi se kuitenkin hyvin vähäpätöiseksi, kun päämääränä oli koko maailman käännyttäminen. He olivat esikuvana, mutta harvat seurasivat heitä, useimmille he olivat tuntemattomia tai käsittämättömiä.

Valistuksen aikakausi oli käsillä. N. k. ratsionalismi istui satulassa ja lamautti kristinuskon voiman. Välinpitämättömyys tai uskonnottomuus oli muodissa. Kristinuskon omalaatuisuus ja sen vaatimus olla korkein uskonto kiellettiin. Jokainen voi »tulla autuaaksi omalla tavallaan», ja kukin uskonto voi olla yhtä hyvä kuin toinenkin; parasta olisi palata takaisin »luonnolliseen uskontoon».

Tämä aika koetti supistaa kristinuskon joiksikin yksinkertaisiksi lauseiksi Jumalasta, ihmisen hyveestä ja sielun kuolemattomuudesta ja papit mukautuivat usein ajan makuun niin, että he saarnasivat rokotuksesta, perunanviljelyksestä y. m. s. Eräs arvossapidetty lontoolainen juristi, joka huvitteli kulkemalla kirkosta kirkkoon, kertoo ettei hän kuullut missään saarnassa sen enemmän kristillisyyttä kuin sitä oli Ciceron puheessa eikä hän olisi voinut päätellä, olivatko saarnaajat Kristuksen, Muhammedin tai Konfutsen kannattajia. Sellaisissa olosuhteissa ei minkäänlainen lähetys voinut tulla kysymykseen. — Mutta myöskin valistusajalla on ollut puolia, jotka ovat edistäneet tulevaa lähetystyötä. Antaessaan suuren arvon ihmiselle se saattoi ottamaan pohdinnan alaiseksi kaikkien ihmisarvon. Valistusajan miehet olivat ensimäiset, jotka alkoivat tehdä hyökkäyksiä neekeriorjuutta vastaan ja taistella neekerien ihmisarvon puolesta. Tämä aika opetti myös ihmisiä aivan toisella tavalla katselemaan pakanoita ja heidän uskontojaan. Oikeaoppisuuden ja pietismin käsityskannan mukaan heidän uskontonsa olivat perkeleen keksintöä, läpeensä valhetta — mikä käsitys on iskeytynyt niin lujaan, että se tuskin vieläkään on oikein kadonnut yksinkertaisemmista, hurskaista piireistä. — Ratsionalismi tahtoi puolestaan idealisoida ne; joka tapauksessa alettiin kääntää katseet todelliseen ja inhimilliseen, missä sitä tavattiinkin, ja sillä oli tavattoman suuri merkitys ei-kristittyjen kansojen keskuudessa suoritettavaan työhön nähden. — Vielä yhdessä suhteessa on valistusajalla ollut suotuisa vaikutus. Toimeliaan, käytännöllisen luonteensa kautta se tuli vaatineeksi ihmisiltä suurempaa yritteliäisyyttä.

Niin kauan kun ratsionalismi oli vallalla, ei tietysti voinut olla puhetta todellisesta lähetyksestä. Mutta vuosisadan vaihteessa se alkoi

joutua häviölle. Jo kauan olivat vaikuttaneet suuret herätysliikkeet, ennen kaikkea Wesleyn ja Whitefieldin perustama metodismi. Napoleonin sodan aiheuttaman hädän jälkeen tuli yli koko Europan uskonnollisen heräämisen aika. Voimakkaat henkiset liikkeet vaikuttivat uudesti luovasti kaikilla aloilla. Ja tästä uudestiheränneestä, elävästä kristillisyydestä kasvoi se henki, joka kykeni viemään eteenpäin maailmanlähetystä.

Mutta maailma ei muuttunut 1800-luvun alulla ainoastaan hengellisesti. Se tuli sekä ulkonaisesti että sisäisesti hyvin toisenlaiseksi. Tähän olivat yhdeltä puolen syynä *maantieteelliset löydöt.* Suuri löytöretkeilijä James Cook tutki vuosina 1768—79 Tyynen Valtameren, löysi Australian ja suuren osan siitä saarimaailmasta, joilla nyt on nimenä Etelämeren saaret. Koko maailmankartta muuttui. Kertomus hänen matkoistaan herätti eloon mitä vilkkaimman tutkimusharrastuksen, joka ei vielä tänä päivänäkään ole ehtinyt laimentua. Hänen jälkiään seurasi joukko rohkeita löytöretkeilijöitä — koko 1800-lukuhan oli maantieteen kukoistusaikaa. Hän ei tahtonut antaa perään ennen kuin maailmankartan valkoiset paikat vähitellen täyttyisivät. Mutta maantiede ja lähetys ovat kaikkina aikoina olleet mitä läheisimmässä yhteydessä, vaikuttaneet toisiinsa ja edistäneet toisiaan. Tämä maantieteellinen tutkimus on suuressa määrin vaikuttanut kiihoittavasti ja kannustavasti lähetystyöhön. Sen kautta heräsi Europan mielenkiinto näihin vieraisiin maihin ja kansoihin; ja tieto niistä herätti vastuunalaisuudentunteen lähetysvelvollisuudesta heitä kohtaan. Jokainen uusi löytö lisäsi uutta vauhtia lähetystyöhön.

Mutta löytöjen aikakaudesta tuli myöskin *keksintöjen* aikakausi. Tiedämmehän minkä mullistuksen höyrykone sai aikaan. Keksintöjen avulla vasta voitiin päästä todelliseen yhteyteen eri maanosien kanssa. Vaikka maailma suurien löytöjen kautta huomattavasti laajeni, tulivat sen eri osat keksintöjen avulla yhteenliitetyiksi. Sähkölennättimen, höyrylaivojen ja rautateiden avulla saatiin aikaan maailmanliikenne, josta esi-isämme eivät olisi voineet uneksiakaan. Tämä nopea maailmanliikenne on kokonaan muuttanut maailman historian, ja taloudellisessa ja henkisessä suhteessa aikaansaanut syvälle käyvän muutoksen, jonka seuraukset kuitenkin ovat vasta meidän päivinämme tulleet oikeaan valoon. Sen kautta raivattiin tietä tai oikeammin sanoen tehtiin mahdolliseksi maailmanlähetys.

Samoihin aikoihin alkoi *siirtomaapolitiikka* näytellä yhä suurempaa osaa. Aivan yleisesti pyrittiin hankkimaan itselleen siirtomaita. Etunenässä kulki Englanti, joka otti haltuunsa valtavia alueita sekä vanhoissa maissa, kuten esim. Indiassa, että myöskin vastalöydetyissä. Tämän tarmokkaan siirtomaapolitiikan täytyi viedä kosketuksiin ei-kristittyjen kansojen kanssa ja ennemmin tai myöhemmin pakoittaa kristityt

tuntemaan vastuunalaisuutensa ja lähetysvelvollisuutensa heitä kohtaan. Viipyi kuitenkin kauan ennenkuin kansat sellaisinaan ja ennen kaikkea johtavat piirit pääsivät selville inhimillisistä velvollisuuksistaan, kun oli kysymyksessä värilliset kansat. Siirtomaahistoria on tulvillaan pohjattomia rikkomuksia, joita sivistyneet kristityt kansat ovat harjoittaneet tietämättömiä, turvattomia värillisiä kansoja kohtaan. Se historia asettaa mitä mustimpia häpeätahroja rotumme ja sivistyksemme laskuun. Indiaanisodan ja neekeriorjuuden päivistä alkaen opiumisotaan Kiinassa, belgialaisten menettelyyn Kongossa ja valkoisten paloviinakauppiaiden puuhiin saakka Länsi- ja Itä-Afrikassa se on täynnä petosta, väkivaltaa, julmuutta ja voitonhimoa. Tosin on havaittavissa toisiakin puolia, inhimillisempiä ja sovinnollisempia, mutta synkät kohdat ovat sääntönä, valoisat ainoastaan poikkeuksina.

Itä-Indian kauppaseura.

Siirtomaat olivat kauan aikaa suurten kauppaseurojen käsissä, joista Itä-Indian kauppaseura oli mahtavin ja kuuluisin. Sen ainoana päämääränä oli saada rahaa. Kaikki mikä ei edistänyt sen itsekkäitä taloudellisia etuja, tukahutettiin. Maakalaisia oli kiristettävä äärimmilleen, kaikki mikä tarkoitti heidän kohottamistaan oli pahasta. Luonnollisesti he eivät tahtoneet tietää mitään lähetystyöstä. Rahanhimossaan he suosivat myöskin epäjumalanpalvelusta silmiinpistävällä tavalla.

Vähitellen nousi suuttumuksen myrsky sen huonoa hallintoa vastaan. Mitä enemmän humanisuusnäkökohdat pääsivät vaikuttamaan, mitä enemmän alettiin huomata, että siirtomaiden omistaminen toi mukanaan myöskin vastuunalaisuutta, sitä useampia ääniä nousi kauppaseuraa vastaan. Vihdoin alettiin kysymystä pohtia myöskin parlamentissa. Vuodesta 1793 oli vastustus hyvin voimakas ja kauppaseuran rikkomuksia vedettiin ahkerasti päivänvaloon. Niinpä kirjoittaa eräs puhuja parlamentissa: »Oikeutta käydä sotaa väärinkäytetään epäsovun kylvämiseksi ja sitten kalastetaan sameassa vedessä, kaikki rauhansopimukset joita kauppaseura tekee, antavat aihetta mitä uskomattomimpiin rauhanrikkomuksiin. Maat jotka kerran kukoistivat, on saatettu rappiolle, ne köyhtyvät ja väkiluku vähenee, meidän oman valtamme vahingoksi ja kansakuntamme suureksi häpeäksi. Monet miljoonat viattomat ja kunnioitettavat asukkaat, joita Englanti on velvollinen suojelemaan väkivaltaa ja vääryyttä vastaan, kärsivät rajattoman voitonhimon ja epäoikeutetun tyrannian painon alla.» — Mitä voimakkaammin kristityt työskentelivät maakalaisten inhimillisen kohtelun hyväksi ja heidän sielujensa hoidon parantamiseksi, sitä vihamielisemmin kauppaseura suhtautui lähetykseen. Eräs sen johtajista lausui vuonna 1793: »Lähetys-

saarnaajien lähettäminen meidän itäisiin alusmaihimme on mielettömin, kallein ja edesvastuuttomin ehdotus, mitä haaveksivat uneksijat ovat milloinkaan tehneet. Sellainen suunnitelma on turmiollinen, epäpolitinen, hyödytön, vaarallinen, järjetön, hedelmätön ja fantastinen. Se sotii kaikkea tervettä järkeä ja tervettä politiikkaa vastaan. Se uhkaa alusmaittemme rauhaa ja turvallisuutta.» Kun vuonna 1813 kauppaseuran valtalupa piti uudistaa, olivat lähetysystävät neekeriorjien väsymättömän huoltajan Wilberforcen johdolla päättäneet taistella viimeiseen asti saadakseen lähetyssaarnaajille oikeuden työskennellä Indiassa. Taistelu lähetyksen puolesta ja sitä vastaan muodostui tällä kertaa peloittavan ankaraksi. Vastustajat eivät säästäneet mitään keinoja ivatakseen ja halventaakseen sitä ja tehdäkseen sen epäiltäväksi. Lähetysystävät jättivät taas parlamentille kokonaista 850 anomuskirjelmää. Heidän ja Wilberforcen loistavan kaunopuheisuuden vuoksi pääsi lähetysasia voitolle. Kauppaseuran valtalupaan painettiin seuraava pykälä: »Englannin velvollisuus on edistää maakalaisten etuja ja hyvinvointia indialaisissa siirtomaissa. Sen vuoksi on ryhdyttävä toimiin hyödyllisten tietojen ja siveellisen ja uskonnollisen parannuksen aikaansaamiseksi maakalaisten keskuudessa. Henkilöt, jotka sellaisissa hyväntekevissä tarkoituksissa lähtevät Indiaan, saavat laillista suojaa ja apua.» Siten oli lähetystyö Indiassa tullut mahdolliseksi*), vaikkakin kauppaseura yhä koetti asettaa esteitä sen tielle.

Mutta kauppaseuran lähetysvihollista politiikkaa ei olisi koskaan voitu voittaa, jollei sitä ennen lähetyksestä olisi tullut elävä todellisuus ja innostava tehtävä monelle ihmiselle.

Ratkaiseva sana.

Eräässä pienessä kylässä pohjois-Englannissa asui nuori suutari nimeltä William Carey. Hänellä oli kyllä kova halu tulla joksikin muuksi kuin suutariksi, koko hänen mielensä paloi opintoihin ja häntä pidettiin hyvin lahjakkaana ja ahkerana. Kaikki vapaat hetket hän luki ja tutki, milloin vanhaa latinalaista sanakirjaa, jonka hän oli saanut käsiinsä ja joka häntä kiinnosti niin, että hän sentähden unohti syödä ja nukkua, milloin taas luontoa, joka viehätti häntä vastustamattomalla voimalla. Hän keräsi kukkia ja hyönteisiä, niin että hänen pieni kamarinsa muistutti enimmän museota. Mutta mitäpä tämä auttoi — 14 vuoden ikäisenä hänet pantiin suutarin oppiin, sillä isä oli köyhä eikä voinut häntä elättää. Siitä tuli raskas ja vaikea aika nuorelle Williamille. Hän ei

*) Aikaisemmin oli lähetystyö mahdollinen vain pienessä tanskalaisessa siirtokunnassa.

voinut koskaan innostua ammattiinsa, vaan hänestä tuli hyvin keskinkertainen suutari; sitävastoin hän sitä innokkaammin opiskeli kreikkaa eikä antanut perään, ennenkuin oli löytänyt kylästä erään vanhan opettajan, joka joten kuten saattoi ohjata hänen opintojaan. Samoihin aikoihin hän kiintyi syvästi eräseen baptistisaarnaajaan ja liittyi baptisteihin täydellä sydämellä. Tästä ajasta alkaen — hän oli silloin 17-vuotias — oli kristinusko hänen elämänsä valo ja voima.

Hän tarvitsikin voimaa kestääkseen kaikki ne onnettomuudet, jotka hänen päällensä kokoontuivat. Hän meni jo 18-vuotiaana naimisiin kuolleen mestarinsa sisaren kanssa, joka oli sivistymätön, sairaalloinen ja ärtyinen ihminen ja katkeroitti hänen elämäänsä. Köyhyys ja sairaus olivat kodin jokapäiväisiä vieraita. Mutta hän ei murtunut. Hän alkoi saarnata baptistien kokouksissa ja vähän ajan kuluttua hänet otettiin saarnaajaksi erääseen pieneen, köyhään kylään, jossa hänellä oli palkkaa vain noin 3,000 markkaa. Tämän ohella hän opiskeli ahkerasti. Varsinkin maantiede huvitti häntä. Hän luki Cookin matkoista vieraissa maissa ja mitä enemmän hän luki, sitä voimakkaammin hän tunsi kristittyjen velvollisuudet pakanoita kohtaan. Tämä asia sytytti hänen sydämensä ja hän alkoi puhua siitä muiden kanssa. Vihdoin hän uskalsi ottaa asian esille eräässä suuremmassa baptistipappien kokouksessa. Hän kysyi eikö Herran käsky apostoleilleen tehdä kaikki kansat opetuslapsiksi velvoittanut myös heitä ja heidän aikaansa, mutta sai vastaukseksi: »Istukaa alas, nuori mies, jos Jumala tahtoo käännyttää pakanoita, tekee hän sen ilman sinun ja minun apua». Carey ei kuitenkaan tyytynyt tähän vastaukseen. Hän ei väsynyt puhumaan kristittyjen velvollisuudesta pakanoita kohtaan. Hän välitti vähän siitä, että häntä ivailtiin ja pidettiin haaveksijana.

Vuonna 1792 pidettiin suuri baptistikonferenssi Nottinghamissa. Carey, joka oli etevä saarnaaja, oli valittu saarnaamaan. Saarnansa tekstiksi hän valitsi Jes. 54: 2, 3: »Levitä majasi sija, venytä asuntosi vaate, älä säästä; pidennä köydet ja vahvista vaarnat! Sillä sinä olet levenevä oikealle ja vasemmalle puolelle, ja sinun siemenesi on kansat perivä ja autiot kaupungit asunnoksi ottava.» Koko saarna kiteytyi pariin sanaan: »*Odota suuria asioita Jumalalta ja uskalla suuria asioita Jumalan edessä*», jotka sanat sen jälkeen tulivat lähetyksen tunnussanoiksi. Ne sanat sytyttivät tulen, joka sitten ei koskaan sammunut. Ne päätettiin tehdä todellisuudeksi ja niin perustettiin baptistien lähetysseura. Carey tarjoutui lähtemään heidän ensimäiseksi lähetyssaarnaajakseen. — Eihän sen tarvinnut tuntua niin merkilliseltä, vielä vähemmän käänteentekevältä, jos muutamat köyhät baptistit muodostivat yhdistyksen lähetyksen harjoittamiseksi pakanain keskuudessa! Siitä tuli kuitenkin sytyttävä kipinä, uuden päivän koitto.

Lähetysajatuksen voitollepääsy.

Careyn saarna ilmestyi lentokirjasena ja herätti suurta mielenkiintoa. Yhä useampia ääniä kohosi lähetyksen asian puolesta. Ei tahdottu antaa enää yksin baptisteille kaikkea kunniaa ja kaikkea työtä.

Eräs Englannin kirkon pappi tarttui leimuavalla innolla asiaan. Hän kokosi suuren joukon lähetysystäviä kokoukseen Lontooseen. Se oli kuin uusi helluntaipäivä. *Eri kirkkokunnat kohtasivat toisensa ja liittyivät yhteen,* mikä oli siihen aikaan jotain aivan uskomatonta. Suuria lahjoja kerääntyi, monet tarjoutuivat lähtemään lähetyssaarnaajiksi ja myöskin yksi lähetysseura perustettiin nimeltä *Lontoon lähetysseura* (L. M. S.). Pappeja ja maallikkoja, independenttejä, metodisteja, presbyterianeja ja korkeakirkollisia liittyi siihen jäseniksi. Se tahtoi olla kaikkien Englannin monien kirkkokuntien yhteenliittymä — pienemmät eroavaisuudet eivät saaneet rikkoa suurta yhtenäistä työtä: kristinuskon julistamista pakanain keskuudessa. Tämä tapahtui vuonna 1795.

N. k. virallinen kristillisyys asettui tosin suurin piirtein katsoen torjuvalle kannalle, se ei tahtonut olla missään tekemisissä lähetyksen kanssa, sehän kuului siihen haaveiluun, jota sen tuli vastustaa; ja se että lahkokirkot niinkuin baptistit ottivat tämän toimintahaaran työohjelmaansa, sai kirkon asettumaan vielä kriitillisemmälle kannalle sitä kohtaan. Lähetystoiminta muodosti itselleen alunpitäen uusia työmuotoja, vapaita yhteenliittymiä, joissa maallikot usein ottivat itselleen johdon. Muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta on tämä sitten ollut lähetystyön tavallisin muoto — sekä sen hyödyksi että vahingoksi. Nämä vapaat yhteenliittymät ovat vaikuttaneet suuressa määrin elävöittävästi ja herättävästi kotimaan kirkkoihin, ja maallikkojen toimeliaisuus ja vastuuntunto on sen kautta kohonnut, mutta samalla kertaa ovat monet lähetysjärjestöt aikaansaaneet tarpeetonta hajaannusta ja voimien tuhlausta. Lähetystyöltä on usein puuttunut yhtenäinen ja määrätietoinen johto. Sen vuoksi että kirkot ja useimmat niiden papeista jäivät lähetyksen ulkopuolelle, joutui tämä kieroon asemaan kirkollisessa elämässä. Lähetys kärsi siitä samoin kuin kirkotkin. Viimemainitut menettivät voimanlähteen samoinkuin lähetys kadotti luonnollisen ja tarpeellisen tuen. Enemmän tai vähemmän oikeaoppisten kirkkojen vastustus ei kuitenkaan voinut estää tätä kuohuvaa kevätvirtaa murtamasta sulkuja ja raivaamasta itsellensä tietä elämän ikuisella oikeudella. — Se oli ihmeellistä aikaa. Niille, joiden mielestä lähetysharrastus vie voimaa ja työtä kotimaasta, on hyödyllistä ja opettavaista kuulla, että se todellisuudessa oli päinvastoin. Suuren lähetyskauden alku ja uskonnollisen uudistustyön nousu sattuivat samaan aikaan. N. k. sisälähetys kulki

käsi kädessä ulkolähetyksen kanssa. Ne vahvistivat toisiansa molemminpuolisesti ja osoittivat, että henkiset voimat itse asiassa ovat tyhjentymättömiä.

Kului tuskin vuottakaan 1800-luvun kynnyksellä ilman että jokin uusi huomattava yritys näki päivänvalon Englannissa. Samana vuonna — 1796 —, jolloin skottlantilaisen kirkon pääsynoodi oli julistanut, ettei se tahtonut olla missään tekemisissä lähetyksen kanssa — »se oli mieletön ja tarkoitukseton» —, perustettiin lähetysseura sekä Edinburgissa että Glasgowissa samojen periaatteiden mukaan kuin Lontoon lähetysseura. Lahjoja tulvi kaikilta tahoilta varsinkin viimemainitulle seuralle. Lontoon lähetysseuralla oli yhdeksän kuukauden kuluttua kassassaan lähes 2 milj. Suomen markkaa.

Vuonna 1799 perustettiin Englannin *Kirkkolähetysseura* (C. M. S.), joka raivasi tietä lähetysajatuksille itse korkeakirkollisissa piireissä, vaikka kestikin useita vuosia ennenkuin yksikään piispa liittyi siihen. Mutta vaikka se päinvastoin kuin L. M. S. on korkeakirkollinen, on se kuitenkin vapaa yhteenliittymä. Sen alku oli vähäpätöinen, se ei voinut ensi vuosina lähettää ainoatakaan omaa lähetyssaarnaajaa työkentälle, vaan sen täytyi ottaa saksalaisia palvelukseensa. Nyt se on Englannin, vieläpä koko maailman suurin lähetysseura, jonka vuositulo on yli 70 milj. Suomen markkaa ja joka ylläpitää yli 1,000 lähetyssaarnaajaa eri lähetyskentillä maailman kaikissa osissa. — Vuonna 1798 organisoitiin uudelleen jo v. 1701 perustettu *Seura evankeliumin levittämistä varten vieraissa maissa* (Society for the Propagation of the Gospel in foreign parts. S. P. G.), joka alussa suuntasi toimintansa vain englantilaisten siirtolaisten keskuuteen vieraissa maissa, mutta sittemmin yhä enemmän ryhtyi varsinaiseen pakanalähetykseen. Se on ankaran korkeakirkollinen, kansallinen ja episkopalinen ja vaikuttaa ennen kaikkea englantilaisissa siirtokunnissa. V. 1799 perustettiin suuri *Religious Tract Society*, jonka tehtävänä on levittää lentokirjasia ja traktaatteja yli koko sekä kristityn että ei-kristityn maailman ja se on yhä edelleenkin huomattavin järjestö tällä toimialalla. Se ei siis tahdo harjoittaa lähetystä varsinaisessa mielessä vaan ainoastaan tukea sitä.

Samassa tarkoituksessa perustettiin vuonna 1804 maailmankuulu ja käänteentekevä *Englannin ja ulkomaiden bibliaseura*, kaikkien bibliaseurojen esikuva. Sen toimintakenttänä on koko maailma — kristityt ja ei-kristityt maat; se tukee kaikkia lähetysyrityksiä, mihin kansakuntaan ja kirkkoon ne kuuluvatkin. Sen tarkoituksena on tehdä raamattu tunnetuksi ja helposti saatavaksi kaikkien kansojen kesken. Tämän bibliaseuran tavatonta merkitystä ei voida kyllin suureksi arvioida. Tuskin vielä tänäkään päivänä saattaa ajatella mitään lähetystoimintaa mahdolliseksi ilman sen apua. Se julkaisee nykyään raamattuja tai raama-

tun osia noin 500 kielellä, joista monet ennen olivat tuntemattomia, ja sen antaman esimerkin mukaan on samantapaisia raamattuseuroja perustettu useampiin maihin. Suomeen perustettiin bibliaseura 1812.

Paitsi näitä suuria maailmankuuluja lähetysseuroja perustettiin joukko pienempiä, joita on mahdoton nimeltäänkään luetella.

Rinnan Englannin kanssa kulkee *Skottlanti*. Jo vuonna 1796 perustettiin kaksi lähetysseuraa pääsynodin kiellosta huolimatta. Skottlannilla on kunniasija lähetyshistoriassa. Väkilukuun verraten lienee Skottlanti tehnyt lähetyksen hyväksi enemmän kuin mikään muu maa eikä tämä koske vain työn määrää vaan ennen kaikkea sen laatua. Useimmat suurista lähetyssaarnaajista ovat olleet skottlantilaisia. Skottlannin valtiokirkko luopui vähitellen vastustavalta kannalta ja päätti vuonna 1843 ottaa lähetyksen kirkon toimintaohjelmaan. Tässä tapaamme siis ensi kerran virallisen kirkollisen lähetyksen, jollaista tähän päivään asti esiintyy vain Skottlannissa ja Ruotsissa. Kun Skottlannin vapaakirkko vuonna 1843 irtaantui valtiokirkosta ja sen täytyi luovuttaa kaikki omaisuutensa sekä kotimaassa että lähetyskentillä — kirkot, pappilat, kassat ja kaikki, ei se lopettanut lähetystyötä, vaikka sillä oli vaikea tehtävä kotimaassakin, vaan — kaikki lähetyssaarnaajat ilmoittivat liittyvänsä vapaakirkkoon — ryhtyi harjoittamaan lähetystä tavalla, joka ennen pitkää teki työn *kymmenkertaiseksi*. Tämä kuuluu kaikkein ihmeellisimpään koko lähetyshistoriassa.

Englannin esimerkki vaikutti kehoittavasti kaikkiin muihin kristittyihin kansoihin, varsinkin anglosaksilaisiin ja saksalaisiin. 1800-luvun alku oli kaikkialla uskonnollisen heräämisen aikaa. Jo vuonna 1810 perustettiin Amerikan ensimäinen lähetysseura, n. k. *American Board* (A. B.) tai American Board of Commissioners for foreign missions, niinkuin tämän kongregationalistien mahtavan lähetysseuran nimi kuuluu. Myöskin tällä, joka lähinnä C. M. S. on suurin lähetysjärjestö, oli hyvin vaatimaton alku. Sen synty lasketaan tavallisesti n. k. »heinäpieleskokouksesta».

Lähetysajatukset olivat saaneet jalansijaa muutamissa nuorissa ylioppilaissa, ennen kaikkea Samuel Millsissä. Eräänä iltana hän oli muutamien tovereittensa kanssa ollut kävelyllä, mutta äkkiä heidät oli yllättänyt ankara sade ja he olivat hakeneet suojaa heinäpieleksestä. Siellä he keskustelivat koko yön ja lopuksi antoivat lupauksen »omissa personissaan toteuttaa pakanalähetyksen». He työskentelivät nyt puhein ja kirjoituksin voittaakseen puolelleen ylioppilaita toisista yliopistoista ja kohtasivat useita, jotka hiljaisuudessa olivat hautoneet samoja ajatuksia, m. m. nuoren Adoniram Judsonin, joka hehkuvalla kaunopuheisuudellaan ja rajattomalla uhrautuvaisuudellaan on enemmän kuin kukaan muu edistänyt lähetysasiaa. Heidän alotteestaan syntyi American Board, ei

tosin ilman vastustusta useiden johtavien miesten taholta, jotka kuuluivat kongregationalistien pääsynodiin. Eräs heistä väitti, ettei ollut niin suurta uskonnon liikarunsautta, että sitä tavaraa saattoi viedä ulos, mutta sai vastaukseksi: »Uskonnon kanssa on niin, että mitä enemmän sitä vie ulos, sitä enemmän sitä on itsellään». Pian perustettiin Englannissa niinkuin Amerikassakin useita baptistien, metodistien, presbyterianien, episkopalien y. m. lähetysseuroja.

Jos Saksa oli antanut Englannille ja muille maille virikkeitä pietistien ja herrnhutilaisten lähetyksen kautta, niin nyt oli Englannin vuoro vaikuttaa Saksaan, sillä sielläkin olivat lähetysajatukset useille vieraita. Sekä pietistit että herrnhutilaiset kuuluivat »maan hiljaisiin», jotka eivät pitäneet suurta melua itsestään. Englannin vaikutus ja voimakas hengellinen herätys Napoleonin sotien jälkeen aiheutti yleisempää ja vilkkaampaa lähetysharrastusta. Jo vuonna 1800 eräs berliniläinen saarnaaja Jähnicke perusti lähetysopiston lähetyssaarnaajien kasvatusta varten, jotka sitten yleensä astuivat englantilaisten seurojen palvelukseen. Vähitellen syntyi itsenäinen saksalainen lähetystoiminta, useita seuroja perustettiin, ensiksi *Baselin* lähetysseura vuonna 1815, joka yhä on suurimpia. 1820—30-luvuilla tuli uusia kuten Berlinin, Reinin, Leipzigin, Herrmansburgin, Gossnerin y. m. lähetysseurat. Myöskin muissa maissa ryhdyttiin työhön suuremmalla tai pienemmällä innolla. Varsinkin Ranskan vähälukuiset protestantit ovat osoittaneet ihmeteltävää uhrautuvaisuutta. Ensi sijassa on mainittava Parisin lähetysseura. — Lähetysharrastuksen synnystä ja kehityksestä Skandinavianmaissa ja Suomessa kerrotaan myöhemmin erikseen.

TIENRAIVAAJIA.

Lähetyshistoria on ennen kaikkea lähetyssaarnaajien historiaa tai oikeammin sanoen historiaa siitä, kuinka Jumala on vaikuttanut heikkojen ihmisten kautta, tekemällä heidät ihmeellisen väkeviksi sankareiksi. Tähän historiaan sisältyy paljon sankarihistoriaa sekä sen alussa että myöhempinä aikoina, ehkä kuitenkin enimmän alussa. Tienraivaajillahan on aina raskain ja vaikein työ. Niiden joukkojen keskuudessa, jotka ensiksi lähetetään tuleen, on mieshukka suurin, ja täydellä syyllä katsotaankin sen osoittavan sankarillisuutta, jos vapaaehtoisesti ilmoittautuu niihin. Ensimäiset lähetyssaarnaajat kuuluivat vapaaehtoisten joukkoon, joka rohkeasti uskalsi terveytensä ja henkensä ja joka ei pelännyt kärsimyksiä ja kuolemaa. Sillä, joka meidän päivinämme lähtee lähetyssaarnaajaksi, ei ole paljonkaan aavistusta siitä, mitä ensimäiset saivat kokea. Höyrylaivalla tai junalla hän matkustaa työkentälleen, joka ei ole enää tutkimaton ja vaikeasti luoksepäästävä maa. Siellä hän tapaa ystäviä, jotka tekevät kaikkensa helpottaaksensa hänen työtänsä. Hän oppii kielen hyvien oppikirjojen ja tottuneiden opettajien johdolla, työ on järjestetty, vanhemmilta, kokeneilta lähetyssaarnaajilta hän saa kaikenlaista apua ja tukea. Postin ja sähkölennättimen avulla hän on yhteydessä kotimaansa kanssa, ja harvoin hän saa osakseen vihamielisyyttä ja uhkauksia.

Mutta ensimäisillä tienraivaajilla ei ollut sellaisia mukavuuksia. Jo matka perille kesti kuukausia tai vuosia ja vei moneita hengen. Kansa oli usein vihamielistä, kieli tuntematonta eikä minkäänlaisia apuneuvoja sen opiskelua helpoittamassa. Vieläpä siirtomaa-alueillakin n. k. kristityt hallitukset kohtelivat heitä vihamielisesti — alkuasukkaiden puolelta he joutuivat alttiiksi heidän mielivallalleen. Heille ei ojennettu koskaan

auttavaa kättä. Ei ollut mitään kokemuksia, joiden perustalle he olisivat voineet rakentaa, he olivat aivan yksin ja eroitettuna kotimaastaan, jota he eivät tavallisesti enää koskaan nähneet. He saattoivat omistaa itsellensä Paavalin sanat — »vaaroissa maanmiesten keskuudessa, vaaroissa pakanain keskellä — työssä ja vaivassa, nälässä ja janossa, vilussa ja alastomuudessa». He antoivat usein henkensä näkemättä mitään tulosta työstään. Monet eivät päässeet edes matkansa päähän. Pitkä rivi hautoja osoittaa evankeliumin kulkua kautta maailman.

Sankarijoukko ei ole vähäinen. Jokaisella kentällä on sankarinsa ja marttyyrinsa, useimmat kenties unohdettuja, mutta heidän työllään kristinuskon — ihmiskunnan historiassa on pysyvä merkitys.

He astuvat esiin yksi toisensa jälkeen, järkkymättöminä vastoinkäymisissä, täynnä toivoa ja luottamusta keskellä toivottomuutta, sankarillisina kärsimyksissään, uhrautuen kiduttajiensa hyväksi, koskaan tieltään horjumatta. He seisovat siellä elävinä todistuksina rakkauden voimasta ja todellisuudesta, ollen keskenään hyvin erilaisia luonteiltaan yksilöllisine piirteineen ja kuitenkin aivan samanlaisia yhdessä: uhrautuvassa rakkaudessa.

LÄHETYSMAAT

IDÄN SIVISTYSMAAT.

INDIA.

Indian maa, kansa ja uskonnot.

Europalaiset ovat ammoisista ajoista asti pitäneet Indiaa satujen ja unelmien maana. Eikä se olekaan samanlainen kuin muut maat. Sitä voisi täydellä syyllä kutsua eri maanosaksi, sillä se muodostaa oman omituisen maailmansa. Sen 330 miljoonaan henkeen nousevaan väestöön kuuluu mitä erilaisimpia rotuja, jotka puhuvat 220 eri kieltä tai kielimurretta. Suurimmat niistä ovat hindut ja bengalilaiset, joita on 99 ja 48 milj., kun taas pienempien rotujen asukasluku on vain muutamia tuhansia.

India on suurten vastakohtien maa. Sen rajojen sisäpuolella on mitä karuimpia, mitä hedelmättömimpiä erämaita ja taas mitä viljavimpia seutuja — etelän auringon polttamia tasankoja ja valtavan korkeita vuorenhuippuja, joita peittää ikuinen lumi. Indiassa ovat edustettuina maailman kaikki kasvivyöhykkeet, kuuman ilmanalan rehevyydestä aina napaseutujen laihaan kasvullisuuteen asti. Vielä suuremmat ovat eroavaisuudet asujamistossa. Siinä ilmenee mitä jyrkimpiä vastakohtia. Ihmisiä, jotka tuskin ovat vielä paljoakaan eläimiä korkeammalla, eläen metsissä ruohoista ja juurista, ja joille kaikki henkinen puoli elämästä näyttää olevan täysin käsittämätöntä, ja ihmisiä joilla on takanaan vuosituhansien kulttuuri — niin vanha ja niin korkea, että me sen rinnalla tunnemme olevamme nousukkaita ja vasta-alkajia.

Indian väestö ei olekaan koskaan voinut tuntea itseään *yhdeksi* kansaksi — yhtä vähän kuin mekään voisimme tuntea itseämme samanvertaisiksi Afrikan neekerien kanssa. Rotujen välinen eroitus on siellä äärettömän jyrkkä. Hallitseva väestö, varsinaiset hindut ovat arjalaisia, kun taas heidän kukistamansa maan alkuasukkaat kuuluvat kokonaan toiseen rotuun, joka on hyvin lähellä neekerikansoja. Indian väestö muo-

dostaakin vaikean probleemin, jota tutkijat eivät vielä ole kyenneet ratkaisemaan. Joka tapauksessa on korkeakasvuisen, jalomuotoisen, vaaleaihoisen hindun ja neekeriä muistuttavan »metsäläisen» välinen eroitus äärettömän suuri. Näitä maan alkuasukkaita on monta eri ryhmää: koleja, santaleja, gondeja, bhilejä y. m. Ne ovat kaikki hirveän alhaisella tasolla ja hindut pitävät heitä saastaisina ja kaikkien kastien ulkopuolella olevina hylkiöinä.

Jos tahtoo oppia ymmärtämään Indian niin yhteiskunnallista kuin henkistäkin elämää, ei saa rajoittua tutkimaan vain nykyaikaista Indiaa. Täytyy myös syventyä Indian menneisyyteen, sen historiaan ja kirjallisuuteen, sillä harvojen kansojen elämässä on vanhan kirjallisuuden ja perinnäistapojen vaikutus niin voimakas kuin indialaisilla. Kaikesta siitä kirjavuudesta ja monivivahteisuudesta on sitten vähitellen löydettävä pysyväisiä piirteitä, joita voi käyttää johtolankanaan. On päästävä selville siitä, että Indian elämässä on uskonnollinen eli ylipäänsä henkinen piirre kaikkein voimakkain, että Indian kansa on ikimuistoisista ajoista saakka koittanut etsiä näkymättömiä asioita. Koko heidän yhteiskuntajärjestyksensä, heidän perhe- ja kotielämänsä perustuu uskontoon.

Mutta juuri uskonnollisella alalla tapaamme jyrkimmät vastakohdat, suurimman sekaannuksen. Lisäksi vain siksi, että Indiassa on niin monta eri uskontoa, kuten hindulaisuus, buddhalaisuus, muhammedilaisuus, parsilaisuus, animismi y. m., ja kaikki niiden lukemattomat lahkot. Kussakin eri uskonnossa on vielä mitä erilaisimpia kehitysasteita ja keskenään sovittamattomia ajatustapoja. Mitä karkein haltiain ja pahojen henkien palvonta rehoittaa puhtaasti henkisen uskonnon, panteismin tai suorastaan uudenaikaisen, ateistisen filosofian rinnalla.

Enemmistö on hindulaisia, mutta myöskin *muhammedilaisuudella* on Indiassa hyvin paljon kannattajia. Noin $^1/_5$ väestöstä, 66,6 milj., on muhammedilaisia. He ovat ylpeämpiä kuin hindulaiset naapurinsa ja paljon tekopyhempiä. Tietämättömyytensä ja fanatisminsa vuoksi heitä ei ole helppo kääntää kristinuskoon ja he itse taistelevat usein kaikin tavoin kristillistä lähetystä vastaan. Muhammedilaisia on kaikkialla maassa, mutta lukuisimmin maan pohjoisosassa.

Parsilaisuus, ikivanha persialainen uskonto, esiintyy Bombayssa, missä se on säilynyt puhtaana ja sekoittumattomana 11 vuosisataa. Parsilaisuuden kannattajia ei ole paljon — vain 100,000, — mutta he ovat ylipäänsä korkeasti sivistyneitä, varakkaita ja vaikutusvaltaisia. He eroavat jyrkästi muista korkeamman moralinsa ja naisia kohtaan osoittamansa arvonannon vuoksi.

Buddhalaisuuden varsinainen kotimaa on India, missä se esiintyy hindulaisuuden vastustajana. Ja kuitenkin se on melkein karkoitettu varsinaisesta Indiasta. Sitä tapaa oikeastaan vain Ceylonilla, missä se

viime vuosina on alkanut harjoittaa propagandaa. Hindulaisuus on voittanut sen omaksumalla itselleen oleellisimmat piirteet buddhalaisuudesta: Buddhasta tuli Vishnun 9:s inkarnatio (ruumistuminen).

Tämä on hyvin tunnusomaista hindulaisuudelle, Indian varsinaiselle kansanuskonnolle, jota tunnustaa $^3/_4$ Indian kansasta. Hindulaisuus on maailman huomattavin sekauskonto; sen assimilatio-(itseensäsulattamis)-kyky on näyttänyt olevan vertaansa vailla — ja kuitenkin se on säilyttänyt erikoisluonteensa ja lyönyt syvän leimansa koko kansan elämään.

Ei ole mikään helppo tehtävä antaa selvää kuvaa hindulaisuudesta laajemmassakaan tutkielmassa, saatikka sitten muutamalla rivillä määritellä sen luonteenomaisimmat piirteet. Sen juuret ulottuvat yli 5,000 vuotta ajassa taaksepäin ja sillä on pyhiä kirjoja enemmän kuin millään muulla uskonnolla ja vuosisatojen läpi ulottuva filosofia, mahtavin mitä ihmiskunta on voinut aikaansaada. Se on muuttanut muotoa aikojen kuluessa eikä ole sittenkään päässyt irti vanhasta. Voidakseen sitä ymmärtää, täytyy sen kehitystä seurata ensimäisistä lähteistä — Vedan pyhistä kirjoista, ihmiskunnan vanhimmasta raamatusta alkaen aina nykyaikaan asti. Jokainen uusi uskonto, jonka kanssa se on joutunut kosketuksiin, on joko kokonaan tai osaksi voinut saada sijan hindulaisuuden avarien rajojen sisällä. Se on kuin erivärisistä tilkuista kokoonpantu liina, jossa ei ole mitään varsinaista yhteenkuuluvaisuutta. Kysymykseen: mitä on todellinen hindulaisuus, saisi tuskin kahta samanlaista vastausta. Kansa osoittaisi erilaisia jumaliaan, kukin omaa lempijumalaansa — pesuja, pyhiinvaelluksia ja seremonioita. Vishnun palvojat ylistäisivät Vishnua tai jotakin hänen avatarejaan*), Shivan palvojat tietenkin kiittäisivät Shivaa. Oppinut vain kohauttaa olkapäitään kaikille näille jumalille ja temppeleille — tietämätön kansa pitää sitä uskontona; viisas tietää, että jumaluus on kaikessa, aistimaailma on harhanäky, minuus on kuvitelma, ainoastaan jumaluus, personaton maailmansielu, »Atman», josta ei voi sanoa mitään, on todellinen. Lisäksi saisi vielä kuulla karma-marga'sta, teon tiestä, gnana-marga'sta, tiedon tiestä, bhakti-marga'sta, uskon tiestä, sielunvaelluksesta ja nirvanasta (= sammuminen).

Se oli alkuaan *brahmalaisuutta*, pappis- ja uhriuskontoa. Vanhin Veda, Rig-Veda, sisältää uhrihymnejä; ne jumalat, joita palvottiin, olivat luonnonjumalia. Uhri oli suurin taito ja tieto maailmassa ja papit, brahminit, jumalien kaltaisia. Mutta vähitellen kehittyi uskonnonfilosofia, joka on syvimpiä ja kauneimpia, mitä inhimillinen ajattelu on milloinkaan aikaansaanut. Tämä filosofia on säilynyt Upanishadeissa, Vedan selityksessä ja päätöksessä.

---

*) Hädän aikoina Vishnu on ilmestynyt maan päälle eri muodoissa, jotka ovat nimeltään avatareja. Niitä lasketaan olleen 10, joista yksi, nim. kymmenes on jälellä.

Tämän filosofian oleellisimpana piirteenä on yhden ainoan jumalan etsiminen ja panteistinen jumalan- ja maailmankäsitys. Nämä ajatukset ovat yhä vielä kannattavina voimina Indiassa, vaikka ne ovatkin syntyneet luultavasti n. 500 e. Kr. On vain yksi jumala, Brahman—Atman, maailmansielu, ehdoton, kaikessa oleva. Ihmissielu on yhtä jumalallisen kanssa. *Panteismi* hallitsee kaikkea indialaista ajattelua, vieläpä koko kansanelämä on panteismin läpitunkema. Koko kirjava elämä on vain kuvittelua, harhanäkyä, jotain epätodellista. Kaikki elämän huolet ja surut johtuvat siitä, ettemme sitä tosiasiaa huomaa. Me teemme eroituksen voiton ja tappion, ilon ja surun välillä emmekä ymmärrä, että koko maailma on vain peilikuva, joka ei sinänsä ole mitään todellista. Me olemme kuin lapset, jotka näkevät auringon kuvastuvan moneen vesilätäkköön ja luulevat, että on olemassa useita aurinkoja. Ihmisen tehtävänä on poistaa se soaistus, joka on esteenä sielun ikuiselle yhteydelle Brahman kanssa. Jotta siihen voisi päästä, täytyy kaikkien toivomusten ja halujen, kaikkien tunteiden, kaiken toiminnan lakata, kaiken mikä sitoo ihmiset tähän harhanäkyjen maailmaan, — Karma, toiminnan laki. Vasta silloin ihminen vapautuu syntymästä ja kuolemasta ja saa yhtyä Nirvanaan, suureen tyhjyyteen.

Jo niin varhaisena aikana oli *sielunvaellusoppi* kehittynyt, ja se on juurtunut niin syvälle, ettei mikään indialainen uskonto tai uskonlahko, eivät edes kaikkein uudenaikaisimmat, ole siitä vapaat. Se on samoin kuin panteismikin, eroittamattomasti kutoutunut kaikkeen indialaiseen ajatteluun. Ihmisen täytyy syntyä ja kuolla yhdessä ainoassa kiertokulussa, kunnes hän on kyllin puhdas häipyäkseen Nirvanaan.

Tämä käsitys, että elämä ja kaikki, mitä siihen kuuluu, on vain harhanäky, jotain pahaa, josta täytyy vapautua, johtaa välttämättä asketismiin. *Asketismi* on ikimuistoisista ajoista asti ollut todellisen hurskauden ilmenemismuoto ja sellaisena se pysyykin niin kauan kuin hindulaisuutta on olemassa. Alussa se oli vain keino, jonka avulla sielun piti eritä maailmasta voidakseen saavuttaa korkeamman tiedon, mutta siitä tuli pian oma päämääränsä, ja India alkoi täyttyä ammattiaskeeteilla, fakiireilla, jotka kilpailivat keskenään keksimällä mitä julmimpia itsekidutuksia.

Tämä Indian elämänfilosofia on suuremmoinen, se julistaa valtavasti kaiken katoavaisuutta ja ikuisen ja näkymättömän todellisuutta. Mutta se pelastus, jota siinä julistetaan, on vain harvoille. Suuren joukon täytyy jäädä ulkopuolelle. Ja niillekin harvoille sivistyneille, jotka voivat käsittää tiedon tien, on sillä hyvin vähän tarjolla sellaista, mikä voi tyydyttää ihmissydämen janoa kun se kaipaa apua, kun se ikävöi jotain personallista, johon voisi turvautua ja jota voisi kunnioittaa ja rakastaa.

Vanhojen pelastusteiden rinnalle syntyi vielä uusi, bhakti-marga, pelastus hartauden ja uskon kautta. Tätä oppia julistettiin Baghavadh-

gita'ssa, Indian enimmän luetussa kirjassa. Täten valmistettiin tilaa kansanuskonnon lempijumalille, etupäässä Shivalle, hävittäjälle, ja Vishnulle, ylläpitäjälle, ja heidän erilaisille ilmenemismuodoilleen. Erikoisesti palvotaan Vishnun »avatareja» eli inkarnatioita (ruumistumisia).

Krishnan kunniaksi sepitetyssä laulussa »Korkeasta» julistetaan uutta pelastuksen tietä uskon ja hartauden kautta. Siinä on syvästi uskonnollisia, melkein kristillisiä säveliä. Ainoastaan uskoon ja rakkauteen jumaluus panee arvoa. Täytyy kuitenkin aina olla selvillä siitä, että hindu ei sisällytä näihin ilmaisumuotoihin ensinkään samaa kuin kristitty. »Käännä sielusi minua kohti, anna minulle hartautesi, uhrisi, nöyrä palvontasi. Minun luokseni sinä olet tuleva. Annan sinulle lujan lupauksen: sinä olet minulle rakas. Turvaa vain minuun yksin. Minä tahdon vapahtaa sinut kaikista synneistä, älä pelkää», sanoo Krishna palvojilleen.

Tästä bhaktihurskaudesta tuli hindulaisuuden elämänvirta. Sen piirissä syntyi monta lahkoa, kullakin opettajansa, joita pidettiin suuressa arvossa, pyhät kirjansa, askeettinsa ja lempijumalansa. Mutta mitä jumalia he palvovatkin, tapahtuu se samoin hartain sanoin. Elävää Jumalaa janoovalle se on ollut ainoa elähyttävä voima; tässä oppien, jumalien ja seremoniain kirjavassa sekasorrossa ainoa, millä on ollut annettavana todellista uskonnollisuutta. — Nämä enemmän tai vähemmän taittuneet säteet korkeammasta maailmasta eivät kuitenkaan ole voineet, tuskinpa tahtoneetkaan puhdistaa ja kohottaa Indian uskontoja — eikä myöskään uudistaa tai poistaa niitä monia huutavia epäkohtia, jotka niihin ovat liittyneet.

Sillä *kansanuskonto* ei elä tässä korkeassa ilmapiirissä. Hindulaisuudessa on läpikäyvänä kaksi mahtavaa, keskenään sovittamatonta ja salaista päävirtausta, jotka usein ovat sekoittuneet toisiinsa, abstraktinen panteismi ja karkea, aistillinen epäjumalanpalvonta. Ihmeellisintä on se, että nämä molemmat virtaukset voivat esiintyä yhdessä ja samassa henkilössä. Filosofis-panteistinen ajattelu on läpitunkenut alimmatkin kansankerrokset, samalla kun mitä karkein taikausko, pahojen henkien, fetishien j. m. s. palvonta yleisesti rehoittaa sen keskuudessa.

Sitä mukaa kuin arjalaiset tunkeutuivat Indiaan ja kukistivat siellä kansan toisensa jälkeen, pääsi jotain näiden useimmiten hyvin alhaisella tasolla olevien luonnonkansojen uskonnoista pujahtamaan hindulaisuuteen. Hindu ei arkaile ottaessaan miten monta jumalaa tahansa panteoniinsa. Jumala on kuitenkin yksi monissa. Jumaluus voi nähdä hyväksi esiintyä kuinka monessa jumaluuden ilmenemismuodossa hyvänsä. Sanotaankin, että hindulaisuudessa on 330 milj. jumalaa. Ja vaikkapa siinä vähän liioiteltaisiinkin, on joka tapauksessa totta, että Indiassa on lukematon määrä jumalia. Joka kylällä on erikoiset jumaluusolentonsa ja

suojelusjumalansa, jotka useimmiten ovat inhoittavia kuvia tai pelkästään kivenpalasia, joita he palvovat uhreilla ja voitelevat öljyllä. Mitä vaarallisempi jumala on, sitä enemmän he häntä palvovat ja koettavat lahjoa häntä, aivan samoin kuin tekevät poliisillekin. Kansanuskonnon jumaluustarut sisältävät taikauskoa, pelkoa ja noituutta.

Kansan uskonnolliset kirjat, puranas, ovat täynnä jumaluustaruja, joista monet ovat niin yksinkertaisia ja epämoralisia, että hallitus jo kauan sitten olisi kieltänyt niiden levittämisen, jos ne eivät olisi olleet »pyhiä». Niitä esittävät papit ja oppineet ja niistä kertovat vanhemmat lapsilleen.

Kansanuskonnon pääjumalat ovat Shiva ja Vishnu, joilla on omat jyrkästi erilaiset palvojansa kaikkialla Indiassa. Shivan palvojan tuntee heti kolmesta vaakasuorasta ja Vishnun palvojan kolmesta kohtisuorasta otsassa olevasta viirusta, jotka on tehty pyhällä tuhkalla.

Ennen kaikkea palvotaan Vishnun avatareja, varsinkin Krishnaa. Mutta se Krishna, jota kansa palvoo, ei ole se »Korkea», josta vanhemmissa kirjoissa puhutaan. Hänet esitetään epämoraliseksi jumalaksi. Ne kuvat, jotka koristavat hänen temppeliään ja ne jutut, joita hänestä kerrotaan, ovat ruokottomia ja iljettäviä. Kuinka siveellisesti turmelevasti sen täytyykään vaikuttaa, kun lempijumala esitetään sellaiseksi. Kansa ei juuri voi olla parempi kuin sen jumalat. Moni hindu on tunnustanut, että hän temppelissä jumalaansa palvoessaan on ryvettänyt itsensä synnissä ja saastaisuudessa ja turmellut ruumiinsa ja sielunsa. Temppeleissä pidetään n. k. temppelineitoja eli tanssijattaria. Vanhemmat ovat lahjoittaneet tai myyneet heidät aivan pieninä temppeleihin — heidät on »vihitty jumalalle», kuten sanotaan, s. t. s. heidät on vihitty mitä kurjimpaan elämään, jossa heidän sekä sielunsa että ruumiinsa tuhoutuu. Vanhoiksi tultua heidät heitetään kadulle kuolemaan. Indian temppeleissä on ainakin 12,000 tuollaista onnetonta naista.

Shivan palvonta on vakavampaa ja ankarampaa. Häntä palvotaan enimmäkseen itsekidutuksilla, jossa hindut ovat mestareita. Indiassa lasketaan olevan yli 5 milj. sellaista ammattiaskeettia ja itsekiduttajaa, jotka elävät kansan almuista ja joita pidetään pyhinä, vaikka he useimmiten ovat iljettäviä teeskentelijöitä ja petkuttajia.

Suuren yleisön uskonto ei oikeastaan sisällä muuta kuin loppumattoman määrän seremonioita, uhreja, puhdistuksia, kylpyjä ja pyhiinvaelluksia, jotka on tarkasti määritelty heidän pyhissä kirjoissaan ja joita täytyy tarkalleen noudattaa. Jokaiseen tapahtumaan elämässä, niinkuin syntymään, naimisiinmenoon, sairauteen y. m. liittyy uskonnollisia seremonioita. Jokaisessa kodissa on alttareja ja jumalia, eikä kenenkään hindun päähän pälkähtäisikään istuutua pöytään tai ryhtyä mihinkään tehtävään suorittamatta ensin määrättyjä seremonioita. Ei kukaan laiminlyökään ottaa osaa loppumattomiin uskonnollisiin juhliin. Aina iki-

muistoisista ajoista asti ovat papit — brahminit — olleet kansan herroja ja johtajia, välittäjiä ihmisten ja jumalien välillä. He ovat siten vähitellen kehittäneet tuon jumalanpalvelus- ja juhlamenojen tavattoman moninaisen järjestelmän, jonka avulla johtavat, verottavat ja pettävät onnetonta kansaa.

Hindut ovat uskonnollista kansaa. Siitä on todistuksena heidän kirjallisuutensa, heidän uskonnollinen ja filosofinen ajattelunsa ja kaikki mitä Indiassa näkee. Koko maa on tulvillaan kallisarvoisia temppeleitä. Jumalia palvotaan joka paikassa. Melkein jokainen joki ja lammikko on pyhä. Joka askeleella koskettaa pyhiin esineihin. Tuhannet ja taas tuhannet pyhiinvaeltajat taivaltavat pyhiin paikkoihin mitä uskomattomimpia kärsimyksiä ja kieltäymyksiä kestäen. He vaeltavat usein läpi koko maan ja kuluttavat vuosiakin päästäkseen tuollaisen ikävöidyn pyhäkön tai joen luokse. Tuhannet ihmiset ovat jättäneet kaiken antautuakseen koko elinijäkseen uskonnollisiin mietiskelyihin. Alinomaa saa jollakin tavalla muistutuksen siitä, että kansa elää uskonnon ilmakehässä. Ei mikään kansa anna hengellisyydelle suurempaa merkitystä ja todellisuusarvoa.

Eikä tämä uskonto sittenkään ole voinut kohottaa ja auttaa kansaa. Hindun mielestä uskonnollisuudella ja moralilla ei ole toistensa kanssa mitään tekemistä. Uskonnollinen ja hurskas voi kyllä olla, vaikka eläisi kuinka epämoralisesti tahansa. Pääpaino pannaan seremonioihin, ulkonaisiin tekoihin tai ajatteluun. Uskonto on hallinnut tätä kansaa niinkuin ei mitään toista useita tuhansia vuosia, voimatta sitä kohottaa tai viedä eteenpäin. Päinvastoin, juuri uskonto on tukenut ja edistänyt mitä hirveimpiä epäkohtia ja vääryyttä; kastilaitos ja naisen halveksittu asema on pysynyt voimassa uskonnon avulla.

Juuri uskonto määrää leskien polton ja lapsiavioliitot ja säätää naisten arvottomuuden. Uskonto niinikään kieltää leskien avioliittoonmenon ja turmelee siten heidän elämänsä. »Kun nainen tahtoo suorittaa pesun», sanotaan eräässä heidän pyhistä kirjoistaan, »saa hän pestä miehensä jalat ja juoda veden, naisella ei ole muuta jumalaa kuin miehensä, hän on hänen herransa ja jumalansa!» Tytön saa rankaisematta tappaa, hän ei ole mitään.

Uskonto puolustaa ja ylläpitää *kastilaitosta*, tuota maailman arvottominta ja epäinhimillisintä järjestelmää. Kastilaitoksen rinnalla on kaikkein jyrkinkin länsimaalainen luokkaeroitus vain lastenleikkiä. Kastilaitoksen lait ovat rautaisen kovia — järkkymättömiä. Kastilaitos on orjuuttakin pahempaa, sillä orjan voi vapauttaa, häntä voi kohdella kuin perheen jäsentä, mutta hindu ei voi päästä vapaaksi kastistaan, hän on syntynyt brahminiksi samoin kuin hän on syntynyt parialuokkalaiseksi. Hän ei voi parhaalla tahdollaankaan elää toisen kastin kanssa: kastilait

kohottavat ylitsepääsemättömiä muureja ihmisten välille, sitovat ja säännöstelevät heidän elämänsä pienimpiä yksityiskohtia myöten. Kastilakien rikkominen on suuri, anteeksiantamaton synti. Ennen uhraa henkensä kuin rikkoo niitä vastaan. Se joka joutuu sysätyksi pois kastistaan, saa olla valmis kestämään mitä hirveimpiä kärsimyksiä ja nöyryytyksiä, sillä hän joutuu joka suhteessa yhteiskunnan ulkopuolelle.

Alkuaan oli Indiassa neljä eri kastia, mutta vähitellen ne ovat jakaantuneet lukemattomiin uusiin kasteihin. Erään aivan äskettäin suoritetun väenlaskun mukaan oli kastien lukumäärä 2,378. Yksistään brahminienkin keskuudessa niitä on useita satoja. Melkein joka ammatti muodostaa oman kastinsa. Kaikki nämä kastit ovat enemmän tai vähemmän jyrkästi toisistaan eroitetut. Miten syvälle kastilaitos on juurtunut Indiaan, käy selville siitäkin, että muhammedilaiset, joiden uskonto ja maailmankatsomus on kastilaitoksen vastainen, ovat myös jakaantuneet kasteihin. Kaikki yritykset kastilaitoksen järkyttämiseksi ovat tähän saakka epäonnistuneet, vaikka monet selväkatseiset indialaisetkin huomaavat sen kirouksen. Eräs suuri hindulainen kirjailija sanoo: »Mitään raskaampaa taakkaa ei olisi koskaan voitu sälyttää ihmisten hartioille kuin kastilaitos.» Sen vaikutus tunkeutuu kaikkiin elämän olosuhteisiin. Kasti määrää mitä pojan tulee oppia, mikä ammatti hänellä tulee olla, kenen tytön kanssa hänen pitää mennä naimisiin — mikä on oikein ja mikä on väärin. Yksityisellä ei ole mitään omaatuntoa, kastilait ovat hänen omatuntonsa. Kieltämällä avioliiton solmimisen oman kastinsa ulkopuolella se aiheuttaa fyysillistä suvunhuonontumista ja paljon kärsimyksiä. Se jarruttaa edistystä, se pirstoo Indiaa hirvittävästi.

Luonnollisesti nykyaikainen elämä heikentää kastia; ennen kaikkea rautatiet ja koulut ovat paljon horjuttaneet sen perustuksia. Rautatievaunuissahan kastien täytyy olla sekaisin keskenään, brahminin on ehkä istuttava rinnan kastin ulkopuolella olevan kanssa, jonka pelkkä varjokin saastuttaa. Mutta kastilaitos pysyy sittenkin entisellään. Erään indialaisen yliopiston professori C. F. Andrews, joka on parhaita Indian tuntijoita, kertoo kuinka hän kerran sattui ottamaan ylös vesikauhan, joka oli krikettikentällä. Ylioppilaat katselivat kauhuissaan toisiaan. Vaikka he olivatkin saaneet europalaisen sivistyksen ja useimmat heistä kuuluivat uudistusseuraan, jonka ohjelmassa oli taistelu kastilaitosta vastaan, ei heitä voitu mitenkään saada käyttämään enää vesikauhaa. Toisen kerran hän matkusti kauas maalle autioon seutuun. Yhtäkkiä hän tapasi pienen itkevän pojan, joka oli eksynyt ja valitti katkerasti nälkäänsä. Professori antoi hänelle pari leipäpalaa, jotka hänellä sattui olemaan mukanaan, mutta silloin säkenöivät pojan silmät vihan tulta ja hän potkaisi leivät menemään. — Nuoren hindun, joka on ollut Europassa opiskelemassa, täytyy kotiintultuaan alistua mitä nöyryyttävim-

piin puhdistautumisseremonioihin ennenkuin hänet otetaan takaisin kastiin. Useimmat kastia vastaan tehdyt rikokset voi sovittaa enemmän tai vähemmän kiusallisilla puhdistuksilla, mutta kristinuskoon kääntymistä ei voi millään sovittaa. Kristinusko ja kasti ovat sovittamattomia vihollisia ja kastilaitos on kristinuskon suurimpana esteenä Indiassa.

Kastistaan eroitettu on *syösty* sellaiseen tilaan, että sitä tuskin saattaa käsittää. Sellainen henkilö ei saa enää olla kotonaan, hänen pelkkä läsnäolonsa saastuttaa muut, jokainen joka seurustelee hänen kanssaan, tulee saastaiseksi ja hänetkin suljetaan pois kastista, ei kukaan tahdo naida hänen lapsiaan, ei kukaan, eivät edes alimpien kastien käsityöläiset halua häntä palvella, hän menettää yhteiskunnallisen ja taloudellisen asemansa, hän on kastiton, vieläpä alempi kuin kastiton, jolla sentään on tunnustettu paikka yhteiskunnassa.

Kastilaitoksen synkimpänä puolena ovat juuri kastittomat — paarialuokka, kuten heitä täällä tavallisesti kutsutaan - Indiassa heillä on monta eri nimeä. Indiassa noita onnettomia on 50 à 60 miljoonaa. He ovat syntyneet häpeään ja kurjuuteen. »Kastittomalla ei ole kunniaa», sanoo indialainen sananlasku. Heillä ei ole mitään ihmisarvoa. Hindu voi koskea eläimiinsä mutta ei kastittomaan. He eivät saa asua kylässä; heidän kurjat hökkelinsä sijaitsevat kaukana kylän ulkopuolella. He eivät saa noutaa vettä kylän kaivosta, mieluummin he saavat kuolla janoon. Uskonto on säälimätön kastittomia kohtaan, jotka eivät edes saa lähestyä hindulaista temppeliä, sillä yksinpä heidän varjonsa saastuttaa.

Kastilaitos pysyy voimassa niinkauan kuin hindulaisuuskin, sillä se on osa siitä. Eivät mitkään uudistuspuheet voi saada sitä kukistetuksi. Sen voiman, joka voi murtaa monituhatvuotisen, syvälle juurtuneen kastilaitoksen, täytyy olla ihmisvoimaa mahtavamman, sen täytyy kyetä läpitunkemaan ja uudestiluomaan ihmiset.

KRISTINUSKO INDIASSA.

Vanha syyrialainen kirkko.

Kristinusko Indiassa on hyvin vanhoilta ajoilta peräisin. Legendan mukaan on apostoli Tuomas itse julistanut siellä evankeliumia, jonka tähden myös ikivanhoja kristittyjä seurakuntia kutsutaan »Tuomaskristityiksi». Se on ainakin varmaa, että kristinusko saapui Indiaan jo sen olemassaolon ensimäisten vuosisatojen kuluessa, luultavasti Persian kautta, missä jo aikaisin oli suuri, kukoistava ja innokkaasti lähetystyötä harjoittava kristillinen kirkko. Tämä ikivanha kirkko Indian lounais-

rannikolla on pysynyt pystyssä kautta vuosisatojen, vaikkakin sen eristyneisyys ei ole voinut olla vaikuttamatta siihen vahingollisesti. Se on kangistunut ja torkahtanut, monta pakanallista menoa ja ajatustapaa on päässyt pujahtamaan siihen, mutta sen kristillinen usko on kuitenkin yhä vielä jälellä. Sillä on erikoinen asema yhteiskunnassa; kristittyjen onnistui jo varhain saada itselleen erinäisiä etuoikeuksia ja heitä pidetään nyt eri kastina, joka ei ole suinkaan alhaisimpia. Siitä on myös ollut seurauksena, että kastilaitos on saanut jalansijaa heidänkin keskuudessaan. Heillä ei ole mitään halua levittää uskoaan. Kastiin synnytään eikä siitä voi siirtyä toiseen — niin hekin syntyvät kristilliseen kastiin eivätkä mielellään ota uusia jäseniä.

Katolilaiset koettivat 1500-luvun loppupuolella pakoittaa syyrialaisen kirkon alistumaan paavin vallanalaisuuteen. Sekä hyvällä että pahalla, uhkailulla ja houkuttelulla heidän onnistui saada osa kirkosta tunnustamaan Rooman paavi ja ottamaan käytäntöön roomalainen jumalanpalvelusjärjestys. Nykyään syyrialaiset kristityt ovat jakaantuneet viiteen eri yhdyskuntaan: pääosa, noin 413,000, on roomalaissyyrialaisia, sitten tulevat jakobiitit, joiden päämies on Antiokian patriarkka, reformeeratut, joilla on oma patriarkka, nestoriolaiset eli kaldealainen kirkko ja syyrialaisanglikaanit, jotka ovat olleet englantilaisen kirkkolähetyksen vaikutuksen alaisia. Yhteensä heitä on $^3/_4$ milj. henkeä. Evankelinen lähetys on viime aikoina asettanut päämääräkseen tämän vanhan kirkon herättämisen horrostilastaan. Reformeerattujen ja anglikaanien keskuudessa onkin virinnyt uusi elämä. Raamattua aletaan yleisesti tutkia, jumalanpalveluksia pidetään kansan omalla kielellä ja lähetyshenki alkaa herätä.

Vanhempi lähetys.

Jesuiittamunkki Francisco Xavier aloitti ensimäisen tunnetun lähetyskauden Indiassa; tämä lähetys puhkesi kukoistukseensa uskomattoman nopeasti, mutta yhtä nopeasti se kuihtuikin. V. 1690 tienoilla laskettiin jesuiittain käännyttämiä olleen noin 100,000 henkeä, kun niitä taas v. 1815 tuskin oli enää paljonkaan yli 30,000. Sellaisiakin olettamuksia on lausuttu, että tämä lähetys on enemmän estänyt kuin edistänyt kristinuskon leviämistä Indiaan. Ainakin luokkaeroitusta se on lisää jyrkentänyt. Tosin paavi julkaisi v. 1703 ankaran määräyksen, ettei saanut kieltää paarialuokaltakaan pyhiä sakramentteja, mutta sitä ei noudatettu.

Vasta 1800-luvulla katolinen lähetys uudelleen elpyi, mutta seurasi osittain vanhemman lähetyksen jälkiä, ainakin mitä tulee kastilaitoken suvaitsemiseen.

Evankelisen lähetystyön Indiassa aloitti ennen mainittu (siv. 23) tanskalais-hallelainen lähetysseura sata vuotta ennen varsinaisen lähetys-

kauden alkua. Tätä kerran niin rikasta ja kukoistavaa lähetystä täydellisestä rappiosta ja perikadosta pelastamaan tuli sitten uusi suuri lähetyskausi, jonka aloitti Carey ja hänen seuraajansa.

Ensimäinen uranuurtaja.

Protestantisen lähetyksen ensimäinen uranuurtaja *William Carey* valitsi työkentäkseen Indian. Hänen ratkaisuunsa vaikutti suuresti se seikka, että hän oli tutustunut erääseen tri Thomasiin, joka aikaisemmin oli toiminut laivalääkärinä Indiassa. Hän oli erittäin lämmin lähetyksen ystävä ja hyvin innostunut tähän uuteen yritykseen. Carey arveli sen vuoksi, että tri Thomasin kokemus ja suhteet Indiassa koituisivat hänelle suureksi hyödyksi.

Mutta hänen oli jo hyvin vaikea päästä lähtemään matkalle. Careyn vaimo kieltäytyi jyrkästi lähtemästä mukaan ja taipui vasta pari päivää ennen lähtöä. Yksikään Itä-Indian kauppaseuralle kuuluvista laivoista ei ottanut heitä kuljettaakseen Indiaan. Mainittu seura tahtoi päinvastoin kaikin tavoin ehkäistä lähetystyötä, joka sen mielestä oli vain vahingoksi ja omiaan herättämään hindujen ja muhammedilaisten vihaa. Vihdoin eräs tanskalainen laiva suostui viemään heidät suuresta maksusta Indiaan. Marraskuun 11 päivänä 1793 he saapuivat onnellisesti Kalkuttaan.

Siellä vasta vaikeudet oikein alkoivatkin. Kalkutassa oli tosin englantilainen hallitus ja englantilaisia virkamiehiä, mutta näistä ei ollut mitään apua nuorille lähetyssaarnaajille, pikemmin päinvastoin. Jokainen yritys käännyttää maakalaisia kristinuskoon rangaistiin. Kun kerran eräs englantilainen korpraali oli kastanut erään korkea-arvoisen brahminin, eroitettiin hänet armeijasta, ja kaikkia kenttäpappeja kiellettiin ankarasti puhumasta sotilaiden kanssa uskonnosta. Itä-Indian kauppaseura ei muuten sallinut siirtomaissaan oleskella kenenkään europalaisen, joka ei ollut seuran palveluksessa. Sen omat virkamiehet viettivät yleensä häikäilemätöntä ja huonoa elämää. Nuorta lähetyssaarnaajaa

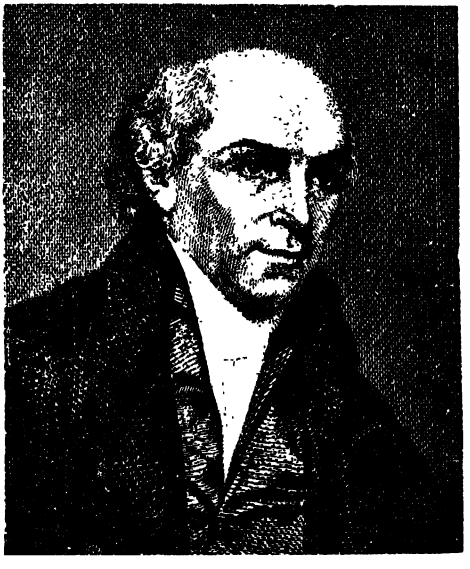

WILLIAM CAREY

kohtasivat joka askeleella pakanuuden iljettäväisyydet — lapsiuhrit, leskien polttaminen, kauheat itsekidutukset, julkinen epäsiveellisyys uskonnon nimessä, joita kaikkia Englannin hallitus suojeli.

Tähän ympäristöön Careyn täytyi nyt asettua toimimaan, joka oli enemmän kuin vaikea tehtävä. Ja lisäksi tuli vielä muita vaikeuksia. Tohtori Thomas, josta hän niin paljon oli toivonut, näytti olevankin omituinen, epäluotettava henkilö, joka ei osannut vähääkään käsitellä rahoja. Hänen oli suorastaan täytynyt jättää India sekavien asioittensa vuoksi. Careylle ei ollut ollenkaan suositukseksi, että hän esiintyi hänen siipiensä suojassa, vaan päinvastoin; henkilöt jotka muuten olisivat suhtautuneet häneen suopeasti, vetäytyivät nyt syrjään. Tohtori Thomas oli pian tuhlannut heidän pienen kassansa, ja siinä he sitten olivat ilman varoja ja ilman apua. Careyn kaksi lasta sairastui, hänen vaimonsa tuli mielenvikaiseksi, niin että häntä täytyi vartioida ja hoitaa monta vuotta, kunnes kuolema vihdoin teki lopun hänen kärsimyksistään. Lähetysseuraltaan Carey ei saanut mitään apua; he arvelivat että lähetyssaarnaajien tuli itse hankkia elatuksensa niinkuin Paavali teki. Hän joutui mitä suurimpaan hätään. Mutta hän ei menettänyt sittenkään rohkeuttaan. Hän kirjoittaa kotiin: »Minulla ei ole maailmassa mitään, johon voisin turvautua, mutta minulla on Jumala ja hänen sanansa on horjumaton. Vaikka hindujen taikausko olisi tuhat kertaa syvemmälle juurtunut ja europalaisten esimerkki tuhat kertaa huonompi — vaikka minä olisin kaikkien hylkäämä, vieläpä kaikkien vainoama, niin sittenkin minun toivoni, joka perustuu Herran pettämättömään sanaan, on voittava kaikki esteet ja pysyvä lujana kaikissa koettelemuksissa.»

Hänen täytyi kuitenkin lähteä kaupungista; hädin tuskin hän onnistui saamaan lainaksi niin suuren rahasumman, että saattoi ostaa itselleen kappaleen raivaamatonta maata. Sinne hän rakensi kurjan hökkelin, rupesi viljelemään indigoa ja alkoi seurustella kansan kanssa, jonka kielen hän jo oli oppinut. Hän vietti siellä kurjaa elämää. Vaimonsa mielipuolisuus ja lasten valitukset tekivät sen vielä pahemmaksi, mutta Carey koetti kantaa kaikki taakat ja saada voimansa riittämään kaikkeen: perheen hoitoon, työhön, opinnoihin ja saarnaamiseen. Onneksi tällaista aikaa ei kestänyt kauan. T:ri Thomas hankki hänelle päällysmiehen paikan eräässä suuressa indigotehtaassa ja vähitellen koittivat valoisammat ajat. Hän oli onnellinen voidessaan vihdoinkin elättää perhettään ja samalla hänellä oli runsaasti tilaisuutta saarnata pakanoille.

Siellä hän vietti useita vuosia. Hän kokosi joka päivä työläiset jumalanpalvelukseen ja saarnasi laajalti ympäristössä, uskalsipa hän esiintyä Kalkutan kaduillakin jumalansanaa julistaen. Hän kertoo itse, että hänellä oli tapana käydä 200 kylässä. Monet kuuntelivat mielellään hänen sanojaan, mutta vuosi toisensa jälkeen kului ilman että kukaan antoi

kastaa itseänsä. Hän perusti koulun ja alkoi kääntää raamattua niin pian kuin hän hallitsi bengalinkieltä.

Tehdas lopetti kuitenkin toimintansa verrattain pian ja Carey oli taas puilla paljailla. Samalla saapui kotimaasta — Careyn herättävien ja kehoittavien kirjeiden innostamana — neljä lähetyssaarnaajaa, niiden joukossa kirjanpainaja Ward — mies, jollaista Carey juuri tarvitsi, ja hyvin lahjakas opettaja Marshmann vaimoineen. He saapuivat amerikalaisella laivalla ja hyväntahtoinen kapteeni varoitti heitä vakavasti nousemasta maihin englantilaiselle alueelle ja kehoitti heitä alunpitäen asettumaan tanskalaiseen siirtolaan Seramporeen. Täten he välttyivät joutumasta lähetetyiksi heti takaisin Englantiin, josta Itä-Indian kauppaseura jo oli antanut määräyksen. Tanskalainen päällikkö suojeli heitä ja he voivat työskennellä siellä häiritsemättä. Kun kauppaseuran virkailijat uhkasivat myöskin Careytä, muutti hänkin Seramporeen, missä hän, Ward ja Marshmann muodostivat yhden ainoan perheen, joka jakoi kaikki keskenään ja uskollisesti työskenteli yhdessä. Ward perusti kirjapainon ja alkoi painaa Uutta testamenttia, jota Carey käänsi. Marshmann ja hänen vaimonsa perustivat koulun maakalaisten lapsille ja toisen europalaisille. Viimemainittu pääsi pian hyvään maineeseen ja muodostui lähetyssaarnaajille hyväksi tulolähteeksi. Carey oli väsymätön opiskelemaan kieliä — m. m. Indian klassillista kieltä, sanskriittia —, kirjoittamaan ja kääntämään, opettamaan ja saarnaamaan. He olivat kuin yksi sydän ja yksi sielu, kaikki oli heillä yhteistä, kaikki tulot menivät yhteiseen kassaan. Tämä paisuikin vähitellen sangen suureksi, sillä sekä kirjapaino että koulu tuottivat ylijäämää, mutta suuri perhe eli siitä huolimatta yhä yhtä yksinkertaisesti ja vaatimattomasti. Rahat käytettiin lähetyksen hyväksi. Vihdoin kastettiin ensimäinen ja häntä seurasi pian muita, joten pieni seurakunta alkoi syntyä. Se herätti tavatonta huomiota pakanain keskuudessa — heitä kokoontui tuhansittain lähetyssaarnaajain talon ympärille ja uhkauksin ja sadatuksin he laahasivat »luopiot, kastinrikkojat» viranomaisten luo — ja vain lähetyssaarnaajain neuvokkuus sai heidät pelastetuksi. Ja vastakääntyneet pysyivät lujina vainoista huolimatta. Vuonna 1801 ilmestyi vihdoin bengalinkielellä Uusi testamentti, joka oli neljän vuoden uutteran aherruksen tulos. Carey ja hänen ystävänsä riemuitsivat. Tällä tapahtumalla oli mitä odottamattomimmat seuraukset Careylle. Englantilainen kenraalikuvernööri, lordi Wellesley kutsui hänet samana vuonna bengalinkielen professoriksi äskettäin europalaisia varten perustamaansa korkeakouluun Kalkutassa. Entinen suutari, halveksittu ja vainottu lähetyssaarnaaja oli ainoa, joka siihen toimeen kelpasi. Hänelle tarjottiin suuremmoinen palkka — 12,000 rupiaa, myöhemmin 30,000 rupiaa vuodessa. Carey oli nöyrä mies, enemmän tottunut kärsimyksiin ja halveksumiseen kuin

menestykseen ja tunnustukseen. Aluksi hän aivan pelästyi. Mutta samalla hän näki siinä Jumalan ihmeellisen johdatuksen, joka siten pakoitti lähetysvihollisen kauppaseuran kannattamaan lähetystyötä. Ja niin hän vastaanotti tarjouksen sillä ehdolla, että hän yhä edelleenkin sai harjoittaa lähetystyötä. Hän asui edelleen Seramporessa, joka oli niin lähellä, että hän saattoi joka viikko matkustaa Kalkuttaan. Korkeakoulussa hän opetti ei vain bengalinkieltä vaan myöskin maharattia, erästä toista Indian suuremmista kielistä, ja sanskriittia. Suuresta palkastaan hän käytti vain noin 80 rupiaa omiin tarpeisiinsa, kaikki muu meni eri lähetysyrityksiin.

Kärsimyksiä ja vaikeuksiakaan ei sentään puuttunut. Lähetyksen viholliset sekä Englannissa että Indiassa tekivät kaikkensa vahingoittaakseen heitä. He levittivät kaikenlaisia vääriä huhuja. Kun kerran eräs joukko-osasto teki kapinan syytettiin siitä lähetystä ja vastatulleet lähetyssaarnaajat vangittiin. Voitonhimoiset englantilaiset kauppiaat vihasivat katkerasti lähetystä ja saivatkin yhä enemmän vaikutusvaltaa. Pitkiin aikoihin ei lähetystyötä voitu harjoittaa Seramporen ulkopuolella, mutta siellä se meni tasaisesti eteenpäin ja Carey osoitti tuona vaikeana aikana suurta neuvokkuutta ja päättäväisyyttä eikä häneen uskallettu koskea.

Niin alkoi vuosi 1813, jolloin lähetystyö Indiassa saavutti huomattavan voiton (katso sivu 38). India oli sen jälkeen avoin ei vain niille, jotka tahtoivat ansaita rahaa, vaan myöskin niille, jotka tahtoivat uhrata elämänsä kansan opettamiseksi, auttamiseksi ja kohottamiseksi. Ilolla Carey työskenteli nyt edelleen. On hyvin vaikea seurata hänen työtään, joka ulottui kaikkialle. Vaativan tehtävänsä ohella korkeakoulussa hän käytti melkein joka hetken julistaakseen evankeliumia. Hän saarnasi sekä Kalkutassa että Seramporessa; kun hän oli kotona, oli hänen huoneensa aina täynnä ihmisiä, jotka pyysivät neuvoja ja opetusta. Kun hänellä oli muutamia viikkoja lomaa, teki hän pitkiä saarnamatkoja; hän perusti ulkoasemia ja lähetti lähetyssaarnaajia kaukaisiin seutuihin kuten Allahabadiin, Benaresiin ja muihin kaupunkeihin. Hän käänsi raamattua kolmelle kielelle ja opiskeli uuden kielen toisensa jälkeen. Toukokuussa 1815 hän kirjoitti: »Työni on nyt suurempi kuin koskaan, meillä on nyt menossa 27 eri raamatunkäännöstä». Luonnollisesti nämä käännökset eivät voineet olla niin perinpohjaisia kuin myöhempien aikojen käännökset. Carey teki kuitenkin työtään sekä vakavasti että huolellisesti. Hänellä oli tapana koota maakalaisia ja lukea heille, mitä oli kirjoittanut, nähdäkseen ymmärsivätkö he ja oliko hän löytänyt oikeat ilmaisumuodot. Hän oli aivan tavaton kielinero eikä koko Indiassa ollut ketään, joka olisi voinut kilpailla hänen kanssaan siinä suhteessa. Hän julkaisi sanskriitin kielen sanakirjoja ja kielioppeja, käänsi vanhoja indialaisia kirjoja ja teki siten kielitieteelle suuria palveluksia. Kirjanpainaja

Ward leikkasi itse kirjasimet eri kieliin — kirjapaino kasvoi ja pian täytyi hankkia höyrykone — »tulikone», kuten hämmästyneet maakalaiset sitä nimittivät. Carey ei kääntänyt vain raamattua vaan suuren joukon muita kirjoja, ja vuonna 1818 hän alkoi julkaista sanomalehteä bengalinkielellä — laatuaan ensimäistä. Täydellä syyllä voi sanoa, että Carey vei kirjapainotaidon Indiaan.

Mutta hän teki vielä paljon enemmän.

Koululaitos oli erikoisesti hänen sydämellään. Kalkutan piiriin perustettiin koulu toisensa jälkeen joko hänen toimestaan tai hänen vaikutuksestaan. Europalaisista lapsista hän piti erikoista huolta ja perusti heille koulun, mutta ennen kaikkea hän huolehti maakalaisten pappien ja opettajien kasvattamisesta. Hän oli selvillä siitä, että maakalaisten myötävaikutus oli välttämätön, jos mieli kristinuskon voittaa jalansijaa Indiassa — seikka, jossa myöhempien aikojen lähetystoiminta on myöntänyt hänen olleen täysin oikeassa. Suurilla ponnistuksilla ja henkilökohtaisilla uhrauksilla hän sai aikaan oppilaitoksen maakalaisille. Se kehittyi vähitellen todelliseksi korkeakouluksi, missä opiskeltiin sanskriitin, arabian ja bengalin kieliä rinnan englanninkielen, luonnontieteiden ja klassillisten kielten kanssa. Tämä koulu oli hänen lempilapsensa ja hän uhrasi sen hyväksi äärettömiä summia; yksistään rakennukset maksoivat Suomen rahassa arvioituina noin 3,000,000 markkaa. Seramporen korkeakoulu on vielä tänäkin päivänä todistuksena siitä, kuinka suuria ja rohkeita suunnitelmia Carey uskalsi panna täytäntöön. Sen monien suojelijain joukossa oli myöskin Tanskan kuningas.

Hänen kenties tärkein aikaansaannoksensa ei ole kuitenkaan vielä tullut mainituksi. Ensimäisestä päivästään alkaen Indiassa häneen olivat kipeästi koskeneet erinäiset indialaiset tavat, ennen kaikkea leskien polttaminen, n. k. sutti. Leski täytyi polttaa kuolleen miehensä roviolla; se oli ainoa keino, jolla hän saattoi pelastua ja sovittaa sen vaikean syntinsä, joka oli aiheuttanut miehen kuoleman. Kun jokaisen naisen täytyi mennä naimisiin jo lapsena, ei leskien polttaminen ollut ensinkään harvinaista. Carey sai kerran omin silmin nähdä kun eräs nuori leski, vasta lapsi, vietiin roviolle. Hän ei voinut koskaan unohtaa sitä ja hän päätti taistella viimeiseen asti saadakseen Englannin hallituksen tarttumaan asiaan. Hän tiesi, että se ei ollut helppoa. Häntä vastassa oli toiselta puolen englantilaisten ehdoton välinpitämättömyys ja vastenmielisyys millään tavoin sekaantua maakalaisten uskonnollisiin tapoihin ja toiselta puolen hindujen fanatismi. Kajoaminen johonkin, joka kuului heidän uskontoonsa ja kastilaitokseensa, oli samaa kuin koskeminen kipeään silmään.

Mutta Carey ei perääntynyt päämäärästään. Hän kokosi tarkat tiedot lähinnä Kalkuttaa olevilta seuduilta ja sai selville, että kolmenkym-

menen engl. peninkulman laajuisella alueella oli kuuden kuukauden aikana poltettu yli 300 leskeä. Samalla hän tutki hindujen pyhiä kirjoja saadakseen selville, oliko niissä todellakin tukea tälle kamalalle tavalle. Hän sai selville, että sitä todellakin eräässä paikassa ylistettiin, mutta ei missään käsketty tekemään

Nämä todistuskappaleet mukanaan hän meni kenraalikuvernöörin luo ja rukoilemalla rukoili häntä kieltämään senkaltaiset ihmisuhrit. Mutta viipyi kauan ennenkuin hallitus uskalsi kajota »pyhään tapaan», joka oli hindulaisuuden ylpeys, ja jonka traditiot polveutuivat »maailman kultakaudelta».

Carey ei kuitenkaan hellittänyt. Hän koetti tehdä asian tunnetuksi Englannissa eikä lakannut huomauttamasta, että hallituksen velvollisuus oli tarttua asiaan. Vasta vuonna 1829 kiellettiin leskien polttaminen, mikä oli suureksi osaksi seurauksena Careyn väsymättömistä ponnistuksista.

Paljon paremmin hän menestyi taistelussaan lapsiuhreja vastaan. Vuosittain pidettiin eri paikoissa Gangesvirran varrella suuria juhlia, jolloin suuret määrät lapsia uhrattiin Gangesvirtaan. Kun Carey saattoi sitovasti todistaa, että pyhissä kirjoissa ei mainittu sanallakaan sellaisista lapsiuhreista, onnistui hänen vihdoin tehdä loppu tästä hirvittävästä tavasta — ainakin julkisesti.

Pelkäämättä ja urhoollisesti hän taisteli kaiken sellaisen puolesta, mitä piti oikeana. Hänestä tuli Englannin hallituksen omatunto eikä hän lakannut muistuttamasta sille sen kristillisiä ja inhimillisiä velvollisuuksia ja huomauttamasta sen rikkomuksista, m. m. siitä, että se viralisesti suojeli mitä epäsiveellisimpiä ja iljettävimpiä temppelijuhlia, antoi rakentaa »hallitustemppeleitä» epäjumalille y. m. s. Kun hän kerran kuuli puhuttavan, että oli tapana haudata elävänä spitalitautisia, ei hän hellittänyt ennenkuin oli saanut perustetuksi sairaalan noille onnettomille.

Hän sai nähdä sen päivän, jolloin hallitus kielsi leskien polttamisen ja hylkäsi kaikki sen sallimista koskevat anomukset, vieläpä hän sai kokea senkin, että nämä anomukset kokonaan lakkasivat ja Ganges virtasi ihmisveren tahraamattomana. Sitävastoin ei vielä hänen eläessään lakkautettu orjakauppaa — jota hän myös oli innokkaasti anonut ja jonka puolesta hän oli väsymättä taistellut.

Kaiken tämän työn ohella hänellä oli aikaa luonnontutkimuksiin, joita hän oli rakastanut lapsuudestaan saakka. Hän hankki itselleen suuria kasvitieteellisiä kokoelmia ja perusti kasvitieteellisen puutarhan. Tämä puutarha oli hänen leponsa ja hänen virkistyksensä.

Hän perusti maanviljelys- ja puutarhanhoitoyhdistyksen, joka tosin alussa ei ottanut oikein menestyäkseen, mutta vähitellen alkoi kukoistaa ja tuotti suurta hyötyä. Sen kautta hän tahtoi kohottaa maakalaisia ja

herättää heissä harrastusta itsenäiseen työhön, minkä Itä-Indian kauppaseura oli huolellisesti laiminlyönyt.

Entinen suutari oli nyt hyvin arvossapidetty ja laajalti tunnettu mies ja hänen osakseen tuli paljon kunnianosoituksia — samoin kuin edelleen myös vihaa, vastustusta ja ivaa. Carey ei kuitenkaan välittänyt enemmän toisesta kuin toisestakaan. Kun hän kerran oli päivällisillä kenraalikuvernöörin luona, kysyi eräs vieraista sangen kuuluvalla ja ivallisella äänellä naapuriltaan Careyn syntyperää. »Eikö hän ole ollut suutari?» Carey kuuli sen ja lausui hymyillen: »Ei, ainoastaan rajasuutari».

Careyn viimeiset vuodet olivat hyvin valoisia ja rauhallisia. Onnettoman vaimonsa kuoleman jälkeen hän meni uudelleen naimisiin ylhäisen ja hienosti sivistyneen saksalaisen naisen kanssa, josta hän sai uskollisen ja hyvän puolison, joka otti osaa kaikkiin hänen harrastuksiinsa. Neljästä pojastaan hänellä oli paljon iloa; hän sai heistä kaikista apulaisia työhönsä. Mutta surujakaan ei puuttunut. Häntä suretti kovasti välien rikkoontuminen lähetysseuran kanssa, joka oli kallistanut korvansa kateellisten ja pahansuopien panettelijain jutuille. Erittäin vaikea isku kohtasi häntä kun se pankki, johon hän oli sijoittanut omaisuutensa, teki vararikon ja hän menetti kaiken — ei hänen itsensä vuoksi, hänhän tarvitsi uskomattoman vähän, vaan lähetystyön vuoksi, jota hänen nyt suureksi surukseen täytyi huomattavasti rajoittaa.

Vuodet kuluivat ja Carey vanheni. Hän oli nuoremmille lähetyssaarnaajille isänä ja ystävänä. Kaikki kääntyivät hänen puoleensa saadakseen häneltä neuvoja ja apua, kuuluivatpa he sitten mihin lähetysseuraan tahansa. Eräs lähetyssaarnaaja, joka kävi hänen luonaan juuri vähän ennen hänen kuolemaansa, on antanut hänestä seuraavan kuvan: »Carey istui kirjoituspöytänsä ääressä huolellisesti puettuna kuten aina. Hänen silmänsä olivat suljetut, hänen kätensä ristissä. Pöydällä oli raamatun viimeisen luvun oikaisuvedos, jonka hän oli juuri lukenut. Istuessaan siellä valkoiset kiharat kunnianarvoisalla otsallaan, lempeine värittömine kasvoineen, täytti hän minut pyhällä kunnioituksella.»

Heti tämän käynnin jälkeen Carey sairastui. Monet kävivät hänen sairasvuoteensa ääressä ja saivat unohtumattomia vaikutelmia. Kesäkuun 9 päivänä 1834 tämä uskollinen palvelija päätti työnsä mennäkseen sen Herran iloon, jota hän koko elämänsä oli palvellut.

Hänet haudattiin suurin kunnianosoituksin viranomaisten taholta ja osanotto oli yleensäkin hyvin syvää. — Sekä Tanskan että Englannin liput liehuivat hänen kunniakseen puolitangossa ja pitkin sitä tietä, jota myöten hautajaissaattue kulki, seisoivat surevat hindut ja muhammedilaiset vieretysten. He tiesivät kadottaneensa hänessä hyvän ystävän.

Hänen kuollessaan India ei ollut enää sama kuin ennen hänen sinne saapumistaan. Paljon ei vielä huomattu, mutta uusi aika oli kumminkin tulossa. Jotain uutta oli jo tullut Indian elämään — kristillistä rakkautta, armeliaisuutta ja oikeudentuntoa.

PERUSTAMISAIKOJA.

Vuosi 1813 merkitsee ratkaisevaa käännekohtaa Indian lähetyshistoriassa. Sitä ennen Itä-Indian kauppaseura teki mahdottomaksi kaiken todellisen lähetystyön alueellaan. Ensimäisten lähetyssaarnaajien täytyi pysytellä tanskalaisen siirtokunnan hyvin rajoitetulla alueella ja lisäksi he joutuivat alinomaa kaikenlaisiin rettelöihin. Englantilainen poliisi ajoi englantilaisia ja amerikalaisia lähetyssaarnaajia paikasta toiseen ja lopulta lähetti heidät väkivalloin kotimaahan. Sitäpaitsi kauppaseura vaati lähetysseuroilta hävyttömän huikeita matkakorvauksia heidän kotiinlähettämisestään.

Vasta sitten kun lähetyssaarnaajat olivat saaneet Englannin hallitukselta vapaakirjeensä, voitiin lähetystyö aloittaa täydellä todella, vaikka kauppaseura koetti yhä edelleenkin vastustaa sitä. Sitten kun hallitus oli päättänyt perustaa englantilaisen hiippakunnan Indiaan, joutui kristinuskokin siellä aivan toisenlaiseen asemaan.

Vuonna 1813 alkaakin Indiassa tarmokas lähetystoiminta. Suuret englantilaiset lähetysseurat, varsinkin kirkkolähetys ja Lontoonlähetys, kulkivat etunenässä ja laativat mitä rohkeimpia suunnitelmia ulottaakseen lähetysasemien tiheän verkon kautta koko Indian. Heillä oli palveluksessaan useita saksalaisia, koska heidän oma maansa ei voinut lähettää riittävästi lähetyssaarnaajia. Kun ulkomaalaiset lähetysseurat vuoden 1833 jälkeen saivat oikeuden harjoittaa lähetystyötä, alkoivat myöskin Saksa, Amerika ja melkein kaikki kristityt maat itsenäisen lähetystyön maassa. Kaikkein ensimäisiä Indiassa toimineita lähetyssaarnaajia oli m. m. ruotsalainen *Kjernander*, joka työskenteli Bengalissa sekä englantilaisten että maakalaisten keskuudessa. Hän perusti kouluja ja rakensi kirkon, joka 30 vuoden ajan oli ainoa koko Bengalissa.

1800-luvun alussa kokoontui Kalkuttaan pieni joukko kappalaisia, jotka suorittivat suurtyön lähetyksen hyväksi herättämällä lähetysharrastusta virkamiesten ja muiden englantilaisten keskuudessa Indiassa. Ensimäisiä niistä oli *Buchanan*, nuori, lahjakas ylioppilas, joka jätti Glasgowin yliopiston ja lähti kiertelemään ympäri Europaa viuluineen. Mutta Newton sai hänet voitetuksi kristinuskolle ja lähetti hänet Cambridgeen opiskelemaan teologiaa. Kalkutassa hänen saarnansa herättivät niin tavatonta huomiota, että lordi Wellesley määräsi ne painatettaviksi ja levitettäviksi ja myöskin lähetettäviksi kotiin Itä-Indian kauppaseuran

johtajille. Buchananin hän asetti englantilaisten kasvattamista varten perustamansa suuren opiston johtajaksi, missä myös Carey opetti sanskriitin kieltä. Buchanan työskenteli väsymättä lähetysrakkauden herättämiseksi sekä kotimaassa että Indiassa. Hänen kirjoituksensa »Idän tähti» herätti niitä suurinta huomiota ja voitti monta puolelleen.

BUCHANAN

Buchananin rinnalla säteilee *Henry Martynin* nimi katoamattomalla loistolla. Hän oli 25-vuotias tullessaan Indiaan ja vasta 31-vuotias kun hänen elämänsä sammui kaukana Persian erämaassa. »Jumala mittaa elämän rakkauden mukaan», on sanottu, ja tällä mitalla mitattuna on Henry Martynin elämä pitkä. Hän uhrasi nuoren elämänsä ja suuret lahjansa Herransa ja Mestarinsa palvelukseen niin kokonaan, ettei se koskaan lakkaa sytyttämästä toisia ja kehoittamasta seuraamaan hänen esimerkkiään.

Kun hän heti Indiaan tulonsa jälkeen sairastui niin vaikeasti, ettei enää uskonut toipuvansa, kirjoitti hän: »ja vaikka minun ei onnistuisi koskaan kääntää ainoatakaan pakanaa, niin saattaahan se olla Jumalan tahto, että minä kärsivällisyyteni ja kestävyyteni kautta olen oleva kehoituksena tuleville lähetyssaarnaajille».

Hän oli suuri kielinero; samalla kun hän työskenteli palavalla innolla englantilaisten sotilaiden ja maakalaisten keskuudessa, perusti kouluja sekä englantilaisille että hindulaisille lapsille y m., ehti hän vielä tehdä useita raamatunkäännöksiä. Hän opiskeli samalla kertaa viittä eri kieltä ja käänsi raamatun ja rukouskirjan hindustanin kielelle. Sen jälkeen hän alkoi persialaisen käännöksen. Hän oli niin heikko, että hän hyvin usein pyörtyi, mutta mikään ei saanut estää häntä saarnaamasta ja työskentelemästä. Hän kokosi kotiinsa kaikkein köyhimmät ja kurjimmat, ruokki heitä ja puhui heidän kanssaan.

HENRY MARTYN

Parantaakseen raamatunkäännöstään hän päätti matkustaa Persiaan. Persia-

laiseen pukuun puettuna hän matkusti yksinään mitä vaarallisimpia teitä, vaikeasti kuljettavia vuoripolkuja niin polttavassa helteessä, että hän lopulta saattoi matkustaa ainoastaan öisin. Pääkaupungissa Shirasissa hän asui erään persialaisen luona ja työskenteli siellä ahkerasti raamatunkäännöksineen. Hän teki syvän ja unohtumattoman vaikutuksen jokaiseen, joka häneen tutustui. »Hän tuli tänne meidän keskuuteemme, istui viisaiden miestemme seurassa ja teki sellaisia vastaväitteitä koraania vastaan, ettei kukaan niitä voinut kumota. Me tahtoisimme mielellämme kuulla enemmän hänen uskonnostaan ja siitä kirjasta, jonka hän jätti meille», lausui eräs persialainen myöhemmin. Tämä työ ja hänen vaivaloiset matkansa menivät yli hänen voimiensa. Matkalla Konstantinopoliin hän sortui erämaassa ja kuoli. Hänet haudattiin hietaan erään joen rannalle. Mutta hän kuuluu niihin ihmiskunnan suuriin henkiin, jotka eivät koskaan kuole. Hänen työnsä — raamatunkäännökset — merkitsivät paljon, mutta vielä enemmän hänen elämänsä, joka on vaikuttanut herättävästi ja kehoittavasti monien sukupolvien aikana.

Saksalainen *Ringeltaube* oli toinen ensiaikojen huomattavimmista lähetyssaarnaajista. Hän työskenteli Tinvellissä ja Travancoressa Etelä-Indiassa, vanhalla tanskalais-hallelaisella lähetysalueella, missä »isä Schwartz» oli vaikuttanut niin ihmeellisellä menestyksellä. Siellä oli vielä pieniä kristittyjä seurakuntia. Ringeltaube toimi heidän keskuudessaan matkasaarnaajana. Köyhästi ja vaatimattomasti puettuna hän kierteli ympäri maata indialaisten hurskasten tavoin. Kaikkialla hän julisti evankeliumia. Hän rakensi kirkkoja ja kouluja ja kastoi noin 1,000 pakanaa. Rahalle hän ei antanut mitään arvoa. Vuonna 1816 hän läksi Indiasta palatakseen kotimaahansa terveyttään hoitamaan, mutta ei saapunut koskaan perille — hän hävisi matkalla ja hänen indialaiset seurakuntansa toivoivat ja odottivat turhaan hänen takaisintuloaan. Seurakunnat rappeutuivat vähitellen ja mitä peittelemättömin kastihenki pääsi niissä vallalle. Tämä sai englantilaisen kirkkolähetyksen ryhtymään pitkäaikaiseen ja katkeraan taisteluun hävittääkseen perinjuurin kastilaitoksen kristityistä seurakunnista nopeammin ja päättävämmin kuin saksalaiset pitivät suotavana.

Saksalainen *Carl Ewald Rhenius*, joka työskenteli englantilaisten palveluksessa, oli toinen merkkimies tällä vanhalla lähetysalueella. Hänen toimestaan vanhat seurakunnat puhkesivat uuteen kukoistukseen. Hän vaikutti väsymättä Tranquebarissa ja Madrasissa, Tinvellissä ja Ceylonilla. Hänen ja hänen apulaistensa saarnamatkoilla oli sellainen vaikutus, että tuhannet ihmiset antoivat kastaa itsensä. Kun kristittyjä usein vainottiin, koetti Rhenius koota heitä erityisiin kyliin, joilla oli kullakin oma kirkko, koulu ja uskonnonopettaja.

Tinvelli oli ainoa paikka, missä kristinusko saavutti suuremman joukon kannattajia. Kristinuskon juurruttaminen Indiaan näytti olevan hyvin vaikea tehtävä. Tuohon tavattoman laajaan maahan lähetyssaarnaajat hupenivat kuin pisara mereen. Vastustus oli ankara, varsinkin sivistyneiden kesken. Vain alempien kastien joukosta onnistuttiin saamaan kannattajia ja se teki kristinuskon hindulaisten silmissä vielä halveksittavammaksi ja mahdottomammaksi hyväksyä.

Alexander Duff, koululähetyksen uranuurtaja.

Alexander Duff on tehnyt enemmän kuin kukaan muu kristinuskon aseman muuttamiseksi Indiassa. Hänen osuutensa Indian lähetyshistoriassa on ollut käänteentekevä. Hän lausui itse tehtävästään: »Minä tahdon laskea miinan, joka kerran on räjähtävä ja perinpohjin murskaava koko pakanuuden». Kun hän lausui tämän, oli hän vasta 24-vuotias ja juuri saapunut Indiaan.

Alexander Duff oli, kuten useimmat etevät lähetyssaarnaajat, skottlantilainen, ensimäinen Skottlannin kirkon lähetti, mutta ei suinkaan viimeinen. Hän oli syntynyt 1806 Skottlannin vuoristossa; hänen isänsä oli talonpoika, hurskas ja hyvä mies, joka antoi lahjakkaalle ja tiedonhaluiselle pojalleen mitä parhaimman kasvatuksen.

Aivan pienenä hän oli vähällä hukkua virtaan, 14-vuotiaana hän oli menettää henkensä ankarassa lumipyryssä kulkiessaan pitkän matkan koulusta kotiin. Hänellä oli useita kertoja ihmeellisiä näkyjä tai unia. Kerran hän tunsi taivaan ihanuuden säteilevän ympärillään, loistava kultavaunu lähestyi häntä ja vaunusta hän kuuli Jumalan äänen sanovan: »Tule tänne ylös, minulla on tehtävä sinulle».

Lopetettuaan koulunkäyntinsä mitä korkeimmilla arvosanoilla varsinkin klassillisissa aineissa, hänet lähetettiin 16 vuoden ikäisenä S:t Andrewsin vanhaan, kuuluisaan yliopistoon. Tovereittensa keskuudessa hän nautti suurta arvonantoa; hän oli yliopiston ylpeys. Hän sai syvästi uskonnollisia vaikutteita arvossapidetyltä opettajaltaan, professori tri Th. Chalmersilta, joka oli yksi niistä harvoista, jotka harrastivat lähetystä.

ALEXANDER DUFF

Hänen vaikutuksestaan Duff perusti yhdessä muutamien tovereittensa kanssa ylioppilaslähetysyhdistyksen — lähetys

oli vielä siihen aikaan jokseenkin tuntematon ja vähän arvossapidetty. Kun hänen paras ystävänsä, joka oli ilmoittautunut lähetyssaarnaajaksi Indiaan, sattui kuolemaan, tarjoutui Alexander Duff lähtemään hänen sijastaan.

Vuonna 1830 hän purjehti nuoren vaimonsa kanssa Indiaan. Matka kesti 7 kuukautta ja oli vähällä muodostua hyvin kohtalokkaaksi. Kaksi kertaa he kärsivät haaksirikon. Ensimäisellä kerralla he joutuivat eräälle saarelle Kapin lähellä, laiva murskaantui ja koko heidän omaisuutensa tuhoutui, m. m. Duffin suuri, arvokas kirjakokoelma. Pari päivää sen jälkeen hänen raamattunsa ja virsikirjansa löydettiin maihin ajautuneina ja aivan vahingoittumattomina. Duff piti sitä erityisenä Jumalan kutsumuksena, jota hän ei koskaan unohtanut. Ganges virran vaarallisessa suistomaassa he kärsivät toisen kerran haaksirikon pyörremyrskyn vuoksi mutta pelastuivat taas kuin ihmeen kautta. »Tämä mies on varmaankin jumalten suosikki, jolla lienee suuri tehtävä Indiassa», kirjoitti eräs Kalkutassa ilmestyvä sanomalehti, joka kertoi tapauksesta.

Lähetyksen tila Kalkutassa oli sillä hetkellä vähemmän suotuisa. Seurakunnat olivat pieniä ja vähäpätöisiä; niihin kuului vain tietämättömiä ja epäitsenäisiä kastiin kuulumattomia jäseniä. Sivistyneet eivät antaneet mitään arvoa kristinuskolle eikä sillä näyttänyt olevan mitään mahdollisuuksia päästä voittamaan jalansijaa heidän keskuudessaan. Duff huomasi heti, että oli löydettävä uusia keinoja, uusia työtapoja, ja hänen suunnitelmansa, jonka vanha Carey täysin hyväksyi, olikin pian selvä. Hän tahtoi perustaa korkeampia kouluja, missä opetus tapahtui englanninkielellä ja missä annettiin opetusta uudenaikaisissa tieteissä ja kristinopissa. Tämä ajatus oli käänteentekevä ja herätti valtavan vastustuksen myrskyn. Juuri näihin aikoihin oli europalaisissa herännyt kaiken itämaisen ja varsinkin Indian vanhan kirjallisuuden ja filosofian liioiteltu ja vahingollinen ihailu; ne kohotettiin pilviin saakka kristinuskon kustannuksella. Itä-Indian kauppaseura oli äskettäin avannut Kalkutassa »hindulaisen korkeakoulun», jota johdettiin antikristillisessä hengessä ja jossa pääasiallisesti annettiin opetusta sanskriitissa; ja ne runsaat varat, jotka oli myönnetty opetuslaitosta varten Indiassa, käytettiin vanhojen sanskriitinkielisten kirjojen julkaisemiseen. Samankaltainen muhammedilainen korkeakoulu oli perustettu muhammedilaisia varten. Äidinkielisestä opetuksesta ei paljoakaan välitetty, lähetyssaarnaajat olivat ensimäiset, jotka oppivat kansan kielen, ja useimmissa tapauksissa ensimäiset, jotka käyttivät sitä kirjallisesti. Hallituksen itsensä oli erittäin vaikea löytää mitään sopivaa kieltä, jota olisivat voineet käyttää joutuessaan tekemisiin maan alkuperäisten asukkaiden kanssa. Englantilaiset olivat jyrkästi eri kansankielien oppimista vastaan.

Nyt tuli Duff uusine suunnitelmineen. — — Hän tahtoi opettaa hinduille englantia. Hän tahtoi siten saada valtoihinsa korkeimmat ja johtavimmat kansanluokat, tutustuttaa heidät kristilliseen maailmankatsomukseen ja voittaa kristinuskolle juuri nuoret, sivistyneimmät oppilaistaan, ne joista piti tulla edustavia, johtavia miehiä. Hän huomasi, että englantilaiset eivät koskaan oppisi indiankieltä; silloin olisi parasta, että indialaiset oppisivat englanninkielen. Ja hän oivalsi, että englanninkielen mukana avautuisi indialaisille aivan uusi kulttuurimaailma — kristillinen kulttuurimaailma, josta olisi seurauksena henkinen uudistuminen, samalla kun se vähentäisi taikauskoa ja ennakkoluuloja ja saisi koko hindulaisuuden horjumaan.

Se oli suuri ajatus ja tulevaisuuden ajatus, sillä englanninkielellä täytyi olla epäilemättä suuri merkitys indialaisille heidän kauppa- ja muissa suhteissaan europalaisten kanssa. Mutta se ajatus oli samalla liian yksipuolinen sivuuttaessaan kansalliset näkökohdat, erehdys joka myöhemmin yhä enemmän kävi ilmi.

Duffin suunnitelma sai osakseen ankaraa vastustusta sekä useimpien lähetyssaarnaajien että »orientalistihullujen» taholta, mutta hän ei kuitenkaan peräytynyt aikomuksessaan. *Palavalla innolla ja tarmolla hän* työskenteli perustaakseen *koulun, jossa voisi paremmin päästä selville* siitä, kuinka indialaiset itse suhtautuisivat hänen aatteisiinsa. Hänellä oli puolellaan ja apulaisenaan vain yksi ainoa mies — kuuluisa hindu *Ram Mohan Roy*, Brahmo-Samadj seuran perustaja. Hän on Indian merkillisimpiä miehiä, jota on usein kutsuttu Indian Erasmukseksi. Jo hyvin nuorena hän oli vieraantunut hindulaisuudesta ja koko elämänsä ajan tutkinut, opiskellut, etsinyt totuutta vanhojen viisaiden, muhammedilaisten, buddhalaisten kirjoista ja lopuksi kristittyjen raamatusta. Hän ei koskaan julkisesti tunnustautunut kristityksi, mutta hän oli hyvin lähellä kristinuskoa. Vuonna 1814 hän oli perustanut yhdistyksen »korkeimman, jakamattoman ja iankaikkisen Jumalan» palvomiseksi ja hän oli julkaissut kirjoituksia, jotka johtivat useamman kuin yhden kristinuskon helmaan. Näistä mainittakoon m. m. hänen kirjoituksensa »Jeesuksen sanoma, tie rauhaan ja onneen». Hän auttoi innokkaasti lordi Bentinckiä tämän taistellessa leskien polttamista vastaan. Ilolla hän otti nyt vastaan nuoren intomielisen Duffin. Hän hankki hänelle huoneuston ja sai useiden korkeampiin kasteihin kuuluvien nuorukaisten ilmoittautumaan hänen oppilaikseen. Hänen avullaan Duff saattoi jo kuusi viikkoa saapumisensa jälkeen, heinäkuussa 1830, avata koulun.

Duff ei ollut salannut Ram Mohan Roylta vakavaa aikomustaan aloittaa kunkin päivän opetus rukouksella ja pitää joka päivä raamattutunti kullakin luokalla, muodostuipa muu päivän ohjelma millaiseksi tahansa. Se saavutti Mohan Royn hyväksymisen, sillä kaiken todellisen

kasvatuksen täytyy olla uskonnollista, arveli hän, ja raamattu oli verraton kirja. Nuori skottlantilainen lähetyssaarnaaja ja vanha indialainen viisas alkoivat siten yhdessä työnsä, joka muodosti käännekohdan ei vain Indian lähetyshistoriassa vaan lähetyshistoriassa yleensä.

Opetus alkoi siten, että molemmat yhdessä, oppilaittensa keskellä seisoen, lukivat ääneen Isämeidän rukouksen bengalinkielellä. Sen jälkeen Duff jakoi bengalinkielisiä Uusia testamentteja ja pyysi yhden oppilaista lukemaan. He panivat kovasti vastaan — he eivät olleet tulleet sinne tullakseen kristityiksi. Mutta Ram Mohan Roy selitti tyynesti, että heidän itsensä piti tuntea kristinusko — muutenhan he eivät voineet sitä arvostella, eikähän heistä sentähden tarvinnut tulla kristittyjä. — Monet kristityt tutkivat heidän uskonnollisia kirjojaan, minkä vuoksi he siis pelkäsivät lukea kristittyjen kirjoja? — Jo viikon kuluttua oli koulussa pari sataa oppilasta. Ensimäinen tutkinto herätti suurta huomiota ja nyt virtasi oppilaita kaikilta tahoilta. Duff sai suunnattomasti uusia hakemuksia. Kaikki tahtoivat saada »English reading, English knowledge». — »Ottakaa minun poika raukkani kouluun! Minä tunnen käskyn: Älköön sinulla olko muita jumalia minun edessäni, oi ottakaa hänet!» — »Ottakaa minut niin minä rukoilen teidän puolestanne». Siten jatkui päivä toisensa jälkeen. Lopulta Duffin täytyi jakaa pääsylippuja hyväksytyille, niin etteivät muut päässeet tunkeutumaan sisään. Oppilasmäärä nousi pian tuhanteen ja Duffin täytyi perustaa haaraosastoja. Parin erinomaisen uuden apulaisen johdolla ja sälyttämällä omille hartioilleen tavattoman raskaan työtaakan meni kaikki hyvin.

Koulussa oli sekä englantilaisia että bengalilaisia luokkia. Oppisuunnitelmassa oli kaikkia mahdollisia aineita, ja Duffin luonnontieteen opetuksella oli huomattava merkitys silloin, kun oli ammuttava aukko hindulaisuuden varustuksiin. Tieto siitä, että sade oli luonnonilmiö eikä taivaallisen elefantin eli Indran aiheuttama, sai aikaan vallankumouksen heidän siihenastisessa ajatustavassaan. Pääaineena Duffin koulussa oli kuitenkin raamatun lukeminen ja keskustelu luetun johdosta. Ensimäisen vuoden kuluessa Ram Mohan Roy oli joka päivä mukana näillä tunneilla ollakseen läsnäolonsa kautta Duffin tukena. Hyvin usein tämä opetus herätti vastustusta oppilaiden taholta, mutta Duffilla oli myöskin toisenlaisia kokemuksia. Yleensä olivat kaikki erittäin tarkkaavaisia. Kun he kerran lukivat 1 Korinttilaiskirjeen 13. lukua, huudahti eräs nuori brahmini haltioissaan: »Oi herra, tämä on liian hyvää meille, kuka voi seurata tätä, kuka voi seurata tätä!»

Nuoret eivät voineet salata muuttuneita mielipiteitään kotonaan ja pian kuului huuto: »Hindulaisuus on vaarassa». Yltiöpäiset hindulaiset sanomalehdet hyökkäsivät koulua vastaan ja uhkasivat eroittaa kastista ne, jotka ottivat osaa opetukseen; eräänä päivänä saapuikin vain pari

oppilasta. Duff työskenteli tyynesti edelleen ja pian oli koulussa oppilaita enemmän kuin koskaan. Ennenkuin vuosi oli kulunut umpeen, oli koulu laajalti tunnettu ja oppilaita virtasi niin paljon, että lopulta täytyi määrätä heille erikoiset päivät, ja uusia kouluja perustettiin saman mallin mukaan.

Mutta Duffilla oli muitakin keinoja taivuttaakseen indialaisia puolelleen. Hän käytti paljon apunaan sanomalehdistöä ja toimeenpani julkisia esitelmiä ja keskustelutilaisuuksia. Varsinkin hindukollegion opettajat olivat alkaneet levittää Kalkutassa uskonnonvastaisia, ateistisia ja materialistisia kirjoja ja nämä olivat hävittäneet monelta nuorelta indialaiselta kaiken uskon. Duff koetti päästä tekemisiin juuri näiden kanssa. Yhdessä parin samanmielisen kanssa hän aloitti luentosarjan luonnollisesta ja ilmoitetusta uskonnosta. Se täytyi kuitenkin keskeyttää sitä kohtaan heränneen vastustuksen myrskyn vuoksi. Hän otti osaa ylioppilaiden keskustelukokouksiin, pyysi heitä kotiinsa keskustelemaan ja asettui asumaan keskelle hindulaista kaupunginosaa joutuakseen helpommin heidän kanssaan tekemisiin. Hän alkoi myös julkaista kristillistä sanomalehteä. Juuri nuorten ateististen uudistusintoilijain joukosta, joista osa oli suljettu pois kastistaan, hän voitti ensimäiset kristityt. Joskus kokoontui hänen luokseen kuusikinkymmentä henkeä ja he saattoivat istua koko yön uskonnolliseen keskusteluun syventyneinä. Pian Duff sai suureksi ilokseen kastaa neljä ensimäistä, jotka kaikki olivat hyvin lahjakkaita ja kuuluivat Indian ylhäisimpiin kasteihin. Haltioissaan eräs kastetuista huudahti kasteen jälkeen: »Vuosi sitten olin ateisti ja materialisti ja mitä olen nyt! Kastettu kristitty. Vuosi sitten olin kurjista kurjin ja nyt olen onnellisista onnellisin. Vastoin tahtoani minusta tuli kristitty.» Niitä houkutteluja ja uhkauksia, jopa vainojakin, joita he saivat kokea sukunsa puolelta, on meidän vaikea käsittää, yhtävähän kuin myöskään heidän lujuuttaan ja rohkeuttaan tunnustaessaan julkisesti kristinuskoa. Duff sai osakseen sekä kiitosta että moitetta. Hän sai useat kerrat nähdä koulunsa tyhjenevän ja heti taas täyttyvän uudestaan. Hän työskenteli väsymättä, paljon yli voimiensa. Tämän varsinaisen työnsä ohella hän ehti koota maanmiehiään ja herättää voimakkaan uskonnollisen liikkeen heidän keskuudessaan; hän taisteli herkeämättä saadakseen säädetyksi sunnuntailevon ja otti osaa kaikkien kysymysten käsittelyyn, jotka voivat edistää kasvatusta ja kristinuskoa. Viiden vuoden työskentelyn jälkeen hän oli täydellisesti murtunut mies; malaria ja muut taudit uhkasivat tehdä lopun hänen elämästään ja heikossa tilassa hänet vietiin laivaan, jolla hänen piti matkustaa Englantiin toipumaan.

Pitkä merimatka ja sen kuluessa nauttimansa lepo vaikutti häneen hyvin virkistävästi, ja vaikka hän olikin vielä verrattain huonoissa voimissa, oli hän heti kotimaahan palattuaan valmiina uuteen toimintaan.

Nyt hänen oli saatava herätetyksi lähetysharrastusta kotiseurakunnissa. Siihen aikaan se olikin melkein kokonaan nukuksissa, kun sisäiset kirkolliset ja politiset harrastukset vetivät kaiken huomion puoleensa. Ei edes lähetysseura näyttänyt ymmärtävän antaa arvoa Duffin työlle ja suunnitelmille. Tulot olivat kutistuneet mahdollisimman vähiin. Duff ymmärsi, että Indian lähetystyö tarvitsi kotiseurakuntien kannatusta ja ryhtyi ilman kenenkään apua ja tukea herättämään lähetysharrastusta. Ollessaan ensimäistä vuottaan Indiassa hänelle oli kirjoitettu riemuiten, että lähetystulot olivat nousseet 1,200 puntaan; tähän hän oli vastannut: »Siihen tarvitaan 12,000 ja enemmänkin», jota lähetysseura piti sulana mielettömyytenä. Mutta nyt hän oli kotona. Hän tuli, näki ja voitti. Hän osasi puhua sellaisella palavalla innostuksella ja niin loistavalla kaunopuheisuudella, että hän vastustamattomasti tempasi mukaansa kaikkein vastahakoisimmatkin. Lahjoja tuli runsaasti. Hän matkusti ympäri maan, sai lukemattomia ystäviä, kaikkialla hänelle tarjottiin paikkoja ja pyydettiin jäämään sinne; hän kävi yliopistoissa ja sai apulaisia etevimpien ylioppilaiden joukosta, miehiä jotka olivat hänelle arvaamattoman suureksi hyödyksi hänen työssään Indian hyväksi. Hän puhalsi aivan uuden hengen kirkon elämään ja hän ymmärsi organisoida työn ja tehdä sen pysyväksi. Hänen merkityksensä kotimaalle on ainakin yhtä suuri kuin Indian lähetykselle.

Niin hän jatkoi läpi koko elämänsä kaksinkertaista työtään, vuoroin Indiassa ja vuoroin kotimaassa. Molemmilla tahoilla hän suoritti jättiläistyön, joka jätti syvät ja poislähtemättömät jäljet. Hänen vaikutuksestaan hallituskin oppi ymmärtämään uudenaikaisen englanninkielisen opetuksen tärkeyden Indiassa. Hän pani alulle koko Indian opetuslaitoksen uudelleenjärjestämisen. Jo vuonna 1835 hallitus lupasi tukea europalaista kirjallisuutta ja tiedettä, sen sijaan että aikaisemmin oli kannatettu itämaista tiedettä. Kun Indian huomattavat koululait hyväksyttiin, oli hän läsnä parlamentin istunnossa asiantuntijana ja neuvonantajana. Saattaa sanoa, että tämä tavattoman paljon merkitsevä uudistus saatiin aikaan mitä itsepintaisimmasta vastustuksesta huolimatta yksinomaan Duffin kokemuksen ja kaunopuheisuuden avulla.

Sosialipolitikko ja historioitsija Sir Johan Seeley on kutsunut tätä tapausta yhdeksi maailmanhistorian kaikkein tärkeimmistä: koko uudenaikainen India on syntynyt näiden koululakien vaikutuksesta. Hallitus päätti perustaa täydelliset yliopistot Kalkuttaan, Madrasiin ja Bombayhin; englanninkielisiä hallituksen kouluja perustettiin mallikouluiksi ja kaikki yksityiskoulut, joissa annettiin opetusta hallituksen vahvistamien kurssien mukaan ja jotka alistuivat hallituksen tarkastuksen alaisiksi, saivat valtioapua. Tämän pykälän perusteella saatettiin perustaa lähetyskouluja rasittamatta kovin paljon lähetyskassaa. Lähetyksen koko ke-

hitykselle Indiassa tämä on merkinnyt tavattoman paljon; aina Duffin ajoista saakka on kouluopetus ollut siellä parhaita lähetyskeinoja ja täydellä syyllä sanoo Duffin elämäkerran kirjoittaja George Smith, että vaikka Duff ei olisi tehnyt mitään muuta kuin saanut aikaan näiden koululakien hyväksymisen, olisi hän sillä tehnyt unohtumattoman suurtyön.

Eri lähetysseurat ottivat sitten yhä laajemmin käytäntöön Duffin hyväksymät menettelytavat, vaikkakin Duffin oma kirkko, nim. skottlantilainen, kulki edelleenkin korkeamman opetuksen etunenässä. Duffin ajoilta asti on koululähetyksellä ollut varma jalansija Indiassa. Huomattavia kouluja syntyi yksi toisensa jälkeen ja näillä lähetyskouluilla oli syvä vaikutus Indian henkiseen elämään. Lähetys alkoi saavuttaa yhä enemmän arvonantoa ja kannatusta sivistyneiden kesken.

Erittäin arvokkaita ja merkityksellisiä tri Duffille olivat ne suoranaiset kääntymiset, jotka tapahtuivat tämän koululähetyksen vaikutuksesta. Hän ei tosin saanut kovinkaan monta julkisesti tunnustautumaan kristityiksi, sen asianomaisille aiheuttamat kärsimykset olivat liian suuria, mutta kääntyneiden laatu oli sitä korkeampi — niiden joukossa oli eteviä, hyvin lahjakkaita ja sivistyneitä nuoria miehiä korkeimmista kasteista, personallisuuksia, joilla on ollut suuri vaikutus kotimaansa henkiseen elämään, loistavia tähtiä indialaisessa kristikunnassa. On sanomattoman järkyttävää ja mielenkiintoista lukea näiden nuorten miesten kärsimyksistä. Heidän omaisensa tekivät kaikkensa estääkseen heitä. He houkuttelivat heitä rukouksilla, kyyneleillä ja lupauksilla, he uhkasivat heitä kirouksellaan, he koettivat houkutella heitä syntiin ja paheisiin tehdäkseen heidät siten arvottomiksi tulemaan kristityiksi, he vainosivat heitä, koettivat myrkyttää heitä, vangitsivat heitä, löivät heitä ja eroittivat heidät kastistaan. Ja vaikka monet peräytyivät eivätkä voineet toteuttaa toivomustaan tulla kristityiksi — emme saa heitä kuitenkaan senvuoksi tuomita! Duff oli heidän tukensa, heidän isänsä ja heidän ystävänsä. Hänen luokseen he kokoontuivat unohtumattomiin keskusteluihin.

Juuri kun Duff oli keskellä suuremmoista työtään, saapui hänelle tieto Skottlannin vapaakirkon perustamisesta. Skottlannin valtiokirkko oli hyvin paljon valtiovallasta riippuvainen ja melkein kaikki papinvirat olivat perinnöllisiä, mistä seikasta johtui suuria epäkohtia. Kirkon täytyi vapautua tästä häpeällisestä riippuvaisuussuhteesta, se oli suorastaan sen elinehto, ja niin tapahtui ero. Nuorella skottlantilaisella vapaakirkolla oli tosin kaikki henkiset voimat puolellaan, mutta ei mitään taloudellisia. He kadottivat kirkkonsa, pappilansa ja kaikki tulolähteensä, jotka joutuivat valtiokirkolle.

Duff samoin kuin kaikki muutkin skottlantilaiset lähetyssaarnaajat liittyivät vapaakirkkoon, vaikka he siten menettivätkin taloudellisen toi-

meentulonsa ja heidän täytyi luovuttaa rakennuksensa ja kaikki lähetyksen omaisuus. Se suuri oppilaitos, jonka Duff oli niin suurella vaivalla saanut pystyyn, oli oikeastaan hänen omaisuuttaan, sillä se oli rakennettu pääasiassa niillä lahjoilla, jotka hän henkilökohtaisesti oli saanut, mutta kun valtiokirkko lähetti poliisit häntä häätämään, ei hän tahtonut vastustella. Yhdessä neljän apulaisensa kanssa hän väistyi syrjään, jätti hänelle rakkaaksi käyneet rakennukset, kirjastonsa ja kaikki tieteelliset työvälineensä, niin ettei hänelle jäänyt muuta jälelle kuin kaksi tyhjää kättä. Silloin tapahtui se ihmeellinen, josta aikaisemmin (katso sivu 42) on kerrottu — kaikki tarpeet täyttyivät. Seurakunnat ottivat huolehtiakseen lähetyssaarnaajistaan, lahjat eivät vähentyneet vaan päinvastoin huomattavasti lisääntyivät. Duff sai apua mitä odottamattomimmilla keinoin. Pian syntyi siellä uusi »Duffs college», paljon suurempi ja kauniimpi kuin entinen, laajalle näkyvä rakennus klassillista tyyliä. Se täyttyi pian viimeistä sijaa myöten. Samoin kävi muidenkin skottlantilaisten korkeakoulujen Bombayssa ja Madrasissa, missä Duffin ystävä, etevä tri Anderson oli johtajana. Ei mikään puoli työstä kärsinyt vahinkoa ja pian Duff työskenteli kaikessa ystävyydessä Skottlannin valtiokirkon lähettien kanssa, jotka olivat ottaneet haltuunsa hänen koulunsa. Duff oli aivan erikoisen avara- ja lämminsydäminen mies. Indiassa ei ollut yhtään evankelista lähetystä, jonka kanssa hän ei olisi ollut jollakin tavoin yhteistoiminnassa.

Lähinnä seuraavan ajan kuluessa lähetystyö edistyi paremmin kuin koskaan. Kastettavia ilmaantui yksi toisensa jälkeen, koko Kalkutta oli kuohuksissa ja Duffin koulua vastaan tehtiin uusia hyökkäyksiä, niin voimakkaita, että aikaisemmat olivat niihin verrattuina vain lastenleikkiä, ja Duffin henkikin oli vaarassa. Vihdoin täytyi rakennuttaa ylioppilaskoti niille kristillisille ylioppilaille, jotka uskonsa tähden oli ajettu pois kotoaan ja kastistaan. Heidän joukossaan oli entisiä ylpeitä brahmineja, muhammedilaisia ja parsilaisia, samoinkuin entisiä pirunpalvojia, jotka nyt kaikki yhtyivät bengalilaiseen kirkkoon ja kaikki tahtoivat uhrata elämänsä kristinuskon palvelukseen.

Toistamiseen kotimaassa käydessään Duffilla oli yhtä paljon työtä ja vaivaa kuin ensimäiselläkin kerralla. Sairaana ja murtuneena hän matkusti kotiin, mutta levätä hän ei malttanut sittenkään. Kaunopuheisuudellaan ja innostuksellaan hän sytytti ihmisten sydämiä ja hänen käytännöllisestä organisoimiskyvystään koitui arvaamatonta hyötyä kotimaan kirkolliselle elämälle, jonka hän järjesti pitkiksi ajoiksi eteenpäin. Hänelle tulvi kaikenlaisia huomion- ja kunnianosoituksia. Hänen täytyi vastaanottaa m. m. koko vapaakirkon korkeimman johtajan toimi, joka hänelle tarjottiin. Hänen voimansa riitti vielä Skottlannin rajojen ulkopuolellekin. Hän kävi Englannissa, Irlannissa, Kanadassa ja Amerikassa

ja kaikkialla hänet vastaanotettiin myrskyisin suosionosoituksin. Tungokseen asti täydet kokoussalit kuuntelivat häntä henkeänsä pidättäen. Ei ollut ollenkaan tavatonta, että koko hänen kuulijakuntansa puhkesi itkuun. — Hänen suurin aikaansaannoksensa näinä vuosina kotimaassa oli kuitenkin edellämainittujen koululakien aikaansaaminen.

Taas hän oli rakastamassaan Indiassa kuumeisessa työssä. Hän sai olla mukana hirvittävässä kapinassa vuonna 1857, jolloin moni kristitty menetti henkensä. Vaikka hänen asuntonsa oli maakalaisten kaupunginosan keskustassa aivan suojattomana, ei hän ajatellutkaan paeta.

Tri Duff sai niittää runsaan sadon työstään. Lähetyksellä oli loistoaikansa hänen viimeisinä vuosinaan Indiassa. Hän sai nähdä aatteittensa, jotka kerran olivat herättäneet niin paljon vastustusta, voittavan yleistä tunnustusta ja saavan kannattajia. M. m. kaukaisten indialaisten maiden ruhtinaita saapui tarkastamaan hänen kouluaan. Hän hahmoitteli hallituksen vastaperustaman yliopiston suuntaviivat ja taisteli itsenäisten ja vapaiden periaatteiden puolesta opetuslaitoksessa. Hän vaikutti paljon myöskin naisten kasvatuksen hyväksi. Häntä käytettiin yhä enemmän neuvonantajana ja apulaisena uusia koulureformeja toimeenpantaessa. Vihdoin hänelle tarjottiin yliopiston kanslerin paikkaa, mutta hänen täytyi kieltäytyä siitä heikon terveytensä vuoksi. — Hän uhrasi itsensä köyhien ja rikkaiden, sivistyneiden ja sivistymättömien, kristittyjen ja ei-kristittyjen hyväksi laajasydämisesti harrastaen kaikkea, mikä saattoi edistää totuutta. Mutta hänen työpäivänsä Indiassa oli pian lopussa.

Jo kauan oli kotimaasta kuulunut huuto: »Tule kotiin ja pelasta lähetystyö!» Hän ei kuitenkaan voinut luopua työstään Indiassa ennenkuin hänen terveytensä oli niin murtunut, että hänen täytyi palata takaisin.

Poislähtiessään hän sai kokea kuinka arvossapidetty hän oli ollut. Kaikkien suuntien ja katsantokantojen edustajat, kristityt ja ei-kristityt osoittivat hänelle kunniaa.

On omituista nähdä kuinka kristinuskon innokkaat vastustajat, jotka tiesivät, että Duff joka päivä taisteli herkeämättä heidän uskontoaan vastaan, kuitenkin kunnioittivat ja ihailivat häntä. Hänen omat ylioppilaansa pystyttivät hänen marmorisen rintakuvansa siihen halliin, jossa he niin usein olivat tarkkaavaisina kuunnellen istuneet hänen jalkojensa juuressa. Indiassa ja Kiinassa asuvat skottlantilaiset liikemiehet antoivat hänelle 13,000 punnan suuruisen lahjan, jonka hän puolestaan lahjoitti sairaiden lähetyssaarnaajien ylläpitoa varten. Kaikista kunnianosoituskirjelmistä, jotka hän sai vastaanottaa, tulisi valtavan suuri kirja. Luonteenomaisimpia niistä lausunnoista, joita hänestä on annettu, ovat yliopiston varakanslerin ja Kalkutan piispan pitämät puheet. Ensinmai-

nittu puhuu varsinkin hänen ehdottomasta uhrautuvaisuudestaan ja itsekieltäymyksestään. Piispa sanoo: »Alexander Duffin erikoiseksi ansioksi on luettava se, että hän yhdellä iskulla puhalsi kristillistä henkeä aikakauteen, joka luonteeltaan oli jyrkästi ateistinen. Silloin kun hindujen nuori sukupolvi ja — valitettavasti — monet europalaiset puhuivat halveksien kristinuskosta pitäen sitä häviävänä taikauskona, joka luisui perikatoaan kohden samoin kuin hindulaisuus, buddhalaisuus ja muhammedilaisuus, ilmaantui äkkiä Alexander Duff näyttämölle: Järkkymättömällä uskollaan, talttumattomalla tarmollaan, laajoilla tiedoillaan ja koskaan ehtymättömällä kaunopuheisuudellaan hän opetti heille, että evankeliumi ei ollut kuollut, että se ei ollut tietämättömyyden ja erehdysten sekoitusta, joka ei voinut saada osakseen yleismaailmallista arvonantoa, vaan että Kristuksen evankeliumi meni eteenpäin sivistyksen etunenässä ja että Kristuksen kirkko oli vielä maailman valkeus.»

Alexander Duffilla oli kuitenkin vielä suuri työ jäljellä. Hänen ruumiinvoimansa olivat murtuneet, mutta ei hänen sielunsa, ja hänen hehkuva innostuksensa oli yhä sama. Hänestä tuli nyt kotimaan kirkon korkein johtaja ja sen lähetystoiminnan päällikkö. Siellä hän myös suoritti työn, jonka jäljet tuntuvat vielä tänäkin päivänä. Hän teki Skottlannin kirkosta maailman ensimäisen lähetyskirkon. Hän perusti lähetysprofessuurin, jota hän itse ylläpiti koko elinaikansa kolmessa yliopistossa, Edinburghissa, Glasgowissa ja Aberdeenissa. Hän perusti lähetysinstituutin suuren katolisen »Congregatio de propaganda fiden» mallin mukaan. Hän alkoi julkaista suurempaa lähetysaikakauskirjaa ja hän kokosi eri kirkot yhteiseen lähetysharrastukseen ja työhön. Hänen aikanaan laajennettiin työtä huomattavasti ei vain Indiassa vaan myöskin Afrikassa.

Hän rasitti itseään aivan liiaksi. Hän kärsi erittäinkin kotimaansa kylmistä talvista. Malariasta hän ei koskaan päässyt ja lopulta täytyi hänen viimeiseen asti hehkuvan henkensä jättää lopen uupunut maallinen majansa. Hiljaa ja rauhallisesti hän nukahti ikuiseen uneen vuonna 1878. Hänen paariensa ympärille kokoontui ensi kerran Skottlannin kirkon historiassa kaikkien kirkkojen edustajia, pappeja ja maallikkoja, ylhäisiä ja alhaisia. Eikä vain Skottlannissa vaan myöskin Englannissa ja suuressa osassa koko maailmaa otettiin osaa siihen suruun, jonka Duffin poismeno aiheutti.

Myötä- ja vastoinkäymistä.

1800-luvun alkupuolen lähetys ponnisteli tarmokkaasti eteenpäin sekä Englannin vallanpitäjien että hindulaisuuden johtajain vastustuksesta huolimatta. Vaikka Itä-Indian kauppaseuran täytyi sietää lähetys-

saarnaajia, oli heidän »puolueeton» politiikkansa jatkuvasti kristinuskonvastaista. Hallitus suojeli enemmän kuin ennen epäjumalanpalvelusta, restauroi temppeleitä ja kantoi erikoisen maksun kaikilla pyhiinvaelluspaikoilla — mikä ei ollut niinkään vähäinen tulolähde. Siviili- ja sotilasvirkamiesten täytyi olla läsnä pakanallisissa juhlissa, jumalankuvakulkueita kunnioitettiin kuninkaallisin tervehdyslaukauksin! Hallitus ylläpiti epäjumalankuvia, temppelimusiikkia, vieläpä temppelineitsyeitä. Mitä saattoivat silloin lähetyssaarnaajat vastata kansan väitteisiin: »Jos teidän uskontonne olisi totinen ja oikea, niin kyllä kai hallitus tukisi sitä, mutta eihän se sitä tee, vaan kannattaa meidän jumaliamme». Niinhän se oli.

Hindulaisten virkamiesten keskuudessa ei siedetty ensinkään kristittyjä — jokaista muhammedilaista tai hindua pidettiin arvossa, mutta kristitty oli kelvoton. Paria kristittyä sotilasta, jotka kieltäytyivät ampumasta tervehdyslaukauksia epäjumalille, rangaistiin ankarasti, ja kun muutamat korkeammat upseerit senvuoksi jättivät paikkansa, herätti se suurta huomiota Englannissa. Tämä synnytti suuttumuksen myrskyn ja pyydettiin, että hallitus tekisi lopun indialaisten epäjumalanpalveluksen suojelemisesta. Mutta johtajat selittivät, että 30,000 punnan vuotuinen tulo oli liian korkea hinta sellaisen myönnytyksen tekemisestä. Vasta 1840-luvulla hallitus alkoi mukautua kristityn Englannin vaatimuksiin, mutta vielä 1858, kun Englannin hallitus otti haltuunsa Indian, oli kauppaseuralla useita temppeleitä.

Indian ensimäinen kristinuskolle ystävällinen kenraalikuvernööri oli lordi Bentinck, joka on tullut kuuluisaksi edelläkerrotuista leskien polttoa ja lapsiuhreja vastustavista laeista. Hänen vaikutuksestaan olivat kaikki vuodesta 1832 alkaen samanarvoisia lain edessä, kuuluivatpa he mihin kastiin tai uskoon tahansa. Kauppaseuran johtajat joutuivat tästä raivoihinsa, mutta Bentinck jatkoi uudistuksiaan ja — maa pysyi rauhallisena.

Sitävastoin puhkesi vuonna 1857 hirvittävä sotilaskapina, ja juuri Itä-Indian kauppaseuran niin suurella varovaisuudella kohtelemien bengalilaisten joukko-osastojen keskuudessa, missä oli mitä tarkimmin otettu huomioon heidän kristinuskonvihollisuutensa. Tämä kamala kapina, joka oli vähällä riistää Englannilta Indian, vei noin 100 englantilaisen miehen, naisen ja lapsen hengen. Maakalaiskristityt saivat kärsiä valkoisten ystäviensä tähden ja heidän rohkeutensa ja uskollisuutensa pelasti useamman kuin yhden valkoisen hengen. Maakalaiskristittyjen lujuus ei ole koskaan ilmennyt kauniimmin kuin silloin. He olivat samanlaisia kuin ensimäisen kristillisen ajan marttyyrit, nuo yleensä yksinkertaiset ja halveksitut ihmiset, joilta ei odotettu paljoa.

Kapinasta syytettiin luonnollisesti kristittyjä ja lähetyssaarnaajia. Tosiasia on kuitenkin se, että niissä osissa Indiaa, missä kristinusko oli

alkanut päästä valtaan, kuten esim. Madrasin maakunnassa, oli kaikki rauhallista, samoin kuin kristillisten periaatteiden mukaan hallitussa Penjabissakin.

Kapinan kukistamisen jälkeen Englannin hallitus otti haltuunsa Indian, ja tuon kerran n'in mahtavan kauppaseuran satu oli lopussa. Siitä alkoi uusi aikakausi Indian historiassa ja sen lähetyshistoriassa. Tosin kuningatar Viktoria antoi julistuksen ehdottoman puolueettomuuden noudattamisesta uskonnollisissa kysymyksissä, mutta omasta puolestaan hän oli avoimesti kristinuskon puolella ja kristilliset periaatteet pääsivät yhä enemmän vaikuttamaan lainsäädäntöön ja oikeudenkäyttöön. Juuri tämän aikakauden alussa joukko kristillismielisiä miehiä johti Indian kohtaloita ja he toimivat Indian onneksi ja menestykseksi. Tuo niin suuresti halveksittu ja vihattu lähetys sai vuonna 1871 ensimäisen julkisen tunnustuksen hallitukselta: »Kristillinen lähetys on itsensäuhraavan työn kautta valanut uutta voimaa Englannin herruuden alla oleviin kansoihin ja tehnyt heidät paremmiksi ihmisiksi ja suuren valtakunnan paremmiksi kansalaisiksi».

Tämä tunnustus oli kuten sanottu ensimäinen, mutta ei suinkaan viimeinen, jonka Indian lähetys on saanut. Sir Mackworth Young, joka on ollut 38 vuotta Penjabin kuvernöörinä, lausui vuonna 1902 eräässä puheessaan: »Hattu pois päästä yksinkertaisimman lähetyssaarnaajan edessä -- hänen työnsä merkitys on suurempi kuin kenenkään muun Indiassa. Jos hinduilla on jotain käsitystä siitä, mitä kristillinen rakkaus merkitsee, jos he tietävät jotain korkeammista ja epäitsekkäistä vaikuttimista ja itsensäuhraamisesta, niin he ovat oppineet sen pääasiassa lähetyssaarnaajilta. Meidän asemamme lujuus Indiassa riippuu paljon enemmän kansan suopeudesta kuin varusväkemme miesluvusta, ja tästä kansan suopeudesta me saamme suurimmaksi osaksi kiittää kristittyjen lähetyssaarnaajien ystävällisiä ja epäitsekkäitä ponnistuksia heidän toimiessaan kansan keskuudessa.» — Sir Andrew Fraser, joka on ollut 37 vuotta Bengalin kenraalikuvernöörinä, on eräässä suuressa kokouksessa Lontoossa 1909 lausunut samaan suuntaan. Ja lisäksi saattaisi esittää monia muita samantapaisia lausuntoja. Mutta vielä merkillisempi on se tunnustus, jonka lähetys on saanut hindujen taholta. Eräs etevä brahmini ja virkamies kirjoittaa virallisessa raportissaan Travancoresta: »Meidän järjestömme, joka on hindulaisuuden pääkasti ei ole ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin alempien kansanluokkien kohottamiseksi ylenkatseen ja kurjuuden liejusta. — Englantilaisille tulee kunnia siitä, että he ovat menneet alhaisimpien, kurjimpien, likaisimpien, sorrettujen kastien asuntoihin ja tehneet kaikkensa näiden halveksittujen ihmisolentojen kohottamiseksi. Mitä brahmiinien joukko on jättänyt tekemättä, sen on saanut aikaan ensi sijassa lähetyksen sankarillisuus; se on lievit-

tänyt kurjuutta.» Tältäkin taholta saattaisi esittää useita muita samantapaisia lausuntoja. Ja eräs brahmiini kutsuu lähetyksen rakkaudentoimintaa »enkelien työksi». Vastustus ei ole silti murrettu eikä voitto vielä läheskään saavutettu. Kristinuskon edistysaskeleet Indiassa ovat tosin suuria, jos niitä vertaa ensimäisten aikojen saavutuksiin ja siihen lyhyeen aikaan, jonka työ on ollut käynnissä, mutta suunnatoman pieniä jos ottaa huomioon maan ja kansan kokonaisuudessaan. Lähetyksellä on vielä edessään paljon työtä ja vaivaa, kärsimyksiä ja vastoinkäymisiä, ennenkuin kristinusko voi päästä eläväksi ja elävöittäväksi voimaksi Indiassa.

MITÄ LÄHETYS ON AIKAANSAANUT INDIASSA?

Mitä numerot puhuvat.

Indiassa työskentelee useampia lähetyssaarnaajia kuin missään muussa maassa. Melkein kaikki kristityt maat ja tunnustukset ovat siellä edustettuina. Tilaston mukaan siellä työskentelee 134 ulkomaalaista ja 19 indialaista lähetysseuraa, joista Englannin osalle tulee noin 40 ja melkein yhtä monta Amerikalle. Huomattavimmat ovat C. M. S. ja S. P. G., kuten onkin luonnollista Englannin tärkeimmässä siirtomaassa. Molemmat seurat ovat suorittaneet valtavan työn yli koko Indian, jossa jo on 12 anglikanista piispaakin. — Amerikalaisten lähetysseurojen seurakuntain jäsenluku on yhteensä suurempi kuin brittiläisten. Ne ovat jakaantuneet useihin seuroihin, joista suurimmat ovat American Board etelässä, metodistis-episkopalinen, joka työskentelee pääasiassa Yhdistyneissä maakunnissa ja baptistit, jotka työskentelevät melkein yksinomaan Madrasin maakunnassa. Lähinnä Englannin ja Amerikan jälkeen seuraa Saksa, jonka monista seuroista useimmat työskentelevät etelässä; vain yksi niistä, nim. Gossnerin seura, suorittaa huomattavaa työtä Bengalissa kulien keskuudessa. Skottlannilla on myös hyvin elinvoimainen lähetys, se suorittaa — vanhojen traditioiden mukaan — etupäässä koululähetystä. Myöskin pohjoismaat tekevät lähetystyötä Indiassa. Pelastusarmeija on viimeaikoina työskennellyt tarmokkaasti, vaikka jonkunverran pintapuolisesti hyvin monissa paikoin Indiaa, ja kaukana Tibetin lumenpeittämillä rajoilla suorittaa Veljesseurakunta ankaraa työtä. — Katolilaisetkin ovat tätä nykyä erittäin vilkkaassa lähetystoiminnassa; heillä on 1,440 ulkomaista lähetyspappia ja lisäksi suuri joukko munkkeja ja nunnia. Hallituksen tiedonannon mukaan vuodelta 1911 heillä oli 1,393,720 kannattajaa. V. 1921 heidän lukumääränsä oli 2,247,043, johon määrään sisältyy roomalaiseen kirkkoon liittynyt syyria-

lainen kirkko. Lisäksi tulevat vielä syyrialaisen kirkon muut ryhmät, joita lasketaan olevan 367,588.

Vuonna 1912 Indiassa oli 5,200 protestantista lähetyssaarnaajaa, joista 118 miespuolista ja 217 naispuolista lääkäriä. Lähetyksen palveluksessa oli sitäpaitsi 40,000 maakalaista. Vuonna 1924 siellä oli 5,682 ulkomaalaista lähetyssaarnaajaa ja 48,787 maakalaista apulaista.

Indian olosuhteista on paljon helpompi saada yleiskuva kuin mistään muusta maasta senvuoksi, että Indian hallitus julkaisee viralliset tiedonannot joka kymmenes vuosi. Vuonna 1851 laskettiin evankelisia maakalaiskristittyjä olleen pyörein luvuin 91,000, vuonna 1901 niitä oli 864,000. Vuosina 1901—1911 Indian väkiluku lisääntyi 6,4 %, ja kristityt 34,2 %, kun taas vv. 1911—21, kristityt lisääntyivät 22,6 % ja koko kansa vain 1,2 %, hindujen vähentyessä 4 %. Protestantteja oli vuonna 1911 1,589,210. Kun vuonna 1901 oli yksi kristitty 111 asukasta kohti, tuli niitä vuonna 1911 yksi 86 asukasta kohti. Jos kehitys jatkuu samassa suhteessa, on Indian laskettu tulevan kristityksi noin 150 vuodessa. Mutta sellainen laskelma on jotakuinkin epätodennäköinen ja liioiteltu; todellisuushan ei aina seuraa tilastollisia laskelmia, ja tilastolliset tiedot ovat riittämättömiä ja usein harhaan johtavia. Varsinkin henkisessä työssä kuten lähetyksessä tilasto ei likimainkaan voi osoittaa asiain todellista tilaa.

Kristityt ovat hyvin epätasaisesti jakaantuneet maan eri osiin. Etelä-Indiassa, Madrasin maakunnassa ovat useimmat sekä katolilaiset että protestantit, siellä on myöskin vanha syyrialainen kirkko. Lähes puolet Indian kaikista kristityistä asuu tässä maakunnassa. Sitävastoin eivät toiset alueet ole juuri ollenkaan tulleet kosketuksiin lähetyksen kanssa, niinkuin hyvin monet kotimaiset valtiot, laajat alueet Keskimaakunnissa y. m. seudut. Bengalin väkirikkailla tasangoilla on lähetyssaarnaajia niin harvassa, että niitä tulee vain yksi ainoa 2 milj. asukasta kohti. 22 milj. käsittävä Bihar — hindulaisuuden keskus, jossa on lukemattomia pyhiä paikkoja ja pyhiinvaellusseutuja — on vielä melkein koskematon. Penjabissa on ollut hyvin vähän kristittyjä, mutta viimeisen 10-vuotiskauden kuluessa ne ovat lisääntyneet 333 % eli enemmän kuin missään muussa osassa maata; tämä riippuu kastittomien (n. k. chura) keskuudessa tapahtuneista joukkoliikkeistä.

Kaikkialla, missä on suurempi määrä kristittyjä, on se johtunut kastittomien tai alimpien kastien keskuudessa tapahtuneista joukkoliikkeistä; näiden alimpien ainesten lasketaan muodostavan $^4/_5$ kaikista kristityistä. Varsinainen hindu-yhteiskunta on vielä koskematon ja useimmat Indian asukkaista, vähintäin 200 milj. eivät koskaan ole tulleet vähimpäänkään kosketukseen kristinuskon kanssa, tuskinpa koskaan kohtaavatkaan ainoatakaan kristittyä.

Vaikkakin viimeisimpien laskelmien mukaan kristittyjen lukumäärän arvioidaan olevan 4,000,000, ei se vielä ole juuri mitään yli 300 milj. asukkaaseen verraten. Mutta kuten sanottu eivät numerot paljoakaan merkitse. Indialaisten itsensä ilmoittamat määrät ovat varmasti liian alhaisia. Monin paikoin on indialaisia houkuteltu ilmoittamaan kuuluvansa »vanhaan kansalliseen» uskontoon. Sitäpaitsi on vielä tavattoman paljon sellaisia, jotka ovat salaisesti kristittyjä, kuten hindut itse usein myöntävät. Kristillinen vaikutus on paljon suurempi kuin nämä luvut kykenevät ilmaisemaan, sen huomaa kaikilla aloilla. Kristillinen ajatustapa ja kristillinen oikeuskäsitys alkavat saada jalansijaa Indiassa. Kris-

Indian kansa uskonnottain jaettuna.

	1911	1921	Kutakin 10,000 asukasta kohti	Lisäys tai vähennys %:ssa
Hindut	217,586,920	216,734,586	6,856	— 4
Muhammedilaiset	66,623,412	68,735,233	2,174	+ 5,1
Buddhalaiset	10,721,449	11,571,268	366	- 7,9
Animistit	10,295,168	9,774,611	309	- 5,1
Kristityt	3,876,196	4,754,064	150	+22,6
Sikhiläiset	3,014,466	3,238,803	103	+ 7,4
Jainalaiset	1,334,148	1,178,596	37	- 5,6
Parsilaiset	100,100	101,778	3	+ 1,7
Juutalaiset	20,980	21,778	6	+ 3,8
Luokittamattomat	29,900	18,004	1	51,5

tinusko ei ole herättänyt uutta elämää vain kristillisissä piireissä vaan myöskin Indian uskonnoissa, jotka enemmän tai vähemmän ovat uudistuneet kristillisen vaikutuksen kautta. — Hindut huomaavat itse kristinuskon voiman. Eräässä johtavassa hindulaisessa sanomalehdessä oli muutamia vuosia sitten vakava artikkeli kristinuskon asemasta Indiassa: »Ettekö tiedä, että jos vesi alinomaa juoksee pois astiasta eikä siihen lisätä uutta, niin se lopulta tyhjenee. Sentähden, ylös taisteluun kristinuskoa vastaan.» Eräs vanha oikeauskoinen hindu kuuluu lausuneen: »Tiedän, ettei minusta koskaan tule kristittyä, tiedän myöskin, että minun pojanpojastani tulee, mutta mitä tulee minun pojastani, sitä minä en tiedä».

Kastittomat*) ja kristinusko

on tärkeä luku Indian lähetyshistoriassa, voisipa melkein sanoa Indian historiassa yleensä. Indian pitkän historian aikana nämä 50—60 milj. ovat aina eläneet yhteiskunnan ulkopuolella sellaisessa alennustilassa, jota tuskin voimme kuvitella. Hindulaisuus on tehnyt kaikkensa alentaakseen heitä, kristinusko tekee kaikkensa kohottaakseen heitä.

Kastittomien kristinuskoon käännyttäminen on saanut osakseen sekä arvostelua, ylenkatsetta että ihailua. Se on vaikeuttanut ylempien kas-

Indian kristityt tunnustuksittain jaettuna.

	1901	1911	Lisäys prosenteissa
Room.-katolilaisia	1,122,500	1,393,720	24
Room.-syyrialaisia	322,583	413,134	28
Anglikaaneja	213,273	332,807	56,2
Baptisteja	216,915	332,171	53,1
Syyrialaisia kristittyjä	248,737	315157	26,7
Luterilaisia	153,768	216,842	41
Presbyterejä	42,799	164,069	283,3
Metodisteja	68,489	162,367	137
Kongregationalisteja	37,313	132,240	259,7
Pelastusarmeijalaisia	18,847	52,199	177

tien kristinuskoon kääntymistä, ehkäissyt heitä antamasta sille arvoa. Se on paremmin kuin mikään muu todistanut kristinuskon uudestiluovasta voimasta, sen jokaiselle ihmiselle tunnustamasta ihmisarvosta — mikä on niin vierasta kaikelle pakanuudelle.

Niitä kristittyjä, jotka kuuluvat kastittomiin — eli kuten heitä nyt yleisesti mainitaan nimellä: panschama, viides sääty — on kutsuttu »riisikristityiksi» ja tarkoitettu sillä, että he ovat aineellisten etujen vuoksi

*) Tähän ryhmään on laskettava myöskin Indian monet alkuasukkaat, kulit, santalit, gondit, bihlit y. m., joiden keskuudessa lähetys suorittaa suuremmoista ja menestyksellistä työtä.

kääntyneet kristinuskoon. Vaikkakin tämä syytös on epäoikeutettu, viittaa se suureen vaaraan. Suurin osahan näistä miljoonista elää nälkäkuoleman rajoilla ja kun katoaikoja sattuu, raivoaa nälänhätä ennen kaikkea heidän keskuudessaan. Jossakin Indian kolkassa on aina nälänhätä, ja meidän käsityksemme mukaan vallitsee alituinen nälänhätä kastittomien joukossa. Pelastaakseen itsensä ja perheensä nälkäkuolemasta kastittomat panttaavat maatilkkunsa nylkykorkoja vastaan, — sillä kukapa heitä suojelisi, — vieläpä he myyvät itsensä ja perheensä orjiksi lähimmälle maanomistajalle ja elävät sitten kurjuudessa, liassa, tietämättömyydessä ja alennustilassa, joka ei ole ihmisarvon mukaista. Siten he ovat eläneet vuosituhansia. Vuosituhansien sorto, hätä ja halveksinta on lyönyt heihin leimansa. — Sitten tuli kristinusko Indiaan. Nuo onnettomat kohtasivat yhtäkkiä ihmisiä, jotka ottivat huolehtiaksensa heistä, jotka eivät pitäneet itseänsä liian hyvinä puhuakseen heidän kanssaan, opettaakseen ja auttaakseen heitä. Ja kun nälänhätä raivosi olivat lähetyssaarnaajat ensimäisinä auttamassa sellaisella uhrautuvaisuudella, että se enemmän kuin mikään muu mursi kansan epäluulot.

Eipä siis ollut ihme, että kastittomat raukat liittyivät heihin ja hakivat heidän apuansa; ja luonnollisesti he ennen kaikkea etsivät aineellista apua, mistään henkisestä heillä tuskin oli aavistustakaan. Kuitenkin ilmeni heille käytännöllisessä rakkaudentyössä joitakin välähdyksiä korkeammasta elämästä. — Päinvastoin kuin korkeampien kastien jäsenillä ei heillä ole paljonkaan kadotettavana senvuoksi, että heistä tulee kristittyjä, mutta voitettavana heillä on paljonkin. Ja Indiassa, missä yksilökäsitettä tuskin on olemassa, missä eletään perheittäin ja kastittain, on aivan luonnollista, että kokonaiset ryhmät kääntyvät yhdellä kertaa. Mutta kääntyminen kristinuskoon ei kuitenkaan ole tuottamatta kärsimyksiä heillekään. Yksinpä näidenkin »hylkiöitten» joukossa on jonkunmoinen kastilaitos — omassa keskuudessaan — josta he tarkasti pitävät kiinni, ja hekin voivat tulla eroitetuiksi omasta piiristään ja joutua omiensa halveksimiksi. Mutta ennen kaikkea he saavat osakseen kärsimyksiä korkeimpiin kasteihin kuuluvien herrojensa puolelta. Kuinka usein nämä ovatkaan rettelöineet ja sortaneet heitä heidän kääntymisensä vuoksi kristinuskoon! He ovat saastuttaneet heidän kaivojaan, myrkyttäneet heidän eläimiään ja nostaneet vääriä syytteitä heitä vastaan. Ja nämä tietämättömät ja avuttomat raukat eivät voi puolustautua, he eivät voi koskaan saada oikeutta joutuessaan rettelöihin kastiin kuuluvien kanssa. Ei ole siis ihme, että he valkoisessa lähetyssaarnaajassa ovat nähneet apunsa, tukensa ja ainoan toivonsa — mikä taas aiheuttaa lähetyssaarnaajille lukemattomia vaikeuksia.

Joukkoliikkeet kastittomien keskuudessa ovat luonteenomaisimpana piirteenä Indian nykyaikaisessakin lähetystyössä. Ne alkoivat jo 1860-

luvulla ja sen jälkeen niitä on aika ajoin syntynyt eri osissa maata, varsinkin Penjabissa ja ennen kaikkea Telugumaassa. Telugumaassa oli 1871 19,000 kristittyä ja vuonna 1901 222,000. Muutamina vuosina on kastettu noin 20,000 henkeä. Kokonaiset kylät, kokonaiset piirit haluavat tulla kristityiksi ja liittyä seurakuntaan. Lähetyssaarnaajat eivät ole varustautuneet sellaisen lisääntymisen varalta. Tuhansittain täytyy suorastaan karkoittaa, sillä ei ole ketään, jotka voisivat huolehtia heistä ja opettaa heitä. Ja heidän kastamisensa ilman opetusta muodostuisi mitä suurimmaksi vaaraksi kirkolle; siihen liittyisi silloin vain joukko »kastettua pakanuutta», joka ehdottomasti vahingoittaisi sitä. Niistä piireistä, joissa joukkoliikkeitä esiintyy, lähettävät lähetyssaarnaajat kotimaahansa hätähuutoja ja anovat pikaista apua. Niinpä kirjoittaa eräskin: »Minä saan kuulla melkein joka päivä hartaasti pyydettävän opettajia ja kouluja, ja on surullista nähdä niiden, jotka useamman kerran ovat esittäneet pyyntönsä, lopulta menettävän kaiken harrastuksen. — Usein he vajoavat silloin uudelleen entiseen tylsyyteensä tai joutuvat muhammedilaisuuden helmaan.» Eräs toinen kirjoittaa: »Viidellä meidän asemallamme ovat kristityt seurakuntamme neljän viimeisen vuoden kuluessa lisääntyneet 100 %:lla vuosittain, niin että kokonaismäärä tässä piirissä on 16,000. Yli 700 oppilaalle ei ole yhtään opettajaa.» Tällaisten olosuhteiden vallitessa ei työ voi olla niin kelvollista kuin pitäisi ja siitä kärsivät seurakunnat. Lähetyssaarnaajat eivät ehdi kasvattaa, johtaa ja auttaa maakalaisopettajia ja evankelistoja. Kolmen lähetyssaarnaajan osalle on tullut keskimäärin 300 kylää, joissa on 10,000 kristittyä, heillä on 250 koulua valvottavanaan ja noin sata kyläkoulunopettajaa opetettavanaan — ja sitäpaitsi hoidettavanaan mitä erilaisimpia seurakunta-asioita, kuten kirkonrakennuksia, maanostoja, kristittyjen juttuja ja riitoja pakanallisten herrojensa kanssa y. m. ja lisäksi tuhansittain ihmisiä, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa tulla kristityiksi ja jotka turhaan odottavat, että heidän hyväkseen tehtäisiin jotain. Ja päälle päätteeksi nämä ihmiset ovat usein niin tylsiä ja kehitysmahdottomia, että näyttää monesti toivottomalta saada heitä mitään oppimaan. Usein saa toistaa mitä yksinkertaisimman kertomuksen kerran toisensa jälkeen ilman että he sitä sittenkään käsittävät. Eräskin nainen, joka jo pitkän aikaa oli saanut opetusta, vastasi kysymykseen: kuka Kristus on: »Sanoppas sinä, mistähän me sen tiedämme».

Nämä joukkoliikkeet vaativat lähetykseltä suuria ponnistuksia. Eihän näet riitä, että ottaa heidät vastaan vaan heistä täytyy tehdä todellisia kristittyjä, kasvattaa ja kohottaa heitä joka suhteessa, ei vain uskonnollisesti vaan myöskin ruumiillisesti ja yhteiskunnallisesti. Se että se ylimalkaan on onnistunut, on kristinuskolle suuri voitto, joka taas puolestaan vaikuttaa valtavasti ylempiin kasteihin ja niihin, jotka osaa-

vat tehdä vertailuja toiselta puolen kristityn ja toiselta puolen sellaisen hylkiöyhteiskunnan välillä, joka ei ole vielä joutunut kosketuksiin kristinuskon kanssa. Eräs hindulainen hallituksen ylitarkastaja Mysoressa kirjoittaa virallisessa raportissaan: »Kristinuskon valistavasta vaikutuksesta on selvänä todistuksena kääntyneitten korkeampi elintaso, heidän puhdas, järjestäytynyt ja työteliäs elämänsä. Jos esim. kiinnitämme huomiota kasvatukseen, on kristittyjen keskuudessa 11,523 lukutaitoista, mikä tekee 25 %, kun se taas koko valtiossa on vain 6 %:» — Eräs brahmiini kirjoittaa raportissaan: »Ellei lähetyssaarnaajia olisi, jäisivät hinduyhteiskunnan alimmat luokat ainaiseksi sivistyksen ulkopuolelle». Hän puhuu edelleen kuinka tällä työllä on huomattavasti paljon syvempi, paljon läpitunkevampi merkitys kuin kaikella, mitä hallitus on tehnyt heidän hyväkseen, ja lopettaa seuraavasti: »Lähetyksen sankarityö kastittomien kohottamiseksi alennuksen liejusta on kulttuurityötä, joka oli täysin tuntematon vanhalle Indialle». Eräs suuri hindulainen sanomalehti The Indian Review antaa tälle työlle saman ehdottoman tunnustuksen, mutta sen kirjoitus päättyy seuraavasti: »Me joudumme häviölle, jos jatkuvasti laiminlyömme kastittomat». Lähetys on myös herättänyt korkeampien kastien keskuudessa vastuunalaisuuden tunteen kastittomia kohtaan ja melkein kaikkien reformiyhdistysten ohjelmassa on työskentely näiden hyväksi — kristillisten esikuvien mukaan.

Eräs kastiton kristitty käveli eräänä päivänä rautatieasemalla odotellen junaa. Poliisimestari alkoi siellä puhella hänen kanssaan ja kysyi onko hänellä ollut mitään hyötyä kristityksi tulemisestaan. »Kyllä», vastasi mies, »mainitakseni vain yhden esimerkin, en minä nyt pelkää teitä, voin kuljeksia mieleni mukaan, ettekä te enää pidä minua varkaana tai lurjuksena, kuten teillä oli tapana tehdä silloin, kun me olimme pakanallisia »hylkiöitä». Te pidätte minua nyt ihmisenä».

Ei ole suinkaan helppoa saada näitä ihmisiä käsittämään henkisiä näkökohtia; heillä on usein mitä omituisimmat käsitykset kristinuskosta ja siitä, mitä sillä on heille annettavana. Monet luulevat, että lähetyssaarnaajat antavat lahjan jokaisesta kasteesta, maksavat heidän velkansa tai suorastaan ylläpitävät heitä! Mutta sellaiset vaatimukset on aina vakavasti torjuttu ja heitä on sensijaan koetettu kasvattaa itsenäisyyteen, niin että he mikäli mahdollista voisivat itse ylläpitää kirkkonsa ja saarnaajansa*). He ovat muuten hyvin köyhiä, noin 1 $^1/_2$ Smk. on heidän tavallinen päiväpalkkansa. Muutamina vuodenaikoina he eivät voi saada senkään vertaa ja kuitenkin eräässä sellaisten köyhien jäsenien

*) Tämä koskee vain protestantisia lähetyssaarnaajia, katoliset ovat kyllä hyvin paljon houkutelleet heitä lahjoilla ja kaikenlaisilla aineellisilla eduilla. Eräs katolinen lähetyssaarnaaja sanoo suoraan, että harvat tulevat kristityiksi uskonnollisista vaikuttimista.

seurakunnassa suorittaa kukin säännöllisesti vuosittain noin 30 Smk. kirkolle. Ne jotka ovat ennen kerjänneet ja varastaneet, ovat nyt oppineet antamaan. Pakanoina ollessaan he alituisesti pelkäsivät pahoja henkiä, kristittyinä he elävät turvallisina ja rohkealla mielellä. Hengellinen muutos on kuitenkin kaikkein merkillisin. Kun kerran eräällä seudulla puhkesi kolera, huomattiin kuinka se vaikutti kokonaan toisella tavalla pakanoihin kuin kristittyihin. Pakanat pakenivat kauhuissaan, he eivät hoitaneet sairaitaan, mutta eräs kristityistä hoiti heitä huolellisesti. Kun lääke loppui, kulki hän keskellä yötä pitkän matkan asemalle sitä noutamaan. Hän eksyi tiellä, loukkasi jalkansa kiviin ja okaihin, kuin ihmeen kautta hän vältti myrkyllisiä käärmeitä, hän kompastui ruumiiseen — mikä on kaikkein kauheinta indialaiselle. Kun toiset kylän asukkaat, jotka eivät uskaltaneet mennä sataakaan askelta kylän ulkopuolelle pimeällä, kysyivät kuinka hän uskalsi, vastasi hän: »Mieleni teki ensin kääntyä takaisin, mutta sitten minä ajattelin, että ilman Jumalan tahtoa ei mikään voi minua vahingoittaa, ja silloin minua ei ensinkään peloittanut». — Monet oppimattomat kastittomat ovat saarnallaan ja todistuksellaan kääntäneet koko kylänsä ja itse kokonaan muuttuneet ja saaneet muita luopumaan valheesta, kurittomuudesta ja juomahimosta ja elämään totuudessa ja noudattamaan hyviä tapoja ja siisteyttä.

Suurin osa vastakääntyneistä on luonnollisesti kaukana siitä, mitä heidän pitäisi olla. Kädenkäänteessä ei tietenkään saa poisjuurituksi tuhatvuotista syntiä ja alennusta. On ihmeteltävää, että niinkin paljon on jo ehditty tehdä. Kristityn ja pakanallisen kylän välillä on suuri kuilu. Kun ajattelee, että useimmat kristityt tulevat kastittomien joukosta, ymmärtää kuinka äärettömästi he ovat edistyneet, kuullessaan että he säännöllisesti ovat lukutaidossa lähinnä brahmiineja. Monet kastittomat ovat suorittaneet loistavia tutkintoja, heistä on tullut professoreja, opettajia ja virkamiehiä. Vähitellen aletaan kokonaan unohtaa heidän syntyperänsä — mikä on ihmeellinen voitto indialaisessa kastiyhteiskunnassa. Monen »hylkiökristityn» elämä ja historia todistaa, kuinka kristinusko voi katkoa monituhatvuotisia kahleita ja muuttaa kaiken.

Työ korkeampien kastien keskuudessa.

Olisi suuri vahinko, jos lähetys kääntyisi vain noiden helpoimmin saavutettavissa olevien kastittomien puoleen. Jos mieli voittaa India kristinuskolle, täytyy ennen kaikkea saada puolelleen vaikutusvaltaiset ja sivistyneet piirit, samoin kuin myös keskiluokka, kansan selkäranka. Saattaa sanoa, että kristinuskon voitto puhtaasta hindulaisuudesta on vielä jokseenkin vähäpätöinen — kuin pisara valtameressä. Se mieli-

pide — minkä usein tapaa korkeampien kastien keskuudessa — että kristinusko voi antaa jotain yksinomaan kastittomille, mutta ei mitään korkeammille kasteille, on hyvin vaarallinen. Kristinuskoa ei saa sitoa mihinkään erikoiseen kastiin, sen täytyy olla kyllin yksinkertainen oppimattomille, kyllin syvällinen viisaille.

Mutta kun on kysymys brahmiineista, avautuu lähetyssaarnaajalle aivan uusia probleemeja ja vaikeuksia. Kastittomien ja kaikkien noiden alhaisella kehityskannalla olevien alkuasukkaiden kesken hän ei ole tavannut mitään uskonnollista ajattelua vaan ainoastaan raakaa taikauskoa ja mitä alkeellisimpia uskonnollisia käsityksiä; brahmiinien keskuudessa hän tapaa uskonnon, jolla on oma korkealle kehittynyt uskonnollisten opinkappaleiden ja jumalanpalvelusmenojen järjestelmä, pyhä kirjallisuus, joka vetoaa yhtä jumalalliseen alkuperään kuin kristittyjenkin ja on paljon vanhempi, ja lisäksi hän tapaa loogillista ajattelua, joka on paljon terävämpää kuin hänen omansa. Hän joutuu tässä vastatusten maailman kehittyneimmän pappisvallan kanssa, jolla on valta sielujen ja tahtojen yli enemmän kuin koskaan kenelläkään. Hän kohtaa sillä taholla mitä ankarinta ja taitavinta vastustusta.

Pappissääty, brahmiinit, joista läheskään kaikki eivät kuitenkaan ole pappeja, on lukumäärältään noin 15 milj. Nämä »kaksi kertaa syntyneet» ovat kastilakien kautta jyrkästi eroitetut kaikista muista. He ovat kaikilla siteillä liitetyt hindulaisuuteen, jonka vartioina he ovat olleet 1 $^1/_2$ vuosituhatta. He ovat lähetystyön pahimpana jarruna. 1800-luvun alulla lausui muuan brahmiini eräälle lähetyssaarnaajalle: »Ennemmin saatte nähdä kuolleitten nousevan ylös kuin brahmiinin tulevan kristityksi». Nyt on kuitenkin monta sellaista »kuollutta» noussut ylös. Se onkin suorastaan ihme, kun ajattelee mitä kristityksi tuleminen brahmiinille merkitsee. Hänellä on, kuten saattaa ajatella, kaikki menetettävänä, mutta ei mitään voitettavana. Kuinka monet ovatkaan sortuneet tässä taistelussa, kuinka monet ovatkaan peräytyneet tai — mikä myös ei ole harvinaista — kadonneet jäljettömiin. Hindu saa kyllä uskoa mitä hän tahtoo, hän saa olla kristitty sydämessään, vieläpä lukea raamattua ja seurustella kristittyjen kanssa, mutta hän ei saa antaa kastaa itseään. Kaste on suurin loukkauskivi. Sen kauttahan hän liittyy toiseen yhteiskuntaan. »Hindu ei pane painoa personalliseen vakaumukseen vaan yhteiskuntaolosuhteisiin». Ellei kristityksi tuleminen olisi sen ihmeellisempää siellä kuin täällä meillä, tulisivat sadat englantilaisen sivistyksen saaneet nuoret hindut kristityiksi. — Jos he ovat ottaneet tämän askeleen ja päässeet onnellisesti sen kiirastulen läpi, ovat he silloin niin yksinäisiä, hyljättyjä ja hyljeksittyjä kuin ihminen yleensä saattaa olla. Hindulle se merkitsee vielä suurempia kärsimyksiä kuin meille, sillä Indiassa eletään aina perheittäin, yksinäiselämä on jotain, jota ei

voi ajatellakaan. Ja hindu on usein liittynyt mitä voimakkaimmilla siteillä kotiinsa.

Duffin ajoista alkaen näihin päiviin asti ovat kuitenkin monet brahmiinit eronneet kastistaan ja kääntyneet kristinuskoon, ja monet heistä ovat olleet todellisia sankareita. He ovat yleensä tehneet syvän vaikutuksen Indian kristilliseen elämään. Ilman heita ei hindulaisuutta voida koskaan voittaa.

Korkeampaa keskiluokkaa, s. t. s. korkeampia sudra-kasteja, rikkaita kauppamiehiä y. m. s. on kenties vielä vaikeampi voittaa kuin brahmiineja. He ovat usein hyvin rikkaita ja juuri he suurimmaksi osaksi ylläpitävät kallisarvoisia temppeleitä — ei mistään erikoisen suuresta uskonnollisesta harrastuksesta, vaan siksi että jumalat vielä enemmän edistäisivät heidän menestystään maailmassa. Heidän keskuudessaan kristinusko on tuskin vielä mitään aikaansaanut. Yleensä on kasvatus heidän piirissään hyvin alhaisella kannalla; he ovat Indian vanhoillisin ja jarruttavin aines. He eivät mietiskele niin paljon kuin brahminit eikä heillä ole paljonkaan uskonnollista harrastusta; he uskovat järkkymättä isiltä perittyyn uskontoon ja suhtautuvat mahdollisimman vihamielisesti kristinuskoon.

Mutta aivan viime aikoina on kuitenkin tapahtunut käänne. He ovat näyttäneet haluavan hankkia tietoja, ja se suuri muutos, minkä kristinusko on saanut aikaan kastittomien joukossa, on tehnyt heihin voimakkaan vaikutuksen. Vihamielisyyden sijasta he ovat alkaneet osoittaa harrastusta ja arvonantoa. Muuttuneet politiset olosuhteet ovat järkyttäneet heidän vanhoillisuuttaan. He eivät tahdo enää olla brahmiinien ikeen alla, ja se muuttaa heidän suhteensa hindulaisuuteen. Nyt he mielellään työskentelevät yhdessä kristittyjen kanssa ja lähettävät lapsiaan lähetyskouluun, missä niitä ei kohdella halveksien kuten brahmiinien johtamissa kouluissa. Tämä muuttunut asema kannustaa kristittyjä käyttämään hyväkseen tätä suotuisaa tilaisuutta.

Vielä yksi yhteiskuntaryhmä asettaa juuri nyt suuria vaatimuksia lähetykselle. Se on

Indian naiset.

Indian naismaailma, Indian 150 milj. naista — mitä synkkiä kuvia vilahtaakaan mielessämme nämä sanat kuullessamme. Mitä ovatkaan Indian naiset saaneet kärsiä vuosisadan toisensa jälkeen! Tästä maailmasta nouseekin tärisyttävä huuto vaatien oikeutta, ymmärtämystä, valoa, ilmaa ja vapautta! Me luulemme tuntevamme heidän olonsa, mutta itse asiassa emme voi kuvitellakaan, millaista heidän elämänsä nykyisten olosuhteiden vallitessa on.

Lapsiavioliitot — se merkitsee m. m. että heidät naitetaan jo kehdossa — ostetaan ja myydään, ja parhaassa tapauksessa jo 12—14 vuoden iässä jätetään vieraalle miehelle ja vieraascen perheeseen, jossa heistä tulee orjatar, joka on ilman suojaa ja ilman oikeutta, niin että häntä saa kohdella miten tahansa — useimmiten siitä on seurauksena runneltu ruumis, lapsileskeys ja paljon muuta. Jokaisen indialaisen tytön *täytyy* mennä naimisiin ja hänen täytyy mennä naimisiin omassa kastissaan; se on ehdoton sääntö, on aivan samantekevä, vaikka mies on julma ja kova tai jos lapset naitetaan 70-vuotiaiden ukkojen kanssa. Avioliitossa ei vaimolla ole mitään oikeuksia. Ja mitä kärsimyksiä heillä onkaan jouduttuaan lapsina leskiksi! Indiassa on 23 milj. leskeä, joista 2 milj. lapsileskeä. He ovat tuskin koskaan nähneet miehiään ja kuitenkin heidän täytyy surra heitä koko ikänsä. Heidän elämänsä on mennyttä ennenkuin se on alkanutkaan — täynnä nöyryytyksiä ja alennusta.

Hindulaisuus on sortanut ja vieläkin sortaa naista ja kieltää häneltä ihmisarvon. Manun lakikirja, heidän valtavan suuri uskonnollinen ja siviililakikokoelmansa kaikkia elämän olosuhteita varten, sanoo: »Päivät ja yöt täytyy naisten olla riippuvia perheen miespuolisista jäsenistä; he eivät ole luodut riippumattomiksi, he ovat epäpuhtaita niinkuin vääryys itse; tämä on pysyväinen sääntö. Samanlaisia lausuntoja on pyhissä kirjoissa joukottain.

Käännekohta naisten historiassa alkoi kristinuskon saapuessa maahan. Lähetyssaarnaajat olivat alusta alkaen asemastaan selvillä. Kristinusko ei tuntenut »orjaa tai vapaata, miestä tai naista». Jo Carey ryhtyi taisteluun leskien polttamista vastaan. Ja niin he vähitellen juurruttivat toisen käsityksen naisesta; he ovat taistelemalla hankkineet naiselle hänen ihmisarvonsa. Nyt aletaan yhä enemmän huomata, että naisten kohtelu on ollut arvotonta ja alentavaa koko kansakunnalle, mutta se onkin ollut pitkän ja ankaran taistelun tulos. Nykyään on naiskysymys Indian kenties polttavin probleemi. On alettu ymmärtää, että kansakunta ei koskaan voi kehittyä, niin kauan kuin naisilta puuttuu kasvatus. Myöskin Indiassa on naisen ja kodin vaikutus syvin ja pysyvin. Nainen on kaiken vanhan vartia ja säilyttäjä, tylsä ja tietämätön, mutta epäluuloinen ja vastustaa kiihkomielisesti kaikkea uutta. Naisten vastustuksen vuoksi saavatkin Indian reformaattorit niin vähän aikaan. Joku mies saattaa kyllä reformiklubissa pitää kuinka loistavan puheen tahansa lapsiavioliittoja vastaan, mutta se ei estä häntä pian sen jälkeen antamasta perään äidille ja menemästä naimisiin lapsen kanssa. Muuan etevä indialaisen yliopiston professori sanoo tästä: »— — Kasvatuksesta osattomaksi jäänyt luokka ei voi nuoruudessaan ottaa ratkaisevaa askelta eikä vanhemmaksi tultuaan murtaa kodin perinnäistapojen lujia kahleita. Kastin siteet ja muu paha, joka nyt sitoo niin lujasti,

laukeaisivat jos kodit olisivat sivistyneitä. Mutta asiain nykyisellään ollessa vallitsee 99 tapauksessa sadasta tietämättömyys. Naisen vaikutus Indiassa on ehkä suurempi kuin missään muussa maassa ja kaikki, jotka tuntevat Indiaa, ovat yksimielisiä siitä, että hänestä kerran saattaa tulla Indian uudestisyntymisen johtava voima.» — Koko Indian kohtalo riippuu siitä, kuinka sen naiskysymys kehittyy.

Hallitus, johtavat hindut ja lähetyssaarnaajat — yleensä kaikki vetävät sen yhä enemmän etualalle. Johtavat hindulaiset sanomalehdet pohtivat usein kysymystä. Hallitus on yhä enemmän alkanut huolehtia naissivistyksestä, hyviä kouluja perustetaan ja naiset pääsevät yliopistoihinkin. Vähitellen on kehittynyt aivan uudenaikainen naisliike. Naisklubeja perustetaan, naisten aikakauskirjoja julkaistaan ja yhdistyksiä naisten vapauttamiseksi syntyy kaikkialla. Uusi ja vanha aika elävät ihmeellisellä tavalla rinnakkain. Uusi on useimmissa tapauksissa vielä ainoastaan ikäänkuin ohutta vernissaa — joukko iskusanoja, joita monet eivät ymmärräkään. Kaikkien niiden naisten joukossa, jotka ovat hiukankin saaneet silmänsä auki, vallitsee nykyään innokas oppimisen halu. Kuitenkaan ei vielä edes yksi sadasta osaa lukea, muutamilla seuduilla ainoastaan yksi tuhannesta. Naissivistys ei edisty ollenkaan niin nopeasti kuin muutamista ilmiöistä suurkaupungissa saattaisi päätellä. Tuhannet kodit ovat vielä jääneet täysin koskemattomiksi ja niiden sivistäminen onkin suuri probleemi.

Indian naiset ovat nyt uuden vaiheen kynnyksellä. He seisovat tienhaarassa. Vanha väistyy eikä enää koskaan palaa — mitä on tuleva sen sijaan? Nyt jos koskaan Indian naiset tarvitsevat apua ja johtoa. He eivät voi itse auttaa itseänsä; ne jotka ovat tottuneet vuosituhansien sortoon, eivät voi käyttää hyväkseen vasta saavutettua vapauttaan. Heitä ei saa jättää tuuliajolle, uudenaikaisen vapaa-ajattelun ja löyhän moraalin valtaan. Tässä suhteessa lähetyksellä on välttämätön, pakoittava, tärkeä tehtävä. Mutta se ei saa hukata suotuisia hetkiä juuri nyt, kun naiskysymys on ylimenoasteellaan, kun uudet suuntaviivat ovat vedettävät.

Lähetyksellä on tässäkin vanhoja traditioita. Lähetyssaarnaajat olivat ensimäiset ja kauan aikaa ainoat, jotka tekivät jotain naisten hyväksi. Kuinka raskasta ja hidasta työtä se olikaan! Ei kukaan ollut enemmän avun tarpeessa, mutta ei kukaan myöskään ollut vastahakoisempi sitä vastaanottamaan. »Jos antaa naisen oppia, on samaa kuin asettaisi veitsen apinan käteen», sanoo indialainen sananlasku. Lähetyssaarnaajat pitivät kuitenkin kiinni tästä »mielettömästä ja väärästä» suunnitelmastaan ja antoivat naisille opetusta. Mutta indialaisen naisen

eristetyn elämän vuoksi zenanassa*) eivät miehet voineet suorittaa sitä työtä ja pitkän aikaa oli aivan liian vähän naispuolisia lähetystyöntekijöitä.

Jo 1820-luvulla eräs englantilainen nainen, neiti Cook, perusti ensimäisen koulun tyttöjä varten, mutta vasta 1850-luvulla tämä työ pääsi vauhtiin, sitten kun oli alettu käyttää naispuolisia lähetystyöntekijöitä.

Myöhäisempinä aikoina on lähetystyö naisten keskuudessa jatkuvasti edistynyt. Hyljätyille tahi orpotytöille on perustettu lastenkoteja, kouluja on avattu ja zenanatyötä — tätä hidasta, kärsivällisyyttä koettelevaa työtä ahtaissa, likaisissa ja meluisissa indialaisissa kodeissa harjoitetaan hyvin laajasti. Mutta on hyvin paljon naisia, joiden kanssa voi päästä kosketuksiin ainoastaan tällä tavoin. Tätä työtä suorittavat useimmiten maakalaiset n. k. raamattunaiset, mutta suuren osan työtaakasta ottavat kuitenkin naispuoliset lähetystyöntekijät hartioilleen. He opettavat näille eristäytyneisyydessä, tietämättömyydessä ja ennakkoluuloissa eläville naisille sekä lastenhoitoa ja terveysoppia että lukemista ja kristinoppia, he koettavat herättää ja kohottaa heitä, mikä ei suinkaan ole helppoa työtä. Usein he eivät pääse puheisiin heidän kanssaan siinä naisten ja lasten suuressa hälinässä, mikä indialaisessa zenanassa vallitsee. — Paremmin he voivat päästä tekemisiin nuorten kanssa lastenkodeissa ja kouluissa, mutta kaikkein parhaiten se kuitenkin onnistuu naislääkäreille, joita niin kipeästi tarvitaan ja jotka voivat auttaa ja siten voittaa heidän luottamuksensa paremmin kuin kukaan muu.

Pitkän aikaa olivat lähetyksen koulut ainoat, joihin naispuolista nuorisoa otettiin. Nykyään on kyllä olemassa suuri joukko hallituksen kouluja, mutta niissä ei anneta minkäänlaista uskonnonopetusta, ja jos sellaiset koulut ovat vaarallisia miehille, niin ovat ne vielä vaarallisempia naisille. Tähän saakka ovat melkein kaikki Indian sivistyneet naiset käyneet lähetyksen kouluissa ja useimmat ovat kristittyjä. Heidän joukossaan on monta etevää, hyvin lahjakasta naista, jotka ovat olleet maalleen kunniaksi. Kaikki jotka tuntevat indialaisen naisen, ylistävät suuresti hänen rikkaita lahjojaan. Jospa ne kehittyisivät hyvään suuntaan!

Indian naisten hyväksi tehtävä työ on vielä aivan alulla. Ei ole suinkaan helppo sanoa, millaiseksi heidän kehityksensä muodostuu. Se tulee suuressa määrin riippumaan siitä, pääseekö kristinusko siihen vaikuttamaan vai ei. Ja kristinuskon menestys Indiassa riippuu taas siitä, löytääkö se tiensä Indian naisten luo ja heidän koteihinsa.

*) Yleensä ainoastaan korkeampien kastien naiset elävät eristettyinä kodissa n. k. zenanassa (naisten osastossa), jonne kukaan mies ei saa astua jalallaan; alempien kastien naiset liikkuvat enemmän tai vähemmän vapaasti.

Erilaisia lähetyskeinoja.

Nykyaikainen lähetystyö ei ole vain siinä, että »mennään saarnaamaan pakanoille», kuten asiaan vähemmän perehtyneet tavallisesti luulevat, vaan se on hyvin laaja ja monihaarainen työala. Varsinkin vanhassa sivistysmaassa kuten Indiassa, missä eri kastit ja naisen eristetty asema vaativat erilaisia työtapoja, on lähetystyö hyvin monisäikeistä. Siellä tapaamme kaikkein vanhimman muodon, nim. suoranaisen evankelioimistyön, monipuolisen koululähetyksen, työn nuorison keskuudessa, teollisuus-, nais- ja lääkärilähetyksen, yhteiskunnallisen ja kirjallisen toiminnan sekä — luonnollisesti — seurakuntatyön, jonka suurena päämääränä on itsenäisen indialaisen kirkon aikaansaaminen.

1. *Suoranainen evankelioimistyö*, n. k. »pakanasaarna», on vanhin kaikista lähetysmuodoista eikä siitä voi koskaan luopua. Tavallisesti asetetaan tähän työhön joku erikoisesti siihen sovelias henkilö, mieluimmin maakalainen, joka tietenkin parhaiten tuntee kuulijainsa ajatustavan, mutta hyvin usein lähtevät valkoiset ja maakalaiset yhdessä saarnamatkoille kylästä kylään. He matkustavat tavallisesti härkävaunuilla epätasaisia ja vaikeasti kuljettavia teitä, jotka välistä sadeaikoina ovat suorastaan hengenvaarallisia. Saavuttuaan perille johonkin kylään lähtevät naiset etsimään naisia näiden eristetyistä asunnoista, miehet taas hakevat tilaisuutta saarnatakseen kaduilla ja teillä. Hiljaisena iltahetkenä kokoontuu heidän ympärilleen usein suuri joukko joko temppelin portaille tai jonkun puun alle. Maakalaissaarnaajat pitävät mielellään eräänlaisen omituisen laulusaarnan, joka on hyvin suosittu Indiassa. On hyvin tärkeää käydä kaupunkien ja suurempien kylien basaareissa — kauppapaikoissa —, joissa on paljon kansaa koolla, samoin kuin heidän uskonnollisissa juhlissaan (mela). Ei ole helppoa olla katusaarnaajana. Välistä kyllä saattaa kokoontua hyvinkin paljon kansaa saarnaajan ympärille, ja useampi kuin yksi on tullut herätykseen ja sittemmin kääntynyt kristinuskoon tuollaisen katusaarnaajan kautta, mutta usein, hyvin usein saa saarnaaja osakseen välinpitämättömyyttä ja ivallisia vastaväitteitä, saattaapa tapahtua niinkin, että hänet karkoitetaan pois. Jos mieli jotain pysyviä tuloksia saavuttaa, täytyy saarnaa tukea kärsivällisellä ja pitkäaikaisella työllä — keskusteluilla, opetuksella, sopivalla lukemisella y. m. Mutta aina tulee pakanasaarna kuulumaan tärkeimpiin lähetysmuotoihin, se jää alkuperäiseksi ja ensimäiseksi keinoksi evankeliumin valon levittämisessä.

2. Se lähetysmuoto, joka vaatii eniumän varoja ja työtä ja myös antaa parhaimman tuloksen, on *opetus ja kasvatus.*

Aina Duffin ajoista asti on opetus ollut Indiassa tärkein keino ihmisten voittamiseksi kristinuskoon ja kristillisten ajatustapojen levittämi-

sessä. Duffin vaikutuksesta aikaansaatujen koululakien avulla lähetys on voinut kehittää valtavan koulutoiminnan. Hallitus antaa runsaasti avustusta kaikille kouluille, jotka noudattavat sen opetussuunnitelmaa ja tutkintovaatimuksia ja alistuvat sen tarkastukseen. Sen ohella ne saavat vapaasti antaa uskonnonopetusta. Tämän koulureformin ensi aikoina suosittiinkin lähetyskouluja useilla tavoin ja lähetyssaarnaajia nimitettiin usein tarkastajiksi. — Viime aikoina on kehitys yhä enemmän mennyt toiseen suuntaan. Uskonnottomat hallituksen koulut ovat huomattavasti lisääntyneet; kaikenlaiset hindulaiset uudistusseurat ovat perustaneet suuria sivistyslaitoksia, jotka usein ovat jyrkästi kristinuskon vastaisia. Lähetyksellä ei ole enää vaikutusta hallituksen koulupolitiikkaan. Hallituksen tarkastajat ovat usein kristinuskolle vihamielisiä hinduja, heidän tutkintovaatimuksensa tulevat yhä ankarammiksi ja kristinuskon opetukselle jää yhä vähemmän tilaa opetussuunnitelmassa. Kun nuoret tietävät, että aine ei kuulu tutkintovaatimuksiin, suhtautuvat he siihen usein kylmäkiskoisesti. Viime aikoina on tehty ehdotuksia valtioavun lakkauttamisesta kaikilta kouluilta, joissa opetetaan uskontoa, tai n. k. omantunnonpykälän hyväksymisestä, s. t. s. pakollisen uskonnonopetuksen lakkauttamisesta ja sen tekemisestä vapaaehtoiseksi näissä kouluissa. Mutta kun uskonnottomia hallituksen kouluja on melkein kaikkialla, ei lähetyssaarnaajain mielestä ketään kohtaan harjoiteta pakkoa, vaikka lähetyskouluissa onkin uskonnonopetus pakollinen. Valintavapaus voitaisiin myöntää vain niillä paikkakunnilla, missä ei ole hallituksen kouluja. Kuitenkin vaaditaan yhä voimakkaammin tämän omantunnonpykälän voimaansaattamista puhtaasti kansallisten ainesten päästessä yhä enemmän vallalle. Lähetyskouluilla on vakava murroskausi edessään, jonka vuoksi niiden on menteltävä varovaisesti ja viisaasti.

Monet ovat sen vuoksi ehdottaneet lähetyksen koulutoiminnan lakkauttamista, sillä mikään sen työhaaroista ei vie enemmän aikaa ja rahaa; pääosa siitä menee maallisen opetuksen hyväksi ja niiden kristittyjen lukumäärä, jotka koulutoiminnan kautta voitetaan, ei vastaa uhrauksia. Osa lähetyssaarnaajia on rajoittanut opetuksensa kristittyjen seurakuntien lapsiin. Mutta yhä uudelleen on vastakkainen mielipide voittanut, — se joka kaikesta huolimatta tahtoo jatkaa ja laajentaa koulutyötä. Kansa haluaa sivistystä. Jos kristityt jättävät huolenpidon siitä uskonnottomille tai kristinuskon vastaisille kouluille, menettävät he kokonaan vaikutuksen kansan hengelliseen elämään, ja tuo uskonnollisesti niin lahjakas kansa joutuu uskonnottomuuden ja materialismin valtaan. Lähetyskouluissa heillä kuitenkin on tilaisuus avata nuorten silmät näkemään hengellisiä arvoja, korkeampaa, moraalia ja antaa heille tietoa raamatun totuuksista. On välttämätöntä, että kristinusko saa hapattaa sivistyksen, ja se on ainoa keino päästä vaikuttamaan hengelliseen kehitykseen.

Suoranaisia kääntymisiä ei tapahdu usein, ja kun sellaisia sattuu, antavat ne useimmiten aihetta väkivaltaisiin mellakoihin ja koulu menettää paljon oppilaitaan. Useimmat, jotka käyvät lähetyksen kouluissa, ovat niin nuoria, että he eivät s a a k a a n kääntyä toiseen uskontoon. Mutta ne, jotka on voitettu, ovat usein kansan parhaimmistoa ja heidän osuutensa Indian kristillisen elämän kehityksessä on suuri. Useimmat sivistyneet indialaiset kristityt on voitettu kouluissa (lue Stokesin Arjun tai Kingsburyn: Kuinka minusta tuli kristitty). Toiset eivät ole koskaan julkisesti kääntyneet, mutta ovat kuitenkin olleet hyvin lähellä kristinuskoa ja usein erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa — hyvin vaikutusvaltaisissakin — osoittaneet olevansa kristittyjen ystäviä ja suojelijoita. Moni on avoimesti tunnustanut, että kristillinen opetus on antanut hänelle parhainta hänen elämässään.

Tohtori Duffin kaukonäköisen työn ja monien hyvien lähetyskoulujen ansiosta ei opetus Indiassa ole maallistunut samalla tavoin kuin Japanissa. Lähetyskouluja on monenlaisia, yksinkertaisista kansakouluista alkaen kollegioihin ja yliopistoihin asti. — Lähetyksen kouluissa käy noin $^1/_2$ milj. lasta (kaikkiaan on Indiassa koululapsia 5 $^1/_2$ milj.); sen kollegioissa tai korkeakouluissa käy noin 35 % Indian kaikista korkeakoululaisista. Sitäpaitsi siellä on yli 160 teollisuuskoulua ja käytännöllistä koulua, joissa kristillinen nuoriso — ja myöskin ei-kristityt — saavat oppia jotain käytännöllistä ammattia. Siellä on 134 pappis- tai opettajaseminaaria; yhteensä 13,280 erilaista korkeampaa ja alempaa oppilaitosta (tilasto vuodelta 1916). Etevin lähetyksen korkeakouluista on Duffin nerokkaan apulaisen, tohtori Andersonin perustama Madrasin korkeakoulu. Siinä on nyt noin 800 ylioppilasta. S:t Stephensin korkeakoulu Delhissä ja Oxfordinlähetyksen korkeakoulu Kalkutassa ovat myös huomattavia.

Ei ole ensinkään tavatonta, että oikeauskoinen hindu lähettää poikansa lähetyskouluun. Hän joutuisi pois suunniltaan, jos hänen pojastaan tulisi kristitty, ja hän kyllä muistaa kehoittaa häntä laskemaan toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos kaiken, mitä tämä kuulee kristinuskosta. Mutta hän lähettää hänet kuitenkin sinne, usein silloinkin vaikka samalla paikkakunnalla on hallituksen koulu. Minkätähden? Yleensä valitetaan, että valtion oppilaitoksissa on huono ja löyhä moraali. Hindut itsekin tunnustavat, että lähetyksen kouluissa moraali on paljon korkeammalla.

Lähetyksen koulujen on valitettavasti hyvin vaikea saada riittävästi *kristillisiä* opettajavoimia. Ne saavat aivan liian usein käyttää ei-kristittyjä opettajia, ja siitä kärsii koulun henki. Jos lähetys tänä opetukselle niin suotuisana aikana voisi antaa Indian kansalle hyvän kristillisen sivistyksen, olisi sillä tavaton merkitys sen tulevaisuudelle.

3. *Työ nuorten keskuudessa.* Läheisessä yhteydessä koululähetyksen kanssa on työ nuorten, etupäässä ylioppilaiden keskuudessa. Tässä työssä käy etunenässä ylioppilaiden kristillinen maailmanliike, N. M. K. Y. ja N. N. K. Y., ja heidän suorittamansa työ raivaa tietä kristinuskolle sivistyneiden hindujen keskuudessa paremmin kuin mikään muu.

Erittäin suuri merkitys on heidän *ylioppilaskodeillaan* (hostels). Useimmat Indian ylioppilaat elävät suuressa sekä aineellisessa että henkisessä hädässä. He asuvat yksinään, erillään kodistaan, mitä hindu ei voi sietää, he kun ovat tottuneet kuulumaan perheryhmään; he ovat alttiina suuremmille kiusauksille kuin me kristityissä maissa voimme kuvitellakaan, heidän ympäristönsä on usein huono ja heidän elämänsä epäterveellinen, sillä useimmat ovat köyhiä ja viettävät puutteenalaista elämää. He ovat tottumattomia ankaraan opiskeluelämään, mikä vahingoittaa heidän terveyttään, eivätkä he kykene omin neuvoin huolehtimaan opinnoistaan.

Kuinka suuri merkitys saattaakaan hyvinhoidetulla ylioppilaskodilla olla heille! Sen esimiehenä on tavallisesti nuori, lahjakas ja sivistynyt lähetyssaarnaaja, josta nuoret saavat ystävän ja auttajan. Hän järjestää keskustelukerhoja, joissa tavallisesti käydään hyvin ahkerasti — raamattuluokkia, urheilu- ja voimistelukerhoja; hän koettaa auttaa heitä yhtä hyvin ruumiillisessa ja aineellisessa kuin hengellisessä suhteessa. Nuoret ylioppilaat joutuvat siellä ikäkautenaan, jolloin he ovat kaikkein vastaanottavaisimpia, mitä soveliaimman kristillisen vaikutuksen alaisiksi. Jos ylioppilaskodin esimies on sellainen kuin hänen pitää olla, tuleé hänestä heidän ystävänsä, joka pitkissä keskusteluissa voi antaa personallista kristillisyyttä — sellaista mikä lähtee sydämestä ja menee sydämeen. Ja monta sellaista »ylioppilasjohtajaa» onkin olemassa. Amerikalainen *Robert Wilder*, joka jokaiseen kenellä on ollut onni kohdata hänet, on tehnyt unohtumattoman vaikutuksen, on suorittanut suuremmoisen työn Indian ylioppilaiden keskuudessa toimiessaan ylioppilassihteerinä Pohjois-Indiassa, samoin tanskalainen *L. P. Larsen* — nykyään teologisen kollegion johtajana Bangaloressa — hyvin sielukas mies, joka ymmärtää ja rakastaa indialaista ylioppilasta ja tuntee hänen sielunelämänsä yhtä hyvin kuin puhuu hänen kieltäänkin. Sellaiset miehet voivat tehdä Indian kristityksi. — Ylioppilaiden maailmanliikkeen perustaja ja kenraali tri *John Mott* on useita kertoja tehnyt esitelmämatkoja useihin Indian yliopistoihin — matkoja jotka ovat muistuttaneet voittokulkuja, kun hän on puhunut tuhansille ja taas tuhansille nuorille sivistyneille hinduille kristinuskosta sillä voimalla ja tarmolla, joka on hänen armolahjansa. Viime vuosina on mr. *Sherwood Eddy* — koko Idän ylioppilassihteeri — tehnyt samanlaisia matkoja. Häntä kuulemassa on ollut valtavia joukkoja, kerrankin hän puhui 17,000 hengelle. Kristilliset ylioppilaskokoukset, joita viime vuosina on alettu järjestää, ovat saaneet osak-

seen suurta suosiota. Juuri personallinen kanssakäyminen merkitsee siellä enimmän. — Vielä enemmän kuin miespuoliset tarvitsevat naispuoliset ylioppilaat johtoa, ja siinä onkin N. N. K. Y:lle auennut suuri, yhä kasvava työala. Työ nuorten keskuudessa onkin toivorikkainta lähetystyötä.

JOHN MOTT

4. *Kirjallisen työn* merkitys kasvaa sitä mukaa kuin sivistys lisääntyy. Kuitenkaan ei lukutaito ole niin suuri kuin saattaisi odottaa olevan maassa, jossa on niin vanha kulttuuri — vain noin 6% kansasta on lukutaitoisia — mutta se lisääntyy nopeasti. Hyvin kehittynyttä koululaitosta varten tarvitaan paljon kirjoja, ja on erittäin tärkeää että nuoret, jotka ovat päässeet kouluista ja seisovat epävarmoina, etsivinä ja tiedonjanoisina, saavat tilaisuuden lukea sopivia kirjoja. Kirjallisella alalla onkin tehty paljon työtä. Yksistään niiden kirjojen nimet, jotka lähetyssaarnaajien toimesta on kirjoitettu tai käännetty Indian eri kielille, täyttäisivät pari nidettä

Erittäin tärkeitä ovat *raamatunkäännökset*, jotka ovat vaatineet tavatonta työtä ja vaivaa. Raamattu on nyt olemassa useimmilla maan enimmän käytetyistä kielistä. Raamattuseura toisensa jälkeen on perustettu ja raamattua leviää satoja tuhansia kappaleita joka vuosi. Useat kirjallisuusseurat työskentelevät hankkiakseen ja levittääkseen muutakin uskonnollista ja maallista kirjallisuutta. Noin 50:stä lähetyskirjapainosta ovat muutamat tavattoman suuria, ja ne painavat kirjojen ohella useita sanoma- ja aikakauslehtiä.

Noin vuonna 1850 lähetys hallitsi täydellisesti Indian julkisen sanomalehdistön. Siitä lähtien ovat monet eri suunnat päässeet siinä vallalle, mutta Indian noin 500 sanoma- ja aikakauslehdestä julkaisee lähetys vieläkin noin neljännesosan. Tämä voi tuntua tyydyttävältä, mutta sitä se ei kuitenkaan ole; kirjallinen lähetystyö ei voi täyttää niitä kasvavia vaatimuksia, jotka sille asetetaan. Useimmat kristilliset kirjat ovat joko koulukirjoja tai käännöksiä, jotka europalaisen leimansa vuoksi ovat vieraita indialaisille. Nämä ulkomaalaiset kirjat eivät senvuoksi voi tunkea indialaisten sydämiin. Hyvän kristillisen *indialaisen* kirjallisuuden

tarve on suuri ja kasvaa vuosi vuodelta, ja tämä puute voi tulla kohtalokkaaksi. Se »uudenaikainen» kirjallisuus, joka nyt helpoimmin joutuu heidän käsiinsä, on kaikkea muuta kuin kristillistä, se on täynnä epäilyä ja epäuskoa, se veltostuttaa heidän moraaliaan ja tekee suurta vahinkoa. paljon suurempaa kuin Europassa, senvuoksi että lukijoilla on niin paljon vähemmän arvostelukykyä ja vastustusvoimaa. — Edinburghin konferenssin jatkokomitea on nyt asettanut kirjallisuuskomitean, joka koettaa saada kirjallisuuskysymyksen siitä pulmallisesta tilanteesta, missä se nykyään on.

5. *Naislähetyksestä* on jo puhuttu kappaleessa: Indian naiset. Se on laaja työala, joka juuri nyt vaatii erikoista huomaavaisuutta ja tarmokkuutta ja kuuluu kaikkein tärkeimpiin. Muuan hindu, jolta eräs lähetyssaarnaaja kerran kysyi, minkä laatuinen lähetystyö hänen mielestään oli tehokkainta, vastasi: »Ei teidän saarnanne, sillä niitä meidän ei tarvitse kuunnella, tuskinpa teidän koulunnekaan, sillä meidän ei tarvitse lähettää lapsiamme sinne, mutta teidän lääkärinne ja teidän naisenne, sillä he löytävät tien meidän koteihimme ja meidän sydämiimme!»

6. *Lääkärilähetyksellä* on myös suuri merkitys kaikessa lähetystyössä. Vihamielisten ja luoksepääsemättömien kansojen (kuten kiinalaisten ja muhammedilaisten) keskuudessa se kulkee edellä, raivaa tietä ja avaa ihmisten sydämiä. Se osoittaa heille uuden käsityksen ihmisarvosta, se ilmaisee käytännöllisessä toiminnassa, mitä kristillinen rakkaus on.

Indiassa työskentelee suuri joukko lääkäreitä, sekä mies- että naispuolisia. Viimemainituilla on erikoisen suuri merkitys Indian eristettyjen naisten keskuudessa — se sairauskurjuus, jonka he tapaavat zenanoissa, on sanoin kuvaamaton.

Nyttemmin on hallitus yhä enemmän alkanut järjestää lääkärihoitoa, mutta lääkärien lukumäärän pitäisi olla ainakin 40-kertaisen, jotta ne osapuilleen riittäisivät.

Suuriarvoista työtä suoritetaan myös lukemattomien spitalitautisten, noiden onnettomien keskuudessa, jotka ennen kristillisen vaikutuksen valtaanpääsyä tavallisesti haudattiin elävältä. — On laskettu, että yli 1 milj. potilasta hoidetaan vuosittain lähetyssairaaloissa.

7. *Yhteiskunnallinen työ.* Monet jo mainituista työhaaroista sisältävät myöskin yhteiskunnallista työtä. Kaikilla sen työkentän alueilla, joka kulkee yhteiskunnallisen työn nimellä, on lähetys suorittanut suuriarvoista työtä ja jättänyt syviä jälkiä. Lähetyssaarnaajathan ensiksi ryhtyivät taistelemaan kaikkia huutavia yhteiskunnallisia epäkohtia ja vääryyksiä kuten leskenpolttoa, lapsiavioliittoja, lapsimurhia, leskien hirvittävää kohtelua ja ylipäänsä naisten halveksittua asemaa vastaan. He työskentelevät — kuten jo on mainittu — kastittomien hyväksi, he perustavat lastenkoteja hyljeksittyjä ja orpoja lapsia varten, sairaaloita, vanhainkoteja ja muita armeliaisuuslaitoksia. Lähetys on suorittanut yh-

teiskunnallista työtä lukemattomilla eri tavoilla — täydellinen mullistus yhteiskunnallisella alalla on heidän palkintonsa.

8. *Kristillinen kirkko.* Lähetyksen olennainen ja varsinainen tehtäväkin on puhtaasti hengellistä ja personallista laatua; sen tehtävänä on ilmoittaa ihmisille elävä Jumala ja hänen pelastava rakkaudenvoimansa — johtaa ihmisiäluja Jumalan luo. Jo silloin sen täytyy kääntyä yksityisten ihmisten puoleen sanoen: yksi on tarpeellinen. Vanhempi lähetys pitikin ainoana päämääränään yksityisten käännyttämistä, mutta tämän työn kuluessa ilmaantui sitten vähitellen yhä uusia tehtäviä, kunnes lähetystyö tuli niin monihaaraiseksi kuin se nyt on. Uudenaikainen lähetys on päinvastoin kuin vanhempi kohdistanut huomionsa kansaan kokonaisuudessaan — sen päämääränä on *kristitty kansa.* Mutta tien siihen päämäärään täytyy aina kulkea yksilöitten ja kristillisten seurakuntien kautta. Lähetyssaarnaajien suurin ja vaikein tehtävä on perustaa *kristillisiä kirkkoja,* joissa kukoistaa elävä kristillinen elämä.

Lukemattomat probleemit vaativat ratkaisuaan, lukemattomat tehtävät jännittävät kaikkien voimia. Onhan kasvatettava itsenäisiä kristillisiä kirkkoja, ei europalaistuneita eikä vieraista lähetyssaarnaajista riippuvia, ja kuitenkin sellaisia, joissa pakanuus ei saa jalansijaa, kirkkoja jotka voivat elää omalaatuista elämäänsä, ylläpitää ja hallita itse itseään ja pitää huolta levenemisestään.

Monet esteet kohtaavat matkalla tätä päämaalia kohti: eri kansallisuuksiin ja tunnustuksiin kuuluvien lähetystyöntekijäin keskinäinen hajaannus, joka on suureksi vahingoksi kaikelle lähetystyölle, Indian kristittyjen epäitsenäisyys ja heikkous, heidän kiintymyksensä vanhaan taikauskoon ja pakanuuteen, ja ennen kaikkea kastilaitos, seurakuntien ääretön köyhyys, yhä voimakkaampana esiintyvä kansallistunto, joka herättää nurjamielisyyttä kaikkea ulkomaalaista kohtaan, kristinuskon Indialle vieras länsimainen leima, vaikeus saada hyviä maakalaisopettajia, johtajia ja pappeja y. m. Kristinuskon tulevaisuus Indiassa riippuu niistä kirkoista, joita se kykenee aikaansaamaan. Senvuoksi ne täytyy perustaa hyvin ja johtaa niitä rakkaudella ja viisaudella, kunnes ne voivat elää itsenäistä elämää. Jos lähetyssaarnaajat tarvitsevat jotain ominaisuutta rajattomassa määrässä, niin he tarvitsevat erikoisesti kärsivällisyyttä. Kärsimättömyyttä voidaan sietää meillä, Indiassa se on jotain ehdottomasti pahaa, jota ei edes voida ymmärtää. Siellä täytyy solmia ymmärtämyksen ja myötätunnon siteitä lähetyssaarnaajien ja heidän seurakuntiensa välillä. Ja se on erittäin vaikeaa juuri nyt, kun voimakas kansallistunto on tehnyt kansan sekä katkeraksi että äärimäisen arkatuntoiseksi kaikkia ulkomaalaisia kohtaan, samalla kun kristityt yleensä ovat aivan liian heikkoja ja epäitsenäisiä selviytyäkseen ilman tuota epäiltyä ulkomaalaista apua.

Eihän ole suinkaan luonnollista, että europalainen on indialaisen seurakunnan pappina, ja jokainen hyvä lähetyssaarnaaja koettaakin työskennellä siihen suuntaan, että hän itse tulisi tarpeettomaksi — mutta tie siihen on vielä pitkä. Eri lähetysseurat suhtautuvat hyvin eri lailla kysymykseen kirkkojen riippumattomuudesta, vaikka kaikki muut paitsi katolilaiset käsittävät, että päämääränä täytyy olla aitoindialaiset, kotimaisten miesten johtamat kirkot. Mutta yhä uudelleen on osoittautunut olevan vahingoksi, jos lähetyssaarnaajat ovat liian pian jättäneet seurakunnat omaan huostaansa. Hindulaisuudella ja kastilaitoksella on yhä vielä voimakas vaikutusvalta; kristinusko saattaisi helposti liukua laajaan, kaikkinielevään uskontoon — ja haihtua olemattomiin. Ja kastihenki sukeltautuu yhä uudelleen esiin kirkoissa. Sitä vastaan täytyy taistella kovaa, hirvittävää taistelua. Muutamat kirkot ovat tehneet suuria myönnytyksiä, niinpä esim. katoliset, jotka m. m. ovat perustaneet eri kirkkoja eri kasteille. Myöskin muut ovat antaneet perään tavattoman voimakkaan painostuksen vuoksi: he ovat esim. järjestäneet kastittomille erityisen paikan kirkossa, eivät ole jakaneet ehtoollista kastiin kuuluville ja kastittomille samalla kertaa, ovat antaneet eri kasteihin kuuluvien lasten syödä eri aikoina heidän »sisäoppilaitoksissaan» y. m. Myönnytykset ovat houkuttelevia, mutta vaarallisia. Kastilaitos on mutkallinen probleemi. Sitä ei kuitenkaan saa sallia kristillisessä seurakunnassa. Hindulaisten parhaimmat itsekin — niinpä esim. Rabindranath Tagore — toivovat, että kastilaitos kumottaisiin, ja odottavat, vieläpä vaativat, että kristinuskon on vaikutettava siihen suuntaan. Kun eräs kristitty piispa kerran oli vähällä tehdä olennaisen myönnytyksen kastilaitokselle, seurasi koko sanomalehdistö sitä jännityksellä, ja hindulaiset sanomalehdet lausuivat jyrkän paheksumisensa siitä. — Kristityt tarvitsevat yhä johtoa, mutta suurin vaikeus on siinä, kuinka voisi johtaa painamatta heihin vierasta länsimaista leimaa. Vanhan johdon — sekä hallituksen että lähetyksen — suuri virhe oli se, että otettiin aivan liian vähän huomioon kansalliset näkökohdat. Tahdottiin alkaa alusta ja rakentaa jotain aivan uutta, sen sijaan että olisi koetettu liittyä siihen, mitä jo oli olemassa. Sen kautta kristinusko sai ulkomaisen leiman ja tuli vieraaksi kansan elämälle ja ajatustavalle. Yksi tavallisimmista kristinuskoa vastaan tehdyistä moitteista on se, että se tekee kristityt vieraiksi omalle kansalleen ja asettaa ne kansakunnan elämän ulkopuolelle. Tämä on juuri nyt erittäin arka kysymys, joka enemmän kuin mikään muu vaatii tahdikkuutta ja epäitsekkyyttä lähetyssaarnaajilta. Vasta herännyt kansallistunto on ilmennyt myöskin seurakunnissa vaatien itsehallintoa, mutta niin kauan kuin seurakunnat vain hyvin harvoissa tapauksissa voivat ylläpitää itseään, eivät lähetyssaarnaajat voi antaa heille johtoa.

Suurta surua on aiheuttanut indialaisten seurakuntien heikkous, epäitsenäisyys ja lähetysharrastuksen puute. Sen sijaan että jokainen kristitty pitäisi velvollisuutenaan todistaa uskostaan ei-kristittyjen naapureittensa ja tuttaviensa keskuudessa, ovat he kokonaan jättäneet huolenpidon siitä lähetyssaarnaajien ja palkattujen evankelistain tehtäväksi. Viime vuosina on kuitenkin lähetyshenki alkanut herätä; on perustettu useita indialaisia lähetysseuroja erityisesti niitä kotimaisia valtioita varten, jonne ulkomaalaisilla lähetyssaarnaajilla ei ole pääsyä. Erikoisen mielenkiintoinen on »Kansallinen lähetysseura», jonka vuonna 1905 perusti 17 indialaista kristittyä maan eri osista. Ensimäisen kokouksensa he pitivät Seramporessa siinä talossa, missä Carey oli elänyt. Tämä seura on herättänyt todellista lähetysintoa ja uhrautuvaisuutta, mikä ei olisi ollut ajateltavissakaan, jos olisi ollut kysymyksessä ulkomainen lähetysyritys. Se on saanut osakseen sekä rahallista että henkilökohtaista kannatusta. Sen palvelukseen on antautunut hienosti sivistyneitä ja korkeasti oppineita nuoria miehiä ja he ovat todellisella innostuksella yhtyneet työskentelemään suuren päämääränsä, oman maansa käännyttämisen hyväksi.

Vielä suuremman ja yleisemmän lähetysharrastuksen ovat herättäneet ne evankelioimistaistelut, joita on järjestetty laajoilla alueilla samalla tavoin kuin Kiinassakin. Indiassakin niitä on valmistettu kuukausia etukäteen ja erityistä huolta on pantu maallikkojen vapaaehtoisjoukkojen kehittämiseen. Etelä-Indian yhdistyneissä kirkoissa niihin otti kerran osaa useita tuhansia miehiä ja naisia, ehkä noin $^1/_4$ seurakuntien jäsenluvusta. Nämä evankelioimisviikot tuottivat hyviä tuloksia ja samanlaisia on päätetty järjestää joka vuosi. Niillä on ollut se hyvä puoli, että on käytetty enemmän indialaisia saarnatapoja ja indialaiset kristityt ovat tulleet lähempään kosketukseen ei-kristittyjen kanssa. Useita johtavia voimia on myös saatu liittymään kirkkoon.

Kaikkein tärkeintä itsenäisten kirkkojen kehitykselle ovat *maakalaispapit ja opettajat:* johtajat ja heidän apulaisensa. Heistä riippuu kristinuskon tulevaisuus Indiassa. Tässäkin on heikko kohta. Lahjakkaista ja hyvin koulutetuista maakalaisjohtajista on kirkoissa suuri puute. Hallituksen virat houkuttelevat korkeilla palkoillaan ja riippuvaisuus lähetyssaarnaajista tuntuu usein nöyryyttävältä. Juuri sen vuoksi että lähetyssaarnaaja niin harvoin tapaa itsenäisen ja arvoisensa personallisuuden maakalaisapulaistensa keskuudessa, tulee hän tavallisesti asettuneeksi heidän yläpuolelleen. Hänellä on myös niin paljon hallinnollisia tehtäviä, että hän harvoin voi päästä personalliseen ja veljelliseen suhteeseen heidän kanssaan, mikä on kristillisen yhteiselämän ihanne — ja jota niin hyvin tarvittaisiin. Onneksi on aivan viime aikoina yhä useampia maakalaisia asetettu itsenäisille johtajapaikoille ja useimmissa tapauksissa he

ovat onnistuneet odottamattoman hyvin. Yhdistyneen Etelä-Indian kirkon hallinnossa ovat maakalaiset enemmistönä.

Hyvin paljon työtä uhrataan monenkaltaisten kristillisten työntekijäin: pappien ja evankelistain, opettajien, opettajattarien ja raamattunaisten kehittämiseen. Nyttemmin on useilla lähetysseuroilla tapana liittyä yhteen kalliita sivistyslaitoksia perustaessaan. Siten säästetään sekä työvoimaa että rahoja ja voidaan ne pitää niin korkealla tasolla, että siellä opinsaanect ovat samanarvoisia hallituksen oppilaitoksista päässeiden kanssa. Nykyään on kolme protestantista teologista kollegiota: Bangaloressa, Seramporessa ja Kalkutassa, jotka koettavat antaa jokseenkin yhtä hyvän opetuksen kuin papit Englannissa saavat.

Kristinusko Indiassa ei ole kuitenkaan niin vähäpätöinen tekijä kuin saattaisi luulla niiden verrattain harvojen kannattajien perusteella, joita sillä on, ja sen halveksinnan vuoksi, jolla sekä europalaiset että hindut puhuvat siitä — tai niiden tavattomien vaikeuksien vuoksi, joita sillä on voitettavanaan. Yksinpä ulkonaiset seikatkin puhuvat näkyvää kieltä. Indian eri osissa kohoaa kristillisiä kirkkoja ja muita rakennuksia komeimmista kivikirkoista pieniin savitemppeleihin asti, kallisarvoisista kollegioista ja N. M. K. Y:n rakennuksista mitä vaatimattomimpiin kyläkouluihin saakka. Niillä ei ole ainoastaan käytännöllistä merkitystä — ne ovat omalla tavallaan todistuksena kristinuskon voimasta. Kristilliset kasvatuslaitokset ovat kuin verkosto, joka on levitetty yli koko maan, ja kristillistä kirjallisuutta tapaa kaikkialla — mutta millään ei ole kuitenkaan suurempaa merkitystä kuin kristillisillä seurakunnilla. Kristilliset seurakunnat antavat jäsenilleen paremman kasvatuksen kuin mitkään muut. Paljosta heikkoudesta huolimatta on niiden elämä korkeammalla tasolla. Eräs hallituksen superintendentti kirjoittaa tästä: »Jos jokin on huomiota herättävää Indian kristityissä, niin se on heidän suurempi puhtautensa puvuissa ja tavoissa. — Vastakääntyneet eivät kenties ole parempia kuin heidän ympäristönsä, mutta uusi sukupolvi kasvaa — vastakääntyneiden lapset, jotka ovat syntyneet kristittyinä, ovat erilaisia kuin vanhempansa, heidän lastenlapsensa ovat jo parempia. Kääntyneitten hindujen toverien täytyy nyt huomata, että nämä usein eivät ole vain aineellisessa suhteessa paremmassa asemassa, vaan että he myöskin itse ovat parempia.» — Useampi kuin yksi johtavista indialaisista kristityistä on kertonut, että heidät on vienyt kristinuskoon kristittyjen korkeampi moralinen taso ja heidän vapaampi elämänsä, ennenkaikkea se että he eivät kuuluneet kastilaitokseen.

Indian kristillisissä seurakunnissa on miehiä ja naisia, joilla on niin korkea luonne, niin rikas personallisuus, että vain näitten muutamien ihmisten takia kannattaisi harjoittaa lähetystyötä Indiassa. He antavat meidän aavistaa, mitä kristitty India voisi merkitä koko kristikunnan kasvulle ja kehitykselle.

LESKIEN ÄITI.

Eräs nuori, arvossapidetty ja varakas brahmiini vetäytyi kerran yhtäkkiä metsän yksinäisyyteen saadakseen häiriintymättä antautua hartaudenharjoituksiin ja mietiskelyihin. Hän vei mukanaan 9-vuotiaan vaimonsa, kohteli häntä hyvin, vieläpä opetti hänet lukemaankin, ja he tutkivat yhdessä pyhiä kirjoja. Tämän eriskummallisen uhkarohkean tekonsa vuoksi hän sai paljon moitteita, olipa suorastaan kysymyksessä hänen erottamisensa kastista, mutta hän puolustautui niin taitavasti, että sai olla rauhassa, niin kauan kuin hän ei opettanut vaimolleen Vedakirjoja. He saivat kolme lasta, joista nuorin sai Rama jumalan kunniaksi nimen Ramabai. Myöskin lapset saivat opetusta eivätkä vanhemmat tehneet niitään eroa pojan ja tyttärien välillä.

Hurskas brahmiini tuli pian kuuluisaksi, häntä ruvettiin pitämään »pyhänä», ja suuria pyhiinvaeltajajoukkoja kokoontui hänen ympärilleen. Hän otti kaikki ystävällisesti ja vieraanvaraisesti vastaan, niin kauan kuin hänellä oli heille jotain antamista. Tämä vieraanvaraisuus hävitti koko hänen omaisuutensa ja pian heillä ei ollut millä elää. Perheen täytyi silloin lähteä rakkaasta metsämajastaan ja vaeltaa pyhiinvaelluspaikalta toiselle. Lukemalla siellä kappaleita pyhistä kirjoista, »Puranas», pyhiinvaeltajajoukoille sai brahmiini heiltä lahjoja, jotka riittivät hänen perheensä elatukseen.

Niin kului muutamia vuosia, kunnes mies ei enää jaksanut lukea pyhistä kirjoista. Silloin alkoi puutteen aika. Kukaan perheen jäsenistä ei ollut oppinut mitään, jolla olisi voinut ansaita elatuksensa. Sen pienen säästön, mikä heillä vielä oli, he antoivat temppeleille ja papeille, sillä sanotaanhan pyhissä kirjoissa, että se oli paras keino saada kaikkea, mitä halusi. Niin loppui viimeinenkin ropo ja perhe kärsi suurta hätää. Samalla puhkesi ankara nälänhätä. Muutaman kuukauden kuluessa mies, vaimo ja vanhin tytär kuolivat nälkään. Ramabai ja hänen nuorempi veljensä olivat nyt aivan

PANDITA RAMABAI

yksin maailmassa ja ilman ropoakaan taskussaan. Sanoin kuvaamattomia kärsimyksiä kestäen he vaelsivat paikasta paikkaan, temppelistä toiseen, kylpivät pyhissä lammikoissa, rukoilivat jumalia, puita, eläimiä, brahmiineja y. m. ja tekivät kaikkea, mitä pyhät kirjat määräsivät. Niin he kulkivat satoja peninkulmia kurjuudessa, nälässä ja köyhyydessä. Lopulta he väsyivät tähän toivottomaan ja hyödyttömään jumalien palvontaan ja päättivät jäädä Kalkuttaan ja opetella jotain ammattia voidakseen kunniallisella tavalla ansaita leipänsä. Ramabai oli siihen aikaan 18-vuotias ja vielä naimaton, sillä isä ei tahtonut naittaa häntä lapsena nähtyään kuinka onneton hänen vanhemman tyttärensä avioliitto oli ollut. Tästäkin menettelystään hän oli saanut ankaria moitteita, mutta hän pysyi järkkymättömänä.

Kalkutassa brahmiinit ottivat siskokset ystävällisesti vastaan. Ramabai herätti tavatonta huomiota oppineisuudellaan; etevät, oppineet brahmiinit ottivat heidät hoitoonsa ja hädän ajat olivat lopussa. Mutta veli ei jaksanut toipua niistä suurista kärsimyksistä, joita hän kierrellessään oli saanut kokea, ja hän kuoli vähän aikaa heidän Kalkuttaan saapumisensa jälkeen. Ramabai oli nyt aivan yksin maailmassa.

Hän oli vaellusvuosinaan saanut lamauttavan käsityksen brahmiininaisten elämästä, ja hän päätti uhrata elämänsä heidän auttamisekseen. Sentähden hän alkoi innokkaasti opiskella ja myöskin pitää julkisia esitelmiä. Hän herätti kaikkialla tavatonta huomiota. Hän puhui sujuvasti seitsemää eri kieltä, pyhiä kirjoja hän osasi siteerata ulkoa pyhällä sanskriitin kielellä. Hänelle annettiin kunnianimi Pandita (joka vastaa lähimain meidän tohtorin titteliä), jota kukaan nainen ei ollut ennen saanut käyttää; sitäpaitsi häntä kutsuttiin tavallisesti myöskin nimellä Sarasvati — kaunopuheisuuden jumalatar. Hänen maineensa kasvoi yhä suuremmaksi; kun hän puhui naisen kasvatuksesta ja vapautuksesta, kokoontui suuria joukkoja häntä kuulemaan ja kaikki ihmettelivät sekä hänen oppineisuuttaan että hänen vapaita mielipiteitään. Hän olikin tehnyt pesäeron hindulaisuuden kanssa, johon hän ei enää uskonut. Juuri naisen asemaa tutkiessaan hän huomasi, kuinka ristiriitaisia ja puolueellisia pyhät kirjoitukset olivat; ainoastaan yhdessä kohden ne olivat samaa mieltä: riistäessään naisilta kaiken arvon ja kaiken toivon.

20-vuoden ikäisenä hän meni naimisiin nuoren sivistyneen hindun kanssa, joka myös oli luopunut hindulaisuudesta. Siitä tuli onnellinen, mutta lyhyt avioliitto. Jo 19 kuukauden jälkeen mies kuoli ja jätti Ramabain yksin pienen tyttären kanssa. Hän oli nyt leski — leski, se sana merkitsee häpeää, ylenkatsetta ja kurjuutta. Mutta Ramabai oli itsenäinen ja valistunut. Halu auttaa kanssasisariaan, joilla oli paljon pahempi olla kuin hänellä itsellään, esti hänet vaipumasta suruun ja epä-

toivoon. Tästä päivästä alkaen hänen elämällään oli vain yksi päämäärä: auttaa indialaisia naisia, etupäässä leskiä.

Kyetäkseen siihen vielä paremmin hän päätti tehdä opintomatkan Englantiin ja Amerikaan. Hän oli jo Kalkutassa tutustunut kristinuskoon ja tunsi siihen suurta vetovoimaa. Hänellä oli sellainen tunne, että Jumala itse johti hänet Englantiin, jotta Hän saisi siellä opettaa hänelle jotain, ja hän läksi matkalle »niinkuin Abraham tietämättä mihin hän joutuisi», kuten hän itse lausui. Niiden lähetyssaarnaajain ystävät, joita hän oli tavannut Indiassa, ottivat hänet Englannissa ystävällisesti vastaan. Heti sinne saavuttuaan 1883 hän antoi kastaa itsensä ja pienen tyttärensä. Hän opiskeli innokkaasti sekä Englannissa että Amerikassa ja sai paljon ystäviä. Hän tahtoi erikoisesti tutustua Amerikan koululaitokseen ja Amerikan naisten laajaan, käytännölliseen rakkaudentoimintaan. Hän oleskeli siellä kokonaista kolme vuotta. Sillä ajalla hän piti usein hyvin huomattavia esitelmiä Indian naisesta ja julkaisi kirjan: »Indian korkeakastin nainen», joka ensi kerran veti esiripun syrjään ja näytti maailmalle näiden naisten hädän. »Tuhatvuotinen vaitiolo on täten loppunut» kirjoitettiin eräässä kirjaa koskevassa selostuksessa. Ramabai ja hänen kirjansa vaikuttivat moneen valtavasti ja muodostettiin erityinen seura tukemaan hänen työtään Indian naisten hyväksi.

Vuonna 1887 Ramabai palasi Indiaan ja perusti leskikodin Poonaan, Bombayn eteläpuolelle. Häntä kohdeltiin jonkunmoisella ihmetyksellä ja kylmäkiskoisuudella niissä reformistien piireissä, jotka aikaisemmin olivat häntä ihailleet, sillä hänhän oli nyt kristitty — pettäisikö hän kansallisen asian? Mutta Ramabai ei voinut ymmärtää, miksi vuoksi ei voisi olla samalla kertaa kristitty ja todellinen indialainen. Hän ei aikonutkaan ottaa käytäntöön mitään ulkomaalaisia tapoja, hän aikoi menetellä mitä varovaisimmin kristinopin opetukseen nähden. Hänen päätarkoituksensa oli pelastaa ja auttaa onnettomia leskiä. Hän antoi leskikodilleen nimen Sharada Sadan, viisauden koti. Hänen ensimäinen suojattinsa oli eräs lapsileski raukka, jota oli kohdeltu niin kovasti, että hän kolme kertaa oli ollut vähällä tehdä itsemurhan, mutta pelätessään uudelleen syntyvänsä naiseksi hän luopui aikeestaan.

»Suojattini tulevat kodeista, joissa heitä on kohdeltu hylkiöinä, joissa kukaan ei ole välittänyt heistä tai osoittanut heille rakkautta; toivon että he nyt saavat huomata eroituksen entisen ja sellaisen kodin välillä, missä rakkaus vallitsee», lausui Ramabai alkajaispuheessaan. Hänen viisas esiintymisensä ja lahjakas personallisuutensa voitti puolelleen myöskin oikeauskoisia hinduja. Pian kokoontui hänen valoisaan, iloiseen kotiinsa suuri joukko leskiä, joista useimmat olivat iältään 12 ja 20 vuoden välillä. Kuinka monta surullista elämäntarinaa heillä olikaan takanaan. Monet tulivat sinne sileäksiajetuin päin ja muodottomin, kärsinein kas-

voin, vieläpä heidän leikeissäänkin oli leskeyden kirouksen leima. Niinpä he leikkivät erästä leikkiä, jossa enimmäkseen oli äänekkäitä valitushuutoja ja alituista pakoonjuoksemista — lapsileski, jota anoppimuori kiusasi ja löi, juoksi pakoon ja tuotiin takaisin. Monet oli Ramabai itse suurella vaivalla etsinyt ja pelastanut. Käydessään sukulaisten luona hän kuuli puhuttavan eräästä nuoresta leskestä, jota kohdeltiin erittäin julmasti. Hänet ripustettiin tavallisesti jaloistaan kattohirteen ja hänen alleen maahan asetettiin okaisia oksia, jotta hän alaspudotessaan haavoittaisi itsensä, tai hänet lukittiin keittiöön, joka oli täynnä turkinpippurin käryä — kiusallista ja vaarallista savua. Turhaan Ramabai koetti saada hänet mukaansa. Silloin hän tarjoutui ottamaan mukaansa koko perheen ja järjesti niin, että he saattoivat elää kastinsa vaatimusten mukaan. He tulivat mutta leski raukka näytti yhtä kiusaantuneelta. Sielläkin häntä kohdeltiin joka päivä salaisesti samalla tavalla. Tavattomalla kärsivällisyydellä Ramabai voitti pelästyneen tytön luottamuksen ja hänen onnistui vihdoin saada pitää hänet luonaan.

Ramabai oli väsymätön ja kekseliäs kun hänen oli pelastettava joku onneton. Hän pukeutui pyhiinvaeltajaksi ja kävi temppeleissä, jonne leskiraukkoja oli houkuteltu, jotta heiltä siellä riistettäisiin heidän omaisuutensa ja kunniansa. Hän palasi sairaana kaikesta näkemästään kurjuudesta onnistumatta pelastaa ketään. Sitten hänen luokseen alkoi saapua lapsettomia vaimoja, joita heidän miehensä olivat karkoittaneet, ja muita vainottuja ja onnettomia.

Ramabain koulussa vallitsi täydellinen uskonnonvapaus. Tytöt saivat elää kastinsa vaatimusten mukaan ja palvoa mitä jumalia tahtoivat, mutta koko koti oli kristillisen hengen läpitunkema, raamattu oli lukusalissa hindulaisten pyhien kirjojen rinnalla eikä Ramabai salannut koskaan, että hän oli kristitty. Hän piti huoneessaan, jonka ovet olivat aina avoinna, joka aamu ja ilta rukouksen, johon sai ottaa osaa se joka tahtoi. Muutamat lapset, jotka hän oli ottanut omikseen, saivat joka päivä kristinopin opetusta. Vähitellen yhä useammat pyysivät saada olla mukana opetustunneilla. Tämä tuli tunnetuksi ja herätti ankaraa vastustusta brahmiinien taholta. Ramabai tahdottiin pakoittaa kieltämään tyttöjä ottamasta osaa kristilliseen jumalanpalvelukseen, vieläpä yritettiin eroittaa hänet johtajattaren toimesta, sillä hänhän oli kastin ulkopuolella. Ramabai selitti tyynesti, että hän ei voinut tehdä mitään muutoksia koulussaan. Kukin sai pitää kastinsa ja uskonsa, hän ei harjoittanut minkäänlaista pakkoa, mutta ei myöskään itse sietänyt mitään pakkoa. Nyt toimeenpantiin oikea ajojahti. Noin 25 oppilasta kutsuttiin kotiin, muutamat niin hirvittäviin olosuhteisiin, että Ramabain täytyi ponnistella äärimmilleen keksiäkseen keinoja heidän pelastamisekseen. Useita jännittäviä pakoja tapahtui. Kun eräs tyttö antoi kastaa itsensä

Ramabain tietämättä, puhkesi siitä vielä hirveämpi myrsky. Koko sanomalehdistö oli tulvillaan niitä kiivaimpia hyökkäyskirjoituksia. Ramabai kesti kärsivällisesti kaikki herjaukset ja panettelut. Hän kulki hiljaa tietänsä eteenpäin yhä julkisemmin tunnustaen uskoaan. Muutamat oppilaat palasivat takaisin, uusia tuli lisää ja pian oli koulu taas täpösen täynnä. Kristillinen vaikutus tunki yhä syvemmälle ja useimmista niistä, jotka saivat kasvatuksensa Ramabain kodissa, tuli kristittyjä; vaikka kristinuskon opetus oli täysin vapaaehtoista, pyysivät useimmat hartaasti saada olla mukana.

Menestyksellinen työ Sharada Sadanissa on kuitenkin vain yksi puoli Ramabain toiminnasta. Kun vuonna 1897 puhkesi suuri nälänhätä, ei hän voinut jäädä toimettomaksi. Hän matkusti pahimmille nälkäalueille koettaakseen pelastaa edes muutamia onnettomia leskiä. Hän tiesi hyvin, että lesket joutuvat nälänhädän ensimäisiksi uhreiksi, heidät heitetään säälimättä teiden ja polkujen varsille kuolemaan tahi joutuvat paheiden pesiin. Ramabai matkusti paikasta toiseen ja kokosi tyttöjä, jotka lähetettiin Poonaan. Se oli hirvittävää työtä ja vielä pahempi oli hoitaa ja neuvoa noita likaisia, nälkiintyneitä, sairaita ja harhateille joutuneita. Hän kirjoittaa tämän työnsä aikana: »Siitä lähtien kun minä nälänhätään joutuneilla seuduilla sain nähdä noita nuoria naisia — muutamia pahojen ihmisten kynsissä, toisia turmeltuneina ja hyljeksittyinä, toisia taas synnin taakkaa kantaen ilman vähintäkään hävyn tunnetta — tuli helvetti minulle kauhistuttavaksi todellisuudeksi ja sydämeni vuotaa verta näiden orvoksi jääneiden, hellien vanhempien lasten vuoksi.» Vasta pitkällisen tuskan ja vavistuksen ja rukousten jälkeen hän ryhtyi toimeen. Hänellähän ei ollut mitään omaisuutta, ja työtä hänellä oli jo ennestäänkin yllin kyllin. Mutta hän sai kokea, kuinka ihmeellisellä tavalla hänen rukouksensa tuli kuulluksi. Apulaisia ilmaantui ja rahaakin kertyi. Hänen onnistui pelastaa 300 tyttöä Mutta mihin hän nyt heidän kanssansa joutuisi? Poonassa he eivät saaneet olla, sillä pelättiin tarttuvia tauteja. Tässä suuressa hädässä hän yhtäkkiä muisti, että hän oli perinyt isältään kappaleen autiota maata seitsemän peninkulman päässä Poonasta etelään. Sinne hän antoi kaikessa kiireessä pystyttää telttoja ja ruohomajoja. Siellä syntyi pian suuri siirtokunta, joka sai nimen Mukti = pelastuksen koti. Hän sai mitä ihmeellisimmällä tavalla apulaisia ja varoja tähän suureen, uuteen työhönsä. Hyvin monet Sadanissa olevat tytöt tarjoutuivat noiden avuttomien pikkulasten kasvatusäideiksi. Lahjakkaimmat vanhemmista saivat muuttaa Sadaniin ja ottaa osaa opetukseen. Muktissa rakennettiin koti toisensa jälkeen. Uuden ankaran nälänhädän puhjetessa vuonna 1900 Ramabai läksi taas pelastustyötään harjoittamaan. Tällä kertaa hän ja hänen apulaisensa kokosivat 1800 leskeä ja orpoa; 1800 naista, joiden sielun ja ruumiin hoidosta Ramabain

piti nyt huolehtia. Tarvittiin todellakin uskoa sellaiseen työhön. Kuinka monta tuskassa läpivalvottua yötä, kuinka paljon vaivaa ja työtä se vaatikaan. Ramabai ei tahtonut koskaan tehdä velkoja. Hän antoi, mitä hän sai, mutta usein oli kassa tyhjä. Kaikki oli ruokittava, kaikille oli hankittava asunto. Usein täytyi työn olla seisahduksissa varojen puutteessa ja nälkäkuolema uhkasi. Mutta aina tuli apua jollakin tavoin. Ramabai kasvoi tehtäviensä mukana. Otettuaan alussa kristinuskon enemmän teoretiselta kannalta, niin sanoaksemme enemmän järjellään — korkeampana ja puhtaampana uskontona kuin hindulaisuus oli, tuli hänestä kristitty elämältään ja sielultaan, pyhän hengen täyttämä ihminen. Hänen uskonsa tuli yhä vahvemmaksi, hänen rukouksensa voimakkaammaksi eikä Jumalan kyvyllä auttaa tarvitsevia näyttänyt olevan mitään rajaa. Uusissa kodeissa Muktissa annettiin perinpohjaista kristinopin opetusta ja vähän väliä hänellä oli ilo saattaa suuria joukkoja kasteelle. Onnettomat, hyljeksityt raukat, joita siellä kasvatettiin, joutuivat kokonaan uuteen elämään. Ahkeruus ja työ, järjestys ja puhtaus on Muktissa vietetyn elämän luonteenomaisimpana piirteenä. Kaikki tytöt opetetaan pitämään huolta itsestään. Muutamat viljelevät maata ja valmistavat mausteita, toiset oppivat kutomaan tai kehräämään tai jotain muuta hyödyllistä työtä, lahjakkaimmat saavat läpikäydä koulun Poonassa ja sitten opiskella edelleen. Aamusta iltaan on päivä täynnä työtä, mutta myöskin rakkautta. Siellä eletään yksinkertaista, mutta onnellista elämää.

Ramabai itse kirjoittaa tästä: »Pienestä tilapäisluontoisesta alusta on Muktin koulu kasvanut suureksi ja pysyväksi laitokseksi. Ne kolmesataa tyttöä, jotka pelastettiin nälkävuonna 1897, ovat saaneet siellä opetusta kristinopissa ja maallisissa aineissa. Nämä lapset ovat monien rukousten lapsia; paljon rakkautta ja paljon työtä on heihin uhrattu ja ilolla voin minä totuudenmukaisesti todistaa, että työ ei ole mennyt hukkaan. Ilomme on ylitsevuotavainen nähdessämme kuinka nämä nuoret kasvavat hyvässä ja osoittavat ansainneensa sen työn ja rakkauden, mikä heidän hyväkseen on uhrattu.»

Mitä sitten tulee kaikista näistä sadoista tytöistä, jotka Ramabai on pelastanut? Vastatkaamme hänen omilla sanoillaan: »India on suuri maa ja kaikkialla vallitsee paljon tietämättömyyttä. — Minulle saapuu sadottain hakemuksia, joissa anotaan opettajattaria, raamattunaisia ja johtajattaria. Aivan yhtä paljon saapuu tiedusteluja nuorilta miehiltä, jotka haluavat sivistyneitä vaimoja. Kun oikea hetki on käsillä, ei ole vaikea löytää paikkoja ja koteja nuorille. Sydämeni huokaa ajatellessani niitä 145 milj. naista, joilta puuttuu tieto Jumalan rakkaudesta heihin. Kaikki mitä tässä maassa suoritetaan, on kuin pisara valtameressä. Se vähäinen jonka me saamme aikaan, ei kartuta sitä paljoakaan, mutta

jokainen lisä enentää sitä kuitenkin jonkun verran, niin että se lopulta voi tunkea läpi valtameren ja tulla elävän veden virraksi, joka antaa elämää ja iloa kansallemme.»

Hyvin monet ovat vaeltaneet Muktiin nähdäkseen siellä omin silmin, mitä indialainen nainen kristillisessä rakkaudessa on voinut aikaansaada. Kaikkiin on siellä näkemänsä tehnyt syvän vaikutuksen. Niin kuin entiset erämaat ovat muuttuneet viljaviksi vainioiksi, missä ihanat palmut huojuvat, missä kauniit istutukset ja pellot ilahduttavat silmää, niin ovat myöskin ihmiset siellä muuttuneet hyljeksityistä, halveksituista, tietämättömistä ja onnettomista kelvollisiksi ja hyviksi. Niin, Pandita Ramabain kodista on lähtenyt naisia, jotka ovat olleet kunniaksi maalleen ja joista on tullut laajalti tunnettuja ja arvossapidettyjä. Hänen kodistaan on tullut elämänuudistuksen välikappale, se on ollut todistamassa kristillisen rakkauden uudistavasta voimasta, niinkuin Ramabai itse on todistuksena siitä, kuinka rikkaaksi sellainen ihmiselämä voi tulla, joka antautuu kokonaan Jumalan palvelukseen.

Tämä merkillinen nainen, joka on tehnyt niin paljon maansa hyväksi, kuoli huhtikuun 5 päivänä 1922.

Toivioretkeläinen.

Hän oli nimeltään *Chundra Lela*, joka merkitsee: »Kuunsäteiden leikki». Leikkiä oli hänen elämänsäkin onnellisessa vanhempain kodissa. Isä kuului korkeaan kastiin ja oli etevä virkamies Nepalin riippumattoman valtakunnan rajahin — ruhtinaan — luona. Hän rakasti suuresti pientä tytärtään ja antoi hänen vastoin yleistä tapaa oppia lukemaan. Seitsemän vuoden ikäisenä hänet naitettiin samaan korkeaan kastiin kuuluvan nuorukaisen kanssa. Pikku morsian melkein menehtyi komeiden koristeiden painon alle ja monet, jotka hänet näkivät, kadehtivat hänen onnellista osaansa. — Mutta onni on Indiassakin pian haihtuva. Yhdentoista vuoden ikäisenä hän joutui leskeksi. Tosin hän ei ollut nähnyt puolisoaan muulloin kuin hääpäivänä, joten hän ei tuntenut mitään surua, mutta siitä huolimatta hänen elämänsä oli tuhottu. Hän kuului nyt niihin halveksittuihin ja hyljeksittyihin, joilla oikeastaan ei olisi ollut oikeutta elää. Kauniit koristeet, iloinen nauru ja valoisat toiveet eivät olleet enää häntä varten. Hänen elämänsä oli jo lopussa, vain ankaran katumuksenteon vuodet olivat jäljellä. Mutta Chundra Lela oli vielä edelleenkin vanhempiensa kodissa ja nämä koettivat huojentaa hänen kovaa kohtaloaan. Isä opetti häntä ja otti hänet mukaansa pyhiinvaellusretkilleen. Eräällä sellaisella matkalla hän sairastui ruttoon ja kuoli. Chundra Lela sai yksin palata kotiin.

CHUNDRA LELA

Kokonaisen vuoden ajan hän tutki pyhiä kirjoja. Mitä enemmän hän luki, sitä surullisemmaksi hän tuli. Hänen kaltaisellaan ei ollut enää mitään toivottavaa, hänen syntinsähän oli surmannut hänen miehensä. Oli olemassa vain yksi keino saada jumalien anteeksianto — täytyi vaeltaa neljään suureen temppeliin eri osissa Indiaa. Chundra Lela tahtoi koettaa sitä.

Peläten ettei hänen sallittaisi sitä tehdä, hän päätti paeta. Hän kokosi salaa koristeensa ja kalleutensa, sai taivutetuksi kaksi palvelijatartaan tulemaan mukaansa ja hiipi sitten eräänä pimeänä yönä vanhempiensa kodista. Hän oli silloin 14-vuotias.

Chundra Lela oli nyt toivioretkeläinen tuhansien muiden toivioretkeläisten joukossa, jotka vaeltavat ja vaeltavat Indian hehkuvan auringon alla. Hän noudatti tarkasti kaikkea, mitä pyhissä kirjoissa säädettiin. Koko ajan hän vaeltaessaan luki rukouksia, jokaiselle pyhälle paikalle hän pysähtyi rukoilemaan, hän kylpi pyhissä lammikoissa ja papeille hän antoi runsaita lahjoja. Hänen ensimäinen päämaalinsa oli Jagganath jumalan temppeli Itä-Indiassa. Matkalla sinne hän kulki Kalkutan kautta ja otti osaa suuriin juhliin Kali jumalattaren kunniaksi, tuon verisen jumalattaren, jota palvotaan verisin uhrein ja villin elein. Siellä tunkeili tuhansittain ihmisiä. Jumalattaren kamala, verin tahrittu kuva, onnettomien teurasuhrien surkea määkinä, veren löyhkä, pappien kovaääniset huudot ja rukoilijain villit tanssit, samalla kun he voitelivat alastomat ruumiinsa tuhkalla ja verellä, tekivät Chundra Lelaan kamalan vaikutuksen — mutta niinhän sen piti ollakin. — Hän kulki ja kulki. India on suuri maa. Kului viikkoja ja kuukausia ennenkuin hän saapui ensimäiseen päämaaliinsa. Matkan varrella hän näki paljon pyhiinvaelluselämän kurjuutta. Hän näki monen sortuvan ja jäävän makaamaan tien oheen pääsemättä perille kaipauksensa päämaaliin, mutta kukaan ei välittänyt heistä, kukin ajatteli vain itseään ja kiiruhti edelleen.

Jagganath merkitsee maailman Herraa. Tätä muodotonta, iljettävää, mustaa kivikuvaa palvotaan yli koko Indian. Hänen kunniakseen

on rakennettu monikerroksinen erittäin komea temppeli. Hänen syntymäpäivänään hänelle uskolliset joukot vetävät häntä jättiläisvaunuissa suuren temppelitorin ympäri. Kaikki ovat niin innoissaan saadakseen vetää köysistä, että monia tallataan kuoliaaksi. — Chundra Lela rukoili ja uhrasi. Hän antoi lehmän papeille ja kulki edelleen Ram jumalan temppeliin, joka sijaitsee aivan Etelä-Indiassa. Ram jumala on yksi Indian sankarijumalista ja hänen temppelinsä on laajalti tunnettu loppumattomista, komeista pylväskäytävistään. Sielläkin Chundra Lela rukoili, antoi lahjoja ja osti amuletteja, jonka jälkeen hän vaelsi luodetta kohti Krishna jumalan temppeliin. Krishna on Indian suosituin jumala, ja juuri tämä Krishnan temppeli, joka tarun mukaan on rakennettu yhtenä ainoana yönä sille paikalle, missä hän laskeutui maan päälle, on erikoisen pyhä. Se on tosin koristeltu mitä siveettömimmillä kuvilla, mutta siellä rukoilemalla saa kuitenkin synteinanteeksiantamuksen ja pyhyyden. Chundra Lela ei kuitenkaan saavuttanut rauhaa, mutta hän ajatteli: »olen aivan liian kärsimätön, vielähän on jäljellä yksi temppeli», ja niin hän vaelsi edelleen. Tällä kertaa kulki tie pohjoista kohti. Ylhäällä Himalajan huippujen keskellä on kuuluisa Vishnun temppeli. Se oli nyt hänen matkansa päämaali. Hän vaelsi halki Indian kuumien tasankojen, hän samosi kohti Himalajan ylänköjä, kunnes saapui ikuisen lumen maille. Hän haavoitti kätensä ja jalkansa kiivetessään jyrkkiä polkuja ylös ja hän kärsi vilua sanomattomasti. Vihdoin hän saapui temppeliin ja noudatti siellä huolellisesti mitä ankarimpia määräyksiä. Hän ryömi useita kertoja temppelin ympäri ja makasi tuntikausia rukoillen jumalankuvan edessä. Lopulta hän ei jaksanut enempää. Raskain sydämin hän kulki takaisin saman vaikean tien. Matka ei ollut raskas sen vuoksi, että hänen ruumiinsa kärsi, vaan sen vuoksi, että hänen sydämensä ei ollut saavuttanut kaipaamaansa rauhaa, sen vuoksi että kaikkien näiden vuosien vaivalloiset pyhiinvaellusmatkat näyttivät hänestä turhilta. Kun hän taas saapui tasangolle, vaelsi hän pitkin pyhän Ganges virran juoksua. Hän tuli sille erityisen pyhälle paikalle, missä Ganges ensimäisen kerran kohtasi maan, silloin kun se lähetettiin alas taivaasta. . Siellä kokoontuu hindujen uudenvuodenjuhlan aikana miljoonittain ihmisiä. Kaikki ovat niin innoissaan päästäkseen ensimäisenä kylpemään joessa, että sadottain tallataan kuoliaaksi. Mutta mitä se tekee, hehän saavat kuolla pyhällä paikalla. Chundra Lelakin kylpi, ja hän heitti toisten tavoin kukkia virtaan. Hän näki koko virran olevan ylt'yleensä kukkien peitossa, näki niiden virtaavan pois ja ajatteli: »Niin on minunkin sydämeni laita, se on synkkä kuin virta».

Siellä hänen uskolliset palvelijattarensa sairastuivat ja kuolivat. Chundra Lela ei tiennyt, mitä hän nyt tekisi. Aivan yksin hän ei voinut vaeltaa eikä hänellä ollut enää mitään uskoa — ei mitään toivoa. Hän

liittyi muutamiin toivioretkeläisiin, jotka olivat matkalla Jagganath jumalan temppeliin — hänelle oli samantekevää, minne hän meni.

Matkalla he yöpyivät erääseen metsään, ja muuan ruhtinas, joka asui lähellä, lähetti toivioretkeläisille ruokaa sillä tavoin »kootakseen ansioita». Chundra Lela ei tahtonut ottaa vastaan ruokaa, hän kuului korkeaan kastiin eikä voinut syödä sellaista ruokaa, jota muut olivat valmistaneet, eikä hän ollut myöskään tottunut kerjäämään. Kun ruhtinas sai kuulla puhuttavan hänestä, heräsi hänen uteliaisuutensa ja hän lähetti noutamaan häntä. Hän teki ruhtinaaseen voimakkaan vaikutuksen ja kuultuaan, että Chundra Lela kuului brahmiinien sukuun, pyysi hän häntä jäämään ja opettamaan heitä.

Chundra Lela suostui. Yli seitsemän vuotta hän oli nyt vaeltanut, ja hän saattoi yhtä hyvin jäädä sinne kuin jatkaa pyhiinvaelluselämäänsä. Hänen elämässään tapahtui siten muutos. Hän sai oman palatsin ja useita palvelijoita, kaikki osoittivat hänelle mitä suurinta kunnioitusta ja hänellä oli kaikkea, mitä hän saattoi toivoa. Mutta hänen sydämensä oli yhtä levoton, ja kun muutamia vuosia oli kulunut, ei hän enää voinut jäädä sinne. Hänen täytyi tehdä vielä viimeinen yritys saadakseen rauhan ja jumalten mielisuosion — hän tahtoi tulla fakiiriksi.

Ja niin hän etsi joukon fakiireja ja teki fakiirilupauksen kolmeksi vuodeksi. Hän tahri hiuksensa tuhkalla ja lehmänlannalla, pukeutui nahkoihin ja istuutui maahan neljän tulen keskelle. Niin hän istui helkuvassa, polttavassa kuumuudessa liikkumattomana koko päivän. Yöllä hänellä oli tapana seisoa vyötäisiin asti vedessä ja lakkaamatta hokea jumalten nimiä, samalla kun hän siirsi helmiä helminauhassaan. Yhtenä ainoana yönä hän saattoi siten ehtiä mainita 108,000 jumalannimeä. Välistä hän huusi: »Oi jumala, jos sinä olet olemassa, niin anna minulle jokin merkki siitä, että sinä olet kuullut minun rukoukseni» — »mutta kuinka paljon tahansa minä huusinkaan, ei kukaan koskaan vastannut», kertoi hän myöhemmin. Yöt olivat niin sietämättömiä, että hän tuskin jaksoi kestää kunnes aamu valkeni.

Häntä pidettiin nyt pyhänä ja toivioretkeläiset kävivät mielellään hänen luonaan ja tarjosivat hänelle lahjoja, mutta hän nautti ainoastaan vähän hedelmiä ja vettä. Eräänä päivänä hänen luokseen saapui Assamin kuningatar, joka kertoi omassa maassaan olevasta ihmeellisestä, pyhäksitekevästä temppelistä. Chundra Lelassa heräsi heti uusi toivo ja hän päätti matkustaa sinne. Ihmeellisessä temppelissä oleva jumalankuva vuodatti verta kerran vuodessa ja se, joka silloin riensi sinne ja kastoi kangaskappaleen vereen, puhdistui kaikista synneistään. Chundra Lela odotti kärsivällisyydellä tuota pyhää hetkeä; hän saapui hiukan liian aikaisin — mutta kuitenkin parahiksi nähdäkseen, kuinka papit kaatoivat vuohen verta jumalan päälle. Tämä järkytti hänen uskonsa

pappeihin, ja kun hän nyt oli saanut silmänsä auki, huomasi hän vähän väliä uusia petoksia, joilla nämä houkuttelivat herkkäuskoista kansaa. Sitten kun hän itse oli antanut pois kaiken omaisuutensa papeille eikä hänellä ollut enää mitään annettavaa, sysäsivät he kitsaudessaan hänet luotaan. Pyhät paikat ja ihmeitätekevät jumalat olivat ainoastaan niitä varten, jotka voivat antaa runsaasti lahjoja. Kun nuo kolme fakiirivuotta olivat kuluneet umpeen, kylpi Chundra Lela Ganges virrassa ja heitti pukunsa virtaan. »Nyt olen koettanut kaikkea, niitä ihminen voi koettaa, ja kuitenkin olen yhtä köyhä ja onneton», sanoi hän. Hänen sydämessään ei ollut mitään toivoa. Silloin oli kulunut 14 vuotta siitä, kun hän eräänä pimeänä yönä oli lähtenyt kotoaan etsimään rauhaa ja anteeksiantamusta.

Ansaitakseen elatuksensa hän asettui erääseen kaupunkiin ja alkoi opettaa naisille pyhiä kirjoja. Hän sai paljon oppilaita ja hänen pyhyyttään ja viisauttaan pidettiin hyvin suuressa arvossa, mutta itse hän ei uskonut siihen mitä opetti. Kaikki kallisarvoiset amulettinsa hän heitti pois — »minua ne eivät koskaan ole auttaneet», sanoi hän.

Kun Chundra Lela meni kerran käymään erään oppilaansa luona, joka vastikään oli mennyt naimisiin ja muuttanut toiseen kaupunginosaan, tapasi hän hänet lukemassa tuntematonta kirjaa. »Mikä kirja se on», kysyi Chundra Lela. »Se on pyhä kirja», vastasi tyttö, »olen saanut sen eräältä vieraalta opettajalta, ja he sanovat, että siinä on pelastuksen tie». Se kiinnosti kovasti Chundra Lelan mieltä. Hän ei malttanut odottaa seuraavaan päivään, jolloin vieraat opettajat olisivat tulleet käymään tytön luona, vaan riensi heti heidän luokseen ja osti kirjan. Ja niin hän alkoi tutkia raamattua. Hän luki ja luki. Kaikkea hän ei ymmärtänyt, mutta se teki häneen syvän vaikutuksen ja hän kiintyi siihen niin, että luki koko yön. Eikö siellä ollutkin ihmeellisiä sanoja Jumalasta, joka rakasti ihmisiä, joka lähetti oman poikansa heitä pelastamaan ja joka oli isä. Ne olivat uusia ja ihmeellisiä ajatuksia. — — - Seuraavana päivänä hän alkoi lukea oppilailleen raamattua. »Mikä uusi kirja sinulla on», kysyivät he. »Se on paras kirja, mitä milloinkaan olen lukenut», vastasi hän, »nyt tahdon lukea vain siitä». Pian tuli kuitenkin tunnetuksi, että Chundra Lela opetti raamattua. Se herätti paljon suuttumusta ja johtavat miehet tulivat kieltämään häntä sitä tekemästä. Hän ei kuitenkaan antanut säikyttää itseään. »Teidän pitäisi kaikkien lukea sitä kirjaa», sanoi hän levollisesti. Chundra Lela kävi myös lähetyssaarnaajien luona, joiden kanssa hänellä oli pitkiä keskusteluja, ja vihdoin hän otti osaa kristilliseen jumalanpalvelukseen. Hänelle joka koko ikänsä oli palvonut useita jumalia, oli tämä aivan uusi elämys. Tämän jumalanpalveluksen yksinkertaisuus, sydämellisyys ja hiljaisuus vaikutti häneen valtavasti, niin erilainen kuin se olikin verrattuna siihen, mihin

hän oli tottunut. Hän pyysi saada tulla kastetuksi. »Ajattelehan mitä se merkitsee», sanoivat lähetyssaarnaajat. »Nyt sinua kaikki rakastavat ja kunnioittavat, vieläpä pitävät pyhänä, sitten sinua tullaan vihaamaan, halveksimaan ja hyljeksimään ja sinä menetät toimeentulosi». Mutta Chundra Lela vain hymyili. Eikö hän ollut kieltäytynyt kaikesta ja kärsinyt kaikkea löytääkseen Jumalan; pelkäisikö hän siis nyt seurata häntä, kun oli hänet vihdoinkin löytänyt! Oppineet brahmiinit siinä kaupungissa joutuivat kuohuksiin kuultuaan, että hän aikoi tulla kristityksi. He m. m. uhkasivat hänen henkeään ja kiihoittivat kansaa häntä vastaan, mutta kun hän pysyi järkkymättömänä ja hädässään pakeni lähetyssaarnaajain luo, hylkäsivät he hänet — häntä ei ollut enää olemassa heidän silmissään.

Ja niin koitti onnellisin päivä Chundra Lelan elämässä, kun hänet kastettiin. Hän oli silloin noin 30-vuotias. Hän alkoi heti julistaa muille sitä iloa ja rauhaa, jonka hän oli saavuttanut eikä välittänyt vähääkään siitä ivasta ja vastustuksesta, niistä vaivoista ja kärsimyksistä, jotka tulivat hänen osakseen. Tuskin oli sitä taloa kaupungissa, jossa hän ei olisi käynyt. Hän päätti lähteä taas pyhiinvaellusmatkalle. Kaikilla niillä pyhillä paikoilla, missä hän ennen oli turhaan palvonut jumalia, tahtoi hän nyt uudelleen käydä todistaakseen kaikkialla elävästä Jumalasta. Hänen ystävänsä lähetyssaarnaajat pyysivät häntä säästämään itseään, mutta hän vastasi: »Kolmekymmentä vuotta olen tuhlannut vääriä jumalia palvellessani, eikö minun nyt pidä käyttää sitä aikaa, mikä minulla on jäljellä, palvellakseni totista Jumalaa».

Ja niin hän läksi taas vuosia kestäville pyhiinvaellusmatkoille. Mutta kuinka erilaista olikaan kaikki entiseen nähden. Nyt hän oli puhdas ja miellyttävä ja hänen kasvonsa loistivat rauhaa. Hänellä oli ihmeellinen kyky voittaa ja kiehtoa kaikenkaltaisia ihmisiä. Yhtenä päivänä hän istui keskellä kirjavaa joukkoa basaarissa ja kaikki kuuntelivat henkeänsä pidättäen hänen puhettaan, ja toisena päivänä hän istui jonkun ruhtinattaren jalkojen juuressa tahi oppineiden miesten parissa, jotka tosin ensin pitivät arvoansa alentavana puhua naisen kanssa, mutta unohtivat sen pian hänen suuren oppineisuutensa ja loistavan kaunopuheisuutensa vuoksi. Hänhän osasi kaikki pyhät kirjoitukset ulkoa ja osasi paremmin kuin kukaan muu vastata heidän vastaväitteisiinsä ja puhua siitä totuudesta, jonka hän oli löytänyt kristinuskosta. Usein häntä vainottiin. Papit kiihoittivat kansaa häntä vastaan ja heittivät kiviä hänen jälkeensä, mutta hän ei heitä koskaan pelännyt ja hänen rohkeutensa teki heidät aseettomiksi. Hän kulki päivät pitkät polttavassa kuumuudessa. Kun hän iltaisin pääsi perille johonkin kylään, oli hän usein väsymyksestä, nälästä ja janosta sairas, mutta jos vain tuli jokukin, joka tahtoi kuunnella, unohti hän kaiken saadessaan todistaa Herrastaan ja Vapah-

tajastaan. Hänen innostuksensa ja se rakkaus, joka hänestä säteili kaikkia kohtaan, ei voinut olla tehoamatta kehenkään — hän teki kaikkiin unohtumattoman vaikutuksen ja useampi kuin yksi tuli hänen kauttaan kristityksi. Erikoisesti hän haki halveksittuja ja hyljättyjä. Spitalitautisille hän vei toivoa ja valoa heidän kurjuuteensa ja toivottomuuteensa.

Niin hän vaelsi ympäri koko Indian, kunnes hänen hiuksensa tulivat valkoisiksi, hänen selkänsä kumaraksi ja ruumiinsa yhä raihnaisemmaksi. Mutta sielu oli edelleen yhtä voimakas ja elävä. Niin pian kuin hän kuuli puhuttavan jostakin etsivästä ja ikävöivästä ihmisestä, ei hän rauhoittunut ennen kuin oli saanut puhua hänen kanssaan. Hän kävi myöskin kotimaassaan Nepalissa, jonne valkoisilta oli pääsy kielletty. Hän oli ensimäinen, joka siellä julisti Jumalasta ja hänen rakkaudestaan ja hän sai käännytetyksi oman veljensä. Tämä ei uskaltanut tunnustautua julkisesti kristityksi, mutta kuolinvuoteellaan hän kutsutti luokseen Chundra Lelan ja pyysi, että tämä kastaisi hänet. Kun siellä ei ollut yhtään kristittyä pappia koko maan rajojen sisäpuolella, suostui Chundra Lela pyyntöön ja hänen veljensä kuoli rauhassa.

Chundra Lela sairastui yhä useammin ja hänen ystävänsä lähetyssaarnaajat pyysivät häntä säästämään itseään. He tahtoivat rakentaa hänelle asunnon, jossa hän olisi saanut levätä, mutta hän vastasi: »Mitäpä minä tekisin talolla, minun paikkani on maanteillä; siellä minä tahdon todistaa Kristuksesta kansalleni. Siellä minä kerran kuolenkin.» Vihdoin hän kuitenkin suostui ottamaan vastaan talon, mutta sen piti olla suuressa teiden risteyksessä, mistä pyhiinvaeltajat kulkivat ohi, jotta hän sieltä pääsi heidän puheilleen. Hän sai mitä toivoi. Viimeiset vuotensa hän vietti siellä, sillä hän ei jaksanut enää kulkea. Vielä sairasvuoteellaankin hän sai käännetyksi monta, jotka hänen itsensä tavoin olivat kerran vaeltaneet toivottomina pitkiä, vaivalloisia pyhiinvaellusteitä.

Uudenaikainen India.

India elää nykyään kuten idän muutkin sivistysmaat nopean kehityksen aikakautta; siellä on käynnissä niin voimakas ja perinpohjainen uudestaansyntymisprosessi, että länsimaan kansat eivät koskaan ole sellaista kokeneet. Neljätuhatta vuotta tai enemmänkin se on seurannut kehityslinjaa, joka on ollut määritelty jokaista yksityiskohtaa myöten; ja nyt se äkkiä taittuu, uutta asetetaan tilalle joka kohdassa.

Rautatiet, posti ja sähkölennätin risteilevät kaikkialla maassa ja levittävät uutta aikaa. Indian rautatieverkko kuuluu maailman ensimäisiin ja sitä käytetään tavattomasti — vuonna 1906 sillä matkusti yli

271,000,000 matkustajaa. Uudenaikainen hallinto, lainkäyttö ja opetus luovat uuden kulttuurin ja uudenaikaisia mielipiteitä. Vanhan Indian perustukset vapisevat, mutta ne ovat vielä lujat, ne pohjautuvat monituhatvuotiseen uskoon ja tapoihin. Niin taittuu uusi vanhaa vastaan uudenaikaisessa Indiassa. Nuorten täytyy rakentaa siltoja vuosituhansien välille ja länsimaisen ja itämaisen kulttuurin välille eikä vain kahden sukupolven yli niinkuin meillä. Onko siis ihme, jos taistelu muodostuu ankaraksi ja usein saa kaikki hämmennyksiin.

Niin erilaisia ja monivivahteisia kuin nämä uudet liikkeet, joita Indiassa esiintyy, ovatkin, on niillä kuitenkin erinäisiä yhteisiä piirteitä. Saattaisi eroittaa kolme päätekijää: 1) *länsimainen kulttuuri*, 2) *voimistunut kansallistunto*, 3) *uskonnollinen perussävy*.

Meidän päiviemme levoton ja kuohuva »uudenaikainen» India on sen länsimaisen kulttuurin tuote, joka viime vuosisadan kuluessa yhä enemmän pääsi tunkeutumaan Indiaan. Se ei ole vain länsimaisen mallin mukaan uudelleen muodostanut vanhaa Indiaa ulkonaisessa suhteessa, se on myös muuttanut oikeuskäsityksen, yhteiskuntaelämän, kasvatuksen ja koko elämänkatsomuksen, se juuri on herättänyt Indian tietoisuuteen itsestään ja antanut sille voimaa puolustaa omaa erikoislaatuisuuttaan tätä länsimaista kulttuuria vastaan. Indialla ei ollut mitään kansallistuntoa ennen sen joutumista kosketuksiin länsimaiden kanssa.

Nyt on kansallishenki tullut niin voimakkaaksi, että sen voi sanoa muodostavan loimet siinä kankaassa, jota nuori India kutoo. Venäläis-japanilainen sota muodostui Indialle niin kuin kaikille idän kansoille sytyttäväksi kipinäksi. Vanha toimettomuus ja välinpitämättömyys katosi. Uusi luku maailmanhistoriassa alkoi. Idän kansat tulivat tietoisiksi itsestään, erikoislaatuisuudestaan ja paikastaan historiassa. Niin voimakas on tämä uusi liike, että vuodesta 1901 on ilmestynyt joka vuosi uusia ohjelmia, alinomaa ilmennyt uutta innostusta. Eräs lähetyssaarnaaja, joka juuri niihin aikoihin oli ollut poissa Indiasta yhden vuoden, sanoi että hän sinne palattuaan ei ollut ollenkaan selvillä tilanteesta. Kaiken tämän uuden polttopisteenä on isänmaa.

Täten on koko kasvatuslaitos muuttunut ja tullut enemmän kansalliseksi. Duffin ja hänen seuraajiensa suuri virhe oli siinä, että he kiinnittivät niin vähän huomiota erikoisesti indialaiseen. India tahdottiin tehdä länsimaiden jäljennökseksi. Niin ei ole enää; yhä enemmän otetaan nyt jo huomioon kansallinen historiassa, kielessä, taiteessa ja kirjallisuudessa.

Tämä voimakas kansallishenki on pukeutunut kauniisiin, usein vaikuttaviin muotoihin. N. k. Swadesiliike (oma maamme) on koettanut luoda voimakkaan kansallisen talouselämän, se on perustanut omia pankkeja, laivayhtiöitä, sanomalehtiä y. m. Se on myös pannut käyntiin

suuremmoisen yhteiskunnallisen työn. Suuria kouluja ja kollegioita kansallista kasvatusta varten on perustettu. Usein saavat niiden opettajat tyytyä 60 puntaan vuodessa, jotavastoin he valtionkouluissa voisivat saada 500 puntaa. Kuitenkaan ei koskaan ole puutetta lahjakkaista, innokkaista opettajista ja tulokset ovat usein paremmat kuin valtion oppilaitoksissa. Tähän liikkeeseen kuuluu myös se merkillinen yhdistys, joka on ottanut nimekseen »*Indian palvelijat*» ja joka on perustanut suuren laitoksen Poonaan. Tämän seuran jäsenet ovat yleensä loistavalahjaisia miehiä, jotka ovat suorittaneet korkeita tutkintoja. Kaikki he omistavat elämänsä Indian palvelukseen aivan vähäpätöisestä palkasta tahi kokonaan ilmaiseksi. Sittenkun he ovat valmistuneet huolellisten opintojen jälkeen, lähtevät he kyliin kansan keskuuteen. He auttavat ja opettavat talonpojille maanviljelystä, terveydenhoitoa, säästäväisyyttä ja politiikkaa, he taistelevat ruttoa ja nälänhätää vastaan, koettavatpa vielä kohottaa kastittomiakin. Joka vuosi lisääntyvät kansalliset liikkeet Indiassa, yhä voimakkaampana kuuluu huuto: India indialaisille, yhä määrätietoisemmin työskennellään Indian vapauttamiseksi »englantilaisten hirmuvallasta».

Tällä voimakkaalla kansallishengellä on myöskin nurja puolensa, nim. voimakas epäluulo, jopa vihamielisyys kaikkea ulkomaista kohtaan, mikä tekee varsinkin lähetystyön Indiassa vaikeammaksi ja vaarallisemmaksi kuin koskaan ennen.

Tämä ilmenee parhaiten heidän uudenaikaisissa uskonnollisissa reformiliikkeissään, joita on niin monta. *Uskonnollinen perussävy* esiintyy jyrkkänä. Kaikki liikkeet Indiassa saavat enemmän tai vähemmän uskonnollisen värityksen. Kun uusi aineellinen kulttuuri ensin voitti jalansijaa, tuntui uskonnolla olevan toisarvoinen merkitys, mutta pian huomattiin, että »Indian sydän on muuttumattomasti uskonnollinen eikä voi ymmärtää mitään, mitä ei esitetä uskonnollisissa muodoissa» — kuten eräs sen johtavista ajattelijoista on sanonut. Hän sanoo edelleen: »Me tunnemme nyt kaikki uuden uskonnollisen virikkeen tarvetta, jos mieli kansallisliikkeen mennä eteenpäin. — — Meidän kansalliset ajattelijamme eivät ensin pitäneet väliä tästä perustosiasiasta ja me itse olemme vasta alkaneet huomata sen täyden merkityksen. Mutta mikä se uusi uskonto, joka voi pitää koossa Indian, tulee olemaan, siitä meillä ei ole aavistustakaan. Hindulaisuus ei voi koskaan sitä tehdä, eikä islamkaan; mikään vielä eklektisempi uskonto kuten teosofia ei voi meitä auttaa. Mahdollisesti tahdotaan sanoa, että kristinusko on tulevaisuuden uskonto, ja me täällä Indiassa kohotamme todellakin katseemme jännittyneinä sitä kohti, kuten myöskin japanilaiset tekevät. Mutta kristinusko nykyisessä muodossaan ei houkuttele meitä, vaikka sen oppi sellaisena kuin se esitetään vuorisaarnassa on kaunis ja täysin indialainen. Me toivomme

ja odotamme uutta uskonnollista virikettä. Kun se tulee, annamme sille tunnustuksen ja käännymme sitä kohti, ja nykyiset vaikeutemme ja pettymyksemme ovat silloin lopussa.»

Nämä sanat ovat erittäin merkitseviä. Ne osoittavat, miten voimakas uskonnollinen tarve on ja miten vaikeaa kristinuskon on kuitenkin voittaa Indiaa. Uskonnollisia kysymyksiä pohditaan innokkaasti. Vieläpä nekin, jotka ennen ovat kannattaneet uskonnotonta opetusta, huomaavat nyt että se on mitä vakavin vaara, joka uhkaa tuhota luonteet. Indian ylioppilaista tulee kuitenkin harvoin ateisteja; he omaksuvat usein heikosti ateistisen kannan. He ovat uskonnollisessa suhteessa hapuilevia, epävarmoja ja kärsivät paljon tästä epävarmuuden tilasta. Se on heille sietämätöntä. Miten syvää uskonnollinen harrastus on, näkyy myöskin siitä suuresta määrästä kirjoja ja lentokirjasia, jotka vuosittain ilmestyvät Indiassa ja käsittelevät uskonnollisia kysymyksiä. Ja kuitenkin niiden kanta on hyvin harvoin kristinuskonvastainen. Tällä ei ole niinkään vähäinen merkitys. Melkein kaikki uudenaikainen uskonnollinen ajattelu Indiassa on -- tietäen tai tietämättään — kristillisyyden värittämää, mutta vain harvat tulevat kokonaan ja ratkaisevasti kristityiksi. Päinvastoin uudenaikainen uskonnollinen ajattelu pyrkii mieluummin takaisin Indian klassilliseen uskonnolliseen aikaan, Vedan ja Upanishadan ja kaiken sen syvimmän ja parhaimman lähteille, mitä heidän suurimmat uskonnolliset ajattelijansa ovat heille antaneet. Näitä kirjoja tutkitaan, selitetään ja syvennetään kristillisellä ajattelulla ja sitten niitä käytetään aseena kristinuskoa vastaan.

Indiassa on syntynyt uskonnollinen uudistusliike toisensa jälkeen, joita kaikkia on elähyttänyt voimakas indialainen kansallishenki, ja heidän klassillisen uskonnollisen kirjallisuutensa liioiteltu kunnioittaminen, jopa yliarvioiminen; tähän kirjallisuuteen he kuten sanottu lisäävät syviä, kristillisiä ajatuksia, samalla kun he koettavat selittää olemattomaksi sen, mikä on loukkaavaa ja vastenmielistä. Niin teki esimerkiksi Swami Vivekananda, joka 1890-luvulla teki loistavaa propagandaa Amerikassa Indian alku-uskonnon hyväksi tai Dayanand, Arya—Samadj seuran perustaja, joka väitti että kaikki uudenaikaiset keksinnöt, rautatiet, sähkölennätin y. m. ovat Vedassa. Useiden europalaisten tiedemiesten suuri innostus Vedaan ja Indian vanhaan filosofiaan on paljon vaikuttanut siihen, että indialaiset ovat antaneet sille liian suuren merkityksen, samalla kun se on myös vahvistanut heidän itsetuntoaan. Heidän ja teosofien kirjoituksia luetaan mielellään ja loppuponneksi tulee: »Minkä vuoksi kristittyjen tarvitsee tulla opettamaan meitä, heidän tulee päinvastoin oppia meiltä».

Huomattavimmat näistä uskonnollisista seuroista ovat *Brahmo-Samadj* ja *Arya-Samadj*. Brahmo-Samadj on vanhin; sen perusti Duffin

ystävä, jalo Ram Mohan Roy. Loistoaikansa sillä oli vuosina 1857—84 kuuluisan johtajansa Keshab Chunder Senin aikana, joka hämmästytti koko maailmaa loistavalla kaunopuheisuudellaan, suurella lahjakkaisuudellaan ja haltioituneella Kristuksen ihailullaan. Brahmo-Samadj perustettiin epäjumalanpalvelusta, monijumalisuutta ja uskonnollisia väärinkäytöksiä vastaan ja se on aina ollut ystävällisissä suhteissa kristinuskoon. Sen vaikutus on nyt saanut väistyä Arya-Samadj seuran tieltä mikä on tekijä, jota ei sovi jättää huomioonottamatta Indian uudenaikaisessa yhteiskunnassa. Siihen kuuluu tuhansittain sivistyneimpiä ja lahjakkaimpia nuoria miehiä ja se on ulottanut vaikutuksensa laajalle sivistyneiden rivien ulkopuolellekin, mikä ei koskaan onnistunut Brahmo-Samadj seuralle. Siinä on kristillinen vaikutus vähäisempi, onpa Arya-Samadj suorastaan kristinuskonvastainenkin. Se tahtoo elvyttää eloon alkuperäisen, epäjumalanpalvonnasta puhdistetun hindufilosofian ja vedaopin ja se harjoittaa voimakasta propagandaa. Se on tehnyt kristilliselle lähetykselle suurta haittaa Penjabissa ja Keskimaakunnissa.

Jäsenten epäitsekäs yhteiskunnallinen työ köyhien keskuudessa ja heidän suuret sivistyslaitoksensa ovat ihailtavia. Hardwarissa heillä on suuri yliopisto, missä opettajat palavalla innostuksella antavat oppilailleen erinomaisen kasvatuksen ja innostavat heitä kulkemaan ympäri maan seuran apostoleina. He harrastavat kaikenlaista yhteiskunnallista työtä, joka voi kohottaa ja yhdistää kansaa. Heidän ohjelmassaan on naisten vapautus ja kasvatus, kastilaitoksen hävittäminen y. m.

Indiassa on niin suuri joukko erilaisia reformiliikkeitä, ettei niitä kaikkia voi edes nimeltä mainita. Yksinpä muhammedilaistenkin keskuudessa on syntynyt merkillinen ja huomattava sivistysliike, n. k. Aligarhiliike, joka on perustanut huomattavan yliopiston. Indialle luonteenomaista on eklektinen piirre, itämaisen ja länsimaisen, kristinuskon, buddhalaisuuden ja hindulaisuuden sekoitus. On hyvin tavallista, että Kristus tunnustetaan avatariksi, jumaluuden ilmenemismuodoksi, ja evankeliumeja selitetään hyvin eriskummallisella tavalla. Siellä on mitä omituisimpia lahkoja, niinpä esimerkiksi eräskin, joka palvoo raamattua epäjumalana ja eräs toinen, joka vuorotellen käyttää kristillisiä, hindulaisia ja teosofisia hymnejä.

Sen vuoksi kai teosofialla on ollutkin niin suuri menestys Indiassa, — Indiahan onkin oikeastaan sen kotimaa. On kuitenkin epävarmaa, voiko sitä laskea reformiliikkeisiin — se vaikuttaa yhtä paljon jarruttavasti esimerkiksi hyväksymällä kastilaitoksen. Kristinuskoa ja lähetystä kohtaan se on erittäin vihamielinen ja on hyvin paljon vaikuttanut siihen, että ihmisten sydämet ovat kääntyneet kristinuskosta hindulaisuuteen. Kohottamalla usein aivan aiheettomasti Vedan ja Indian uskonnollisen kirjallisuuden pilviin saakka, se on tullut niin suosituksi.

Huomattavana piirteenä näissä erilaisissa uudenaikaisissa suunnissa on juuri vanhemman »puhtaan» hindulaisuuden ylenmääräinen arvossapitäminen ja epäluuloisuus, melkeinpä vastenmielisyys kristinuskoa kohtaan. Onpa sellaisiakin, jotka eivät edes tyydy pitämään Indian vanhoja uskontoja parhaina Indialle, vaan arvelevat että ne voisivat pelastaa koko maailman. India on, sanovat he, henkisesti aineellisen Euroopan yläpuolella. Indialainen henki on voittava maailman. Indialaiset arvostelevat myös paljon ja terävästi kristinuskoa sellaisena kuin he näkevät sen Indiassa ja Euroopassa, ja tätä arvostelua kärjistävät kaikki ne antikristilliset kirjat ja lentolehtiset, sekä europalaiset että indialaiset, joita innokkaasti levitetään ja luetaan. Tavallisimmat huomautukset ovat, että se epäkansallistuttaa Indian, sillä on ulkomainen leima ja se vieraannuttaa tunnustajansa maastaan ja sen elämästä. Se saa heidät hylkäämään ei vain isiensä uskonnon vaan myöskin heidän elintapansa traditionsa, tottumuksensa y. m. Jossakin määrin se on totta, mutta on myöskin esimerkkejä siitä, kuinka juuri kristityistä on tullut kansallisten liikkeiden johtajia ja kuinka juuri kristillisissä kirkoissa alkaa herätä voimakas kansallinen elämä. — Vielä vaarallisempi on eräs toinen huomautus: kristinusko ei ole tehnyt kristittyjä kansoja paremmiksi. Kristinuskonvastaiset sanomalehdet kuvaavat räikein värein huonoa elämää n. k. kristillisissä maissa ja lisäävät aina saman loppuhuomautuksen: »Tällaista on kristinusko saanut aikaan näissä maissa!» Se mitä he itse näkevät n. k. kristittyjen elämässä ei ole rohkaisevaa. Kristinusko tuomitsee kastin, mutta eivätkö kristityt itse rakenna kastia: valkoisen rodun kastin? Moni hindu, joka on kääntynyt kristinuskoon, on ihmetyksellä ja katkeruudella huomannut, että hän on ollut »hylkiö» kristittyjen veljiensä joukossa. Uudenaikaiset indialaiset ovat tavattoman arkoja tässä suhteessa, he seuraavat ja selittelevät kaikkia valkoisten tekoja, sanoja ja lausuntoja ja niissä esiintyy paljon sellaista, mikä loukkaa heitä. Muuan lähetyssaarnaaja, joka kerran moitti erästä sivistynyttä brahmiinia siitä, että hän ei tahtonut syödä yhdessä alhaiseen kastiin kuuluvan sivistyneen henkilön kanssa, sai vastaukseksi: »Mitä sanoisikaan Amerikan kansa, jos presidentti Roosevelt söisi yhdessä Booker Washingtonin kanssa?» Eräs toinen sanoi eräälle lähetyssaarnaajalle: »Joka kerran kun te kutsutte meitä nimellä 'niggers', heitätte te kiviä oman uskontonne tielle, sillä te opetatte meille, että kasti on syntiä, mutta juuri te kristityt rakennatte oman valkoisen kastin».

Indialaisille on vierasta myös se tapa, millä kristinuskoa julistetaan. Heidän käsityksensä mukaan uskonnonopettaja on yoga — hurskas ja viisas askeetti, joka vetäytyy pois maailmasta ja kokoaa ympärilleen joukon opetuslapsia hartaudenharjoituksiin ja mietiskelyyn tai myös vaeltaa kylästä kylään omistamatta mitään. He saattavat pitää arvossa

lähetyssaarnaajaa ja antaa tunnustuksen hänen ahkeruudelleen ja ansioilleen, mutta hän ei vastaa heidän ikivanhaa uskonnonopettajan ihannettaan. Lisäksi vaikeuttaa tilannetta se, että idän ja lännen ajatusmaailma on niin kokonaan erilainen. On kovin vaikea ymmärtää toisiaan; samaakin ilmaisunuotoa käytettäessä hindu antaa sille aivan toisen merkityksen kuin kristitty. Kristitylle uskonto ja moraali ovat mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään; niin ei ole hinduilla ja heidän on vaikea ymmärtää kristinuskon ehdotonta korkean moraalin vaatimusta. Sanoilla hengellinen ja uskonnollinen elämä ei ole heihin nähden mitään moraalista velvoitusta. Hehän voivat arvelematta palvoa epämoraalisia jumalia ja nähdä hengellisten miestensä viettävän epämoraalista elämää. Uskonnollisuus on heille samaa kuin asketismi, mietiskely ja filosofia. Senkin vuoksi kristinuskon on vaikea saada jalansijaa — käsitykset uskonnosta kun ovat niin perin erilaisia. Mutta kenties juuri sen vuoksi Indian ja kristinuskon välinen kosketus voi tulla vaikuttamaan hedelmöittävästi sekä Indian että länsimaiden elämään.

India elää nykyään todellista murrosaikaa, joka on täynnä jännitystä ja epäsointuja. Sillä on ratkaistavanaan useita mutkikkaita kysymyksiä: politisia, sosialisia ja uskonnollisia. Tulevaisuus on epävarma, mutta monet sen johtavista miehistä ovat toivehikkaita. Heidän joukossaan on suurisuuntaisia ihmisiä, joiden suuri lahjakkuus, palava into ja jalo uhrautuvaisuus vaikuttavat kiehtovasti. Yhteiskunnallisen uudistusliikkeen perustaja *Ranade* on kaiken sen perikuva, mikä Indiassa on parhainta ja jalointa. Samoin kuin useimmat sivistyneet hindut on hänkin hyljännyt epäjumalanpalveluksen ja tunnustaa kristillisen sivistyksen merkityksen Indiassa. Hänen mielestään se on tärkeimpiä tekijöitä uuden Indian luomisessa, samalle kun hän tehostaa kansallisen tyypin ja historiallisen tradition säilyttämisen välttämättömyyttä.

Ranaden mielestä uskonto on eroittamattomassa yhteydessä sosialisen työn kanssa, sen täytyy antaa yhteyttä ja voimaa kaikelle inhimilliselle ajattelulle ja toiminnalle. Eristäytymisen sijasta täytyy yhteistyön ja veljeyden päästä vallitsevaksi. Hänen mielestään ei voi parantaa mitään pahaa, jollei itse taistele pahaa vastaan itsessään ja ulkopuolellaan: »Ette voi luoda hyvää sosialista systeemiä, jos itse olette alhaisella asteella politisessa tai uskonnollisessa suhteessa. Ja jos teidän uskontonne on alhaisella tasolla, ettekä siitä välitä, ei teillä ole menestystä sosialisessa, taloudellisessa ja politisessa työssä.» — Hän tahtoo *koko* elämän uudestisyntymistä. Itse hän seisoo lujana kuin profeetta ja sankari täynnä ihastusta. Hän sanoo edelleen: »Kannattajiksemme emme voi ketään väkisin pakoittaa, mutta me voimme pakoittaa itsemme lujuuteen vakaumuksessa, uskollisuuteen ja uhrautuvaisuuteen ja oppia paljon Nasaretin profeetalta, joka otti ristin kantaakseen — ei halusta tulla vainotuksi, vaan sentähden että vaiva ja kärsimys ja vääryys eivät

ole mitään siihen verraten, jonka vuoksi ne kestetään». *Nämä eivät ole tyhjiä sanoja indialaisen reformaattorin suussa. Jokainen joka on valinnut sen kutsumuksen, on runsain määrin saanut osakseen vastustusta, vihaa ja vainoa.* Missä on vanhalla suurempi mahti kuin Indiassa? Ne jotka siellä taistelevat uusien aatteiden puolesta, ovat usein hirvittävän vaikeassa asemassa. Kaikissa näissä liikkeissä ilmenee voimakkaana pohjavirtana uskonnon kaipuu, uskonnon johon voi turvautua, joka voi auttaa heitä heidän levottomuudessaan, rikkinäisyydessään ja etsinnässään. Tämä kaipuu ilmenee paitsi siinä, että pahoitellaan uskonnottomien koulujen olemassaoloa, myöskin nuorten sivistyneiden epävarmassa etsinnässä, vanhan uskonnon rappeutumisessa ja hengellisen elämän janoamisessa, jota mikään aineellinen hyvä ei voi tyydyttää. Jos kristinusko tosiaankin kykenee tyydyttämään kaiken tämän kaipuun, niin silloin se on voittanut Indian. On sellaisia indialaisia, jotka pitävät kristinuskoa Indian ainoana toivona, joka yksin kykenee yhdistämään tämän pirstoutuneen kansan. Hindulaisuus ei ole koskaan kyennyt siihen, yhtä vähän kuin islamkaan, vaikka se on voimakas ja yhä edelleen vaikutusvaltainen mahti Indiassa.

Eräs johtava indialainen kristitty, *Kumar Rudra*, St. Stephans Collegen johtaja Delhissä, kirjoittaa Indian nykyisistä vaikeuksista ja probleemeista ja kysyy kuten niin monet muut: Täytyykö siis Indian uuden kansallisen elämän päätyä vararikkoon? Hänen vastauksensa kuuluu: »Rikkinäiseen Indiaan, jonka pää ja sydän on sairas, on saapunut toivon sanoma — ei mikään kastinkaltainen ankara systeemi, ei mikään koraanintapainen lakikirja vaan elävä henkilö, joka sanoo: »Minä olen elämän tie». Sitten hän puhuu ihania sanoja siitä elävöittävästä voimasta, jonka Kristus voi antaa Indialle kaikilla aloilla — — »hänessä, tässä elävässä persoonassa eikä missään inhimillisessä filosofisessa systeemissä on Indian tulevaisuuden avain. Kristus on moralisen voiman lähde langenneelle ihmiskunnalle. — — Jos Kristus tulee Indian rakkauden esineeksi, niin kuka voi vetää rajoja niille elämänilmiöille, joita hänen Henkensä ja elämänsä aiheuttavat. — — Suuri indialainen kirkko on tekevä mahdolliseksi indialaisen kansakunnan.» »Mutta», lausuu hän edelleen, »tämän elävän persoonan, Kristuksen tunnustaminen ei ole samaa kuin länsimaisten muotojen hyväksyminen. India haluaa muodostaa oman kirkkonsa ja ilmaista kristillisyytensä omalla tavallaan.» Tämän miehen ajatukset edustavat kyllä Indian sivistyneiden kristittyjen kantaa. Jos kristinusko voi täyttää Indian vaatimukset hävittämättä indialaista henkeä ja tehdä sen rikkaammaksi, ei repien vaan rakentaen, niin se on voittava Indian. India on vuosituhansia etsinyt pelastusta sellaisella vakavuudella ja syvyydellä kuin tuskin mikään muu kansa ja sentähden se on myös löytävä Hänet, joka »ei ole tullut hävittämään vaan täyttämään, että heillä olisi elämä ja olisi yltäkyllin».

Nykyinen tilanne.

Viimeisinä vuosina, varsinkin suuren, Edinburghissa vuonna 1910 pidetyn konferenssin jälkeen on kaikilla lähetyskentillä, eikä suinkaan vähimmin Indiassa, ollut huomattavissa voimakas pyrkimys keskittymiseen ja yhteenliittymiseen. Edinburghin konferenssi asetti jatkokomitean (the Continuation Committee), ja sen puheenjohtaja, t:ri J. Mott, kävi vuonna 1913 idän suurissa kulttuurimaissa organisoimassa yhteistyötä. Useissa suurissa konferensseissa, joissa oli läsnä johtavia lähetyssaarnaajia ja maakalaisia kaikista suuremmista Indian kristityistä seurakunnista, perustettiin The National Missionary Council of India, lähetysneuvosto koko Indiaa varten eri osastoineen kirjallisuutta, kasvatusta, lähetyssaarnaajain kehittämistä, valtaamattomien lähetyskenttien haltuunottamista y. m. varten. Tämän suuren neuvoston alaisina toimivat maakuntaneuvostot. Lähetyssaarnaajat ja indialaiset työskentelevät siellä rinnakkain. Tämän yhteistyön kautta on jo paljon voitettu; erittäin tärkeätä on se, että siten saadaan yleiskatsaus tilanteesta koko Indiassa ja voidaan asettaa lisää voimia heikkoihin kohtiin.

Tavattoman paljon voimia tuhlaantuu hukkaan, kun monet eri seurat työskentelevät sekaisin ilman lähempää kosketusta ja kenties suorastaan kilpaillen keskenään. Indialaisille jotka niin hartaasti kaipaavat kansallista indialaista kirkkoa, on tämä uskonnollinen hajaannus vastenmielistä, yhtenäisyyden vaatimus on kaikilta näkökannoilta katsoen suuri. Jo ennen Edinburghin konferenssia oli tehty erinäisiä yrityksiä yhteistyön aikaansaamiseksi varsinkin opetuksen alalla. Korkeammat koulut ovat säännöllisesti liian kalliita yhden lähetysjärjestön ylläpidettäviksi. Sen vuoksi ovat useammat samankaltaiset seurat perustaneet yhdessä korkeakoulun, seminaarin j. n. e. Erikoista mielenkiintoa herättää Madrasissa vuonna 1915 perustettu naisylioppilaskollegio, jossa 12 eri lähetysjärjestöä työskentelee yhdessä.

Maailmansota aiheutti suurta haittaa Indian lähetystyölle; varsinkin saksalainen lähetystyö, joka oli hyvin huomattava, kävi mahdottomaksi. Ennen sotaa työskenteli siellä yli 600 saksalaista lähetyssaarnaajaa; heidät kaikki karkoitettiin tai lähetettiin kotiin ja saksalainen lähetystyö jäi tuuliajolle tai toiset lähetysseurat ottivat osia siitä jotenkuten hoitaakseen. Kaikki työskentelevät suurissa vaikeuksissa huomattavasti pienennetyin voimin.

Se hyvä tästä hätäajasta on kuitenkin ollut, että se on pakoittanut lähetyssaarnaajat yhä enemmän luottamaan maakalaisiin ja jättämään suuremman vastuun Indian kirkolle sekä henkilövoimiin että taloudelliseen ylläpitoon nähden. Ja useimmissa tapauksissa he ovat menestyneet

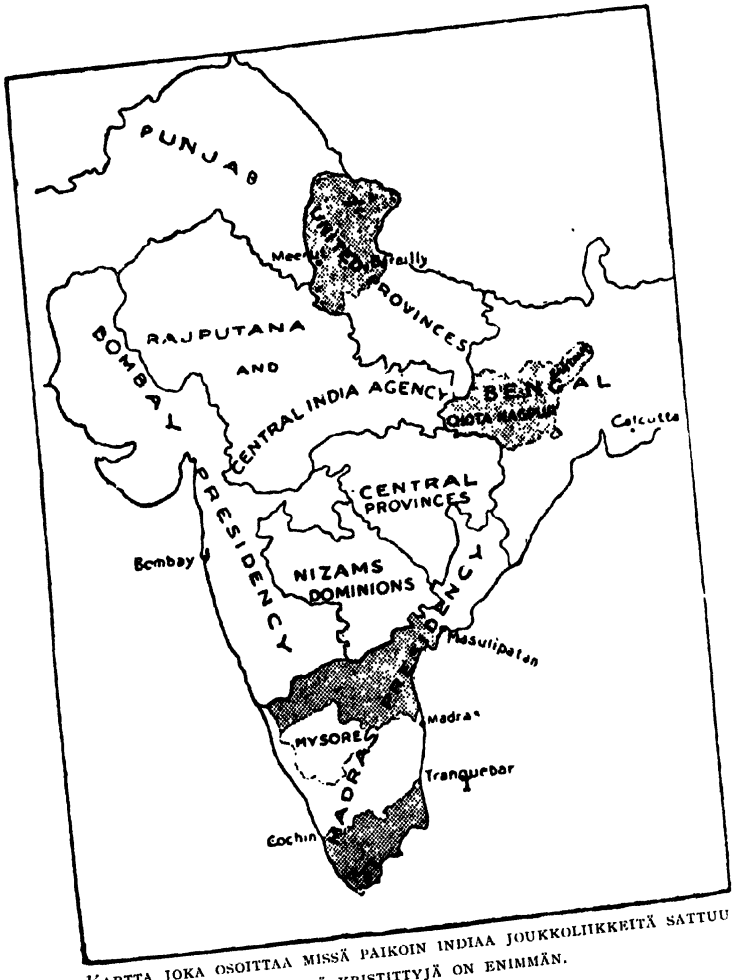

KARTTA JOKA OSOITTAA MISSÄ PAIKOIN INDIAA JOUKKOLIIKKEITÄ SATTUU JA MISSÄ KRISTITTYJÄ ON ENIMMÄN.

yli odotusten. Monet papit ja evankelistat ovat vapaaehtoisesti tarjoutuneet työskentelemään pienemmällä palkalla ja valittamatta ottaneet suorittaakseen kaksinkertaisen työn. Lähetystyö ei ole ollut pysähdyksissä sotavuosinakaan. Joukkoliikkeet ovat jatkuneet. Yksistään wesleyläinen lähetys Haydarabadissa on kastanut noin 1,000 henkeä kuukaudessa.

Kansalliset probleemit astuvat yhä enemmän etualalle. Kristittyjä ei saa eroittaa muusta väestöstä, heidän täytyy päinvastoin olla se hapantaikina, joka hapattaa ja luo sen uudestaan. Juuri Indian kristittyjen täytyy voittaa India kristinuskolle, vain he voivat löytää tien kansan sy-

dämeen, vain he voivat antaa kristitylle kirkolle ne hymnit, psalmit, hartauskirjat, vieläpä sen teologian ja filosofian, jota se niin hyvin tarvitsee, vain he voivat tehdä kristinuskon kansalliseksi.

Siellä kuten useimmissa muissakin ei-kristityissä maissa lähetystyö on suurin piirtein katsoen vielä aivan alussa. Vastustus on voimakas ja murtumaton ei vain lukuisien, mahtavien muhammedilaisten keskuudessa, joista vain aivan muutamia on käännytetty, vaan myös sekä oikeauskoisten että reformeerattujen hindujen keskuudessa; — samoin uhkaa vastustus myös uudenaikaisten, ateististen virtausten taholta. Voitto ei ole vielä läheskään saavutettu. Ja kuitenkin merkit viittaavat siihen, että kristinuskosta on tuleva se tähti, joka on johtava Jumalaa etsivää Indian kansaa, ja että kerran on käyvä toteen se, mitä Indian jalo mies Keshab Chunder Sen ennusti sanoessaan: »Vain *yksi* on kyllin arvokas kantamaan Indian loistavaa diadeemia: Kristus, ja hän on myös sitä kantava».

BIRMAN APOSTOLI.

Eräässä amerikalaisessa yliopistossa 1800-luvun alulla oli joukko ylioppilaita — Samuel Mills, James Richard, Luther Rice ja muutamia muita, jotka olivat koko oppilaitoksen sieluna. He olivat kunnianhimoisia ja heillä oli suuria unelmia, niinkuin nuorisolla yleensä on. Mutta heidän unelmansa olivat aivan erilaisia kuin useimpien muiden. He uneksivat maailman voittamisesta Kristukselle, heidän päämääränään oli lähteä itse tienraivaajina taisteluun. Toverit eivät ymmärtäneet heitä, kukaan ei ymmärtänyt heitä, sellaiset ajatukset olivat tuntemattomia siihen aikaan. Juuri nämä nuoret ylioppilaat pitivät tuon kuuluisan »heinäpieleskokouksen» (katso siv. 42). Juuri he läksivät kiertämään ja innostuttamaan toisia samaan asiaan, ja juuri he olivat tuon nyt niin rikkaan ja laajan lähetysjärjestön American Boardin alkuunpanijoita. Yksinään he eivät olisi voineet saada niin paljon aikaan, mutta he kohtasivat samoin ajattele-

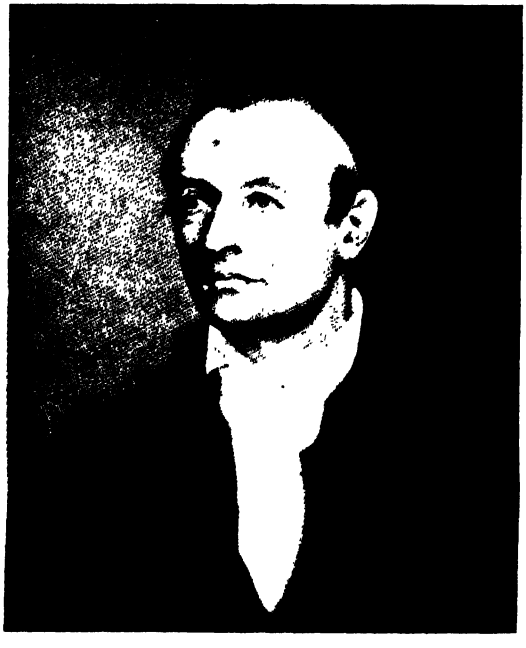

ADONIRAM JUDSON

via ja heillä oli kyky innostuttaa ja voittaa ihmisiä puolelleen. He kävivät toisissa yliopistoissa ja kohtasivat silloin nuoren ylioppilaan *Adoniram Judsonin*, joka jo aikaisemmin erään saarnan luettuaan oli innostunut lähetysasiaan.

Judson oli tulisielu. Tuon saarnan luettuaan hänelle selvisi yhtäkkiä, että hänestä piti tulla lähetyssaarnaaja eikä niitään muuta, ja siitä lähtien nämä ajatukset vangitsivat hänet niin, että hän ei voinut ajatella eikä puhua mistään muusta.

Judson oli tavattoman lahjakas ja hänen aikaisempi elämänsäkin oli ollut tavaton. Hän oli etevän ja arvossapidetyn papin poika Massachusettsista, syntynyt vuonna 1788. Neljännestä ikävuodestaan saakka hän oli ollut johtajana kaikissa leikeissä, seitsenvuotiaana hän jo ratkaisi monimutkaisia arvoituksia ja matematisia probleemeja. Kerran hän siinä määrin hämmästytti isäänsä teräväpäisyydellään, että tämä melkein tahtomattaan huudahti: »Sinähän olet tavattoman viisas poika, uskon että sinusta vielä tulee suuri mies». Nämä sanat kylvivät pojan sydämeen siemenen, jota hänen oli vaikea saada kitketyksi pois. Tästä päivästä lähtien hänen kunnianhimollaan ei ollut mitään rajaa. Hän uneksi suuria unelmia, joissa kaikissa hän oli ensimäisenä. Koulussakin hän oli ensimäinen oppilas ja hän tahtoi, että hänen täytyi olla ensimäinen sekä opinnoissa että leikeissä. Hän tuli ylioppilaaksi mitä korkeimmilla arvosanoilla ja hänen opettajansa kirjoittivat hänestä mitä kehuvimmin sanoin hänen isälleen. Tulevaisuus näytti hänestä valoisalta. Hän kuvitteli tulevansa suureksi kaunopuhujaksi, eteväksi papiksi, johtavaksi valtiomieheksi; mitä suunnitelmia Judson tekikään — aina hän oli ensimäisenä. Kerran hän oli erään pitemmän sairauden aikana alkanut tutkia tosissaan raamattua, mutta äkkiä hän heitti sen syrjään. Jos hän oli kristitty, ei hän saanut tavoitella omaa kunniaansa, ja sitä juurihan hän tahtoi. —

Yliopistossa hän löysi toverin ja ystävän, joka veti häntä yhä enemmän pois kristinuskosta, mistä hän pian — isän sanomattomaksi suruksi — puhui halveksien ja ivaten. Pian tuntui jokainen side painostavalta, hän läksi matkoille, liittyi kiertävään teatteriseurueeseen ja eli heidän kanssaan kevytmielistä kulkurielämää. Hän erosi kuitenkin heistä ja joutui kotimatkallaan viettämään yönsä eräässä yksinkertaisessa majatalossa. Hänen viereisessä huoneessaan makasi eräs sairas mies eikä hän voinut ajatuksissaan olla seuraamatta hänen kärsimyksiään. Oliko hän ehkä kuolemaisillaan? Jos hän kuolisi, niin kuinka hänelle silloin kävisi — oliko hän valmistautunut kuolemaan? Aamulla majatalon isäntä kertoi hänelle, että nuori mies oli kuollut yöllä. Judson tuli liikutetuksi ja kysyi hänen nimeänsä. Hän oli nuori ylioppilas Brownin yliopistosta, ja isäntä mainitsi nimenkin. Hän oli Judsonin ystävä, vapaa-ajattelija,

jumalankieltäjä. Judson seisoi siinä mitä syvimmin järkytettynä. Siinä silmänräpäyksessä hän näki totuuden, hänen ivansa ja pilantekonsa oli kadonnut. — Siitä hetkestä alkaen Judson oli kuin toinen mies. Hän kirjoittautui jumaluusopin ylioppilaaksi yliopistoon. Monien kuumien taistelujen jälkeen, joista vain Jumala ja hän itse tiesivät, saattoi hän kirjoittaa päiväkirjaansa joulukuun 2 p. 1808: »Antauduin juhlallisesti Jumalalle.» Siitä hetkestä alkaen hän asetti kaikki lahjansa, kaikki voimansa, koko persoonansa Herransa palvelukseen. Judsonin ei kuitenkaan ollut niinkään helppo tulla lähetyssaarnaajaksi. Hänen isänsä saattoi juuri siihen aikaan ilmoittaa hänelle, että hänelle oli tarjottu hyvin edullinen papin paikka Bostonin etevimmässä kirkossa. Hänen vanha kunnianhimonsa tahtoi jälleen herätä henkiin, ja hänen rakkautensa kotiin teki hänelle vaikeaksi pysyä lujana päätöksessään. Mutta Judson ei kuulunut niihin, jotka tarttuvat auran kurkeen ja katsovat taakseen.

Oli unohtumaton hetki kun kongregationalistien yleissynoodi perusti ensimäisen Amerikan lähetysseuran ja kun ensimäiset lähetyssaarnaajat vihittiin kutsumukseensa. Se herätti tavatonta huomiota ja heräävän lähetysharrastuksen aalto vyöryi yli suurimman osan Amerikaa.

Careyn vaikutuksesta oli huomio suuntautunut Indiaan ja ensimäiset lähetyssaarnaajat päätettiin lähettää sinne, jotta he yhdessä Careyn kanssa voisivat valita lähetyskentän.

ANNA HASSELTINE

Luonnollisesti Judson oli ensimäisiä, mutta hän ei lähtenyt yksin, hän vei mukanaan nuoren vaimonsa, rikkaan, kauniin, kaikkien rakastaman Anna Hasseltinen. Jos Judson on sankari lähetyshistoriassa, ei *Anna Hasseltine* ole sitä sen vähemmän. Hän on kuin loistava tähti, ihmeellinen ja kiehtova ilmestys. Iloisena hän jätti onnellisen kotinsa, suuren ystäväpiirinsä, rauhallisen, iloisen elämänsä seuratakseen puolisoaan kärsimyksiin, vaaroihin, yksinäisyyteen ja vaikeuksiin.

Ja vaikeuksia ei tarvinnutkaan kauan odottaa. Tus-

kin he olivat astuneet maihin Indiassa etsiäkseen käsiinsä Careyn, ennenkuin Itä-Indian kauppaseura lähetti heille kirjelmän, jossa sanottiin: »Me emme tarvitse teitä». Pian sen jälkeen saapui määräys lähteä maasta ja palata takaisin Amerikaan. Samoihin aikoihin he olivat päättäneet liittyä baptisteihin; tämä päätös tehtiin vasta kypsyneen harkinnan ja suurten sieluntaistelujen jälkeen, sillä sehän tuli eroittamaan heidät heidän lähetysseurastaan, ehkäpä heidän ystävistäänkin. Mutta heidän täytyi seurata omantuntonsa ääntä ja tämä askel johti siihen, että Amerikassa muodostettiin vielä uusi lähetysseura — baptistien.

Heidän täytyi kuitenkin lähteä kiiruusti maasta välttyäkseen joutumasta lähetetyksi väkivalloin kotimaahansa. Ainoa keino oli nousta Mauritius saarelle menevään laivaan. Mutta viranomaiset eivät sallineet sitäkään. He kielsivät heiltä passin ja kun he siitä huolimatta matkustivat, joutuivat he moniin seikkailuihin ja vaikeuksiin, kunnes vihdoin viimein Judson ja Newell vaimoineen saapuivat Mauritius saarelle. Mutta vaikeudet seurasivat heitä. Nuori rouva Newell kuoli äkkiä, he eivät voineet jäädä sinne ja saivat taasen heittäytyä uusiin vaaroihin. Monien epäröimisten jälkeen he päättivät valita työkentäkseen Malakka niemen, mutta sinne päästäkseen heidän täytyi kulkea Indian kautta, ja siellä he saivat kokea samaa kuin ensimäiselläkin kerralla. Tuskin he olivat nousseet maihin Madrasissa ennenkuin he saivat karkoitusmääräyksen. Ainoa laiva, joka läksi heti satamasta, meni Rangooniin Birmassa, eikä heillä ollut muuta neuvoa kuin seurata mukana. Pelolla ja vavistuksella he ottivat tämän askeleen, sillä lähetystyötä Rangoonissa pidettiin siihen aikaan mahdottomana. Hirvittävän merimatkan jälkeen, joka oli vähällä viedä rouva Judsonin hengen, he saapuivat vihdoin Rangooniin heinäkuussa 1813. Rouva Judson oli niin sairas, että hänet täytyi kantaa maihin. – Ja niin oli ryhdyttävä työhön siinä maassa, johon he näin olivat joutuneet.

Heidän ensimäinen kotinsa oli erämaassa aivan Rangoonin porttien ulkopuolella — paikka oli kaunis, mutta vaarallinen. Villit eläimet kiertelivät aivan talon ympärillä. Aivan lähellä oli julkinen teloituspaikka. Heidän ympäristönsä yksinäisyys ja villeys vaikutti heihin hyvin painostavasti. Buddhalaisuus hallitsi murtumattomalla voimalla Birmassa, joka vielä tänäkin päivänä on tämän uskon päävarustus. Jokainen buddhalainen poika vihitään buddhalaispapiksi, ja papit vartioivat vihamielisellä epäluulolla valtaansa.

Mitä nämä nuoret ihmiset voisivat aikaansaada siellä? Eikö se ollut samaa kuin panna henkensä alttiiksi? Judson ei kai odottanutkaan muuta kuin kuolemaa, mutta hän tahtoi kuitenkin yrittää tehdä jotain. Hän sanoi: »En tiedä saanko elää niin kauan, että voin nähdä yhdenkään kääntyvän. Mutta vaikka joella olisi nyt ankkurissa laiva, joka tarjou-

tuisi viemään minut mihin maailman paikkaan tahansa, niin mieluummin kuolisin kuin lähtisin.» Hän antautui tavattomalla tarmolla kieliopintoihin. Vajaassa vuodessa molemmat hallitsivat tämän vaikean kielen.

Birmalaiset ovat tavattoman lukutaitoisia ja rakastavat kirjoja. Judsonin ensimäinen tehtävä oli senvuoksi kirjoittaa kirja, joka yksinkertaisesti ja selvästi esittäisi kristinopin. Hän sai painokoneen ja apulaisen kotimaasta, ensimäinen kristillinen kirja birmankielellä ilmestyi ja sitä seurasi pian toisia. Tämä ensimäinen kirjanen avasi monen sydämen. Eräänä päivänä saapui Judsonin luo muuan ylhäinen birmalainen, joka kysyi: »Kuinka pitkässä ajassa voi oppia Jeesuksen uskonnon?» Se oli uuden päivän ensimäinen merkki. Judson alkoi sitten vähitellen saarnailla ja antautui keskusteluihin maakalaisten kanssa. Hän hallitsi kielen niin hyvin ja esitti niin sitovia todistuskappaleita, että hänen kuulijansa usein ilmaisivat äänekkäästi ihastuksensa. Mutta ennen kaikkea heihin vaikutti Judsonin palava innostus ja vakavuus. Viipyi kuitenkin kauan ennenkuin hänellä oli ilo kastaa ensimäinen. Hän kirjoitti kotiin lähetysseuralle, joka alkoi osoittaa kärsimättömyyden merkkejä: »Jos joku kysyy millaisia edellytyksiä minulla on lopulliseen voittoon, niin vastaan: Juuri niin suuria kuin Jumala on kaikkivoipa ja uskollinen, niin että hän pitää, mitä on luvannut. Se jota tämä ei tyydytä, antakoon kuitenkin minun olla täällä ja koettaa tehdä parhaani. Jos elämme vielä 20—30 vuotta, niin meistä kyllä sitten saa kuulla.»

Tila ei anna myöten seurata heitä kaikissa heidän jokapäiväisissä vaikeuksissaan ja vaaroissaan. Molemmat saivat kyllä, eikä vähimmin Anna, osoittaa useammankin kerran sankariuttaan. Judson oli monivuotisen istumatyön jälkeen tullut niin heikoksi, että hän päätti tehdä merimatkan eräälle pienelle, englantilaisella alueella sijaitsevalle lähetysasemalle, osittain terveyttään hoitaakseen, osittain apulaisia saadakseen. Matkan piti kestää korkeintaan kolme kuukautta, mutta epäsuotuisain tuulten ja sairautensa vuoksi hän oli poissa lähes vuoden ja kaikki alkoivat pitää häntä menneenä miehenä. Koko tämän tuskallisen ajan oli Anna Judson työn johdossa. Eräs vastatullut apulainen, joka ei vielä taitanut maan kieltä, joutui ikäviin selkkauksiin uuden vihamielisen varakuninkaan kanssa — Anna sai hänet kuitenkin pelastetuksi rohkealla ja tahdikkaalla esiintymisellään. — Kaupunkiin levisi kolera ja samalla puhkesivat vihollisuudet Englannin ja Birman välillä. Ne englantilaiset laivat, jotka olivat satamassa, nostivat kiiruusti purjeensa ja ulkomaalaiset pakenivat kaupungista. Viimeisellä laivalla matkusti myöskin äskenmainittu lähetyssaarnaaja ja hän sai houkutelluksi Anna Judsoninkin seuraamaan mukana. Jos hänen miehensä oli kerran kuollut, niin eihän hän voinut jäädä sinne yksinään. Viime hetkessä hän kuitenkin katui ja jäi yksin kolerasairaiden keskelle suureen, vaaralliseen, pakanalliseen

kaupunkiin. Ja hän sai palkintonsa. Vähän aikaa sen jälkeen Judson palasikin takaisin ja ilo oli ylitsevuotavainen.

Vähitellen he kokosivat ympärilleen pienen kristittyjen joukon ja rakensivat kappelin. Saadakseen suojaa vihamielisiä ja vainoojia vastaan Judson teki vaarallisen matkan pääkaupunkiin Avaan. Mutta innokas buddhalainen itsevaltias otti hänet erittäin epäystävällisesti vastaan ja Judsonin täytyi raskain sydämin palata takaisin ja ryhtyä jatkamaan työtään monista vaikeuksista huolimatta. Jos Rangoonin kristityt eivät olisi niin hartaasti pyytäneet heitä jäämään, niin he olisivat siirtäneet koko lähetyksen englantilaiselle alueelle. Nämä monet vaikeudet mursivat Anna Judsonin terveyden ja hänen täytyi palata Amerikaan. Judson lähetti hänet kotiin ja jäi itse paikalleen, sillä hän oli tienraivaaja, hän ei saanut peräytyä vaaralliselta etuvartiopaikaltaan. Mutta Anna Judson suoritti heikkoudestaan huolimatta suurtyön Amerikassa. Hän sytytti lähetysrakkauden liekin monen sydämessä ja voitti uusia työntekijöitä, joista ennen muita mainittakoon sankarillinen Boardman.

Annan poissaollessa oli eräs etevä lääkäri, tri Price liittynyt Judsoniin. Hän sai niin suuren maineen, että kuningas kutsui hänet Avaan, jonne Judson seurasi häntä niin pian kuin Anna palasi kotiin. Lähetykselle näytti nyt koittavan valoisammat ajat; mutta sitä kesti vain lyhyen ajan.

Englannin kanssa puhkesi äkkiä sota. Birmalaiset olivat varmoja, että heidän voittamaton armeijansa kukistaisi englantilaiset, ja he iloitsivat jo saavansa sotavankeja. Mutta heidän laskelmansa pettivät. Englantilaiset valtasivat Rangoonin. Mikä saattoi olla syynä Englannin voittoihin? Luonnollisesti vakoilu. Kaikki valkoiset miehet oli vangittava.

Judson ja Price teljettiinkin äkkiä vankilaan. Ja millaiseen vankilaan! Sidottuna lujilla köysillä, jotka upposivat syvälle lihaan, kiinnitettynä kolmella parilla raskaita kahleita seinään, niin ettei voinut liikkua, vietti Judson nyt päivänsä n. k. kuolemanvankilassa, kamalassa, epäterveellisessä ja likaisessa vankiluolassa, jossa vilisemällä vilisi syöpäläisiä. Pyöveliä, joka hallitsi siellä rajattomalla vallalla, kutsuttiin julmuutensa vuoksi tiikerikissaksi. Hänen suurin ilonsa oli keksiä uusia kidutustapoja uhreillensa. Judsonin ja hänen vankitoveriensa jalkakahleet kiinnitettiin öisin katossa olevaan bambutankoon, niin että ainoastaan heidän hartiansa ulottui lattiaan. Anna oli tähän aikaan väsymätön. Hän kävi viranomaisten puheilla, lahjoi heitä, hankki luvan lähettää ruokaa miehelleen ja kärsi sankarillisesti kaikki nöyryytykset ja kotitarkastukset. Hän ei ajatellut hetkeäkään omia kärsimyksiään. Pelastaakseen raamatun kallisarvoisen käsikirjoituksen, hän ompeli sen tyynyyn ja pyysi, että Judson saisi käyttää sitä vankilassa, ja kun se oli kova ja epämukava, suostui vanginvartija hänen pyyntöönsä. Lahjomisilla ja monilla nöyryytyksillä hänen onnistui jonkun aikaa huojentaa mie-

hensä vankeutta ja saada käydä hänen luonaan. Kuukausi toisensa jälkeen kului. Jokaisen englantilaisten voiton jälkeen huononnettiin vankien kohtelua. Kun Anna eräänä päivänä tuli vankilaan, ei Judsonia ollut siellä. Hänet oli raahattu pois lujasti köysiin sidottuna toiseen vankilaan monen peninkulman päähän sieltä. Tällä matkalla hän oli saanut kokea sellaisia kärsimyksiä, että hän oli ollut vähällä itse päättää päivänsä. Annan kärsimykset olivat tuskin vähäisemmät. Hän oli äskettäin saanut pienen tytön ja oli senvuoksi äärimäisen heikko, mutta päätti siitä huolimatta lähteä etsimään miestään. Vastasyntynyt lapsi käsivarrellaan hän matkusti peninkulmia polttavassa helteessä! Eräs virkamies, jonka luona hän oli käynyt, oli anastanut hänen silkkipäivänvarjonsa ja ivaten selittänyt, että hän ei tarvinnut sellaista. Vihdoin hän saavutti vangit. »Toivoin ettet olisi seurannut meitä, sillä täällä sinä et voi elää», huudahti hänen miehensä nähtyään hänet. Mutta Anna kykeni kestämään kaikkea rakastettunsa tähden. Taas seurasi sanomattomien kärsimysten aika heille molemmille ja pienokaiselle, joka ei voinut saada ensinkään soveliasta ruokaa. Isorokko ja kuumetaudit lisäsivät vielä heidän tuskiaan.

Vihdoin birmalaisten täytyi suostua rauhaan ja he tarvitsivat neuvotteluja varten tulkkia. Judson katsottiin sopivaksi ja häntä lähetettiin noutamaan. Vankeusaika ja toistuneet kuumetaudit olivat niin heikontaneet hänet, että hän makasi viikkokausia tajuttomana kuumeessa, mutta siitä huolimatta hänet raahattiin lentävän joukko-osaston mukana ja pakoitettiin heti ryhtymään työhön. 21 kuukauden vankeuden jälkeen hän palasi takaisin hävitettyyn kotiinsa Avaan, missä löysi vaimonsa kuolemaisillaan sekä lapsensa niin lian tahrimana ja huonosti hoidettuna, ettei sitä ensi näkemältä tuntenut omakseen. Judsonin hellä hoito sai hänet toipumaan ja hän alkoi vähitellen virkistyä, mutta luonnollisesti he eivät uskaltaneet enää jäädä Avaan. Englantilaiset upseerit kävivät noutamassa heidät ja ottivat heidät vastaan päämajassaan suuremmoisin kunnianosoituksin — birmalaisten neuvottelijain suureksi hämmästykseksi. He eivät voineet koskaan unohtaa sitä hiljaista kuutamoista iltaa, jolloin he matkasivat venheellä jokea alas vapauteen.

Rauhansolmiamisen jälkeen Judsonit ryhtyivät rohkeasti työhönsä, joka nyt siirrettiin englantilaiselle maaperälle, Amherstiin. Heidän ympärilleen kokoontui useita apulaisia ja työ edistyi. Suureksi ilokseen Judson sai takaisin kallisarvoisen tyynynsä raamatunkäännöksineen. Eräs hänen uskollisista kannattajistaan oli löytänyt sen vankilasta ja säilyttänyt sitä huolellisesti. Mutta taas koittivat raskaat ajat Judsonille. Hänen rakastettu Annansa ei voinut enää koskaan täydelleen toipua kärsimyksistään. Judsonin ollessa eräällä pitemmällä matkalla hän sairastui, ja kun hän taas palasi, oli hän jo kuollut. Raskaasta surustaan huoli-

matta Judson jatkoi uutterasti työtään, kunnes oli saanut uudet lähetyssaarnaajat tottumaan tehtäviinsä, ja vetäytyi sitten yksinäisyyteen. Hän asettui asumaan syvälle viidakkoon ja eli siellä rukoukseen ja mietiskelyyn antautuneena. Sieltä hän sitten taas palasi työhön uusin voimin ja uusin innoin. Hän teki hyvin mielellään pitkiä saarnamatkoja. Kaikki jotka kohtasivat hänet, eivät voineet koskaan unohtaa hänen ihmeellistä, säteilevää katsettaan ja hänen syviä, sydämeenkäyviä sanojaan.

Tähän aikaan alkoi hänen merkillinen työnsä *karenilaisten* keskuudessa. Tämä villi luonnonkansa eli Birman vuoristoseuduissa ja oli birmalaisten syvästi halveksima. Judsonin vaikutuksesta kääntyi ensimäinen karenilainen Ko-Tabio, josta sitten tuli kansansa suuri apostoli. Viidennestätoista ikävuodestaan asti hän oli ollut ryövärinä; hänestä tuli pian ryövärijoukon johtaja eikä ollut mitään ilkitöitä, joita hän ei ollut tehnyt. Kun Judson tapasi hänet, oli hän erään birmalaisen orjana. Judson osti hänet ja työskenteli monta vuotta hänen sielunsa herättämiseksi. Se tuntui toivottomalta, mutta Judson ei hellittänyt, äärettömällä kärsivällisyydellä hän koetti uudelleen ja taas uudelleen, kunnes pimeys hälveni ja entisestä ryöväristä ja murhaajasta tuli aivan uusi ihminen. Vuonna 1828 hänet kastettiin, ja siitä päivästä asti hän uhrasi kaikki voimansa julistaakseen evankeliumia maanmiehilleen. Työ karenilaisten keskuudessa on alusta alkaen menestynyt ihmeteltävästi. Luullaan että siihen on suureksi osaksi ollut syynä karenilaisten keskuudessa elänyt vanha tarina, jonka mukaan valkoisten miesten piti kerran tulla julistamaan heille totisesta jumalasta ja tuomaan heille takaisin »jumalan kirja», joka heidän esi-isillään oli ollut, mutta jonka he olivat kadottaneet. Kun Ko-Tabio saapui ilmoittamaan, että valkoiset miehet olivat nyt tulleet, otettiin hänet vastaan suurella ilolla. Kansaa tulvi lähetyssaarnaajien luo nähdäkseen ja kuullakseen heitä ja muutamien kuukausien jälkeen voitiin kastaa useita satoja. Jo 1832 saattoi eräs karenilaisten keskuudessa vaikuttava lähetyssaarnaaja kirjoittaa: »Pakanuus on kadonnut näiltä seuduilta. Minä syön riisiä ja hedelmiä, joita kristityt ovat viljelleet, ja asun kristillisessä kylässä kansan ympäröimänä, joka elää, puhuu ja toimii kuin kristityt.»

Judson oli aina kaiken työn sieluna. Hän innosti, johti ja auttoi nuoria lähetyssaarnaajia, hän työskenteli väsymättä ja hänen voimansa riitti kaikkeen. Kotonaan — hän oli uudelleen mennyt naimisiin — hän oli mitä hellin ja huomaavaisin puoliso, mitä parhain isä. Pääasiallisimman osan työstään hän uhrasi raamatunkäännökseen, varsinkin viime vuosinaan, jolloin hän kaulataudin vuoksi oli kadottanut ihanan äänensä. Yhden ainoan kerran hän kävi kotimaassaan, mutta häntä kiusasi se huomaavaisuus, mikä hänen osakseen kaikkialla tuli, ja hän palasi mielellään kaukaiselle työkentälleen. Lopulta hänen voimansa murtuivat. Koet-

taakseen saada terveytensä takaisin hän teki merimatkan, mutta tuli vain huonommaksi ja kuoli ulkona aavalla merellä vuonna 1850. Hänen ruumiinsa laskettiin syvyyteen eikä kukaan tiedä hänen hautansa paikkaa, mutta hänen elämäntyötänsä ei koskaan unohdeta.

Myöhälsempi lähetystyö Birmassa ja Taka-Indian muissa osissa.

Siitä lähtien kun Birma joutui Englannin vallan alle, on lähetystyö jatkunut siellä estcettä. Sekä amerikalaiset että englantilaiset lähetysseurat työskentelevät hyvällä menestyksellä. Karenilaiset ovat olleet hyvin vastaanottavaisia. Paljon suurempia vaikeuksia tuottavat ylpeät, buddhalaiset birmalaiset, mutta sielläkin on lähetystyö kantanut hedelmiä ja näyttänyt voivan muuttaa ja luoda uudelleen ihmisiä. Eräs sikäläinen lähetyssaarnaaja kertoo kääntyneestä erakosta, joka kastetuksi tultuaankin jatkaa edelleen askeettista elämäänsä ja vaeltaa kylästä kylään saarnaten Kristuksen evankeliumia entisille buddhalaisille oppilailleen ja kannattajilleen. Tuhannet ovat hänen kauttaan saaneet syviä ja pysyviä vaikutteita. Lähetyssaarnaaja kirjoittaa: »Tämän erakon itsensäkieltävä ja vakava elämä, luonteen kauneus, joka loistaa hänen ja myöskin hänen seuraajiensa kasvoilta, tekee minuun päivä päivältä yhä syvemmän vaikutuksen. Tämä erakko on niin kärsivällinen ja epäitsekäs, nöyrä ja puhdas, vakava ja innostunut, täynnä hyvyyttä kaikkia ihmisiä kohtaan, innokas opastamaan veljiänsä oikealle tielle ja väsymätön palvelemaan, että on suuri ilo saada olla hänen kanssaan.»

Katolisella lähetyksellä, joka työskentelee tarmokkaasti Birmassa varsinkin tamililaisten ja eurasialaisten keskuudessa, on enemmän kannattajia kuin protestanteilla. Katoliset lähetyssaarnaajat ovat siellä saavuttaneet yleisen kunnioituksen innokkaan ja epäitsekkään työnsä vuoksi.

Taka-Indian niemimaalla on hyvin suuri joukko erilaisia kansoja, rotuja ja uskontoja. Siellähän on paljon maahanmuuttaneita kiinalaisia, japanilaisia, tamililaisia y. m. ja heidän keskuudessaan työskentelevät monet eri lähetysseurat. Ennenkuin Kiina avautui lähetyssaarnaajille, tehtiin valmistavaa työtä kiinalaisten keskuudessa Malakka niemimaalla ja sinne perustettiin ensimäinen kiinalainen kollegio 1822, jossa hyvin monet europalaiset ja kiinalaiset miehet ovat saaneet opetusta kiinankielessä. Sieltä on paljon kiinankielisiä kirjoja lähetetty kaikkialle tuohon suureen maahan. Malakka niemimaata saattaa kutsua lähetystyön strategiseksi pisteeksi.

Siamissa on työ viime vuosiin asti edistynyt hyvin hitaasti buddhalaisuuden ankaran vastustuksen vuoksi.

Ranskalainen Indo-Kiina on suljettu protestantiselta lähetykseltä.

KIINA.

Kiinan maa ja kansa.

Maailman kaikkien kansojen joukossa on Kiinalla erikoisasema. Se on vanhin nykyisistä valtakunnista; se on suurin pinta-alaltaan ja asukasluvultaan. Kiina sivumaineen käsittää kahdennentoista osan maanpinnasta, mutta sen väkiluku on lähes neljäs osa eli noin 426 milj. On vaikea muodostaa itselleen käsitystä näistä luvuista; ne ovat niin suuria, että ne pakostakin jäävät pelkiksi numeroiksi. Kiinan voisi jakaa kahteenkymmeneen osaan, joista kukin olisi Ranskan kokoinen. Tai jos levittäisi Kiinan päälle koko Yhdysvallat ja Alaskan jäisi vielä sittenkin tilaa useammallekin Iso-Britannian kokoiselle maalle. Sen rajojen sisäpuolella ovat edustettuina mitä erilaisimmat ilmastot, arktisesta troopilliseen asti. Se sisältää äärettömiä rikkauksia, mikä parhaiten käypi ilmi siitä, että tämä maa on vuosisadan toisensa jälkeen kyennyt elättämään tavattoman suuren väestön saamatta mitään ulkoapäin. Sen kehitysmahdollisuudet ovat tavattomat. Niinpä lasketaan esim., että yksistään Shensin maakunta voisi tyydyttää koko maailman hiilitarpeet tuhannen vuoden ajan.

Eräs amerikalainen tilastotieteilijä on koettanut havainnollistuttaa, mitä noin 400 milj. suuruinen väkiluku merkitsee. Jos Kiinan kaikki asukkaat asettuisivat riviin kaksittain ja marssisivat lakkaamatta yötä päivää eteenpäin tavallisessa marssintahdissa, tarvittaisiin 17 $^1/_4$ vuotta ennenkuin viimeinen pari olisi kulkenut ohi. Vähintäin 30,000 kiinalaista kuolee päivittäin. Enimmin kansoittuneet osat Kiinassa ovat tiheämmin asuttuja kuin mikään muu paikka maailmassa (Shantungissa on 264 henkeä neliökilometrillä).

Vielä noin sata vuotta sitten Kiina oli melkein tuntematon maa. Se eli omaa elämäänsä ylhäisessä eristäytyneisyydessään. Ei kukaan kiina-

lainen epäillyt, että Kiina oli »keskusvaltakunta» ja »taivaanvaltakunta» ja että vain sillä oli oppinut ja sivistynyt kansa, jolla ei voinut olla mitään opittavaa pieniltä raakalaisilta nousukaskansoilta.

Kiinan omat historioitsijat laskevat maansa historian alkavan noin 30 vuosisataa ennen meidän ajanlaskuamme. Vaikkakin tämä kaukainen aika kuuluisikin satuaikaan, on kuitenkin varmaa, että Kiinassa oli jo yli 3,000 vuotta sitten korkea kulttuuri, jonka ikä voi kilpailla Egyptin ja Babylonian kanssa. Konfutse, joka eli 600 vuotta ennen Kristusta, valittaa suuresti kulttuurin rappeutumista. Kiinalla oli korkealle kehittyneet lait, valtionhallinto, kieli, taide ja uskonto jo siihen aikaan, jolloin europalaiset kansat eivät vielä olleet astuneet historian näyttämölle. Se tunsi kirjapainotaidon 850 vuotta ennen meitä. Ei kai liene mitään kulttuuria maailmassa, joka olisi niin omalaatuinen, niin vapaa vieraista vaikutteista kuin kiinalainen. Mutta se osoittaa kuinka paikallaanpysyminen johtaa kangistumiseen ja kuolemaan. Kun ei enää luule tarvitsevansa oppia mitään, on elämä lopussa. Kiinan muuri antaakin havainnollisen vertauskuvan kiinalaisesta hengestä, ylpeästä, itsetietoisesta ja itseensä sulkeutuneesta. (Tämä historian ihme alkoi noin 200 vuotta ennen Kristusta, jolloin Tsenin hallitsijahuone kokosi siihen asti hajallaan olleet valtiot yhdeksi valtakunnaksi. Sitten rakennettiin muuria 1,800 vuotta.

Siellä muurien sisäpuolella elivät sitten miljoonat omaa elämäänsä. Vuosisata toisensa jälkeen kului melkein jälkeä jättämättä. Hallitsijasuvut kukistuivat ja uusia tuli sijaan, mutta kansaa se ei paljoakaan liikuttanut. Sillä oli rajojensa sisällä kylliksi rikkautta, tietoa ja sivistystä. Sukupolvi toisensa jälkeen tutkiskeli ja oppi ulkoa »neljä kirjaa» ja viisi klassikkoa. Eiköpä siinä ollutkin kaikki maailman tieto! Heidän ensyklopediansa voittavat valtavuudessa melkein kaiken, mitä ihmishenki muuten on luonut — ne ovat lajissaan vielä suurenmoisempia kuin pyramiditkin. Niinpä käsittää keisari Mingin ensyklopedia 22,877 nidettä.

Kaikki nämä teokset, joita on tutkittu ja opittu ulkoa vuosisatoja, ovat suuressa määrin muodostaneet kiinalaisen kansan luonteen — ahkeruus ja kestävyys, itsekylläisyys, muinaisajan ja esi-isien kunnioitus sekä yleensä voimakkaat sosialiset vaistot ovat jyrkästi esiintyviä piirteitä. Kiinan suurilla siveysopettajilla on ollut suurempi vaikutus kuin minkään muun maan. He ovat lyöneet niin syvän leiman erinäisiin moralisiin käskyihin, että kukaan kiinalainen ei ole voinut välttää niiden vaikutusta. Jokainen kiinalainen tuntee viisinkertaisen velvollisuuden: Ruhtinaan ja kansan, isän ja pojan, miehen ja vaimon, vanhemman ja nuoremman veljen, ystävän ja ystävän välisen. Juuri tätä Konfutse kutsui viideksi suhteeksi. Jokaisella suhteella on omat velvoituksensa, jotka on pidettävä rikkomatta. Määrätyissä suhteissa on kiinalaisten moraali senvuoksi

tavattoman korkealla, ennen kaikkea silloin, kun on kysymyksessä kuuliaisuus ja pojan kunnioitus isäänsä kohtaan; mutta että nämä säännöt eivät ole riittäviä ja että kaikki ei ole »hyvä niinkuin se on», siitä on todistuksena m. m. se, että ihmiselämälle annetaan niin vähän arvoa ja lisäksi naisten asema. Tytöt eivät kiinalaisen käsityskannan mukaan ole mitään. »Tähän ojaan ei saa hukuttaa tyttölapsia», oli hyvin tavallinen julkinen kuulutus vanhan järjestelmän aikana. Naisella ei ollut minkäänlaisia oikeuksia. Kansan yleinen epärehellisyys, välinpitämättömyys toisten kärsimyksiä kohtaan ja tavaton julmuus osoittavat kansan luonteessa olevan syvälle käypiä puutteita.

Kiinan uskonnot.

Omituista kyllä saattaa sanoa, että Kiinalla on monta uskontoa eikä kuitenkaan mitään uskontoa. Kiinan muuten niin rikkaassa kielessä ei ole mitään sanaa, joka vastaisi meidän kielemme sanoja: uskonto, usko. He käyttävät sanaa oppi, opetus. Jos kiinalaiselta kysyy hänen uskontoaan, ei hän useimmiten voi vastata, sillä hän ei tiedä itsekään, mihin hän uskoo. Toinen uskonto ei kokonaan tee tyhjäksi toista, useimmat ottavat vähän kustakin, konfutselaisuudesta, taolaisuudesta ja buddhalaisuudesta aina elämän eri tilanteiden ja olosuhteiden mukaan. Senvuoksi ei olekaan koskaan voitu jakaa Kiinan kansaa eri uskontojen mukaan. Tiedetään vain, että noin 20 milj. on muhammedilaisia, muut kuuluvat kolmeen yllämainittuun. Oikeastaan ei millään niistä ole niin suurta merkitystä kuin *esi-isien henkien palvonnalla*: se on kiinalaisessa elämässä ja ajattelussa luonteenomaisinta ja siitä eroittamaton, se on velvollisuus ennen kaikkia muita velvollisuuksia. Se on juurtunut ja syöpynyt heidän porvarilliseen, sosialiseen ja juridiseen elämäänsä. Kun ainoastaan pojat voivat suorittaa uskonnollisia menoja, on hyvin tärkeää, että perheessä on poikia; sen sijaan tytöt eivät merkitse mitään. Jos esi-isien henkiä ei palvota oikealla tavalla, kostavat ne hirmuisesti eloonjääneille — tästä palvonnasta riippuu siis rauha, menestys ja terveys. Niitä palvotaan sekä yksityisesti että julkisesti, mutta omituista kyllä niitä luullaan voitavan petkuttaa esim. uhraamalla paperirahoja oikeiden sijasta j. n. e. Huolimatta tästä yksinkertaistuttamisesta nousevat kiinalaisten esi-isienpalvonnan kustannukset noin 2,000 milj. Suomen markkaan vuosittain. Muut n. k. uskonnot tuskin ansaitsevat tarkemmin katsoen tätä nimeä.

Konfutselaisuudella on suurin vaikutus ja sitä tunnustetaan yli koko Kiinan. Mutta se on enemmän siveysoppi kuin uskonto, filosofinen ja politinen systeemi. Se ei tunne mitään Jumalaa, ei mitään Vapahta-

jaa eikä iäistä elämää. Sen perusti Kiinan suuri viisas Konfutse, joka syntyi 551 ennen Kristusta. Hän ei ole koskaan itse vaatinut uskonnonperustajan nimeä, hän sanoo olevansa vanhan säilyttäjä eikä uuden luoja. Ikivanhan henkienpalvonnan hän antoi jäädä voimaan, häntä eivät oikeastaan kiinnostaneet henget eivätkä jumalat eikä tuleva elämäkään vaan ainoastaan nykyinen elämä. »Me emme tunne elämää, kuinka me sitten voimme tietää mitään kuolemasta. — Me emme ole täyttäneet velvollisuuksia ihmisiä kohtaan, kuinka me silloin voimme täyttää niitä henkiä kohtaan», sanoi hän. Juuri velvollisuudet ihmisiä ja ennen kaikkea valtiota kohtaan herättivät hänen mielenkiintoaan ja tässä suhteessa hänellä on ollut huomattava merkitys. Elinaikanaan hän oli vähän tunnettu, mutta hänen monet oppilaansa levittivät hänen oppiaan, ja nyt häntä ovat lähes 2,000 vuoden ajan jumalana kunnioittaneet keisarit ja virkamiehet ja jokainen koulupoika tuossa suuressa maassa. Hän on tehnyt kansalleen paljon hyvää antamalla sille moraalin, joka kohotti sen korkealle aikalaistensa yläpuolelle ja piti sitä kansallisesti koossa — mutta hän on tehnyt sille myös pahaa sitomalla ja ehkäisemällä sen kehitystä. Hän siirsi ihanteen menneeseen aikaan. Kiinalaisten jyrkkä materialismi johtuu myös konfutselaisuudesta, jolla ei ollut mitään tarjottavaa ihmissielun iäisyyskaipuulle.

Eikö siis kiinalaisilla ole mitään jumalaa? Oikeastaan ei. Mutta vanhat klassikot puhuvat Shang-Tista, taivaasta, ja Tienistä, maasta, joiden palvonnan myös Konfutse säilytti ja jotka aina viime vuosiin asti ovat olleet julkisen palvonnan esineinä. Heidän kunniakseen on rakennettu komeita temppeleitä Pekingin luo, missä keisari, taivaan poika, on toimittanut uhrinsa. Nämä ovat ensi luokan jumalia, mutta niitä on myöskin toisen ja kolmannen luokan: auringonjumala ja kuunjumalatar, se keisarinna, joka keksi silkinviljelyksen, suuria muinaisajan lääkäreitä y. m. Omituista kyllä ei Kiinalla tätä virallista jumalanpalvontaa varten ole ollut papistoa, vaan uhrit on toimittanut keisari ja virkamiehet tarkkojen seremoniain mukaan. »Jumalanpalvelusmenot ovat valtakunnan perustus».

Mutta tämä virallinen palvonta on valtion asia, jonka kanssa kansalla ei ole mitään tekemistä. Kansa hakee tyydytystä uskonnollisille tarpeilleen taolaisuudesta ja buddhalaisuudesta ja ennen kaikkea palvoo henkiä, joita on legioittain ja joille täytyy osoittaa mitä suurinta kunniaa, jotta ne eivät vahingoittaisi. Juuri senvuoksi, että henkien pelko on niin suuri, näyttelee *taolaisuus* niin huomattavaa osaa Kiinassa. Oltuaan alkuaan korkea uskonto, jonka perusti *Lao-tse*, vanha mestari, joka eli puoli vuosisataa ennen Konfutsea ja esitti viisautensa kuuluisassa kirjassa Tao-te-king, kirja tiestä ja hyveestä, se on vajonnut törkeäksi taikauskoksi. Taolaiset papit ovat vain noitia ja poppamiehiä, joita sivisty-

neet kiinalaiset halveksivat, mutta kuitenkin käyttävät heitä. Taolaisuus on ennen kaikkea syvien kansankerrosten uskonto. Se palvelee kaikenlaisia epäjumalia ja eläimiä ja kahlehtii kansan alentavaan taikauskoon.

Buddhalaisuus ei ole kuten tunnettua kotimaista alkuperää, se on tuotu Indiasta kristillisen ajanlaskun alussa ja levinnyt tavattoman laajalle. Mutta kiinalainen buddhalaisuus ei ole aitoa. Se on saanut kärsiä paljon vainoja ja on muokkautunut kiinalaisten käsityskantojen mukaan, mutta se on näyttänyt olevan poisjuurimaton luultavasti sentähden, että se antoi sitä, mitä konfutselaisuudesta puuttui: uskonnollisen maailmanselityksen, ennen kaikkea tiedon kuolleiden vastaisista kohtaloista ja yksinkertaisen hyvitysopin. Buddhalaisia temppeleitä on kaikkein enimmän ja ne ovat Kiinan komeimpia. Mutta buddhalaisuuskaan ei ole saavuttanut arvonantoa, myöskin sen papit ovat tietämättömiä, paheellisia ja ahneita. Tämä uskonto joka on vajonnut pelkäksi polyteismiksi, on nyt taantumassa ja sitä käytetään oikeastaan vain hautajaisseremonioissa.

Kiinalainen sananlasku sanoo: »Kiina on meri, joka suolaa kaiken veden, joka siihen juoksee». Näitä sanoja ei voi olla vakavasti miettimättä, kun on kysymyksessä Kiina ja vieraat uskonnot. Uskonnot, jotka muuten ovat näyttäneet olevan hyvin omalaatuisia, ovat Kiinassa muuttuneet melkein tuntemattomiksi. Muhammedilaisuus, joka on valloittanut kansan toisensa jälkeen, on tunkeutunut myöskin Kiinaan; mutta millaisena se esiintyy siellä? Kaukana siitä että harjoittaisi propagandaa kuten kaikkialla muualla, se on itse joutunut »kiinalaisen meren suolaamaksi». Sekin on liittynyt suureen kiinalaiseen uskontojen sekoitukseen ja muutamin paikoin sen ainoana erikoispiirteenä on se, että sen kannattajat eivät syö sianlihaa. — Buddhalaisuus on Kiinassa kuten sanottu aivan erilaista kuin missään muualla. Juutalaisuus, joka myös kerran tunkeutui sinne on perin juurin hävinnyt ja samalla tavoin on käynyt ensimäisten kristillisten lähetysyritysten.

Vanhin lähetys Kiinassa.

Kiinassa samoin kuin Indiassakin lähetyksellä on vanhat traditiot; ikivanhan legendan mukaan on apostoli Tuomas saarnannut sielläkin. Siitä ei kuitenkaan ole mitään todistuksia, mutta sitä vastoin on kyllä totta, että nestorianinen kirkko levisi myös Kiinaan ja voitti siellä jalansijaa. Vuonna 1625 löydettiin merkillinen n. k. nestorianinen kivi Kiinan vanhimman pääkaupungin Sian-Fun luota. Se on peräisin vuodelta 781 ennen Kristusta ja siinä on syyrialainen luettelo Kiinan pa-

peista sekä kertomus pappi Olopunista, joka vuonna 635 tuli keisarin hoviin.

Tämä nestorianinen kirkko oli itse asiassa levinnyt laajalle Aasiaan. Sillä oli useita piispoja Jerusalemista Pekingiin saakka. Merkillistä kyllä on koko heidän vaikutuksensa kadonnut niin jäljettömiin, että on oltu taipuvaisia sijoittamaan kertomus siitä legendojen joukkoon. Sisäinen rappio, mongolilaisten ja muhammedilaisten ankarat vainot ovat täydellisesti murtaneet tämän kerran niin kukoistavan kirkon.

Samoin on käynyt myöskin ensimäisen katolisen lähetyksen, jonka perusti vuosina 1291—1328 Johannes Monte Corvinosta, joka saavutti niin loistavan menestyksen suuren mongolilaisen hallitsijan Kublai-Kahnin hovissa, että tämä itse pyysi 100 pappia ja ilmoitti haluavansa tulla kristityksi koko kansoineen. Mutta niitä ei tullut koskaan ja suotuisat ajat jäivät käyttämättä. Myöskin jesuiitta-lähetyksellä 15—1600-luvulla oli ainutlaatuinen menestys, josta ei kuitenkaan jäänyt pysyviä tuloksia. Kiinalainen meri suolasi. Sovittelujen tie ei ollut se, jolla kristinusko olisi kyennyt voittamaan Kiinan.

Senjälkeen on vuosisata toisensa jälkeen vierähtänyt ja maa on ollut visusti suljettuna. Ei mikään lähetyskenttä ole ollut luoksepääsemättömämpi, ei mikään ole kysynyt enemmän vaivaa, mutta ei mikään myöskään ole herättänyt suurempaa mielenkiintoa kuin Kiina lukemattomine miljoonineen.

Ensimäiset protestantiset lähetysyritykset.

Lähetysajatukset olivat tuskin heränneet henkiin protestantisen kristillisyyden piirissä, ennenkuin katseet suuntautuivat Kiinaan. Mutta Kiina oli niihin aikoihin suljetumpi kuin koskaan. Ulkomaalaiset eivät saaneet asettua asumaan Kiinaan muualle kuin pienelle portugalilaiselle *Macaon* saarelle; *kiinalaisia oli kuolemanrangaistuksen uhalla kielletty* opettamasta ulkomaalaisille kiinankieltä. Europalaisten nopea voittokulku idässä ja heidän häikäilemätön esiintymisensä siellä oli herättänyt kiinalaisissa kauhua ja epäluuloisuutta kaikkia ulkomaalaisia kohtaan.

Kaikkien inhimillisten laskelmien mukaan näytti lähetystyö Kiinassa aivan mahdottomalta. Mutta kristinusko on aina uskaltanut mahdottomia. *Niin sielläkin. Vuonna 1807 nousi ensimäinen* evankelinen lähetyssaarnaaja maihin Kiinassa, siis aivan heti Careyn saapumisen jälkeen Indiaan. Rohkeiden tienraivaajien joukossa on *Robert Morrison*illa kunniapaikka.

Kiinan ensimäinen lähetyssaarnaaja.

Robert Morrison

Kun eräältä kiinalaiselta politikolta uuden tasavallan ensi aikoina kerran kysyttiin, koska hänen mielestään ensimäinen vallankumouksellinen liike Kiinassa alkoi, vastasi hän: »Sinä päivänä, jolloin Robert Morrison astui maihin Kiinassa».

Robert Morrison oli syntyperältään skottilainen, kuten niin monet muut kaikkein urhoollisimmista lähetyssaarnaajista, ja ammatiltaan yksinkertainen käsityöläinen, ollen siinäkin suhteessa monen muun huomattavan lähetyssaarnaajan kaltainen. Hänen isällään, joka oli puusuutari, oli pieni liike, ja poika kasvatettiin isänsä ammattiin. Isä oli arvossapidetty mies, skottlantilaisen vapaakirkon vanhin, ja kotona lapset saivat huolellisen ja vakavan kasvatuksen. Robert oli nuoruudestaan saakka vakava kristitty ja käytti kaikki vapaat hetkensä ja suuren osan öistä raamatun y. m. kristillisten kirjojen tutkimiseen.

Hänessä heräsi halu opiskella ja omistaa koko aikansa kristilliseen työhön, mieluimmin pappina. Väsymättömällä tarmolla hän alkoi työskennellä päämääränsä saavuttamiseksi, ja jonkun ajan opintojen jälkeen hänet otettiin jumaluusopilliseen seminaariin. Siellä hän pääsi selvyyteen lähetyskutsumuksestaan ja tarjoutui vastaperustetulle Lontoon lähetysseuralle sillä nimenomaisella toivomuksella, että hänet lähetettäisiin sille lähetyskentälle, missä vaarat ovat suurimmat. Hän sai kokea ankaraa vastustusta omaistensa taholta, jotka kaipasivat hänen taitavaa johtoaan liikkeessä ja pyysivät häntä tulemaan takaisin. Robert Morrison kirjoitti niitä hellimpiä kirjeitä kotiin, mutta hänen päätöksensä oli järkkymätön.

Juuri tähän aikaan oli mielenkiinto Kiinaa kohtaan hyvin suuri. *British Museumista* oli löydetty kiinalaisen raamatunkäännöksen katkelma, joka herätti suurta huomiota. Päätettiin lähettää *Morrison Kiinaan* oppimaan kieltä ja ryhtymään raamatunkäännökseen. Morrison haki heti itselleen suurella vaivalla erään kiinalaisen opettajakseen, jonka taholta hän sai kestää monia vastoinkäymisiä. Hän alkoi myöskin opiskella tähtitiedettä ja lääketiedettä.

Hän ei kuitenkaan voinut saada lupaa matkustaa englantilaisella höyrylaivalla. Mahtava Itä-Indian kauppaseura ei tahtonut millään

ehdolla kuljettaa ketään lähetyssaarnaajaa ja ainoa mahdollisuus oli matkustaa Amerikan kautta. Pitkän ja vaarallisen matkan jälkeen hän saapui vihdoin New-Yorkiin. Siellä hän sai paljon ystäviä, mutta kohtasi myös paljon ivaa. Se laivanvarustaja, jonka piti viedä hänet Kiinaan, lausui ivallisesti: »Ja te luulette todellakin voivanne vaikuttaa tuon suuren Kiinan valtakunnan epäjumalanpalvojiin?» »En, hyvä herra», vastasi Morrison tyynesti, »mutta minä uskon, että Jumala voi sen tehdä».

Syyskuun 7 p:nä 1807 hän nousi maihin Kantonissa; siellä hänen täytyi esiintyä amerikalaisena ja hyvien suosituksiensa perustuksella hän sai myös suojaa Amerikan konsulilta. Hänen tulonsa oli muuten yhtä epämieluinen englantilaisille ja kiinalaisille kuin Macaon jesuiittalähetyssaarnaajille. Hän kohtasi vastustusta joka taholla, pelkkää vastustusta. Hänen asemansa oli vaikeampi kuin me nykyään voimme kuvitellakaan, ja vain hänen suuri neuvokkuutensa ja varovaisuutensa yhdessä hänen järkkymättömän tarmonsa kanssa saattoi voittaa vaikeudet.

Macaoon hän ei saanut jäädä. Kantonissa hän saattoi elää vain valepuvussa ja piiloittautumalla, ollen alituisessa vaarassa tulla ilmi. Yksikin varomaton askel olisi saattanut kääntyä hänen täydelliseksi turmiokseen. Hänen onnistui saada käsiinsä kaksi katolilaista kiinalaista, jotka salaisesti opettivat hänelle kieltä. Hän asettui asumaan erääseen kellariin, pukeutui kiinalaiseksi, antoi kynsiensä ja hiuksiensa kasvaa, söi puutikuilla kuten kiinalaiset ja koetti olla herättämättä huomiota niin paljon kuin mahdollista. Niinpä hän esimerkiksi ei uskaltanut koskaan mennä ulos ennenkuin pimeän tultua. Yötä päivää hän tutki kiinankieltä. Salatakseen pienen savilamppunsa valon, hän istui kätkeytyneenä suuren kirjapinkan taakse. Tällainen elintapa mursi pian hänen terveytensä. Hänen täytyi vuokrata terveellisempi asunto, mutta kiinalaisten vihamielisyys pakoitti hänet silloin lähtemään Kantonista ja pakenemaan Macaon saarelle. Siellä hän tutustui hurskaaseen englantilaiseen perheeseen ja nai talon tyttären. Hänen asemansa olisi kuitenkin ollut epävarma, jollei hänelle juuri oikealla hetkellä olisi tarjottu paikkaa kääntäjänä ja tulkkina englantilaisen Itä-Indian kauppaseuran palveluksessa — omituinen salliman oikku, kun kauppaseura itse oli pakoitettu suojelemaan niin suuresti vihaamiaan lähetyssaarnaajia. Täten Morrison sai runsaan ylläpidon ja koskemattoman aseman. Tämä tosin lisäsi tavattomasti työtaakkaa, sillä hän ei antanut minkään ehkäistä varsinaista työtään lähetyssaarnaajana, mutta ilman tätä tointa hän ei olisi voinut mitenkään jäädä Kiinaan.

Tässä toimessa hän oli kuolemaansa saakka v. 1834. Koko elämänsä ajan hän koetti rakentaa yhteyttä Kiinan ja kristinuskon sekä ylipäänsä Kiinan ja länsimaisen henkisen elämän välille. Hänestä tuli kiinankielen suuri tuntija (s. t. s. mandariinikielen, jota käytetään kirjakielenä).

Vuonna 1812 ilmestyi hänen kiinankielen kielioppinsa, 1813 Uusi testamentti ja 1819 koko raamattu, mikä oli tavaton työ, eikä vähimmän sen-vuoksi, että Kiinan kielessä ei ole sanoja puhtaasti uskonnollisille käsitteille, sellaisille kuin usko, armo, pelastus j. n. e.

Vaikeudet eivät kuitenkaan olleet sillä voitetut, että käännökset olivat valmiit. Juuri kun hän parhaillaan valmisteli tätä työtään, antoi keisari julistuksen kristinuskon ja varsinkin kristillisten kirjojen levittämistä vastaan. Kristinuskoa koskettelevien kirjojen painaminen oli kielletty kuolemanrangaistuksen uhalla.

Ei kukaan voinut olla yksinäisempi kaikkine vaikeuksineen kuin Morrison. Roomalaiskatoliset lähetyssaarnaajat Macaon saarella vainosivat häntä kaikin tavoin, sinkosivatpa kirouksensa jokaista vastaan, joka vähänkin oli kosketuksissa hänen kanssaan tai vastaanotti häneltä mitään kirjoituksia. Itä-Indian kauppaseura pyysi yhä uudestaan, että hän luopuisi kaikesta lähetystyöstä. Kun hän vihdoin sai apulaisia — lähetyssaarnaaja Milnen vaimoineen - ei se ilo tullut pitkäaikaiseksi. Ilman armoa Milnet karkoitettiin viipymättä. He alkoivat silloin työskennellä Malakka niemimaalla, missä asui tuhansittain kiinalaisia. Siellä Milne perusti englantilais-kiinalaisen koulun ja suoritti suuren ja pysyviä jälkiä jättävän työn kiinalaisten keskuudessa.

Morrison ei horjunut vähääkään kaikissa näissä vaikeuksissa eikä hän hetkeäkään ajatellut luopua lähetystyöstä. Hän kirjoittaa kotiin: »Tahdon tarkasti totella hallitusta, niin kauan kuin heidän lakinsa eivät sodi Jumalan lakia vastaan. Heikkoudestani huolimatta en ole lohduton vaan toivehikas ja kiitollinen.»

Hän jatkoi uutterasti kirjallista työtään. Palvelijansa, apulaisensa ja muut, jotka käsiinsä sai, hän kokosi säännöllisesti jumalanpalveluksiin. Pieni kirjanen kristinuskosta, jota hänen kaikesta huolimatta onnistui levittää, teki myös vaikutuksensa ja sillä oli suuri merkitys useammalle kuin yhdelle. Vuonna 1814 hän suureksi ilokseen sai kastaa ensimäisen — seitsemän vuoden työn jälkeen — ja tätä seurasi pian toinen, Liang-Afa, josta tuli Kiinan ensimäinen kiinalainen pappi, hyvin lahjakas ja uskollinen kristinuskon palvelija, joka uskonsa tähden sai kestää sekä vankeutta että raippoja.

Vaikeuksista huolimatta Morrisonin raamatunkäännös kuitenkin ilmestyi ja herätti suurta huomiota. Se aiheutti laajan kirjeenvaihdon Kiinan ja Englannin hallituksien välillä, vieläpä Englannin täytyi lähettää erityinen lähetystö Pekingiin asiasta neuvottelemaan. Määräys Morrisonin eroittamisesta oli jo valmis, mutta hänen ansionsa olivat niin arvokkaita ja korvaamattomia, että ilman häntä ei kuitenkaan voitu olla. Kovinman iskun tuotti hänelle kuitenkin hänen kiinalaisten apulaistensa vangitseminen ja Uuden testamentin arvokkaiden kirjasinten hävittämi-

nen. Hän sai kuitenkin juuri samaan aikaan Englannin ja ulkomaiden bibliaseuralta 1,000 punnan lahjan ja alkoi iloisena laatia uusia kirjasimia. Morrisonin työ herätti yhä enemmän huomiota ja sai osakseen mielenkiintoa koko oppineen maailman taholta. Hän sai mitä sydämellisimpiä ja rohkaisevimpia kirjeitä eteviltä professoreilta Saksasta, Ranskasta, Englannista ja Amerikasta ja hänet nimitettiin Glasgowin yliopiston tohtoriksi. Mutta ei mikään ilahduttanut häntä enemmän kuin tietoisuus siitä, että kahta suurta painosta Uusia testamentteja kaikesta huolimatta levitettiin Kiinan kansan keskuuteen, jossa ne hiljaisuudessa tekivät vaikutustaan. Psalmeja, rukouskirjoja ja kristillisiä kirjoituksia lähetettiin lähetyssaarnaaja Milnen myötävaikutuksella, joka myös suoritti mitä arvokkainta kirjallista työtä Singaporessa.

Tämä runsas käännös- ja kirjailijatyö oli suoritettu »vapaina hetkinä», sillä hänen virkansa Itä-Indian kauppaseuran tulkkina ja kääntäjänä vei suurimman osan hänen aikaansa. Hänen tahdikkuutensa ja taitavuutensa tässä virassa olivat kaiken kiitoksen yläpuolella ja vain hänen ansiostaan rauha ja hyvät suhteet saattoivat säilyä englantilaisten ja kiinalaisten välillä. Hän sai myös useammin kuin kerran mitä peittelemättömimmän tunnustuksen englantilaisilta esimiehiltään.

Vuonna 1823 hän julkaisi suurimman teoksensa, englantilais-kiinalaisen sanakirjan, jota hän oli valmistanut kuusitoista vuotta. Se oli yhtä paljon ensyklopedia kuin sanakirja, kiinalaisen tietämyksen verraton lähde. Siihen kuului kuusi suurta nidettä kvarttokokoa, joista kukin oli niin suuri kuin koko raamattu ja sisälsi 4,595 sivua. Itä-Indian kauppaseura painatti sen 12,000 punnan summasta. Tätä työtä varten Morrisonin oli pitänyt hankkia itselleen kiinalainen kirjasto, jossa oli yli 10,000 nidettä.

Tämä teos teki Morrisonin maailmankuuluksi, minkä hän ihmeekseen huomasi, kun hän pian sen jälkeen palasi Englantiin lepäämään ja tapaamaan vanhoja ystäviään. Hän tuli niin suuren julkisen huomion esineeksi, että hän tuskin sai viettää yksityiselämää. — Kuningas otti hänet puheilleen ja Itä-Indian kauppaseuran johtaja toimeenpani hänen kunniakseen suuremmoiset juhlat. Joka taholta hän sai osakseen tunnustusta ja sydämellisyyttä. Eri kaupungit, joissa hän kävi, ottivat hänet virallisesti vastaan ja hänet kutsuttiin useiden koti- ja ulkomaisten tieteellisten seurain jäseneksi. Mutta kaikesta tästä huomaavaisuudesta huolimatta hän ei unohtanut varsinaista päämääräänsä: herättää kristittyjä työhön evankeliumin julistamiseksi kiinalaisille. Hän työskenteli sanoin ja kirjoituksin väsymättä tämän päämäärän saavuttamiseksi ja herätti myös voimakkaan lähetysharrastuksen ei vain Englannissa ja Skottlannissa, missä hän teki lukemattomia matkoja, vaan myöskin Ranskassa, Amerikassa ja muissa maissa. Hänen lepoaikansa kotimaassa muodostui siten uutteraksi työajaksi.

Sitten hän palasi Kiinaan ja ryhtyi jälleen työhönsä. Hänestä tuli nyt Itä-Aasian koko lähetystoiminnan isä ja johtaja. Häneltä pyydettiin neuvoja kaikissa asioissa. Erikoisesti hän huolehti englantilais-kiinalaisesta korkeakoulusta Singaporessa, joka kehittyi nopein askelin. Siellä sai lähetystyötä vapaasti harjoittaa, Kantonissa sitävastoin ei voinut julkisesti työskennellä. Morrison oli aina kiusallisen valvonnan alaisena; toiselta puolen pitivät häntä silmällä kiinalaiset virkamiehet ja toiselta puolen roomalaiskatoliset lähetyssaarnaajat Macaon saarella. Hän saattoi päästä suurempien joukkojen kanssa kosketuksiin vain painetun sanan avulla ja sen levittämisessä hän oli kekseliäs, rohkea ja väsymätön. Hän lähetti joukottain kirjasia Koreaan, Siamiin, Itä-Indian saarille ja myöskin syvälle Kiinan sydämeen. Hänen tukenaan ja apunaan oli Liang-Afa.

Suureksi ilokseen hän sai vastaanottaa amerikalaisen lähetyssaarnaajan toisensa jälkeen ja auttaa heitä kieliopinnoissa y. m. Hän silmäsi toivehikkaana tuleviin aikoihin. Vuonna 1832 hän kirjoitti siitä muutoksesta, mikä oli tapahtunut siitä lähtien kun hän saapui Kiinaan: »Kantonissa ovat nyt olosuhteet aivan toisenlaiset kuin saapuessani maahan 1807. Kiinalaiset ylioppilaat, lähetyssaarnaajat, englantilainen sanomalehdistö, kiinankielinen raamattu, julkinen jumalanpalvelus, kaikki tämä on siitä lähtien tullut lisää. Olen palvellut sukupolveani ja minun täytyy — Jumala tietää koska — nukahtaa pois.»

Vielä pari vuotta hän sai seisoa paikallaan, ahertaen viimeiseen asti. Kiina ei ollut vielä avoin evankeliumille kun hän siirtyi pois. Siihen kului vielä monta vuotta; monta kovaa kamppailua ja paljon kärsimyksiä oli vielä jäljellä, mutta tienraivaajatyö oli tehty. Työ oli pantu käyntiin.

Morrison joka kuitenkin aina oli toivehikas lähetystyöhön nähden, arveli että sadan vuoden jälkeen saattoi odottaa Kiinassa olevan 1,000 kristittyä. Suurempia toiveita hänellä ei ollut, ja koko hänen 27-vuotisella työajallaan oli vain kymmenen kiinalaista ottanut vastaan kasteen. Vuonna 1907 — sata vuotta sen jälkeen kun Morrison oli astunut maihin Kiinassa — oli siellä noin 300,000 evankelista kristittyä.

Valtiolliset olosuhteet.

Lähetys ja politiikka eivät ole missään maassa olleet niin toisiinsa kietoutuneita kuin Kiinassa. Kristillinen rakkaus ja inhimillinen voitonhimo, puhtaasti henkiset voimat mutta niinkin aineelliset kuin sotalaivat ja tykit, ovat olleet avaamassa Kiinan ovia kristinuskolle. Politiikka on Kiinassa ollut lähetykselle sekä suureksi hyödyksi että suureksi esteeksi. Tykkiveneet ovat hirveitä apukeinoja taistelussa vapauden evankeliumin puolesta. Vaikkakin lähetys on pysytellyt kokonaan politiikan ulkopuo-

lella, kuten aikaisempi evankelinen lähetys on tehnyt, niin yksistään jo se tosiasia, että lähetyssaarnaajat ovat käyttäneet hyväkseen miekalla saavutettuja oikeuksia asettuessaan asumaan muutamiin satamakaupunkeihin j. n. e., on kiinalaisten silmissä asettanut heidät yhteyteen vihattujen valtojen maailmanpolitiikan kanssa.

Puhutaan paljon Kiinan muukalaisvihasta ja kansan tavattomasta vihamielisyydestä ja julmuudesta muukalaisia kohtaan. Mutta suurimmaksi osaksi tämä on muukalaisten oma syy. Mikään ei ole saanut enemmän pahaa aikaan kuin opiumikauppa ja Englannin esiintyminen tässä asiassa. Se on synkimpiä lehtiä kristittyjen ja sivistyneiden valkoisten kansojen ja toiselta puolen värillisten kansojen keskinäisten suhteiden historiassa. Se on aiheuttanut Kiinalle sanomatonta vahinkoa, se on kauan aikaa tehnyt mahdottomaksi ystävälliset välit ja lailliset kauppasuhteet Kiinan ja Euroopan valtojen kesken, se on aikaansaanut melkein poislähtemättömän epäluulon ja ylenkatseen n. k. kristittyjä kansoja ja siten myöskin heidän uskontoaan kohtaan. Että opiumisota avasi Kiinan kristityille kansoille, on surullinen tosiasia, jota Kiina ei koskaan ole unohtanut eikä koskaan tule unohtamaan.

Ennen kuin Kiina joutui kosketuksiin Euroopan kanssa, oli siellä voimassa ankarat lait opiuminpolttoa vastaan, ja se oli myös verrattain vapaa tästä paheesta — kunnes Englanti sekaantui peliin. Jo 1700-luvun lopulla alkoi opiumin salakuljetus pitkin Kiinan rannikkoa. Asia tuli ilmi, kieltoa ja vartiointia kovennettiin, mutta englantilaiset osasivat käyttää lahjuksia ja tavattomat ansiomahdollisuudet houkuttelivat aina uusia salakuljettajia. Kiinan hallitus huomautti kerran toisensa jälkeen Englannin hallitukselle, että opiumia salakuljetettiin Englannin lipun turvissa, vaikka se oli ankarasti kielletty, mutta Englanti ei tehnyt mitään sen estämiseksi, vaan se päinvastoin lisääntyi.

Keisari ryhtyi silloin mitä tarmokkaimpiin ponnistuksiin saadakseen tämän turmiota tuottavan kaupan loppumaan. Hän lähetti vuonna 1839 erittäin pontevan virkamiehen Kantoniin ja käski hänen keinolla millä tahansa tehdä siitä lopun. Kerrotaan, että hän oli kyynelsilmin huudahtanut: »Kuinka minä voin kuolla ja kohdata isieni henget, ennen kuin tämä paha on voitettu». Hallitus lähetti uhkaavan julistuksen englantilaisille opiumilaivoille, mutta kun mikään ei auttanut, takavarikoitiin ja hävitettiin kaikki opiumi, jonka arvo oli 360 milj. Suomen markkaa. Liikemiesten täytyi kirjallisesti sitoutua olemaan kuljettamatta opiumia — jonka lupauksen he heti rikkoivat. Kiinalaiset ryhtyivät silloin väkivallantekoihin. Nyt vasta Englannin hallitus koroitti äänensä ja vaati vahingonkorvausta. Silloin puhkesi ensimäinen n. k. opiumisota. Opiumikauppa oli tosin olcellinen sodan syy, mutta ei kuitenkaan ainoa. Kiinan epäluotettava diplomatia ja sen kieltäytyminen neuvottelemasta

Englannin kanssa kuten samanarvoisen kansakunnan kanssa tai ylipäänsä alentumasta keskusteluihin halveksittujen raakalaisten kanssa, oli lisäaiheena sodan puhkeamiseen. Kiinalaiset luonnollisesti vetivät lyhemmän korren. Kun rauhansopimus oli tehtävä, tarjosi Kiina kaikkia mahdollisia etuja, jos vain opiumikauppa kiellettäisiin. Mutta tästä ei mainittu sanallakaan sopimuksessa, joka solmittiin Nankingissa 1842, ja jonka nojalla Englanti sai Hongkongin saaren ja joka avasi viisi kaupunkia Euroopan kaupalle.

Opiumin kauppa jatkui nyt melkein avoimesti yhä suuremmassa mittakaavassa. Englannin hallituksen vuotuiset tulot siitä lisääntyivät 200 miljsta 1,410 miljoonaan Suomen markkaan. Muutamilla kuluneilla sananparsilla koetettiin heittää edesvastuu Kiinan hartioille, ja Englannin parlamentissa ei lausuttu sanaakaan opiumin kauppaa vastaan moraliselta näkökannalta katsoen. Tyytymättömyys oli suuri ja yhä useampia riitaisuuksia syntyi, kunnes vihdoin puhkesi uusi sota. Englantilaiset tykit pommittivat turvatonta Kantonia, niin että veri vuoti virtanaan kaupungin kaduilla. Vuoden 1860 rauhansopimuksella tehtiin opiumikauppa lailliseksi. Siitä lähtien on yhä suuremmat määrät opiumia viety Indiasta Kiinaan ja tämä kauppa on tuottanut Englannin hallitukselle määrättömiä tuloja. Opiumi muodosti silloin $^3/_5$ kaikesta Kiinan kaupasta.

Ei auttanut että Kiinan hallitus kerran toisensa jälkeen pani vastalauseensa ja huomautti siitä pahasta, mitä opiumi aiheutti. Ei edes vastattu heidän esityksiinsä ja Englannin parlamentissa lausuttiin, että »opiumi ei vähääkään vahingoita Kiinaa», »heidän elimistönsä vaatii opiumia» j. n. e.

Tuntuu kummalliselta seurata tätä pakanallisen Kiinan hallituksen ja kristityn Englannin hallituksen välistä kirjelmien vaihtoa. Saattaisi luulla, että nämä maat ovat erehdyksestä vaihtaneet paikkaa tuossa kuvauksessa.

Äärimäisessä masennuksessaan ja epätoivossaan hallitus antoi asian mennä menojaan, vieläpä katseli läpi sormiensa nähdessään, että unikonviljelys tuli yhä tavallisemmaksi Kiinassa. Kun kurjuutta kerran ei voitu välttää, oli parempi että rahat jäivät maahan.

On laskettu että kuningatar Viktorian koko hallituksen ajan vietiin opiumia Kiinaan niin paljon, että se nousi $^1/_2$ tonniin tunnissa — yötä päivää. Koko Kiina oli vähällä tuhoutua. Se kurjuus, mitä opiuminpoltto aikaansai, oli sanoin kuvaamaton. Ja tämä paha on kiinalaisten silmissä eroittamattomassa yhteydessä kristittyjen kanssa. Tästä johtuu pääasiassa heidän vihansa »ulkomaalaisia piruja» kohtaan. Opiumia kutsutaan yleisesti »ulkomaalaiseksi myrkyksi», »ulkomaalaisten pirujen lääkkeeksi» y. m. s. Jokainen tämän paheen uhri on elävä todistus siitä va-

hingosta ja alennustilasta, mitä ulkomaalaiset ovat saaneet aikaan Kiinassa. Ja myöskin paheeseen vajonnut saattaa tuntea leimuavaa vihaa niitä kohtaan, jotka ovat houkutelleet hänet turmioon. Usein lähetyssaarnaajat saavat kuulla nuo katkerat sanat: »Te ulkomaalaiset tahdotte neuvoa meille parempaa elämää — ottakaa ensin pois opiuminne — vasta sitten voitte puhua Ya-Susta» (Ya-Su = Jeesus).

Piiritys.

Vuonna 1842 tehdyn Nankingin sopimuksen edellisenä aikana oli lähetysseura toisensa jälkeen yrittänyt ryhtyä lähetystyöhön Kiinassa; mutta kun heidän ei onnistunut tunkeutua maahan, asettuivat he sensijaan kiinalaisten keskuuteen maan rajojen ulkopuolelle, etupäässä Malakka niemimaalle.

Kansan vihamielisyyttä koetettiin voittaa lääkärilähetyksellä; ja vaikka sitäkin voitiin harjoittaa vain hyvin rajoitetuin ja varovaisin muodoin, oli sillä kuitenkin sellainen menestys, että on sattuvasti sanottu, että »Kiina avattiin lähetykselle lääkärin veitsellä». — Niiden lähetyssaarnaajien, jotka uskalsivat lähteä Kiinaan, täytyi olla pelottomia ja rohkeita. — Ei kukaan voinut siinä suhteessa voittaa *Karl Friedrich Gützlaffia*, joka on lähetyshistorian unohtumattomimpia henkilöitä. Gützlaff on Saksan ensimäisiä lähetyssaarnaajia, lähetysentusiasti, omituinen personallisuus, joka kokonaan kulki omia teitään. Sitten kun hän oli jonkun aikaa työskennellyt maasta muuttaneiden kiinalaisten keskuudessa Siamissa, päätti hän tunkeutua itse Kiinaan. Vuosina 1831—35 hän matkusti tulkkina ja laivalääkärinä muutamissa kiinalaisissa laivoissa pitkin rannikkoa. Hän pukeutui kiinalaiseksi, otti kiinalaisen nimen ja puhui aivan sujuvasti useita rannikkomurteita. Hänellä oli myöskin ihmeteltävä taito seurustella kiinalaisten kanssa, ja joukko onnistuneita parannuksia teki hänet melkein kansan suosikiksi. Niin hän uskalsi vähitellen tunkeutua yhä pitemmälle sisämaahan. Hän herätti kaikkialla tavatonta huomiota, sillä kun ei oltu koskaan ennen

KARL FRIEDRICH GÜTZLAFF

nähty valkoista miestä, kokoontui suuria kansanjoukkoja hänen ympärilleen, ja hän jakoi lääkkeitä ja kristillisiä kirjasia. Usein poliisi ajoi häntä takaa ja kuljetti hänet viranomaisten eteen, kiihoittuneet kansanjoukot kivittivät häntä, mutta aina hän pääsi ehjin nahoin pakoon; kadottuaan äkkiä yhdellä suunnalla, hän taas pian sukeltautui esiin toisella taholla. Hän levitti tuhansittain kristillisiä kirjasia. Ollen sitä mieltä, että kiinalaisten itsensä tuli saarnata evankeliumia maanmiehilleen, hän koetti hankkia maakalaisia apulaisia ja perustaa kristillisen yhdistyksen evankeliumin levittämiseksi Kiinassa. Siinä hän kuitenkin epäonnistui. Liian herkkäuskoinen ja innokas kun oli, hän joutui yhä uudelleen »apulaistensa« pettämäksi, mikä aiheutti hänelle suurta surua ja lopuksi murs hänen voimansa. Suurimman tuloksen hän saavutti kirjoituksillaan Kiinasta ja esitelmämatkoillaan, joita hän teki Europassa lähetysharrastuksen herättämiseksi. Minne hän joutuikin, puhui hän aina sydämenasiastaan palavalla innostuksella. Hänelle ei Kiina ollut suljettu ja luoksepääsemätön. »Olisiko Jumalan rakkaus ja armeliaisuus suljettu näiltä miljoonilta», sanoi hän. »Kristukselta Kiina ei ole suljettu; hän joka on voittanut kuoleman ja helvetin, on avaava Kiinan portit». — — »Apostolit eivät odottaneet, että hallitukset olisivat tulleet suopeiksi, vaan menivät rohkeasti eteenpäin Herransa voimalla. Me tarvitsemme miehiä, jotka ovat valmiita minä hetkenä tahansa uhraamaan henkensä Herran tähden ja jotka voivat vaeltaa ympäri unohdettuina ja halveksittuina ilman mitään ihmisapua, luottaen vain Jumalaan.»

Hänen rohkeutensa näytti kuitenkin herättäneen viranomaisten epäluuloja, ja uusia ankaroita määräyksiä kristinuskoa vastaan julkaistiin. Vuonna 1838 annetussa julistuksessa sen sanottiin »turmelevan moraalin ja ihmissydämen». Ja vähän sen jälkeen puhjenneen opiumisodan aikana lisääntyi viha muukalaisten uskontoa kohtaan.

Nankingin sopimus oli edullinen lähetykselle. Se salli katolilaisten ja protestanttien vapaasti harjoittaa uskontoaan viidessä satamakaupungissa, jotka oli avattu ulkomaalaisille. Kolmekymmentä lähetyssaarnaajaa oli heti valmiina ryhtymään työhön ja heihin liittyi pian uusia, niiden joukossa monta hyvin lahjakasta ja etevää miestä. Yksistään Shanghaissa työskenteli yhdeksän eri lähetysseuraa. Mutta työ oli vaivalloista. Vuonna 1850 Kiinassa oli vain noin 100 evankelista kristittyä. Näytti siltä kuin Morrisonin ennustus kävisi toteen. Lähetyssaarnaajat kohtasivat kiinalaisten taholta lujaa ja sitkeää vastarintaa. Kaikkialla heitä valvottiin, epäiltiin ja vainottiin. Heille ei annettu asuntoa, heitä hätyyteltiin ja heidän kanssaan rettelöitiin kaikin tavoin. Monissa paikoin he saivat työskennellä kymmeniä vuosia tuloksetta. Tämä elämä alituisessa levottomuudessa epäterveellisissä ja vaikeissa olosuhteissa mursi pian heidän voimansa. Lähetyssaarnaajain olinaika Kiinassa las-

kettiin keskimäärin 7 vuodeksi. Kaikenlaiset huolet, työ ja puuha vaikuttivat kuluttavasti varsinkin lähetyssaarnaajien vaimoihin. Niistä 214 lähetyssaarnaajasta, jotka työskentelivät Kiinassa vuosina 1842—60, kuoli sinä aikana 45 miestä ja 51 naista. Saattaa tuntua, että heidän elämänsä meni hukkaan. Mutta he raivasivat tietä ja laskivat hyvän pohjan tulevaisuudelle. Erikoinen merkitys oli varsinkin heidän kirjallisella työllään. Perustettiin useita lähetyskirjapainoja, joista mainittakoon ensimäisenä suuri englantilais-amerikalainen kirjapaino Shanghaissa, joka nyt on maailman suurin lähetyskirjapaino. Se on lähettänyt ja lähettää vieläkin maailmalle raamattuja, muita kristillisiä kirjoja, aikakauskirjoja ja lentokirjasia, usein 90 milj. painosivua vuodessa. — Raamatunkäännöksiä parannettiin ja varustettiin selityksillä, kouluja perustettiin, oppikirjoja kirjoitettiin. Montakaan ei kastettu, mutta kristinusko alkoi saada jalansijaa. Satamakaupungeista käsin levittivät kiinalaiset itse tietoa kristinuskosta syvälle sisämaahan.

Näiden vuosien työ oli mitä vaikeinta piiritystyötä. Ja piiritysjoukkoihin kuului valittua väkeä — miehiä ja naisia, jotka olivat voimakkaita uskossa, sankariudessa, uhrautuvaisuudessa ja rakkaudessa. Etumaisina rivissä olivat kielimiehet *Milne* ja *Medhurst* ja vähän myöhemmin saksalainen *Faber*, joka enemmän kuin kukaan muu osasi tunkeutua kiinalaisten ajatustapaan ja esittää evankeliumia kansalle helposti ymmärrettävässä muodossa. »Muukalainen osaa paremmin kiinankieltä kuin me itse», sanoi eräs kiinalainen varakuningas hänestä. Hänen kirjoituksillaan on vieläkin merkitystä ja hänen niin lämpimästi puolustamansa mielipide, että kristittyjä kiinalaisia ei saa europalaistuttaa, on osoittautunut ainoaksi oikeaksi. Siellä oli kuuluisa tri *Legge*, joka myöhemmin toimi kiinankielen professorina Oxfordissa, lääkärit *Hobson* ja *Lockart*, joka perusti lääkärilähetystoiminnan Shanghaissa ja Kantonissa, ja merkillinen skottilainen kulkurisaarnaaja *Burns*. Mistä löytääkään samallaisen kokoelman huomattavia miehiä; kukin heistä tarvitsisi oman lukunsa.

RYNNISTYKSEN AIKAKAUSI.

1860—1900.

Vuonna 1858 puhkesi hirvittävä Tai-ping-kapina, joka uhkasi musertaa koko Kiinan. Sen johtaja Hung-Siu-Tsuen oli ollut suhteissa lähetyssaarnaajien kanssa ja omaksunut joukon kristillisiä puhetapoja. Hän kutsui itseään Jeesuksen nuoremmaksi veljeksi, esiintyi kaikenlaista epäjumalanpalvelusta vastaan ja antoi jakaa kristillisiä kirjasia. Alussa lähetyssaarnaajat toivoivat paljon Hung-Siu-Tsuenista, mutta pian kävi ilmi, että hän poikkesi kaikesta, mikä uskonnon nimeä kantaa, ja kapi-

nasta uhkasi koitua mitä vakavin vaara. Tai-pingilaiset, jotka pian hallitsivat suurinta osaa Kiinaa, tekivät mitä raaimpia julmuuksia. Samalla puhkesi toinen opiumisota. Lähetyssaarnaajille alkoivat mitä hirvittävimmät ajat; pyöveli toimeenpani verilöylyjä muukalaisten keskuudessa, sotaa käytiin toisella puolen kovuudella ja toisella puolen viekkaudella. Keisarin täytyi lopulta tehdä rauha ja allekirjoittaa useita rauhansopimuksia muutamien europalaisten valtojen ja Yhdysvaltain kanssa. Siten avautui vielä yhdeksän kaupunkia muukalaisille, Pekingin täytyi mukautua ottamaan vastaan vieraita lähettiläitä, ulkomaalaiset saivat oikeuden matkustaa maan sisäosissa, ja samalla annettiin lupa kääntyä kristinuskoon — mutta opiumista tuli luvallinen kauppatavara.

Tämän sopimuksen saattaa sanoa avanneen Kiinan lähetykselle, mutta ilo oli sekava, sillä voitto oli saavutettu väkivalloin ja paljolla verenvuodatuksella ja — mikä oli pahinta kaikista — Kiina oli pakoitettu hyväksymään opiumin kaupan.

Mutta olosuhteet olivat kuitenkin tulleet valoisammiksi. Kenraali Gordonin antama apu Tai-ping kapinassa oli saanut hallituksen suhtautumaan suopeammin ulkomaalaisiin. Ja kapina oli kaikesta huolimatta ollut apuna raivaamassa tietä kristinuskolle. Se oli ainakin ensi aikoina puolustanut useita edistysystävällisiä, vieläpä puhtaasti kristillisiä ajatuksia, kuten esim. opiumipaheen ja epäjumalanpalveluksen hävittämistä y. m. Kapinalliset olivat kaikkialla polttaneet temppeleitä ja epäjumalia ja tämä järkytti kansan uskoa. Jumalat, jotka eivät voineet puolustautua, eivät olleet minkään arvoisia. Jos kristillinen lähetys olisi juuri silloin voitu panna käyntiin täydellä voimalla, olisi paljon voitettu. Mutta siihen ei oltu valmistuttu ja niin menivät suotuisat tilaisuudet hukkaan. Pakanallinen taantumus seurasi ja sen mukana voimakas muukalaisviha.

Tienraivaustyö on harvassa maassa kokenut niin paljon pettymyksiä ja saanut niin kauan odottaa näkyvää tulosta. Esim. Pochowissa Englannin kirkkolähetys alkoi työnsä vuonna 1850. Kymmenen vuoden työn jälkeen ei oltu vielä kastettu ainoatakaan eikä mitään menestyksen toiveita näyttänyt olevan olemassa. Senvuoksi oltiin aikeissa lopettaa koko lähetystyö siellä, mutta erään lähetyssaarnaajan rukouksista sitä kuitenkin jatkettiin. Seuraavana vuonna kastettiin yksi. Nyt on kirkkolähetyksellä siellä suuri seurakunta, jossa on useita tuhansia jäseniä.

On mahdoton lähemmin seurata sitä voimaperäistä lähetystyötä, joka alkoi rauhanteon jälkeen. Pian oli Kiinassa työssä noin 100 eri lähetysseuraa. Niiden joukossa on *Kiinan Sisämaanlähetyksellä* erikoisasema. Se on tehnyt verrattomasti enimmän Kiinan kääntämiseksi kristinuskoon ja vielä tänäkin päivänä se on Kiinan suurin lähetysseura. Sillä on takanaan ihmeellinen historia — historia sinapinsiemenestä, josta

tuli maailmaasyleilevä puu — se on kertomus siitä, kuinka Jumala heikoista, köyhistä ihmisistä voi tehdä voimakkaita uskonsankareita, jotka kykenevät suorittamaan suuria asioita.

Kiinan Sisämaanlähetyksen historia on läheisesti liittynyt yhteen henkilöön, sen perustajaan, joka oli

Hudson Taylor.

Se mies, joka tuli merkitsemään Kiinan kristityksi tulemiselle enemmän kuin kukaan muu, oli -- saattaa sanoa --- vihitty Kiinalle jo ennen kuin hän oli nähnyt päivänvalon. Hänen vanhempansa, jotka olivat hurskaita kristittyjä ja lämpimiä lähetysystäviä, olivat keskenänsä sopineet, että jos he saisivat pojan, niin he pyhittäisivät hänet Kiinan lähetykselle. Vuonna 1832 syntyi heidän ainoa poikansa James Hudson, mutta näytti siltä, että heidän lupauksensa ja toivomuksensa ei kävisi toteen. James oli hintelä lapsi ja muutenkin hänellä näytti olevan hyvin vähän harrastusta lähetykseen.

Kuudentoista vuoden ikäisenä hänessä tapahtui syvä sisällinen murros, joka kokonaan muutti hänet. Ennen hän oli ollut kristitty tavan ja tradition voimasta, mutta tästä hetkestä lähtien hän oli sitä personallisen uskonsa perusteella, ja kristinusko tuli eläväksi voimaksi hänen elämässään. Tuo muutos tapahtui hänen lukiessaan erästä pientä kirjasta, mutta itse hän oli vakuutettu siitä, että syvimpänä syynä olivat äidin hartaat ja herkeämättömät esirukoukset.

HUDSON TAYLOR

Ei niin, että hänen elämänsä olisi sitten kulkenut tasaista ja suoraa latua; hänen täytyi taistella monta kovaa sieluntaistelua, mutta sen kautta hän yhä enemmän syventyi ja lujittui. Rukous oli ollut syynä hänen muuttumiseensa ja rukouksesta tuli myös hänen voimanlähteensä koko hänen elämänsä ajan. Hudson Taylor oli rukouksen mies enemmän kuin kukaan. Rukouksessa hän pääsi selville siitä, että Jumala tahtoi ottaa vastaan hänen palveluksensa ja käyttää häntä Kiinan hyväksi.

Kiina oli hänen nuoruudessaan suljettu maa ja Kiinan lähetyssaarnaajaksi antautuminen merkitsi henkensä uskaltamista. Nuori Hudson Taylor oli äärimäisen heikko ja kaikki, jotka kuulivat hänen suunnitelmistaan, varoittivat häntä. Kun hän kerran meni erään pastorin luo lainaamaan Kiinaa koskevaa kirjallisuutta, sanoi tämä: »Toivon, että te pian hylkäätte niin mielettömän suunnitelman ja tulette järkeväksi». Mutta Hudson Taylor ei koskaan tullut niin järkeväksi.

Hän päätti antautua lääkäriksi päästäkseen helpommin Kiinaan. Mutta hän tahtoi myöskin toisella tavalla tulla kelvolliseksi tulevaan kutsumukseensa. Hän otti innokkaasti osaa kaikenlaiseen rakkaudentoimintaan: hän piti sunnuntaikoulua, levitti kirjallisuutta, kävi köyhien ja sairaiden luona; hän kieltäytyi omalta kohdaltaan voidakseen antaa köyhille.

Hän asui pitemmän aikaa Hullissa opiskellen lääketiedettä ja toimi samalla assistenttina erään kirurgin luona. Kovan sisällisen kamppailun jälkeen hän päätti erota tovereistaan ja vuokrata kehnon huoneen kaukana köyhien korttelissa. Sillä tavoin hän sai sekä rahaa että aikaa köyhille ja pian kaikki turvaantuivatkin hänen apuunsa. Hän alkoi laskea, kuinka paljosta hän saattoi kieltäytyä, ja huomasi, että hän saattoi tavattomasti yksinkertaistuttaa elämäänsä. Kaiken mitä hän ei välttämättä tarvinnut, hän antoi pois, pitipä m. m. voita, maitoa ja lihaa ylellisyytenä. Pian hän saattoi antaa pois $^2/_3$ varsin niukasta tulostaan.

Näihin aikoihin hän alkoi tuumiskella, voisiko hän todellakin matkustaa Kiinaan - - oliko hänellä niin vahva usko, että se voi kannattaa häntä siellä kaukana, jossa hän ei voinut saada apua keneltäkään ihmiseltä. Hän tahtoi jo nyt olla etsimättä ihmisten apua vaikeuksissaan ja turvautua vain Jumalaan. Hyvin pian hän saikin tilaisuuden koetella uskoaan ja ne kokemukset, joita hän silloin teki, tulivat hänelle myöhemmin Kiinassa tyhjentymättömän avun ja lohdutuksen lähteeksi.

Se virkamies, jonka piti maksaa hänen palkkansa, unohti kerran tehdä sen ja Hudson Taylor päätökselleen uskollisena ei tahtonut muistuttaa häntä siitä. Hänellä oli vain 2 $^1/_2$ shillinkiä taskussaan lauvantai-iltana ja hän tunsi itsensä hyvin huolestuneeksi. Kun hän saapui asuntoonsa, oli siellä köyhä mies, joka pyysi häntä tulemaan kotiinsa sairaan vaimonsa luo. Hudson Taylor meni ja näki siellä hätää ja kurjuutta, jolla ei ollut vertaa. Siellä ei ollut ruokaa, ei puita eikä penniäkään lääkkeisiin, lapset itkivät ja valittivat nälissään. Hudson Taylor koetti lohduttaa, hän tahtoi rukoilla, mutta ei voinut. Raha poltti hänen taskussaan. Ei kai hän voinut antaa pois ainoaa ropoansa.

Lopulta hänen kuitenkin täytyi se tehdä ja nyt hän saattoi myös auttaa ja lohduttaa. Kun hän meni kotiinsa sinä iltana, tunsi hän itsensä iloiseksi ja turvalliseksi.

Seuraavana päivänä hän odotti saavansa nähdä nälkää, mutta kävikin aivan toisin. Aamulla saapui hänen suureksi ihmeekseen postinkantaja ja jätti hänelle kirjeen, joka sisälsi yhden sovereignin (175 Smk.) eräältä tuntemattomalta henkilöltä. Tämä tapaus oli ensimäinen kokonaisessa sarjassa samanlaisia. Hudson Taylor ei ollut vain rukouksen mies, hän oli myös ihmeellisessä määrin rukouksen kuulemisen mies.

Hullista hän muutti Lontooseen päättääksensä siellä opintonsa suurissa sairaaloissa. Eräs vastaperustettu lähetysseura evankeliumin levittämiseksi kiinalaisten keskuuteen hyväksyi hänet lähetyssaarnaajakseen ja tarjoutui ylläpitämään häntä, mutta kun seuralla ei vielä ollut varoja, täytyi hänen kieltäytyä tarjouksesta. Ollen ilman mitään ylläpitoa hän sai kärsiä tavattomia kieltäymyksiä. Eräänä päivänä hän sai ruumismyrkytystartunnan ja se lääkäri, joka sai selville hänen tautinsa, selitti hänen olevan kuolemaantuomitun. Mutta Hudson Taylor oli itse varma, että hänen henkensä säästyisi, sillä hänellä oli suuri tehtävä suoritettavana Kiinassa. Hän hoippui useita kuukausia elämän ja kuoleman välillä, mutta elämä voitti. Kun hänen piti sitten maksaa lääkäri, joka oli häntä hoitanut -- vaivoin kokoonkerätyllä summalla – kieltäytyi tämä ottamasta mitään vastaan ja sanoi kyyneleet silmissään: »Tahtoisin antaa kaiken mitä minulla on sellaisesta uskosta kuin Teillä on».

Syksyllä 1853 Hudson Taylor vihdoinkin purjehti Kiinaan. Jo matkalla hän sai useammin kuin kerran koetella uskoaan. Heidän henkensä oli monta kertaa suuressa vaarassa. Pahimmin oli käydä silloin kun laiva lähellä Uuden Guinean rannikkoa eräänä päivänä joutui kovaan virtaan, joka kuljetti sitä saaren vaarallisia rantoja kohti. He olivat jo tulleet niin lähelle rannikkoa, että saattoi nähdä villien ihmissyöjien rannalla hyppivän ja tanssivan ilosta toivottua saalista odotellessaan. »Olemme tehneet kaiken mitä tehdä voi, ja nyt me olemme kadotetut», sanoi kapteeni. »Ei», huudahti Hudson Taylor; »miksi emme me, jotka uskomme Jumalaan, voisi rukoilla häntä». Hän kiiruhti alas hyttiinsä ja tuli muutamien minuttien kuluttua jälleen ylös tyynenä ja lujana. »Nostakaa purjeet, niin että ne ovat valmiit kun tuuli tulee», sanoi hän eräälle matruusille. »Tahtoisin ensin nähdä tuulen», vastasi tämä, mutta totteli. Ja tuskin olivat purjeet nostetut, ennenkuin tuuli puhalsi, maatuuli, joka pian vei heidät pois vaarallisilta vesiltä.

Hudson Taylorin ensimäiset kokemukset lähetyssaarnaajana olivat kovia. Shanghaissa, missä hän astui maihin, vallitsi sisällinen sota, ja muukalaiskaupunginosa oli piiritetty. Oli hengenvaarallista asua ulkopuolella ja aivan liian kallista sisällä kaupungissa. Hän asettui asumaan kaupunkiin niin pian kuin suinkin voi, mutta rohkeutta siihenkin tarvittiin. Kerran kuula repi rikki verannan lattian, missä hän istui, ja toisen kerran se surmasi henkilön, jonka kanssa hän parhaillaan oli keskus-

telemassa sekä sytytti lopulta koko talon, jolloin Hudson Taylorin täytyi paeta. Kaikki hänen kirjansa ja lääkärintyökojeensa paloivat.

Niin pian kuin hän oli perehtynyt kieleen, alkoi hän tehdä evankelioimismatkoja sisämaahan. Hänen päiväkirjassaan on tältä ajalta, vuosilta 1854—56, useita jännittäviä kuvauksia. Muukalaisten oli vielä kielletty oleskelemasta muukalaiskaupunginosan ulkopuolella noissa viidessä satamakaupungissa, ja lisäksi oli Tai-ping-kapina juuri puhjennut, niin että olot olivat hyvin epävarmat.

Yhdessä erään toverinsa kanssa Hudson Taylor kuitenkin lähti pelkäämättä sisämaahan, kulkien milloin jokiveneellä, milloin työntökärryissä, milloin jalkaisin. Hän asui pitkät ajat kurjassa, likaisessa kiinalaisessa jokiveneessä. Mukanaan kirjoja he nousivat maihin johonkin kaupunkiin, puhuivat kansan kanssa teehuoneissa, saarnasivat kaduilla, möivät kirjallisuutta ja palasivat sitten yöksi veneeseensä tai myöskin yöpyivät temppelin portaille, missä eivät paljonkaan saaneet rauhaa ryövärien pelosta. Joskus heitä pyydettiin tulemaan takaisin ja melkein aina ostettiin heidän kirjojaan, mutta usein heidät ryöstettiin ja karkoitettiin pois. »Mustia piruja» huudettiin heidän jälkeensä, heidän päälleen heitettiin kiviä ja likaa tai vedettiin hiuksista pitkin katuja; usein heidän henkensä riippui hiuskarvan nenässä.

Monien vaihtelevien kohtaloiden jälkeen Hudson Taylor asettui asumaan Ning-Pohon eräseen noista luvallisista kaupungeista. Siellä työskenteli eräs Kiinan ensimäisistä lääkäreistä, tri Parker, jonka apulaiseksi Hudson Taylor sinne jäi.

Ning-Po oli suuri ja huomattava kaupunki, kaupan keskus (ja Kiinan tyypillisimpiä ja mielenkiintoisimpia kaupunkeja). Siellä oli lähetys jo saanut jalansijaa ja siellä oli paljon tehtävää. Lähetystalo sijaitsi köyhimmässä ja likaisimmassa kaupunginosassa; siihen kuului pohjakerros, jota käytettiin kappelina ja vastaanottohuoneena, ja ylempi kerros, jossa lähetyssaarnaajat asuivat. Ylellisyydessä he eivät tosiaankaan eläneet. Hudson Taylorilla oli tapana myöhemmin kertoa, kuinka hän talviaamuina saattoi koota kokonaisen sylillisen lunta peitteeltään, mutta hän oli tottunut elämään spartalaisten tavoin. Jo ensi ajoistaan saakka Kiinassa hän pukeutui kiinalaiseksi ja eli kiinalaisen yksinkertaista elämää — hän piti sitä niin edullisena lähetystyölleen, että hän myöhemmin teki sen ehdottomaksi säännöksi lähetysseuralleen.

Heti Ning-Pohon saavuttuaan Hudson Taylor teki rohkean päätöksen. Hän jätti lähetysseuransa, ei tosin liittyäkseen johonkin toiseen eikä myöskään minkäänlaisten riitaisuuksien vuoksi, mutta hän ei voinut sietää, että seura joka oli hyvin köyhä, otti lainoja voidakseen maksaa lähetyssaarnaajien palkat. Hänestä se näytti osoittavan uskon puutetta ja olevan suoranaisessa ristiriidassa jumalansanan kanssa, jossa sanottiin:

»älkää olko kenellekään mitään velkaa». Eräs toveri seurasi hänen esimerkkiään, ja nämä kaksi olivat nyt aivan ilman kannatusta eikä heillä ollut odotettavana keneltäkään ihmiseltä apua. Mutta kaikista vaikeuksista huolimatta Hudson Taylor tunsi itsensä onnelliseksi tämän päätöksen johdosta ja myöhemmin hän on usein ollut kiitollinen niistä kokemuksista, joita hän tämän rohkean päätöksensä kautta sai. Se opetti häntä vielä voimakkaammin luottamaan Jumalaan ja antoi hänen tuntea, kuinka Jumala voi auttaa, kuinka hän on Isä, joka ei hylkää lapsiansa.

Hän sai mitä suoranaisimpia todistuksia rukouksen kuulemisesta ja avunannosta silloin, kun kaikki näytti mahdottomalta. Eräänä päivänä muuan tovereista sairastui isoonrokkoon ja Hudson Taylor hoiti häntä. Kun hänen sitten piti mennä muiden ihmisten luo, olisi hänen pitänyt vaihtaa pukua, mutta hänellä ei ollut mitä ottaa päälleen. Samana iltana tuli siitä paikasta, missä hän aikaisemmin oli oleskellut, paketti missä oli hänelle kuuluvia tavaroita m. m. yksi puku. Toisen kerran olivat kaikki varastot loppuneet, heillä ei ollut dollariakaan taskussaan, ja paitsi itseään heillä oli 40 köyhää ruokittavanaan. Heidän täytyi yrittää myydä jotain, ja kun heillä ei ollut muuta arvokasta esinettä kuin rautakaminansa, ottivat he sen ja lähtivät matkaan. Päästäkseen erääseen kauppaan heidän olisi pitänyt kulkea lautalla joen yli ja ylikulku maksoi 2 cashia (pari penniä), mutta heillä ei ollut senkään vertaa, joten ei ollut muuta neuvoa kuin palata takaisin. He sulkeutuivat huoneeseensa rukoilemaan ja katso — heidän rukoillessaan tulikin apu, rahalähetys Europasta.

Kesällä 1858 Hudson Taylor nai erään lähetyssaarnaajan tyttären, josta tuli hänen ilonsa ja apunsa. Työ kasvoi, mutta lähetyssaarnaajien voimat murtuivat ja heidän täytyi yhden toisensa jälkeen matkustaa kotiin. Viimein lepäsi koko työtaakka Hudson Taylorin hartioilla, sairashuone, monet potilaat ja kaikki suoranainen lähetystyö. Hän rukoili palavasti, että Jumala lähettäisi hänelle apua, mutta sensijaan hän itsekin sairastui. Hän huomasi että hänen täytyi matkustaa kotiin, jos mieli pelastaa henkensä. Se oli tuskallinen isku hänelle. Juuri sillä hetkellä työ alkoi kukoistaa. Kaksi kiinalaista kristittyä julisti väsymättä evankeliumia kaupungissa ja ympäröivällä maaseudulla. Naisten keskuudessa oli mielenkiinto niin suuri, että lähetyssaarnaajain vaimot maakalaisine apulaisineen eivät ehtineet käydä kaikkien luona, jotka sitä pyysivät. Ja kaikki täytyi silloin jättää.

Hudson Taylor asetti nyt päämääräkseen hankkia uusia työntekijöitä Ning-Pohon ja niin pian kuin mahdollista palata sinne itse. Hän oli mielestään liian rohkea rukoillessaan viittä uutta lähetyssaarnaajaa. Mutta neljän vuoden kuluessa nuo viisi saapuivat. Itse hän ei kuitenkaan saanut lähteä. Lääkärit selittivät jyrkästi, että hänen terveytensä

ei sallinut matkustaa useaan vuoteen — taas kova isku. Mutta juuri nämä vastoinkäymiset johtivat hänet hänen varsinaiseen elämäntehtäväänsä.

Kotimaassa oleskellessaan hän käytti kaikkia tilaisuuksia vaikuttaakseen Kiinan hyväksi. Hän otti nuoria lähetyssaarnaajaehdokkaita kotiinsa ja opetti heille kiinankieltä, kirjoitti ja puhui Kiinasta. Eräänä päivänä häntä pyydettiin kirjoittamaan pitempi artikkeli erääseen aikakauslehteen. Siitä ei tullutkaan artikkelia vaan kokonainen kirja nimeltä *Kiinan hätä*, palava vetoomus kristityille koko Kiinan evankelioimiseksi. Hän ja hänen vaimonsa kirjoittivat sen yhdessä, ja he sanoivat että jokainen sana oli kirjoitettu rukoillen. Tätä kirjaa kirjoittaessaan hän tutki paljon Kiinan karttaa. Hänen katseensa pysähtyi aina ensimäiseksi Ning-Pohon, mutta liiteli sitten koko laajan Kiinan kaikkien 18 maakunnan yli, joista kukin oli niin suuri kuin kokonainen kuningaskunta. Hän näki maakunnan toisensa jälkeen ja tiesi, että sen monien miljoonien joukossa ei ollut yhtään, joka olisi tuntenut Kristuksen, ei ketään joka opetti heitä, kristityt antoivat heidän elää ja kuolla pakanuudessaan viemättä heille pelastuksen sanomaa. Hän tuli hengessä palavaksi ja kävi suurissa lähetysseuroissa saadakseen ne tekemään jotain sisä-Kiinan hyväksi. Kaikkialla hän sai kuulla: mahdotonta, Kiina on suljettu. Mutta hän ei voinut nähdä, että politiset ja taloudelliset vaikeudet olisivat olleet esteenä ensimäisillä apostoleilla, hänen mielestään nyt niinkuin silloinkin Pyhä Henki saattoi antaa ihmisille voimaa, niin että he voivat valloittaa vaikka koko maailman.

Kun hän aina sai kieltävän vastauksen, heräsi hänessä äkkiä ajatus: »Minkätähden et mene itse, minkätähden et perusta sellaista seuraa». Hän epäröi. Hänkö, niin heikko ja yksinäinen. Kuinka hän olisi voinut asettua sellaisen yrityksen etunenään. Eihän hän voinut vetää ihmisiä sellaisiin kärsimyksiin. Syntyi pitkä ja valtava kamppailu hänen sisimmässään, kamppailu, joka oli vähällä murtaa hänen terveytensä. Mutta eräänä kauniina, hiljaisena sunnuntaiaamuna ulkona Brigthenissä hän pääsi varmuuteen ja samalla rauhaan. Hän päätti asettua yrityksen johtoon.

Kiinan Sisämaanlähetys perustetaan.

Yhdessä muutamien ystäviensä kanssa hän hahmoitteli uuden seuransa suuntaviivat. Sen päämääränä tuli olemaan työskentely Kiinan sisämaakunnissa, jonne siihen asti yksikään lähetyssaarnaaja ei ollut jalallaan astunut. Hudson Taylor pelkäsi kovasti menevänsä niiden seurojen tielle, jotka jo olivat toiminnassa. Hän tahtoi senvuoksi rakentaa oman seuransa mahdollisimman laajalle pohjalle ja mieluimmin koettaa

saada mukaan ne, jotka vielä olivat lähetystyön ulkopuolella. Senvuoksi hän tahtoi ottaa apulaisensa nistä kristillisestä yhdyskunnasta tahansa ja kaikista yhteiskuntaluokista. Pääpaino pantiin enemmän hengellisiin kuin älyllisiin ominaisuuksiin. »Taloa ei voida rakentaa ilman arkkitehtiä, mutta kaikki työntekijät eivät tarvitse olla arkkitehtejä» oli hänellä tapana sanoa. On edullisinta, että on mitä erilaisimpia lähetystyöntekijöitä, sillä silloin saattaa myös suorittaa mitä erilaisimpia töitä. Tärkeintä on, että kukin työntekijä on luja uskossaan, väsymätön rukouksessa ja rakkaudessa. — Säännöllistä palkkaa hän ei voinut luvata, se mitä saataisiin, jaettaisiin aina keskenään, mutta velkoja ei saisi koskaan tehdä. Tämän seuran jokaisen lähetyssaarnaajan täytyi voida matkustaa ilman muita takeita ylläpidostaan kuin mitä heidän uskonsa Jumalan apuun antoi. Hudson Taylorista oli hyvin tärkeää saada koeteltuja miehiä, mieluummin muutamia sellaisia kuin monta epävarmaa, hänestä oli parempi saada vähemmän rahaa kuin paljon sellaista, mikä annettiin väärällä ja pintapuolisella mielellä. Hän ei tahtonut edes koota kollehtia pitämissään kokouksissa. Kerran häntä kehoitettiin hartaasti siihen, mutta hän vastasi: »Jos ihmiset saavat antaa kolikkonsa kollehtiin menevät he sitten kotiinsa itseensä tyytyväisinä eivätkä enää ajattele koko asiaa, rahat tulevat silloin helposti tärkeimmäksi. Minä tahdon herättää ja voittaa ihmisten sydämet.

Koko tämä lähetys oli rakennettu *uskolle*, se oli n. k. uskonlähetys. Mutta siltä ei senvuoksi puuttunut hyvin laadittua suunnitelmaa ja hyvää johtoa.

Tämä pieni siemen versoi ja kasvoi ihmeellisesti. Tuskin päivääkään meni, ettei jotain ihmeellistä tapahtunut — seurauksena rukouksen kuulemisesta. Miehiä ja naisia ilmoittautui, varoja tuli vaikka usein vasta suuren hädän jälkeen. Kun varustuksia piti hankkia ja matkaliput ostaa, eivät varat lähimainkaan riittäneet. He kokoontuivat silloin rukoilemaan Jumalan apua hädässään ja päättivät julkaista tiedonannon siitä, kuinka paljon rahoja vielä puuttui — 2-3,000 puntaa. Mutta ennenkuin tämä tiedonanto oli ennätetty julkaista, olivat tarpeet täytetyt.

Ylipäänsä he eivät koskaan pyytäneet ihmisiltä lahjoja, he rukoilivat Jumalalta apua, ihmisille he vain esittivät lyhyitä tiedonantoja asiain kulusta.

Toukokuussa 1866 matkusti ensimäinen ryhmä Kiinan Sisämaanlähetyksen lähetyssaarnaajia, yhteensä 17 henkeä miehiä ja naisia. — (Kiinan Sisämaanlähetys on enemmän kuin useimmat muut seurat antanut arvoa naisten työlle ja käyttänyt heitä suuressa määrin.) Matka ei ollut suinkaan helppo yhtävähän kuin alkukaan Kiinassa. Heidän rohkeutensa ja uskonsa joutui monta kertaa koetukselle.

He päättivät aluksi pystyttää päämajansa Hankauhun Jangtse joen varrelle, kuukauden matkan päähän Shanghaista. Sieltä he sitten aikoivat vähitellen hajaantua sisämaahan.

Jo tällä matkallaan he huomasivat, kuinka vaarallista oli tunkeutua Kiinaan. Kiinalaisista puvuistaan ja varovaisesta esiintymisestään huolimatta he joutuivat vihamielisen huomion esineiksi. Heidän ensimäinen vaikea työnsä oli hankkia asunto ja saattaa se asuttavaan kuntoon sekä opiskella kieltä.

Niin pian kuin he alkoivat auttavasti osata kieltä, ryhtyivät he seurustelemaan väestön kanssa. Naiset kävivät kodeissa ja kohtasivat siellä monta vastaanottavaa sydäntä, miehet lähtivät saarnamatkoille. Kaikki liikenne tapahtui siellä pienillä, litteäpohjaisilla, likaisilla ja epämukavilla jokiveneillä, sillä jokia ja kanavia risteili kaikkialla maassa. He matkustivat kuin köyhä kansa yötä päivää yhteensullottuina likaisten, pahalta haisevien kiinalaisten kanssa. Saavuttuaan johonkin kaupunkiin he menivät maihin, kävivät teehuoneissa, möivät tai jakoivat kirjoja ja koettivat päästä puheisiin väestön kanssa. Heidän kokemuksensa olivat hyvin vaihtelevia — yhdessä kaupungissa ystävällisyyttä ja mielenkiintoa, jopa mitä suurinta tunkeilevaisuutta, toisessa läpitunkematonta välinpitämättömyyttä ja taas toisessa kiihkeää vihamielisyyttä, niin että henki oli vaarassa. Heiltä evättiin usein asunto ja ruoka, mutta he eivät säikähtäneet. Siellä oli skottilainen *Duncan*, väsymätön mies, joka aina otti itselleen vaikeimmat tehtävät. Hän oli päättänyt asettua Nankingiin, Kiinan toiseen kaupunkiin ja entiseen pääkaupunkiin, joka oli tunnettu muukalaisvihastaan. Hänet karkoitettiin, mutta hän palasi takaisin, hänelle ei annettu asuntoa, mutta hän kulki päivät päästään kaduilla ja teehuoneissa, öisin hän nukkui vanhassa, romahtamaisillaan olevassa n. k. rottatornissa. Hänen varansa loppuivat, mutta hän jäi sinne sittenkin. Hudson Taylor ymmärsi kuinka vaikeaa hänellä täytyi olla ja oli huolissaan hänen tähtensä. Lopuksi hän sai erään lähetyssaarnaajan matkustamaan Nankingiin. Kuin ihmeen kautta tämän onnistui päästä perille lyhempää tietä ja tavata Duncan, jolla silloin ei ollut kahteen päivään ollut mitään syötävää. — Siellä oli *Stott*, pieni ontuva mies, jota Hudson Taylor oli epäröinyt ottaa mukaan. »Ettehän te voi paeta, jos teitä vainotaan», sanoi hän. »Minäpä en aijokaan koskaan paeta», vastasi Stott. Hän asettui asumaan Wuchan-Fuhun, erääseen suureen kaupunkiin sisä-Kiinassa, joka oli hyvin vihamielinen. Siellä hän oli yksin vuoden toisensa jälkeen. Villit, kiihoittuneet joukot tekivät usein rynnäkön hänen asuntoonsa ja uhkasivat hänen henkeään, mutta hän otti heidät vastaan tyynenä, hän ei paennut eikä pelännyt, ja tämä teki joukkoihin vaikutuksen, niin että he rauhoittuivat. Hän kärsi usein suurta hätää. Kerrankin hän oli ollut 21 vuorokautta ilman penniäkään;

silloin hänet pelasti eräs kiinalainen, joka tuli hänen luokseen ja sanoi: »Olen nähnyt unta, että minun pitää antaa teille lahja, ja lienee parasta tehdä se nyt.» Häntä soimattiin, vainottiin, häntä syytettiin kaikista kaupungissa sattuneista onnettomuuksista, ei kukaan tahtonut tulla hänen kouluunsa, ei kukaan tahtonut kuunnella häntä. Niin meni vuosi toisensa jälkeen, mutta hän kesti horjumatta ja lopulta sai voiton. Kun hän 23 vuoden työskentelyn jälkeen kuoli siellä, surivat häntä sadat kristityt kiinalaiset.

Päämäärästään tietoisena, vaikkakin hyvin varovaisesti, Hudson Taylor valmistautui siirtymään rannikkomaakunnista sisämaahan, noihin suuriin maakuntiin, missä yksikään lähetyssaarnaaja ei vielä ollut käynyt. Oli tavattoman vaikeaa saada jalansijaa noissa sisämaan kaupungeissa; usein oli aivan mahdoton saada vuokratuksi asuntoa tai elää rauhassa. Kerrankin oli vähällä käydä hyvin onnettomasti.

Hudson Taylor oli päättänyt siirtää päämajansa kauemmaksi sisämaahan ja löysi sopivan kaupungin, missä hänen myös onnistui vuokrata talo. Suoritetusta maksusta huolimatta heidän ei kuitenkaan sallittu muuttaa sinne, kansa pilkkasi heitä ja kohteli niin ivallisesti, että heidän täytyi kiiruusti lähteä edelleen. Toisessa kaupungissa onnistui vähän paremmin. Mutta he eivät olleet sielläkään asuneet monta päivää, ennenkuin ylioppilaat, joita siellä oli hyvin paljon, alkoivat kiihoittaa kansaa. Vihamielisyydet alkoivatkin melkein aina ylioppilaiden toimesta. Tavallisin syytös oli, että ulkomaalaiset pirut noituvat kiinalaisia lapsia ja tekevät heistä taikalääkettä noituakseen sitten myöskin täysikasvuisia. — Hyvin kauan aikaa sanottiin Kiinassa kristityksi tulleesta kiinalaisesta: »hän on syönyt muukalaisten uskonnon». — Tällä kertaa levitettiin huhu, että 24 poikaa oli varastettu ja kansa joutui raivoihinsa. Eräänä iltana kokoontui tuhansia, jopa kymmeniä tuhansia lähetystalon ulkopuolelle. Likaa ja kiviä sateli, taloa vastaan tehtiin rynnäkkö. Hudson Taylor pakeni takakatuja pitkin erääseen virastoon pyytämään apua, mutta hänen pakonsa huomattiin ja häntä ryhdyttiin ajamaan takaa; piestynä ja verta vuotaen hän saapui perille, mutta virkamiehet eivät olleet ensinkään kiireissään. Hänen täytyi istua ja odottaa useita tunteja.

Sillä aikaa talo oli valloitettu, ryöstetty ja poltettu. Lähetyssaarnaajilta ryöstettiin sormukset, mutta heidän itsensä onnistui paeta ryöstövimman vuoksi. Heidän täytyi hypätä alas 15 jalkaa korkealta muurilta ja piiloittautua kellariin. Kun Hudson Taylor palasi takaisin savuaville raunioille, sanottiin hänelle että kaikki olivat kuolleet. Lopulta hän kuitenkin löysi heidät, tosin haavoittuneina ja pahoinpideltyinä, mutta sentään hengissä. Yön pimeän turvissa he pääsivät pakenemaan kaupungista.

Kaikkialla kuohui viha muukalaisia kohtaan. Vähän tämän tapauksen jälkeen murhattiin Tientsinissä 1870 joukko lähetyssaarnaajia, useita

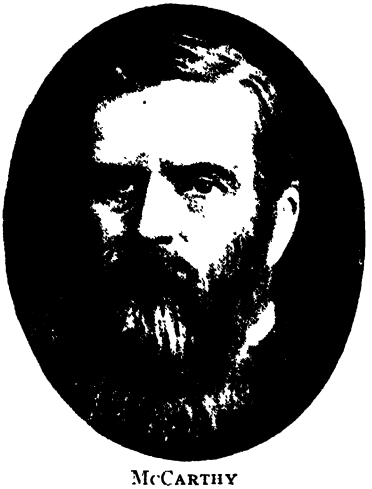

McCARTHY

muita europalaisia ja lähes 100 evankelista ja katolista kristittyä. Se vuosi oli niin kriitillinen, että useampien lähetyssaarnaajien täytyi pysytellä piilossa, eivätkä he voineet paljonkaan saada aikaan. Sairaus, puute ja kaikenlainen hätä raivosivat Hudson Taylorin suuressa perheessä, ja hän tarvitsi todellakin uskoa voidakseen pysyä yrityksen johdossa. Itse hän kadotti vaimonsa, joka sairastui koleraan, hänen tovereitaan vainottiin, monen lähetyssaarnaajan koti ryöstettiin ja välttämättömimmätkin varat puuttuivat. Hudson Taylorilla, jonka täytyi kantaa kaikkien kuormaa, oli monasti hyvin vaikeaa ja hänen terveytensä petti. Hän oli hyvin usein sairaana, mutta hänen hengenvoimansa oli aina yhtä suuri.

Vuonna 1871 muuttuivat olot valoisammiksi ja heti ryhdyttiin tarmolla työhön. Naisten ja lasten keskuudessa käytiin innokkaaseen toimintaan. Uusia pitkiä saarnamatkoja tehtiin. Kiinan Sisämaanlähetyksen saarnaajat olivat ensimäiset valkoiset, jotka kulkivat Kiinan ristiin rastiin. Erittäin kuuluisa on mr *McCarthyn* matka koko Kiinan halki; hänen matkakertomuksensa julkaisi myöhemmin Lontoon maantieteellinen seura.

On mahdoton seurata työn ihmeellisen nopeaa kasvua. Jo vuonna 1873, seitsemän vuoden työn jälkeen, lähetyksellä oli yli 30 lähetyssaarnaajaa jakaantuneina 16 kaupunkiin, joista kahdessatoista ei vielä koskaan ennen ollut käynyt ketään lähetyssaarnaajaa. Kaikkein välttämättömimpiin menoihin tarvittiin yli 100 puntaa viikossa, mutta usein saattoi kulua useita viikkoja ilman että mitään varoja tuli. Kerran Hudson Taylor oli varmasti odottanut rahoja postista, mutta ne jäivät tulematta. Hätä oli äärimmillään. Hän tiesi, että useimmat lähetyssaarnaajat olivat puilla paljailla, yksi oli sairas ja hänen täytyi matkustaa kotiin, mutta kassa oli tyhjä. Seuraava posti saapui vasta neljäntoista päivän kuluttua, tilanne oli epätoivoinen. Hudson Taylor ei kuitenkaan joutunut epätoivoon ja seuraavana päivänä tuli harhaanjoutunut kirje oikeaan paikkaan ja siinä oli apua lähimpiin tarpeisiin.

Mikään ei saanut estää työtä, ei rahapula eikä ulkonainen tai sisäinen vastustus. Monta kertaa juuri niillä paikoilla, missä vastustus oli ollut ankarin, päästiin parhaimpiin tuloksiin. Alusta alkaen asetettiin päämääräksi maakalaisapulaisten hankkiminen, ja nämä maakalaiskristityt tuottivat usein suurta iloa. He olivat usein innokkaimpia ja par-

haimpia saarnaajia, valmiita uhraamaan kaiken ja kärsimään kaikkea kristinuskon tähden. Heidän ensimäinen evankelistansa alkoi Hudson Taylorin luona pesijänä. Hänellä oli ollut aikaisemmin paikka ranskalaisella laivalla, ja siellä hän oli oppinut kiroilemaan ja pilkkaamaan Jumalaa. Nyt hän sai kokea jotain kokonaan toista. Edellämainittu skottilainen Duncan istui päivän toisensa jälkeen hänen pesupunkkansa ääressä ja luki raamattua sekä pyysi pesijää ohjaamaan kieliopintojaan. Hän teki sen alussa vastahakoisesti, mutta pian hän alkoi kuunnella mielenkiinnolla. Hän alkoi mietiskellä, mikä saattoi innostaa näitä miehiä viettämään elämänsä sellaisissa kieltäymyksissä; ja lopulta tuo raaka, kiroileva mies muuttui kokonaan — hänestä tuli innokas kristitty, joka oli valmis vuorostaan kärsimään ja kieltäytymään.

Usein tulivat ihmiset pelkästä uteliaisuudesta heidän pieneen, raamatullisilla kuvilla kaunistettuun kappeliinsa, joka aina oli avoinna kadulle päin. Aina joku jäi sinne pitemmäksi aikaa näkemästään ja kuulemastaan viehättyneenä. Eräs leipuri, joka kääntyi, lopetti heti työnteon sunnuntaisin ja ilmoitti erityisellä kilvellä syyn menettelyynsä. Siitä tuli koko kaupungin puheenaihe ja kansaa virtasi sunnuntaisin hänen asunnolleen nähdäkseen, pysyikö hän lujana tuossa merkillisessä päätöksessään, ja silloin hänellä oli hyvä tilaisuus julistaa voimallisesti uutta uskoaan. Eräs korintekijä, josta myös tuli kristitty, sai kärsiä paljon ivaa, ja lopulta hänet eroitettiin työpaikastaan. Hän kulki silloin ympäri kaupunkia ja julisti evankeliumia ihmisille. Eräässä techuoneessa hän tapasi muutaman talonpojan, joka oli matkustanut kaupunkiin nähtyään unen, että hän tapaisi siellä valkoisia miehiä, joilla oli jotain hyvin tärkeää sanottavaa hänelle. Hänkin kääntyi kristinuskoon ja kun Hudson Taylor meni muutamia kuukausia myöhemmin häntä tapaamaan, sai hän ilokseen nähdä, että koko kylä oli valmis heittämään pois epäjumalansa ja kuuntelemaan sanomaa elävästä Jumalasta.

Silloin tällöin tuli myöskin oppineita ja ylhäisiä miehiä puhumaan ja väittelemään lähetyssaarnaajain kanssa. Eräs lähetyssaarnaaja Stevenson tapasi usein matkoillaan erään rikkaan ja oppineen miehen, joka oli tutkinut ulkomaalaista tiedettä ja myöskin lukenut raamattua, mutta ei ollut koskaan löytänyt mitään, johon olisi voinut uskoa. Kerran heidän erotessaan Stevenson sanoi: »Minä rukoilen aina teidän puolestanne». Mies ei voinut unohtaa noita sanoja. Rukoilla? Minkä vuoksi hän ei voinut itse rukoilla? Ja hän rukoili sitten: »Oi, Jumala, jos on olemassa mitään Jumalaa, anna minulle valoa, jos on olemassa valoa». Jumala kuuli hänen rukouksensa. Hänestä tuli kristitty ja hän tunnusti rohkeasti uskoaan tuttavapiirissään, vaikka hän sai kärsiä ivaa ja vainoa. Yhä uudelleen ja uudelleen kävi ilmi, kuinka evankeliumi voi muuttaa ihmiset.

Valoisampia aikoja.

Lähetystyö meni tosin eteenpäin vuosi vuodelta, mutta epävarmuus ja vaikeudet olivat suuret. Käytännöllisesti katsoen ei sisä-Kiina ollut läheskään avoin lähetykselle, ja jokainen lähetyssaarnaaja oli alituisessa hengenvaarassa. Hallitus ei pitänyt lupaustaan suojella ulkomaalaisia kaikkialla Kiinassa. Oppineet ja virkamiehet olivat usein hyvin vihamielisiä, ei ollut mitään pahaa, josta ei muukalaisia olisi syytetty, ja hallituksen myönnytyksiä kristinuskolle ei koskaan tehty tiettäväksi sisämaassa.

Vasta vuonna 1876 olosuhteet paranivat, mikä taaskin johtui Kiinan ja suurvaltain välisestä politisesta sopimuksesta, n. k. Chefoo-sopimuksesta. Tämän mukaan tuli keisarillisella julistuksella tehdä kaikkialla tiettäväksi, että muukalaiset saivat matkustaa maassa ja että he olivat hallituksen suojeluksen alaisia.

Täten alkoi uusi rynnistyksen aikakausi kaikille lähetysseuroille, eikä vähimmin Kiinan Sisämaanlähetykselle. Juuri vähän aikaisemmin oli ollut kysymys koko työn lopettamisesta, kun kaikki näytti niin synkältä, mutta nyt kasvoi työ jättiläisaskelin. Uusia asemia perustettiin ennen koskemattomiin maakuntiin. Lääkärilähetys avasi kansan sydämet ja mursi paljon epäluuloa.

Lähetyssaarnaajien uhrautuva rakkaudentoiminta suuren nälänhädän aikana Shansissa ja Shensissä muutti enemmän kuin mikään muu kiinalaisten käsityksen lähetyssaarnaajista.

Vuosina 1878—79 raivosi näissä Kiinan tiheimmin asutuissa maakunnissa hirveä nälänhätä. On laskettu että se vei 13—14 miljoonan ihmisen hengen. Kuolleita virui pitkin kaikkien teiden varsia. Miehet myivät tai ajoivat pois naisensa ja lapsensa voidakseen paremmin säilyttää oman henkensä. Hautaamattomien ruumiiden löyhkä aiheutti ruttoa ja kaikenlaista sairautta. Silloin ilmeni kristillinen armeliaisuus ja uhrautuvaisuus selvemmin kuin koskaan. Hudson Taylor, joka makasi sairaana Englannissa, lähetti vaimonsa — hän oli mennyt toisen kerran naimisiin — Kiinaan pelastamaan orpolapsia. Hänellä oli kova koettelemus jättää sairas miehensä ja kolme pientä lastaan ja lähteä tuolle pitkälle matkalle, syvälle sisä-Kiinaan, minne ei vielä yksikään valkoinen nainen ollut astunut jalallaan, sillä tähän asti naiset olivat työskennelleet vain rannikkomaakunnissa. Mutta hänen jälkiään seurasi peloton joukko naisia. Emme voi kuvitellakaan, mitä kärsimyksiä he saivat kokea. Heidän täytyi olla useita kuukausia kätkeytyneinä epämukaviin, likaisiin jokiveneisiin uskaltamatta näyttäytyä. Kun he tulivat esiin piiloistaan, niin heitä töllisteltiin, soimattiin, epäiltiin ja heillä oli lukemattomia vai-

keuksia, joista myöhempien aikojen lähetyssaarnaajilla ei ole aavistustakaan. Mutta heidän työnsä ei mennyt hukkaan. Kiinan kansa ymmärsi, että he eivät olleet toisten kaltaisia, nämä miehet ja naiset, jotka ilman mitään palkkaa ryhtyivät heitä auttamaan. Epäluulo alkoi muuttua luottamukseksi.

Työ kasvoi, lähetyssaarnaajain lukumäärä lisääntyi, mutta tulot eivät kasvaneet samassa suhteessa. Hudson Taylor tuumi usein, oliko hänen periaatteensa olla lainaamatta ja kokoamatta rahastoja väärä, sehän tuotti hänelle ja hänen apulaisilleen niin paljon kärsimyksiä, mutta aina hän tuli vakuutetuksi siitä, että tämä uskon ja luottamuksen tie oli oikea.

Vuonna 1880 keräännyttiin kokoukseen harkitsemaan, mitä voitaisiin tehdä huutavassa hädässä, mutta luonteenomaista Kiinan Sisämaanlähetykselle on, että rahanpuutteesta tuskin mainittiinkaan. Sen sijaan keskusteltiin paljon työn laajentamisesta ja uusista työntekijöistä, joita kipeästi kaivattiin. Ja niin päätettiin rukoilla Jumalalta 70 uutta työntekijää seuraavien kolmen vuoden aikana.

Kun ihmiset kuulivat tästä, ällistyivät he suuresti. Monet arvelivat, että tämä rohkea luottamus oli mieletön. Mutta se ei joutunut häpeään. Kolmen vuoden kuluessa oli Kiinaan saapunut 76 uutta lähetyssaarnaajaa. Hätä oli tosin usein tavaton, mutta kenenkään ei kuitenkaan tarvinnut kuolla puutteeseen, apua tuli usein mitä odottamattomimmalla tavalla.

Vuonna 1885 sattui tapaus, joka enemmän kuin mikään muu kiinnitti huomion Kiinan Sisämaanlähetykseen ja jolla tuli olemaan mitä suurin merkitys lähetykselle yleensä. Silloin astui n. k. »Cambridgen seitsentähti» seuran palvelukseen. Viisi nuorta ylioppilasta Cambridgestä, kaikki hyvin lahjakkaita, eteviä sekä opinnoissa että urheilussa, ja kaksi nuorta upseeria, tekivät äkkiä päätöksen ruveta lähetyssaarnaajiksi ja liittyä köyhimpään lähetysseuraan, siihen joka tarjosi kovimmat ehdot. Se herätti tavatonta huomiota. Niissä jäähyväiskokouksissa, joita pidettiin Cambridgessa ja Lontoossa, oli tungokseen asti väkeä, ja siitä päivästä asti Kiinan sisämaanlähetys oli ainakin tunnettu nimi. Heidän työllään oli ihmeellinen siunaus. He työskentelivät enimmäkseen Chansissa ja Chensissa. Kenties enimmän pyhimyksen kaltainen kaikista Kiinan Sisämaanlähetyksen lähetyssaarnaajista, *David Hill*, käännytti m. m. ylpeän, oppineen, konfutselaisen Hsin, piintyneen opiuminpolttajan, joka kristinuskon vaikutuksesta kokonaan muuttui, ja hänestä tuli innokas ja menestyksellinen opiumipaheen vastustaja, lähetyssaarnaaja, pappi, vieläpä suuren alueen piispa.

Kiinan Sisämaanlähetys oli nyt kasvanut niin, että Hudson Taylor ei enää jaksanut hoitaa sitä yksinään, jonka vuoksi asetettiin lähetysneu-

vosto. Lähetyssaarnaajia oli nyt kaikissa maakunnissa ja kaikkiin pyydettiin lähettämään lisää työntekijöitä. Lähetysneuvoston ensimäisessä kokouksessa päätettiin rukoilla Jumalalta 100 uutta työntekijää seuraavaksi vuodeksi ja ruvettiin heti valmistuksiin heidän vastaanottamisekseen — vastaanottokoteja kielikursseineen perustettiin. Ennenkuin he erosivat sanoi joku: »Seuraavana vuonna tavatessamme meillä on ilo saada kiittää Jumalaa näistä sadasta». »Niin», vastasi Hudson Taylor, »mutta minkä vuoksi emme voi kiittää jo nyt». Ja niin lopetettiin kokous kiittäen niistä sadasta, jotka olivat tulossa. He tulivatkin. Hudson Taylor, joka heti konferenssin jälkeen matkusti kotimaahansa, sai heti maihin astuessaan tiedon, että 25 uutta työntekijää oli jo otettu.

Mielenkiinto tätä ihmeellistä lähetystä kohtaan levisi maasta maahan. Hudson Taylor teki useita matkoja Euroopan maissa, Amerikassa ja Australiassa, ja useista maista liittyi työntekijöitä hänen lähetykseensä. Kiinan sisämaanlähetyksen palveluksessa ei ole vain englantilaisia. Amerika, Australia, Saksa, Ranska, Sveitsi sekä Skandinavian maat ovat siinä yhtä runsaasti edustettuina.

Kaksikymmentäviisi vuotta Kiinan Sisämaanlähetyksen perustamisen jälkeen oli seuralla 480 työntekijää, jotka olivat jakaantuneet 93 asemalle Kiinan eri osiin ja siitä lähtien se on lakkaamatta kasvanut ja levinnyt. Hudson Taylor, joka v. 1905 rauhallisesti nukahti kuolon uneen ollessaan matkalla eräässä Kiinan sisämaakunnista, sai jo eläessään nähdä suuren päämääränsä harvinaisessa määrin toteutuneen. Seuran 50-vuotisjuhlan aikana 1915 oli lähetyssaarnaajain lukumäärä 1,061 ja nykyään on Kiinan Sisämaanlähetys suurin ja huomattavin kaikista Kiinassa työskentelevistä lähetysseuroista.

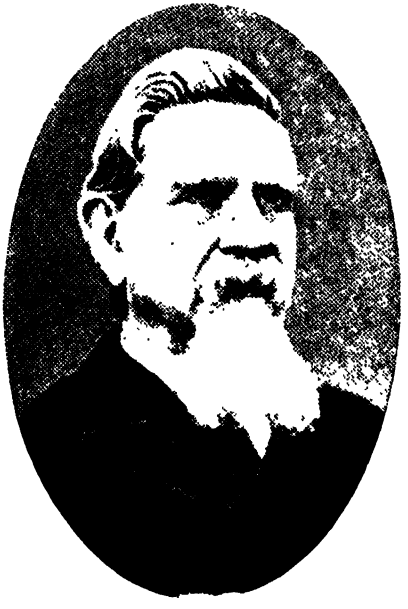

GRIFFITH JOHN

Paitsi Kiinan Sisämaanlähetystä suoritti joukko muita lähetysseuroja arvokasta työtä Kiinassa. Myöskin Peking avautui lähetykselle. Suuressa sisämaan kaupungissa Hankaussa suoritti eräs Kiinan tunnetuimmista lähetyssaarnaajista, tri *Griffith John* yli 50 vuotta hyvin siunausrikasta työtä. Erittäin kuuluisiksi tulivat hänen pienet kirjasensa. Niistä melkein tapeltiin. Lääkärilähetystä harjoitettiin yhä suuremmassa määrin ja suurella menestyksellä. Se raivasi kaikkialla tietä lähe-

tykselle ja auttoi enemmän kuin mikään muu muuttamaan kansan mielen. Opiumiturvakoteja perustettiin, hyljättyjä lapsia, sokeita ja muita onnettomia ruvettiin hoitamaan.

Erittäin suurta huolta pantiin hyvien raamatunkäännösten hankkimiseen. Raamatunkäännökset tuottivat suuria vaikeuksia Kiinassa, koska ei voitu löytää täysin sopivaa sanaa Jumalan nimeksi. Suuret komiteat oppineita miehiä työskentelivät monta vuotta kiinankielisen raamatun aikaansaamiseksi. Lopulta julkaistiin raamattu klassillisella kiinankielellä, mandariinikielellä, ja vapaammalla kirjallisella tyylillä, sekä lisäksi useilla eri kansankielillä. Niinikään alettiin painattaa kirjoja meikäläisillä latinalaisilla kirjaimilla, jotta lukutaidottomien kiinalaisten olisi ollut helpompi oppia niitä lukemaan.

Vaikka työ meni vuosi vuodelta eteenpäin oli ilmassa kuitenkin aina vihamielisyyttä, epäluuloa ja vihaa ja se leimahti äkkiä täyteen liekkiinsä milloin siellä milloin täällä. Muutamat maakunnat olivat aivan luoksepääsemättömiä, niinpä ennen kaikkea Hunan, jossa oppineet kerskailivat sanoen, että »pirun kirkkoa ei koskaan istuteta maan puhtaiden rajojen sisäpuolelle». Sieltä levitettiin vihamielisiä julistuksia ja häväistyskirjoituksia laajalle ympäri maan. Lähetyssaarnaaja ei voinut olla Kiinassa koskaan varma hengestään. Joka vuosi surmattiin tai karkoitettiin useita. Vuonna 1895 hyökättiin 10 lähetyssaarnaajan kimppuun ja murhattiin heidät. Melkein vielä pahemmin oli maakalaiskristittyjen laita. Käännyttyään kristinuskoon he joutuivat sukunsa ja kansansa hylkäämiksi, vieläpä lain ulkopuolelle. Lukemattomat kristityt saivat kärsiä ankaraa vainoa. Eräs katolilainen vangittiin väärän ilmiannon perusteella ja hänet tuomittiin saamaan 2,000 raipaniskua. Hänet piiskattiin melkein kuoliaaksi, mutta kun hän jälleen saattoi puhua sanoi hän: »Jeesus on minun kanssani, ehkä hän tahtoo ottaa minut taivaaseen. Mutta jos minä jään henkiin, niin sallitteko minun palata työhöni.»

Vihdoin koitti hirvittävien kärsimysten aika boksarikapinan aikana vuonna 1900. Mutta voidaksemme täydellisesti ymmärtää tätä tapausta ja sitä seuraavia aikoja, täytyy meidän ensin luoda silmäys Kiinan politiseen historiaan, joka on niin läheisesti kietoutunut Kiinan lähetyshistoriaan.

KIINA JA NYKYAIKAINEN SUURVALTAPOLITIIKKA.

Kiinan muuttuminen.

Kiinan muukalaisvihassa, joka on niin pysyväinen ilmiö, ei ole mitään kummasteltavaa. Jos otamme huomioon toiselta puolen Kiinan tavattoman itsekylläisyyden, sen kaikkea muukalaisuutta kohtaan osoittaman ylenkatseen, ja toiselta puolen suurvaltain hyökkäävän, vieläpä

suorastaan pakoittavan politiikan, niin ymmärrämme että nämä tekijät eivät voi aiheuttaa muuta kuin vihaa. Kiina ei tahtonut mitään sen mieluummin kuin saada olla rauhassa. Se puolustautui kaikin voimin ulkomaalaisia vastaan, mutta mikään ei auttanut. Rajattomassa ylpeydessään Kiina torjui sekä hyvän että pahan, mitä nämä vieraat kansat tarjosivat — mitähän nyt »Keskusvaltakunnalla», »Taivaanvaltakunnalla» olisi oppimista pieniltä raakalaiskansapahasilta! Mutta muukalaiset olivat Kiinaa mahtavampia, he riuhtasivat maan irti sen jäykistyneestä elämästä, pakoittivat sen heräämään itsetuntoon ja huomaamaan, että kaikki ei ollut niin kuin piti olla. Se oli kova pähkinä Kiinan purtavaksi ja ilman mullistavia ulkonaisia tapahtumia se ei olisi koskaan onnistunut. Mutta Kiinaa suuresti nöyryyttävä kiinalais-japanilainen sota 1894—95 ja myöhemmin venäläis-japanilainen sota 1904 tekivät tehtävänsä.

Kiinan oli silloin pakko astua uudistusten tielle, tosin vastahakoisesti ja suurin vaikeuksin. Jokainen uudistus kohtasi vastustusta kahdelta taholta: vanhoilliset pelkäsivät ja vastustivat pienintäkin muutosta — kaiken piti olla niin kuin Kiinan klassillisella ajalla — ja radikalit pitivät jokaista uutta reformia puolinaisena. Hallitus horjui edestakaisin ja menetti kaiken luottamuksen. Mutta vanha Kiina ei ollut enää pelastettavissa.

Kiinalle niin odottamatta ja surullisesti päättyneen Japanin sodan jälkeen meni uudistustyö jättiläisaskelin eteenpäin. Suurvallat sekaantuivat häikäilemättä Kiinan asioihin, tahtoen kukin saada palasen hajoavasta Kiinasta, ja nuori keisari tahtoi yhdellä iskulla tehdä Kiinasta uudenaikaisen suurvallan säätämällä joukottain reformilakeja. Tämä ei luonnollisesti voinut käydä päinsä, ja seurauksena oli vain, että hän menetti kaiken; tarmokas leskikeisarinna Tsihi otti vallan ja hänen kanssaan pääsi taantumuksellinen puolue ohjaksiin. Olihan siinä kylliksi aihetta levottomuuksiin, vihaan ja sekasortoon. Formosan menettäminen, kaikkien suurvaltain julkeat vaatimukset saada satamia ja alueita Kiinassa, monet uudet rautatiesuunnitelmat, jotka niin suuressa määrin häiritsivät »maalohikäärmettä», jatkuva kuivuus ja kato ja vielä nuo muut vastukset saivat kauan kuohuneen muukalaisvihan virtaamaan yli äyräittensä; ja silloin puhkesi tuo hirvittävä boksarikapina vuonna 1900.

Boksarit olivat oikeastaan shantungilainen ryöväri joukko, joka kutsui itseään »suuren veitsen seuraksi». Ellei hallitus olisi kannattanut ja rohkaissut liikettä, eivät he olisi varmaankaan tehneet niin paljon pahaa. Nyt lähetettiin keisarillinen käskykirje yli maan, jossa käskettiin hävittämään muukalaiset sukupuuttoon, ja silloin pääsivät kaikki intohimot irralleen. Boksarikapinan kauhunkuvia on mahdoton kuvailla. Viha kohdistui kaikkiin muukalaisiin, mutta kun useimmat varsinkin sisämaassa olivat lähetyssaarnaajia, kohtasi isku kovimmin heitä. Voimakas paka-

nallinen taantumus pääsi vallalle ja »oppineet» kiihoittivat kansaa mitä kamalimpaan fanatismiin. 135 protestantista lähetyssaarnaajaa, 53 lasta, 35 katolista pappia ja monta tuhatta maakalaiskristittyä menetti henkensä. Monta surmattiin ilman muuta, mutta useimpia kidutettiin mitä pirullisimmalla tavalla. He saivat palaa tulisoihtuina kuten ensimäiset marttyyrit Neron aikoina, heitä kidutettiin mitä julmimmin. Tosin monet luopuivat uskostaan, mutta useimmat kuitenkin pysyivät lujina, auttoivat valkoisia opettajiaan oman henkensä uhallakin, ja osoittivat loistavaa uskollisuutta aina kuolemaan saakka. Pahimmin riehuivat vainot Shansissa, missä varakuningas oli hyvin muukalaisvihollinen. Parissa muussa maakunnassa sitävastoin muukalaiset säilyivät varakuninkaitten viisauden ja valppauden vuoksi. Mutta kaikkialla heidän omaisuutensa hävitettiin.

Vasta suurvaltain tykit tekivät lopun kurjuudesta ja nyt alkoi nöyryytyksen aika ylpeälle Kiinalle. Sen täytyi maksaa huikeita vahingonkorvauksia ja täyttää useita syvästi nöyryyttäviä ehtoja. Katoliset lähetyssaarnaajat vastaanottivat vahingonkorvauksen, joka heille myönnettiin, mutta protestantiset kieltäytyivät siitä tai lahjoittivat varat kouluille ja muille kansan parasta tarkoittaville laitoksille, mikä teki syvän vaikutuksen kiinalaisiin.

Henkiin jääneet palasivat taas paikoilleen, missä olivat saaneet kokea paljon kärsimyksiä ja uusia tuli lisää, niin että työ voitiin alkaa jälleen uudistetuin voimin. Silloin kuten aina saatiin huomata, että »marttyyrien veri on kristinuskon parasta kylvöä». Kristittyjen sankarillisuus teki syvän ja pysyvän vaikutuksen ja tästä ajasta alkaen oli kristinuskon menestys varma.

Tilannekin muuttui toisenlaiseksi. Kiinan täytyi tunnustaa, »että koko valtiolaitoksen perinpohjainen ja suunnitelmanmukainen uudistus oli välttämätön. Venäläis-japanilainen sota sai hallituksen vahvistumaan tässä mielipiteessä. Sillä kävi ilmi, että uudenaikaistunut Japani kykeni voittamaan opettajansakin. Tien itsenäisyyteen ja uuteen valtaan täytyi siis kulkea uudistusten kautta. Ensin oli opittava noilta vihatuilta muukalaisilta ja sitten päästävä heistä erilleen.

Se muutos, joka Kiinassa näinä muutamina vuosina tapahtui, on historian ihme. Kehitys oli niin perinpohjainen ja ilmiömäisen nopea, että sillä ei ole vertaansa.

Maasta joka useita tuhansia vuosia oli elänyt eristäytyneenä ja paikallaan, tuli muutamissa vuosissa uudenaikainen valtio. Ne kehityskaudet, joihin Europa on tarvinnut useita satoja vuosia, sivuutettiin Kiinassa muutamissa vuosissa. Rautateitä ja sähkölennätinlinjoja risteilee nyt kaikkialla maassa. Postilaitos on levinnyt yli koko laajan valtakunnan. Suuria uudenaikaisia teollisuuslaitoksia, sähköraitiovaunuja, sähkö-

valon ja paljon muuta, mikä lasketaan kuuluvan uudenaikaiseen kulttuurielämään, kohtaamme Kiinassakin. Ennen boksarikapinaa ei ollut olemassa kotimaista sanomalehdistöä, nyt julkaistaan sanomalehtiä ja aikakauskirjoja tuhansittain. Ei ole olemassa mitään alaa, johon uudistukset eivät olisi ulottuneet. Perinpohjaisin on kuitenkin opetuslaitoksen uudistus. Leskikeisarinna hävitti vuonna 1905 yhdellä ainoalla kynänvedolla 2,000-vuotisen tutkintojärjestelmän, johon koko heidän sivistyksensä perustui; aivan uusi koulujärjestelmä, joka oli tarkoitettu myöskin naisille, saatettiin voimaan. Tämä on tärkein kaikista uudistuksista, eikä varmaankaan ole vähintäkään liioittelua erään etevän kirjailijan väitteessä, että se oli »laajin henkinen mullistus ihmiskunnan historiassa». Uudistuksiin ryhdyttiin suurella tarmolla; Euroopaan ja Amerikaan lähetettiin lähetystöjä tutkimaan opetuslaitosta, koulumiehiä kutsuttiin eri maista, tuhansia kouluja perustettiin. Yksistään Pekingissä on yli 2,000 erilaista oppilaitosta. Monet kiinalaiset nuoret miehet lähtivät ulkomaisiin yliopistoihin, varsinkin Japaniin. Sittenkun koulureformi on saatu täydellisesti toimeenpannuksi, joutuu samalla kertaa 50 milj. lasta ja nuorukaista näissä kouluissa uusien aatteiden vaikutuksen alaiseksi.

Kaunein lehti uudenaikaisen Kiinan historiassa on taistelu opiumipahetta vastaan. Vuonna 1906 jätettiin hallitukselle 1,200 lähetyssaarnaajan allekirjoittama anomus opiumipaheen vastustamisesta. Vuonna 1907 hallitus teki päätöksen sen hävittämisestä täydellisesti kymmenen vuoden kuluessa ja samalla säädettiin erinomaisia lakeja ja asetuksia. Ensin niitä ei seurattu kovinkaan tarkasti, varsinkin kun tuhannet virkamiehet olivat itse paheen orjia, mutta pian huomattiin, että tällä kertaa oli tosi kysymyksessä. Jokainen määräys pantiin armotta täytäntöön, koskipa se sitten rikasta tai köyhää; ja monet ruhtinaat ja virkamiehet panivat henkensä alttiiksi intonsa vuoksi, toiset taas menettivät sen vähemmän kunniallisella tavalla, sillä kuolemanrangaistus tai virasta eroittaminen tuli jokaisen virkamiehen osaksi, joka ei noudattanut määräyksiä. Tavattomat määrät opiumia ja opiumipiippuja poltettiin ja opiumin viljelys kiellettiin mitä ankarimman rangaistuksen uhalla. Shansin maakunnassa nähtiin vielä vuonna 1907 unikkokenttä toisensa vieressä, vuonna 1909 niitä ei enää ollut. Tästä aiheutui 5,200 miljoonan Suomen markan suuruinen kansallisvarallisuuden menetys. Samoihin aikoihin hallituksen onnistui saada aikaan Englannin kanssa sopimus, jonka mukaan opiumintuonnin piti lakata 10 vuoden kuluessa. Luonnollisesti pahe ei ole kokonaan hävinnyt, mutta tämä »opiumiristiretki» on voimannäyte, jonka edessä kristityt kansakunnat saavat hävetä.

Sellaisia tavattomia muutoksia kiinalaisessa yhteiskunnassa ei luonnollisesti voitu panna toimeen ilman levottomuuksia ja vastustusta. Kun tarmokas leskikeisarinna vuonna 1908 kuoli, alkoivat sisäpolitiset selk-

kaukset, jotka päättyivät vallankumoukseen vuonna 1911.

Maailman vanhimmasta keisarikunnasta tuli äkkiä tasavalta — maailman vanhoillisin maa joutui mitä kumouksellisimpien tapahtumien näyttämöksi. Eilispäivän Kiina ei ole sama kuin tämänpäivän Kiina, eikä kukaan tiedä, millainen huomispäivän Kiina on oleva.

Kiina elää nykyään mitä arveluttavinta murroskautta ja näyttää siltä kuin valtakunta olisi menossa hajaantumistaan kohti. Yhä useammin ja useammin käy ilmi, että nuori Kiina ei ole kypsynyt vapauttaan vastaanottamaan. Eräs englantilainen, Sir Robert Hart, joka on asunut Kiinassa 53 vuotta, sanoi jo vuonna 1905, että jos ennen oli tuntenut asuneensa kuin kellariholvissa, jonka kaikki luukut olivat suljetut, niin nyt tuntui siltä kuin kaikki ikkunat olisivat selkoselällään ja tuuli puhaltaisi joka suunnalta — — »me voimme odottaa saavamme hirmumyrskyn, joka tempaa pois muutamia meistä, mutta vanhat olot eivät tule enää koskaan takaisin». Tuntuu siltä kuin tämä ennustettu hirmumyrsky olisi nyt tullut. Tuo kunnianarvoisa valtakunta, joka on nähnyt Assyrian ja Babylonian samoin kuin Kreikan ja Rooman kukistuvan, natisee nyt liitteissään. Hirvittävä taistelu raivoaa pohjois- ja etelävaltioiden välillä, kokonaiset maakunnat ovat autioituneet, ryövärijoukot mellastavat vapaasti. Maanteitä, rautateitä, kaivoksia, teollisuuslaitoksia ei hoideta. Kaikki rappeutuu. Suuremmoista opetussuunnitelmaa ei ole voitu panna täytäntöön; ainoastaan 64 poikaa ja 3 tyttöä tuhannesta käy koulua. Suuret tulvat ovat viimeisinä vuosina hävittäneet rikkaita maakuntia, koska kukaan ei ole ajoissa ryhtynyt onnettomuuksia ehkäisemään. Saaliinhimoiset suurvallat, ensimäisenä Japani, ovat varuillaan voidakseen käyttää hyväkseen Kiinan taloudellista ja politista vararikkoa. Myöskin moralisessa suhteessa Kiina on tehnyt vararikon. He tunnustavat sen itse. Eräs heidän etevimmistä nykyisistä johtajistaan on puhunut avoimesti Kiinan synkästä tilasta, lisääntyvästä epärehellisyydestä ja laittomuudesta. Ja sitten hän sanoo: »Me tarvitsemme nyt Jeesusta Kristusta, koska me tarvitsemme enemmän valoa. Se on meidän ainoa toivomme, mikäli minä voin ymmärtää.»

Uskonnolliset olot uudessa Kiinassa.

Samalla kun politiset olosuhteet näyttävät synkemmiltä kuin koskaan ennen, ovat uskonnolliset sitä valoisammat, ja kristinuskon tulevaisuus Kiinassa näyttää toivehikkaammalta kuin milloinkaan.

Myöskin uskonnollisessa suhteessa vallankumous sai aikaan suuria muutoksia. Vasta sen kautta tuli lähetystyö Kiinassa todella vapaaksi. Tosin oli olemassa, kuten edellä on mainittu, jo paljon aikaisemmin sekä

sopimuksia että käskykirjeitä, joiden mukaan lähetystyö oli luvallista, mutta ne olivat kaikki enemmän tai vähemmän pakkokeinoin saavutettuja oikeuksia, ja oli olemassa monta tapaa, joiden avulla ne tehtiin mitättömiksi. Onpa m. m. löydetty salaisia hallituksen määräyksiä virkamiehille kehoituksella kaikin tavoin vastustaa lähetyssaarnaajien toimintaa. Kristittyjä kutsuttiin yleensä isänmaan kavaltajiksi, piruiksi y. m. s. Juuri vähän ennen vallankumousta saatettiin kouluissa voimaan Konfutsen palvonta ja lähetyskouluilta riistettiin heidän oikeutensa. Mutta vallankumous antoi todellisen uskonnonvapauden. Helmikuun 26 p:nä 1912 antoi presidentti seuraavan julistuksen: »Tähän asti on kansamme saanut kääntyä kristinuskoon vieraiden valtojen kanssa tehtyjen sopimusten nojalla. Tämän jälkeen ei kenenkään tarvitse vedota näihin sopimuksiin. Tasavallan hallitus takaa -- ja se tekee sen vapaasta tahdosta ja vakaumuksesta — täyden vapauden uskonnollisissa asioissa kaikille kansalaisille.» Hallitus meni vieläkin pitemmälle ja suosi usealla tavalla kristinuskoa. Useissa julkisissa puheissa Juanshikai ilmaisi sympatiansa tätä uskontoa kohtaan. Virkamiehet alkoivat suojella lähetyssaarnaajia ja käydä jumalanpalveluksissa. Useille tärkeille paikoille nimitettiin kristittyjä virkamiehiä. Aivan erikoista huomiota herätti hallituksen toukokuussa 1913 antama määräys, että yleinen rukousjumalanpalvelus Kiinan puolesta olisi pidettävä kaikissa kristityissä kirkoissa ja virkamiehet saivat määräyksen olla niissä läsnä. Lähetyssaarnaajilta kysyttiin neuvoja kaikenlaisissa asioissa, varsinkin koulukysymyksissä, lähetyskouluja suosittiin ja vanhemmat lähettivät lapsensa mieluummin niihin kuin hallituksen kouluihin, sillä lähetyskouluissa oli moraali korkeammalla. Yhä enemmän alettiin pitää kristinuskoa ainoana apukeinona lisääntynyttä moralista villiintyneisyyttä vastaan. Todistukseksi siitä saattaisi esittää lukemattomia lausuntoja. Eräs johtava valtiomies kirjoitti pitemmän sanomalehtiartikkelin kristinuskosta ja muista uskonnoista ja antoi epäröimättä kristinuskolle etusijan: »Sen vaikutus kansaan on ihmeellinen. Se opettaa itsekuria, hyveitä, mikä on erittäin tärkeää yhteiskunnassa, missä miehet ja naiset liikkuvat vapaasti samanarvoisina. Se opettaa oikeamielisyyttä ja rehellisyyttä. On arvaamattoman tärkeä asia, että lapsille opetetaan sellaista uskontoa.»

Tri John Mott, joka on käynyt Kiinassa useita kertoja, on parhaiten voinut huomata eroituksen entisen ja nykyisen välillä. Yhdessä mr Sherwood Eddyn kanssa, joka on ollut useita vuosia N. M. K. Y:n pääsihteerinä itämaita varten, hän teki 1913—14 viisi kuukautta kestäneen matkan Kiinassa, jolloin he erikoisesti kääntyivät ylioppilaiden ja sivistyneiden luokkien puoleen. Mottin oli aikaisemmilla matkoillaan ollut mahdotonta päästä kosketuksiin näiden korkeampien yhteiskuntaluokkien kanssa, jotka näyttivät hänestä valloittamattomalta Gibraltarilta.

Juuri »oppineiden» taholta olikin kristinusko saanut kokea voimakkainta vastustusta. Nyt käytiin kaupungissa toisensa jälkeen eivätkä suurimmatkaan huoneustot olleet missään kylliksi suuria, jotta läheskään kaikki kuulijat olisivat mahtuneet sisään. Ei ollut tavatonta, että 2,000 ylioppilasta samalla kertaa kokoontui kuulemaan esitelmää. Korkeat kiinalaiset virkamiehet istuivat puheenjohtajina, opettajat kehoittivat oppilaitaan menemään noihin tilaisuuksiin — neljä vuotta aikaisemmin he olivat kieltäneet ylioppilaita kuuntelemasta kristillisiä esitelmiä. Pekingissä, joka kauan oli Kiinan taantumuksellisimpia kaupunkeja, heidät otettiin presidentin puheille. Suuri paviljonki »kielletyssä kaupungissa» annettiin heille kokouksia varten käytettäväksi ja illan toisensa jälkeen se oli tungokseen asti täynnä. Kaikki suurimmat sanomalehdet selostivat laajasti esitelmiä. — Hankaussa annettiin heidän käytettäväkseen suuri teatteri ja kauan ennen määräaikaa oli sinne kokoontunut 2,500 ylioppilasta ja yhtä monta seisoi odotellen ulkopuolella päästäkseen myöhemmin sisään, jolloin esitelmät pidettiin uudelleen. Mott ja Eddy kutsuttiin suuriin juhliin, missä heitä julkisesti kiitettiin ja pyydettiin jatkamaan toimintaansa. Noin 18,000 henkeä lupautui käymään raamattukursseilla ja monta tuhatta heistä on kääntynyt kristinuskoon. Mr Sherwood Eddy, joka talvella ja keväällä 1918 teki esitelmämatkoja ja piti konferensseja Kiinassa, huomauttaa painokkaasti, että kristinuskolla ei ole koskaan ollut suurempia mahdollisuuksia tulla vastaanotetuksi Kiinassa.

Mutta myöskään vastustuksesta ja taantumuksellisesta liikkeestä ei ole puutetta. Ensimäisten vallankumouspäivien jälkeen, jolloin kaikessa kiireessä poistettiin kaikki virallinen epäjumalanpalvelus, kuljetettiin lastittain epäjumalankuvia rikkatunkiolle ja temppelit muutettiin kouluiksi — itse taivaan temppelistä tuli maanviljelyskoulu — ja Konfutsen palvonta ja hänen kirjojensa tutkiminen kiellettiin; mutta sitten seurasi taantumus, konfutselaiset ja buddhalaiset ponnistelivat ankarasti saadakseen takaisin vaikutusvaltansa. He koettivat vahvistaa uskontoaan kristinuskosta tekemillään lainauksilla. Siellä kuten kaikkialla kristinusko on vaikuttanut uudistavasti kaikkiin niihin ei-kristillisiin uskontoihin, jotka ovat joutuneet sen kanssa kosketuksiin. — Alettiin korjata temppeleitä ja elvyttää eloon epäjumalanpalveluksia. Ryhdyttiin harjoittamaan voimakasta kiihoitusta Konfutsen palvonnan uudelleen voimaansaattamiseksi kouluissa. Mutta tätä vastaan panivat kristityt buddhalaisten tukemina niin voimakkaan vastalauseen, että ehdotus raukesi. Yhä useammat huomauttivat, että Konfutsen siveysoppi oli kadottanut voimansa ja yhä enemmän alettiin etsiä pelastusta kristinuskosta. Eräs vanhempi virkamies lausui seuraavasti: »Me tarvitsemme enemmän kuin Konfutse voi antaa. Sydämen täytyy muuttua. Kon-

futsen opin tutkiminen ei luo ainoatakaan hyvää ihmistä. Kaikki jää päähän.» Konfutselaisuudella on kuitenkin yhä edelleen suuri vaikutusvalta Kiinassa.

Vielä suurempi vaara uhkaa kristinuskoa uudenaikaisen materialismin ja ateismin taholta, jotka ovat löytäneet Kiinassa erittäin hyvän maaperän. Uudenaikaista uskonnonvastaista kirjallisuutta luetaan ja levitetään äärettömät määrät ja siinä harjoitetaan tarmokasta, usein kiivasta propagandaa kaikkea vastaan, mikä uskonnon nimeä kantaa. Uskonnottomat koulut ovat sellaisen kiihoituksen tyyssijoja. Vanhalla konfutselaisuudella oli kuitenkin suuresti kasvattava voima. Nyt se on hyljätty asettamatta mitään sen tilalle. Seurauksena lisääntyvästä ateismista on ollut se, että moni niistä, jotka ennen puhuivat mahtipontisesti, että ihmiskunta pitäisi vapauttaa vanhentuneista uskonnollisista siteistä, on ollut pakoitettu myöntämään, että kansa ilman uskontoa sortuu. Aivan viime aikoina on taas tapahtunut edullinen käänne kristinuskon hyväksi, jota kuten sanottu mr Eddy voimakkaasti painostaa.

Kristinuskolla on kyllä edelleenkin varsin vaikea tehtävä Kiinassa. Sekä konfutselaisuudella että esi-isien palvonnalla ja muulla pakanuudella on suuri vaikutusvalta, uudenaikaiset synkretistiset suunnat ovat vaarallisia ja petollisia — »kiinalainen meri suolaa» - -, kiinalaisten voimakasta materialismia tuntuu usein olevan mahdoton voittaa. Mutta kaikesta tästä huolimatta on kristinuskolla juuri nyt aivan erikoisen suuria mahdollisuuksia ja tavattoman suuria tehtäviä.

NYKYAIKAINEN LÄHETYSTYÖ KIINASSA.

Sen asema.

Vuonna 1907 vietettiin Kiinan lähetyksen 100-vuotisjuhlaa pitämällä suuri yleinen lähetyskonferenssi Shanghaissa. Protestantisia kristittyjä laskettiin silloin olevan 270,000, siis 270 kertaa niin paljon kuin Morrison oli ennustanut. Kristittyjen lukumäärän kasvu on viime vuosina, varsinkin boksarikapinan jälkeen, ollut hyvin suuri. Vuonna 1900 työskenteli Kiinassa 2,785 europalaista ja amerikalaista lähetyssaarnaajaa, 1910 oli lukumäärä lähes kaksinkertainen, ja v. 1924 oli ulkomaalaisten lähetystyöntekijäin lukumäärä 7,633.

Muutamat tiedot China Mission Yearbookissa vuodelta 1918 antavat meille kuvan lähetyksen nykyisestä laajuudesta ja työstä. Siellä on nykyisin 5,900 lähetyssaarnaajaa, mikä kenties saattaa tuntua paljolta, mutta jos ottaa huomioon, että Kiinassa on 400 milj. ihmistä, ymmärtää heti että lukumäärä on aivan riittämätön. He ovat hyvin epätasaisesti

jakaantuneet, enemmistö on rannikkomaakunnissa varsinkin Kiangsussa ja Kwangtungissa. Sitävastoin on sisämaassa maakuntia, joissa on ainoastaan muutamia. Nämä lähetyssaarnaajat edustavat 120 eri protestantista lähetysseuraa, joista kuitenkin useammat ovat niin vähäpätöisiä, että niitä tuskin voi ottaa lukuun. Nämä seurat, joita he edustavat ovat, siinä järjestyksessä otettuina mikä merkitys niillä on Kiinassa, seuraavat: 1) metodistit, 2) presbyterianit, 3) Kiinan Sisämaanlähetys (Alliance), 4) baptistit, 5) luterilaiset, 6) kongregationalistit, 7) anglikanit ja 8) erinäiset muut, joista erikoisesti mainittakoon N. M. K. Y. ja N. N. K. Y.

Lähetyssaarnaajat työskentelevät 618 suuressa lähetyskeskuksessa, joilla kullakin on 15—30 pienempää asemaa ja ulkoasemaa. Saattaa sanoa, että säännöllistä lähetystyötä harjoitetaan yli 7,000 eri paikassa. Maakalaisia apulaisia oli v. 1924 24,133 henkeä — pappeja, evankelistoja, opettajia, opettajattaria, raamattunaisia, lääkäreitä, asistentteja, sairaanhoitajattaria. Heidän lukumääränsä on kymmenenä viime vuotena enemmän kuin kaksinkertaistunut. Mutta nekin ovat hyvin epätasaisesti jakaantuneet — 1/3 on yksistään Fukienin ja Chekiangin maakunnissa. Rannikkomaakunnissa on seitsemän maakalaista yhtä lähetyssaarnaajaa kohti, sisämaassa tuskin kolmea.

Evankelisia kristittyjä oli v. 1924 795,075; itse asiassa on niitä, jotka ratkaisevasti ovat liittyneet kristinuskoon, paljon enemmän. Eräs sivistynyt kiinalainen nainen, joka ei itse ollut kastettu, lausui äskettäin eräälle lähetyssaarnaajalle: »Kiinassa on paljon enemmän kristittyjä kuin te aavistattekaan. Odottakaa vain niin saatte nähdä.» — Vuonna 1915 ei kristittyjä ollut kuitenkaan edes 1/2 % väkiluvusta. Siis 99 1/2 % ei vieläkään ole kristittyjä. Suurin osa tästä puolesta prosentista on katolilaisia. Vuonna 1915 heitä laskettiin olevan 1,788,383. Katolinen lähetys onkin vanhempi ja se on jo kauan aikaa työskennellyt laajemmin; katolilaiset eivät myöskään vaadi niin pitkää ja perusteellista valmistumista kasteelle kuin protestantit ja helpoittavat kääntymistä monella tavalla. Protestanttien lukumäärä on kuitenkin viime vuosina lisääntynyt nopeammin. Vuosina 1900—10 oli protestanttien lukumäärän lisäys 129 % — katolisten vain 70 %. — Luterilaisten lukumäärä on muihin verraten vähäpätöinen — noin 1/12 eli noin 50,500. Ne ovat melkein yksinomaan Honanin, Hupehin ja Kwangtungin maakunnissa.

Kaikista saavutetuista voitoista huolimatta ollaan vielä vasta työn alussa. Robert Speer kirjoitti saavuttuaan tarkastusmatkaltaan Kiinasta 1915: »Ei kukaan olisi voinut tehdä tätä matkaa huomaamatta, että työ siellä on vasta aivan alulla. Ei kukaan voi sanoa, milloin se tulee valmiiksi. Tämän työn ääretön suuruus peloittaa meitä ja meidän on vaikea olla valveilla ja innosta hehkuvia.»

Kristinusko on kuitenkin monella tavoin vaikuttanut valtavan suuressa määrin uudistavasti. Lähetyssaarnaajat ovat suuresta heikkoudestaan ja monista erehdyksistään huolimatta olleet »sivistystyön tienraivaajia». »He ovat heittäneet 'pienen valkoisen kiven' kiinalaisen raakalaisuuden ja pakanuuden haisevaan lammikkoon. Kiinan herääminen on heidän palkintonsa.»

Mutta tässä heillä on myös välttämätön tehtävä: on jatkettava työtä, Kiina on saatettava sen murroskauden läpi, jonka he ovat aiheuttaneet.

Probleemeja ja tehtäviä. Eri työnhaaroja.

Sellaisina murroskausina, jollaista Kiina nyt elää, ovat vaikeudet luonnollisesti valtavan suuria, ja oikeita menettelytapoja on usein vaikea löytää, tehtäviä kasaantuu suuret määrät, ja voimat eivät riitä niitä suorittamaan. Vanha on hajoamistilassaan ja uusi ei ole saavuttanut vielä oikeata muotoaan. Millaisiksi Kiinan uudet kasvot muodostuvat? Kaksi valtaa taistelee nykyään Kiinasta. Toinen on itsekäs materialismi, vallan- ja saaliinhimo, joka nyt koettaa käyttää hyväkseen Kiinan heikkoutta, lisätä sen pirstoutumista, avuttomuutta ja lahjottavaisuutta korjatakseen sitten itse saaliin, toinen on kristillinen voima ja rakkaus, joka koettaa lääkitä haavat, kohottaa, vahvistaa ja uudistaa sitä. Kumpi on pääsevä voitolle?

Kristinuskolla on nyt Kiinassa kultainen aika, jota on vain käytettävä hyväkseen. Evankeliumin sanoma voi nyt päästä vaikuttamaan koko kansaan, joka ei enää pysyttele epäluuloisena syrjässä; mielenkiinto ja vastaanottavaisuus on suurempi kuin koskaan, naiset ovat erittäin vastaanottavaisia ja mieleltään ystävällisiä lähetyssaarnaajia kohtaan, kodit ovat avoinna. Kristityllä koulutoiminnalla ja kristillisen kirjallisuuden levittämisellä on melkein rajattomat mahdollisuudet, kaikenlaista yhteiskunnallista työtä, lääkärilähetystä ja kaikenlaista armeliaisuustoimintaa tarvitaan meille aivan käsittämättömässä määrässä. On ilahduttavaa, että maakalaiskristityt ovat heränneet voimakkaampaan toimintaan ja yhä syvemmin tuntevat olevansa vastuunalaisia maansa kääntämisestä kristinuskoon; siten on myöskin luottamus lähetyssaarnaajiin ja yhteistyö heidän kanssaan voimistunut.

Kauan aikaa on johtavien maakalaiskristittyjen ja lähetyssaarnaajain välinen suhde ollut arveluttava. Kiinalaisten voimakas itsetunto ja nurjamielisyys kaikkea ulkomaalaista kohtaan on vaikeuttanut heidän alistumistaan ulkomaalaisten johdettaviksi. He ovat mielestään olleet syrjäytettyjä ja sorrettuja ja heistä on tuntunut nöyryyttävältä olla ulko-

maalaisten holhouksen alaisina, jonka vuoksi he ovat vaatineet johtajapaikkoja ja täydellistä itsenäisyyttä. Vakavat kahnaukset ja voimakkaat vastustusliikkeet kristillisten kirkkojen piirissä ovat tuottaneet lähetystyölle paljon vaikeuksia. Mutta viime vuosina ovat olosuhteet parantuneet molemminpuolisten myönnytysten vuoksi ja työ on voimistunut. Lähetyssaarnaajat ovat yhä enemmän antaneet kiinalaisille itsenäisiä ja johtavia paikkoja ja tällöin huomanneet, miten tavattoman hyviä voimia Kiinan kirkolla on parhaissa miehissään ja naisissaan. Nämä puolestaan ovat yhä selvemmin huomanneet, että he eivät voi tulla toimeen ilman lähetyssaarnaajia.

Edinburghin konferenssi ja sen jatkokomitea on suuressa määrin edistänyt yhtenäisyyttä ja yhteistyötä ja vahvistanut lähetyksen voimia. Vuoden 1913 kuluessa komitean puheenjohtaja piti joukon tärkeitä konferensseja Kiinan eri osissa ja silloin muodostettiin China Continuation Committee kaikkine eri osastoineen evankelioimistyötä, opetusta, kirjallisuutta y. m. varten. Niissä komiteoissa, jotka silloin asetettiin, istuu eri lähetysseurojen jäseniä rinnan kiinalaisten kanssa. Postin, sähkölennättimen ja rautateiden nopean kehityksen vuoksi voidaan työ ulottaa yli koko Kiinan, saada siitä yleiskatsaus ja nähdä heikot kohdat, mikä merkitsee tavattoman paljon lähetystyölle kokonaisuudessaan. Koko Kiinan lähetyksen tuntemuksensa perusteella voivat johtavat henkilöt perustaa työkenttiä juuri niihin paikkoihin, missä niitä enimmän tarvitaan ja asettaa oikeat henkilöt oikeille paikoille.

Myöskin toisessa suhteessa on jatkokomitealla ollut suuri merkitys lähetystyön edistymiselle Kiinassa. Se on lähentänyt eri seuroja toisiinsa. Vielä 10—12 vuotta sitten työskentelivät eri lähetysjärjestöt kokonaan toisistaan erillään. On itsestään selvää, että tämä oli tavatonta voimien tuhlausta, ja mikä oli vieläkin pahempaa — Kiina uhkasi uskonnollisessa suhteessa jakaantua moniin pieniin kirkkokuntiin monine kirjavine suuntineen ja oppeineen, joilla Kiinassa ei ollut historiallisia edellytyksiä ja jotka senvuoksi vaikuttivat epäedullisesti ja vastenmielisesti. Eräs nuori kiinalainen ylioppilas, joka oli saanut kasvatuksensa lähetyskoulussa, ja jolta kysyttiin, aikoiko hän kääntyä kristinuskoon, vastasi: »Minä annan itseni Kristukselle ja tahdon seurata häntä, mutta minkätähden minun tarvitsisi liittyä järjestöön, jonka kotipaikka on Lontoo tai New-York».

Siellä kuten kaikilla lähetyskentillä, varsinkin sivistysmaissa, on tärkeä ja vaikeasti ratkaistava probleemi se, kuinka kristinuskon voisi tehdä kotimaiseksi, saada siitä pois ulkomaisen leiman turmelematta sitä — kuinka voisi laskea uutta viiniä uusiin leileihin. Tämä on erittäin tärkeää Kiinassa, missä itsenäisyys ja itsetunto ovat niin voimakkaat. Jo ennen Edinburghin konferenssia olivat eri seurat, jotka kuuluivat samaan

suuntaan, alkaneet liittyä yhteen, mutta tämä ei ollut kylliksi kiinalaisille. He tahtovat saada yhden ainoan evankelisen kirkon: *Kiinan kristillisen kirkon.* Tätä päämäärää kohti he työskentelevät innokkaasti, mutta heidän tiellään on paljon vaikeuksia.

Sota on vaikuttanut hajoittavasti myöskin yhtenäisyyspyrkimyksiin, vaikkakaan se ei ole vahingoittanut lähetystyötä Kiinassa yhtä suuressa määrin kuin Indiassa ja Afrikassa. Työ jatkuu yleensä häiriintymättä ja useissa suhteissa on huomattavissa ilahduttavaa toimeliaisuutta.

Tämä on ennen kaikkea ilmennyt suurissa *evankelioimiskokouksissa* ympäri maan, jolloin kaikki kristilliset voimat ovat työskennelleet yhdessä. Niitä valmistetaan erittäin hyvin useita kuukausia etukäteen. Tavattoman suuri paino pannaan vapaaehtoisten apuvoimien valmistukseen. Näitä kokouksia pidetään tavallisesti kiinalaisten uudenvuodenjuhlan yhteydessä. Yleisesti järjestetään suuria ulkoilmakokouksia, käydään kodeissa, toimeenpannaan erilaisia julkisia kokouksia, saarnataan kaduilla, ja kaikissa tilaisuuksissa on laulua ja soittoa; sanomalehdistöä käytetään apuna johtavissa sanomalehdissä on niihin aikoihin pitkiä artikkeleita kristinuskosta, kristillisiä kirjoja myydään ja jaetaan; yksistään Pekingissä myytiin erään sellaisen viikon aikana 98,710 kirjaa ja kirjasta. Myöskin Pekingissä lausuttiin, että se viikko oli saanut koko kaupungin liikkeelle. Pääasiallisimman työn suorittavat kiinalaiset itse, sekä papit että maallikot; myöskin naiset ottavat osaa suurella uhrautuvaisuudella ja innostuksella. Sen kautta on heidän vastuunalaisuudentuntonsa ei-kristittyjä maanmiehiään kohtaan vahvistunut. Kiinalaisten itsensä täytyy tehdä Kiina kristityksi.

Näiden evankelioimiskokousten vaikutukset ovat ulottuneet kauas maan rajojen ulkopuolelle. Ne ovat innostuttaneet samanlaisiin yrityksiin Japanissa, Koreassa ja Indiassa. Ne ovat tuoneet kirkolle uusia jäseniä ja uutta voimaa. Mutta on ollut vaikea löytää riittävästi sopivia ohjaajia kaikkia niitä varten, jotka sellaisten viikkojen aikana ovat ilmoittaneet haluavansa saada opetusta kristinuskossa.

Kelvollisen, korkealla tasolla olevan *papiston* puute on hyvin tuntuva. China Mission Yearbookin viimeisissä vuosikerroissa huomautetaan yhä uudelleen kuinka välttämätöntä on, että maakalaispapit saavat perinpohjaisen ja kelvollisen sivistyksen ja että he ovat lahjakkaita miehiä, sillä muutoin ei Kiinan kirkko koskaan voi voittaa puolelleen sivistyneitä ja saavuttaa sellaista vaikutusta kansan elämässä ja kulttuuriyhteiskunnassa kuin sen pitäisi. Tähän asti on lähetys pääasiassa voittanut puolelleen alemmat luokat, kun taas sivistyneet ovat jääneet koskemattomiksi, ja tästä johtuu, että kirkot ovat usein alhaisella tasolla sivistykseen ja kehitysmahdollisuuksiin nähden. Sivistyneiden kiinalaisten, jotka kääntyvät kristinuskoon, on senvuoksi vaikea liittyä mi-

hinkään kristillisistä kirkoista, sillä hyvin usein he saavat ohjaajikseen raamattutunneilla miehen, joka on paljon alempana heitä intelligenssissä ja sivistyksessä. Kirkot tarvitsevat ennen kaikkea voimakkaita, korkeasti sivistyneitä ja hengessä palavia johtajia.

Toinen tuntuva puute on *kirjallisuuden* alalla. Tuskin mikään lähetystyön haara Kiinassa tarvitsee niin paljon työvoimaa kuin tämä, sillä hyvän kirjallisuuden kysyntä on tavattoman suuri ja mahdollisuudet rajattomat. Kiinalaisethan ovat jo vanhastaan kirjallisuutta harrastavaa väkeä. Hyvin hoidetusta kristillisestä kirjakaupasta on usein tullut erinomainen lähetyskeskus. Mutta hyvän alkuperäisen kirjallisuuden puute on suuri. Kirjallisuustulva lisääntyy joka vuosi; ellei kristillinen kirjallisuus voi kehittyä yhtä mukaa sen kanssa, saa ateistinen ja materialistinen henki ylivallan. Hyviä kristillisiä kirjoja luetaan mielellään — jos niitä vain on saatavissa. Raamattua leviää suuria määriä — vuonna 1915 myytiin sitä 6,201,000 kappaletta. Jatkokomitean asettamalla kirjallisuusjaostolla on senvuoksi valtavan suuri tehtävä.

Koulutoiminta on toinen tärkeä lähetystehtävä juuri tällä hetkellä. Se on myös hyvin kehittynyt ja korkealla asteella. Hallitus ei ole voinut tyydyttävästi toimeenpanna koulusuunnitelmaansa varojen ja kelvollisten opettajavoimien puutteessa. Kuri hallituksen kouluissa on myös niin ja näin — niissä on määräämisvalta enemmän oppilailla. Lähetyskoulut sitävastoin ovat yleensä hyviä ja nauttivat suurta luottamusta. Hallitus suhtautuu niihin erittäin ystävällisesti, onpa tapahtunut että hallitus on pyytänyt lähetyssaarnaajia ottamaan käsiinsä kaikkien koulujen johdon kokonaisessa maakunnassa, kuten esim. Fukienissa. Kiinassa on kaikenlaisia kristillisiä kouluja: lastentarhoja, kansakouluja, korkeampia kouluja, korkeampia ammattikouluja, kollegioita ja täydellisiä yliopistoja. Yksistään lähetyksen korkeammissa ja alemmissa alkeiskouluissa käy 140,912 lasta.

Luonnollisesti on se vaara uhkaamassa, että hallituksen viralliset koulut kehityttyään tunkevat syrjään lähetyksen koulut. Sentähden on tärkeää, että ne pysyvät korkealla tasolla. Se käy ilmi vuosi vuodelta. Eri lähetysseurat alkavat yhä enemmän liittyä yhteen korkeampia sivistyslaitoksia perustaessaan voidakseen yhteisvoimin saada niistä todella ensiluokkaisia.

Työ naisten keskuudessa on tärkeämpiä nykyisessä lähetystyössä, sillä se murros, jossa naiset nyt elävät, vaikuttaa syvälti koko yhteiskuntaelämään. He ovat äkkiä tulleet vapaiksi ja saaneet oikeuden hankkia sivistystä ja itsenäistä työtä. Mutta luonnollisesti he eivät voi käyttää vapauttaan omin neuvoin. He tuntevat sen itse ja turvautuvat mielellään lähetyssaarnaajien apuun ja antautuvat heidän johdettavikseen. Siinä tarvitaan voimakkaita ja hyviä personallisuuksia ja lisää voimia.

LÄHETYSSAARNAAJIA JOKAISTA MILJ. IIENKEÄ KOHTI

Sillä juuri nyt naiset seisovat tienhaarassa. Kuinka vaarallista olisikaan koko Kiinan tulevaisuudelle, jos he joutuisivat vaarallisille ja epäterveellisille teille.

Viime aikoina on lähetys tehnyt paljon naisten kasvatuksen hyväksi. Useita kouluja ja kaksi korkeampaa kollegiota on perustettu heitä varten. Ja kun ottaa huomioon, että useimmat oppilaat tulevat ei-kristityistä kodeista, ymmärtää helposti kuinka suuri kristillinen vaikutus näillä kouluilla on.

N. N. K. Y. on erikoisesti ottanut huolehtiakseen naissivistyksestä ja naiskysymyksestä ylipäänsä. — Kun on kysymyksessä työskentely sivistyneiden luokkien, ennen kaikkea sivistyneen nuorison keskuudessa, on N. M. K. Y. ja N. N. K. Y. etunenässä. Heidän työnsä Kiinassa on erittäin arvokasta. Heidän on onnistunut voittaa luottamusta ja arvonantoa sivistyneiden keskuudessa, jotka muuten ovat katsoneet lähetyksen kuuluvan ainoastaan tietämättömälle kansalle. He pääsevät kosketuksiin myöskin niiden piirien kanssa, jotka toisilta lähetysjärjestöiltä ovat suljetut. Korkeammissa hallituksen kouluissa, missä ei koskaan otettaisi vastaan lähetyssaarnaajaa, nähdään mielellään N. M. K. Y:n

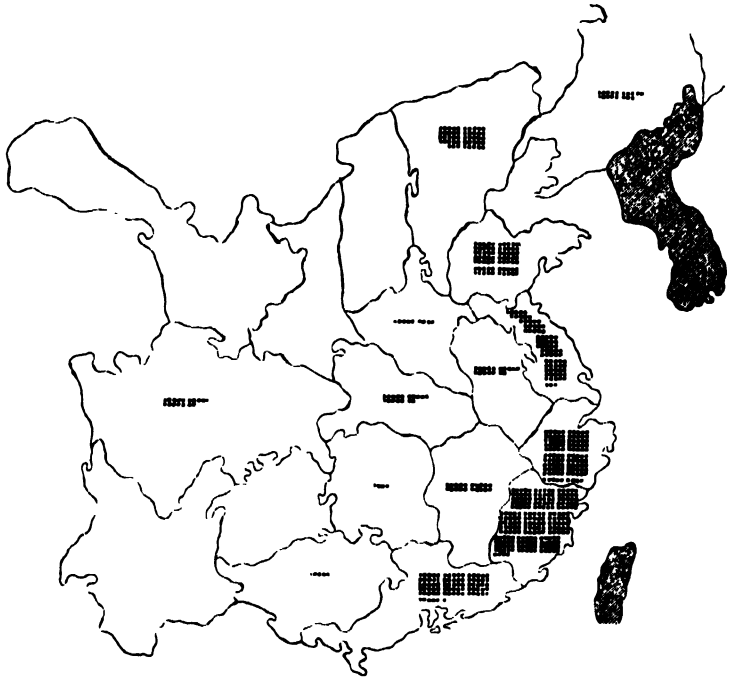

MAAKALAISPAPPIEN LUKUMÄÄRÄ KIINAN ERI OSISSA

sihteeri. Heidän suuriin kokouksiinsa ja esitelmiinsä tulevat juuri nämä korkeammat luokat, jotka muutoin ovat saavuttamattomissa, mutta joiden kanssa on päästävä kosketuksiin, jos mieli Kiinan tulla kristityksi. N. M. K. Y:llä ja N. N. K. Y:llä on työssään valittua väkeä, korkeasti sivistyneitä ja hyvin lahjakkaita n. k. sihteereitä eri maista. Useimmat ovat luonnollisesti amerikalaisia ja englantilaisia, mutta myöskin kaikki mahdolliset kansakunnat ovat edustettuina. Sekä Tanskalla että Norjalla on työssä hyvää väkeä, mutta Ruotsilla ainoastaan yksi naissihteeri. Hän kirjoittaa N. M. K. Y:n ja N. N. K. Y:n työstä Kiinassa seuraavaa: »Idässä ovat lähetysseurat jättäneet tämän suuren työn ylioppilaiden keskuudessa kokonaan N. M. K. Y:n ja N. N. K. Y:n maailmanjärjestöille, jotka senvuoksi ovat muodostaneet »lähetystyön ulkoasiaindepartementin ylioppilaiden keskuudessa». He järjestävät kesäkokouksia nuorille, heillä on pääsy hallituksen kouluihin ja he pitävät siellä raamattutunteja, he työskentelevät yhdessä kaikkien eri lähetysjärjestöjen kanssa ja antavat niille arvokasta apua, sillä heillä on tavallisesti parhaat, korkeasti sivistyneet työvoimat ja he ovat erinomaisen hyvin järjestäytyneet. He pääsevät kosketuksiin kaikkein korkeimpien piirien kanssa. C. F. Wang, joka on toiminut varapresidenttinä ja senaatin puhemiehenä, on aikai-

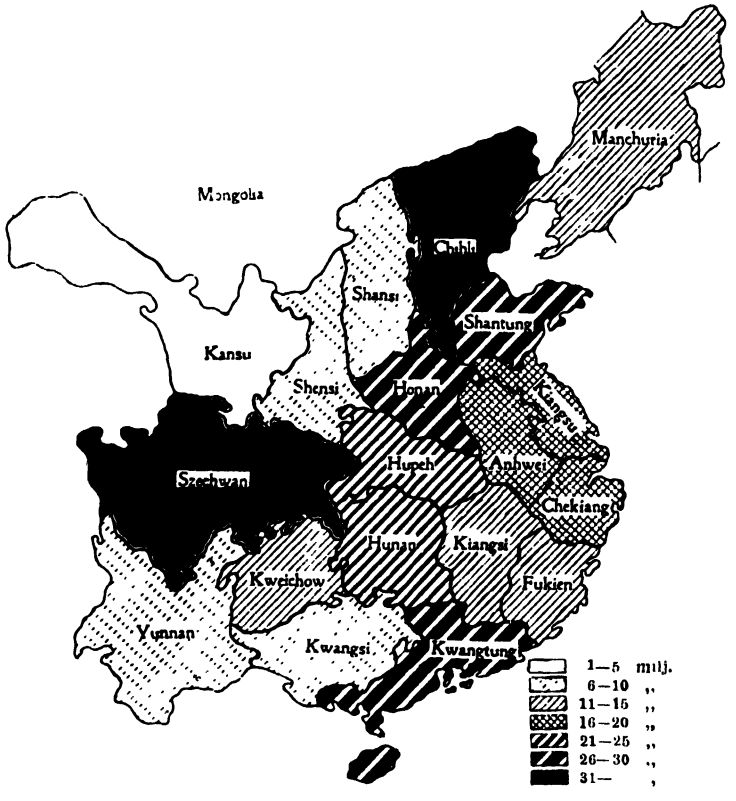

VÄKILUKU KIINAN ERI MAAKUNNISSA

semmin ollut Kiinan N. M. K. Y:n pääsihteerinä. Näiden järjestöjen kautta on kristinusko Kiinassa saavuttanut vaikutusvaltaa korkeimmissa piireissä ja arvokasta suojaa». Nämä järjestöt ovat viimeisten kymmenen vuoden kuluessa tavattomasti kasvaneet. Ulkomaisten sihteerien lukumäärä on kolminkertaistunut, maakalaisten kymmenkertaistunut. Monissa suurissa kaupungeissa heillä on suuremmoisia rakennuksia ja he ovat panneet käyntiin kaikenlaista sosialista työtä. Kiinan kristilliseen ylioppilasliikkeeseen kuuluu nykyään 11,422 jäsentä ja sen yliopistoissa on lähes 9,000 raamattuluokkaa.

Lääkärilähetyksellä on, kuten ennen on mainittu, alusta alkaen ollut erittäin tärkeä tehtävä Kiinassa, missä on ollut voitettavana sitkeä, syvälle juurtunut epäluulo lähetyssaarnaajia kohtaan. Sen merkitystä kansan mielialan muuttamisessa ei voida arvioida liian suureksi. Kiinalla on nyt jo kotimainen lääkärikunta, joka on saanut hyvän sivistyksen, ja lähetys on tuskin enää johtoasemassa tällä alalla. Mutta kaikki voimat tarvitaan auttamaan ja lieventämään rajatonta hätää ja parantamaan

kurjia terveysoloja. On edelleenkin erittäin tärkeää, että kristillisellä lähetyksellä on kristillisiä lääkäreitä, jotka ovat taitavia ammatissaan ja samalla elämällään ja toiminnallaan antavat kuvan uhrautuvan rakkauden kristillisestä ihanteesta. Nykyään siellä on 330 lähetyssairaalaa; vuonna 1916 siellä hoidettiin yli milj. potilasta. Lisäksi tulee vielä suuri joukko opiumiturvakoteja, spitalisten koteja, sokeainkoteja y. m. Kiinan sosialinen hätä on hirvittävä, se pakoittaa lähetyssaarnaajat ryhtymään mitä erilaisimpiin työhaaroihin. Heidän tulee ottaa hoitoonsa turvattomia lapsia ja kiusaantuneita ja nälkiintyneitä tehdastyöläisiä, taistella julmuutta, taikauskoa, siivottomuutta ja morfiini- ja opiumipaheita vastaan ja toimia oikeudenmukaisten ja terveiden yhteiskunnallisten olojen hyväksi. Jos kristinusko ei pääse vaikuttamaan yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisuun, menettää se mahtinsa Kiinassa. Kiinalaiset ovat käytännöllistä kansaa. Rakkaudentoiminta tekee heihin paljon suuremman vaikutuksen kuin henkevimmätkään puheet.

Kiina on maailman tärkein lähetyskenttä. Siitä ovat kaikki lähetyksen tuntijat yksimielisiä, samoin kuin siitä, että nykyisellä ajankohdalla on ratkaiseva merkitys. Eräs kristitty kiinalainen johtohenkilö, joka otti tarmokkaasti osaa tri Mottin suureen evankelioimistaisteluun ylioppilaiden keskuudessa, lausui silloin: »Me saamme nähdä konfutselaisuuden tai kristinuskon menevän voimakkaasti eteenpäin. Antakaa meille kylliksi voimia, niin me voimme voittaa Kiinan johtajat kristinuskolle.»

Aivan viime vuosina on Kiinan yli jälleen kuohahtanut muukalais- ja kristinuskonvastainen aalto. Sen ovat nostattaneet kiinalaiset ylioppilaat, jotka ovat perustaneet antikristillisen yhdistyksen; bolshevistisen kiihoituksen ansiosta heistä on tullut äärimmäisen vihamielisiä sekä muukalaisia että kristinuskoa kohtaan. Monet odottavat puhkeavan uuden boksarisodan; kiinalaisilla on monta kärsimäänsä vääryyttä ja nöyryytystä kostettavana ja näyttää siltä kuin he aikoisivat sen tehdäkin. Parina vuotena on valkoisten asema kokonaan muuttunut. Sen sijaan että heitä ennen kohdeltiin kunnioituksella ja hyvänsuopaisuudella, sattuu nyt että heitä uhkaillaan ja suorastaan loukataan kadulla. Ei ole tavatonta, että ylioppilaat tunkeutuvat kirkkoihin jumalanpalvelusten aikana, joita he häiritsevät meluamisellaan, soimauksillaan ja jakamalla antikristillisiä lentolehtisiä. Tapahtumat ennustavat myrskyä, jonka torjuminen riippuu suureksi osaksi siitä, kuinka suurvallat suhtautuvat Kiinan samanarvoisuuden ja oikeuden vaatimuksiin. Kiinan vaatimukset koskevat ensi sijassa n. k. eksterritorialioikeuden — Kiinassa oleskelevia ulkomaalaisia koskeva poikkeuslainsäädäntö — kumoamista, tullia y. m. taloudellisia kysymyksiä sekä Yhdysvaltain siirtolaisuuslakeja.

Vanhan ja uuden, hyvän ja pahan välillä on käynnissä ankara taistelu. Nyt jos koskaan Kiina tarvitsee apua. Koko kristitylle maailmalle tulee olemaan mitä suurin merkitys sillä, millaiseksi Kiinan kehitys muodostuu. Itsekkään materialismin valtaan jätettynä voi Kiina tulla vaaralliseksi koko maailmalle. Ei taistelussa vanhaa hyvää vastaan vaan liitossa sen kanssa ja taistelussa pahoja, häiritseviä voimia vastaan, jotka nyt uhkaavat syöstä Kiinan perikatoon, on kristinuskon pantava voimansa liikkeelle. Tehtävä on huimaavan suuri eikä ihmisvoima yksinään siihen kykene, mutta kristinuskolla on muita voimanlähteitä apunaan. Jos vain kristityt tahtovat uhrata itsensä tämän rakkauden kaikkivoivan voiman aseiksi, voi Kiina joka nyt seisoo tienhaarassa, toivoa valoisampaa tulevaisuutta.

KIINAN SIVUMAAT.

Kiinaan kuuluu äärettömän laajoja, suurimmaksi osaksi harvaanasuttuja sivumaita: Mandshuria, Mongolia, Tibet ja kiinalainen Turkestan, yhteensä 7,935,597 neliöpeninк., jossa on asukkaita ainoastaan 20 milj.

Sinnekin on lähetystyö ulottunut. *Mandshuriassa* se on saavuttanut erittäin hyviä tuloksia. Evankelisen lähetyksen uranuurtaja siella, tri *John Ross*, osasi tehdä kaantyneistä kristityistä uutteria lahetyssaarnaajia. Eräs maalainen, josta lähetyssairaalassa oli tullut kristitty, toimi lähetyssaarnaajana kylässään vuoden toisensa jalkeen ilman apua ja ilman palkkaa ja kärsi lopulta marttyyrikuoleman boksarikapinassa. Vähintain 2,000 kääntyi hänen vaikutuksestaan kristinuskoon. Vielapa paakaupunkiinkin, Mukdeniin, tunkeutui kristinusko ankarasta vastustuksesta huolimatta — oppineet selittivät, että kukaan ei saisi koskaan tulla kristityksi heidan kaupungissaan; he eivät tahtoneet sietää ketään kavaltajia. Vaikuttavimpia evankeliuminle-

John Ross

vittäjiä siellä oli eräs köyhä mies, ent. opiuminpolttaja, joka kristinuskon vaikutuksesta voitti paheensa ja sitten väsymättä sanoin ja töin todisti uudesta elämästä. Hänellä oli tapana sanoa: »Antaa muukalaisten kernaasti matkustaa kotiinsa, meillä on raamattu ja me tunnemme totuuden, me todistamme uudelleen ja uudelleen siitä, vaikka maassa ei olisi ainoatakaan muukalaista.»

Mandshuriankin kristityt ovat saaneet todistaa totuudesta kuolemallaan. Siellä riehui boksarikapina hyvin ankarana, mutta se vaikutti kuin puhdistava tuli; nimikristityt karisivat pois, toiset pysyivät lujina ja kapinan päätyttyä alkoi lähetykselle kukoistuksen aika.

Tuskin missään maailman kolkassa kristinusko on mennyt eteenpäin niin nopeasti kuin Mandshuriassa. Voimakkaat kristilliset joukkoliikkeet ja suuret herätykset ovat viimeisinä vuosina olleet luonteenomaisia sikäläiselle lähetykselle. Todellinen mandshurialainen kansankirkko on muodostumassa. Kristillisten seurakuntien erikoispiirteenä on syvä hengellinen elämä, ne ovat voimakkaita rukouksessa ja uhrautuvaisuudessa.

Aivan toisin on asianlaita suuressa *Mongoliassa*. Se on maailman vaikeimpia lähetyskenttiä, missä lähetyksellä on sekä luonto että ihmiset vastassaan. Tuossa valtavassa maassa, joka vastaa suuruudessa 18 Kiinan maakuntaa, on vain noin 3,000,000 asukasta, useimmat paimentolaisia. Näiden kanssa on siis jo maantieteellisistä syistä vaikea päästä kosketuksiin; hengellisessä suhteessa se ei ole sen helpompaa. Kaikki ovat innokkaita buddhalaisia, pappiensa (lamas) tyrannisoimia. Mongolilainen ei voi kääntyä kristinuskoon joutumatta melkein sietämättömän vainon alaiseksi pappien, sukunsa ja naapuriensa taholta.

Katolilaisilla, jotka ovat työskennelleet siellä, on ollut jonkun verran menestystä, mutta ei mongolien vaan kiinalaisten parissa, jotka ovat asettuneet asumaan mongolien keskuuteen.

Ensimäinen evankelinen lähetyssaarnaaja tämän kansan keskuudessa oli skottlantilainen *James Gilmour*, yksi lähetyshistorian huomattavimpia personallisuuksia. Tuskin kukaan on saanut kestää suurempia vastoinkäymisiä. Hänen rakkautensa tätä epämiellyttävää ja luoksepääsemätöntä kansaa kohtaan ei horjunut koskaan.

JAMES GILMOUR

Hän oli suorittanut mitä loistavimmat tutkinnot Glasgowin yliopistossa ja oli etevin toveripiirissään, kun hän kaikkien hämmästykseksi yhtäkkiä päätti antautua lähetyssaarnaajaksi. Gilmour oli tunnettu ei vain suurista tiedoistaan ja tavattomasta uutteruudestaan ja tarmostaan vaan myöskin huumoristaan ja sukkeluudestaan. Hän oli kokonaan täynnä voimaa ja elämää; jokainen joka hänet kohtasi ihastui häneen, sen joka pääsi häneen lähemmin tutustumaan, täytyi rakastaa häntä. Mutta voimakkain, kaikkea hallitseva piirre hänessä oli syvä ja personallinen hurskaus, joka teki voimakkaan vaikutuksen, ei monien sanojen vaan koko hänen aidon, elävän personallisuutensa kautta.

Hän jätti hyvän ja onnellisen kodin, suuren ystäväpiirin ja loistavan tulevaisuuden omistaakseen elämänsä raskaaseen, epäkiitolliseen lähetystyöhön mongolien keskuudessa. Aivan yksin hän sinne matkusti ja yksin hän sai siellä olla, muutamia lyhempiä aikoja lukuunottamatta, aina kuolemaansa asti 1891.

Kun hän jätti Pekingin, missä hän oli asunut ensimäiset vuodet, ja läksi Mongoliaan, ei hän saanut keneltäkään apua tai neuvoa. Hän ei taitanut kieltä eikä osannut ratsastaa. Siitä huolimatta hän matkusti sinne ja oli siellä vuoden toisensa jälkeen, eläen teltassa puoleksi jäätyneillä aroilla ja erämaissa, syöden rasvasta lampaanlihaa, varsinkin lampaanhäntiä, teetä ja keitettyä maitoa. Hän söi vain kerran päivässä koska mongolilaiset tekevät niin, jäljitellen pappejaan kaikessa paitsi valehtelemisessa, varastamisessa ja ruokottomassa puheessa. Vaikka hän ei osannutkaan ratsastaa, kulki hän kuitenkin ratsain 600 eng.penink. kuukaudessa vaarallisessa erämaassa. Vaikka hän ei osannut puhua heidän kieltään, muutti hän asumaan erään laman telttaan ja eli hänen tavallaan, kyseli ja kuunteli kunnes osasi mongolien kieltä yhtä hyvin kuin mongolit.

On vaikea muutamalla rivillä antaa kyllin selvää kuvaa hänen kieltäytyvästä elämästään. Hänestä tuli mongoli mongolilaisille. Ei ollut mitään kieltäymystä, mihin hän ei olisi mielellään antautunut voittaakseen heidät siten puolelleen. Hän seurasi heitä heidän paimentolaisretkillään. Hän kärsi heidän vihamielisyyttään, soimauksiaan ja alituisia varkauksiaan. Välttyäkseen joutumasta epäluulon alaiseksi hän ei koskaan voinut olla yksin tai tehdä mielensä mukaan. Voittaakseen yhden ainoankin hän saattoi kulkea useita peninkulmia ja kärsiä mitä tahansa. Saattoi kulua vuosia, niin että hän ei nähnyt ainoatakaan valkoista. Hän joka niin suuressa määrin nautti kulttuurielämästä, luopui siitä kokonaan.

Jonkun aikaa hän asui talvikuukausina Pekingissä, ja siellä hän löysi itselleen vaimon, joka kaikessa jakoi hänen kohtalonsa ja rohkeasti seurasi häntä kaikilla hänen retkillään. Mitä kaikkea he saivatkaan kärsiä: talvella purevaa pakkasta, kesällä hehkuvaa hellettä. Rajut myrskyt

kaatoivat usein kumoon heidän telttansa, rankkasateet tunkeutuivat telttakankaan ja vaatteiden läpi. Ihmiset eivät jättäneet heitä koskaan yksin ei yöllä eikä päivällä. Epämieluinen ruoka — aina vain rasvasta lampaanlihaa ja hirssiä loppumattomiin — inhoitti heitä niin, että he eivät voineet syödä. Lika ja syöpäläiset kiusasivat heitä. Ja kuitenkin he tekivät matkan toisensa jälkeen, kunnes vaimon terveys murtui. Ei edes hänen sairautensa aikana Gilmour voinut jättää työtään. Hän etsi ihmissieluja ja uhrasi aikansa ja voimansa niiden mongolien hyväksi, jotka tahtoivat tavata häntä. Hänen vaimonsa kuolema oli kova isku, josta hän ei koskaan tointunut.

Hän vei molemmat poikansa Englantiin kasvatettaviksi ja palasi yksinään erämaihinsa. Pojilleen lähettämissään kirjeissä ilmenee tunteellinen ja rakastava isänsydän.

Myöhemmän osan elämästään hän toimi paikallaanasuvien, maataviljelevien mongolien keskuudessa idempänä. Siellä hän oli vielä eristäytyneempi; saattoi kulua kuukausia joka postin välillä. Hän jakoi aikansa säännöllisesti kolmen kaupungin kesken, missä oli tapana pitää markkinoita. Hän pystytti joka aamu telttansa pääkadulle ja otti siellä vastaan kaikenlaisia avunetsijöitä. Vuoden toisensa jälkeen hän oli turhaan pyytänyt lääkärilähettiä. Hänen täytyi itsensä olla lääkärinä ja auttaa sikäli kuin voi. Usein hän ei saanut minutinkaan lepoa koko päivänä: hän hoiti sairaita, möi kirjoja ja keskusteli kävijäin kanssa. Kuinka äärettömästi hän saattoikaan iloita, kun hänen onnistui voittaa yksi ainoakin. Ensimmäkseen hän sai työskennellä ilman näkyviä tuloksia — hän sai kastaa vain muutamia mongoleja, jonkun verran enemmän kiinalaisia. Mutta hän ei väsynyt eikä joutunut epätoivoon; hänen rakkautensa ja intonsa oli yhtä palava loppuun asti.

Eikä hänen elämänsä mennytkään hukkaan. Hän voitti kansan rakkauden, luottamuksen ja kunnioituksen Kristuksenkaltaisella elämällään. He kutsuivat häntä aina »meidän Gilmouriksi», ja kun hän oli kuollut, surivat häntä sekä kristityt että myöskin pakanat; vieläpä vanhat pakanatkin itkivät kuin lapset. Muutamat hänen opetuslapsistaan jatkoivat hänen työtään. Hän ei kuulu niihin, jotka helposti unohdetaan, hän vaikutti kehoittavasti, sytyttävästi kauan kuolemansa jälkeenkin.

1900-luvun alussa ryhtyivät useat eri lähetysseurat toimintaan Mongoliassa. Mongolia on yhä edelleenkin vaikeimpia lähetyskenttiä. Ainoastaan lääkärilähetyksen avulla voi siellä voittaa jalansijaa. Se on kovaa ja vitkallista työtä, joka vaatii kieltäymystä, kärsivällisyyttä ja rakkautta. Mutta sielläkin on kristinusko osoittanut kykenevänsä murtamaan muureja ja uudistamaan kovimmatkin ihmissydämet.

Tibet on ainoa maa, jossa ei ole ainoatakaan lähetysasemaa maan rajojen sisäpuolella. Se on yhä ehdottomasti suljettu muukalaisilta.

Mutta lähetys on kuitenkin löytänyt teitä tähän ihmeelliseen, buddhalaisten pappien hallitsemaan maahan. Pitkin Indian ja Kiinan rajaa on joukko lähetysasemia, missä muutamat lähetyssaarnaajat puhuvat tiibetinkieltä ja joiden luona käy tiibetiläisiä. Tuhansittain raamattuja ja kristillisiä kirjoja on levitetty rajan toiselle puolelle. Kiinalaiset evankelistat ovat rohjenneet tunkeutua maahan ja muutamat tiibetiläiset ovat vastaanottaneet kasteen. Usein on tämän kansan keskuudessa tavattu valtavaa kristinuskon kaipuuta. Niinpä tapahtui eräänä päivänä, että lähetyssaarnaajien luo eräälle raja-asemalle saapui muutamia miehiä sisä-Tibetistä. He olivat saaneet käsiinsä raamatun, lukeneet sen ja se oli tehnyt heihin niin syvän vaikutuksen, että he eivät rauhoittuneet, ennenkuin saivat tietää enemmän. Ja nyt he pyysivät hartaasti, että joku seuraisi heitä heidän kotiinsa, niin että he voisivat saada opetusta. Kaksi kiinalaista evankelistaa läksikin heidän kanssaan suuret määrät kirjoja mukanaan. Kaikki kylän asukkaat olivat innokkaita kuuntelemaan ja kirjat loppuivat kädenkäänteessä.

On vaikea lausua mitään kristinuskon tulevaisuudesta Tibetissä. Eihän saata ajatella, että maa pysyisi aina muukalaisilta suljettuna. Varmaan tulee kristinusko kohtaamaan siellä ankaraa vastustusta kuten kaikissa buddhalaisissa maissa, mutta myöskin suopeutta. Me toivomme ja uskomme, että kristinusko saa antaa tälle uskonnolliselle kansalle uskonnon, joka ei heitä petä.

Itä-Turkestanissa työskentelee ainoastaan Ruotsin Lähetysliitto. Työ on vaivalloista, mutta hyvin lupaavaa.

JAPANI.

Suljettu maa.

Niin kauan kuin aurinko lämmittää maata, älköön kukaan kristitty rohjetko tulla Japaniin, ja tietäköötkaikki, — myöskin itse Espanjan kuningas tai kristittyjen Jumala tai kaikkien suuri Jumala, - - että joka ei noudata tätä määräystä, hän saa maksaa rikkomuksensa hengellään.»

Sellaisia ja samankaltaisia keisarillisia julistuksia oli luettavana kaikkialla Japanissa yli 200 vuoden aikana, ja ne eivät olleet tyhjiä sanoja, ne pantiin täytäntöön säälimättä. Kristinusko, joka jesuiittalähetyksen loistoaikoina noin 1550- -90 kukoisti Japanissa, oli väkivalloin hävitetty (katso sivu 17), siitä ei ollut mitään muuta jäljellä kuin yleinen kauhu »tätä pahaa lahkoa» kohtaan. Japani oli ankarasti suljettu ulkomaailmalta. Ei yksikään japanilainen saanut lähteä maasta — se oli kuolemanrangaistuksen uhalla kielletty, eikä kukaan ulkomaalainen saanut lähestyä Japania. Vain hollantilaisilla oli lupa hyvin rajoitetuin ja nöyryyttävin ehdoin harjoittaa kauppaa Japanin kanssa — minkä he saivat kiitollisuuden osoitukseksi avunannostaan kristinuskon hävittämiseksi maasta. He saivat nousta maihin ainoastaan pienelle saarelle Nagasakin ulkopuolella kerran joka kuudes kuukausi, jolloin heitä pidettiin tarkan valvonnan alaisena. Mutta tämän myönnytyksen he saivat nöyryyttävillä ehdoilla. Kerrotaan, että heidän m. m. oli suostuttava jalallaan tallaamaan ristiä; joka tapauksessa oli kylliksi, kun vain viranomaisten kysymykseen: »oletteko kristitty?» vastasi: »en, minähän olen hollantilainen». — 230 vuoden ajan Japani oli suljettu ulkomaailmalta.

Kuinka toisellaiselta näyttikään 1500-luvulla. Jos lähetyssaarnaajat olisivat silloin arvanneet perustaa ulkomaalaisista ruhtinaista ja paavista riippumattoman japanilaisen kirkon, olisi Japanistakin kenties tul-

lut kristitty maa. Nyt oli kristinusko vain peloittavana kauhuna kansakunnalle, vaarana kodille ja yhteiskunnalle, samanarvoinen noituuden ja uppiniskaisuuden kanssa. Kristinuskoa vastaan suunnatut lait pidettiin voimassa yhtä ankarasti kautta vuosisatojen. Siellä oli olemassa erityinen poliisiosasto kristittyjen vaanimista varten. Jokaisen kaupungin ja kylän portilla oli julistus, missä luvattiin palkintoja niille, jotka saivat selville ja ilmiantoivat kristityn. Vuonna 1829 kerrotaan ristiinnaulitun kuusi miestä ja yksi nainen siksi, että he olivat kristittyjä. — Epäiltyjen henkilöiden täytyi tallata Kristuksen kuvaa tai ristiä säilyttääkseen henkensä.

Japanin uskonnoista.

Japanin ikivanhoja uskontoja ovat shintolaisuus ja buddhalaisuus. Shintolaisuus on alkuperäinen uskonto, jonkunmoinen luonnonpalvonnan ja esi-isien palvonnan sekoitus. Siellä palvotaan auringonjumalatarta ja lukemattomia jumalia, »800 myriaadia jumalia». Näistä mainittakoon keisarin kaikki esi-isät, taruston sankarit, oppineet, sotilaat y m. Joka kylällä ja kaupungilla on erikoiset suojelusjumalansa ja temppelinsä, missä jumalia palvotaan ravintouhreilla ja juhlilla; jumalankuvia ei kuitenkaan rukoilla. Mutta mikään ei ole tärkeämpää kuin keisarin, mikadon palvonta; hänhän polveutuu auringonjumalattaresta. Sekoittumatonta shintolaisuutta on tuskin enää olemassa.

Buddhalaisuus tunkeutui sinne 600-luvulla ja tuli vallitsevaksi uskonnoksi 900-luvulla erään uutteran, innokasta lähetystyötä harjoittavan buddhalaisen papin ansiosta. Se voitti helposti primitivisen shintolaisuuden, mutta samalla lainasi siitä niin paljon, että nyttemmin Japanissa samoin kuin Kiinassa on vaikea eroittaa toisistaan eri uskontojen kannattajia, sillä sama henkilö on usein sekä shintolainen että buddhalainen. Buddhalaisuus on paljon elinvoimaisempi Japanissa kuin Kiinassa. Japanissakaan se ei muuten esiinny alkuperäisessä muodossaan. Se on vuosisatojen kuluessa aivan liian paljon lainannut niistä uskonnoista, joiden kanssa se on joutunut kosketuksiin. Shinto-jumalista oli helppo tehdä buddhalaisia pyhimyksiä. Loistava jumalanpalvelus, syvä filosofia ja buddhalaisuuden tosiuskonnolliset ajatukset saavuttivat helposti voiton yksinkertaisesta shintolaisuudesta. Buddhalaisuus saavutti niin lujan jalansijan Japanissa, että koko sivistys on buddhalaisuuden hapattama. Se löi leimansa kaikkeen, rakennustaiteeseen, filosofiaan, kirjallisuuteen, koko yhteiskunnalliseen elämään. Mutta japanilainen buddhalaisuus ei ole yhtenäinen, se on hajaantunut useihin, monasti keskenään äärimäisen vihamielisiin lahkoihin, jotka taistelevat kiivaasti keskenään. Alemman kansan buddhalaisuus on myös aivan erilainen kuin sivistyneit-

ten — kansan uskonto on puhdasta polyteismia lukuisine jumalineen, joita palvellaan alhaisella tavalla — sivistyneitten uskonto sitävastoin on filosofiaa, joka usein on puhtaasti ateistista. »Ihmisen on mahdoton tuntea Jumalaa», on tavallinen ajatus. — Japanissa on kymmeniätuhansia buddhalaisia temppeleitä ja pappeja; munkkeja siellä lasketaan olevan vähintäin 115,000. Vasta muutamia vuosia sitten rakennettiin buddhalainen temppeli, joka maksoi yli 50,000,000 Suomen markkaa. Suuriin temppelijuhliin kokoontuu tuhansittain ihmisiä, ja monet yliopiston professorit ovat innokkaita buddhalaisia. Buddhalaisuus harjoittaa nyt sangen voimakasta propagandaa. Vuonna 1868 tosin shintolaisuus julistettiin valtionuskonnoksi, mutta buddhalaisuudella on paljon suurempi vaikutusvalta syvien rivien keskuudessa. Useimpien uudenaikaisten japanilaisten mielestä shintolaisuus ei ole uskonto vaan kansallisen ajatuksen ruumiillistuma. Se on patriotismia. Ja japanilainen on ennen kaikkea patriootti. Hän soveltaa hyödyllisyysnäkökannan myöskin uskontoon. Uskonto, joka ei edistä kansallisia intressejä ja mukaudu niihin, on hyljättävä. Sen vuoksi shintolaisuus ei ole vieläkään kadottanut mahtiaan ja sen vuoksi myöskin buddhalaisuus on muodostunut Japanin kansallisten vaatimusten mukaiseksi ja perinpohjin japanilaistunut.

Sivistyneiden keskuudessa on oikeastaan vallalla konfutselaisuus, joka on kauan ollut moraalin ja kasvatuksen perustana aivan samoin kuin Kiinassakin. Kun se uskonnollisessa suhteessa on epäilevä, on siitä tullut uudenaikaisen länsimaisen uskottomuuden, uskonnollisen välinpitämättömyyden ja skeptisismin perusta. Viime aikoina on myöskin puoleksi itä-, puoleksi länsimainen ateismi päässyt leviämään. »Me olemme samanarvoisia Euroopan suurvaltojen kanssa. Meillä on erinomainen koululaitos, sähkölennätin, rautateitä, höyrylaivoja ja suuria tehtaita, hyvä armeija ja laivasto, perustuslaillinen valtiomuoto — mihin me silloin tarvitsemme uskontoa?» Nämä sanat ovat luonteenomaisia japanilaisten yleiselle käsitykselle elämän ja uskonnon arvosta sekä sille muutokselle, mikä Japanissa on tapahtunut.

Japanissa tapahtunut muutos.

Japani on muutamissa vuosissa omaksunut koko länsimaisen sivistyksen.

1800-luvun alkupuoliskolla europalaiset tekivät silloin tällöin onnistumattomia maihinnousuyrityksiä Japanissa, mutta 1853 saapui amerikalainen sotalaiva amiraali Perryn johdolla, joka ystävällisesti mutta päättävästi pakoitti Japanin ryhtymään suhteisiin Amerikan kanssa. 1854 solmittiin ensimäinen sopimus, joka avasi kolme satamaa Amerikan kaupalle. Europalaiset suurvallat kiiruhtivat hankkimaan samanlaisia

etuja. Tavattoman vastahakoisesti Japani avasi porttinsa. Vasta 1859 ulkomaalaiset saivat oikeuden asettua asumaan määrättyihin satamiin. Heitä vartioitiin kuitenkin tarkasti ja monen henki joutui aatelin — samurain — muukalaisvihollisuuden uhriksi. Mutta länsimainen vaikutus tunkeutui auttamattomasti maahan. Vuonna 1868 puhkesi kuuluisa vallankumous, yksi historian merkillisimpiä, jolloin keisarin valta palautettiin ja vasallien valta kukistui ainaiseksi; ne feodaliset ruhtinaat, jotka olivat voitokkaasti suorittaneet tämän vallankumouksen, luopuivat vapaaehtoisesti vallastaan ja arvostaan maan hyväksi sekä päättivät perustettavaksi uudenaikaisen europalaisen valtiohallinnon.

Tästä alkoi uuden Japanin historia. Suhde ulkomaalaisiin muuttui. Heistä tuli Japanin oppimestareita ja japanilaiset ovat osoittaneet olevansa oppivaisempia kuin mikään muu kansa. Tosin ulkomaalaisia pidettiin edelleenkin vihattuina barbaareina, mutta japanilaiset huomasivat, että vain heiltä oppimalla he saattoivat saavuttaa itsenäisyyden ja vallan — vieläpä vallan karkoittaa heidät Japanin pyhältä maaperältä.

Kehitys meni nyt jättiläisaskelin eteenpäin. Englantilaisia, amerikalaisia ja saksalaisia kykyjä käytettiin kaikilla aloilla. Japani hankki itselleen uudenaikaisen armeijan ja laivaston, opetusdepartementin, uudenaikaisen yliopiston, postilaitoksen, rautateitä, sähkölennättimen y. m. Sen sijaan että japanilaisia oli aikaisemmin kielletty kuolemanrangaistuksen uhalla lähtemästä Japanista, lähetettiin heitä nyt sadottain, jopa tuhansittain länsimaihin opiskelemaan. Halu tehdä Japani kaikissa suhteissa länsimaisten suurvaltojen kaltaiseksi, muuttui kaiken japanilaisen halveksimiseksi ja melkein länsimaisten tapojen, pukujen y. m. orjamaiseksi omaksumiseksi — kunnes vihdoin tapahtui voimakas kansallinen reaktio.

Japanin suhde kristinuskoon.

Yhdessä suhteessa Japani näytti kuitenkin pysyvän järkkymättömänä — vihamielisessä suhtautumisessaan kristinuskoon. Kaikki kristinuskonvastaiset julistukset pysytettiin voimassa, vieläpä niitä uudistettiin ja kovennettiinkin.

Ensimäiset neuvottelijat, amiraali Perry ja Yhdysvaltain ensimäinen Japanin-ministeri Townsend Harris, olivat tosikristittyjä; he viettivät sunnuntaipäivän jumalanpalveluksella ja kieltäytyivät sinä päivänä neuvottelemasta japanilaisten kanssa. Perry, joka sopimuksessaan Japanin kanssa vakuutti olevansa sekaantumatta Japanin uskonnollisiin asioihin, puolusti myöskin muukalaisten oikeutta saada häiritsemättä harjoittaa uskontoaan. Sen vuoksi lähetyssaarnaajat saivat tulla Japaniin ulkomaalaisten papeiksi. He eivät viivytelleetkään. Jo heti 1859 tehdyn sopimuksen jälkeen, joka salli muukalaisten asettua asumaan erinäisiin

satamakaupunkeihin, saapuivat ensimäiset protestantiset lähetyssaarnaajat, ja samana vuonna tuli heitä lisää kuusi, kaikki Amerikasta, niiden joukossa etevä hollantilais-amerikalainen Guido Verbeck ja lääkäri Hepburn, joka on parhaiten tunnettu raamatunkäännöksestään ja sanakirjastaan.

Nämä ensimäiset lähetyssaarnaajat saivat kokea niin paljon vastustusta ja vaikeuksia, että he tuskin voivat suorittaa mitään. Hallitus kohteli heitä epäluulolla, vakoili ja vartioi heitä, kaikki pelkäsivät kristinuskoa niin kuin vaarallisinta ruttoa, joka saattaisi tuottaa maalle kaikkea pahaa, ei kukaan uskaltanut antautua tekemisiin heidän kanssaan ja he itse tunsivat olevansa sidottuja käsistään ja jaloistaan. Oli melkein mahdotonta saada opettajaa. Heidän luonaan ei kukaan uskaltanut käydä salaakaan, sillä pelkkä epäluulo siitä, että osoitti mielenkiintoa kristinuskoa kohtaan, oli hengenvaarallinen. Sentähden saattoi tuntua turhalta yrittääkään aloittaa lähetystyötä; mutta saattoivathan he kuitenkin tehdä esitöitä, opiskella kieltä, levittää kiinalaisia raamattuja tai muita kristillisiä kirjoja sivistyneiden keskuuteen, ja ennen kaikkea he tekivät syvän vaikutuksen personallisuudellaan. Tuskin millään maalla on ollut onni omistaa niin eteviä lähetystyön tienraivaajia kuin Japanilla — tavattoman lahjakkaita, henkeviä ja avosydämisiä miehiä. Japanilainen historioitsija Shimada sanoo heistä, että he olivat »elävä todistus, joka täydellisesti karkoitti ne ennakkoluulot, joita oli maanmiestemme sydämissä; nämä aivan luonnollisesti tulivat siihen johtopäätökseen, ettei voinut olla mitään vihattavaa tai pelättävää sellaisessa uskonnossa, joka saattoi kehittää sellaisia miehiä». Vähitellen he saivat tilaisuuden opettaa muutamille nuorille miehille englanninkieltä. Monet jotka sittemmin pääsivät valtion korkeimpiin virkoihin, olivat saaneet opetusta lähetyssaarnaajilta. Verrattain monet heistä tulivat kristityiksi ja kaikki joutuivat kristillisten ajatusten ja katsantokantojen vaikutuspiiriin.

Jo 1855 oli ensimäinen japanilainen kääntynyt kristinuskoon hyvin omituisella tavalla. Hän näki kirjan kelluvan vedessä Nagasakin satamassa ja otti sen sieltä ylös. Se oli hollanninkielinen Uusi testamentti, ja hän heti kovasti kiinnostui siihen. Suurilla ponnistuksilla hänen onnistui hankkia kiinalainen käännös, jota hän yhdessä parin ystävänsä kanssa tutki useita vuosia. Lopulta hän antoi kastaa itsensä ja koko perheensä.

Katolilaisetkaan eivät viivytelleet ryhtymästä työhön Japanissa. Niin pian kuin Ranska oli solminut sopimuksensa, kiiruhti sinne katolilaisia pappeja ja Yokohamaan ja Nagasakiin rakennettiin kappeli. Vuonna 1865 sattui Nagasakin n. k. marttyyrikirkossa ihmeellinen tapaus. Myöhään illalla seisoi viisitoista henkeä kirkonoven ulkopuolella. Kolme

naista meni sisään, polvistui ja sanoi kuiskaten: »Meidän sydämemme ei ole toisenlainen kuin sinun — meidän kylässämme on kaikilla sama usko». Seuraavina päivinä kävi siellä noin 1,500 henkeä, jotka kaikki olivat kristittyjä. He olivat salaisesti säilyttäneet uskonsa sukupolvesta toiseen. Pienen ajan kuluessa lähetyssaarnaajat pääsivät selville yli 2,500 salaisesti kristitystä, jotka asuivat hajallaan ympäristössä. He olivat muodostaneet pieniä seurakuntia; kullakin oli johtajansa, joka osasi lukea ja toimittaa kasteen vanhan kastekaavan mukaan. Joka sunnuntai he kokoontuivat rukouksiin. Muutamia kristillisiä kirjoja ja vertauskuvia oli huolellisesti säilytetty polvesta polveen. Heidän ilonsa saadessaan tulla kristilliseen jumalanpalvelukseen ja puhua kristityn papin kanssa, oli sanoin kuvaamaton. Mutta tämä ilo ei ollut pitkäaikainen. Viranomaiset pääsivät selville asiasta, ja silloin puhkesi ankara vaino, joka kesti 4 vuotta. Muutamia kidutettiin, piestiin ja heitettiin vankilaan, tuhansittain kuljetettiin pois, useimmat kovaan työhön valtion kaivoksiin. Vuosina 1868—73 vietiin pois kotoaan 6—8,000 ja yli 2,000 kuoli vankiloissa.

Suurvallat tekivät kauan aikaa turhaan huomautuksia ja panivat vastalauseita heidän uskontonsa halveksimista vastaan. Ei edes suuri vallankumous, joka niin kokonaan muutti Japanin, tuottanut mitään helpotusta kristinuskolle; päinvastoin määräyksiä kovennettiin. Eräs uusista julkisista määräyksistä kuului: »Se paha lahko, jota kutsutaan kristityksi, on ankarasti kielletty. Epäillyt henkilöt on ilmoitettava virkamiehille, ja ilmoittaja saa palkinnon.» Kun vuonna 1869 ensimäinen englantilainen lähetyssaarnaaja saapui Japaniin, sai hän opettajakseen erään nuoren miehen, joka vain haki tilaisuutta murhatakseen hänet. Mutta kertomus Kristuksen rakkaudesta valtasi hänet niin, että hänestä tuli kristitty. Hänet vangittiin uskonsa tähden, mutta hän saarnasi silloin rohkeasti vankitovereilleen sillä tuloksella, että 70 heistä alkoi tutkia salaa raamattua. Kymmenenä ensimäisenä vuotena 1859—69 kastettiin ainoastaan 10 henkeä. Ja kuitenkin lähetyssaarnaajain lukumäärä lisääntyi joka vuosi. Myöskin naisia saapui lähetyskentälle, ensimäiset lähetyskoulut perustettiin, osia raamatusta julkaistiin japaninkielellä. Vuonna 1872 syntyi ensimäinen japanilainen kristillinen kirkko Yokohamassa nimellä »Kristuksen kirkko Japanissa», johon kuului 11 jäsentä. Samana vuonna pidettiin myös ensimäinen lähetyskonferenssi, johon otti osaa 20 lähetyssaarnaajaa ja jossa tehtiin suunnitelmia eri kirkkojen välisestä yhteistyöstä.

Hallituksen suhde kristinuskoon tuli kuitenkin suvaitsevammaksi, lähetyssaarnaajia käytettiin usein opettajina, vakoilijat katosivat; lähetyssaarnaajat uskalsivat jo toimeenpanna raamattuiltoja ja vihdoin poistettiin kaikki julkiset määräykset kristinuskoa vastaan. Tämä tapahtui

vuonna 1873, jolloin gregorianinen ajanlasku oli ensimäistä vuotta käytännössä Japanissa. Se vuosi muodostaa suuren käännekohdan kristinuskon historiassa Japanissa, eli oikeammin tämän historian lähtökohdan. Edelläkäynyttä aikaa voi pitää vain valmistusaikana. Ei niin että vihollisuudet ja vainot olivat nytkään loppuneet. Virkamiesten käskettiin varoittaa kansaa omaksumasta kristinuskoa. Oli olemassa lukemattomia tilaisuuksia panna esteitä sen tielle ja vahingoittaa ja rettelöidä niiden kanssa, jotka sen omaksuivat. Kaukana maaseudulla eivät uudet olosuhteet tulleet tunnetuiksikaan pitkiin aikoihin. Vuonna 1886 tuli kerran eräs mies maalta kaupunkiin sisä-Japanissa ja asettui asumaan erään vanhan ystävänsä luo, jota hän ei ollut nähnyt moneen vuoteen. »Tunnetko ollenkaan kristinuskoa», kysyi äkkiä hänen isäntänsä. Mies heitti häneen pelokkaan katseen ja kuiskasi: »Ole varovainen! Jos puhut sellaisista asioista, joudut varmaan mestauslavalle.» »Etkö sitten tiedä», vastasi isäntä, »että meillä on nyt lupa kääntyä kristinuskoon. Tässä kaupungissa on kirkko, johon minä kuulun.» »En olisi ikinä voinut uneksiakaan sellaista», huudahti mies. »Itse olen kristitty, kymmenen sukupolven ajan tämä uskonto on säilynyt perheessämme isältä pojalle. Jumalalle kiitos, että minä nyt saan puhua uskostani!»

Samanlaiset tapaukset eivät olleet ensinkään harvinaisia. Pian alkoi vanha kristinuskon kauhu muuttua kunnioitukseksi ja mielenkiinnoksi sitä kohtaan. Suureksi onneksi lähetykselle Japanissa, olivat useat niistä opettajista, jotka valtio asetti kouluihinsa ja laitoksiinsa, tosikristittyjä. Kun eräältä pyydettiin, että hän antaisi kirjallisen lupauksen olla puhumatta kolmen vuoden ajan mitään kristinuskosta, vastasi hän: »Kristityn on mahdotonta asua kolmea vuotta pakanallisen kansan keskuudessa ja vaieta kokonaan siitä, mikä on hänen sydäntään lähinnä». Hänen horjumaton päättäväisyytensä voitti viimein — japanilaiset antoivat perään, hän piti joka sunnuntai raamattutunnin oppilaittensa kanssa. Eräs toinen tosin suostui vaikenemaan kolme vuotta, mutta sen jälkeen hän oli sitä väsymättömämpi ja aikaansai voimakkaan kristillisen liikkeen yli-oppilaiden keskuudessa.

Kristinusko on ylipäänsä saavuttanut voittonsa sivistyneiden miesten keskuudessa — juuri nuorien uudistusintoilijain joukossa, joista on tullut johtavia miehiä hallinnon eri haaroihin. Sillä tavalla kristinusko saavutti siellä vaikutusta ja arvonantoa nopeammin kuin missään muussa maassa. Joukko nuoria uudistuksenystäviä oli sitä mieltä, että Japanin pitäisi suorastaan tehdä kristinusko valtionuskonnoksi päästäkseen siten samanarvoiseksi kristillisten kansakuntien kanssa. Onneksi he eivät kuitenkaan voineet toteuttaa suunnitelmaansa, mikä varmaan olisi ollut suureksi vaaraksi kristinuskolle. Mutta kristinuskosta tuli vapaa uskonto Japanissa ja sitä suosittiin monin tavoin.

Kristinuskon voittokulku.

Vuodet 1873—89 olivat valoisia aikoja kristinuskolle Japanissa, lähetys kasvoi nopeasti, sillä oli ihmeellinen menestys ja se saavutti yhä enemmän vaikutusvaltaa. Lähetysseura toisensa jälkeen ryhtyi työhön Japanissa; suurin osa lähetyssaarnaajia tuli kuitenkin Amerikasta. Vuonna 1872 oli maassa ainoastaan 31 lähetyssaarnaajaa, kymmenen vuotta myöhemmin niitä oli 145. Se oli perustamisen aikaa. Raamatunkäännöksiä alkoi ilmestyä. Uusi testamentti julkaistiin 1880, koko raamattu 1887, kristillisiä sanomalehtiä ja aikakauskirjoja alettiin julkaista, kouluja, seminaareja, jumaluusopillisia oppilaitoksia y. m. perustettiin, kirkkoja, sairashuoneita ja muita hyväntekeväisyyslaitoksia rakennettiin. Kristillinen vaikutus tuli yhä huomattavammaksi. Jo 1875 saatettiin voimaan sunnuntailepo. Vuonna 1884 lakkautettiin kokonaan buddhalaisuuden ja shintolaisuuden virallinen suojelu. Kristinusko joutui siten aivan toiseen asemaan. Seurakuntien lukumäärä nelinkertaistui. Maassa pidettiin suuria konferensseja, jotka tekivät japanilaisiin syvän vaikutuksen niissä ilmenevän yksimielisyyden ja voimallisuuden vuoksi, mikä oli heille niin uutta siihen verraten, mihin he aikaisemmin olivat tottuneet.

Niiden etevien tienraivaajien joukosta, jotka ovat tehneet enemmän kuin muut kristinuskon hyväksi Japanissa, mainittakoon erikoisesti kolme: venäläinen piispa Nicolai, ennen mainittu Verbeck ja japanilainen Nisima.

Isä Nicolai tuli 1861 Hakodateen kappalaiseksi Venäjän konsulaattiin. Siellä hän eli monta vuotta aivan huomaamatta, ahkerasti opiskellen kieltä, missä hän tuli mestariksi. Hän sai vihdoin hyvin odottamattomalla tavalla tilaisuuden julistaa uskoaan. Eräs nuori ritari, joka pitkän aikaa oli suhtautunut häneen hyvin epäluuloisesti, tuli eräänä päivänä hädissään hänen huoneeseensa ja selitti, että hänet siinä paikassa surmattaisiin. Nicolai kysyi tyynesti, mitä hän tiesi kristinuskosta. Ei mitään muuta kuin että se oli paha oppi. Mutta sehän riittikin, arveli ritari. Nicolai pyysi häntä kuuntelemaan vain lyhyen hetken, otti esiin raamattunsa ja luki hänelle ensimäiset kappaleet luomisesta. Ritari kuunteli ensin kärsimättömänä, mutta vähitellen hän kiinnostui asiaan ja pyysi saada kuulla lisää. Pian tuli molemmista hyvät ystävät ja muutamien kuukausien jälkeen kastettiin tuo nuori ritari, josta sitten tuli yhtä innokas taistelija kristinuskon puolesta kuin hän ennen oli ollut sen vihollinen. Nicolai teki vain pari lyhempää käyntiä Venäjälle herättääkseen siellä lähetysharrastusta, mikä hänelle onnistuikin. Hän sai niin paljon varoja, että saattoi rakennuttaa suuren, kauniin kirkon Tokioon — Japanin kauneimman kristityn kirkon. Ennenkuin hän kuoli vuonna 1912, oli hänestä tullut yli 30,000 kristityn japanilaisen isä. Isä

Nicolai käytti vain hyvin muutamia europalaisia lähetystyössään — ei koskaan enemmän kuin kuusi kerrallaan — ja turvautui melkein kokonaan japanilaisiin voimiin. Kun venäläis-japanilainen sota puhkesi, kieltäytyi hän lähtemästä maasta ja kehoitti kristittyjä rukoilemaan maansa menestyksen puolesta. Tälle lähetykselle on erikoista se, että se kasvattaa venäläisiä ja japanilaisia poikia yhdessä. He saavat koko kouluaikansa viettää samanlaista elämää ja jatkaa sitä jumaluusopillisessa seminaarissa oppiakseen siten oikein tuntemaan toisensa. — Piispa Nicolain ansiosta on venäläinen lähetys siellä yhä edelleenkin huomattava ja elinvoimainen.

Guido Verbeck.

Guido Verbeck — jos kukaan — kuului lähetyksen perustajiin Japanissa, eikä vain lähetyksen — koko Japanin kehitykseen uudenaikaiseksi valtioksi on hänellä ollut suuri vaikutus.

Hän polveutui hienosti sivistyneestä hollantilaisesta kodista, joka oli niin onnellinen ja kaikissa suhteissa niin rikas, että sellaista on vain harvoille suotu. Insinööriksi valmistuttuaan hän matkusti Amerikaan. Hengenvaarallisesta taudista toinnuttuaan, jonka aikana hänessä tapahtui vakava hengellinen murros, hän muutti alaa ja alkoi opiskella teologiaa. Juuri kun hän oli valmistunut, solmittiin ensimäinen sopimus Amerikan ja Japanin välillä, ja se herätti kristityissä lämmintä lähetysharrastusta. Hollantilainen reformeerattu kirkko, johon hän kuului, päätti lähettää Japaniin lähetyssaarnaajia ja kääntyi Verbeckin puoleen, joka oli erittäin sopiva siksi, että hän oli sekä hollantilainen että amerikalainen. Hän suostui pyyntöön ja matkusti ensimäisten protestantistien lähetyssaarnaajien kanssa, joiden tärkein tehtävä oli elämällään osoittaa japanilaisille, että kristinusko ei ollut mitään pahaa tai vaarallista.

GUIDO VERBECK

Jos kukaan on siinä onnistunut, niin ainakin Verbeck. Ensimäiset vuodet hän asui Nagasakissa, joka on muukalaisille rauhallisin paikka koko valtakunnassa. Hän opiskeli

kieltä tavattomalla tarmolla, kunnes hallitsi sen kuin maan asukkaat, ja yhtä innokkaasti hän tutki kaikkea japanilaista, niin että hän löi japanilaiset ihmetyksellä ja herätti heissä kunnioitusta. Hänellä oli tapana sanoa: »Tunnen japanilaiset paremmin kuin itseni». Hänen perinpohjaiset tietonsa ja lahjomaton totuudenrakkautensa tekivät hänet huomattavaksi johtajaksi ja arvossapidetyksi neuvonantajaksi. — Siihen aikaan ei voinut julkisesti saarnata kristinuskoa. Peloittavat julistukset pidettiin voimassa tarmolla, mutta siitä huolimatta saapui yksi ja toinen totuudenetsijä hänen luokseen, ja heistä tuli salaisesti hänen opetuslapsiaan. Usein oli melkein mahdotonta päästä puheisiin heidän kanssaan uskonnollisista asioista. Verbeck kuvaa eräässä kirjeessä, kuinka jokainen niin pian kuin hän siirtyi uskonnolliseen puheenaiheeseen, suorastaan kauhistui ja tahtomattaankin asetti käden suulleen. Ainoa keino voittaa tämä epäluulo ja väärinkäsitys oli osoittaa kaikin tavoin ystävällisyyttä ja avuliaisuutta, näyttää sanoin ja teoin, että lähetyssaarnaajat tahtoivat heille vain hyvää. Verbeck saavutti päämääränsä juuri siten. Hän joutui pian kosketuksiin kaikenlaisten ihmisten kanssa ja voitti kaikkien luottamuksen. Vaikeiden politisten riitojen aikana hänen täytyi tosin paeta Kiinaan, mutta hän palasi pian takaisin ja alkoi kuvernöörin kehoituksesta opettaa muutamille nuorille miehille englannin kieltä. Ennen pitkää hän tuli johtajaksi erääseen vieraita kieliä ja tieteitä varten perustettuun hallituksen kouluun. Niiden oppilaiden joukossa, joita hän kasvatti, oli useita miehiä, jotka myöhemmin johtivat Japanin kohtaloita, m. m. kreivi Okuma. Kaikki Verbeckin lahjat ja taidot olivat hyvään tarpeeseen, sekä hänen insinöörietä kielitaitonsa. Hänen maineensa levisi pian laajalle, useat ruhtinaat pyysivät häntä järjestämään samanlaisia kouluja maakuntiinsa, ja kun vihdoin suuren vallankumouksen jälkeen edistyspuolue oli päässyt valtaan pääkaupungissa, Tokiossa, kutsuttiin hänet sinne. Siellä hänellä oli pian yllin kyllin työtä. Hän kirjoittaa itse siitä: »Vaikka minulla olisi kahden miehen työkyky, olisi minulla riittävästi tehtävää». — Usein hän olisi tahtonut olla yksinomaan lähetyssaarnaaja ja uhrata kaikki voimansa suoranaiseen lähetystyöhön, mutta se ei ollut niin sallittu. — »Olen vähitellen päässyt nykyiseen asemaani monen vuoden aherrusten jälkeen ja haluan sanoa kiitollisena ja kaikessa nöyryydessä: olen saavuttanut sellaisen nimen ja vaikutusvallan, että olisi väärin heittää se pois. Ja ellen olisi täällä, olisivat nämä sadat nuoret miehet tässä kollegiossa sellaisten miesten vaikutuksen alaisina, jotka elävät julkisesti epämoralista elämää, ristiriidassa Jumalan ja hänen sanansa kanssa. Nyt ovat ylioppilaat ainakin oppineet rakastamaan ja kunnioittamaan lähetystä.» Verbeck järjesti uuden keisarillisen yliopiston Tokiossa ja siten myös uuden Japanin koko opetuslaitoksen ja johti niitä. Hänestä tuli kysytty

neuvonantaja kaikenlaisissa asioissa. Hän lähetti nuoria miehiä Eurooppaan ja Amerikaan ja hän sai hallituksen vuonna 1872 lähettämään sinne suuren keisarillisen lähetystön, jonka erikoisena tehtävänä oli opetuskysymysten tutkiminen; se johti hänen suurimman toivomuksensa täyttymiseen — kristinuskoa vastaan suunnattujen määräysten kumoamiseen. Hänestä tuli ministerien ystävä ja neuvonantaja, sekä japanilaisten että ulkomaalaisten — nuorempien lähetyssaarnaajain isä ja johtaja. Ei kukaan ole valmistanut tietä kristinuskolle Japanissa ja tehnyt sitä arvossapidetyksi niinkuin Verbeck.

Vuonna 1873 hänelle tarjottiin viideksi vuodeksi attasean, vakinaisen neuvonantajan toimi senaatissa. Mutta samalla kun hän huolellisesti hoiti tätä vaativaa tehtävää, saarnasi hän niin innokkaasti kuin se olisi ollut hänen ainoa tehtävänsä. Hän oli muutamia vuosia hallituksen palveluksessa, mutta kun työ siellä oli tullut organisoiduksi ja jaetuksi eri departementteihin ja niihin hankittu kelvollisia miehiä, otti hän eron antautuakseen vihdoin yksinomaan varsinaiseen lähetystyöhön. Hän sai erotessaan mitä erinomaisimpia kunnianosoituksia. Keisari antoi hänelle »nousevan auringon ritarikunnan» ritarimerkin, mikä herätti suurta huomiota, mutta tri Verbeck ei itse koskaan sallinut siitä tehtävän numeroa.

Vuodesta 1877 kuolemaansa saakka 1898 hän kohdisti pääharrastuksensa Japanin kirkon järjestämiseen, saarnamatkoihin ja ennen kaikkea käännöstyöhön. Verbeck oli tavattoman taitava kielimies. Hänellä oli, kuten sanottiin, neljä äidinkieltä ja hän »osasi olla vaiti kuudella kielellä». Juuri hänen tavaton sekä puhumis- että vaikenemiskykynsä teki hänestä kokonaisen kansakunnan kasvattajan.

Verbeck oli hyvin iloinen voidessaan vihdoinkin antautua suoranaiseen lähetystyöhön. Hän oli jo aikaisemmin kääntänyt suuren joukon hallitukselle ja eri hallinnonhaaroille arvokkaita kirjoituksia, nyt hän omistautui kärsivällisesti ja huolellisesti yksinomaan raamatunkäännöstyöhön. Hänen taitonsa siirtää hebrean- ja kreikankieli selvästi ja arvokkaasti japaninkielelle asettaa hänet Lutherin ja muiden suurten raamatunkääntäjien rinnalle. Hänelle tarjottiin toimi yliopistossa ja eräässä aatelismiesten korkeakoulussa, mutta hän kieltäytyi niistä — hän tahtoi olla lähetyssaarnaaja eikä mitään muuta. Mutta kun häntä siitä huolimatta kehoitettiin pitämään joitakin luentosarjoja tai puhumaan juhlatilaisuuksissa, suostui hän siihen mielellään, sillä silloin hän sai puhua kuin lähetyssaarnaaja. Puhujana ja saarnaajana hänellä oli suuri maine. Suurimmat huoneustot täyttyivät tungokseen, kun hän puhui — hänen puheensa vaikutti vastustamattoman mukaansatempaavasti, viehättävästi, jopa lumoavasti. Jos hän ensimäisten kahdenkymmenen vuoden aikana oli ennen kaikkea opettaja, kasvattaja ja valtiomies, oli hän vii-

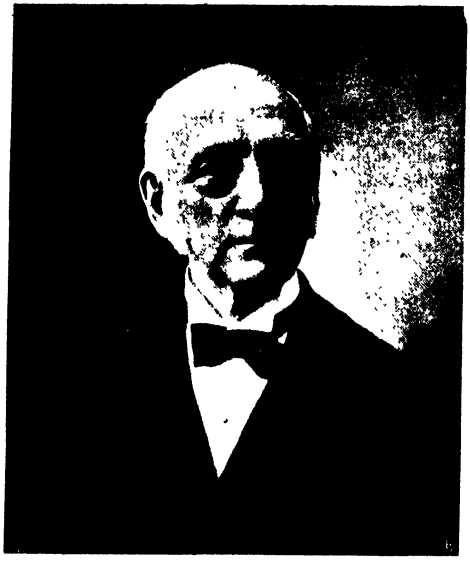

HEPBURN

meisten kahdenkymmenen vuoden ajan lähetyssaarnaaja, kääntäjä, puhuja ja organisaattori. Hän ei koskaan peitellyt kristinuskoaan eikä salannut, että hänen elämäntehtävänsä oli lähetyssaarnaajan, ja kuitenkin häntä rakastivat ja kunnioittivat yhtä hyvin kristityt kuin ei-kristityt. Hänen vaikutustaan uuden Japanin kehitykseen ei voida liian suureksi arvioida. »Tri Verbeck on painanut leimansa uudenaikaisen Japanin koko tulevaisuuden historiaan», on hänestä sanottu. Guido Verbeck oli harvinaisen monipuolinen mies, eivätkä japanilaiset suotta antaneetkaan hänelle nimeä »Hakasè», s. t. s. oppinein mies. Häneen luottivat sekä konservativit että liberalit, sekä vanhat että nuoret, vieläpä tekopyhät buddhalaiset. Kaikki tiesivät, että he saattoivat ehdottomasti luottaa häneen, että hän aina sanoi totuuden pelkäämättä ketään ihmistä. Kun hän vuonna 1898 40 vuoden uutteran työn jälkeen siirtyi hiljaa toiseen maailmaan, surivat häntä sekä muukalaiset että japanilaiset. Hänet haudattiin keisarin kustannuksella suurin kunnianosoituksin. Japanilaiset ystävät, oppilaat ja ihailijat pystyttivät muistokiven sille paikalle, missä hänen tomunsa lepää, siinä maassa, jota hän niin suuresti rakasti ja jolle hän niin auliisti antoi parhaimmat voimansa.

Verbeckin rinnalla vaikutti siellä monta muuta etevää lähetyssaarnaajaa — varsinkin *Hepburn;* ollen yhtä monipuolinen ja lahjakas kuin Verbeck hän on monella alalla — lääkärinä, kirjailijana, koulumiehenä ja kääntäjänä — tehnyt vaikuttavan uranuurtajatyön kristillisen kulttuurin hyväksi Japanissa. Mutta kristinuskoa eivät ole vieneet Japaniin yksistään muukalaiset. Kristinusko ei olisi koskaan saavuttanut siellä sitä vaikutusta, jonka se niin nopeasti saavutti, ellei *Nisima*, yksi Japanin suurimmista omista pojista, olisi uhrannut kaikkea voimaansa sen hyväksi.

Nisima — mies jolla oli suuri päämäärä.

»Shimeta — eläköön», huudahti riemuiten Nisiman isoisä sinä päivänä, jolloin Nisima syntyi, ja koko perhe riemuitsi hänen kanssaan. Talossa oli jo neljä tytärtä, mutta vasta nyt oli tuo kauan kaivattu poika vih-

NISIMA

doinkin tullut. Helmikuun 12 p. 1843 oli ilonpäivä samurai-kodissa ja pikku poika sai myös onnennimen Shimeta. Hän kuului vanhaan samurai-perheeseen ja hänet kasvatettiin tarkalleen niinkuin samurai, niinkuin Japanissa oli tapana yli 200 vuotta takaperin. Jo 5-vuotiaana hän sai kunniamerkin, samuraimiekan, ja tapausta vietettiin suurin juhlallisuuksin, lukemattomin leikkikaluin ja makeisin. Shimetan lapsuus kului lääninruhtinaan palatsissa, eristetyssä maailmassa, missä hän vietti surutonta ja onnellista elämää. Hän oppi lukemaan ja kirjoittamaan sekä japaninettä kiinankielellä, ratsastamaan ja käyttämään miekkaa sekä vielä monta muuta asiaa, jotka japanilaisen samurain piti taitaa. Jo 11-vuotiaana hänen piti ryhtyä lääninruhtinaansa palvelukseen — suureksi surukseen, sillä hän olisi mieluummin jatkanut opintojaan. Hän luki kaikkia kirjoja, mitä käsiinsä sai, sekä sopivina että sopimattomina aikoina; omin neuvoin hän alkoi opiskella hollanninkieltä ja kiinnostui kovasti eräässeen Amerikan kuvaukseen, mutta vielä enemmän hollanninkieliseen raamatunhistoriaan, jonka hän aivan sattumalta sai käsiinsä ja alkoi salaisesti lukea öisin. Kertomus Jumalasta taivaan ja maan luojana aikaansai täydellisen vallankumouksen hänen ajatusmaailmassaan. Koko maailma oli siis Jumalan ja hän itse Jumalan omaisuutta. Nisima oli aikaisemmin oppinut, että mikään velvollisuus ei ollut suurempi kuin pojan kuuliaisuus isäänsä kohtaan, mutta nyt hän sanoi itsekseen: »Minä en kuulu enää vanhemmilleni vaan Jumalalle». Tästä ajasta alkaen hänessä heräsi voimakas halu saada tietää enemmän Jumalasta ja tavata kristittyjä. Myöskin hänen eristettyyn kotiinsa tunkeutui huhuja siitä uudesta ajasta, joka nyt oli puhjennut Japanissa. Nisimasta alkoi tuntua eristyneisyys ja pakko ruhtinaan palveluksessa yhä sietämättömämmältä. Hänen täytyi päästä pois, hänen täytyi saada tyydyttää palava tiedonjanonsa — oppia tuntemaan nuo ihmeelliset ja kaukaiset kansat, jotka olivat mahtavampia kuin hänen omansa. Jos Japani vain saisi oppia heiltä, olisi se taas pian maailman etevin valtakunta. Hän tahtoi pelastaa ja kohottaa kansansa. Hehkuva isänmaanrakkaus, tiedonjano ja halu oppia tuntemaan Jumala yhtyivät tuossa 17-vuotiaassa aatelisnuorukaisessa. Hänen täytyi päästä ulos maailmaan. Mutta japanilaisten oli kielletty kuolemanrangaistuksen uhalla lähtemästä maastaan.

Isä ja ruhtinas varoittivat häntä ajattelemastakaan sellaista. Vastustamaton voima ajoi kuitenkin Nisimaa eteenpäin. »Minä en kuulu enää vanhemmilleni, minun täytyy kulkea omaa tietäni, minun täytyy totella Jumalaa».

Ja niin hän karkasi. Muuan ystävä auttoi hänet Hakodatessa erääseen amerikalaiseen laivaan ja piiloitti hänet niin hyvin, että japanilainen tarkastaja, joka ennen laivan lähtöä tutki sen, ei löytänyt häntä. Tätä vaarallista ja kiellettyä askelta ottamaan ei nuortà Nisimaa ajanut seikkailunhalu. Hän otti sen päinvastoin raskain sydämin. Hän tahtoi päästä oppimaan voidakseen sitten kohottaa kansaansa. Se oli hänen suuri päämääränsä.

Nyt alkoi kieltäymyksen ja nöyryytyksen aika. Kotimaassa hän oli ollut arvossapidetty ja oppinut samurai — nyt hän oli köyhä, taitamaton, kokonaan muukalaisista riippuva japanilainen. Laiva meni ainoastaan Shanghaihin. Siellä hänen onnistui päästä erääseen toiseen laivaan, joka kulki hyvin hitaasti pitkin rannikkoja ja vasta vuoden jälkeen saapui Amerikaan. Kun hän oli aivan varaton, sai hän maksaa matkansa työllään ja olla matruusina, hänen täytyi tyytyä tekemään yksinkertaisimpia töitä ja usein kärsiä raakojen matruusien ivaa ja ylenkatsetta. Mutta kapteeni oli ystävällinen ja neuvoi hänelle yhtä ja toista. Kunniamerkkinsä, samuraimiekkansa, hän oli vaihtanut kiinankieliseen raamattuun, jota hän nyt ahkerasti tutki.

Elokuussa 1865 laiva laski vihdoinkin Bostonin satamaan ja kapteeni vei suojattinsa laivanvarustajansa mr Hardyn luo, joka oli hyvä ja hurskas mies. Hänelle Nisima sai antaa kirjallisen kuvauksen itsestään ja aikeistaan; se oli tosin kirjoitettu huonolla englanninkielellä, mutta sisällöltään niin vaikuttava, että Hardy päätti ottaa pojan hoitoonsa. Tämän kertomuksen pääsävynä oli luja tietoisuus siitä, että Jumala tahtoi auttaa ja johtaa häntä hänen »suurta päämaaliaan» kohti — sanat joita Nisima usein toisti. — »Jumala ei voi hyljätä minua». Nisiman usko ei joutunutkaan häpeään. Herra ja rouva Hardy olivat hänelle mitä hellimmät kasvatusvanhemmat. Kun hän myöhemmin antoi kastaa itsensä, otti hän myös kasvatusisänsä nimen ja kutsui itseänsä siitä päivästä lähtien Josef Hardy Nisimaksi.

Hänen ensimäinen ja suurin voittonsa uudessa maassa oli se, että hän sai opetusta kristinuskossa ja voi seurustella kristittyjen kanssa. Hän oli tosin, kuten hänen ystävänsä sanoivat, jo sinne tullessaan kristitty, mutta hän oli saavuttanut kristillisyytensä yksinomaan omin päin tutkimalla raamattua ja niin ollen tarvitsi ja halusi selityksiä ja opetusta. Hänen kristillisyytensä ei jäänyt pelkäksi ulkonaiseksi muotokristillisyydeksi. Koko hänen elämänsä, hänen kirjeensä ja päiväkirjansa antavat todistuksen siitä, että hänen kristillisyytensä oli syvä ja vakava. Sen-

vuoksi hän myös teki niin syvän vaikutuksen toisiin, että pelkästään yhdessäolo hänen kanssaan suorastaan muutti toisenlaiseksi useamman kuin yhden.

Nuorella Nisimalla oli paljon oppimista. Ei hän eikä hänen uusi suojelijansa säästäneetkään voimiaan. Ensin hänet lähetettiin tavalliseen kouluun ja sen jälkeen korkeakouluun Amherstiin. Jo kaksi vuotta tulonsa jälkeen hän voi ryhtyä opiskelemaan klassillisia kieliä, mutta ennen kaikkea hän oli innostunut luonnontieteisiin. Hän oli usein niin heikko, että hänen täytyi keskeyttää opintonsa, mutta tämä ei tehnyt häntä toivottomaksi. Häntä vaivasivat varsinkin heikot silmät. Yhä selvemmin hän näki suuren päämääränsä. Ajatus tulla Jumalan aseeksi kansansa pelastamiseksi oli johtotähtenä kaikessa, mihin hän ryhtyi. Usein hän valitti arvottomuuttaan ja kelvottomuuttaan, mutta silloin hän sai Jumalan vastauksen rukouksiinsa: »Minä olen oleva sinun Herrasi ja opettava sinulle minun tieni». Hän kirjoittaa eräässä kirjeessään mr Hardylle: »Tahdon niin mielelläni julistaa evankeliumia maanmiehilleni, jotta he löytäisivät saman onnen, minkä minä olen löytänyt. Kun minä ilmoitan heille totuuden, saattavat he kyllä vainota minua, mutta minä en pelkää sitä, sillä minä tiedän, että vaikka he veisivät henkeni, antaa Kristus minulle iankaikkisen elämän.» Hänestä oli usein raskasta olla niin kaukana kotimaastaan ja omaistensa luota, ja kun hän vihdoin sai sieltä kirjeitä, joissa häntä pyydettiin ja rukoiltiin palaamaan, sai hän kamppailla kovasti voidakseen vastata kieltävästi. Mutta hän kirjoitti kotiin: »Minä en ole isäni omaisuutta. Kuinka minä nyt voisin tulla takaisin, kun olen tarttunut auran kurkeen? Minun täytyy valmistautua Mestarini palvelukseen.» Voidakseen paremmin täyttää suuren tehtävänsä hän päätti läpikäydä kurssin Andoverin teologisessa seminaarissa. Mr Hardy tuki häntä edelleenkin anteliaasti ja hän oli mitä sydämellisimmässä suhteessa häneen. Kasvatusvanhemmilla olikin suurta iloa kasvattipojastaan. Hänestä kehittyi tavattoman vakava, puhdas ja kokonainen luonne.

Kerran kun yliopiston rehtorin pyydettiin antamaan Nisimalle suositus, vastasi tämä: »Kultaa ei voi kullata».

Hänen iloinen ja rakastettava käytöksensä voitti kaikkien sydämet. Eräs toveri kirjoitti hänestä: »Olen aina pitävä erityisenä onnena sitä, että viimeisinä vuosinani koulussa sain olla yhdessä tämän miehen kanssa ja pidän sitä suurena kunniana, että olen saanut auttaa häntä hänen opinnoissaan hänen valmistautuessaan suureen elämäntehtäväänsä.» Eräs toinen kehuu hänen ilmiömäistä menestystään opinnoissa ja lisää: »En ole koskaan nähnyt kenenkään niin rakastavan romaania kuin hänen jumalansanaa».

Nisiman pitkän oppiajan kuluessa Japanissa tapahtui suuria muutoksia. Uusi aika tunkeutui kaikkialle maahan. Sen sijaan että olisi

kielletty japanilaisia tekemästä ulkomaanmatkoja, hallitus itse lähetti nyt nuoria miehiä länsimaihin ja kustansi heidän opintonsa ottaakseen heidät sitten valtion palvelukseen. Myöskin Nisimaa koetettiin houkutella loistavilla tarjouksilla. Hänellä oli voitettavanaan monta kiusausta, mutta hän tahtoi olla vapaa voidakseen suorittaa suuren tehtävänsä. Sitävastoin hän suoritti mielellään tilapäisiä tehtäviä, joilla oli tavaton merkitys hänelle ja hänen elämäntyölleen. Kun suuri japanilainen lähetystö (katso siv. 201) saapui Amerikaan tarjottiin Nisimalle tulkin paikka. Täten Nisima joutui tekemisiin Japanin etevimpien, vaikutusvaltaisimpien miesten kanssa. Hän seurasi heitä koko heidän pitkän tutkimusmatkansa ajan, ja tietojensa ja lahjakkuutensa, mutta ennen kaikkea totisen, epäitsekkään luonteensa vuoksi hän saavutti heidän erikoisen arvonantonsa ja kunnioituksensa.

Hänestä tuli aivan korvaamaton apulainen Tanakalle, joka oli saanut osalleen koululaitoksen tutkimisen ja josta kotiinpalattua piti tulla opetusministeri. Nisima laati koko suunnitelman Japanin uudeksi opetuslaitokseksi. Nisima toimi tulkkina ja neuvonantajana ensin Amerikassa ja sitten Europassa, missä käytiin useissa maissa ja perinpohjin tutkittiin mitä erilaisimpia koulumuotoja. Nämä tutkimusmatkat muodostuivat Nisimalle erittäin arvokkaiksi, mutta kaikkein tärkeintä hänestä oli kuitenkin saada elämällään ja sanoillaan todistaa japanilaisille virkamiehille kristillisestä uskostaan. Heidän välillään oli monta syvämielistä keskustelua ja Tanaka tutki Nisiman johdolla joka päivä raamattua. Tehtävänsä suoritettuaan Nisima palasi takaisin vaatimattomaan asemaansa ryhtyen jatkamaan teologisia opintojaan. Varsinkin Tanaka kiusasi häntä houkuttelevilla tarjouksilla pyytäen häntä yhdessä kanssaan järjestämään Japanin koululaitoksen. Siinähän hän voisi toteuttaa kristillisiä periaatteita! Mutta hänen täytyi olla vapaana varsinaista elämäntehtäväänsä varten. Kaikki nämä huomaavaisuudenosoitukset eivät järkyttäneet hänen nöyryyttään, ja hänen jokapäiväinen rukouksensa oli: »Jospa Jumala auttaisi minua olemaan hyvin nöyrä».

Vuonna 1874 hänet vihittiin papiksi ja hänestä tuli siten ensimäinen japanilainen pappi. Vähän sen jälkeen hän palasi rakkaaseen isänmaahansa. Mutta sitä ennen hänet oli otettu lähetyssaarnaajaksi suuren amerikalaisen lähetysseuran American Boardin palvelukseen ja hän sai esittää suunnitelmansa suurelle lähetysystäväjoukolle. Hän teki sen vavistuksella. Kun hänen piti alkaa puhua, ei hän ensin löytänyt sanoja, mutta sitten kirposivat hänen kielensä kahleet ja hän puhui sellaisella innostuksella, että se valtasi kaikki. Palavasti hän vannotti heitä antamaan apuansa, jotta hän voisi perustaa kristillisen korkeakoulun Japaniin. Ne olivat outoja ajatuksia siihen aikaan, useampien mielestä se oli kokonaan lähetystehtävän ulkopuolella, mutta Nisima näki ajatuksen toi-

selta kannalta. Hän tiesi, että ne nuoret samuraipojat, jotka nyt janosivat sivistystä, vain sillä tavoin olivat kristinuskon saavutettavissa ja vain kristillisen sivistyksen kautta voisivat tulla kelvollisiksi johtamaan maataan korkeampaa elämää kohti. Ja hän voitti kuulijansa. Jo samana iltana merkittiin yli 5,000 dollaria hänen kouluaan varten.

Kymmenen vuoden jälkeen Nisima seisoi jälleen Japanin maaperällä. Hän palasi kypsyneenä miehenä, hyvin varustautuneena suurta kutsumustaan varten, hehkuen rakkautta maataan ja kansaansa kohtaan. Hänen ensimäinen työnsä oli voittaa omaisensa kristinuskolle ja saarnata syntymäkaupungissaan. Siihen aikaan oli vielä kielletty julistamasta kristinuskoa julkisesti ja Nisimaa syytettiin siitä hallituksen edessä. Mutta siellä vastattiin silloin kuten niin monta kertaa myöhemmin: »Kun se on Nisima, niin antaa hänen olla rauhassa».

Hänen ei ollut helppo toteuttaa koulusuunnitelmaansa. Hämmästyttävällä rohkeudella hän päätti sen perustaa Kiotoon, buddhalaisten pyhään kaupunkiin ja tyyssijaan, missä oli 3,000 temppeliä ja 10,000 buddhalaista pappia. Hänellä oli pelkkää vastustusta voitettavanaan, yksinpä hänen ystävänsä paheksuivat näitä suunnitelmia. Marraskuussa 1875 avattiin kuitenkin *Doshisha*, koulu, jolla oli *päämäärä*. Se aloitti seitsemällä oppilaalla, mutta jo tässä vähäisessä alussaan sen suunnitelma oli laaja ja merkityksellinen: siitä piti tulla korkeakoulu, jossa oli tilaa kaikille aineille ja opinhaaroille, mutta jolla kuitenkin oli yksi päämäärä. Lähetysystävät tahtoivat, että siitä tulisi teologinen seminaari, mutta Nisima näki pitemmälle. Häntä vastaan puhkesi voimakas vastustus ja vihamielisyys Kiotossa ja koko maassa. Nisima ei kuitenkaan säikähtänyt. »Ainoa tapa päästä eteenpäin tässä maassa on työskennellä rohkeasti edelleen vaikkapa suurin vaikeuksinkin», sanoi hän. Buddhalaiset papit pitivät kokouksen ja anoivat hallitukselta, että koulu suljettaisiin. Kun Nisima piti jumalanpalvelusta, toimeenpanivat he mellakan ja kuvernööri kielsi raamatunopetuksen koulussa; Nisima jatkoi kuitenkin rauhallisesti opetustaan samoin kuin saarnojaan ja jumalanpalveluksia. Ellei hallitus olisi tukenut häntä, ei hän inhimillisesti katsoen olisi koskaan voinut jatkaa. Vuoden kestäneen työn jälkeen hän suureksi ilokseen sai kouluunsa 30 oppilasta, n. k. Kumamotoryhmän. — Eräs englantilainen upseeri oli saanut paikan eräässä europalaisessa koulussa Kumamotossa. Kolmeen vuoteen hän ei puhunut sanaakaan kristinuskosta. Sitten hän alkoi kutsua oppilaitaan raamattutunneille kotiinsa. He tulivat — monet ainoastaan kohteliaisuudesta ihailemaansa opettajaa kohtaan. Pian kuitenkin heräsi heidän mielenkiintonsa. Opettaja alkoi nyt myöskin saarnata ja pitää jumalanpalveluksia. Mielenkiinto muuttui pian hehkuvaksi kristinuskon ihailuksi. Nuoret menivät eräälle kukkulalle kaupungin ulkopuolelle ja tekivät siellä liiton luvaten elää ja kuolla

uskonsa puolesta. Se herätti tavatonta huomiota. Useimmat kutsuttiin kotiin ja heitä koetettiin kaikin keinoin saada luopumaan kristinuskosta, useita lyötiin ja kohdeltiin julmasti, vieläpä teljettiin vankilaan. Heidän opettajansa täytyi jättää koulunsa. Mutta vaivoista huolimatta ei kukaan pettänyt uskoaan, ja kun he nyt kuulivat puhuttavan Doshishasta pakenivat he sinne ja ilmoittautuivat oppilaiksi. Sellaisen opettajan johdolla kuin Nisima, jolla oli sellaisia oppilaita kuin nämä nuoret, täytyi Doshishasta tulla jotain aivan tavatonta. Ja niin siitä tulikin. Sen maine kasvoi ja se oli pian tunnettu koko maassa ja sen ulkopuolellakin. Oppilaiden lukumäärä kasvoi myös nopeasti. Mutta vaikeudet eivät senvuoksi vähentyneet vaan päinvastoin. Sekä sisältä- että ulkoapäin uhattiin Nisiman työtä. Valitettiin sitä, että koulu eli ulkomaalaisilla rahoilla, amerikalaiset ja japanilaiset opettajat eivät osanneet vetää yhtä köyttä, koko koulu uhkasi hajota. Nisima taisteli ja rukoili. »Oi, jos minä voisin tulla ristiinnaulituksi kerta kaikkiaan Kristuksen kanssa ja sitten kaikki olisi lopussa», huudahti hän kerran eräälle ystävälleen. Hänen terveytensä murtui, mutta hän ei sittenkään antanut perään. Vihdoin hän sai niin suuren rahasumman koululle, että se tuli vähemmän riippuvaksi ulkomaalaisista kannatuksista.

Keskellä tätä kuluttavaa koulutyötä, joka alinomaa kasvoi ja kehittyi, oli Nisimalla vielä aikaa suoranaiseen lähetystyöhön. Hän kokosi suuria joukkoja raamattutunneille ja teki pitkiä saarnamatkoja. Hän lähetti kristillisiä kirjoja vankiloihin. Eräs sivistynyt vanki alkoi lukea näitä kirjoja, jotka tekivät häneen niin voimakkaan vaikutuksen, että hänen täytyi saarnata vankitovereilleen. Jonkun aikaa sen jälkeen puhkesi vankilassa tulipalo. Kaikki vangit kiiruhtivat silloin auttamaan sammutustyössä, mutta yksikään ei karannut. Kun ihmetellen ruvettiin tutkimaan syytä siihen, huomattiin että se johtui kristillisestä opetuksesta. Palkinnoksi siitä päästettiin kristitty vanki vapaaksi ja hän perusti sitten kristillisen koulun.

Nisima ajatteli myöskin naisia. Muutamia vuosia senjälkeen kun Doshisha aloitti toimintansa, perusti hän myöskin tyttökoulun, ja hän kirjoitti useita lämminsydämisiä ja laajanäköisiä artikkeleita naisten kasvatuksen tärkeydestä. Vähän ennen kuolemaansa hän sanoi eräälle ystävälleen: »Kun on kysymys yhteiskuntauudistuksista, on naisten vaikutus suurempi kuin miesten. Ne tehtävät, jotka naisia odottavat, ovat hyvin suuret. Kun minä pyydän sinua antautumaan tähän työhön, merkitsee se sitä, että sinä todella uhraat siihen elämäsi. Mutta emmehän me elä itseämme varten. Sinä ja minä olemme Jumalan palvelijoita tehdäksemme, mitä hän meille käskee.» — Todellakin luonteenomaisia sanoja Nisimalle.

Vähitellen tulivat olosuhteet rauhallisemmiksi ja suotuisammiksi. Vihamielistä kuvernööriä seurasi vapaamielinen ja edistysystävällinen.

Nisima sai järjestää suuria kristillisiä kokouksia teattereihin, joihin kokoontui tuhansittain kuulijoita.

Ja koulu kasvoi. Se voitiin nyt laajentaa täydelliseksi kollegioksi ja se sai avustusta myöskin ei-kristillisiltä japanilaisilta. Nisiman päämääränä oli nyt tehdä se todelliseksi yliopistoksi. Sitä varten hän työskenteli herkeämättä elämänsä viimeiset vuodet. Mutta hän ei saanut koskaan nähdä sitä toteutuneena. Hänen terveytensä oli murtunut. Vaikea sydäntauti pakoitti hänet tekemään virkistysmatkan Euroopaan ja Amerikaan. Tämän heikkoudenajan kuluessa hän tuli yhä lähemmäksi Jumalaa — oppi yhä enemmän luottamaan kokonaan Jumalaan ja näkemään oman vähäpätöisyytensä. Hän kirjoittaa: »Minä ihmettelen usein, minkätähden Jumala on valinnut niin heikon aseen kuin minä olen, heikon sekä ruumiiltani että sielultani, viemään valtakuntansa asiaa eteenpäin tässä maassa. — Mitä kauemmin minä elän, sitä paremmin minä huomaan, että minä en ole mitään.» — Hän tapasi ystävänsä Amerikassa ja työskenteli siellä herkeämättä suunnitelmiensa hyväksi — kristillisen kansallisen kasvatuksen hyväksi Japanissa. Hän kirjoitti artikkeleita kasvatuskysymyksestä, suurisuuntaisia ja syvämietteisiä, uskosta ja innostuksesta hehkuvia. — »Kristinusko on olemassa kaikkia varten, ihmiskuntaa varten kokonaisuudessaan. Niinpä uskaltakaamme siis nähdä tehtävä koko laajuudessaan ja suuruudessaan! Minkä vuoksi emme koettaisi voittaa kaikkia, ylhäisiä ja alhaisia, Kristukselle. Minkä vuoksi emme koettaisi kasvattaa kristillisiä valtiomiehiä, kristillisiä tuomareita, kristillisiä kirjailijoita, kristillisiä kauppamiehiä yhtä hyvin kuin kristillisiä pappeja ja opettajia kristillisen koulumme seinien sisäpuolella.» Ei ollut helppo ylpeän riippumattoman samurain olla aina riippuvainen, aina kerjätä. »Kenties minun täytyy kuolla kerjäläisenä maani tähden», sanoo hän, mutta sitten hän huudahtaa: »Oi Japani, sinä Aasian kaunein maa! Jos minä unohdan sinut, niin olkoon oikea käteni unohdettu.»

Nisima palasi Japaniin, missä hänet otettiin riemuiten vastaan ja hän heittäytyi uudelleen työhön. Hän piti leimuavia puheita Doshishan suuresta, ainoasta päämäärästä. — »Meidän työmme ei ole levittää uskontoa vaan *herättää henkiin elävä voima;* ei ainoastaan antaa sivistystä nuorille miehille, vaan tehdä heidät kykeneviksi johtamaan ja vaikuttamaan toisiin työllään ja elämällään». Kuinka syvän vaikutuksen hän itse teki ympäristöönsä, ennen kaikkea oppilaihinsa, sitä on mahdoton sanoa. Yksi ainoa pieni kertomus antaa parhaimman todistuksen hänen syvästä vastuunalaisuudentunteestaan ja hänen personallisesta tavastaan suhtautua tehtäväänsä. Jonkun vakavammanlaatuisen laiminlyönnin takia oli koko luokka täytynyt tuomita ankaraan rangaistukseen. Nisima oli syvästi huolissaan; hän selitti että hänen koulun rehtorina täytyi ottaa syyt päällensä, sillä jos johto olisi ollut sellainen kuin sen olisi pitänyt olla, ei

sellainen rikos olisi tullut kysymykseen. Ja niin hän antoi itselleen useita kovia kepiniskuja. Läsnäolleet eivät koskaan voineet unohtaa tätä tapausta ja keppiä säilytetään vielä tänäkin päivänä kallisarvoisena pyhäinjäännöksenä. — Nisiman ja hänen oppilaansa yhdistivät toisiinsa lujat siteet. Hänen henkensä innoittamina lähtivät monet samanlaiseen elämäntehtävään, jollainen hänelläkin oli — toteuttamaan hänen suurta päämääräänsä.

Nisima sai johtaa rakastamaansa koulua 15 vuotta. Vuonna 1888 sen valmistavalla osastolla oli 233 oppilasta, korkeakouluosastolla 426, teologisella osastolla 81, tyttökoulussa 176 ja sairashuoneessa 13 sairaanhoitajataroppilasta. Hänen ansiostaan saivat sadat nuoret syvän kristillisen sivistyksen. Hän sai laskea uusien yliopistorakennuksien peruskiven, mutta kuten sanottu ei hän saanut nähdä niitä valmiina. Hänen herkeämätön ja rasittava työnsä joudutti hänen sydäntautiaan. Joulun aikaan 1889 hän sai tietää, että loppu saattoi tulla minä hetkenä tahansa. Tyynenä hän otti vastaan kuolemantuomionsa, hän oli valmis kuolemaan, vaikkakin hän olisi mielellään vielä jonkun aikaa tahtonut työskennellä kansansa hyväksi. Tammikuun 23 päivänä hän nukahti hiljaa. »Rauha, ilo, taivas» olivat viimeiset sanat, jotka kuultiin hänen mainitsevan.

Harvoin on ketään niin yleisesti ja syvästi surtu kuin Nisimaa. Ystävät ja vihamiehet kohtasivat toisensa sovussa hänen tomunsa ääressä. Kun hänen ruumisarkkunsa keskiyön aikaan saapui Kiotoon — hän oli kuollut matkalla — oli tuhansittain ihmisiä asemalla vastassa. Ylioppilaat kantoivat richuvassa lumimyrskyssä rakkaan opettajansa koko pitkän matkan asemalta Doshishaan, eivätkä antaneet hautajaisissa kenenkään muun osoittaa Nisimalle viimeistä palvelusta; he kaivoivat itse hänen hautansa ja kantoivat hänet sinne. Hänen haudallaan puhui hänen oppilaansa ottaen lähtökohdakseen sanat: »Ellei vehnänjyvä putoa maahan ja kuole, ei sillä ole mitään elämää». Kaikenväriset sanomalehdet valittivat maan suurta tappiota, mutta kaunein jälkimuisto tuli erään buddhalaisen papin taholta. Hän kirjoitti: »Sen joka työskentelee uskonnon hyväksi, pitäisi olla tämän miehen kaltaisen. Hän oli nöyrä, jalo, kärsivällinen ja vakava: enkä minä epäile, että hän julisti sitä, mitä hän uskoi, ja se auttoi suuresti herättämään meidän kansaamme uskonnolliseen ajatteluun.» Ja suuri japanilainen pedagogi Fukuzawa kirjoitti sanomalehdessään: »Hän työskenteli vakavasti uskonnon ja kasvatuksen hyväksi, hänen päämääränsä oli aina yksi. Hän oli todella vapauden esikuva. Hänen ruumiinsa on joutunut katoavaisuuteen, mutta hänen nimensä ei ole unohduksen saavutettavissa. Monet tulevat sukupolvet saavat kuulla puhuttavan hänestä, saavat siitä rohkeutta ja seuraavat häntä.»

Onnellinen se nuoriso, jolla on voimakkaita ja hyviä johtajia. Nisimassa oli harvinaisella tavalla yhtyneinä hyvyys ja voima, rakkaus ja to-

tuus. Hänellä, joka oli saanut kärsiä niin paljon vihamielisyyttä ja vainoa, ei ollut yhtään ainoata personallista vihamiestä. Hänestä, joka antoi kaikkensa, ei oman kunniansa tähden vaan saavuttaakseen »suuren päämaalinsa», tuli koko kansakunnan sankari. Hänen valtava vaikutuksensa Japanin kehitykseen kuuluu sen historian kauneimpiin lukuihin. Hänen ansiostaan sai kristillinen sivistys lujan jalansijan Japanissa.

Doshisha, hänen elämäntyönsä saavutus, on hänen kuolemansa jälkeen saanut olla monessa tuulessa ja tuiskussa. Jonkun aikaa sitä johdettiin antikristillisessä hengessä, mutta hänen entiset oppilaansa ja ystävänsä herättivät henkiin ennenkuulumattoman vastustuksen myrskyn ja vähitellen siellä alettiin seurata vanhoja traditioita. Se sai vuonna 1913 yliopiston arvon ja ylioppilaiden lukumäärä oli silloin 700. Kun koulu 1914 vietti 40-vuotisjuhlaansa, sai se onnentoivotuksia ja lahjoja kaikilta tahoilta. Keisarikin lahjoitti 3,000 yeniä.

Vastavaikutus.

Kristinuskon historia Japanissa eroaa oleellisesti muiden maiden historiasta. Voimakkaasta vastustuksesta, asetuksista ja vainoista huolimatta se saavutti siellä alunpitäen nopeammin menestystä kuin muualla. Se sai tavattoman suuressa määrin jalansijaa sivistyneiden luokkien keskuudessa, ja ainoastaan kymmenisen vuotta sen jälkeen kun se tuli luvalliseksi, tuli se myös suosituksi ja vaikutusvaltaiseksi. Monet odottivat, vieläpä uskoivat varmasti, että Japani ennen pitkää tulisi kristityksi. Sen päämäärän saavuttamiseksi toimeenpantiin suuria herätystaisteluja Vuosina 1882—89 kasvoi kristittyjen lukumäärä 4,981:stä 28,977:ään. Tämä saattaa tuntua ilmiömäiseltä, mutta sillä on selityksensä. Osittain kristinusko esiintyi voimakkaana sivistys- ja kulttuurimahtina, jonka japanilaiset politisista ja kulttuurisyistä olivat halukkaat omaksumaan. Osittain tehtiin perustava työ tavattoman hyvin ja älykkäästi, kristinuskon edustajat saavuttivat kaikkien kunnioituksen, ja he suorittivat huomattavan työn ei vain uskonnollisella alalla vaan myöskin kasvatuksen ja opetuksen, lääkäritoiminnan ja hyväntekeväisyyden alalla. Niin kauan kuin japanilaiset tahtoivat mielellään omaksua kaiken, mikä tuli länsimaista, olivat he myöskin valmiit hyväksymään kristinuskon, he tahtoivat kaikessa olla samanarvoisia länsimaisten valtojen kanssa ja siis myöskin uskonnollisessa suhteessa.

Mutta lehti kääntyi yhtä nopeasti. Tätä aikakautta, jolloin tavoiteltiin ja ihailtiin kaikkea ulkolaista, seurasi takaisku; kaikkea ulkomaalaista ruvettiin kiivaasti vastustamaan ja kaikki japanilainen asetettiin liiankin korkealle, mistä oli seurauksena lisääntynyt itsetunto ja tavaton patriotismi. Ja nyt sai kristinusko jäädä. Politiset ja taloudelliset in-

tressit astuivat yhä enemmän etualalle. *Uusi valtiomuoto ja sota Kiinan kanssa* herätti voimakkaan kansallishengen. Nyt kelpasi vain kotimainen. Muukalaisia kohdeltiin vastahakoisesti ja samalla puhkesi vihamielinen mieliala suurvaltoja kohtaan, jotka itsepäisesti kieltäytyivät kumoamasta lakia eksterritorialioikeudesta. *)

Sitä kristinuskon väheksymistä, joka yhä enemmän alkoi ilmetä, edistivät suuressa määrin ne vaikutelmat, joita monet länsimailla opiskelleet ylioppilaat toivat mukanaan. Heidän mielestään kristinusko ei näytellyt sitä osaa kuin he olivat ensin luulleet, eivätkä n. k. kristityt kansat olleet moralisessa suhteessa korkeammalla kuin japanilaiset — pikemmin päinvastoin. Usein he olivat joutuneet kosketuksiin jyrkästi antikristillisten suuntien kanssa. Uudenaikaisia ateistisia ja materialistisia kirjailijoita luettiin innokkaasti ja arvostelematta ja tultiin siihen johtopäätökseen, että kristinusko oli vanhentunutta taikauskoa — kuten kaikki uskonto. Kristinuskohan oli muuten ulkomaalaista ja vierasta ja jo senvuoksi hyljättävä. Niin, eiköpähän se ollut suorastaan lisäsyynä siihen hirvittävään moraliseen villiintymiseen, joka yhä enemmän levisi nuorison keskuuteen? Kun »uudenaikaiset» julistivat ateismia, niin konservativit vaativat palaamista vanhoihin uskontoihin. Niiden piti elvyttää morali ja vanhat tavat. Nationalistit alkoivat huomata, että keisarin palveleminen jumalana oli välttämätön kansalliselle elämälle. Shintolaisuus piti saattaa valtionuskonnoksi. Kristinusko menetti suosionsa, ja se huomattiin pian. Ei kerääntynyt enää lähetyssaarnaajien ympärille, jumalanpalvelushuoneustot saivat olla tyhjinä, kristityt koulut menettivät suuren joukon oppilaistaan, kristinuskoa vastaan hyökättiin julkisesti ja saattoi tapahtua, että lähetyssaarnaajia pahoinpideltiin. Kristittyjen lukumäärä, joka oli alussa niin nopeasti lisääntynyt, kasvoi tuskin ensinkään tänä aikana, kristinusko ei ollut enää »uudenaikainen», ja monet luopuivat — se oli nyt esteenä nopealle menestymiselle valtion palveluksessa. Tänä tavattoman kansallisylpeyden aikana tuntui japanilaisista alentavalta ottaa vastaan uskontoa ulkomailta ja varsinkaan sellaista uskontoa, joka vaati, että keisarinkin tuli tunnustaa olevansa »köyhä, syntinen ihminen». Sellainen ajatuskin oli soimaus. Eivätkö japanilaiset itse olleet jumalista polveutuva kansa, jolla oli jumalallinen tehtävä koko maailmassa! Japanilaisten patrioottien tunteita kristinuskoa kohtaan kuvaa seuraava luonteenomainen lausunto eräässä johtavassa aikakauskirjassa: »Jos nämä liikkeet menestyisivät, muuttuisi meidän keisarikuntamme kristityksi maaksi, meidän ainutlaatuinen historiamme, joka ulottuu yli 2,500 vuotta taaksepäin, tehtäisiin tyhjäksi ja japanilai-

*) Japanissa asuvilla ulkomaalaisilla oli oikeus tulla tuomituiksi oman maansa tuomioistuimissa omien lakiensa mukaan.

nen henki hävitettäisiin». — Japanilainen patriotismi tuli uskonnoksi ja se asetti kristinuskoa vastaan vaihtoehdon: *joko* Japani *tahi* kristinusko. Vuonna 1890 annettiin kasvatusta koskeva keisarillinen käskykirje ja määrättiin, että se oli luettava julki joka vuosi kouluissa, joissa sille osotettiin jumalallista kunnioitusta ja annettiin sen korvata uskonnonopetus. Korkeammasta paikasta tulleesta kehoituksesta alkoivat opettajat palvoa keisarin kuvaa ja tehdä koko koulun kanssa n. k. temppeliretkiä, jotta lapset saivat rukoilla temppeleissä.

Kristinuskon historia Japanissa muistuttaa monessa kohden ihmeellisen paljon sen historiaa Rooman valtakunnassa. Sielläkin oli keisarikultti ja patriotismi sen suurimpana esteenä. Sielläkin suosittiin ja ylläpidettiin vanhaa valtionuskontoa uudistetulla innolla.

Myöskin buddhalaisuutta suosittiin, niin kuin se olisi ollut Japanin uskonto. Se heräsikin juuri kristinuskon kautta tainnostilastaan ja ryhtyi taisteluun sitä vastaan. Buddhalaiset papit järjestivät todellisia taisteluja kristinuskoa vastaan, pitivät joukkokokouksia, hyväksyivät päätöslauselmia, julkaisivat kristinuskonvastaisia kirjoituksia, kiihoittivat kansaa väkivallantekoihin ja ankaraan vastustukseen. He omaksuivat myöskin kristillisiä työtapoja ja alkoivat esim. harjoittaa hyväntekeväisyys- ja koulutoimintaa. Heidän ponnistuksiaan heikensi kuitenkin pappien huono elämä, tietämättömyys ja vähäinen vaikutusvalta.

Myöskin kristityissä kirkoissa heräsi muukalaisvihamielinen henki. He tahtoivat itse johtaa itseään ilman ulkomaalaisten apua, mikä antoi aihetta moniin kahnauksiin.

Vastavaikutus saavutti huippunsa vuonna 1899, jolloin hallitus kielsi kaiken uskonnonopetuksen niin julkisissa kuin yksityisissäkin kouluissa, jotka olivat samalla tasolla kuin hallituksen koulut ja joista pääsi jatkamaan opintojaan yliopistossa. Se oli todellinen kuolinisku lähetykselle. Turhaan panivat kaikki eri lähetykset voimakkaan vastalauseen. »Uskonto on tarpeeton sivistyneille miehille», sanottiin yleisesti.

Uskottomuus ja välinpitämättömyys voitti tavattomasti jalansijaa sivistyneiden keskuudessa. *) Kristinusko oli voitettu kanta. Eräs Japanin etevimmistä valtiomiehistä, ruhtinas Ito, selitti julkisesti: »Minun mielestäni uskonto on aivan tarpeeton kansakunnan elämässä. Tiede on paljon taikauskon yläpuolella, ja mitä jokainen uskonto — kristinusko niinkuin buddhalaisuuskin — on muuta kuin taikauskoa ja senvuoksi kansallisen heikkouden lähde.»

*) Äskettäin tehty tutkimus uskonnollisista oloista Tokion yliopiston ylioppilaiden keskuudessa osoitti, että siellä on oppilaiden omien lausuntojen mukaan 3,000 agnostikkoa, 1,500 ateistia, 450 shintolaista tai buddhalaista ja 60 kristittyä. — Indian tuhansista ylioppilaista on vain 50 agnostikkoa ja yksi ateisti.

Valoisampia aikoja kohti.

Vähitellen alkoi sitten taantumus laantua ja kristinusko kulki valoisampia aikoja kohti. Sellaisia lausuntoja kuin ruhtinas Iton yllämainittu oli, ei enää kuule, päinvastoin; johtavat valtiomiehet ja ruhtinas Ito itsekin ovat lausuneet huolestumisensa Japanin uskonnottomuudesta ja siitä moralin ja hyvien tapojen turmeltumisesta, joka on ollut siitä seurauksena. Uskonnollinen kysymys on Japanin vastuunalaisille johtaville miehille mitä polttavin kysymys. Kreivi Okuma, joka useaan otteeseen on ollut pääministerinä, on kerran toisensa jälkeen puhunut julkisesti kristinuskon puolesta ja ilmaissut huolestumisensa Japanin uskonnottomuudesta. — Hän on verrannut Japania mereen, johon laskee sadottain virtoja idästä ja lännestä ja jotka aikaansaavat mitä rajuimman pyörteen. Hän sanoo: »Japanin ja Kiinan suuret viisaat ovat kaikki tehneet kohtalokkaan erehdyksen. He kyllä puhuvat hyveestä ja siveellisyydestä, mutta he eivät ole riittävästi kohdistaneet tutkimuksiaan ihmisen uskonnollisiin tarpeisiin. Mutta jokaisen kansakunnan, joka laiminlyö uskonnollisen elämän, täytyy tuhoutua, vaikkakin se jonkun aikaa näyttää kukoistavan. Kaiken uudenaikaisen sivistyksen perusta on etsittävä niistä opeista, joita Judeanmaan suuri viisas julisti. Hän on ainoa, joka voi antaa meille sen siveellisen voiman, jota tarvitsemme.» Eräässä kokouksessa, jossa oli läsnä 300 upseeria, hän lausui että kansan voima ei riipu sen sotavoimien suuruudesta vaan siitä voimasta, jonka Jeesuksen uskonto antaa. Hän huomauttaa myöskin, kuinka suuri kristillinen vaikutus Japanissa on jo ollut: »Kristinusko ei ole vaikuttanut meihin vain niin ulkonaisessa suhteessa kuin sunnuntailevon säätämisessä, se on myöskin vaikuttanut meidän ihanteihimme, mikäli ne koskevat politisia laitoksia, perhettä ja naisen asemaa». Yhä enemmän ovat uskonnolliset kysymykset tunkeutuneet etualalle ja johtavat miehet ovat yhä uudelleen tehostaneet, että he asettavat kaiken toivonsa uskontoon, joka yksin voi nostaa maan siitä moralisesta turmiosta, mihin se yhä enemmän on vajonnut. Monet kuitenkin näyttävät ajattelevan jotain yleistä, epämääräistä uskontoa. Niinpä lausuu esim. opetusministeri Tokomani, sanottuaan ensin painavan sanansa Japanin laiminlyönneistä uskontoon nähden ja siitä suuresta erehdyksestä, mikä tehtiin kun vastustettiin kristinuskoa: »Nykyään teroittaa moralisia oppeja ainoastaan kasvatus, mutta on mahdoton ylläpitää näitä aatteita ilman että kansa uskoo Jumalaan, Buddhaan tai Taivaaseen, niinkuin uskonnoissa esitetään. — On toivottavaa, että löydetään suunnitelma, joka vie kasvatuksen ja uskonnon lähempään suhteeseen keskenään, niin että ne voivat edistää kansallista onnea.» Hän kutsui myös helmikuussa 1912 kristinuskon, buddhalaisuuden ja shinto-

laisuuden edustajia yhteiseen, erittäin huomattuun konferenssiin, missä näitä tärkeitä kysymyksiä pohdittiin. Tässä konferenssissa puhuivat Japanin etevimmät miehet, sanomalehdistö seurasi sitä erikoisella mielenkiinnolla ja yliopiston professorit antoivat juhlapäivälliset osanottajille. Vähän myöhemmin yliopiston professorit perustivat yhdistyksen uskonnollisten kysymysten pohtimista varten.

Hallitus alkoi vähitellen suhtautua suopeammin lähetyskouluihin, ja äskettäin ne ovat saaneet tunnustetun paikan virallisessa kasvatussuunnitelmassa menettämättä senvuoksi oikeuttaan antaa uskonnonopetusta. Lähetyskouluilla ei kuitenkaan voi koskaan olla Japanissa sitä merkitystä kuin muissa maissa, senvuoksi että valtio on niin täydellisesti ottanut opetuslaitoksen huostaansa. Vuosina 1918—19 on Japanin hallitus perustanut joukon uusia korkeampia kouluja ja laajentanut yliopistoa. Opetuslaitosta varten on uhrattu suuria summia. Samalla on kumottu viimeisetkin lähetyskouluja koskevat rajoitukset. Jos niissä annetaan yhtä hyvää opetusta kuin valtion kouluissa, ovat ne täysin samanarvoisia niiden kanssa, ja uskonnonopetusta saa antaa ilman mitään rajoituksia.

Naisen kasvatuksen hyväksi ei valtio ole paljoakaan tehnyt, vaikka naiset nyttemmin voivatkin päästä yliopistoon. Tässä suhteessa on lähetyksellä suuri tehtävä.

Ylipäänsä on virallinen suhtautuminen kristinuskoon tavattomasti muuttunut parempaan päin. Siihen on erikoisesti vaikuttanut N. M. K. Y:n toiminta, varsinkin se toimeliaisuus, mitä tämä yhdistys harjoitti venäläis-japanilaisen sodan aikana, Mottin y. m. etevien kristillisten puhujien käynti suuressa ylioppilaiden maailmankonferenssissa, joka pidettiin Tokiossa 1907. Kun se oli ensimäinen kansainvälinen konferenssi Japanissa, vastaanotettiin sen osanottajat suorastaan suuremmoisella tavalla. Ruhtinas Ito, joka lähetti pitkän tervehdyssähkösanoman Koreasta sekä n. 180,000 Smk. kustannuksien peittämiseksi, lausui sen olevan »Japanin historian muistettavimpia tapahtumia». Japanin huomattavimmat viranomaiset olivat läsnä ja pitivät kristinuskolle ystävällisiä puheita ja varmaan oli mr Mott oikeassa sanoessaan, että konferenssi oli omiansa oikaisemaan väärää käsitystä sivistyneiden suhtautumisesta kristinuskoon ja vetämään idän ja lännen kansoja lähemmäksi toisiaan.

Japanissa vallitsee nykyään täydellinen uskonnonvapaus. Sen jälkeen kuin Japani tunnustettiin samanarvoiseksi kristittyjen suurvaltojen kanssa, alkoi Japanissa uusi kosmopolitinen aikakausi ja maa avasi ovensa selkoselälleen. Muukalaiset saivat oikeuden matkustaa kaikkialla ja asettua asumaan minne tahansa ilman valvontaa. Kristityt saavat saarnata ja myydä kirjoja ilman mitään rajoituksia. Hallitus on yhä uudelleen ilmoittanut haluavansa taistella kaikkien rotujen samanarvoisuuden ja täydellisen uskonnonvapauden puolesta. On mielenkiintoista lukea pää-

ministerin lausunto kristinuskon vapaasta asemasta: »Japanissa saa olla buddhalainen, kristitty tai vieläpä juutalainen tarvitsematta kärsiä siitä. On selvää, ettei kukaan oikein ajatteleva mies, joka tuntee Japanin, saata ajatella että muuten voisi ollakaan. — Japanissa on kristillisiä kirkkoja melkein jokaisessa kaupungissa ja kaikilla on täysi vapaus opettaa ja toimittaa jumalanpalveluksensa vakaumuksensa mukaan. Nämä kirkot lähettävät miehiään levittämään kristillistä vaikutusta maan äärestä toiseen yhtä vapaasti kuin he voivat sen tehdä Yhdysvalloissa ja herättämättä tällöin sen enempää huomiota. Siellä on useita kristillisiä sanomalehtiä ja aikakauskirjoja — kristillisiä kouluja, joista muutamia johtavat ulkomaalaiset toisia japanilaiset, ja äskettäin ovat määrätynlaiset kristilliset koulut saaneet opetusministeriöltä oikeuden kaikkiin etuoikeuksiin, joita on myönnetty samanlaisille hallituksen kouluille. Kristittyjen lukumäärä Japanissa on jo sangen suuri ja vielä enemmän on siellä sellaisia, jotka ovat mieleltään kristittyjä. Japanilaiset kristityt eivät rajoitu mihinkään määrättyyn luokkaan, niitä on valtiopäivien jäsenten, tuomarien, professorien, sanomalehtien julkaisijain, upseerien y. m. keskuudessa.

Ylipäänsä kuuluvat Japanin kristityt suurimmalta osaltaan sivistyneihin. Suurin osa Japanin johtavista miehistä on kristittyjä. Parlamentissa istuu paljon enemmän kristittyjä kuin on se prosenttimäärä kansasta, jota he edustavat. Japanista voi sanoa niinkuin Rooman valtakunnasta, että vaikka ruumis (kansan enemmistö) yhä edelleen on pakanallinen, niin pää on kristitty, ja tulevaisuus kuuluu kristinuskolle. Kristityt ovat jo jättäneet syvän jäljen Japanin elämään, varsinkin mikäli on kysymyksessä taistelu yhteiskunnallisia epäkohtia vastaan. Heistä on alkuisin työ Japanin erittäin kurjien vankilaolojen parantamiseksi, samoinkuin he ovat koettaneet parantaa tehdastyöläisten surullisia oloja ja pitää huolta halveksituista alkuasukkaista, taistelleet prostitutionia, moniavioisuutta y. m. siveellisiä epäkohtia vastaan, jotka ovat niin tavallisia Japanissa; myöskin orpojen ja sairaiden hoitoon y. m. he ovat kiinnittäneet vakavaa huomiota. Heidän ansiostaan on muodostunut uusi käsitys kodista — Japanin kielestä puuttuu kokonaan se sanakin — perheelämästä, naisten asemasta ja heidän kasvatuksestaan. Heillä on erittäin suuria ansioita kasvatuksen ja kirjallisuuden alalla. Nisiman Doshishalla on ainutlaatuinen asema lähetyksen historiassa ja sillä on ollut arvaamaton merkitys Japanin kristilliselle kasvatukselle. Nykyään suunnitellaan täysin kristillistä yliopistoa. Missään maassa ei ole kristillinen kirjallisuus päässyt niin nopeasti leviämään kuin Japanissa, vaikka se ei sielläkään vastaa tarvetta ja kysyntää. Japanilaiset itse ovat suorittaneet suurimman osan kirjallisesta työstä. Japaninkielisen raamatun katsotaan kuuluvan parhaimpiin käännöksiin, mitä on olemassa, ja sitä leviää tavattoman suuret määrät. Muutamia vuosia sitten oli vaikea

saada kirjakauppiaita pitämään kaupan raamattuja, nyt se on heidän paras kauppatavaransa. Useat raamattuseurat ovat liittyneet yhteistyöhön. — Ylipäänsä on lähetyksen luonteenomaisena piirteenä Japanissa voimakas yhteistyö. Kaikki protestantiset lähetykset ovat muodostaneet yhteisen liiton ja se on asettanut kristillisen kirjallisuusseuran, joka on suorittanut paljon arvokasta työtä varsinkin julkaisemalla yhteisen virsikirjan, joka on ilmestynyt tavattoman suurina painoksina ja jota siellä käytetään kaikissa protestantisissa kirkoissa.

Tämä veljellinen henki eri kirkkojen välillä on suuresti kummastuttanut japanilaisia, jotka ovat tottuneet buddhalaisuuden moniin keskenään sovittamattomiin lahkoikin. Mutta kristittyjen kirkollinen hajaannus ei kuitenkaan vastaa heidän ihannettaan ja he työskentelevät innokkaasti saadakseen aikaan yhden ainoan yhteisen japanilaisen kirkon. Nykyään ovat kaikki samansuuntaiset kirkkokunnat muodostaneet yhden kirkon, niinkuin esim. kaikki korkeakirkolliset »Japanin pyhän katolisen kirkon» — Nippon Sei Kokwai — kaikki kongregationalistit, presbyterianit ja metodistit oman kirkkonsa. Johonkin näistä kirkoista kuuluvat useimmat protestantiset kirkot. Sitäpaitsi muutamat kuuluvat baptisteihin tai pelastusarmeijaan. Muutamat, kuten tunnettu Kantzo Utshimura, ovat mieluimmin kuulumatta mihinkään erikoiseen kirkkokuntaan.

Japanilaisen kristillisyyden luonteenomaisena piirteenä on juuri voimakas itsetunto ja itsenäisyyden vaatimus. Japanilaiset ovat paljon suuremmassa määrin kuin mitkään muut vastakristityt kansat toteuttaneet itsehallinnon ja pitäneet itse huolen seurakunnistaan. Vuonna 1882 oli itsestään huolehtivia seurakuntia 14 %, vuonna 1913 40 %. Japanilaisten on vaikea olla lähetyssaarnaajien johdettavina ja he ovat yhä enemmän ottaneet itselleen johtajapaikat kirkoissaan. Maakalaiskristittyjen ja lähetyssaarnaajain kesken on usein ollut kiusallista kahnausta, mutta viime aikoina on keskinäinen luottamus ja yhteistyö huomattavasti lisääntynyt. Tämän japanilaisten suuren itsenäisyyden, toimeliaisuuden ja itsetunnon varjopuolena on heidän taipumuksensa luoda »japanilainen kristillisyys», s. t. s. historiallisesta kristinuskosta erillään oleva »dogmiton», rationalistinen moralismi, jossa on enemmän tai vähemmän buddhalaisia ja konfutselaisia lisiä. Japani on saava aikaan kokonaan uuden aikakauden kristinuskon historiassa. Vasta Japani voi tehdä kristinuskon universaliseksi uskonnoksi.» — Se opetusministeri, jonka kristinuskolle ystävällisiä lausuntoja on edellä esitetty, on myös lausunut toivomuksenaan, että kristinusko voisi nousta siitä ahtaasta piiristä, mihin se on sulkeutunut, ja että se koettaisi sovittautua kansallisten valtiomuotojen tunteiden ja tapojen mukaan. Kaikella kansallisella on Japanissa niin suuri merkitys, että se ei ole voinut olla vaikuttamatta kristinuskoon — usein niin suuressa määrin, että se saattaa sen itsenäisyyden ja omalaatuisuuden vaa-

ranalaiseksi. — On ilmeistä, että tällainen suunta voi käydä hyvin vaaralliseksi, varsinkin kun vanhat kotimaiset uskonnot mielellään lainaavat ajatuksia ja työtapoja kristinuskosta. Onneksi huomaavat monet, ei vain lähetyssaarnaajat vaan myöskin kristilliset japanilaiset itse, mikä vaara tästä saattaa koitua.

Kristinusko ei ole vielä läheskään hapattanut kansaa ja saavutetut edistysaskeleet eivät ole niin suuria kuin ehkä edellä esitetyn nojalla voisi päätellä. Japanissa on väkilukuun verraten vähemmän kristittyjä kuin sekä Indiassa että Afrikassa. Useimmat japanilaiset — varsinkin kansan syvät rivit — eivät ole vielä koskaan joutuneet vähimpäänkään kosketukseen kristinuskon kanssa. Edinburghin konferenssin jatkokomitea on tehnyt laajoja tutkimuksia kristinuskon levenemisestä Japanissa ja saanut selville, että lähetys on yleensä keskittynyt suuriin kaupunkeihin, kun taas pienemmissä kaupungeissa ja useissa kylissä ei ole vielä ensinkään harjoitettu mitään lähetystyötä. Tästä käy selville, että noin 80 % on vielä kokonaan jäänyt kristinuskon vaikutuksen ulkopuolelle. Tämä huomio on herättänyt eloon voimakkaan evankelisen hengen japanilaisten kristittyjen keskuudessa. Eri paikkakunnilla on pidetty suuria evankelioimisviikkoja, joista japanilaiset itse ovat suurimmaksi osaksi yksin huolehtineet hyvällä menestyksellä. Kolme vuotta kestänyt evankelioimistaistelu päättyi 1917. On laskettu, että sillä ajalla päästiin kosketuksiin 800,000 henkilön kanssa ja 27,000 niistä ilmoitti haluavansa saada kristillistä opetusta. Japanilaiset ovat alkaneet huomata, että lähetyssaarnaajat eivät suinkaan ole tarpeettomia, vaan että heidän lukumääräänsä pitäisi lisätä, jos mieli Japanin todellakin tulla kristityksi. — Maassa on nykyään 1,252 lähetyssaarnaajaa, ja japanilaisia kristittyjä on noin 300,000 henkeä.

Viime vuosina on työ mennyt huomattavasti eteenpäin. Kasteet ovat lisääntyneet runsaasti. Raamattuja on levinnyt yhä enemmän — esim. 1914 myytiin 59 % enemmän kuin 1913, ja muuta kristillistä kirjallisuutta myytiin neljä kertaa niin paljon kuin edellisenä vuonna. Lisäys on sen jälkeen yhä kasvanut. — Maailmansota ei ole vieroittanut japanilaisten ajatuksia kristinuskosta, päinvastoin se on voittanut yhden heidän suurimpia epäilyksiään, että ei muka kristitty voisi olla patriootti ja taistella maansa puolesta — seikka mikä erikoisen selvästi osoittaa heidän omituisen tapansa sekoittaa keskenään uskonto ja patriotismi.

Erittäin kuvaavaa japanilaiselle lähetystyölle on heidän vilkas pyhäkoulutoimintansa, mikä onkin erittäin tärkeää sellaisessa maassa, missä on uskonnottomia kouluja. Näyttää niinkuin kristinusko olisi nyt taas nousussa ja tällä kertaa rakentuisi paljon varmemmalle pohjalle kuin sen ensi aikoina. Silloin se omaksuttiin vain yhtenä länsimaisen kulttuurin osana, nyt taas sen oman itsensä vuoksi.

Millaiseksi kristinuskon tulevaisuus Japanissa muodostuu, on vaikea sanoa. Japani on todellakin, kuten kreivi Okuma sanoi, meri jossa käy monta virtaa ja monta pyörrettä. Uudenaikainen ateismi on, kuten jo on mainittu, saanut erittäin vahvan jalansijan Japanissa. Sen vaikutuksina voidaan pitää tavattoman lukuisia itsemurhia nuorten keskuudessa. Mutta monet merkit viittaavat siihen, että ateismi ja panteistinen, personaton jumalakäsitys on jo saavuttanut huippukohtansa. Japani kaipaa ja etsii todellista uskontoa. Japanilaiset ovat syvimmältään sankarinpalvojia. Jos he saavat sankarin seurattavakseen, voivat he suorittaa suuria asioita. Mitä voisikaan Japani saada aikaan kristinuskon historiassa, jos Kristus saisi tulla heidän sankarikseen ja hänen rohkea, itsensäkieltävä, uhrautuva rakkautensa heidän ihanteekseen.

On varmaa, että Japanin henkisellä kehityksellä on tavaton merkitys koko Idälle. Vielä niin kauan »Japani johtaa itää» — mihin?

KOREA.

Ihmeellinen historia.

Kaukaisella, vähän tunnetulla Korealla, aamuruskon maalla, on erikoisasema lähetyshistoriassa. Tämä historia on täynnä romantiikkaa ja innoitusta, sitä ei saata seurata tuntematta suurta mielenkiintoa sitä kohtaan. Niinkuin Japanissa on Koreassakin ollut menestyksellisen katolisen lähetyksen aikakausi, jonka julmat vainot ovat vähän väliä tukahduttaneet, tämäkin maa on ollut niinkuin Japani suljettu ulkomaailmalta pitkät ajat.

1700-luvun lopulla alkoi kristinusko levitä maahan, tiedetään tuskin kuinka. Se levisi satumaisen nopeasti keskeytymättömistä ja julmista vainoista huolimatta. Useat europalaiset papit ja sadat maakalaiset kärsivät julman kuoleman tuon tuostakin puhjenneiden vainojen aikana. On laskettu että yksistään vuosien 1866 ja 1870 välillä yli 8,000 kristittyä kärsi marttyyrikuoleman.

Vuonna 1882 solmittiin Yhdysvaltain kanssa sopimus, joka avasi maan muukalaisille. Vuonna 1884 alkoi amerikalainen protestantinen lähetys työnsä Koreassa, mutta jo sitä ennen oli osia raamatusta käännetty koreankielelle ja salaa kuljetettu maahan. Eräs ensimäisistä lähetyssaarnaajista, tri Allen onnistui heti maahantulonsa jälkeen lääketaidollaan pelastamaan erään prinssin hengen, josta oli seurauksena, että lähetyssaarnaajia alunpitäen suvaittiin. — Jouluna 1887, kolme vuotta sen jälkeen kun ensimäiset lähetyssaarnaajat olivat astuneet Korean maaperälle, kokoontui seitsemän kristittyä korealaista viettämään suljettujen ovien takana ensi kerran Herran Ehtoollista. 13 vuotta sen jälkeen oli Koreassa 453 lähetyssaarnaajaa ja noin 200,000 maakalaiskristittyä. Korean lähetyshistoria on ihmehistoria, joka ei ole voinut olla tekemättä vaikutusta välinpitämättömimpiinkään. Se on niin voimakas ja elävä, ettei voi jättää huomaamatta sitä tai kieltää sen hengellistä voimaa. Into

saada kuulla Kristuksesta, oppia tuntemaan kristinusko ja julistaa sitä toisille tuntuu elähyttävän suuria joukkoja kaikkien kansanluokkien keskuudessa. Ja kuitenkin oli ensimäinen työaika kaikkea muuta kuin helppo ja rohkaiseva.

Pyang-Yang, Korean ikivanha entinen pääkaupunki, oli koko valtakunnan paheellisin kaupunki. Niitä lähetyssaarnaajia, jotka ensimäisinä saapuivat sinne, kohdeltiin epäluulolla ja vihamielisyydellä. Kulkiessaan kaduilla he kuulivat usein huudettavan: »Katsopas tuota mustaa veijaria! Mitä varten hän on tullut tänne? Tappakaamme hänet.» He kauhistuivat kansan raakuutta. Niinpä he näkivät kerrankin, kuinka joukko poikia leikkiessään raahasi kuollutta miestä pitkin katuja. Kun lähetyssaarnaajat alkoivat levittää kirjoja ja koettivat päästä puheisiin kansan kanssa, heiteltiin heitä kivillä. Kerran toisensa jälkeen puhkesi ankaria vainoja. Ensimäisiä kristittyjä vangittiin ja pahoinpideltiin. Vähitellen sitten kasvoi kristittyjen lukumäärä, ensin hitaasti sitten ilmiömäisen nopeasti. Ennenkuin he olivat saaneet uuden avaran kirkkonsa valmiiksi, oli se liian ahdas — rakennettiin lisää siipirakennus, jossa oli paikkoja 1,500 hengelle, mutta tuskin oli sekään valmis, ennenkuin se osoittautui riittämättömäksi. Senvuoksi täytyi seurakunta jakaa eri kirkkoihin. Nyt on kaupungissa ympäristöineen 39 kirkkoa.

Oikeastaan ovat korealaiset itse levittäneet kristinuskon maahansa. Heidän lähetysharrastuksensa on aivan ainutlaatuista historiassa. Vuodesta 1904 on eri seurakunnissa tapahtunut tuon tuostakin suuria heräätyksiä, todellisia hengenvuodatuksia. Tuhansittain kansaa kokoontuu jumalanpalveluksiin, viikkojumalanpalveluksiin ja rukouskokouksiin. Rukous ja raamatunluku on luonteenomaista Korean kristityille. Melkein kaikki osaavat lukea ja heillä on aina mukanaan taskuraamattu, jota he ahkerasti lukevat. Kaikkialla pidetään suuria raamatunlukutilaisuuksia. Kristityt voivat kulkea kymmenen päivän matkan saadakseen olla mukana raamatunlukukokouksessa. Usein heillä on tapana kokoontua varhain aamulla rukouksiin. Kun eräs lähetyssaarnaaja kerran kello 5 aamulla saapui sellaiseen kokouspaikkaan, tapasi hän siellä vain muutamia, jotka sanoivat, että hän oli tullut liian myöhään, sillä siellä oli ollut koolla suuri joukko jo kello 2. Ei ole tavatonta, että korealainen vetäytyy useaksi päiväksi yksinään rukoilemaan, ja sitten hän käyttää vielä useita päiviä julistaakseen jumalansanaa maanmiehilleen. Eräässä suuressa kokouksessa oli hartaan rukouksen jälkeen päätetty ottaa seuraavan vuoden tunnuslauseeksi: »Miljoona sielua Kristukselle». Sana levisi kuin kulovalkea yli maan herättäen ja sytyttäen. Alkoi todellinen ristiretki. Kaikkialla tarjoutuivat korealaiset kaikista säädyistä ja yhteiskuntaluokista työskentelemään tämän päämäärän hyväksi. Eräs kauppias selitti, että hän tahtoi ensialuksi uhrata kokonaisen viikon yksinomaan sitä var-

ten ja sitten jonkun verran joka päivä kaikilla kauppamatkoillaan. Lukemattomat henkilöt lupasivat omistaa yhden tai useampia päiviä evankelioimistyöhön, köyhät päivätyöläisetkin luovuttivat siihen useita päiviä kuukaudessa. Heidän uhrautuvaisuudellaan ei ollut mitään rajaa. Eivätkä he luovuttaneet ainoastaan aikaa ja henkilökohtaista työtä vaan myöskin rahoja. Korealaiset kristityt ovat antavia kristittyjä. Alunpitäen he huolehtivat itse seurakunnistaan, mikä on ollut heille suureksi menestykseksi. He ovat voineet kiinnittää talonsakin, jotta »Jumalan huone» olisi veloista vapaa. He ovat myyneet hyvät riisisatonsa ja itse eläneet huonommalla hirssillä voidakseen siten ylläpitää evankelistoja. Naiset ovat antaneet vihkimäsormuksensakin tai myyneet hiuksensa. Eräs mies möi ainoan lehmänsä saadakseen lahjoittaa katon kirkkoon. Sitten hänen täytyi itsensä vetää auraa, mutta sen hän teki suurella ilolla. He muodostavat itse uusia seurakuntia, rakentavat yksinkertaiset kirkkonsa ja ylläpitävät evankelistoja. He matkustavat suurin joukoin monia peninkulmia saadakseen jonkun lähetyssaarnaajan luona olla mukana raamatunlukukokouksissa, ostaa raamattuja ja muita kristillisiä kirjoja ja tutkia niitä, yhtyä rukouksiin ja lähteä sitten saarnaamaan toisille. Ei missään maassa ole niin moni kääntynyt raamatunluvun vaikutuksesta. Kulkukauppiaalla on rihkamansa joukossa myöskin kristillisiä kirjoja. Kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa hän ottaa niitä esiin ja lukee ääneen hartaina kuunteleville joukoille. Niin leviää sana. He ovat nöyriä, kärsivällisiä ja kekseliäitä, kun he haluavat voittaa puolelleen maanmiehiään. Eräällä köyhällä ja oppimattomalla päivätyöläisellä oli naapurinaan vanha oppinut mies. Tällä oli lehmä, jota hänen varhain joka aamu täytyi ruokkia ja lypsää. Eräänä päivänä meni työläinen hänen luokseen ja pyysi, että he »vaihtaisivat työtä». »Mitä sinä tarkoitat», kysyi mies? »Kyllä kai se on vaivalloista vanhalle miehelle nousta ylös niin varhain hoitamaan lehmäänsä, minä teen sen mielelläni teille, jos te sen sijaan tahdotte lukea minulle ääneen raamattua». Mies ei ollut koskaan tahtonut kuulla puhuttavankaan kristinuskosta, mutta tämä tarjous oli aivan liian houkutteleva. Hän suostui ehdotukseen, luki raamattua, kiintyi siihen yhä enemmän ja hänestä tuli lopulta kristitty.

Korealaisilla kristityillä on yksinkertainen ja luja usko rukouksen voimaan. Ei ole mitään, jota he eivät luottamuksellisesti voisi rukoilla taivaalliselta isältään ja usein he ovat saaneet kokea ihmeellistä rukouksen kuulemista. Heidän kristinuskonsa ei ole muotiasia vaan syvä, hengellinen voima, joka muuttaa koko heidän elämänsä. — Eräs huonomaineinen poppamies, tappelupukari ja juomari, koko seudun kauhu, tuli äitinsä kautta kristityksi. Tämä mies, joka oli ollut suurena kauhuna ympäristölleen, muuttui kokonaan, hänestä tuli hiljainen, nöyrä ja hyvä mies. Hänen uusi elämänsä oli myös todistuksena kristinuskon voimasta parem-

min kuin monet sanat. Eräs etevä urheilija ja nuorisonjohtaja ei voinut kristityksi tultuaan olla julkisesti tunnustamatta tekemäänsä varkautta — mikä teki syvän vaikutuksen kaikkiin, jotka hänet tunsivat.

Lähetyshenki on niin voimakas, ettei yleensä ketään oteta seurakuntaan, ennenkuin hän on saanut käännytetyksi jonkun kristinuskoon. He eivät harjoita lähetystyötä yksistään kotimaassa. Monet ovat ryhtyneet lähetystyöhön korealaisten siirtolaisten keskuudessa Yhdysvalloissa, Meksikossa, Mandshuriassa ja Siperiassa. Eräs korealainen tuli kerran lähetyssaarnaajan luo ja sanoi kuulleensa puhuttavan eräästä kaupungista Mandshuriassa, jossa piti olla 100,000 korealaista. Tosin siellä oli paljon ryöväreitä niillä seuduin ja riisi oli huonoa, mutta hän tahtoi kuitenkin matkustaa sinne saarnaamaan evankeliumia. Ja hänellä oli kolme poikaa, jotka hän aikoi ottaa mukaansa, jotta he helposti voisivat oppia kiinankielen ja sitten tulla lähetyssaarnaajiksi kiinalaisten keskuuteen.

Raamatunluku on kuten sanottu lähetystyön kulmakivenä. Vuonna 1914 myytiin yli 1 milj. kristillistä kirjaa ja pidettiin 1,800 raamattukokousta. Kaikkialla maassa on raamatunlukukursseja ja osanottajat kokoontuvat usein joka päivä sekä aamuin että illoin. Niinkuin korealaiset eivät kutkaan muut voi kuunnella, sanovat ne lähetyssaarnaajat, jotka työskentelevät heidän keskuudessaan, ja muukalaiset, jotka ovat käyneet maassa ja olleet läsnä korealaisessa jumalanpalveluksessa, ovat saaneet siitä unohtumattoman vaikutelman.

Raamatunopetuksen rinnalla kukoistaa myöskin koulutoiminta. Tämä on kuitenkin viime aikoina suuresti vaikeutunut ja Japanin hallituksen koulupolitiikka Koreassa uhkaa syöstä sen perikatoon. Sitten kuin Japani japanilais-venäläisen sodan jälkeen teki Korean alusmaakseen on siellä vähän väliä puhjennut politisia selkkauksia. Japani toimeenpani paljon uudistuksia ja hallitsi maata kovalla ja voimakkaalla kädellä. Haluten kaikin tavoin japanilaistuttaa maan, he perustivat joukon hallituksen kouluja, joissa täytyy opiskella japaninkieltä. Korealaiset eivät luonnollisesti tahtoneet ilman muuta hylätä kansallisuuttaan ja mukautua japanilaisten vaatimuksiin. Seurauksena oli, että hallituksen koulut seisoivat tyhjinä, mutta lähetyskoulut olivat täpötäynnä. Tämä seikka ja liioiteltu epäluuloisuus — ehkä myöskin lähetyssaarnaajain varomattomuus, jotka olivat taipuvaisia asettumaan korealaisten puolelle Japania vastaan — aiheutti että Japanin hallitus alkoi suhtautua vihamielisesti lähetykseen ja kristinuskoon. Vuonna 1911 luuli kuvernööri keksineensä itseänsä vastaan suunnatun salaliiton ja useita johtavia ja eteviä kristittyjä Seulissa asetettiin syytteeseen ja vangittiin. Joukko kristittyjä tuomittiin koviin rangaistuksiin, vaikka he ilmoittivat olevansa syyttömiä. Japanilaisia vastaan on tehty ankaria syytöksiä sen tavan johdosta, millä he suhtautuivat tähän oikeusjuttuun. Vuonna

1914 vapautettiin osa heistä, niiden joukossa Korean N. M. K. Y:n johtaja. Hallitus on kuitenkin monin tavoin rajoittanut lähetystyötä, ennen kaikkea koulutoimintaa. Vuonna 1915 annettiin asetus, joka kielsi kaikenlaisen uskonnonopetuksen ja kaikki uskonnolliset seremoniat kouluissa ja määräsi, että kaikkien opettajien piti puhua japaninkieltä. Niille kouluille, jotka jo olivat käynnissä, annettiin 10 vuoden määräaika, jonka kuluessa niiden täytyi mukautua näihin asetuksiin — tai lakata. Tämä on aiheuttanut lähetyssaarnaajille suuria huolia. Osa on jo supistanut koulutoimintaansa, toiset aikovat jatkaa entiseen tapaan 10 vuotta, toivossa että olosuhteet sillä aikaa muuttuisivat. Myöskin suoranaisen lähetystyön on täytynyt alistua hallituksen tarkastuksen alaiseksi. Jokaisen lähetystyöntekijän nimi, työtavat ja oppi on saatettava hallituksen tietoon. Jos tätä määräystä tullaan ylläpitämään tulee se lamauttamaan kaiken kristillisen kouluopetuksen.

Työ on kaikesta huolimatta mennyt eteenpäin. Juuri hallituksen syytöksien ja kristittyjä vastaan toimeenpannun oikeudenkäynnin aikana heräsi lähetysharrastus uudelleen. Raamattujen levikki lisääntyy yhä; vuonna 1913 myytiin 176,880 raamattua, mutta vuonna 1914 myytiin niitä 458,694. — Vuonna 1916 uhrasivat korealaiset maallikot, miehet ja naiset yli 100,000 päivää evankelioimistyöhön.

Monet, jotka ovat suhtautuneet epäillen lähetykseen, ovat Koreassa näkemiensä perusteella saaneet siitä aivan toisen käsityksen.

Apostoli vankilassa.

Syngman Rhee oli ylhäinen korealainen nuorukainen. Hänen vanhempiensa hartain toivomus oli tehdä pojasta oppinut mies, jotta hän sitten voisi päästä johonkin korkeaan valtionvirkaan. Sentähden hän sai alkaa opiskella kiinalaisia klassikkoja jo aivan pienenä — valtavia teoksia, jotka hänen piti oppia ulkoa. Juuri siihen aikaan ulkomaalaiset lähetyssaarnaajat perustivat kaupunkiin uuden koulun, jossa sai oppia outoja, ihmeellisiä asioita ja tutustua vieraaseen uskontoon. Syngman Rhee halveksi suuresti niitä tovereitaan, jotka menivät siihen kouluun; hän ei koskaan hylkäisi esi-isiensä uskontoa. Vähitellen pääsi länsimainen sivistys yhä enemmän muotiin, Syngman Rhee alkoi ymmärtää, ettei hän koskaan pääsisi korkeaan asemaan, ellei hänkin omaksuisi sitä, ja kovien taistelujen jälkeen pääsi hänen kunnianhimonsa voitolle; hän päätti mennä lähetyskouluun, mutta hän kyllä osaisi sulkea korvansa opettajien vihatulta uskonnolta. Hän pitikin päätöksensä. Ylpeämpää ja luoksepääsemättömämpää oppilasta kuin hän ei ollut koko koulussa. Hyvin vastahakoisesti hän otti osaa jokapäiväiseen pakolliseen jumalanpalve-

lukseen, hän koetti olla koskaan kuuntelematta ja teki vain pilaa siitä. Yhtä kovana ja taipumattomana kuin oli tullut, hän lähtikin koulusta.

Politiset olosuhteet Koreassa olivat tähän aikaan sietämättömät. Hallituksen luonteenomaisia piirteitä olivat julmuus ja vääryys, tyrannia, mielivaltaisuus ja lahjottavuus. Joukko nuoria uudenaikaisesti kasvatettuja miehiä oli muodostanut vastustuspuolueen ja Syngman Rhee tuli pian yhdeksi sen johtajista. Hän julkaisi pientä jokapäiväistä sanomalehteä — ensimäistä Koreassa, missä hän rohkeasti taisteli vapauden ja yhdenvertaisuuden aatteiden puolesta. Seurauksena oli, että vallassa oleva taantumuksellinen puolue antoi äkkiä vangita hänet ja useita hänen tovereistaan.

Millään sanoilla ei voi kuvata sitä hirvittävää vankilaa, johon Syngman Rhee ja hänen ystävänsä nyt heitettiin. Heidät teljettiin yhteen alhaisimpien rikollisten kanssa, niin että heidän täytyi maata päällekkäin. Ilmaa oli mahdoton hengittää, ruoka oli likaista, mautonta, melkein syötäväksi kelpaamatonta, ja lika ja syöpäläiset tekivät olon aivan sietämättömäksi. Vanginvartiat olivat saaneet määräyksen kiduttaa kovasti politisia vankeja ja sen he tekivätkin halusta. Vankeja koetettiin mitä hirvittävimmillä kidutuksilla saada tunnustamaan salahankkeita ja rikoksia. Seitsemän pitkää kuukautta Syngman Rhee sai istua jalkapuussa kädet sidottuina lujilla kahleilla selkään ja pää pistettynä lautaan tehtyyn reikään. Hän ei voinut koskaan maata tai muuttaa asentoa. Silloin tällöin avautui ovi ja joku vangeista vietiin teloitettavaksi. Rhee kärsi niin, että hän ei toivonut muuta kuin kuolemaa. Eräänä päivänä osoitettiin myöskin häntä, mutta hänen sijastaan otettiinkin hänen naapurinsa.

Kuolema silmiensä edessä Rhee ei voinut olla antautumatta mietiskelemään sitä. Kuolemaa hän ei pelännyt, mutta mitä sen jälkeen seuraisi. Äkkiä hänen muistiinsa sukelsi sanoja, joita hän oli kuullut lähetyskoulussa, sanoja Jumalasta, joka rakasti ihmisiä ja lähetti poikansa lahjoittamaan heille iankaikkisen elämän. Hän kauhistui ajatellessaan kovuuttaan ja vihamielisyyttään ja kaikkia niitä ivallisia sanoja, jotka hän oli lausunut Kristuksesta. Ja hän, joka ei koskaan ennen ollut rukoillut, rukoili nyt nöyränä ja tuskissaan: »Oi, Jumala, pelasta maani, pelasta sieluni!» — Silloin tuli äkkiä hiljaa hänen sisimmässään. Ihmeellinen rauha ja ilo täytti hänen sielunsa, niin suuri, että hän alkoi itkeä. Hänen täytyi puhua tästä ihmeellisestä asiasta toveriensa kanssa ja hän paloi halusta saada raamattu oppiakseen tuntemaan enemmän Jumalaa. Erään vahdin onnistui vihdoin tuoda hänelle salaa pieni testamentti. Eräs tovereista piteli kirjaa hänen edessään, sillä hänen kätensä olivat sidotut selän taakse, ja toinen seisoi vahdissa ovella varoittaakseen, jos joku vahdeista lähestyi, ja niin Rhee luki. Hän luki päivän toisensa jälkeen, heltyen usein kyyneliin, toverit kuuntelivat kun hän koetti selittää heille

sisältöä. Yksi toisensa jälkeen löysi saman rauhan ja ilon kuin Rhee; vahti joka oli hankkinut hänelle testamentin, vieläpä se julma pyövelikin, joka oli häntä kovasti kiusannut, tulivat voitetuiksi.

Rheetä ei teloitettu. Hän sai näiden vahtien välityksellä suuremman ja tilavamman kopin ja sai olla ilman kahleita. Siellä hän pääsi kosketuksiin vielä useampien vankien kanssa ja pian hän oli järjestänyt heidän keskuudessaan koulun. Vahtien avulla hankittiin kirjoja, kaikkia mahdollisia aineita opetettiin, mutta ennen kaikkea luettiin raamattua. Yksi toisensa jälkeen tuli kristityksi ja Rheellä oli pian pieni kirkko. Lähetyssaarnaajat, hänen entiset opettajansa, saivat kuulla puhuttavan hänen kääntymisestään ja auttoivat häntä kaikin tavoin.

Eräs Rheen vaikutuksesta kääntyneistä vangeista oli nimeltään Kim. Häntä kidutettiin kamalasti, hänen sääriluunsa murskattiin, ja kuitenkin hänen vankitoverinsa sanoivat, etteivät he koskaan olleet nähneet niin onnellista miestä kuin hän oli. Kun hänet vietiin teloitettavaksi lähetti hän omaisilleen sellaisen tervehdyksen, että se kamala kärsimysten ja kidutusten talo oli tullut hänelle siunauksen majaksi. Eräs toinen Rheen joukkoon kuuluvista oli Yi Sang-jai, vanha korealainen valtiomies, joka oli aina ollut kristinuskon katkera vihollinen. Tuskin kukaan oli saanut kärsiä niin paljon kuin hän. Hänen poikaansa kidutettiin hänen silmiensä edessä, jotta hän olisi tunnustanut isänsä rikoksen. Kauan hän kieltäytyi kuuntelemasta Rheen sanoja, mutta lopulta hän ei voinut enää vastustaa, hänestäkin tuli kristitty ja siitä hetkestä saakka hänestä tuli yhtä innokas kristinuskon esitaistelija kuin hän siihen asti oli ollut sen vastustaja. Sitten kun hän oli päässyt vankilasta ja saanut taas korkean, vaikutusvaltaisen aseman, sanoi hän eräälle ystävälleen: »Minä kaipaan usein entisiä päiviä vankilassa; meillä oli silloin niin siunattuja hetkiä yhdessä ollessamme ja tutkiskellessamme, nyt minulla on niin kiire, ettei minulla ole aikaa rukouksiin ja raamatunlukuun niin paljon kuin minä tahtoisin». Myöhemmin hänestä tuli Seulin N. M. K. Y:n johtaja ja hänen kauttaan on moni kääntynyt kristinuskoon.

Venäläis-japanilaisen sodan loputtua Japani valloitti Korean ja Syngman Rhee pääsi vapaaksi. Vaikka hän oli kärsinyt niin rajattomasti vankilassa, katsahti hän ilolla taakseen siihen aikaan ja sanoi: »En voi koskaan unohtaa, kuinka kiitollinen minä olin vankilassa, ja minä olen aina oleva kiitollinen kaikista niistä siunauksista, joita sain vankilavuosinani.» Tullakseen kelvolliseksi saarnaamaan Kristuksen evankeliumia kansalleen hän matkusti opiskelemaan Amerikaan, missä suoritti filosofisen ja teologisen tutkinnon. Koreaan palattuaan hänestä tuli N. M. K. Y:n ylioppilassihteeri ja muutamia vuosia myöhemmin korealaisen kristillisen koulun rehtori Havajilla, missä hän on suorittanut erittäin siunauksellista työtä.

MUHAMMEDILAINEN MAAILMA.

Muhammedilaisuuden leveneminen.

Matkallaan monien ei-kristittyjen kansojen luo kohtaa kristinuskoa vähän väliä este, joka on kova kuin rautamuuri, valta, joka ei vain pidä puoliansa sitä vastaan vaan myös asettuu sen tielle. Se on muhammedilaisuus — islam.

Islamilla on omituinen asema uskontojen joukossa. Se on ainoa, joka on syntynyt kristinuskon jälkeen, ainoa joka jyrkästi tahtoo syrjäyttää ja korvata kristinuskon, ja kristinuskoa lukuunottamatta ainoa, joka maailman eri osissa tänään niinkuin kaikkina niinä 1,300 vuotena, joina se on ollut olemassa, vaatii maailmanherruutta ja kulkee voittaen eteenpäin eri kansojen ja rotujen keskuudessa. Täydellä syyllä puhutaankin muhammedilaisesta maailmasta. Kokoonpantuna mitä erilaisimmista kansoista erilaisine elintapoineen ja sivistystasoineen, hajaantuneena keskenään taisteleviin lahkoihin se esiintyy kuitenkin yhtenä. Yksi Jumala, yksi tunnustus, yksi profeetta, yksi pyhä kirja, yksi pyhä kieli, yksi pyhäkkö, jonne kaikkien katseet suuntautuvat, jossa kaikki kohtaavat toisensa. Voimakas on islam ja laajalle se ulottuu. Arabiasta, muhammedilaisuuden kehdosta, se leviää yli kolmen mannermaan, Atlantista lännessä Tyyneenmereen idässä, Siperian erämaista, missä talvipäivä on niin lyhyt, että siinä on tuskin tilaa viidelle rukoushetkelle, aina Afrikan eteläkärkeen, Kap kaupunkiin saakka.

Siirrymme Konstantinopoliin Sofian moskeaan, joka kerran oli maailman kuuluisin kirkko, kristinuskon voiman ja ihanuuden merkki. Temppeliä ei enää kruunaa risti vaan puolikuu. Rukoillen sinne kokoonnutaan, mutta Kristuksen nimeä ei mainita, vain Muhammedin; ja kristilliset kuvat ja kirjoitukset vain hiukan häämöittävät valkoisiksi kalkituilta seiniltä. — Tulemme sitten Vähään Aasiaan, missä Paavali ja Johannes kerran palavin sydämin todistivat Herrastaan ja Mestaristaan —

maahan joka kätkee kalliita marttyyrihautoja, maahan joka kerran oli kristillisen elämän ja kristillisen lähetyksen keskus. Yli koko tämän maan kaikuu joka päivä rukoushuuto: »Allah on suuri ja Muhammed on hänen profeettansa!» — Ainoastaan pieniä jäännöksiä muinaisista kristillisistä seurakunnista on jäljellä — erillään, vainottuina, kangistuneina.

Jatkamme matkaa Syyriaan ja Palestiinaan — Jeesuksen omaan maahan. Kaikkialla kohoavat minareetit pilviä kohti, kaikkialla loistaa puolikuu moskeain yllä. Moskeaksi muutetussa Damaskuksen ikivanhassa kristillisessä kirkossa voi vielä nähdä vilahduksen vanhasta kullatusta kirjoituksesta: »Sinun valtakuntasi, o Kristus, on kaikkia aikoja varten ja sinun valtasi ulottuu kautta kaikkien sukupolvien». Onko se ivaa, vaiko ennustus?

Tulemme sitten muinaiseen Assyriaan ja Babyloniaan, Persiaan, Afganistaniin ja Belutshistaniin; ne ovat kaikki kiihkeitä muhammedilaisia. — Jatkamme sitten vuorisolien kautta alas Indian tasangolle, vuorisolien, joiden kautta niin monet valloittajat ovat kulkeneet. Missään valtakunnassa ei ole niin monta muhammedilaista alamaista kuin Indiassa. Kuljemme edelleen itää kohti. Taka-Indiassa niitä on muutamia satoja tuhansia, malaijilaisessa saaristossa yli 35 milj.; Filippiineillä on lähes 300,000 muhammedilaista, jotka ovat Amerikan alamaisia. Nyt olemme saapuneet äärimäiseen itään ja palaamme takaisin Kiinan kautta, missä on muutamia miljoonia Muhammedin tunnustajia. Mongoliassa, Keski-Aasiassa ja Turkestanissa on melkein yksinomaan muhammedilaisia; Siperiassa ja Euroopan rajan sisäpuolella tapaamme niitä yhä, — 2 1/2 milj. asuu Euroopassa.

Afrika on se maanosa, missä taistelu on kuumimmillaan ja missä islam saavuttaa suurimpia voittojaan. Pohjois-Afrika on vanhastaan muhammedilainen. Jälleen vaellamme vanhalla kristillisellä maaperällä, joka on marttyyrien verellä kostutettu — Origeneksen ja Augustinuksen kirkko oli siellä. Pohjois-Afrika, joka kerran oli täydellisesti kristitty, on nyt yhtä täydellisesti muhammedilainen. 20:nnen leveysasteen pohjoispuolella olevan maan asukkaista on 91 % muhammedilaisia ja tuntuu olevan itsestään selvää, että kristinuskolla ei siellä ole mitään tekemistä. Pohjois-Afrikasta ja Egyptistä muhammedilaisuus ojentaa valloittajakäsivartensa etelää kohti, tunkeutuu yli Saharan erämaiden ja Sudanin tasankojen, halki troopillisten aarniometsien, pitkin kaikkia jokia ja teitä ja voittaa miljoonan toisensa jälkeen. 30—36 % Afrikan väestöstä on jo muhammedilaisia.

On hyvin vaikea täsmälleen sanoa, kuinka paljon muhammedilaisia on, sillä monet noista maista eivät ole selvillä väen laskusta eikä tilastosta. Sen vuoksi tiedot vaihtelevatkin huomattavasti. Muhammedilaisia on heidän omien laskelmiensa mukaan 300 milj. Amerikalaisessa World

Surveyssä v:lta 1920 heitä arvioidaan olevan 220—230 milj. Tunnettujen muhammedilaisuuden tutkijain, professori Westermannin ja tri Zwemerin tarkkojen laskelmien mukaan niitä on vain 201,296,000.*) Eroavaisuudet johtuvat enimmäkseen Kiinaa koskevista tiedoista, missä muhammedilaiset hyvin vähän eroavat muusta kansasta, jonka vuoksi heitä ei ole helppo luokitella. Niitä lasketaan tavallisesti olevan 20 milj., muutamien mielestä 40 milj., mutta tri Zwemer arvioi heidät viimeisessä tilastossaan 8 $^1/_2$ milj. Muhammedilaisuus on siis maailman suurimpia uskontoja; $^1/_7$ koko maailman väkiluvusta on siis muhammedilaisia. Ja tämä lukumäärä ei pysy paikoillaan, se *kasvaa* joka vuosi. Tämä uskonto on elävä, voimakas ja se harjoittaa lähetystä.

Valtavana mahtina esiintyy muhammedilaisuus kristinuskoa vastaan. Aktiivisuudessa ja intensiivisyydessä sitä ei voi verrata mihinkään muuhun uskontoon kuin kristinuskoon. Muhammedilainen problemi esiintyy monessa eri muodossa ja kaikilla aloilla, politiikan yhtä hyvin kuin uskonnon. Viime vuosisadan siirtomaapolitiikka sitä seuraavine sotineen ja selkkauksineen on saattanut muhammedilaiset ja kristityt uuteen suhteeseen keskenään. Islam on kadottanut ulkonaisen politisen mahtiasemansa. Tällä hetkellä on suurin osa profeetan kansasta uskottomien alamaisia. — Noin 200 milj., 86 % kuuluu kristittyjen hallitusten alle. Yksistään Englanti hallitsee yli 105 milj., Ranska yli 31, Hollanti yli 39, Venäjä yli 15 — pyörein luvuin. Muhammedilaisen vallan alla elää tuskin enää enemmän kuin 30 miljoonaa, ja täysin itsenäisiä eivät hekään ole. Nöyryyttävä luku näille kansoille, jotka kerran ovat kukistaneet ja hallinneet suuria kristittyjä kansoja!

Mutta jos luulemme, että muhammedilaisuus on murtunut politisten nöyryytyksien vuoksi, niin erehdymme perinpohjin. *Uskonnollisena mahtina* se on voimakkaampi kuin koskaan — mikä käy myöhemmin selville. Muhammedilaisen problemin edessä herää monta kysymystä: millainen on tämä uskonto olemukseltaan, missä on sen voima, mitä se merkitsee niille kansoille, jotka sitä tunnustavat? Kuinka se voi mukautua aikamme politisiin ja sivistyksellisiin olosuhteisiin? — Millainen on sen suhde kristinuskoon ja kuinka kristinusko suhtautuu siihen?

Seuraavassa yritämme valaista muutamia niistä — koetamme heittää yleissilmäyksen päivän polttavaan muhammedilaiseen problemiin lähetyskannalta katsottuna.

*) Prof. Zwemer on myöhemmin mitä perinpohjaisimpien tutkimusten jälkeen arvioinut heitä olevan 234,814,989 henkeä.

Usko, oppi ja elämä.

Yli koko muhammedilaisen maailman kaikuu tänään niinkuin kaikkina kuluneina 1,300 vuotena tunnustus: »Ei ole muuta Jumalaa kuin Allah ja Muhammed on hänen profeettansa», lausuttuna pyhällä arabian kielellä. Sitä julistetaan niin kauan kuin muhammedilaisuutta on olemassa. Viisi kertaa päivässä se huudetaan julki rukoushetkinä ja sitä toistavat uskovaiset kaikissa tilaisuuksissa. Se on kirjoitettu heidän sotalippuunsa ja heidän ovenpieliinsä, se on islamin autuaaksitekevä tunnussana ja innostava sotahuuto. »Jumala sanoi Mosekselle: aseta maailmankaikkeus yhteen vaakakuppiin ja tunnustus toiseen, niin tunnustus on voittava maailmankaikkeuden» — sanoo traditio. Tällä lyhyellä, yksinkertaisella uskontunnustuksella on arvaamaton merkitys. Sen voi oppia ja ymmärtää jokainen, sitä ei voi vääristää eikä se voi tulla riidanaiheeksi. Alinomaa toistettuna se takoo mieliin islamin pääoppia, vahvistaa ja ylläpitää uskoa ja on varmaan vaikuttavana syynä siihen innostukseen, jopa fanatismiin joka on niin luonteenomaista muhammedilaisuudelle.

Mutta profeetan rinnalla olisi pitänyt mainita *koraani*, muhammedilaisten pyhä kirja. Islam on kirjan, lain uskonto paljon suuremmassa määrin kuin mikään muu uskonto. Kun Muhammedilta kysyttiin, osasiko hän tehdä ihmeitä, vastasi hän: koraani on ihme. Kun hänen piti erota omaisistaan, neuvoi hän heitä turvautumaan koraaniin. Se on kirjaimellisimmassa mielessä Jumalan kirja, sillä Jumala on enkeli Gabrielin kautta lähettänyt sen kappale kappaleelta alas seitsemännestä taivaasta profeetalle. Toiset profeetat ovat saaneet Jumalalta vain aatteita, mutta Muhammed sai jokaisen sanan tällä »taivaan kielellä» (arabiaksi), Muhammed oli täydellisesti inspiroitu ja sen vuoksi on myös koraani kokonaan Jumalan työtä: virheetön, »ikuinen ja luomaton». Se on paljon yläpuolella raamatun, joka osittain on väärennetty; se on ilmestyksen täydellistyminen. — Tämä ihmeellinen kirja, joka on vähän pienempi kuin Uusi testamentti, sisältää kirjavan kokoelman kohottavaa uskonnollista julistusta, lakeja ja määräyksiä sekä joukon uskonnollisia kertomuksia, jotka ovat usein raamatusta lainattuja, mutta vääristeltyjä. Suurelta osaltaan sitä on mahdoton ymmärtää ilman selityksiä. Mutta sellaisia ei puutu. Juuri sentähden, että tämän kirjan tulee olla ei vain uskonnollisena ohjeena vaan myöskin yhteiskunnallisena ja siveellisenä lakina, jopa koskettella ihmiselämän kaikkia puolia ja sellaisia olosuhteita, joita ei ollut ensinkään olemassa Muhammedin aikana, on täytynyt keksiä keinoja tästä pulmasta selviytyä: traditio ja kommentarit. Tämä on aiheuttanut monia riitoja ja lahkomuodostumia, mutta kaikkien näiden lisäyksien

vuoksi islam on kuitenkin tullut enemmän kehitysmahdolliseksi kuin olisi voinut luulla uskonnosta, joka on niin ehdottomasti sidottu kirjaan.

Mitkä sitten ovat islamin uskonnolliset pääajatukset? Millainen on tämä merkillinen uskonto?

Ankarasti monoteistinen *jumalakäsite* on islamin elinhermo. Siitä ovat kaikki asiantuntijat yksimielisiä. Islam tunnustaa uskonsa Jumalaan yhtä voimakkaasti kuin koskaan kristinusko — Jumala on ainoa mahtava ja kaikkivaltias, kaiken luoja. Jumala on todellisuus, mahti, *Allah on*. Tässä kohden kristinusko ja muhammedilaisuus kohtaavat toisensa, samoin kuin myöskin kysymyksessä, joka koskee uskoa *jumalalliseen ilmestykseen*. Mahtavin sanoin, jotka muistuttavat Vanhan testamentin profeettoja ja psalmien sanoja, puhuu koraani Jumalasta. Esim. toisessa surassa (= luku): »Jumala on Jumala, ilman häntä ei ole mitään Jumalaa. Hän on elävä, ikuinen. Häntä ei vaivaa uni eikä väsymys. Hänen on kaikki mikä on taivaassa, hänen on kaikki mikä on maan päällä. — — — Hän tietää sen mitä oli ja sen mitä tulee olemaan, ja ihmiset käsittävät vain niin paljon hänen kaikkitietäväisyydestään kuin hän itse tahtoo. Hän hallitsee taivaassa ja maan päällä ja huolenpito molemmista ei ole hänelle ensinkään taakka; hän on kaiken yläpuolelle koroitettu ja mahtava».

Jumala on ilmoittanut tahtonsa ihmisille profeettain kautta (Muhammed laskee lukemattomia profeettoja, joista kuusi suurta: Aatami, Noa, Abraham, Mooses, Jeesus ja vihdoin profeettain täydellisyys Muhammed). Mutta juuri tässä, kaikkein uskontojen oleellisimmassa kohdassa eroavat myöskin kristinusko ja muhammedilaisuus jyrkästi toisistaan.

Jumala on muhammedilaisten käsityksen mukaan kaikkivoipa, hän on *tahto*. Tätä korostetaan niin voimakkaasti, että kaikki, mikä voisi rajoittaa tätä puolta Jumalassa, kielletään. Rukoilla: »Tapahtukoon sinun tahtosi», tuntuisi muhammedilaisesta herjaukselta. Jumalan tahto tapahtuu rajoittamatta. Hän on Herra ja ihminen on orja. Ihmisen ainoa velvollisuus on alistua — islam merkitsee alistumista. Kaikki mitä tapahtuu, on Jumalan tahto. Hän pelastaa tai tuomitsee, kohottaa tai hävittää. »Jos Jumala tahtoo viedä jonkun eksyksiin, niin hän kulkee eksyksiin», sanoo traditio. Jumalan nimittäminen isäksi olisi asiaankuulumatonta luottamuksellisuutta. Mikään ei saavuta häntä hänen korkeudessaan. Usein puhutaan kuitenkin myös hänen armeliaisuudestaan. Hän on armossaan suvainnut lahjoittaa ihmisille ilmoitetun tahtonsa Muhammedin kautta koraanissa. — Se, että se on täynnä ristiriitaisuuksia, ei paljonkaan merkitse; ja jälkeenpäin tulevat sanat kumoavat usein edelliset. »Jumala voi muuttua», eikä ihmisellä ole mitään sanomista siihen. Mikään ei ole hyvää tai pahaa itsessään, vaan siksi että Jumala niin tah-

too. Jumala on voimakas hirmuvaltias, ihminen orja. »Islam näki Jumalan, mutta ei ihmistä, näki auktoriteetin, mutta ei vapautta, sen vuoksi se kovettui despotismiksi ja kangistui formaliksi», sanoo eräs islamin tutkija.

Sellainen jumalakäsite ei voi olla luomatta *fatalismia*. Kukaan ei voi välttää Jumalan määräämää kohtaloansa. Muhammedilainen osoittaa usein suurta rohkeutta. Hän ei pakene ruttoa kuten hänen pakanalliset naapurinsa, sillä jokaista kohtaa kuitenkin se kohtalo, jonka Jumala on hänelle määrännyt. Ankara predestinatio-oppi ja siitä seuraava fatalismi ja resignatio ovat luonteenomaisia muhammedilaisuudelle.

On omituista, että samalla kertaa heillä on myös vahva usko hyvien töiden pelastavaan voimaan.

Tuomio, paratiisi ja *helvetti* näyttelevät suurta osaa muhammedilaisuudessa. Korani on tulvillaan mielikuvitusrikkaita, hehkuvia ja yksityiskohtaisia kuvauksia tuomiosta, helvetin piinasta ja paratiisin riemusta, jotka kuvataan aistillisesti, materialistisesti. Tässä kuten kaikkialla islamissa tapaa lainoja juutalaisuudesta ja kristinuskosta, vaikka ne ovat koristetut aistillisuuden värittämällä itämaalaisella mielikuvituksella. Nämä eskatologiset kuvaukset ovat Muhammedin herätys- ja varoitushuutoja eivätkä ne ole olleet tekemättä vaikutusta. Paratiisi ja helvetti ovat realiteettejä jokaisen muhammedilaisen ajatusmaailmassa. Ne kiihoittavat ja kannustavat häntä. Saavuttaakseen paratiisin hän tekee kaikkea mitä oppi määrää, hän pyytää Muhammedilta ja pyhimyksiltä esirukouksia, hän kääntyy enkelien ja henkiolentojen puoleen ja turvautuu magiaan (noituus, taikuus) saadakseen apua kuolemassa ja tuomiossa.

Teoriassa muhammedilaisuus on ankaran monoteistinen, käytännössä, varsinkin entisten pakanain keskuudessa, siihen liittyy runsaasti uskoa profeettoihin, pyhimyksiin ja henkiolentoihin ja siihen on sekoittunut kaikenlaista noituutta ja taikauskoa. Teoriassa Jumala pelastaa kenen hän tahtoo, käytännössä ihminen pelastaa itse itsensä. Muhammedilaisuus ei tunne mitään vapahtajaa.

Ollessaan jyrkästi lakiuskonto se vaatii määrättyjen käskyjen täyttämistä, ennen kaikkea viiden pääkäskyn: toistaa tunnustus, rukoilla viisi kertaa päivässä tarkasti vahvistetun ritualin mukaan, antaa almuja, paastota määrättynä kuukautena — ramadan — sekä vihdoin ainakin kerran elämässään tehdä pyhiinvaellus Mekkaan. Lisäksi suositellaan pyhää sotaa erittäin ansiokkaana tekona. Pääpaino pannaan siis ulkonaiseen toimintaan, vaikka puhutaankin oikeasta mielenlaadusta. Ulkonaisia asioita vaaditaan niin kovin paljon. Lukemattomien rukousten, jotka on suoritettava tarkan kaavan mukaan ja lausuttava useimmille ymmärtämättömällä kielellä, täytyy muodostua mekanisiksi. Käskyt ovat yksityiskohdittain määritellyt ja silloin tulee helposti tärkeämmäksi oikei-

den asentojen huomioonottaminen ja oikeiden pesujen toimittaminen kuin sydämen oleminen mukana. Seremonialisen ja moralisen rikoksen välinen eroitus ei ole kovinkaan suuri; esim. yhtä suuri synti jättää suorittamatta pesu kuin valehdella. Synneistä ja ansioista pidetään tarkkaa lukua taivaassa, jokainen synti saa rangaistuksensa, jokainen ansio palkintonsa. Mutta oikeauskoisen ei tarvitse pelätä helvettiä, joka on olemassa ainoastaan uskottomia varten; häntä voidaan korkeintaan piinata joku aika, sillä »Allah on armollinen tunnustajiaan kohtaan». Kaikki nämä seremoniakäskyt heikontavat sitä syvää syntikäsitystä, joka sanoo, että synti on sydämen pahuus. Mutta ne kahlehtivat muhammedilaisen koko elämän, sitovat hänet uskontoon.

Usein kuulee muhammedilaisissa maissa käyneiden matkailijain puhuvan ihastuksella muhammedilaisten innosta, jolla he suorittavat rukouksensa, ja se onkin ihailtavaa. Kun rukoushetket huudetaan, lankeavat kaikki polvilleen, kauppias tiskinsä ääressä, kamelinajaja tiellä, kyntäjä pellollaan. Mutta rukouskaavat ja oikeat asennot ovat tärkeimpiä. Jättävätköhän ne yhtään tilaa sydämen rukoukselle, joka voi kohottaa sielun Jumalan luo? — Paastokuukautena ei saa auringonnoususta sen laskuun asti nauttia mitään, ei edes vesitilkkaa, eikä haistaa kukkaa, mutta yöllä vietetään hekumallista elämää. Tänä kuukautena nautitaan enemmän ruokaa ja juomaa kuin milloinkaan muulloin.

Pyhissä kirjoissa on kokonaisia sivuja täynnä yksityiskohtaisia kuvauksia pesuista. Niinpä esim. kertovat traditiot toisensa jälkeen, että profeetta pesi hampaansa ennen rukousta.

Tässä onkin islamin heikko kohta; uskonnosta tulee ulkonaisia seremonioita, se mekanisoituu ja jättää sydämen muuttumattomaksi. Mutta luonnollisesti on tässäkin uskonnossa yksityisiä tai suuntia, jotka ottavat uskontonsa vakavasti ja elävät todellisessa jumalasuhteessa. Silmiinpistäväksi piirteeksi jäävät kuitenkin ulkonaiset vaatimukset, jotka helposti luovat itsevanhurskaan ansio-opin.

Muhammedilaisen etiikan heikkous on hyvin tunnettu. Koraani on aivan liian selvästi hyväksynyt orjuuden, monivaimoisuuden ja salavuoteuden y. m., jotta niitä koskaan voisi eroittaa muhammedilaisuudesta. Ainoastaan europalaisten valtioiden mahtikieli on voinut tehdä lopun julkisesta orjakaupasta, — salassa se jatkuu vieläkin.

Sukupuolien välinen suhde, naisen asema on kuitenkin ennen kaikkea kipeä kohta. Koraani sallii miehen pitää neljä vaimoa. Muhammedilla itsellään niitä oli paljon enemmän ja se oli merkkinä Jumalan erikoisesta suosiosta! Mies saa erota milloin hyvänsä ja kuinka usein tahansa. Egyptissä ovat avioerot sivistyneidenkin keskuudessa niin tavallisia, että monella miehellä on kymmenen vuoden kuluessa ehtinyt olla 20, 30 jopa vieläkin useampia vaimoja. Nainen on pidettävä suljettuna haaremiin,

hän ei saa mitään oppia. Mies saa tehdä hänelle mitä hän ikinä tahtoo, nainen on oikeudeton ja hänen ainoa tehtävänsä on palvella miehen himoja ja haluja. »Nainen on luotu käyrästä kylkiluusta, ja jos sitä koettaa suoristaa, niin se murtuu», kuuluu profeetta sanoneen. Eräs muhammedilainen naisjuristi Egyptissä sanoo: »Mies on naisen herra, nainen on orja. Nainen on miehen aistillisten pyyteiden esine, leikkikalu, jonka mies ottaa tai jättää mielensä mukaan, miehen on tieto, naisen tietämättömyys, mies käskee, nainen tottelee, mies omistaa kaiken, nainen on vain pieni osa siitä kaikesta.» — Koraanin hyväksymä orjakonkubinaatti on muhammedilaisuuden synkimpiä kohtia. Miehellä saa vaimojensa ohella olla kuinka monta naisorjaa tahansa ja hän saa tehdä heidän kanssaan mitä tahansa. — Millaiseksi koti ja perhe-elämä sellaisissa oloissa muodostuu, saattaa tuskin kuvitellakaan. Tämä elämä lyö alentavan leimansa sekä miehiin että naisiin eikä vähimmin kasvavaan sukupolveen.

Syntiä ja häpeää on kaikkien kansojen keskuudessa, mutta on kuitenkin oleellinen eroitus siinä, onko niitä uskonnosta *huolimatta* vaiko yhteisymmärryksessä sen kanssa.

»Joki ei voi nousta korkeammalle kuin lähteensä». Se lähde, josta kristinusko virtaa — Jeesus Kristus — on tavattoman puhdas ja kaunis, islamin lähde, Muhammed, on arveluttavan alhaisella siveellisellä tasolla. Hän oli uskonnollisesti inspiroitu, mutta siveellisesti heikko. Hän ei voi olla esikuvana kansalleen, hän on päinvastoin sitonut sen niin lujasti alhaiseen siveellisyyteen, että niin kauan kuin aito muhammedilaisuutta on olemassa, ei mitään todellista parannusta voi tulla kysymykseenkään.

Muhammed koetetaan tosin idealisoida ja salata kaikki vastenmielinen, varsinkin meidän aikanamme, jolloin kosketus kristillisen kulttuurin kanssa on tehnyt muhammedilaiset aremmiksi moralisiin arvoihin nähden. Mutta juuri meidän aikanamme pidetään Muhammedia suuremmassa arvossa kuin koskaan ennen. Hänen syntymäpäiväänsä vietetään suurin juhlallisuuksin, häntä ihaillaan ja ylistetään. Hänet täytyi saada kohotetuksi Jeesuksen yläpuolelle ja niin hänet tehtiin ennen aikojen alkua olleeksi — hän oli ennen Aatamia, hänen tähtensä Jumala loi maailman; hänen syntymästään ja koko hänen elämästään on tavattomasti ihmekertomuksia. Rakkaus profeettaan on voimakkaimpia ja elävimpiä kohtia muhammedilaisuudessa. Häneen asettavat uskovaiset luottamuksensa. Myöskin kuoleman jälkeen hän vaikuttaa uskoviensa hyväksi. Hän on esirukoilija eikä Jumala voi jättää huomioonottamatta hänen rukouksiaan. Tosin Muhammed kieltää kaikki ihmeet — koraani on ihme — tosin hän kääntyy kaikkea paitsi Jumalan palvomista vastaan, mutta se ei auta. Uskovalla täytyy olla joku, joka ei ole niin kaukana hänestä, jota hän voi rakastaa ja palvoa ja avuksensa pyytää. Rakkaus Muhammediin vahvistaa ja innostaa suuresti islamin tunnustajia. Usko Allahiin, pyhään

kirjaan ja profeettaan, tuomion pelko ja paratiisin toivo ovat kannattavia, eläviä kohtia muhammedilaisuudessa. Mutta ne tuskin nostavat tunnustajaansa hengelliselle tasolle. Keskinkertaisen muhammedilaisen päämääränä ei ole Jumala, niin paljon kuin hänellä onkin Jumalan nimi huulillaan. Hänen elämänsä tarkoituksena ei ole pyhyys ja puhtaus, vaan kunnia, valta, nautinto ja rikkaus tässä elämässä ja päihdyttävät aistilliset nautinnot paratiisissa.

Tärkeimmät lahkot ja nykyaikaiset liikkeet muhammedilaisuudessa.

Saattaisi luulla, että muhammedilaisuus on »yksinkertainen ja ehjä» uskonto päinvastoin kuin kristinusko kaikkine lahkoineen ja riitoineen. Asianlaita on kumminkin pikemmin päinvastoin; muhammedilaisuudessa on useita lahkoja ja siellä on taisteltu kiivaampia taisteluja kuin useampien muiden uskontojen piirissä.

Hyvin varhaisella asteella alettiin korania varustaa selityksillä ja lisäyksillä, jotta se soveltuisi niihin uusiin olosuhteisiin, jotka seurasivat suurien sotien jälkeen. Jokaisella määräyksellä täytyi olla tukea koraanissa. Silloin käytiin käsiksi *traditioon*, joka näytti olevan tyhjentymätön lähde. Siitä kävi selville, mitä Muhammed oli sanonut vaimolleen ja seuralaisilleen ja myöhemmin mitä ne, jotka olivat olleet Muhammedin lähellä, olivat sanoneet ja ajatelleet j. n. e. monessa polvessa. Traditio oli arabialaisilla ikivanha, kunnioitettava elämänsääntö, ja sitä parempi mitä vanhempi se oli. Tradition perustalle syntyi ohjeita eli normeja, joita kutsutaan nimeltä *sunna*, ja joilla on tavaton sekä laajuus että valta. Traditio paisui määrättömästi, profeetta oli sanonut mitä merkillisimpiä asioita ja pian syntyi valtavia kokoelmia lakeja, ennustuksia, kertomuksia ja legendoja. Hyvin paljon niistä polveutuu juutalaisuudesta, kristinuskosta tai parsilaisuudesta — muhammedilaisuushan on sekauskonto (eklektinen). Väärennykset ja ristiriidat tulivat vihdoin niin huomattaviksi, että 800-luvulla täytyi suorittaa kriitillinen seulominen. Sitä valikoimaa, joka silloin tehtiin, pidettiin pyhänä, s. o. »terveenä traditiona». Tämän ortodoksisen tai *sunnitisen* suunnan piirissä, johon suurin osa muhammedilaisia kuuluu, on neljä suurta koulukuntaa, joilla kullakin on arvossapidetty perustajansa. Ne eroavat toisistansa joissakin menoissa, mutta ovat kaikki ortodoksisia. Ne antavat traditiolle yhtä suuren arvon kuin koraanille ja ovat äärimäisen konservatiivisia. Hyvin suurta osaa näyttelee tämän suunnan kesken *idjma* (= yleisesti tunnustettu mielipide, tavaksi tullut käytäntö). Koraania on tulkittava sen mukaan. »Minun seurakuntani ei tule koskaan hyväksymään harhaoppia», sanoo profeetta tradition mukaan. Se mitä koraani sanoo, ei merkitse niin

paljon kuin se, miten yleinen mielipide on käsittänyt ja tulkinnut sen — oppi johon sisältyy suuria mahdollisuuksia.

Sunnitilaisten vastassa ovat *shiitiläiset*, mikä suunta on oikeastaan syntynyt Persiassa. He puolustavat suurella fanatismilla, että ainoastaan Ali, joka oli naimisissa profeetan tyttären kanssa, on profeetan oikea seuraaja — kalifi. Kaikki muut ovat vääriä vallananastajia. He eivät senvuoksi tunnusta sunnaa vaan ainoastaan koraanin ja kieltävät sulttaanin yliherruuden. Alin perheessä kulkee kalifaatti perintönä; he hylkäävät sanan kalifi ja sen sijaan sanovat *Iman*. — Profeetan valo asuu Imanissa. Hän on korkein opin auktoriteetti, virheetön, eikä kuten tavalliset kuolevaiset. He hylkäävät myöskin opin Idjmasta, ainoastaan Iman voi johtaa uskontoa, hän on Jumalan lähettämä uskonnon uudistaja. Tämä lahko on tavattoman fanatinen ja suvaitsematon. Sunnitilaiset ovat sitä hirveästi vainonneet ja sekin on itse vainonnut toisinajattelevia. Se on muuten jakaantunut eri ryhmiin, jotka tunnustavat eri imaneja ja taistelevat ankarasti keskenään. Pääsuunta uskoo 12 imaniin, joista viimeinen vielä on olemassa, vaikkakin kätkettynä. Eräänä päivänä hän on palaava *Mahdina*, tienneuvojana, joka »on täyttävä maan oikeudella». Mahdi-usko on muuten levinnyt paitsi shiitiläisten myöskin sunnitilaisten keskuuteen. — Se on muhammedilaisten messiasajatus, joka täyttää heidät palavalla ihastuksella, fanatismilla ja toivolla. Mahdin odotus on aiheuttanut monta vallankumousta ja kansanliikettä. Monta Mahdia on esiintynyt. Muutamat arvelevat, että Ali itse on palaava loistossa. Mahdi on suurempi kuin profeetta, suurin ja viimeisin. Silloin ei enää vanha laki ole voimassa. Kaikki tulee uudeksi ja vapaus vallitsee.

Läheistä sukua Mahdi-uskon kanssa on n. k. *babiliike*, joka 1800-luvun keskivaiheilla syntyi Persiassa ja yhä vielä on elinvoimainen. Se on levinnyt Syyriaan ja Indiaan ja voittanut tunnustajia toisista suuremmista uskonnoista, vieläpä kristinuskostakin. Sen perustaja oli »korkein totuus ruumiillistuneessa muodossa». Se taistelee kaikkea tekoihin perustuvaa pyhyyttä, ulkonaisia lakeja ja seremonioita vastaan ja odottaa jatkettua Jumalan ilmestymistä.

Saattaisi mainita useita lahkoja, niinpä esim. konservativisen, ettei sanoisi taantumuksellisen *vahhabismin*, jonka ihanteena on profeetan oma aika ja joka tuomitsee kaiken mikä on tullut sen jälkeen, — mutta tärkeämpi kuin muut lahkot on *sufismi*.

Sufismissa ilmenee syvin uskonnollisuus mitä muhammedilaisuudessa on; siitä on virrannut uskonnollista voimaa, jolla on ollut arvaamaton merkitys. Jo varhain alettiin islamin keskuudessa kaivata jotain syvempää ja sydämellisempää kuin mitä kova formalismi, mekaniset rukoukset ja kaikki muut menot voivat antaa. Varsinkin syvemmät luonteet oli-

vat tyytymättömiä loputonta, sielutonta teologista hiuksenhalkomista ja juristeriaa kohtaan. Silloin esiintyi asketis-mystillinen suunta: sufismi (sufi = karkeaan pukuun verhottu). Se on omaksunut kreikkalaista, itämaalaista ja vanhakristillistä mystiikkaa ja kehittynyt eri suuntiin, joista muutamat ovat ankaran asketisia ja teroittavat lakia, toiset asettuvat kaiken lain yläpuolelle. Sufismi on panteistinen — Jumala on kaikessa, ja ainoastaan Jumala on olemassa. Päämääränä on päästä häntä lähelle ja mennä häneen, tulla »hurmioituneeksi Jumalasta». Sielu elää ruumiissa kuin lintu häkissä ja etsii vapautta. Säännönmukainen hartaus ei ole heille kylliksi, he tahtovat päästä ekstasiin, johon tavallisesti pyrkivät pitkäaikaisella mietiskelyllä, askeesilla, intensivisillä, kiihoittavilla rukouksilla, musiikilla ja tanssilla. Suuressa arvossa pidetty laulujumalanpalvelus zikr on sufistinen.

Sufismia on hyvin monta eri lajia ja sen piirissä tapaa sekä korkeinta että alhaisinta uskonnollisuutta. Eräänlaisen muunnoksen siitä muodostavat paljon puhutut dervishiveljeskunnat; ne ovat jonkunmoisia fakiiriveljeskuntia, joiden jäseniä voisi kutsua vaeltaviksi kerjäläismunkeiksi ja jotka ovat islamin fanatisia esitaistelijoita. Ne muodostavat peloittavan mahdin nykyaikaisessa muhammedilaisuudessa. Yksistään Konstantinopolissa niillä on 200 luostaria.

Sufismi on yleensä levinnyt hiljaa, ei väkivallalla, ja saavuttanut huomattavia voittoja hedelmöittäen koko islamia kauas liikkeen omien rivien ulkopuolelle. Puolustaessaan uskontoa sisäisenä elämyksenä sufismi on niin vastakkainen ortodoksiselle islamille kuin yleensä ajatella saattaa. Se on kuitenkin tullut virallisesti tunnustetuksi ja sen kautta on mystillisyys ja askeettisuus, jotka ovat jokseenkin vieraita islamin olemukselle, saaneet huomattavan sijan siinä.

Viimeisinä vuosikymmeninä on islamin keskuudessa syntynyt uusi problemi, joka on hyvin vakava ja vaikeasti ratkaistava: *kuinka muhammedilaisuuden ja uudenaikaisen länsimaisen sivistyksen ja kulttuurin voisi sovittaa keskenään?* Europalaisen sivistyksen sivuuttaminen ei käy päinsä eikä sitä useimmilla tahoilla halutakaan, päinvastoin se tahdotaan mielellään omaksua, ettei jouduttaisi heikoiksi ja uskottomista riippuviksi. Mutta kuinka se voidaan yhdistää islamiin? Me olemme tavallisesti taipuvaisia ilman muuta selittämään islamin tuomituksi perikatoon. Koraani ei voi olla sopusoinnussa meidän tieteemme eikä yleisesti tunnustettujen moralisten käsitteiden kanssa. Ja me viittaamme koraanin oppiin moniavioisuudesta, orjuudesta y. m., me huomautamme kauan sitten vanhentuneesta maailman- ja luonnonkäsityksestä ja monista muista mahdottomuuksista. Kun koraanin inspiratio-oppia ei voi mitenkään muuntaa täytyy koko koraanin kukistua. — Mutta niin helposti ei voittoa saavuteta. Olemme jo nähneet miten tavattoman mukautumiskyvyn tämä

jääkova uskonto on saanut sekä tradition että idjman kautta ja kuinka se on voinut valmistaa tilaa mitä ristiriitaisimmille opeille — esim. niin koraaninvastaiselle kuin pyhimyspalvonnalle. »Kansan mielipide on Jumalan mielipide».

Jo aikaisin oli islamillakin rationalisteja, jotka tahtoivat tulkita islamia järjen mukaan ja syrjäyttää kaiken, mikä oli järjenvastaista tai loukkaavaa. Siinä he onnistuivatkin vertauskuvallisen tulkitsemismetodinsa avulla — sellainen voi tehdä mahdolliseksi rajattoman subjektivisen mielivallan käytön. Sillä tavalla saattoi koraanista syrjäyttää kaiken vastenmielisen ja ristiriitaisen.

Uudenaikaiset rationalistit ovat ottaneet samantapaisen metodin saadakseen koraanin ja uudenaikaisen ajattelun sopimaan yhteen. *Modernismi*, kuten professori Goldziher kutsuu tätä suuntaa, on hyvin voimakas Indiassa ja Egyptissä. Itse ortodoksian korkeakoulussa, kuuluisassa El-Azhar-yliopistossa Kairossa on modernismin oppeja julistettu. Näiden mukaan on islam maailmanuskonto, joka sopii kaikille kansoille, kaikille aikakausille, kaikkiin sivistysoloihin; se ei sisällä mitään, joka sotii nykyaikaista sivistystä vastaan. Islam on syntyvä uudelleen omasta voimastaan, se ei tarvitse lainata europalaisesta kulttuurista, sillä on henkisiä mahdollisuuksia omaan nuorentumiseensa ja voittavaan kilpailuun jokaisen muun uskonnon kanssa. Islam on aina edistänyt sivistystä ja ollut sopusoinnussa kaiken edistyksen kanssa — Muhammed piti järjen toimintaa korkeassa kunniassa.

Modernistit taistelevat niin sanoaksemme kahdella rintamalla, osaksi sisäänpäin kaikenlaista taikauskoa ja kaikenlaisia »epäterveitä harhakäsityksiä» vastaan, jotka ovat »hiipineet» heidän uskoonsa, osaksi ulospäin osoittaakseen sivistyneelle maailmalle, että islam on oikea kulttuuriuskonto. He väittävät, että koraani sisältää juuri 19:nen ja 20:nen vuosisadan maailmankatsomuksen, — jos sitä vain lukee ennakkoluulottomalla mielellä, täytyy se huomata. Koraanin oppi taivaasta, maasta ja tähdistä sopii täydellisesti yhteen uudenaikaisen tähtitieteen kanssa. Darwinin oppi olemassaolon taistelusta on selvästi lausuttuna koraanissa, ja siinä puhutaan myös positivisesta ja negativisesta sähköstä, sähkölennättimestä, puhelimesta ja sähköraitioteistä. Kun koraanissa sanotaan, että sairauden aiheuttaa djinn (demonit), tarkoitetaan sillä mikrobeja. Länsimaisia suuria miehiä, kuten Tolstoita ja Spenceriä siteerataan usein. Syytös alhaisesta moralista kumotaan jyrkästi. Koraani vaatii naisen uudenaikaista samanvertaisuutta miehen kanssa, vieläpä antaa hänelle korkeamman arvon kuin mikään muu uskonto, se saarnaa yksiavioisuutta, kun sitä vain lukee oikealla tavalla. Vain islam on järjen uskonto ja senvuoksi tulevaisuuden uskonto, vain se sopii kaikille kansoille ja ottaa kaikessa huomioon heidän parhaansa. — Modernismissa, kuten näkyy, ei

tapaa minkäänlaista islamin väheksymistä, päinvastoin Muhammedin suuruutta ja koraanin arvoa modernistit puolustavat yhtä tarmokkaasti kuin koskaan ortodoksit.

Länsimaisen sivistyksen saaneilla nuorilla tapaa usein jonkunmoista eklektisismiä. He ovat lukeneet sekä raamattua että koraania ja he valitsevat sen mitä pitävät hyväksyttävänä, mutta ulkonaisesti pysyvät muhammedilaisuudessa. Monet uudenaikaisista suunnista — niinpä esim. yllämainittu modernismi — ovat yhtä vihamielisiä kristinuskoa kohtaan kuin ortodoksisetkin, mutta kristillinen elämänkatsomus saa kuitenkin jalansijaa ja yleensä ilmenee voimakasta kritiikkiä muhammedilaisen uskonnon ja yhteiskuntaelämän epäkohdista ja jonkin paremman kaipuuta. Erityisesti silmiinpistävä on kristillisen ja muhammedilaisen kodin ero, ja vaatimus yksiavioisuudesta ainoana arvokkaana tulee yhä tavallisemmaksi.

Rationalistinen, repivä kirjallisuus on vaikuttanut hyvin vahingollisesti. Renan, Voltaire y. m. opettavat heitä ivaamaan ja arvostelemaan kaikkea, mikä uskonnon nimeä kantaa. Ei ole tavatonta, että samalla kertaa ilmenee katkeruutta islamia kohtaan ja kristinuskon halveksuntaa. Niin monta rehellistä ja vakavaa totuuden etsijää kuin siellä onkin on välinpitämättömiä kuitenkin enimmän — kosmopoliitteja, joilla ei ole mitään uskoa eikä uskonnollisia harrastuksia. Kaikki uskonnot ovat heistä yhtä hyviä tai yhtä huonoja.

Tilanne länsimaisesti sivistyneessä muhammedilaisessa maailmassa tuntuu siis olevan seuraava: suuri ja toimintahaluinen ryhmä koettaa vahvistaa ja »modernisoida» islamia, toinen suuri ryhmä on jättänyt sikseen islamin ja yleensä kaiken uskonnon, toiset ovat kriitillisiä sitä kohtaan ja etsivät vakavasti totuutta. Heidän keskuudessaan esiintyy kaikkia vivahduksia, mutta varmaa on, että kristillinen kulttuuri aikaansaa voimakkaita liikkeitä ja levottomuutta islamin keskuudessa. Yhtä varmaa on kuitenkin sekin, että islam on voimakas mahti, joka ei helposti kukistu.

Missä on islamin voima? Kuinka sitä levitetään.

On helppo osoittaa heikkoja ja ala-arvoisia kohtia islamissa, ristiriitaisuuksia ja mahdottomuuksia, ja vähällä ollaan valmiita tuomitsemaan se, siksi että se on sovittamaton nykyaikaisen ajattelun kanssa. Mutta sillaikaa kun me odotamme sen heikkenemistä ja kaatumista, se kasvaa ja leviää, sillä on innokkaita tunnustajia kaikissa leireissä, alhaisella tasolla olevien neekerien yhtä hyvin kuin lahjakkaiden ja sivistyneiden indialaisten ja egyptiläisten keskuudessa. Ortodoksi ei voi puolustaa sitä innokkaammin ja pitää siitä kiinni ylpeämmin kuin hänen vihollisensa

shiitiläiset ja babistit tai sufistit tai nuo epäillyt »modernistit». He voivat kyllä »repiä hiukset toistensa päästä», mutta he ovat kuitenkin yksimielisiä halveksiessaan ja vihatessaan kafiruneja — uskottomia, yksimielisiä ylpeässä itsetietoisuudessaan pitäessään itseään »valittuina».

Mutta kristityt kansathan ovat niin perinpohjin nöyryyttäneet muhammedilaiset. Heidän ylpeät hallitsijaunelmansa koko maailman omistamisesta ovat tehneet fiaskon, 86 % heistä on kristittyjen kansakuntien alamaisia ja muut — kuinkahan paljon heilläkään mahtaa olla itsenäisyyttä!

Politisten nöyryytysten täytyy varmaan tuntua muhammedilaisista tavattoman katkerilta, vieläpä aivan mielettömiltä, mutta he eivät ole silti osoittaneet nöyrtymistä ja alistumista — kaukana siitä. Tappiot ja vastoinkäymiset politisella alalla tekevät heidät vain monin verroin innokkaimmiksi hankkimaan voittoja uskonnollisella. Ja uskonnollinen voitto ei jää vain uskonnolliseksi, vaan jokainen sellainen voitto tekee muhammedilaisuuden myöskin politisesti mahtavammaksi — mahdiksi joka kristittyjen hallitusten täytyy ottaa huomioon. Politinen riippuvaisuus on hankkinut muhammedilaisille monia etuja ja mahdollisuuksia kuten myöhemmin saamme nähdä. — Panislam — voimakas, määrätietoinen, hyökkäävä yhteistoiminta yhteisen päämäärän, voitollisen, hallitsevan muhammedilaisvallan aikaansaamiseksi — tämä panislamilainen liike ei ole kuollut. Se voi elää eri muodoissa.

Kaikesta huolimatta islam saavuttaa voittoja kristinuskosta. Ja kuinka voisi muuten ollakaan, kun se ei ole koskaan kärsinyt tappioita — kai politisia, mutta ei uskonnollisia. Koko islamin historia on täynnä voittoja. Ensin ainutlaatuinen voittokulku kun maa toisensa jälkeen joutui muhammedilaisten käsiin. Sitten tekivät kristityt vihdoin yrityksen valloittaakseen takaisin pyhän maan — ristiretket. Muhammedilaiset näkivät joukkojen hyökkäävän esiin huutaen »Jumala sen tahtoo», näkivät heidän epäonnistuvan ja katoavan. Heidät ajettiin kyllä pois Espanjasta, se on totta, mutta heidät voitettiin miekalla eikä kristinuskolla. He näkivät muutamien uskaltavan tulla heitä käännyttämään, mutta nämä muutamat epäonnistuivat. He ovat lukemattomia kertoja huomanneet kuinka kristityt ovat tunnustaneet olevansa voimattomia heitä vastaan ja menettäneet toivon saada heitä käännytetyksi. He ovat nähneet useampien kääntyvän kristinuskosta islamiin kuin päinvastoin. He ovat nähneet islamin kulkevan voittoisasti pakanain keskuudessa. He kuulevat joka päivä uskoansa tunnustettavan ylpeydellä, mutta harvoin jos koskaan he kuulevat kristityn tunnustavan omaa uskoansa. Onko sitten ihme, jos he tuntevat etevämmyytensä kristittyjen rinnalla.

Missä sitten on muhammedilaisuuden voima? Täytyyhän toki olla elävä voima sellaisessa uskonnossa, joka voi herättää sellaista ihastusta!

Vastaus on jo suurimmaksi osaksi annettu edellisessä kappaleessa, mutta yhteenveto ja lisäselvitykset voivat kenties lähemmin valaista tätä tärkeää kysymystä.

Hiljattain julaistussa artikkelisarjassa »islamin elävistä voimista» ovat useat etevät, hyvin tunnetut muhammedilaislähetyssaarnaajat ja kirjailijat — niiden joukossa eräs kääntynyt muhammedilainen — yksimielisesti asettaneet ensi sijalle *jumalauskon*, voimakkaan, järkkymättömän jumalauskon. *Lyhyt yksinkertainen tunnustus*, joka alinomaa on kaikkien huulilla, on kuin kiihoittava sotahuuto — arvaamaton voimanlähde. *Rakkaus profeettaan* on toinen elävä ja voimakas tekijä. Hyvin suuri joukko, joka omaksuu opin *imaneista*, saa niissä ilmaistuksi sen antautumiskaipuun, joka on niin oleellinen kaikelle aito uskonnollisuudelle. *Pyhä kirja* on myös ylpeyden ja voiman lähde.

Pyhiinvaellusretkillä Mekkaan on merkitys, jota ei voi liian suureksi arvioida. Siellä kohtaavat toisensa tuhannet ja taas tuhannet maailmar kaikista osista. Kuinka mahtavasti se tehoaakaan yksinkertaiseen neekeriin tai malajilaiseen — minkälaisen voiman ja valtavuuden vaikutteen hän viekään mukanaan kotiinsa. — Tässä olemmekin tulleet tärkeimpään kohtaan, joka on *ykseystunne, veljeys*. Muhammedilaisuudessa on keskinäisestä hajaannuksesta ja kaikenlaisista eriäväisyyksistä huolimatta kuitenkin todellista veljeyttä. Kaikki, jotka lausuvat tunnustuksen, kuuluvat valittuihin ja kaikilla heillä on sama päämäärä: islamin suuruus. »Muhammedilaisuus on ainoa todella demokratinen uskonto, mitä on olemassa», sanoo eräs indialainen muhammedilainen. — Entä kristinusko? Niin, kai kristinusko, mutta ei sen käytännöllinen soveltaminen. — Saattaa ymmärtää mikä vetovoima tällä veljeydellä on siihen pakanaan, joka on tullut niin paljon kosketukseen sivistyksen kanssa, että hän alkaa tuntea itsensä ja oman uskontonsa alempiarvoisuuden. Saattaa myöskin ymmärtää, kuinka tämä ykseystunne vaikuttaa sosialisena ja politisena tekijänä, kuinka se herättää innostusta, vieläpä fanatismia. — Muhammedilainen *on ylpeä uskonnostaan*. Tähän sisältyy ihmeellinen voima. Hän tunnustaa sen voimakkaasti ja osoittaa selvästi halveksivansa muita uskontoja. Sellainen tekee vaikutuksen.

Hänen uskontonsa muistuttaa myös aina olemassaolostaan, se on osa hänen elämästään, josta hän ei koskaan pääse irti, hän tuntee tehneensä jotain sen hyväksi. Tältä näkökannalta on varmaan *säännöllisesti toistuvilla rukoushetkillä* suurin merkityksensä. Ei uskonnollisena mahtina, siihen ovat rukoukset aivan liian paljon muodollisia, mutta se täsmällisyys ja arvokkaisuus, jolla ne suoritetaan, merkitsee paljon ja siitä on meillä kristityillä paljon oppimista. — *Rukoushetkien ilmoittaminen* on myös tavallaan huomattavaa propagandaa. Koko *jumalanpalveluselämä*

on sovitettu itämaalaista varten, joka rakastaa seremonioita. Todellista uskonnollista voimaa on islamiin tuonut ennen kaikkea *sufismi*.

Islamin kaikki käskyt ja lait ovat *hyvin mukautumiskykyisiä*, mikä tekee islamin helposti omaksuttavaksi. Paljon taikauskoa ja magiaa, vieläpä pakanuutta saa siirtää islamiin. Se mukautuu helposti — *lupaa paljon mutta vaatii vähän:* ei mitään moralista uudistumista, ei korkeampaa siveellisyyttä eikä mitään personallista uskonnollista kääntymistä. Eräs muhammedilainen puhuja lausui kerran eräälle lähetyssaarnaajalle: »Me menemme virran mukana inhimillisessä luonnossa, kristinusko työskentelee sitä vastaan». Tämä selittää kenties parhaiten sen menestyksen. Kaikista käskyistään huolimatta se on »helppo» uskonto, se tyytyy ulkonaiseen. Jos oikeauskoinen toistaa tunnustuksen ja jotenkuten noudattaa noita viittä käskyä voi hän olla itseensä tyytyväinen ja toivoa menestystä tässä elämässä sekä ihania nautintoja tulevassa.

Ei ole siis ihme, jos tämä uskonto leviää alhaisella tasolla olevien neekerikansojen keskuuteen helpommin kuin kristinusko. Sitä enemmän, kun sillä myös on *ulkonaisia etuja* puolellaan. *Kristittyjen korkea kulttuuritaso, hallitsija-asema* ja *valkoinen rotu* muodostavat ylipääsemättömän kuilun heidän ja maakalaisten välille. Jos maakalaisista tulee kristittyjä, jää kuilu sittenkin olemaan. Toista se on muhammedilaisten kanssa. Hän on tosin riittävästi oppinut ja merkillinen herättääkseen ihailua, mutta hän ei kuitenkaan ole saavuttamaton — ja tässä on suuri vetovoima. Hän on myös riippuvainen valkoisista ja hänestä voi tulla kukistettujen luonnollinen liittolainen. Hänellä on tumma ihonväri — melkein kuin jollakin heistä, hän menee naimisiin heidän tyttäriensä kanssa ja elää heidän parissaan. Tri Simon on mielenkiintoisessa kuvauksessaan Sumatrasta osoittanut, kuinka maakalaiset juuri sen vuoksi, että ovat joutuneet kosketukseen valkoisten kanssa, ajetaan muhammedilaisuuden syliin. Valkoisten korkea, vaikeasti ymmärrettävä kulttuuri ja valta vaikuttaa heihin masentavasti. He tuntevat itsensä vähempiarvoisiksi, harhaanjoutuneiksi, onnettomiksi, epävarmoiksi uskonnostaan, he tuntevat olevansa jonkun paremman tarpeessa, heillä täytyy olla joku heitä itseään viisaampi, johon voivat liittyä. Ja sellainen on muhammedilainen kauppias. Tosin hän nylkee heitä, pettää heitä ja kohtelee heitä rajattomalla ylenkatseella. Mutta juuri siten hän voittaa heidät. Hän *vaikuttaa* heihin. Hän osoittaa sen olevan suuren armon, että he saavat omaksua hänen uskontonsa. Pian hän on nuorten miesten ihanne. Hän ostaa itselleen vaimoja ja tekee niistä muhammedilaisia. Nämä vetävät sukunsa mukanaan. On hienoa ja uudenaikaista olla muhammedilainen. Hän hankkii itselleen orjia, joista myös tulee muhammedilaisia. Hän voittaa päälliköitä ja sitten hän voi käyttää väkivaltaakin. Väkivalta ja kaikenlainen painostus on kaikkina aikoina ollut tehoisa ja hyvin pal-

jon käytetty lähetyskeino, ja on sitä vielä tänäkin päivänä — missä se onnistuu. Hän tekee kääntymisen helpoksi ja edulliseksi ja hän edustaa mahtia, ainoaa mahtia, joka voi asettua peloittavan voimakkaita valkoisia vastaan. Niinpä ei olekaan ihmeellistä, jos hän voittaa. Muhammedilaiset ymmärtävät kaikkialla taidokkaasti käyttää tilannetta hyväkseen. Niinpä se tosiasia, että suurin osa niin muhammedilaisesta kuin animistisesta maailmasta kuuluu kristittyjen hallitusten alle, ei ole tullut esteeksi muhammedilaisuudelle vaan päinvastoin. *Siirtomaalaitos on edistänyt muhammedilaisuutta sekä suorasti että epäsuorasti.*

Jokaisen tien, jonka kulttuurivallat ovat rakentaneet, ovat ennen kaikkea muhammedilaiset ottaneet käytäntöön. Se rauha ja varmuus, jonka valkoiset ovat luoneet, on ensiksi tullut muhammedilaisten hyväksi. — Kun niin usein puhumme, että koko maailma on avoin kristilliselle lähetykselle pitäisi meidän muistaa, että se samalla on auennut myös muhammedilaisille — ja he käyttävätkin enimmän uusia etuja hyväkseen.

Mutta siirtomaahallitukset edistävät muhammedilaisuutta vieläkin suoranaisemmalla tavalla — josta heitä ei voi tehdä vastuunalaisiksi. Useimmissa siirtomaissa — niinpä Egyptissä ja Indiassa, Pohjois-Afrikassa ja Hollannin Indiassa — muodostavat muhammedilaiset hyvin vaikeasti hoidettavan ja vaarallisen enemmistön. Täytyy tunnustaa, että siirtomaiden uskonnollisia oloja koskeva kysymys on saattanut hallitukset vaikeaan asemaan. Jyrkkä puolueettomuus on käytännössä mahdoton. Hallituksenhan täytyy esim. kieltää loukkaavat ja epämoraliset, pakanalliset uskonnolliset tavat. Pakanat näkevät siten uskontonsa vainotuksi, kun taas muhammedilaisten uskonto jätetään rauhaan, ja vielä enemmän: sitä kunnioitetaan. Heidän täytyy silloin ajatella, että hallitus pelkää heitä: he ovat siis hyvin voimakkaita. Muhammedilaiset, jotka eivät itse tunne uskonnollista puolueettomuutta, osaavat erinomaisesti käyttää sitä hyväkseen. He ovat alituisena vaarana — viha ei-muhammedilaisia vastaan on eroittamattomasti liittynyt kaikkeen muhammedilaisuuteen ja pyhän sodan vaatimus on heillä veressä. Hallituksen täytyy senvuoksi tarkasti varoa, ettei herättäisi intohimoja. Sillä tavoin tulevat muhammedilaiset suosituiksi. Persiassa on voimassa laki, jonka mukaan englantilainen, joka jollakin tavoin on loukannut muhammedilaisten uskonnollisia tunteita, voidaan karkoittaa. Egyptissä pidetään tuomioistuimet suljettuina perjantaina, muhammedilaisten juhlapäivänä, mutta avoinna sunnuntaina. Rykmentit saavat ampua tervehdyslaukaukset muhammedilaisten suurissa uskonnollisissa juhlissa. Hallitus ylläpitää ja rakentaa moskeoita. Onpa tapahtunut niinkin, että sotamiehet on pakoitettu antamaan ympärileikata itsensä miellyttääkseen muhammedilaisia. Maakalaisten keskuudessa Afrikassa on vallalla sellainen mielipide, että jokaisen joka aikoo sotilaaksi, on tultava muhamme-

dilaiseksi. Kristityt eivät saa harjoittaa mitään propagandaa sotajoukoissa, mutta muhammedilaiset kyllä saavat. Ei ole siis ihme, että muuan etevä muhammedilainen erään moskean vihkimätilaisuudessa lämpimästi ylisti Englannin hallitusta, »joka johtaa meidän uskontoamme vapauden rantaa kohti». — Kauniista sanoista huolimatta ei uskollisuus ole kovinkaan suuri! — Mitähän mahtaakaan kansa ajatella sellaisesta »puolueettomuudesta» kristityn hallituksen puolelta? Heillä ei ainakaan voi olla kovinkaan suuri käsitys kristinuskon merkityksestä. Lukuunottamatta määrättyjä aivan muhammedilaisia alueita Englannin Afrikassa ja suurimmassa osassa Ranskan Afrikaa ei kristillistä lähetystä estetä. Mutta sitä ei suositakaan. Hollannin ja Saksan hallitukset ovat osoittaneet olevansa enimmän ystävällisiä kristinuskolle.

Uskonnottomia hallituksen kouluja käyttävät muhammedilaiset, jotka eivät voi ottaa osaa uskonnonopetukseen. Useasti ovat opettajat muhammedilaisia ja hallitus katselee muhammedilaista propagandaa sormien läpi. Hyvin usein on muhammedilainen uskonnonopetus saanut virallisesti sijan hallituskoulujen opetussuunnitelmassa. Viime aikoina ovat kuitenkin olosuhteet kouluihin nähden parantuneet. Kristinuskolle ystävällinen kenraalikuvernööri voi tehdä paljon kristinuskon hyväksi — samoinkuin vihamielinen voi sitä vahingoittaa. Tosiasia on kuitenkin se, että nämä uskonnottomat hallituksen koulut ovat pahimpina esteinä kristinuskon leviämiselle ja että muhammedilaiset käyttävät niitä taitavasti hyväkseen. Hollantilaisessa Indiassa ovat koulut todellisia muhammedilaislähetyksen tyyssijoja.

Siellä kuten useissa muissa siirtomaissa ovat useimmat alemmat virkamiehet muhammedilaisia. Heillä on suuri vaikutus kansaan, joka mielellään tahtoo olla hyvissä väleissä heidän kanssaan. Jaavalla on tapana käyttää ruhtinaiden poikia korkeampina virkamiehinä n. k. ruhtinaina. Jos he kääntyvät kristinuskoon täytyy heidän erota, sillä ei tahdota loukata muhammedilaisia opettajia, joiden työtä heidän tulee valvoa. — On sanottu: »Muhammedilaislähetys on halpaa, sillä siirtomaahallitus maksaa sen».

Näyttää kuin kaikki edut, kaikki mikä helpoittaa tilannetta, olisi muhammedilaisten puolella.

Siellä ei tarvita suuria menoja nielevää lähetyssaarnaajakuntaa. Melkein jokainen kauppias, joka asettuu asumaan johonkin kylään, rakentaa moskean ja harjoittaa propagandaa, jokainen virkamies ja sotilas levittää uskoaan suoranaisesti tai epäsuorasti. Se on aivan luonnollista heille, ja kuuluu heidän harrastuspiiriinsä. Nämä »uskonapostolit» voivat elää kuinka tahansa — moni orjakauppias on ollut samalla lähetyssaarnaaja — ja hurskas. He vaativat vähän itseltään ja vähän kääntyneiltä eivätkä pidä kiirettä poistaakseen pakanallisia tapoja.

Niin on islam levinnyt laajoille alueille, voittanut miljoonan toisensa jälkeen ilman sanottavampaa ylimääräistä työtä. Ja joskin ensimäinen sukupolvi on ollut vain nimeltä muhammedilainen, on seuraava sitä hengeltään ja sielultaan.

Kulttuuri, rotu, ilmasto, kaikki se, joka vaikeuttaa kristillistä lähetystyötä, helpoittaa muhammedilaisten työtä. Kristilliset hallitukset, uudet kulkulaitokset, kaikki tulevat aseiksi heidän käsissään. Huolissaan kristillisen lähetyksen voimien kehittymisestä on islam viime aikoina ryhtynyt harjoittamaan määrätietoista vastalähetystä. Egyptissä ja Indiassa on perustettu erityisiä lähetysyhdistyksiä, joiden tärkeimpänä tehtävänä on kristinuskon vastustaminen. — Esim. Egyptissä perustetaan muhammedilaisia kouluja aivan kristillisten koulujen läheisyyteen. Intiassa on ryhdytty tarmokkaasti tähän vastalähetykseen — josta myöhemmin saamme kuulla. On perustettu lähetysseura myöskin Japania varten. Organisoimaton lähetys- ja miinoitustyö, jota suorittavat kaikenlaiset »maallikot», merkitsee kuitenkin enimmän. Tätä vastaan ei kristinuskolla ole mitään samankaltaista asetettavana — valitettavasti. Niin leviää islam valtavasti — kuten näyttää vastustamattomasti luonnonkansojen keskuuteen.

Kuinka se vaikuttaa.

»Muhammedilaisuus sopii parhaiten luonnonkansoille. Kristinusko on aivan liian korkea, aivan liian vaikeasti ymmärrettävä. Muhammedilaisuuden suuret edistysaskeleet osoittavat, että se juuri on sopiva uskonto alemmalla tasolla oleville roduille. On muuten suotta kristinuskon kilpailla sen kanssa.» Sellaisia lausuntoja esiintyy niin usein, että on tullut melkein selviöksi: muhammedilaisuus on paras uskonto luonnonkansoille. Usein myös ylistetään muhammedilaisuuden vaikutuksia. Se kohottaa ja sivistää luonnonkansoja. Mutta yhtä usein lähetyssaarnaajat ja muutkin väittävät päinvastoin. Islam kohottaa pakanat *määrätylle tasolle*, mutta sitten seuraa kehityksen pysähtyminen ja kangistuminen. Muhammedilaisen ja pakanakylän välinen vastakohta on silmiinpistävä. Jälkimäisessä vallitsee hirvittävä likaisuus, peittelemätön raakuus, tietämättömyys, mitä törkein taikausko, juoppous, muhammedilaisilla taas puhtaus, säädyllinen vaatetus, raittius — jossain määrin — määrätty arvokkuus, määrätty hyvinvointi. Ja siellä on koulu ja moskea! Täytyyhän sellaisen muutoksen herättää ihailua ja tyydytystä.

Mutta jos katselee tarkemmin saa toisenlaisen vaikutelman. »Tahraton valkoinen puku, jota matkailija niin suuresti ihailee ja pitää korkean tason merkkinä verrattuna puolialastomaan pakanaan, kätkee usein moralista ja fyysillistä likaa.» (Fraser.)

Tarkastakaamme lähemmin elämää muhammedilaiskylässä nähdäksemme onko uusi uskonto voinut uskonnollisesti syventää, luoda siveellisempää elämää ja todellista sivistystä.

Se suuri muutos, jonka europalaisten maahan tunkeutuminen on aiheuttanut, on vaikuttanut vallankumouksellisesti luonnonkansojen elämään. Maa keinuu heidän jalkojensa alla, kaikki mihin he ovat uskoneet, on mennyt pirstaleiksi, he tuntevat olevansa hämillään ja onnettomia ja etsivät jotain parempaa. Kuulemme usein kerrottavan, että he omasta aloitteestaan etsivät valkoisia ja pyytävät opettajia, sillä: »vanha uskontoni ei enää kelpaa, en usko siihen enää». — Mutta usein he lisäävät: »ellet tahdo antaa minulle opettajaa, niin täytyy minusta tulla muhammedilainen.» — Useimmissa tapauksissa hänestä tuleekin muhammedilainen. — Meidän ei tule idealisoida pakanaa ja uskoa, että hän etsii uutta Jumalaa kovinkaan syvistä uskonnollisista vaikuttimista. Ei, Jumalan tulee olla mahtava, suojella häntä ja antaa hänelle maallista hyvää. Islamin Jumala näyttää hänestä mahtavalta, peloittavalta — vaaralliselta. Parasta olla hyvissä väleissä hänen kanssaan! Antaako uusi uskonto sitten todella uskonnollisia arvoja? Tuskin. Animismia ei voi hävittää, se jää jälelle ja hapattaa islamin — jumalakäsitys ei tule personallis-uskonnolliseksi ja eetilliseksi. Jumala on kaukana ja ihminen turvautuu magiaan yhtä paljon kuin koskaan pakanuudessa. Jumalaa palvotaan seremonioilla ja käsittämättömillä rukouksilla — ne sisältävät vähemmän uskonnollista elämää kuin pakanalliset, ja luovat tyhjää formalismia, mutta ei jumalasuhdetta. Voidakseen palvoa Jumalaa oikein he tarvitsevat apua ja johtoa — ja niin he tulevat kokonaan riippuviksi muhammedilaisista opettajista. Näiden suurimpana harrastuksena on hallita maakalaisia ja hyötyä heistä ja senvuoksi he eivät päästä heitä tästä riippuvaisuussuhteesta. He osaavat erinomaisesti johtaa heitä tahtonsa mukaan usein vetoamalla heidän alempiin vaistoihinsa. He opettavat maakalaisia ylpeilemään uskonnostaan ja vihaamaan kaikkia, jotka ovat sen ulkopuolella. Islamin Jumala vihaa uskottomia ja niin tulee myöskin hänen tunnustajiensa tehdä. Vihasta ja väkivallasta tulee jumalallisia hyveitä — uskonto muuttuu *fanatismiksi*. Tuomiollaan Jumala on tuhoava uskottomat ja palkitseva omansa. Lisäksi tulee panislamin ihanne — valittujen suuri ykseys kaikkia uskottomia vastaan. — Niin tulee uskonto ennen kaikkea itsetyytyväisyydeksi ja fanatismiksi. Se voi joskus leimahtaa hyvinkin vaaralliseen liekkiin. Mutta rauhallisempinakin aikoina se luo nurjamielisyyttä valkoisia ja heidän kulttuuriaan kohtaan ja vihamielisyyttä kristinuskoa kohtaan.

Muhammedilaisuus tekee kulttuuria janoavat tyytyväisiksi sillä pienellä murusella, mitä se voi tarjota kouluissaan, ja haluttomiksi ottamaan vastaan kristillistä sivistystä ja sen suurempaa kehitystä.

Kansa, joka vaihtaa uskontoa, seisoo todella tienhaarassa. Vanha väistyy — mitä tulee sijaan? Heidän johtajillaan on suuria mahdollisuuksia ja suuri vastuunalaisuus. — Ei vain uskonnollisessa vaan myöskin moralisessa suhteessa irtaantuvat vanhat siteet. Antaako islam mitään siveellistä voimaa? Kansa näkee opettajillaan mitä löyhintä moralia, kuulee että profeetta saattoi viettää kuinka hillittömän aistillista elämää tahansa, vieläpä että Jumala itse kehoitti häntä siihen, siten häntä ylimääräisesti palkiten. He näkevät että voi olla hurskas ja kuitenkin valehdella ja pettää, olla irstaileva ja kostonhimoinen. Yksinpä paratiisin toivokin herättää sukupuolihaluja. Naisen asema ja siveellinen elämä ei tule paremmaksi kuin pakanuudessakaan.

Tosin merkitsee kääntyminen islamiin suurta askelta pois pakanuudesta. Juoppous, ilmeinen noituus, likaisuus ja raakalaisuus alkavat hävitä.

Ei voi kieltää että islam on voima, mutta onko se voima, joka todella kohottaa ja jalostaa ihmistä, on toinen kysymys. — Tilannetta ikivanhoissa muhammedilaismaissa eivät edes muhammedilaiset voi pitää hyvänä. Kuinka paljon modernistit väittävätkään, että naiselle tunnustetaan arvossapidetty asema koraanissa, on kuitenkin varmaa, että häntä kaikissa muhammedilaismaissa pidetään poikkeuksetta hirvittävässä alennustilassa. Missä parannus on tapahtunut, on se tapahtunut kristillisen sivistyksen eikä koraanin vaikutuksesta. Ja pyhää kaupunkia Mekkaa ovat rehelliset, vakavat muhammedilaiset kutsuneet myrkkyluolaksi. Useampi kuin yksi on sieltä kauhuissaan palannut. Samat portit, jotka vievät Jumalan pyhäkköön, vievät myös mitä kamalimpaan siveettömyyteen. — Me kristityt tiedämme kyllä aivan liian hyvin, ettei uskontoa yksin voi tehdä vastuunalaiseksi siitä tilanteesta mikä maassa vallitsee. Vanhojen kristittyjen sivistysmaiden ja vanhojen muhammedilaisten maiden välinen ero on kuitenkin silmäänpistävä kaikissa suhteissa: oikeuskäsitettä, avioliittoa ja perhe-elämää, sivistystä (Tripolissa 91 % lukutaidotonta, Egyptissä 88 %, Turkissa 44 % j. n. e.), hallitusta ja hallintoa, elinkeinoja y. m. koskevissa kysymyksissä. Ja kuitenkin on uskonnolla paljon suurempi vaikutus muhammedilaisissa maissa kuin kristillisissä. Se on eroittamattomasti kietoutunut yhteiskuntaelämään ja sen voi sentähden tehdä vastuunalaiseksi siitä, millaiseksi yhteiskuntaelämä muodostuu. — Afrikan tutkija R. Kant sanoo: »Ovatko ne neekerit, jotka ovat joutuneet muhammedilaisen vaikutuksen alaisiksi, kadottaneet mitään taikauskostaan? Eivätkö he ole pikemmin lisänneet paljon uutta taikauskoa vanhaan? Onko nainen heillä saavuttanut paremman aseman? Onko olemassa pahempia koronkiskureita kuin arabialaiset? Ovatko he todella koettaneet antaa neekereille uskonnon, joka voi kohottaa heitä hyvinä päivinä ja tulla lohdutukseksi onnettomuuden ai-

koina? Vai ovatko he sen sijaan tyytyneet opettamaan heille muutamia kaavoja ja mielettömästi liioittelemalla heidän arvoaan melkein toivottomasti hävittäneet heidän sielunelämänsä? Ja voiko mikään olla pahempana esteenä korkeammalle kulttuurille kuin se oppi, jota Muhammedin opetuslapset julistavat.»

Islam ja kristinusko.

Muhammed oli kauan ystävällinen niitä kristittyjä kohtaan, joita hän piti arvossa ja toivoi voittavansa. »Älä sodi kristittyjen kanssa — — meidän ja heidän Jumalansa on ainoa Jumala» (29:s sura). Pian kääntyy hänen hyväntahtoisuutensa kuitenkin vihaksi, mikä valitettavasti on saanut voimakkaan ilmaisumuodon koraanissa. »Taistelkaa kristittyjä vastaan, jotka eivät usko Jumalaan eivätkä viimeiseen tuomioon, ja jotka eivät kiellä, mitä Jumala ja hänen lähettinsä kieltävät eivätkä tunnusta totista uskoa» (9:s sura). »Te kristityt, vain te olette saastaisia, joilla Jumalan ohella on muita jumalia» (9:s sura). Koraanissa tapaa siis erilaisia suhtautumismuotoja kristittyjä kohtaan. Valitettavasti on vihamielinen kanta jäänyt pysyväksi. Islamin ja kristinuskon keskinäinen suhde muodostaa traagillisen luvun, ja molemmilla puolilla on suuri syy siihen, että niin on.

Islamhan tahtoo jossain määrin rakentaa kristinuskon ja juutalaisuuden pohjalle. Muhammed puhuu usein kunnioituksella raamatusta pitäen sitä Jumalan antamana, hän tahtoo löytää tukea itselleen ja opilleen siitä, ja Jeesus on niinkuin Abraham, Ismael, Noa, Mooses y. m. suuri profeetta. Onpa Jeesuksella erikoisasema. He tunnustavat hänen synnittömyytensä. Hänestä kerrotaan niin paljon ihmeitä, että hänestä melkein tulee poppamies. Jeesuksen nimen häväiseminen rangaistaan kuolemalla. Jeesus on palaava takaisin ja silloin oleva oikeauskoinen, uudistava islamin ja hävittävä kaikki muut uskonnot. Sitten hän on kuoleva ja haudataan profeetan viereen Mekassa, missa avoin hautapaikka on varattu hänelle. Tri Zwemer kertoo, että kun hän kerran tuli Mekkaan pitkänäperjantaina liputettiin puolitangossa; tiedustellessaan syytä siihen hän sai vastaukseksi, että se tapahtui Jeesuksen kunniaksi.

Saattaisi luulla, että molemmilla uskonnoilla on niin paljon kosketuskohtia, että ne saisivat muhammedilaiset suhtautumaan lempeästi kristinuskoa kohtaan. Mutta päinvastoin onkin niin, että kristittyjä vihataan enemmän kuin pakanoita. He ovat luopuneet siitä ilmestyksestä, jonka Jumala on heille antanut ja väärentäneet sen. He palvelevat kuvia ja useita jumalia (kolminaisuusoppi), he opettavat m. m. että Jumalalla on vaimo — Maria. He ovat saastaisia sianlihansyöjiä, saatanan lapsia, jumalankieltäjiä. Niin, heillä ei ole mitään uskontoa. He kiel-

tävät Muhammedin. Mutta tuomio on tuova ilmi totuuden ja silloin kristityt tuomitaan. Oppimattomien keskuuteen levitetään uskomattomia asioita kristityistä. Mutta myöskin valistuneemmat ovat kiukkuisia tai ainakin torjuvia kristinuskoon nähden. Jokainen muhammedilainen tuntee olevansa tietoisesti sen vihollinen. Hänen uskontonsa käskee olemaan sitä. Ja suurin osa siitä, mitä hän näkee kristittyjen keskuudessa, ennen kaikkea siirtomaahallituksen suhtautuminen, saa hänet ajattelemaan että kristinuskolla ei ole mitään valtaa. Mutta muhammedilaisuutta pelätään ja se on — kuten koraani lupaa — voittava. Koko muhammedilaisuuden historia on yhtenäinen vihan ja taistelujen ketju muhammedilaisten ja kristittyjen välillä. Ensimäisten valloitussotien aikana saivat tosin juutalaiset ja kristityt elää rauhassa muhammedilaisten vallanalaisuudessa — mitä pakanat eivät saaneet — kunhan he vain maksoivat veroa siten osoittaakseen alamaisuuttaan. Mutta joukko lakeja teki tämän rauhallisen olemassaolon vähemmän houkuttelevaksi. Jo niin aikaisin kuin 634 antoi Omar kristittyjen allekirjoittaa hyvin nöyryyttävän ja kiusallisen sitoumuksen, joka m. m. määräsi, että he eivät saaneet rakentaa uusia kirkkoja ja luostareita eivätkä korjata vanhoja, eivät soittaa kirkonkelloja, eivät estää lapsia tulemasta muhammedilaisiksi, ei vaatetuksessaan tai muuten jäljitellä muhammedilaisia vaan käyttää vain risaisia vaatteita, ei lähestyä muhammedilaista temppeliä eikä edes puhua kaduilla muhammedilaisten läsnä ollessa. — Heidän täytyi haudata kuolleensa kauaksi muhammedilaisten hautausmaasta eivätkä saaneet haudalla laulaa j. n. e. Tämä on perussävynä muhammedilaisten suhtautumisessa kristittyihin. Alusta alkaen määrättiin kuolemanrangaistus sille, joka kääntyi muhammedilaisuudesta kristinuskoon ja se on voimassa vieläkin — milloin sitä voidaan soveltaa. — Kukaan kristitty ei saanut kieltäytyä myymästä muhammedilaiselle maata, jos hän sitä tahtoi ostaa, kukaan ei saanut myydä maata kristitylle. Kristitty ei saanut ottaa vastaan mitään huomattavampaa paikkaa eikä todistaa muhammedilaista vastaan. Pahempi vielä kuin verot, jotka mielivaltaisesti voitiin asettaa kuinka korkeiksi tahansa, oli kristittyjen nuorukaisten palveluspakko armeijassa. Usein heidät otettiin aivan nuorena ja pakoitettiin kääntymään islamiin. Sitten heitä käytettiin jäykkäniskaisten kristittyjen omaistensa kuritusvitsana.

Ei heillä tosiaan ollut paljonkaan uskonnonvapautta. Mutta eivät edes nämä ankarat lait olleet kylliksi. Lopuksi turvauduttiin aina suoranaiseen väkivaltaan. Joka vuosisadalla toimeenpantiin verisiä vainoja kristittyjä vastaan, eikä vähimmän 19:lla vuosisadalla — vieläpä meidän oma aikakautemmekin, joka on kirjoittanut suvaitsevaisuuden ja omantunnonvapauden lippuunsa, on vaieten saanut olla mitä kamalimpien kristittyjen verilöylyjen todistajana muhammedilaisissa maissa.

Yhä vieläkin on kielletty kääntymästä muhammedilaisuudesta kristinuskoon. Sellainen luopio on muhammedilaisten lain mukaan rangaistava kuolemalla. Kerran toisensa jälkeen ovat suurvallat pakottaneet Turkin sulttaanin julistamaan uskonnonvapauden, mutta sitä ei ole koskaan voitu panna täytäntöön niin, että se olisi suojannut »luopiota». Hyvin kuvaava on keskustelu lähetyssaarnaaja, tri Bartonin ja erään korkean virkamiehen välillä. Virkamies kerskasi Turkin uskonnonvapaudella; armenialaisesta voi tulla katolilainen, katolilaisesta kreikkalainen tai armenialainen, heistä kaikista sai tulla protestantteja. »Mutta jos muhammedilaisesta tulee kristitty?» kysyi tri Barton. »Se on mahdotonta», vastasi virkamies, »se joka kerran on omaksunut islamin ja hänestä on tullut profeetan seuraaja, ei voi muuttaa uskontoa. Mikään voima maan päällä ei voi sitä muuttaa. Sanoipa hän tai väitti mitä tahansa, pysyy hän muhammedilaisena.» Jos europalainen hallitus suojelee sellaisen »luopion» henkeä, on hän kuitenkin kuollut omaistensa ja kansansa silmissä ja ansainnut kuoleman. Yhä on olemassa hirmuisia lakeja »luopioita» vastaan — he tulevat perinnöttömiksi, »oikeauskoiset» eivät saa seurustella heidän kanssaan eivätkä tehdä heille mitään palvelusta, ketään muhammedilaista, ei edes orjaa, voi tuomita kuolemaan kristityn murhasta; kukaan muhammedilainen nainen ei saa mennä naimisiin kristityn kanssa. Egyptissä rekisteröidään kääntyminen kristinuskosta islamiin virallisesti, mutta ei päinvastoin. Senjälkeen kun Egypti sodan jälkeen tuli »itsenäiseksi», on siellä julistettu täydellinen veljeys kristittyjen ja muhammedilaisten välillä, mutta sillä vain näytään koettavan houkutella kristittyjä — mikä myös suuressa määrin kuuluu onnistuneen — kääntyminen kristinuskoon on sitävastoin edelleenkin kielletty. Naisella ei ole oikeutta vaihtaa uskoaan. Naimattomana hän on isänsä tai veljensä vallassa, naituna miehensä.

Että kääntyminen kristinuskoon puhtaasti muhammedilaisissa maissa on sellaisissa olosuhteissa harvinaista, voi tuskin ihmetyttää. Muhammedilaisuuden suhtautumisen kristinuskoon voi ilmaista kahdella sanalla: viha ja ylenkatse. Luonnollisesti voi muutamien yksityisten — varsinkin sivistyneiden ja lahjakkaiden muhammedilaisten — keskuudessa olla vallalla toinen mielipide. Tosiasia on kuitenkin, että islam on tietoisesti vihamielisellä kannalla kristinuskoon. Se seikka että kalifaatti on kumottu, ei merkitse minkäänlaista muutosta siinä suhteessa.

Kristinusko ja islam.

1. Vanhempina aikoina.

Kristinuskon suhde islamiin vanhempina aikoina on myös surullinen historia — melkein kokonaan kielteinen. Yleensä kristillinen kirkko ei välittänyt ottaa minkäänlaista asennetta siihen. Kiinnitettiin aivan liian paljon huomiota »tärkeämpiin» dogmatisiin riitoihin ja valtakysymyksiin. On ihmeteltävää, kuinka pienen vaikutuksen tämä voimakas muhammedilainen liike näyttää tehneen kristittyyn maailmaan ja kuinka tietämättömiä siitä oltiin. — Halveksittiin islamia aivan liian paljon, jotta olisi ryhdytty mihinkään tekemisiin sen kanssa. Valitettiin kyllä kaikkea sitä hätää, mitä se aiheutti, mutta hajaannus kristittyjen keskuudessa oli niin suuri, että voitiin suorastaan iloita kerettiläisen kirkon tappioista islamia vastaan. Egyptin koptilainen kirkko oli ensin vain kiitollinen siitä, että ortodoksien valta oli lopussa; lohdutettiin itseään sillä, että Kristuksellahan kuitenkin oli korkea asema muhammedilaisten keskuudessa. Myöhemmin näiden toimeenpanema vaino sai aikaan vihaa, mutta mikään todellinen välien selvittely islamin kanssa, mikään kristinuskon puolustaminen ei tullut kysymykseen. Tämä epäselvä asema vaikutti, että monet — useimmat — luopuivat ja loput elivät kangistunutta elämää. Suuri nestorialainen kirkko pysytteli hyvissä väleissä vihollisen kanssa ja sai sen vuoksi suojeluskirjeen toisensa jälkeen eri hallitsijoilta. Eräs patriarkka kirjoitti: »Me nestorialaiset, arabialaisten ystävät, rukoilemme teidän voittonne puolesta.» Tämän suojatun mutta vaarallisen aseman vuoksi saivat nestorialaiset määrätyn vapauden, heillä oli suuri vaikutus hovissa arabialaisten oppimestareina, heitä pidettiin suuressa arvossa lääkäreinä ja oppineina. Luonnollisesti heidän uskonsa ei voinut tehdä mitään vaikutusta muhammedilaisiin. Sitävastoin he jatkoivat lähetystyötään aina Kiinassa saakka. Mongolivalta teki 1400-luvun alulla lopun tästä omituisesta rauhantilasta. *Ortodoksinen kirkko* piti islamia kristillisenä kerettiläisyytenä, jota vastaan se polemisoi niin taitavasti, että muhammedilaiset hallitsijat lopulta kielsivät uskovaisiltaan kaikki väittelyt kristittyjen kanssa.

Johannes Damascenus, joka eli sata vuotta Muhammedin jälkeen oli ensimäinen, joka täydellä todella koetti kirjallisesti polemisoida islamia vastaan. Seuraavina vuosisatoina julkaistiin tosin monta riitakirjoitusta muhammedilaisia vastaan, mutta harvoin jos koskaan yritettiin voittaa heitä tai todella selittää kristinuskoa. Sitävastoin ne ovat tulvillaan herjauksia.

Siitä huolimatta että maurit valloittivat Espanjan, ei länsimaissa

kiinnitetty siihen suurtakaan huomiota. Luultiinpa vielä että he olivat törkeitä epäjumalanpalvelijoita.

Ainoan poikkeuksen tästä välinpitämättömyydestä teki *Petrus Venerabilis* († 1156). Hän antoi oppineiden kääntää koraanin latinaksi. Itse hän kirjoitti viisi kirjaa islamia vastaan ja niistä tulvii vastaamme uusi henki. Hän kirjoittaa:

»Minä en hyökkää teitä vastaan väkivallalla vaan järjellä, en vihalla vaan rakkaudella.»

Mutta länsimainen kirkko hyökkäsi heitä vastaan vihalla. Kun hän niin kirjoitti, riehuivat jo ristiretket. Muhammedilaisten käännyttämistä ei kukaan ajatellut. »Kuolema uskottomille», oli tunnuslause.

Tätä synkkää taustaa vasten ilmenee *pyhän Franciscuksen* esiintyminen ristiarmeijoissa häikäisevässä valossa. Sittenkun hän oli saarnannut parannusta kristittyjen jumalattomassa leirissä, lähti hän vihollisleiriin julistamaan rakkauden evankeliumia. Siellä hänet vangittiin ja vietiin sulttaanin eteen, mutta hän saarnasi niin vaikuttavasti, että sulttaani kuuluu sanoneen: »Rukoile minun puolestani, että Jumala valaisisi minua ja antaisi minun pitää kiinni siitä uskonnosta, joka Häntä parhaiten miellyttää.» Saattaa tuntua siltä, ettei Franciscus tällä lähetysyrityksellään voinut tehdä paljoakaan lähetyksen hyväksi. Itse asiassa on hänen osuudellaan tavaton merkitys. Hän herätti eloon uuden hengen — kristillisen rakkauden hengen. Fransiskanien veljeskunnan säännöt sisältävät kehoituksen muhammedilaislähetykseen ja pyhän Franciscuksen esimerkin innostamina on joukko hartaita oppilaita kulkenut hänen jälkiään — uhraten itsensä voittaakseen uskottomat Kristukselle.

Suurin heistä kaikista on *Raymundus Lullus*, joka on koko lähetyshistorian ihmeellisimpiä henkilöitä. Hän muistuttaa loistavaa meteoria tummalla yötaivaalla. Kukaan ei ole voinut olla enemmän yksin elämäntyössään kuin tämä suuri mies. Ei ketään apulaisia, ei ketään seuraajia. Hänen parhaimpia ajatuksiaan ja suunnitelmiaan on vasta meidän aikamme ryhtynyt toteuttamaan.

Tapaamme hänet ensin loistavana nuorena aatelismiehenä Aragonian kuninkaan Jakob II:n hovissa: rikkaana, kauniina ja lahjakkaana. Hänen rakkauslaulunsa olivat kaikkien huulilla, hän oli hovielämän keskipiste, yhtä täydellinen ja ihailtu ritarina, runoilijana, muusikkona ja oppineena kuin hovimiehenä. Ja kuitenkaan hän ei ollut tyytyväinen. Eräänä yönä kun hän istui sepittäen rakkausballadia, näki hän äkkiä ristiinnaulitun kuvan. Hän näyttäytyi kolme kertaa, puhui hänelle, kehoitti häntä rupeamaan palvelijakseen. Tästä hetkestä alkaen Raymundus oli Kristuksen ritari eikä hän koskaan pettänyt tässä palveluksessa. Kaiken hän antoi: loistavan elämänsä, runoilijamaineensa, rikkautensa, voimansa, koko elämänsä. »Se joka ei rakasta, hän ei elä, ja se joka elää

elämänsä Jumalan Pojan uskossa, hän ei voi kuolla», sanoi hän. Hän ei epäröinyt silmänräpäystäkään uhrata kaikki, hän vain epäili, oliko hän kyllin arvokas tähän palvelukseen. Jo heti kääntymisensä jälkeen hänellä oli päätös selvillä, hän tahtoi antautua käännyttämään muhammedilaisia, osaksi kirjoituksilla, osaksi perustamalla kieli- ja lähetyskouluja lähetyssaarnaajien kehittämiseksi, osaksi antautumalla itse lähetyssaarnaajaksi.

Hänen päätöksensä herätti tavatonta huomiota. Kuinka saattoikaan kukaan viisas ihminen saada päähänsä sellaisia ajatuksia! Mutta Raymundus Lullus sanoi: »Uskon, että pyhän maan valloitus ei voi tapahtua muulla tavalla kuin siten kuin Sinä ja Sinun apostolisi tekivät, rakkaudella, rukouksella, kyynelillä ja oman elämänsä uhraamisella». Lulluksessa yhtyy omituisella tavalla harras innostus, viisas laskelmallisuus ja kärsivällisyys. Hän eli 9 vuotta aivan erillään valmistuakseen kutsumukseensa. Tänä aikana hän opiskeli perusteellisesti arabiankieltä ja filosofiaa ja oli sitten valmis alkamaan työnsä. Hän purjehti Tunisiin, etsi käsiinsä papit ja selitti, että hän oli tullut kokeilemaan, mikä uskonto oli paras — sen hän tahtoi omaksua. Sitten alkoi keskustelu, mutta Lullus puhui sellaisella voimalla, että he kauhistuivat ja heittivät hänet vankilaan — ja tuomitsivat kuolemaan. Erään oppineen muhammedilaisen rukouksista hän pelastui karkoituksella. Se oli ensimäinen monista samanlaisista tapauksista, sillä Lullus oli peloton ja väsymätön.

Jo aikaisemmin hän oli perustanut koulun erääseen luostariin Mallorcalla. Väsymättä hän kävi paavien ja etevien miesten puheilla saadakseen varoja useampiin kouluihin, joissa lähetyssaarnaajia piti valmistua. Kaikki oli turhaa. Kukaan ei osoittanut myötämielisyyttä hänen suunnitelmiaan kohtaan. Vähitellen hän kuitenkin pääsi niin pitkälle, että arabian- ja hebreankielen oppituoleja perustettiin paavillisiin kaupunkeihin ja huomattavimpiin yliopistoihin. Lullusta voi täydellä syyllä pitää orientalisen tieteen perustajana. Hän teki useita matkoja itämaille. Se mikä erikoisesti liikutti häntä oli huomio, että monet kristityt kääntyivät islamiin — useimmiten saadakseen rikkauksia tai voidakseen ottaa itselleen useampia vaimoja. »Jos saraseenista tulee kristitty tulee ainakin kymmenestä kristitystä saraseeni», valittaa hän. — Matkoillaan Syyriassa ja Armeniassa hän koetti herättää kristittyjä ja saattaa heidät takaisin kirkkoon.

Hänen lempisuunnitelmansa oli saada muhammedilaiset vakuutetuiksi kristinuskon totuudesta ja etevämmyydestä. Jos he vain sen huomaisivat, täytyisi heidän heti kääntyä, arveli hän. Pääosan ajastaan ja voimistaan hän senvuoksi käytti oppineiden apologetisten teoksien kirjoittamiseen. Näissä hän ei kuitenkaan voinut vapautua aikansa sko-

lastisista metodeista, eikä myöskään pidättyä herjaamasta Muhammedia. Hän koetti kuitenkin aina olla positivinen.

Lulluksesta itsestään tuli kuitenkin paljon suuremmassa määrin kuin hänen kirjoituksistaan kristinuskon apologia. Kirjoitukset ovat kauan sitten unohdetut, mutta hänen elämänsä vaikuttaa yhä valtavasti ja rohkaisevasti. Hän sanoo itse: »Minulla oli vaimo ja lapsia, minä olin hyvin rikas. Minä elin maailmallista elämää. Minä luovuin mielelläni kaikista näistä edistääkseni yleistä hyvää ja levittääkseni vieraissa maissa kristinuskoa. Opettelin arabiankieltä. Useat kerrat olen matkustanut saarnaamaan evankeliumia saraseeneille. Uskoni tähden minut on heitetty vankilaan ja piesty. Olen työskennellyt 45 vuotta osoittaakseni kirkon paimenille ja Euroopan ruhtinaille kristinuskon suuret edut. Nyt olen vanha ja köyhä, mutta yhä edelleen työskentelen saman asian hyväksi. Ja jos Jumala sallii, tahdon jatkaa kuolemaani saakka.»

Niin hän tekikin. 73 vuoden ikäisenä hän matkusti Algeriaan ja saarnasi pelkäämättä kristinuskoa. Hän tarjoutui todistamaan kenelle tahansa, että kristinusko on ainoa totinen uskonto ja muhammedilaisuus väärä. Tämä luonnollisesti ärsytti kansaa ja oltiin vähällä kivittää hänet. Eräs oppineista pelasti hänet kuitenkin ja antoi heittää hänet vankilaan. Siellä tahdottiin koettaa käännyttää hänet ja lähetettiin senvuoksi hänen luokseen oppinein mies. Hänen kanssaan Lullus väitteli ja kirjoitti sitten muistiin heidän keskustelunsa. — Vähän myöhemmin hän julkaisi tämän keskustelun apologetisena kirjoituksena. Kuitenkin hänet karkoitettiin, mutta muutamia vuosia myöhemmin hän palasi ja haki ympärilleen pienen joukon asiaan innostuneita. Hän pysytteli kätkössä 10 kuukautta, mutta esiintyi sitten taas julkisesti ja uhkasi heitä Jumalan rangaistuksella elleivät kääntyisi. Sellaista ei saanut sanoa rankaisematta. Raivostunut kansanjoukko kivitti tuon 80-vuotisen vanhuksen. Tämä tapahtui 1315.

Lullus sai taistella yksin. Kaikki hänen aatteensa saivat osakseen ymmärtämättömyyttä, hänen palava intonsa välinpitämättömyyttä. »En löydä juuri ketään, o Herra, joka rakkaudesta sinuun olisi valmis kärsimään marttyyrikuoleman, kuten sinä teit meidän edestämme. Kuinka mielelläni tahtoisin, että julkaistaisiin sellainen käsky, että sinun palvelijoittesi on opittava eri kieliä, jotta he sitten voisivat lähteä ulos maailmaan ja uhrata henkensä rakkaudesta sinuun.» — Sellaisia rukoushuutoja lähetti tuo yksinäinen.

Hän ei saanut nähdä sitä päivää, jota hän niin innokkaasti odotti, jolloin Kristuksen palvelijat olisivat lähteneet vieraisiin maihin todistamaan hänestä. Siihen kului vuosisatoja. Seuraavan suuren nimen muhammedilaislähetyksen historiassa tapaamme vasta 500 vuotta myöhemmin. Niin kaukana oli lähetysajatus yleisestä tietoisuudesta, että niitä

jotka lausuivat epäilyksiä ristiretkiä vastaan, pilkattiin ja ivailtiin. Niinpä lausui esim. eräs dominikaniveljeskunnan etevä kenraali: »Ensimäisellä kristillisellä seurakunnalla ei ollut mitään mahtia ja sen täytyi kehittyä hiljaisuudessa; toisin on nyt, jolloin kristityt ovat tulleet mahtaviksi eivätkä kanna miekkaa ilman syytä. Ennen on kirkolla ollut puolustuksenaan ihmeen lahja, nyt kun ihmeitä ei ole, täytyy käyttää aseita.»

Uudemman ajan ensi vaiheessa taisteltiin valtavia taisteluja turkkilaisia vastaan, jotka Unkarin yli uhkasivat koko Keski-Euroopaa. Senvuoksi oli syytä ottaa käsiteltäväksi muhammedilainen problemi. Monet Lutherin lausunnot viittaavat siihen, että tämä kysymys herätti hänessä mielenkiintoa. Hän kutsuu turkkilaista vitsausta »meidän pahojen tekojemme kuritukseksi», ja hän torjuu jyrkästi ristiretkimetodin. Varsinaisia lähetysajatuksia emme kuitenkaan tapaa Lutherilla — mikä on jo meille tunnettu (sivu 26—28). Merkkejä lähetysharrastuksesta ja yksinäisiä lähetysyrityksiä oli kuitenkin jo vanhemmassa protestantisessa kirkossa.

Katolinenkaan kirkko ei tehnyt sanottavampia yrityksiä voittaakseen muhammedilaisia. Heidän uskontonsa pyhimyspalvontoineen vaikuttaa vieläkin vastenmielisemmin muhammedilaisiin kuin protestantinen uskonto. Jesuiittain suuri lähetyssaarnaaja Francisco Xavier käsitti muhammedilaiskysymyksen tärkeyden. Hän tutki todellakin vakavasti islamia, kirjoitti suuren apologian ja keskusteli usein mollien (heidän kirjanoppineidensa) kanssa Indiassa.

2. Uudempi aika.

Kun lähetysajatus 1800-luvun alulla todellakin pääsi voitolle, eivät ajatukset suuntautuneet ensi sijassa muhammedilaisiin. Mikä vielä tänäkään päivänä muhammedilaislähetys ole saavuttanut sitä mielenkiintoa, joka on tullut puhtaan pakanalähetyksen osaksi. Siitä huolimatta tapaamme jo paljon aikaisemmin nimen, joka niinkuin Raymundus Lullus ei koskaan voi hävitä kristinuskon ja islamin välisestä historiasta. Se on *Henry Martyn*, nuori, sankarillinen lähetyssaarnaaja, joka jo vuonna 1812 31 vuoden ikäisenä antoi henkensä Mestarinsa palveluksessa. Hän sai toivomuksensa »Antakaa minun palaa Jumalalle» täytetyksi. Hänen suuri työnsä oli Uusi testamentti urdu- ja persian kielellä. Täten hän astui tielle, joka on näyttänyt olevan paras, kun on ollut kysymyksessä muhammedilaisten voittaminen: tarjota heille evankeliumi — eikä taistella heitä vastaan.

Henry Martynin elämä vaikutti innoittavasti ja rohkaisevasti. Ja nyt oli aika toinen. Hänen ei tarvinnut odottaa satoja vuosia seuraajaa

GOTTLIEB PFANDER

kuten Lulluksen täytyi. Mutta vain harvat lähetyssaarnaajat ryhtyivät tähän vaikeaan työhön. Aina islamin ensi esiintymisestä lähtien oli silloin tällöin vaihdettu riitakirjoituksia ja tehty monta yritystä islamin voittamiseksi. Voi tuskin sanoa, että mikään kaikista näistä yrityksistä olisi onnistunut ja kaikki ovat jo kauan sitten unohdetut.

Mutta jo vuonna 1820-luvulla esiintyi mies, joka oli kuin luotu tähän vaikeaan tehtävään, mies joka kulki Lulluksen ja Henry Martynin jälkiä. Hänen työosuutensa muhammedilaisten hyväksi on arvaamattoman suuri. Tämä mies oli Baselin lähetyksen palveluksessa oleva saksalais-sveitsiläinen, tri *Gottlieb Pfander*. Hänen suuri teoksensa *Totuuden aalto* on ilmestynyt lukemattomina painoksina englannin, turkin, persian, arabian ja urdukielellä. Se on yhä vieläkin parhaimpia kirjoituksia, mitä kristinuskolla on käytettävänään taistelussa islamia vastaan; tämän kirjan tekemä vaikutus on ollut valtava varsinkin Indian sivistyneisiin muhammedilaisiin. Muhammedilaisten keskuudessa työskennellessä ei voi mikään olla välttämättömämpi kuin sellaiset apologetiset kirjoitukset, jotka voivat selvittää molempia uskontoja. Pfander tekee lopun keskiaikaisesta metodista, jolla oli tapana herjata Muhammedia ja koraania; hänen kirjansa on sellainen, että se ei voi loukata ketään. Missä se saa vaikuttaa, häviävät ennakkoluulot ja väärät syytökset ja se on saattanut monta lahjakasta muhammedilaista kristinuskoon. Se on myöskin herättänyt joukottain vakavia vastakirjoituksia.

Pfander omisti koko elämänsä innokkaaseen lähetystyöhön Persian, Pohjois-Indian ja Konstantinopolin muhammedilaisten keskuudessa. Hänen harvinainen kielitaitonsa ja muhammedilaisen ajatustavan perinpohjainen tuntemisensa sekä hänen kiehtova esiintymisensä teki syvän vaikutuksen muhammedilaisiin; hän oli mestari julkisessa väittelyssä.

1820-luvulta lähtien alkoi lähetysseura toisensa jälkeen yrittää saada työtä käyntiin muhammedilaismaailmassa. Saattaa sanoa että vuosina 1825—65 perustettiin muhammedilaislähetys. Baselinlähetys pani alulle laajan työn Kaukasian maissa, minkä Venäjän hallitus myöhemmin Armenian kirkon juonittelujen vuoksi kielsi. American Board ryhtyi työhön Persiassa — pääasiassa kuitenkin nestorialaisten keskuudessa, myö-

hemmin alkoi Englannin kirkkolähetys elinvoimaisen työn Persian muhammedilaisten keskuudessa. Indian muhammedilaisten keskuudessa alkoi S. P. G. (Society for the Propagation of the Gospel) työskennellä Delhissä, johon myöhemmin myöskin Cambridgen lähetys liittyi, niin että se nyt on suurimpia lähetysyrityksiä muhammedilaisten keskuudessa. Hollantilaiset ja saksalaiset ryhtyivät työhön Itä-Indian saarilla; Vähässä-Aasiassa, Armeniassa, Syyriassa ja Palestiinassa alkoi työskennellä useita eri seuroja — useimmat amerikalaisia, Länsi- ja Itä-Afrikassa jatkoi C.M.S. menestyksellä toimintaansa. Alussa täytyi useammissa näissä maissa menetellä äärimäisen varovaisesti — julkinen lähetystyö ei ollut mahdollinen, ja vielä tänäkin päivänä se on kielletty muutamissa maissa.

Uranuurtajana Arabiassa, islamin pyhässä maassa, oli skottilainen *Ian Keith-Falconer*, nuori, kuuluisa arabiankielen professori Cambridgen yliopistosta. Hän keskeytti äkkiä loistavan uransa antautuakseen arabialaisten lähetyssaarnaajaksi. Kauan hän ei kuitenkaan saanut sielä työskennellä ennenkuin kuolema korjasi hänet, mutta hänen innostava esimerkkinsä kiinnitti monen katseet Arabiaan. Vielä on mainittava yksi uranuurtaja, piispa *French*. Horjumattomalla tarmolla ja innolla hän vaikutti Pohjois-Indiassa, missä hän oli jonkun aikaa piispana ja teki matkoja kaikkiin muhammedilaisiin maihin. Hänen elämänsä päättyi Markatissa vuonna 1891 keskellä toimeliasta työtä hänen tunkeutuessaan Arabian sisäosiin. Sairaalloisuudesta huolimatta hän ei koskaan malttanut levätä, sillä hänen sydämensä oli aivan liian palava ja hänen päänsä aivan liian täynnä valloitussuunnitelmia. — Hyvin toistensa kaltaisia ovat nämä uranuurtajat muhammedilaismaailmassa: suuria kielineroja, taitavia polemikkoja, pelottomia ja valveutuneita, aina yksinään, aina matkoilla tunkeutuakseen yhä kauemmas suljettuihin maihin. Ja kaikki he ovat kuolleet yksinään kaukana jossain muhammedilaisessa kaupungissa.

Lähetystyö muhammedilaisten keskuudessa on ollut ankaraa ja vaarallista — ja on sitä jossain määrin vieläkin. Ei kuitenkaan niin toivotonta kuin monet sanovat.

Mutta tämä työ vaatii omat erikoiset metodinsa ja suuren määrän kärsivällisyyttä. Se on paljon hidastunut sen kautta, että sitä on harjoitettu muun työn ohella ilman erikoisesti siihen tehtävään kehittyneitä muhammedilaislähetyssaarnaajia. Senvuoksi että se on ollut vaikeampaa ja epäkiitollisempaa kuin tavallinen lähetystyö, on se mielellään sysätty syrjään. Muhammedilaiselle problemille on usein annettu toisarvoinen paikka konferensseissa, sitä on usein kohdeltu äitipuolen tavalla. Vasta aivan viime aikoina on täysin käsitetty muhammedilaislähetyksen tärkeys; on huomattu välttämättömäksi saada tähän työhön erikoisia tehtäväänsä valmistautuneita lähetyssaarnaajia, tehdä strategisia suunnitelmia ja päästä sellaiseen yhteistyöhön, että kristinusko muodostaisi

voimakkaan ja yksimielisen rintaman islamia vastaan. Vuonna 1906 pidettiin ensimäinen muhammedilaislähetyskonferenssi Kairossa — myöhemmin Lucknowissa 1911 —, ja sillä oli käänteentekevä merkitys muhammedilaislähetyksen historiassa. Lähetys on sen jälkeen työskennellyt hyvin suunnitelmanmukaisesti. Vuodesta 1911 lähtien julkaistaan aikakauskirjaa: »The Moslem World», joka monipuolisesti ja perusteellisesti käsittelee kaikkia tähän kuuluvia kysymyksiä.

Niiden suuntaviivojen tarkoituksena, joita ennen kaikkea koetetaan seurata, on: 1) vahvistaa ja elvyttää vanhoja kristillisiä kirkkoja muhammedilaisessa maailmassa, 2) ennättää ennen islamia pakanain keskuuteen, voittaa heidät ja siten perustaa kristillisiä kirkkoja, jotka voivat olla sulkulaitteina eteenpäin ryntäävää islamia vastaan, 3) tehdä hyökkäyksiä muhammedilaisuuden päälinnoituksia vastaan. Ylipäänsä koetetaan miehittää uhatut paikat ja hyökätä päävarustuksia vastaan.

Olosuhteethan ovat viime aikoina tehneet työn mahdollisemmaksi ja helpommaksi. Se seikka, että niin monta muhammedilaista kuuluu kristittyjen hallitusten alle, antaa tilaisuuden saarnata ilman julkista vainoa muhammedilaisten taholta ja oikeuden näille kääntyä kristinuskoon. Vaikka siirtomaahallitukset eivät olekaan juuri edistäneet lähetystä, niin ne ovat kuitenkin olleet huomattavasti parempia kuin muhammedilaishallitukset, jotka eivät luonnollisestikaan salli julkisesti harjoitettavan kristillistä lähetystä. Kristillisille periaatteille rakennettu, järjestynyt oikeuslaitos, sivistystyö ja hyvät liikennevälineet y. m. helpoittavat lähetystyötä ja yleinen korkeamman kulttuurin kaipuu tekee kaikki muhammedilaiset maat, kaikkein vihamielisimmätkin, jossain määrin suvaitsevaisiksi. Turkin vallan luhistuminen sodan jälkeen tulee luonnollisesti helpoittamaan lähetystyötä Etu-Aasiassa. Nykyään ei ole enää monta suljettua maata. Kai vain Afganistan ja määrätyt osat Arabiaa ja Sudania. Mutta kääntyminen kristinuskoon on yhä kielletty muhammedilaisissa maissa ja hengenvaarallistakin joissakin muhammedilaisissa siirtomaissa. Lähetyksen täytyy työskennellä aina hyvin varovaisesti, sillä vaikka hallitukset sallivatkin sitä harjoittaa, tekee kansan viha ja fanatismi sen hyvin vaikeaksi ja vaaralliseksi. Eräs lähetyssaarnaaja, joka on kauan työskennellyt Tripoliksessa sanoo: »Kristittyjen työ näiden ihmisten keskuudessa on todella vaikeaa. 15 vuoden työn jälkeen voin väittää, että ainoa keino voittaa heidät on personallinen vaikutus.» Epäsuora lähetystyö — rakkaudentoiminta, kestävä uhrautuminen, hyvyys ja avuliaisuus — on usein melkein ainoa keino lähestyä kansaa ja — voittaa heidät. Kuinka paljon ennakkoluuloja ja epäilyjä onkaan voitettava, kuinka paljon vihaa onkaan sammutettava. Sellainen työ ei voi edistyä nopeasti.

Lääkärilähetys on osoittanut olevansa paras lähetyskeino. Sillä on

suuri merkitys kaikessa lähetystyössä, mutta ei missään niin suuri kuin muhammedilaisissa maissa. Siellä se avaa kirjaimellisesti ovet ja on pitkiä aikoja eteenpäin oleva *ainoa* lähetyskeino. Kaikkialla on puute lääkäreistä ja heidän kysyntänsä suuri. Kukaan ei ole paremmin onnistunut murtamaan ennakkoluuloja, saavuttamaan luottamusta ja ilmaisemaan, mitä kristillinen rakkaus on. Aivan erikoisen suuri tehtävä on naislääkäreillä islamin monien miljoonien naisten keskuudessa, jotka elävät haaremeihin suljettuina enimmäkseen epäterveellisissä olosuhteissa. Rakkauden toiminta ja kaikenlaiset armeliaisuuslaitokset ovat mahtavin kristillinen saarna, sillä sellainen on aivan tuntematonta islamin maailmassa.

Kasvatuksella ja *opetuksella* on lääkärilähetyksen jälkeen tärkein sija. Niinkuin on jo mainittu, on koko muhammedilaisessa maailmassa huomattavissa voimakas tiedonkaipuu, yksinpä naistenkin keskuudessa halutaan opetusta. Toistaiseksi on tehty vielä hyvin vähän opetuksen hyväksi muhammedilaisissa maissa ja tietämättömyys on hirvittävä. Sivistyksen jano on niin voimakas, että muhammedilaiset lähettävät lapsensa lähetyskouluun; ja lähetyskoulu on aina tervetullut kun se vain ei harjoita kovin silmiinpistävästi propagandaa. Siellä tarvitaan kaikenlaisia kouluja, yksinkertaisia alkeiskouluja, korkeampia kouluja, tyttökouluja, opetusta suljetuissa naisosastoissa. Sadat kristilliset opettajat ja opettajattaret voisivat saada siellä kiitollista työtä. Ne korkeammat opetuslaitokset, joita amerikalaiset seurat ovat perustaneet: Robert College Konstantinopolissa, Syrian Protestant College Beirutissa sekä Assiut College Egyptissä ovat hyvin kuuluisia ja niillä on tavaton merkitys. Niistä on tullut mallikouluja. Aivan erikoinen merkitys pannaan hyviin tyttöoppilaitoksiin. Ellei äitejä kohoteta ja kehitetä, ei kansa koskaan voi edistyä.

Hyvin läheisessä yhteydessä koulutoiminnan kanssa on *kirjallinen työ*. Se merkitsee nykyajan muhammedilaismaailmassa hyvin paljon. Ensin luonnollisesti *raamattu* — raamattu kansojen omilla kielillä. Hyvien raamatunkäännösten levittäminen on aina ollut ensimäinen ja tärkein työ. Nykyään on raamattu hyvänä käännöksenä kaikilla tärkeimmillä kielillä, joita muhammedilaiset puhuvat: arabian, persian, bengalin, turkin, urdu- y. m. kielillä. Raamattu on parhaiten painettu ja halvin kirja, jota myydään itämailla. Kaikessa lähetystyössä on raamatulla tärkeä tehtävä, mutta muhammedilaismaailmassa verrattomasti tärkein. Juuri sen vuoksi, että muhammedilaisilla itsellään on pyhä kirja, joka vielä lisäksi puhuu raamatusta ja tekee useat patriarkat ja profeetat omikseen, ei raamattu ole heille mikään vieras kirja. He päinvastoin haluavat nähdä, mitä raamattu sanoo ja verrata koraania ja raamattua keskenään. Ja vastoin heidän omaa tahtoaan ja otaksumistaan sattuu usein,

että raamattu voittaa. — Tässä kohden on kristinusko islamiin nähden edullisemmassa asemassa, raamattu kun on olemassa eri kansojen kielillä. Hyvin harvoin on olemassa mitään käännöksiä koraanista, senhän täytyy olla kirjoitettu pyhällä kielellä — arabiaksi. Siksi eivät muhammedilaiset, jotka eivät osaa arabiaa, voi myöskään ymmärtää koraania. He kunnioittavat sitä fetishinä, mutta tuntevat hyvin vähän sen sisältöä ja heidän opettajansakaan eivät usein tunne pyhää kirjaansa. Raamattu kansan kielellä miellyttää muhammedilaisia. Sen yksinkertaisuus ja suuruus valtaa heidät. Lukemattomat kertomukset monista muhammedilaisista maista osoittavat, että raamattu on paras lähetyssaarnaaja. Monet ovat kääntyneet vain raamattua lukemalla. Raamatun sitaatit voittavat vastustuksen ja ennakkoluulot paremmin kuin pitkät keskustelut. Innokkaat kristinuskon viholliset, jotka ovat ostaneet raamatun voidakseen sitten paremmin vastustaa vihattua uskontoa, ovat usein siihen mieltyneet ja heidän todistuskappaleensa ovat rauenneet tyhjiin. Sillä tavoin on voitettu parhaimmat ja uskollisimmat. Raamattua myydään joka vuosi yhä useampia kappaleita ja yhä harvemmin tapaa sitä katkeraa vihaa, joka oli ennen niin tavallista. Suurempi lukutaito, lähempi tutustuminen kristinuskoon tekee ihmiset halukkaammiksi näkemään, mitä raamattu sisältää. Zwemer pitää raamattujen kysyntää Persiassa Arabiassa, Egyptissä ja Turkissa ilmiömäisenä. Se leviää suurkaupunkien varastoista yli koko maan yksinkertaisten mutta innokkaiden ja rohkeain miesten kautta, jotka vaeltavat päivän toisensa jälkeen kylästä kylään koskaan pelkäämättä ivaa ja vihamielisyyttä.

Paitsi raamattua leviää paljon muutakin kristillistä kirjallisuutta. Erittäin tärkeitä ovat hyvät kristinuskon puolustuskirjoitukset, joissa kumotaan muhammedilaisten syytöksiä. Egyptissä ja Indiassa on kirjallisuudella suurin merkitys. Kaikeksi onneksi on lähetyksellä suuria hyvinhoidettuja kirjapainoja ja kustannusliikkeitä, kuten Beirutin kustannusliike, suurin koko Itämailla, Niilinlähetyksen kustannusliike Kairossa y. m. Beirutin kustannusliikkeestä on lähetetty yli 1 milj. arabialaista kirjaa. Hyvää kirjallisuutta on jo useimmilla kielillä, joita muhammedilaiset puhuvat. Lähetykselle on suureksi helpoitukseksi työssään se, että suurin osa sivistyneistä muhammedilaisista lukee *arabiaa*. Kielikysymys ei senvuoksi ole niin mutkallinen kuin esim. neekerikansojen keskuudessa.

Suoranaisella saarnaamisella ei ole kovin suurta merkitystä, usein se on kiellettykin ja joka tapauksessa vaarallista, kun se helposti herättää fanatismia. Sitävastoin on *keskustelulla* sitä tärkeämpi sija. Muhammedilaiset pitävät paljon uskonnollisista keskusteluista ja sellaiset ovat välttämättömiä, vaikkakin niistä harvoin näyttää olevan mitään tuloksia. Muutamat parhaimmista on kuitenkin voitettu tällaisissa tilaisuuksissa

— kenties ei niin paljon sillä, mitä on sanottu kuin sillä, kuinka se on sanottu. Ritarillinen esiintyminen, rauhallisuus ja ystävällisyys tekee syvän vaikutuksen. Kaikki kokeneet lähetyssaarnaajat ovat tuominneet entisen hyökkäävän menettelytavan. Ei ole ensi sijassa revittävä alas vaan koetettava rakentaa. On paljon tärkeämpää esittää kristinuskon voimaa ja rikkautta kuin islamin puutteita.

SAMUEL ZWEMER

Muhammedilaista kiusaa moni seikka hänen uskonnossaan ja sitä enemmän mitä korkeamman sivistyksen hän on saanut. Hän kärsii varsinkin alhaisesta moralista, rukousten mekanisuudesta ja mollain mahdista. Kristinuskon eetillinen ylevyys sekä vetää puoleensa että karkoittaa luotaan — hän ihailee sitä, mutta ei jaksa seurata. — Enimmän merkitsevät kuitenkin kristilliset personallisuudet, kristittyjen epäitsekäs elämä, kenties aivan erikoisesti kristillinen nainen ja kristillinen perhe-elämä. »Mitään sellaista me emme tunne», sanovat he. Muuttunut elämä on voimakkain saarna. Eräs kääntynyt muhammedilainen sanoi: »Jeesus on muuttanut minun sydämeni niin, että minä nyt vihaan syntiä — Muhamed ei voi muuttaa sydäntä.» Jos kristityillä olisi enemmän pyhää henkeä, olisivat he vastustamattomia.

Kristinuskon saavuttama menestys ei käy ilmi etupäässä lähetyssaarnaajain raporteista — niiden täytyy olla kirjoitettuja varovaisessa äänilajissa — vaan kenties enimmän siitä levottomuudesta, joka vallitsee muhammedilaisessa maailmassa kristinuskon edistysaskelten vuoksi. Tri Zwemer siteeraa eräästä suuresta Kalkutassa ilmestyvästä sanomalehdestä: »Missä on se henki, joka oli meidän esi-isillämme kun he niin voimakkaasti vastustivat ristiretkiä? Silloin olivat muhammedilaiset yksimielisiä ja taistelivat suurella uhrautuvaisuudella islamin kunnian puolesta tallaten kristityt jalkoihinsa. Mutta nyt koettavat kristityt nostaa päätänsä. He sysäävät syrjään oppi-eroavaisuutensa hävittääkseen meidän uskontomme. He eivät enää tule vastaamme paljastetuin miekoin vuodattaakseen verivirtoja vaan rauhallisin asein, jotka ovat tuhat kertaa kuolettavampia — — — islamille koittaa varmaan vaikeat ajat, kun

kristityt suunnittelevat sellaista kamppailua. Ettekö itse tahdo rynnätä esiin. Jos te vain annatte yhden rupian kun kristityt antavat tuhat, niin islamin voitto on varma ja Aasiaan ei jää jälelle ainoatakaan kristittyä.»

Terävällä katseellaan on tämä kirjailija huomannut, että yhdistynyt, määrätietoinen, uhraava kristillisyys on islamin suurin vaara. Toistaiseksi on kuitenkin tehty vain pieni alku tähän välttämättömään yhteistyöhön. Mutta suunnitelma yhteistä voimakasta hyökkäystä varten on tehty ja useimmat »strategisesti tärkeät» paikat ovat miehitetyt vaikkakaan ei läheskään siihen määrin kuin tarvittaisiin. Kairo, »islamin pää», Konstantinopoli, »islamin miekka», Damaskus, Beirut, Jerusalem, Bagdad, Ispahan, Lahore, Delhi, Kalkutta, Sansibar y. m. muhammedilaiset keskukset ovat voimakkaan kristillisen lähetyksen pääpaikkoja. Tärkeimmistä paikoista ovat enää vain Mekka, »islamin sydän» ja Timbuktu miehittämättä — ne ovat aivan liian fanatisia.

Kristinuskoon kääntyneitä muhammedilaisia ei ole niinkään vähän. Todistukset maailman eri osista kertovat siitä. Mutta tärkeämpi kuin määrä on laji. Millaisia sankareita onkaan kääntyneiden riveissä, sillä kukaan ei voi odottaa kovempaa vainoa kuin kääntynyt muhammedilainen. Laajalti tunnettu on oppinut sufisti Imad-ud-din.

Imad-ud-din kuului ylhäiseen perheeseen, joka oli ollut useiden sukupolvien aikana Punjabin johtavia muhammedilaisia. Hän oli hienosti sivistynyt mies, joka useita vuosia oli opiskellut Agran yliopistossa. Kun virallinen islam ei häntä tyydyttänyt, tuli hänestä sufisti mitä ankarinta lajia. Hän söi vähän, valvoi yöt ja päivät, asetti itselleen mitä ankarimpia katumisharjoituksia, tutki innokkaasti koraania, kävi kuuluisien oppineiden luona ja istui pitkät ajat pyhien miesten haudoilla. On mielenkiintoista lukea hänen omaa kertomustaan hänen innostaan palvella Jumalaa. Hän ei rukoillut vain viittä vahvistettua kertaa vaan myös öisin ja varhain päivän koittaessa; alinomaa hän toisti tunnustuksen. Hänen maineensa kasvoi niin suureksi, että hänet valittiin tri Pfanderin vastustajaksi eräässä suuressa väittelytilaisuudessa Agrassa. Tämän jälkeen hän tuli yhä levottomammaksi ja tyytymättömämmäksi. Hän haki neuvoa matkustajilta, fakiireilta ja oppineilta, etsi yksinäisyyttä, tuli sitten itse fakiiriksi ja vaelsi kylästä kylään, kaupungista kaupunkiin. Ei ollut mitään säädettyjä rukouksia ja hurskauden harjoituksia, joita hän ei noudattanut toivoen siten pääsevänsä lähemmäksi Jumalaa. Hän kirjoitti Jumalan nimen 125,000 kertaa muutamissa päivissä; toisen puo-

IMAD-UD-DIN

len yöstä hän nukkui ja toisen puolen hän istui ja kirjoitti Jumalan nimeä. »Minulla ei ollut mitään voimaa ruumiissani, kasvoni olivat sisäänvajonneet, kalpeat, saatoin tuskin pysyä pystyssä tuulessa», sanoo hän. Kansa piti häntä hyvin pyhänä. Hän saarnasi heille, ja moni luuli hänen olevan Jumalan pyhiä miehiä ja koetti kilpaa saada koskettaa häntä.

Mutta koko tänä aikana lisääntyi hänen sydämensä levottomuus; hän alkoi tuntea vähitellen vastenmielisyyttä Muhammedin lakia kohtaan ja lopulta sekä koraani että kaikki uskonnolliset harjoitukset tulivat hänelle inhoittaviksi, ja kaikki mitä hän näki islamin pyhissä miehissä: vanhimmissa, mollissa ja fakiireissa oli hänestä kammoittavaa — heidän huono moraalinsa heidän tekopyhyytensä, teeskentelynsä ja ylpeytensä. Hän tuli siihen vakaumukseen, ettei ollut mitään totista uskontoa maailmassa.

Sentähden hän hylkäsi fakiirielämänsä ja tuli opettajaksi erääseen valtion kouluun. Samoihin aikoihin eräs hänen läheisimmistä ystävistään kääntyi kristinuskoon. Imad-ud-din hankki itselleen kristillisiä kirjoja ainoastaan voittaakseen ystävänsä takaisin. Evankeliumin syvyys ja totuus valtasi hänet kuitenkin melkein heti ja hän jatkoi tutkimuksiaan kokonaisen vuoden. Hän keskusteli sekä kristittyjen että muhammedilaisten kanssa ja lopulta hän päätti kääntyä kristinuskoon. Se askel vei häneltä hänen arvonsa ja kaikki vanhat ystävät, mutta tästä hetkestä alkaen hänellä oli rauha sielussaan. Hän ei lakannut rukoilemasta omaistensa puolesta ja kahden vuoden kuluttua kasteensa jälkeen hänellä oli ilo nähdä kolmen lähimmän omaisensa kääntyvän kristinuskoon.

Vuonna 1872, neljä vuotta kasteensa jälkeen, hänet vihittiin papiksi. Tästä ajasta alkaen hän käytti kaiken aikansa voittaakseen kansansa kristinuskolle kirjailijatoiminnallaan. »Haluan käyttää lopun elämästäni osoittaakseni heille, kuinka voittamaton pyhä evankeliumi on, sen salaisuudet ja kätketyt aarteet, jotka Kristus on ilmoittanut uskollisille opetuslapsilleen.» Tämän hän teki voimalla ja taidolla, jossa tuskin kukaan on häntä voittanut. Hän kirjoitti kirjoituksen toisensa jälkeen. Mihin henkeen ne olivat kirjoitetut, ymmärtää hänen sanoistaan: »Rukoilkaamme niitten puolesta, jotka kiroavat meitä ja ojentakaamme kätemme ja vastaanottakaamme heidät samalla rakkaudella, millä Kristus on rakastanut meitä.» Parhaimmat voimansa hän kuitenkin käytti urdukielisen Uuden testamentin käännökseen selityksineen. Jotta jokainen itse voisi verrata ja päättää, käänsi hän myös koraanin urdukielelle — asiantuntijain mukaan pidetään tätä käännöstä mestariteoksena. Hänen työnsä herätti sellaista vihaa muhammedilaisten keskuudessa, että hänet uhattiin tappaa, mutta hän vastasi tyynesti, että hänen verensä kautta silloin syntyisi 20 muuta Imad-ud-dinia. Hänen osuuttaan kristinuskon asian hy-

väksi Indian muhammedilaisten keskuudessa ei voi koskaan mitata tai laskea. Kauan hänen kuolemansa (v. 1900) jälkeen ovat hänen kirjoituksensa tehneet jatkuvasti vaikutustaan ja avanneet useamman kuin yhden silmät. Hän on etevimpiä siinä suuressa miesjoukossa, jotka ovat kääntyneet Muhammedista Kristukseen ja ilolla antaneet elämänsä hänen palvelukseensa.

Melkein jokainen maa voi kertoa sankarihistorioita. Mikään lähetysyritys ei myöskään ole vuosittain voittamatta muhammedilaisia — »kovimmissa maissa» kuten Pohjois-Afrikassa ja Arabiassa tosin vain muutamia — Sumatralla ja Jaavalla ne lasketaan sata- ja tuhatluvuissa.

Eräs muhammedilainen professori Bokharassa, joka on kääntynyt kristinuskoon sanoo: »Minä olen vakuutettu siitä, että Jeesus Kristus on voittava Muhammedin. Ei ole epäilyäkään siitä, sillä Kristus on kuningas taivaassa ja maan päällä; hänen kuningaskuntansa täyttää taivaan ja on pian hallitseva maata.»

Onko vanha puoleksi hävinnyt kirjoitus Damaskuksen ikivanhassa kirkossa — joka nyt on moskea — saava jälleen loistaa täydessä loistossaan: »Sinun valtakuntasi, o Kristus, on kaikkia aikoja varten?»

Tilanne eri maissa.

1. Läheinen Itä ja Egypti.

Itäisillä Välimeren mailla, meidän sivistyksemme kehdolla, maailman kolmen monoteistisen uskonnon: juutalaisuuden, kristinuskon ja muhammedilaisuuden kotipaikalla, on pitkä ja vaihteleva historia takanansa. Ne ovat nähneet maailman valtojen syntyvän ja taas häviävän, ne ovat olleet kansojen johtajina ja oppimestareina, omistaneet mitä rikkaimman kulttuurin, olleet tiheään asuttuja, kukoistavia — ylhäisempiä kuin kaikki muut maat ja kadottaneet kaiken, vajonneet köyhyyteen, sortoon ja raakalaisuuteen. Kerran on siellä kukoistanut esikristillinen kulttuuri, kerran ovat nämä maat olleet nuoren kristillisyyden keskuksena.

Hävittävän tulvavirran tavoin on islam kulkenut eteenpäin tuhoten valtakuntia ja kirkkoja. Vuosisatoja se on pitänyt rautaista kättään niiden kansojen yllä, jotka se on kukistanut. Nyt kai sen politinen mahti on murtunut, mutta toistaiseksi on vielä epävarmaa, millaiseksi tulevaisuus muodostuu, vaikkakin sorretut kansat toivovat kyllä valoisampia aikoja.

A. Vanhat kristilliset kirkot.

Vanhojen kristillisten kirkkojen jäännökset ovat useita vuosisatoja pitäneet puoliaan islamin houkutuksia vastaan. Jo islamin nousaikana 600-luvulla ne olivat oppiriitojen vuoksi jakaantuneet useihin erillisiin kirkkoihin, joista nestorialainen Itä-Syyriassa ja Persiassa oli suurin. Tästä kirkosta, joka levisi Indiaan asti ja kerran ulottui yli koko Keski-Aasian ja Kiinan, on jälellä vain pieni jäännös ylisen Tigriin ja Persian rajan välisessä vuorimaassa, noin 110,000 henkeä, joista $^3/_4$ asuu turkkilaisella ja $^1/_4$ persialaisella alueella.*) Etu-Syyriassa ja Mesopotamiassa oli eräs monofysitinen kirkko, n. k. jakobitinen. Samanlaisia erikoiskirkkoja olivat armenialainen ja koptilainen Egyptissä ja siitä etelään abessinialainen. Sitäpaitsi oli olemassa kreikkalais-ortodoksinen kirkko Syyrian ja Palestiinan eri osissa.

Kaikista näistä kirkoista, jotka jo 600-luvulla joutuivat islamin vallan alle, on jäljellä vain pirstaleita. On ihme, että niitä on ensinkään olemassa. Ne seisoivat yksinään ja turvattomina keskellä mahtavaa muhammedilaista maailmaa. Kuinka paljon ne ovatkaan saaneet kärsiä vainoa, väkivaltaa ja vääryyttä, niitä on houkuteltu kääntymään ja ne ovat olleet aivan eristettyinä. Yleensä ovat kansalliset kirkot pysyneet paremmin pystyssä kuin kreikkalainen — jota Syyriassa kutsutaan melkitiseksi. Itseään suojellakseen ne ovat pitäneet kiinni hyvin sitkeästi omasta erikoislaatuisuudestaan ja ikivanhoista jumalanpalvelusmuodoistaan, peläten kaikkea uutta. Ollessaan erillään elävän ja kasvavan kristillisyyden yhteydestä ne ovat vähitellen kangistuneet.

Orientalisten kirkkojen jäsenmäärä pyöreissä luvuin on: 1) kreikkalais-ortodoksinen Turkissa 2 milj., 2) armenialaisia 3,700,000, siitä Turkissa 1,850,000, Venäjällä 1,750,000, Persiassa 100,000, 3) nestorialaisia 110,000, 4) jakobiteja 80,000, 5) koptilaisia 600,000, 6) abessinialaisia 3,500,000, 7) marroniteja (Roomaan liittyneitä syyrialaisia) 300,000, yhteensä 8 milj.

Näiden kirkkojen keskuudessa on roomalainen kirkko jo vanhastaan harjoittanut voimakasta propagandaa käyttäen kaikkia keinoja: viekkautta ja politiikkaa yhtä hyvin kuin runsaasti raha-avustuksia ja uskollista, uhrautuvaa rakkaudentoimintaa. Vuonna 1182 liittyikin marronitinen kirkko kokonaisuudessaan Roomaan. Aika ajoin se on voittanut uusia tuhansia ja laskee nyt tunnustajiensa lukumäärän olevan 8 à 900,000 henkeä. — Myöskin venäläinen kirkko on ollut innokkaassa toiminnassa idässä vedoten sukulaisuuteensa näiden vanhojen kirkkojen kanssa. Kai-

*) Sitäpaitsi n. 20,000 Indiassa.

ken tämän lähetystyön takana on politiikka. Valitettavasti on lähetys ja politiikka juuri idässä sekoitettu keskenään hirvittävällä tavalla. Onneksi on idän voimakkain lähetys, nimittäin amerikkalaisten seurojen harjoittama, kauimpana politisista sivutarkoituksista.

Saattaa tuntua omituiselta, että näiden vanhojen kirkkojen keskuudessa harjoitettavaa työtä kutsutaan lähetykseksi, mutta kuitenkin se on erittäin tärkeää lähetystyötä. Osittain suoranaisesti: jotta voitaisiin herättää todellista elävää kristillisyyttä kirkoissa, osittain epäsuorasti: jotta voitaisiin voittaa heidän kauttaan muhammedilaisuus.

1800-luvun alkupuoliskolla pantiin alkuun protestanttinen lähetys idässä, mutta kaikki yritykset muhammedilaisten voittamiseksi epäonnistuivat ja sensijaan käännyttiin kristittyjen puoleen: ei sitä varten, että olisi tahdottu muodostaa erikoiskirkkoja heidän keskuuteensa vaan tarkoituksena oli panna juurtumaan hapantaikina, joka kykenisi hapattamaan koko kirkkokunnan. C. M. S. oli ensimäinen, joka ryhtyi työhön Egyptissä ja Vähän-Aasian rannikolla, mutta suurimman työn on suorittanut suuri amerikalainen American Board (A. B.) ja Amerikan presbyterianinen seura. Vuodesta 1820 A. B. on työskennellyt idässä erikoisesti suunnaten työnsä koulutoimintaan, missä se on saavuttanut suuremmoisia tuloksia. Se on perustanut lukemattomia kouluja, hyvistä kansakouluista kimnaaseihin, korkeakouluihin ja seminaareihin asti. Vuonna 1916 tällä seuralla oli yksistään armenialaisten keskuudessa 335 kansakoulua, joissa oli 18,000 oppilasta, useita keskikouluja ja 8 korkeakoulua, joissa oli 8,000 ylioppilasta. Hyvin kuuluisa on Robert College Konstantinopolissa. Naissivistyksen hyväksi se on tehnyt tavattoman paljon. Mutta tällä työllä, jota etupäässä on tehty armenialaisten hyväksi, on ollut suuria vaikeuksia kestettävänään. Sen vainon johdosta, joka kirkon puolelta kohtasi »evankelisia», on täytynyt luopua siitä periaatteesta, ettei perustettaisi erikoiskirkkoja. Vanha kirkko ei tahtonut kuulla puhuttavankaan mistään uudistuksesta. Niin on syntynyt kongregationalistisia seurakuntia, joissa on nykyään yli 100,000 jäsentä yksistään Turkissa. Erittäin suuria vaikeuksia tuottaa se tavaton eroitus, mikä on olemassa demokratisesti hallitun, kokonaan ritualismista vapaan, amerikalaistuneen kirkon ja aristokratisten, traditioihin sidottujen, vanhojen kansallisten kirkkojen välillä, joissa seremoniat ovat pääasiana.

Amerikalaisten rinnalla työskentelevät monet muut kansat. Saksa on erikoisesti kunnostautunut diakonissalaitostensa ja niistä lähteneen rakkaudentoiminnan kautta. Palestiinalla on ollut suuri vetovoima ja siellä työskentelee monta eri seuraa. Erittäin suuri merkitys oli piispanistuimen perustamisella Jerusalemiin vuonna 1840, joka ensin oli englantilais-preussilainen, myöhemmin yksistään englantilainen. Toinen piispa *Samuel Gobat* (1846—70) suoritti hyvin suuriarvoisen työn. Kaikki

työskentelevät sekä kristittyjen että juutalaisten ja muhammedilaisten keskuudessa — sikäli kuin se käy päinsä. Myöskin Syyriassa, missä olot ovat sekaisimmat sekä politisesti että uskonnollisesti ja missä puolet väestöstä on kristittyjä, ovat useat protestanttiset seurat suurella vaivalla saavuttaneet jalansijaa. Sielläkin kulkevat amerikalaiset etunenässä. Ennen mainittu suuri korkeakoulu Protestant Syrian College Beirutissa on itämaiden huomattavin oppilaitos.

Koptilaisten keskuudessa Egyptissä ovat englantilaiset ja amerikalaiset sikäläisen kirkon johdon kovasta vastarinnasta huolimatta saavuttaneet suuria voittoja. Siellä on nyt noin 86 evankelista seurakuntaa, joissa on 46,000 jäsentä, 207 koulua ja yliopisto Kairossa.

Usein ovat muhammedilaisten vainot tai vihamielisyys kirkkojen taholta horjuttaneet tämän kovan työn perustuksia. Mikään kirkko ei ole kärsinyt kovemmin islamin alla kuin armenialainen, tämä ensimäinen kristillinen kansankirkko, johon 4:nnen vuosisadan alussa kuului 4 milj. jäsentä. Ensimäinen suurempi vaino uudemmalla ajalla puhkesi 1895, jolloin sydämetön sulttaani Abdul Hamid tahtoi tehdä lopun kiusallisesta Armenian kysymyksestä hävittämällä koko kansan sukupuuttoon. Jälhes 100,000 armenialaista murhattiin ja $^1/_3$ milj. karkoitettiin. Vielä kamalammin he saivat kärsiä maailmansodan aikana. Luonnollisesti näyttelivät tässä politiset olosuhteet huomattavaa osaa ja luultavasti ainakin osittain armenialaiset itse olivat syypäät turkkilaisten vihan puhkeamiseen, mutta joka tapauksessa on hirvittävää, että meidän omana aikanamme, melkeinpä omien silmiemme edessä, ovat muhammedilaiset saaneet tuhota tätä turvatonta ja oikeudetonta kristittyä kansaa. Noin 800,000 tapettiin, usein raalla tavalla kidutettua, tai kuoli nälkään. Heidät ajettiin armotta pois kodistaan. 20,000 henkeä käsittävästä kulkueesta pääsi ainoastaan 150 perille pahoinpitelystä ja nälästä sairaina. Lasketaan että $^5/_6$ miehistä on kuollut. Ne lähetyssaarnaajat, jotka ovat työskennelleet armenialaisten keskuudessa, ovat osoittaneet valtavaa uhrautuvaisuutta ja suurta sankariutta. Eräs yksinäinen naislähetyssaarnaaja asettui sinne, mistä nuo kulkueet menivät ohi, voidakseen ainakin lieventää heidän hätäänsä. Hänen käskettiin poistua, hänen henkeään uhattiin monta kertaa, mutta hän jäi kuitenkin fanatisten turkkilaisten keskuuteen keskelle pelkkää hävitystä ja alituisia väkivallantekoja. Siellä on tuhansittain kodittomia ja orpoja, jotka tarvitsevat hoitoa. Kaikki kirkot ovat poltetut ja kaikki papit tapetut. Monet ovat paenneet Kaukasiaan, jossa elävät suuressa ahdingossa turkkilaisten ja tatarilaisten aseistettujen laumojen keskellä. Kaikki odottavat apua ja suojaa.

Työ vanhojen kirkkojen keskuudessa vaatii suurta tahdikkuutta ja sillä on omat erikoiset vaikeutensa. Siellä on niin paljon ennakkoluuloja voitettavana, niin paljon epäluuloa, kateutta ja vihamielisyyttä murret-

tavana. Evankeliset lähetyssaarnaajat eivät tahdo hajoittaa perustamalla omia kirkkokuntia ellei kirkon johdon vihamielisyys heitä siihen pakoita, mikä kuitenkin on hyvin tavallista, he tahtovat vain herättää eloon todellisen kristillisyyden eri kirkkojen keskuudessa. Eräs johtavista lähetyssaarnaajista, tri Barton, on selvästi lausunut päämäärän: »Lähetyssaarnaajilla ei ole koskaan ollut mitään muuta tarkoitusta tai toivoa kuin että georgialaiset, kreikkalaiset tai syyrialaiset kirkot, joilla on niin ylevä historia takanaan, pysyisivät pystyssä. He toivovat saavansa nähdä nämä kirkot niin sisällisesti uudistuneina, että ne voisivat näyttää muhammedilaisille, joiden kanssa he elävät niin läheisessä kosketuksessa, kuinka kaunis ja houkutteleva Jeesuksen Kristuksen uskonto on ja siten voittaa heidät hänen seuraajikseen.»

B. Lähetys muhammedilaisten keskuudessa.

Ainoastaan vähäpätöinen osa muhammedilaisista, noin 23 milj. asuu varsinaisissa, alkuperäisissä muhammedilaismaissa: Turkissa, Syyriassa, Palestiinassa, Persiassa, Arabiassa ja Egyptissä. Kaikki ovat kuitenkin yksimielisiä siitä, että siellä on islamin keskus, sen päälinnoitus. Näissä maissa on myös islamin suuren vallan keskuspisteet: Mekka, Kairo ja Konstantinopoli. Sieltä käsin johdetaan muhammedilaisuutta, siellä se hallitsee murtumattomana ja fanatisena.

Ei ole ihme, jos ensimäiset kristilliset lähetysseurat, jotka aloittivat siellä muhammedilaislähetyksen, luopuivat yrityksistään ja sen sijaan käänsivät katseensa vanhoihin kristillisiin kirkkoihin. Kun Krimin sodan jälkeen yleinen uskonnonvapaus julistettiin v. 1856, uskalsi C. M. S. ja S. P. G. ryhtyä lähetystyöhön muhammedilaisten kesken Konstantinopolissa. Mutta kun muutamia turkkilaisia todella kääntyi kristinuskoon syntyi sellainen fanatismin myrsky, että hallitus kielsi jatkamasta työtä ja levittämästä kristillisiä kirjoja, vieläpä millään tavoin vastustamasta islamia. Sen jälkeen ei suoranaista lähetystä voitu itse Turkissa harjoittaa ennenkuin vallankumouksen jälkeen 1908, mutta lähetyssairaalain, koulujen ja kristillisen kirjallisuuden levittämisen avulla on tuon vahvan linnoituksen perustukset miinoitettu.

Arabiassa, muhammedilaisuuden kehdossa, ovat muutamat rohkeat miehet tehneet joitakin lähetysyrityksiä. Mutta suurin piirtein katsoen ovat kaikki Arabian 8 milj. asukasta jääneet täydellisesti kristillisen vaikutuspiirin ulkopuolelle. Julkinen saarnaaminen on kielletty, kääntyminen rangaistaan kuolemalla. On syytä toivoa, että uudet politiset olot tekevät mahdolliseksi todellisen lähetystyön.

Egyptissähän on tilanne senvuoksi, että maa on ollut Englannin siirtomaa, aivan toinen.*) Siellä harjoittavat useat seurat, ensi sijassa C. M. S. voimakasta lähetystä muhammedilaisten keskuudessa. Kairo ei ole vain islamin päälinnoitus vaan myöskin kristillisen lähetyksen tukikohta. Egypti ja varsinkin Kairo on aivan varmaan koko muhammedilaislähetyksen tärkein strateginen kohta. Egypti on keskustassa ja se on läheisessä yhteydessä sekä Afrikan että Aasian muhammedilaisuuden kanssa, ja suureen El Azhar-korkeakouluun Kairossa kokoontuu ylioppilaita kaikista muhammedilaisista maista usein 10,000 henkeä. Suurella pihamaalla varjoisine pilarikäytävineen saa nähdä ylioppilaiden suuremmissa tai pienemmissä ryhmissä istuvan ympyrässä sheikkiensä (islamin rabbineja) ympärillä. Siellä on »mustia sudanilaisia Haussamaasta, Timbuktusta ja yliseltä Nigeriltä, ruskeankeltaisia maureja Marokosta ja Länsi-Afrikasta, vaaleita turkkilaisia Stambulista, mongoleja mantelinmuotoisine silmineen kaukaa Venäjältä, Siperiasta ja Turkestanista y. m.» (Gairdner). Tähän merkilliseen yliopistoon, mihin muinoin kristitty ei saanut astua jalallaan, pääsevät nyt myös kristityt. »Ylioppilaista on tullut kääntyneitä ja useat ovat siellä yksikseen jäädessään tutkineet koraanin sijasta Jeesuksen Kristuksen evankeliumia», sanoo Gairdner, tunnettu lähetysjohtaja Kairossa. »Kairossa ostettua kirjaa luetaan leiritulilla Saharassa, markkinapaikalla Timbuktussa ja itse Kaaban varjossa». Kairossa on myös europalaisilla paras tilaisuus perinpohjin tutkia islamia. Egyptissä vallitsee täydellinen vapaus saarnata ja vapaus kääntyä kristinuskoon, vaikka muhammedilaiset, kuten jo olemme kuulleet, tekevät tämän vapauden hyvin kysymyksenalaiseksi. Siellä on kuitenkin muutamia satoja kastettuja muhammedilaisia. Siellä harjoitetaan kaikenlaista lähetystoimintaa, etupäässä lääkärilähetystä, opetusta ja kirjallisuuden levittämistä — tuhansittain raamattuja leviää joka vuosi — samoinkuin kodeissakäyntejä, keskustelutilaisuuksia — vieläpä julkisia esitelmiä.

Maailmansodan jälkeen on vastaanottavaisuus näyttänyt olevan suurempi kuin koskaan ennen, mutta samalla myöskin vihamielisyys suurempi, varsinkin Egyptissä ja Turkissa. Tunnettu N. M. K. Y:n sihteeri tri Eddy kuvaa äskettäin tekemäänsä käyntiä useissa Egyptin suurimmissa kaupungeissa ja Konstantinopolin yliopistossa. Egyptissä pidettiin evankelisia kokouksia useina iltoina peräkkäin suurissa teattereissa, jotka aina olivat täpösen täynnä. Usein oli kuulijoita 6,000 henkeä ja useat jäivät jälkeenpäin tehdäkseen kysymyksiä ja keskustellakseen. — Konstantinopolissa hänet ottivat vastaan eri kansallisuuksien ja uskontojen johtajat. Hän puhui keisarillisessa ottomanisessa yliopistossa ja

*) Egypti on sodan jälkeen tunnustettu itsenäiseksi.

teattereissa — yhtenä iltana 600 ylioppilaalle ja toisena iltana 1,200 ylioppilaalle ja muuten joka ilta sekalaiselle kuulijakunnalle, jossa oli turkkilaisia, armenialaisia, kreikkalaiskatolisia ja protestantteja.

Egyptissä maailmansodan päätyttyä herännyt kansallistunto tempasi mukaansa kristityt koptilaiset ja sai heidät unohtamaan uskonnolliset vastakohdat. Perustettiin islamilais-koptilainen liitto, jota muhammedilaiset ovat taitavasti käyttäneet hyväkseen vetääkseen koptilaisia oman uskontonsa helmaan, sillä muhammedilaisille ovat islam ja nationalismi sama asia. Tämä uusi liike on siis ollut suureksi vahingoksi kristinuskolle, monet ovat kääntyneet kristinuskosta muhammedilaisuuteen ja vanha koptilainen kirkko on nykyään vaikeassa murroskaudessa ollessaan »kansallisten» kovasti ahdistamana.

Turkissa, missä maailmansodan alussa saattoi huomata melkoista valveutuneisuutta ja tavallista suurempaa halua vastaanottaa kristinusko, ovat politiset tapahtumat v. 1921 jälkeen muuttaneet kaiken. Uusi hallitusvalta, joka on pannut viralta sulttaanin ja lakkauttanut kalifaatin (1924) on jyrkästi kristinuskonvastainen. Hallitus kohtelee tylysti kristittyjä, varsinkin armenialaisia. Lähetystyö on melkein kokonaan hävitetty, amerikalaisen lähetyksen suuremmoisesta työstä on vain rippeet jälellä, suuri joukko lähetyssaarnaajia on surmattu ja toisten on täytynyt paeta. Suurin osa kouluista ja kirkoista on joko hävitetty tai suljettu.

Syyriassa *) *ja Palestinassa* vallitsee, kuten jo on mainittu, suuri pirstoutuneisuus ja sekasorto. Ne monet eri seurat, jotka siellä työskentelevät, ovat suuremmassa tai pienemmässä määrin koettaneet harjoittaa lähetystä muhammedilaisten keskuudessa, mutta vain lääkärilähetys, kirjallisuuden levittäminen ja opetus ovat tähän asti olleet sallittuja. Yksistään muhammedilaisia varten olevat koulut on usein suljettu väkivalloin ja vain hyvin pieni prosentti on käynyt kristillisissä kouluissa. Viime aikoina, jolloin europalaisen sivistyksen kaipuu on huomattavasti lisääntynyt, ovat koulut alkaneet näytellä suurempaa osaa. Suuressa korkeakoulussa Beirutissa on nyt 100 à 200 muhammedilaista ylioppilasta. — Naissivistyksen hyväksi on lähetys tehnyt hyvin paljon. Jo 1835 avattiin Beirutissa tyttökoulu. Siihen aikaan ei ollut ainoatakaan lukutaitoista naista Syyriassa ja sivistyneet muhammedilaiset kuuluvat sanoneen, että voisi yhtä hyvin opettaa kissoja kuin tyttöjä lukemaan. Lisääntyneen sivistyksen mukana lisääntyy lukuhalu ja senvuoksi on suuri onni, että lähetyksellä on Beirutissa niin erinomainen kirjapaino. Täysin käsin kylvetään sitä viljaa, joka aikanansa on antava hedelmän.

*) Syyria on Ranskan sotilasvallan alla, joka on siellä esiintynyt sangen kovakouraisesti.

Politisesti ja uskonnollisesti pirstoutuneessa *Persiassa* on lähetyksellä voimakkaasta fanatismista huolimatta ollut kuitenkin jonkun verran menestystä. Työtä on voitu harjoittaa vain hyvin varovasti. Usein on kouluja hyljeksitty ja lähetyssaarnaajien henkeä uhattu mollien harjoittaman kiihoituksen vuoksi. Kun kansa saa olla rauhassa mollilta, ovat he usein ystävällisiä ja kiitollisia. Onpa tapahtunut, että uudenaikaiset persialaiset ovat sanoneet lähetyssaarnaajille: »Me emme välitä enää mollista, tulkaa te meitä opettamaan». Kaikesta huolimatta on työ siellä kuitenkin hyvin vaikeata. »Suoranainen kristillinen propaganda johtaisi vain siihen, että kaikki lähetyssaarnaajat karkoitettaisiin maasta», sanoi eräs muhammedilainen lähetyssaarnaaja. Yhä vielä ovat totta tri Brucen sanat — tuon etevän lääkärin, joka talttumattomalla tarmolla pakoitti C. M. S:n aloittamaan muhammedilaislähetyksen Persiassa 1875: »Minä en voi saada korjata viljaa, tuskin voin saada kylvää, ehkä en edes kyntää maata; mutta minä poimin pois kivet. Se on myös lähetystyötä, tuettakoon sitä rakkaudella ja lämpimillä rukouksilla.»

2. Muu Aasia.

Aasian sydän on Tibetiä lukuunottamatta kokonaan muhammedilainen. Kerran levisi kristinusko vaikeasti kuljettavien vuorisolien kautta Turkestaniin, Kiinaan ja Indiaan. Mutta siitä on jo kauan. Nyt siellä hallitsee islam. Koko tämä valtava alue: venäläinen ja kiinalainen Turkestan, Afganistan ja Belutshistan ovat käytännöllisesti katsoen kokonaan kristinuskon vaikutuspiirin ulkopuolella, kokonaan siltä suljettuja. Sielläkin on muhammedilaisuuden päämaja. Bokhara, jossa on 364 moskeaa ja suuri korkeakoulu, johon kokoontuu 10,000 ylioppilasta koko Aasiasta, voi melkein kilpailla tärkeydessä Kairon kanssa. Mutta siellä ei tehdä minkäänlaista kristillistä työtä. Kaikki Keski-Aasian suuret kaupungit ovat muhammedilaisuuden vahvoja linnoituksia. Se leviää karavaanien mukana ja pitkin vastaperustettuja rautateitä. Kansa ei tunne mitään korkeampaa kuin islamin, joka hallitsee heitä älyllisesti, hengellisesti ja moralisesti. Ainoat evankeliset tienraivaajat, jotka ovat sinne uskaltaneet, ovat Englannin raamattuseuran väsymättömät kirjanlevittäjät Turkestanissa, Ruotsin Lähetysliiton etujoukot Kashgarissa ja Jarkandissa sekä C. M. S:n lähetyssaarnaajat, jotka ovat perustaneet joukon lähetysasemia suljettujen, villien vuoristomaiden *Afganistanian* ja *Belutshistanin* rajoja pitkin.

Näillä raja-asemilla on usein järkyttävä ja jännittävä historia. Ne ovat etuvartiopaikkoina villeimmässä maassa, villeimmän kansan keskuudessa. Afganistan on kenties riippumattomin muhammedilaisvalta, mikä

nykyään on olemassa ja myöskin fanatisin. Väestö, jota lasketaan olevan 4 1/2 milj., on tunnettu raakuudestaan. He ovat pelottomia ja julmia ryöväreitä, jotka aina tekevät tiet epävarmoiksi. Indialainen sananlasku sanoo: »Jumala varjelkoon teitä elefantin, kobran ja afganilaisen kostolta». Yksikään lähetyssaarnaaja ei saa astua jalallaan maan rajojen sisäpuolelle, mutta näiden raja-asemain ansiosta on kristinusko kuitenkin voinut raivata itselleen tien monen afganilaisen sydämeen. Erikoisen suuri merkitys on *Peshwarilla*, joka on indialaisten, afganilaisten ja Keski-Aasiasta matkustavien kohtauspaikka. Oikeastaan se on Afganistanissa, mutta siellä on voimakas englantilainen varusväki ja senvuoksi sinne on mahdollista päästä — jossain määrin. Ennenkuin minkäänlainen lähetys oli alkanut, saarnasi eräs upseeri kristinuskoa kaduilla. Hän meni everstinsä luo ja pyysi saada panna käyntiin lähetystyön, mutta sai vastaukseksi jyrkän kiellon — »haluatteko te, että meidät kaikki tapetaan», sanoi eversti. Pian senjälkeen eräs afganilainen murhasi everstin. Upseeri toisti pyyntönsä hänen seuraajalleen, joka otti sen suopeasti vastaan: »Lähettäkää noutamaan lähetyssaarnaaja ja järjestäkää asian hyväksi kokous, niin minä itse tahdon olla puheenjohtajana», vastasi hän. Lähetyssaarnaaja saapui ja eversti piti mitä jännittävimmän puheen siitä vastuunalaisuudesta, mikä oli kristittyjen miesten hartioilla ei-kristityssä maassa. Sen anomuksen, joka lähetettiin C. M. S:lle lähetystyön alottamisesta, oli kirjoittanut yli 20 upseeria ja varoja kerääntyi heti 16,000 rupiaa.

Tämä lähetysasema, joka niin omituisella tavalla saatiin aikaan vuonna 1853, on aina vaatinut miehistöltään täydellistä kuolemanhalveksintaa. Sen ensimäisiä lähetyssaarnaajia oli m. m. tri Pfander. Hän ja hänen kirjansa voitti useita muhammedilaisia. Hän sai voimakkaita seuraajia ja Peshwarista tuli kristillisen työn keskus, josta erittäin rohkeita retkikuntia lähetettiin. Kohta perustettiin yhtä vaaranalaisia asemia kaukaisten kauttakulkuteiden varsille — usein upseerien kehoituksesta. Koko tämän rajalähetyksen johtajaksi tuli ennenmainittu tri French, joka sittemmin oli Lahoren piispana ja vihdoin vanhalla iällään tienraivaajalähetyssaarnaajana Arabiassa. Jos mihin lähetykseen sisältyy sankarihistoriaa, niin ainakin tähän. Lähetyssaarnaajia vastaan tehtiin useita murhayrityksiä. Vielä vainotumpia olivat kääntyneet. Mutta yhtä kovia ja kamalia kuin he olivat muhammedilaisina, yhtä uskollisia, rohkeita ja innokkaita he olivat kristittyinä. Nämä miehet eivät tunteneet mitään pelkoa. Eräs ensimäisistä kääntyneistä oli kuuluisa ryöväri ja murhaaja, jonka päästä Englannin hallitus oli luvannut palkinnon. Hän päätti itse noutaa palkinnon, meni suoraan englantilaisten luo ja pyysi saada päästä sotilaaksi, mihin suostuttiinkin. Pfanderin kirjan luettuaan hänestä tuli kristitty ja hän oli yksi uskotuimpia kristityitä ja

uskonsa rohkea tunnustaja, armelias köyhille ja valmis epäröimättä tekemään Jumalan tahdon. Saattaisi kertoa historian toisensa jälkeen kääntyneistä afganilaisista, jotka vapaaehtoisesti ottivat suorittaakseen vaaranalaisia tehtäviä. Aivan liian usein ne päättyivät kuolemalla. Mutta se ei vähintäkään peloittanut tovereita.

Myöhemmin toimineista lähetyssaarnaajista on tri *Pennell* etevimpiä. Vuodesta 1892 vuoteen 1911 hän työskenteli lääkärinä, saarnaajana, evankelistana, poikakoulun johtajana, y. m. Bannussa, joka oli eräs raja-asemista. Hän sai katsella kuolemaa silmiin useammin kuin kerran; hän ei pelännyt koskaan eikä myöskään joutunut koskaan epätoivoon ja hän rakasti villejä afganilaisia heidän ryöstön- ja murhanhimostaan huolimatta. Senvuoksi hän saattoi harvinaisessa määrässä voittaa heidät. Hän kertoo monta jännittävää kertomusta kääntyneistä. Kerran hän oli voittanut erään oppineen miehen. Heti kasteensa jälkeen tämä mies lähti sisämaahan raamattuja vaatteittensa väliin ommeltuna mutta hänet vangittiin heti. Hänelle luvattiin kultaa ja kunniaa, jos hän luopuisi kristinuskosta, mutta hän pysyi lujana kaikkia houkutuksia vastaan ja sai kärsiä mitä kamalimpia kidutuksia. Lopulta hänet rääkättiin kuoliaaksi. Kun tieto siitä saapui Bannuun, tahtoi pari muuta lähteä hänen sijastaan, mutta Pennell kielsi heitä lähtemästä — heidät olisi heti murhattu. Itse hän teki useita vaivalloisia ja hengenvaarallisia matkoja; usein ne, joita hän oli parantanut ja auttanut, ajoivat hänet pois kiviä heitellen — mutta usein hänet otettiin myös hyvin vastaan.

Indian 68 $^{3}/_{4}$ milj. muhammedilaista asuu pohjoisessa, Bengalissa ja Punjabissa, missä myös sijaitsi Suur-Mogulin valtakunta (1526—1857). Mutta myöhäisempänä aikana on islam levinnyt myös Etelä-Indiaan, missä kuuluu olevan 4 $^{1}/_{2}$ milj. muhammedilaista.

Lähetystyö Indiassa (ja Hollannin Indiassa) on suotuisammassa asemassa kuin muissa muhammedilaismaissa. Siellä voi muhammedilainen kääntyä kristinuskoon pelkäämättä tulla murhatuksi — vaikkakaan vaino ei tosin ole sielläkään harvinaista. Ne jotka ovat antautuneet harjoittamaan muhammedilaislähetystä ovat pahoillaan siitä, että mahdollisuuksia ei paremmin käytetä hyväksi. Viime vuosien kongresseissa on tuon tuostakin väitetty että, Indian muhammedilaisten keskuudessa ei harjoiteta työtä kyllin tarmokkaasti. Onpa tapahtunut, että vakavat muhammedilaiset ovat kysyneet lähetyssaarnaajilta: »Eikö meitä sitten kannata voittaa, ettekö te ensinkään välitä meistä?»

Viime aikoina on kuitenkin tehty paljon varsinkin kristillisen kirjallisuuden levittämiseksi muhammedilaisille. Madras on melkein yhtä tärkeä työkeskus kuin Kairo ja Beirut. C. M. S. ja S. P. G. ovat kiinnittäneet erikoista huomiota muhammedilaislähetykseen, samoin kuin Lontoon lähetysseura, Skottlannin kirkon lähetysseura ja useat amerikalaiset.

Kääntyneitä ei ole niinkään vähän, melkein jokaisen seurakunnan jäsenten joukossa on entisiä muhammedilaisia. »Tosiasia, joka kenties enemmän kuin mikään muu puhuu kristinuskon menestyksestä Indian muhammedilaisten keskuudessa, on se että 200 maakalaispastoria, kristillistä saarnaajaa ja opettajaa Pohjois-Indiassa on ennen ollut muhammedilaisia», kirjoittaa eräs lähetyssaarnaaja Indiassa.

Muhammedilainen väestö, joka pitkän aikaa on ollut Indian tietämättömintä — vuoden 1911 tilaston mukaan oli siellä 95 % lukutaidottomia — on nyt aivan yleisesti ruvennut janoamaan uudenaikaista sivistystä. Heidänkin keskuudessaan on syntynyt reformiliikkeitä, joista kaikkein tunnetuin lienee n. k. Alighari-liike, joka on perustanut muhammedilaisen kollegion ja pannut alulle useanlaisia menestyksellisiä sivistyslaitoksia. Tämä liike on vähentänyt mollain mahtia ja samalla myös suvaitsemattomuutta ja fanatismia. Toiselta puolen on juuri sivistyneiden muhammedilaisten keskuudessa syntynyt voimakas antikristillinen suunta, joka määrätietoisesti koettaa vastustaa kristinuskoa. Muhammedilaisuus ei ole missään yhtä vilkkaassa toiminnassa; Indiasta on lähtöisin suurimmaksi osaksi ennenmainittu vastalähetys. Islamin vahvistamiseksi on perustettu erityisiä seuroja. Niiden tehtävänä on kasvattaa nuorisoa, kehittää saarnaajia, perustaa kouluja, ottaa sanomalehdistö palvelukseensa j. n. e. Heidän ohjelmassaan on myöskin naissivistys. Lucknowissa muodostettiin 1894 puolustusyhdistys, jonka tehtävänä on 1) uudistaa koulut 2) lopettaa kaikki riita ja hajaannus islamin keskuudessa 3) saada aikaan sosialisia reformeja 4) levittää islamia. Aivan erikoista painoa he panevat pappien ja taitavien väittelijäin kehittämiseen, jotka voivat menestyksellä hyökätä kristinuskoa vastaan. He ovat perustaneet useita teologisia instituutteja, joissa annetaan perinpohjaista opetusta. Lahoressa on kirja- ja traktaattivarasto, joka yli maan levittää antikristillisiä ja muhammedilaisia kirjoja (he myyvät m. m. Carlylen kirjaa »Sankari profeettana»).

Hyvin kiusallinen on suoranainen kilpailu, niinkuin muhammedilaisten korkeakoulujen perustaminen juuri niihin paikkoihin, missä on hyviä kristillisiä korkeakouluja; se tuntuu sitä raskaammalta, kun hallitus avustaa sellaisia yrityksiä. Bombayssa, josta olisi voinut tulla voimakas kristillinen keskus, on muhammedilaisilla jo yliote — joka suureksi osaksi johtuu kristittyjen laiminlyönnistä. Englannin hallitus on tavattoman hienotunteinen muhammedilaisia alamaisiaan kohtaan, jotka myös ovat ilmoittaneet olevansa lojalisia. Lähetyssaarnaaja tri Wherry, joka on oleskellut Indiassa 30 vuotta, on sitä mieltä, että jos Englannin hallitus ei olisi auttanut islamia järjestämään uudestaan voimiaan ja tukenut sen propagandaa, olisi se jo kukistunut. Mutta uusi aika on tuonut mukanaan myös uusia mahdollisuuksia. Nuorten keskuudessa on ruvettu kä-

sittelemään hyvin vapaasti uskonnollisia kysymyksiä, arvostelemaan traditioita, jopa itse islamiakin, mikä saa ortodoksiset levottomiksi. Siten he itse lyövät aukkoja muhammedilaisuuden korkeihin muureihin, ja kristinusko pääsee tunkeutumaan sisälle. Vanha islam natisee liitoksissaan uudenaikaisen kulttuurin päälletunkeutuessa. On toimittava tarmokkaasti, niin kauan kuin kaikki ovet ovat avoinna länsimaiselle vaikutukselle.

Kiinan monet miljoonat muhammedilaiset kuuluvat kokonaan »valtaamattomiin» lähetysalueihin. Muuten niin voimakas sikäläinen lähetys ei ole paljonkaan välittänyt heistä. He eivät myöskään anna juuri puheenaihetta itsestään eivätkä ole toisten muhammedilaisten kaltaisia, eivät harjoita minkäänlaista propagandaa ja ulkonaisesti eroavat tuskin paljonkaan kiinalaisista. Senvuoksi onkin, kuten on mainittu, vaikea määritellä heidän lukumääräänsä. Heitä tavataan kaikissa suurissa kaupungeissa, joissa he enimmäkseen harjoittavat kauppaa. Äskettäin rakennettiin suuri moskea Hankauhun ja heillä on monta arabialaista koulua. He ovat yleensä ystävällisiä kristittyjä kohtaan ja tulevat mielellään heidän jumalanpalveluksiinsa. Jos todella ryhdyttäisiin toimeen heidän voittamisekseen, saattaisi kristinuskolla olla siellä enemmän menestystä kuin muissa muhammedilaismaissa.

Aivan toisenlainen on asema *Itä-Indian saarilla*. Siellä muhammedilaiset ovat huomioonotettava mahti, lähinnä Indian muhammedilaisia suurin ryhmä — 35 milj. — pääosa Hollannin 40 milj. alamaisesta Itä-Indiassa.

Muhammedilaisuus ei ole siellä eilispäivän lapsia, sillä on vanhat, vahvat juuret ja se on hyvin elinvoimainen. Jo niin aikaisin kuin 1341 eräs arabialainen matkustaja, joka oli lähetetty Kiinaan ja kulkenut Sumatran kautta, oli tavannut siellä muhammedilaisen valtakunnan. Muhammedilaisuus tuli sinne Indian kautta. Jo keskiajan lopussa se oli voittanut hinduvaltakunnat Jaavalla ja Sumatralla ja perustanut sijaan muhammedilaisia valtakuntia. Muhammedilaisuutta levitettiin sitten suurella uskonnollisella innolla ja se osoitti voivansa voittaa sekä hindulaisuuden että animismin. Vasta silloin kun portugalilaiset ja myöhemmin hollantilaiset tulivat saarten herroiksi, tuli kyllä loppu muhammedilaisista valtakunnista, mutta ei propagandasta. Muhammedilaisuus on laajasti ja voimakkaasti levinnyt kaikille saarille ja sen kieli, malajinkieli, on kaikkialla virallisena kielenä. Vain kaukaisilla saarilla ja luoksepääsemättömissä vuoriseuduissa rehoittaa yhä pakanuus. Borneolla on tuskin $^1/_3$ muhammedilaisia, Sumatralla on batakilainen väestö pysynyt verrattain erillään islamista, vaikka se on kaikilta puolin muhammedilaisten ympäröimä.

Muhammedilaisuus hollantilaisessa Indiassa (kuten saaria tavallisesti

nimitetään) on voimakas ja toimelias. Se on kyllä mukautunut olosuhteisiin ja omaksunut paljon animismia, mutta se on osannut luoda innostusta, vieläpä fanatismia tunnustajiensa kesken. Hollannin hallitus on eri aikoina hyvin erilailla suhtautunut heihin. Alussa se oli kristinuskon ystävä ja koetti vastustaa islamia sekä kielsi kääntymisen siihen, 1700-luvulla ja 1800-luvulla suosittiin sitävastoin islamia, hallitus rakensi moskeoita ja helpoitti pyhiinvaelluksia Mekkaan sekä suvaitsi kaikenlaista propagandaa. 1800-luvun jälkipuoliskolla se huomasi kuitenkin erehdyksensä ja koettaa nyt kristillistä lähetystä tukemalla luoda vastapainon vaarallista islamia vastaan. Monta kertaa tehdään kuitenkin myönnytyksiä, ettei kiihoitettaisi heidän fanatismiaan. Myöskin täällä on viime aikoina perustettu »vastalähetys», joka on hyvin vilkkaassa toiminnassa. Useita sanomalehtiä julkaistaan ja levitetään ahkerasti ja mielellään viitataan europalaisten suotuisiin lausuntoihin islamista — kun taas epäsuotuisat sivuutetaan. Vuonna 1913 perustettiin muhammedilainen yhdistys *Sarikat-Islam* ja sillä on jo $^1/_2$ milj. jäsentä. Se työskentelee intensivisesti islamin hyväksi ja koettaa vahvistaa sitä m. m. tehostamalla kansallista — vastakohtana vierasta kristillistä uskontoa vastaan. — Sodan jälkeen esiintyvät muhammedilaiset siellä vihamielisemmin ja määrätietoisemmin kuin ennen.

Mutta Itä-Indian uskonnon- ja lähetyshistorialla ei ole kerrottavana vain muhammedilaisten voitoista, myöskin kristinusko saavuttaa voittoja sekä muhammedilaisten että pakanain keskuudessa. Hollantilainen ja saksalainen lähetys on ainutlaatuisella menestyksellä harjoittanut siellä lähetystyötä. Sen tehtävä on kolminkertainen: 1) voittaa pakanat ennenkuin muhammedilaiset heidät nielevät 2) voittaa itse muhammedilaiset 3) työskennellä lukuisain maahanmuuttaneiden kiinalaisten ja hindujen keskuudessa.

Menestys muhammedilaisten keskuudessa — mikä meitä lähinnä tässä kiinnostaa — kumoaa tavallisen väitteen, että lähetys heidän keskuudessaan on tuloksetonta. Vähintäin 40,000 entistä muhammedilaista kuuluu nyt kristilliseen kirkkoon. Jaavan muhammedilaiset ovat vastaanottavaisempia kuin muut. Siellä kastetaan vuosittain 100—300. — Mutta samalla saavuttaa myös islam suuria voittoja; se ei kuitenkaan kasva niin nopeasti kuin kristinusko. Jos kristinusko voi muodostaa voimakkaita ja eläviä kansankirkkoja — ja se on jo hyvällä alulla siihen — saattaa toivoa, että se ei vain kykene vastustamaan islamin houkutuksia, vaan myöskin voittamaan islamin.

3. Muhammedilaisuus ja kristinusko Afrikassa.

»Afrikan lähetysproblemi ei koske pakanuutta, joka melkein luhistuu kokoon Kristuksen evankeliumin edessä, vaan *islamia*, joka kovana kuin timantti vastustaa ristin sanansaattajien kutsua. Kristillinen kirkko ei ole vielä ottanut tätä problemia käsiteltäväkseen sellaisella vakavuudella ja rakkauden voimalla kuin sen pitäisi. Sitten kun se sen tekee, on Herra kirkastava kirkkonsa ja itsensä antamalla menestystä.» (Tri Watson, vastaperustetun Kairon yliopiston rehtori.)

»Täytyy syövyttää syvälle kotimaankirkon tietoisuuteen se, että Itä-, Keski- ja Länsi-Afrika ovat suurimmat taistelukentät islamin ja kristinuskon välisessä ottelussa 20:nnella vuosisadalla», sanoo Gairdner teoksessaan »Muhammedilainen probleemi». Muhammedilaislähetyskonferenssi Lucknowissa 1911 totesi myöskin, että Afrika on strategisesti tärkein kenttä. Afrikassa on nyt paraillaan käynnissä kuuma taistelu kristinuskon ja islamin välillä, kamppailu Afrikan miljoonista mustista.

Islam edistyy Afrikassa paremmin kuin missään muussa maassa. Se on hyvällä alulla Afrikan valloittamisessa.

Sillä on myös valtava etumatka kristilliseen lähetykseen verrattuna. Pohjois-Afrika on aikaisimmin valloitettuja muhammedilaismaita. Kaikissa näissä valtioissa: Marokossa, Algerissa, Tunisissa, Tripoliksessa sekä jo mainitussa Egyptissä nousevat muhammedilaiset 91 %:iin asukkaista ja he ovat samankaltaisia kuin arabialaiset: ylpeitä, fanatisia, tietämättömiä ja luoksepääsemättömiä. Tästä muhammedilaisuuden linnoituksesta on islam jo aikaisin tunkeutunut etelää kohti. 10:lla vuosisadalla se levisi kansainvaelluksen ja sitä seuranneen kansainsekoituksen kautta yli Saharan Pohjois-Sudaniin saakka. Kolme etevää kansanheimoa on ennen muita auttanut sen levenemistä: mandingo lännessä, haussa keskellä ja fulah itäisessä Sudanissa. Kaksi ensinmainittua ovat tavattoman lahjakkaita neekerikansoja, joilla on taipumusta kauppaan ja teollisuuteen, fulah on haamilainen sota- ja paimentolaiskansa. Jo 200-luvulla oli islam voitolla Saharan keitailla ja Pohjois-Sudanissa. Kun Marokko 1600-luvulla valloitti Nigerin alueen levisi islam sinne. Kaikki entiset itsenäiset, nyt europalaisten valtojen alle kuuluvat sudanilaiset valtakunnat, kuten Borku, Bakirmi, Vadai y. m. ovat vanhoja muhammedilaisvaltoja. Suuri kauppapaikka Timbuktu on vanhoja muhammedilaisvaltioita. Kaikissa Sudanin suurimmissa kaupungeissa on paljon moskeoita ja pitkin rannikkoa Senegalista Kameruniin ei ole yhtään kaupunkia tai kylää, jossa ei olisi moskeaa. Melkein koko ranskalainen Länsi-Afrika on muhammedilainen.

Hyvin aikaisin islam valloitti myöskin *Itä-Aasian rannikon*, mikä

johtui sen läheisestä yhteydestä Arabian kanssa. Koko rannikkoalueella on islam ollut kauan yksin vallalla ja sen väestö, suahelikansa, on arabialaisten totteleva ase — siis fanatinen.

Sudan on kuitenkin muhammedilaisten päälinnoitus. Siellä on Senussiveljeskunnalla joukko luostareita, joiden kaikkien tehtävänä on islamin voimistuttaminen.

Kolmea tietä pitkin leviää islam Afrikan sisäosiin: yliseltä Niililtä etelää kohti, Sansibarista länteen Kongoon ja pitkin Nigeriä. Se leviää ihmeteltävän nopeasti. Sittenkun kristityt valtiot tekivät lopun arabialaisten orjakaupasta, alkoi varsinainen propaganda. Ennen olivat muhammedilaiset ainoastaan vihattuja ja pelättyjä eivätkä he välittäneet yrittääkään käännyttää uhrejansa. Nyt he sitävastoin kovasti harrastavat sitä ja se »pax Britannica», joka nyt vallitsee, on voimakkaasti tukenut heidän suunnitelmiaan. Joskin vastenmielisyys entisiä orjien omistajia kohtaan on vielä jälellä pakanakansoissa eivät he saa sotia heitä vastaan ja muhammedilaiset tulevat muuten sinne usein hallituksen luottamusmiehinä.

Se politiikka, jota useimmat siirtomaahallitukset ovat harjoittaneet, on myös suuressa määrin suosinut islamia kuten jo on mainittu. Kristityn hallituksen turvissa on muhammedilaisilla ollut loistava lähetyskausi, he ovat saavuttaneet suositun ja turvatun aseman, josta he tuskin saattoivat uneksiakaan.

Professori Westermannin erittäin tarkkojen tutkimuksien mukaan lasketaan muhammedilaisia olevan Afrikassa 59 milj. eli 42 % Afrikan väestöstä. Näistä asuu 89 % sen viivan pohjoispuolella, joka vedetään yliseltä Niililtä — yliseen Kongoon. Kuitenkin on vielä 12:nteen leveysasteeseen saakka useita kansanryhmiä, jotka vielä eivät ole kosketuksissa islamin kanssa. Viime aikoina se on alkanut miehittää Kongoa *) ja suurien järvien ympärillä olevaa seutua, se on tunkeutunut myöskin Abessiniaan, vieläpä Madagaskariin ja Etelä-Afrikaan, missä se ennen on ollut tuntematon.

Ranskan alusmaissa on pääosa kansasta — 15 milj. — muhammedilaisia, Italian alueella melkein kaikki — 1 ½ milj. — ja Englannin alueella 23 milj. Usein on pakanain ja kääntyneiden välinen eroitus aivan mitätön ja monet sanovat olevansa muhammedilaisia vain siksi, että se on »hienompaa». Senvuoksi on vaikea saada heidän lukumäärästään tarkkoja tietoja. Mutta kaupungeissa ja kylissä yhdessä toisensa jälkeen kohoaa moskeoita. Juuri nyt kun pakanuus horjuu ja kansan on valittava islamin ja kristinuskon välillä, valitsevat he useimmiten uskonnon,

*) Ranskan Kongon 9 milj. asukkaasta on 5,7 milj. muhammedilaisia ja Nigerian 16 milj:sta 10,8 milj.

joka tulee ensiksi ja pitää varansa. Ugandasta esitetään kuvaava kertomus. Kaksi veljestä, molemmat päällikköjä, halusivat innokkaasti saada oppia ja lähettivät sanan lähetyssaarnaajalle pyytäen opettajaa. Hänellä ei valitettavasti ollut riittävästi voimia käytettävänään, joten hän saattoi auttaa vain toista. Sen päällikön kylässä puhkesi pian kukoistukseen kristillinen yhteiskunta kouluineen ja kirkkoineen. Mutta toisesta, joka turhaan sai odottaa kristittyä opettajaa, tuli muhammedilainen ja hänen kanssaan koko hänen huoneensa. — »Jokaista kristittyä muhammedilaisten keskuudessa työskentelevää lähetyssaarnaajaa kohti on 20 muhammedilaislähetyssaarnaajaa pakanain keskuudessa ja jokaista kääntynyttä muhammedilaista kohti kääntyy tuhat pakanaa islamiin», sanoo tri Watson.

Aivan liian helposti joutuvat maakalaiset islamin saaliiksi. Nigeriassa esim., jonka eteläosa muutama vuosikymmen sitten oli pakanallinen ja missä kristillinen lähetys oli jo kauan työskennellyt, alkaa muhammedilaisuus saada ylivallan. Usambirassa ei vuonna 1891 ollut yhtään muhammedilaista, nyt ovat kaikki alemmat virkamiehet muhammedilaisia ja siellä on kaikkialla moskeoita. Samanlaisia tietoja saapuu eri tahoilta. Missä kristinusko ei tee voimakasta vastarintaa, edistyy islam ilmiömäisen nopeasti. Ja kristinuskon vastustus on usein aivan liian heikkoa. Islamiin kääntyneistä tulee sangen pian innokkaita lähetyssaarnaajia. Uusi uskonto herättää heissä itsetietoisuutta ja he uhraavat mielellään jotain sen hyväksi. »Siellä on useita neekeriyhteiskuntia, jotka kannattavat itse itsensä; ilman mitään apua he rakentavat moskeoita, ylläpitävät jumalanpalveluksensa, johtavat koulunsa, antavat avustusta lähetyssaarnaajille Arabiassa, Marokossa ja Fulahissa, kun he käyvät heidän luonaan. — Samaa ei voi sanoa neekerikristityistä», kirjoittaa eräs lähetyssaarnaaja. Islam on jo voittanut $^1/_2$ milj. Abessinian 8 miljoonasta, noin 100,000 Madagaskarilla, ja se harjoittaa jo propagandaa aina Kap kaupungissa saakka, missä on enemmän moskeoita kuin kirkkoja. Afrikan mannermaan sydämessä ei islam kuitenkaan ole vielä vallalla, vaikka se onkin voimakkaasti uhattu, ja riippuu kristinuskosta pääseekö se sielläkin voitolle. Islam tunkeutuu sisään jo kaikilta tahoilta. Kaikki joet, kaikki vanhat kauppa- ja orjatiet, kaikki uudet rautatiet tulevat islamin strategisiksi linjoiksi. Kristinuskonkin täytyy viitoittaa itselleen strategiset linjat ja seurata niitä tarmokkaasti. Jos mieli ennättää ennen islamia ovat Ekvatoriali-Afrika ja Etelä-Sudan maailman tärkeimmät kentät.

On jo myöskin tehty suunnitelmia uutta, islamin vaatimaa viisasta ja tarmokasta lähetysstrategiaa varten. Vanhemmat ja nuoremmat seurat ovat alkaneet luoda »kristillisiä sulkuja», jotka voisivat vastustaa muhammedilaisia tulvavirtoja. Sellaisia strategisia linjoja lähtee Nigeriltä

ja sen sivujoelta Benuelta itään yliselle Niilille. Samoin Khartumista etelään pitkin Niiliä Ugandaan asti sekä yliseltä Niililtä yliseen Kongoon ja Lualabaan. Juuri ylisen Kongon varrella voisivat voimakkaat kristilliset lähetykset olla suureksi hyödyksi.

On perustettu uusia seuroja, joiden tehtävänä on ryhtyä työhön juuri muhammedilaisten uhkaamissa seuduissa, niinkuin esim. »Africa Inland Mission», »Heart of Africa mission», useita Sudaninlähetysseuroja y. m. Näiden kanssa työskentelee C. M. S., Afrikan tärkein lähetysseura, pari amerikalaista lähetysseuraa ja muutamia muita. Työ ei ole ehtinyt vielä kovinkaan pitkälle. Nämä »strategiset asemat» ovat huonosti miehitettyjä ja sijaitsevat liian kaukana toisistaan. Khartumista lähimmälle asemalle etelään on 420 engl. pnk. C. M. S:n viimeiseltä Sudanin asemalta on 300 engl. pnk. ensimäiselle asemalle Ugandaan j. n. e. samaan suuntaan. Mutta jo tämä aloitettu suunnitelmanmukainen yhteistyö merkitsee paljon. Jos kristityt vain tulevat yksimielisiksi ja heräävät käsittämään muhammedilaiskysymyksen vakavuuden, niin on päästy suuri askel eteenpäin.

Mikään ei kuitenkaan merkitsisi enemmän kristinuskolle tässä taistelussa islamia vastaan kuin hallitusten ja valkoisten muuttunut suhtautuminen. Se muodostaa suuren esteen, se on kristinuskon arka paikka, josta johtuu että sillä ei voi olla samaa vaikutusta kuin islamilla. Valkoisten n. k. kristittyjen keskuudessa tapaa ivaa omaa uskontoaan kohtaan, neekerien halveksimista vaikka he ovat kristittyjäkin — he eivät senvuoksi koskaan tunne olevansa samanarvoisia — muhammedilaisten keskuudessa voi huomata rukoushetkien tarkan vaarinoton, kunnioituksen ja rakkauden uskontoaan kohtaan, innon levittää sitä ja neekeri, joka tulee muhammedilaiseksi, saa heti korkeamman yhteiskunnallisen aseman, hänestä tulee samanarvoinen kaikkien muhammedilaisten kanssa.

Hallituksen suhtautuminen on kuten sanottu suurena esteenä kristilliselle lähetykselle suurilla alueilla, Ranska suorastaan kieltää evankelisen lähetyksen — yksinpä katolisenkin — muhammedilaisissa siirtomaissaan. Tosin työskentelee Pohjois-Afrikassa vuodesta 1883 »Pohjois-Afrikan lähetys», mutta vain hyvin varovaisesti, harjoittaen lääkäri- ja naislähetystä sekä kirjojen levittämistä. Eräällä ruotsalaisella seuralla on pieni työmaa Bitzertessa. — Ei saata sanoa, että todellinen lähetystyö olisi päässyt käyntiin näissä seuduissa. Läheinen kosketus Europan kanssa sodan aikana tuntuu kuitenkin vähentäneen fanatismia ja luoneen suotuisamman ilmapiirin.

Länsi-Afrika on yleensä huonommassa asemassa lähetykseen nähden kuin Itä-Afrika. Koko Länsi-Afrikan sisämaassa on vallalla muhammedilaisuus. Itä-Afrikassa se pysyttelee rannikolla ja sisempänä maassa on kristillinen lähetys saanut voimakkaan jalansijan.

Mutta myöskin Itä-Sudanissa on avoin lähetystyö suurilla alueilla kielletty, vaikka kansa on siellä vähemmän fanatista. Määrätyillä alueilla Ylä-Egyptissä, Sudanissa ja Nigeriassa on Englannin hallitus kieltänyt lähetyksen. Hyvin kuvaava on muuan keskustelu Pohjois-Nigerian kuvernöörin ja muutaman lähetyssaarnaajan välillä: »Jos kristillinen lähetys on alkanut työskennellä piirissä, joka yhä enemmän muhammedilaistuu, niin että hallitus lopulta selittää sen olevan muhammedilaisen, täytyykö meidän silloin lakkauttaa lähetysasemat?», kysyi lähetyssaarnaaja. Kuvernööri vastasi: »Tietysti, voimakkaammalla uskonnolla on oleva etusija.» — Sitävastoin ovat englantilaiset kuvernöörit hyvin ystävällisiä pakanallisissa, islamin uhkaamissa piireissä. Onpa tapahtunut niinkin, että he ovat pyytäneet sinne lähetyssaarnaajia. Myöskin Ranskan siirtomaissa on lähetyssaarnaajia sellaisissa piireissä tervehditty kansan hyvän-tekijöinä. Usein on kai pessimismi puhunut kovaäänisesti siitä, kuinka hyödytöntä taistelu on, kuinka kristinusko on suurin piirtein katsoen menettänyt Afrikan. Mutta ne, jotka hyvin tuntevat asian ja ovat monia vuosia kestävillä matkoilla tarkasti tutkineet sitä, sanovat että kristinuskon asema ei ensinkään tarvitse olla toivoton, kun vain kristinusko koettaa kaikin voimin pelastaa Afrikan islamin kahleista. Mutta ei ole aikaa viivytellä — islamkaan ei asetu lepäämään.

Tosin muhammedilaisuus kulkee »virran mukana inhimillisessä luonteessa», kristinusko sitä vastaan, tosin kristillisellä lähetyksellä on vaikeuksia, joita muhammedilainen ei tunne ja jotka tulevat sille eduksi. Ja kuitenkin, niin totta kuin risti on syvällisempi symboli kuin puolikuu, niin on kristinuskon voima paljon suurempi kuin islamin.

Islam saattaa kristillisyyden vakavaan itsekoettelemukseen — asettaa sen suurimman voimannäytteensä eteen. Ainoastaan oikea, voimakas kristinusko kykenee voittamaan sen valtavan mahdin, joka on nimeltään islam.

Eräs Saksan huomatuimmista johtomiehistä tällä alalla on löytänyt oikeat sanat lausuessaan: »Jumala on asettanut meille tehtävän, joka tähän asti on ollut liian vaikea kirkolle — — mutta juuri senvuoksi, että hän antaa meille suuremman tehtävän, tahtoo hän antaa meille suuremman voiman. Yksimielisempänä, nöyrempänä, puhtaampana ja totisempana, kärsivällisempänä ja innokkaampana hän tahtoo nähdä kirkkonsa. Kaikki riippuu siitä, onko kirkolla tarpeeksi uskoa.» — »Sillä meidän uskomme se on, joka vain voi voittaa maailman.»

PRIMITIVISET KANSAT.

Muutamia piirteitä primitivisten kansojen uskonnosta.

Ei ole yhtään kansaa maan päällä, jolla ei olisi uskontoa. On kyllä luultu joskus niinkin — Australian neekereiltä esim. luultiin kauan puuttuvan uskonnon, mutta lähemmin tutkittaessa huomattiin päinvastoin, että koko heidän elämänsä rakentui uskonnollisiin uskomuksiin ja heillä näytti olevan monimutkainen uskonnollinen ja sosialinen systeemi, tavallaan suuremmoinen maailmankatsomus. Mutta tämä heidän uskonnollinen maailmansa on meille vaikeatajuinen.

Uskontotiede on suuressa kiitollisuudenvelassa kaikille niille lähetyssaarnaajille, jotka elinkautisen työnsä aikana luonnonkansojen keskuudessa ovat tulleet niin lähelle heitä, että ovat voineet tunkeutua heidän — meille niin vieraaseen — sisäiseen maailmaansa. Ne luvut uskonnon historiassa, jotka käsittelevät primitivisten kansojen uskontoa, ovat vaatineet tavattoman paljon työtä, mutta myös avanneet uusia perspektivejä laajoille alueille uskonnon ihmeelliseen maailmaan. Tämä tutkimus ei ole vielä loppuunsuoritettu — luonnollisesti, ja sen tuloksia ei ole helppo muodostaa yhdeksi kokonaisuudeksi. — Seuraavassa esitetään niistä muutamia luonteenomaisia piirteitä.

Niin kaukana kuin nämä primitiviset kansat saattavatkin olla toisistaan, aivan erilaisia elintavoiltaan ja kulttuuripiirteiltään, on niillä kuitenkin uskonnollisessa näkemyksessään voimakkaita yhteisiä piirteitä. On ollut tapana kutsua heidän uskontoaan *animismiksi* ja heitä itseään *animistisiksi kansoiksi*, senvuoksi että henkien palvonta on niin oleellista heille. Mutta kaikilla yleistämisillä ja iskusanoillahan on se vaara, että ne aivan liian helposti liiaksi yksinkertaistuttavat asian.

Voisi sanoa, että näillä animistisilla kansoilla on pikemmin liian paljon kuin liian vähän uskontoa. Uskonto vaikuttaa jokaiseen toimintaan. Se ei ole kuten useimmilla sivistyneillä kansoilla asia toisten rinnalla —

he eivät tunne meidän onnetonta kulttuurihajaannustamme — uskonto on heillä niin kietoutunut koko elämään, ettei mikään lankea sen alueen ulkopuolelle. Julmimmatkaan tavat, niinkuin esim. ihmissyönti, eivät ole — kuten ennen luultiin — todistuksena inhimillisestä turmeltuneisuudesta, jumalattomuudesta, se on päinvastoin uskonnollinen teko. Mutta heidän uskontonsa ei kohota heitä, se sitoo heidät käsistä ja jaloista — jokainen toiminta, jokainen sana, jokainen ajatus, jokainen yritys on sidottu tuhansilla säännöillä, jotka kaikki perustuvat *pelkoon*.

Heillä on kai käsitys yhdestä jumalasta, yhdestä korkeimmasta olennosta, joka on luonut kaiken. Mutta tämä käsitys on hämärä ja epätodellinen. Jumala on kaukana ja toimeton, hän ei sekaannu ihmisten asioihin; ja koska hän on mieleltään hyväntahtoinen, eivät he tarvitse olla tekemisissä hänen kanssaan, *he palvovat vain niitä olentoja, joita pelkäävät*.

Primitivisen käsityksen mukaan *kaikella on sielu*. Ei kuitenkaan niin kuin me käsitämme. Kaikki elollinen — ja myöskin arvokkaat kuolleet esineet, esim. aseet — on täynnä sieluainetta, »mana»-voimaa — elämänsähköä. Ihmisellä on sitä enimmän — koska hän voi voittaa ja surmata voimakkaimmatkin eläimet. Eri ruumiinosilla on sitä eri paljon: pää, sydän, kädet ja ennen kaikkea veri on sitä täynnä. Kaikilla ihmisillä ei ole yhtä paljon voimaa — »manaa». Päällikköllä on luonnollisesti enimmän, hän saattaa olla niin täynnä sitä, että hän tulee vaaralliseksi. Aivan niin kuin me emme voi koskea sähköjohtoon, eivät he voi koskea häneen tai siihen, mitä hän on koskettanut — se on *tabu* — niin täynnä tätä yliluonnollista »manaa», sieluvoimaa, tai miten sitä nimittäisi, että on vaarallista ja senvuoksi kiellettyä siihen koskemasta.

Tabu näyttelee suurta osaa primitivisten kansojen maailmassa. Hänestä, joka koskee siihen, mikä on tabu, tulee itsestään tabu, ja hän voi ainoastaan puhdistautumalla vapautua siitä. Kun on olemassa niin paljon sellaista, mikä on tabu, tulee yhteiselämä hyvin tuskalliseksi, saattaa näet olla tabu itselleenkin. Päällikkö ei saa koskea päähänsä j. n. e. Tabu esiintyy syntymässä ja kuolemassa ja kaikissa kriitillisissä olosuhteissa ja aiheuttaa tavattomia vaikeuksia. Mutta koskaan ei pistäisi kenenkään päähänkään rikkoa tabusääntöjä vastaan. On järjestettävä elämänsä niin, että välttää kaikkea, mikä on vaarallista, ja hankkii itselleen niin paljon sieluainetta, »manaa» kuin mahdollista ja huolehtii siitä, ettei kukaan saa ottaa häneltä voimaa. Jos juo vihollisen verta, saa hänen voimansa, jos syö tiikerin sydämen, saa hänen villin rajuutensa. Siitä johtuu kannibalismi. Monet tutkijat kertovat, että maakalaiset vain vastenmielisesti syövät ihmisten lihaa, mutta se on niin sanoaksemme uskonnollinen velvollisuus, he saavat sillä tavalla tavattoman suuren varaston tätä sieluainetta. Tunnetulla pääkallometsästyksellä Borneolla,

intiaanien halulla hankkia pääkallonahkoja, on sama tarkoitus — hankkia itselleen voimaa, mahtia. Toradja-kansa naulaa päänahkoja kookospuihin, jotta ne kantaisivat hedelmää. Jos muuraa elävän ihmisen johonkin huoneeseen, saa huone sen kautta voimaa ja tulee sielullistuneeksi. Kaikki, mikä on kuulunut ihmiselle, on täynnä tätä sieluainetta: hiukset, kynnet, käytetyt hien tahrimat vaatteet, sylki j. n. e. Jos joku toinen saa käsiinsä esim. leikatun hiuksen, saa hän sen kautta vaikutusvoiman sen omistajaan ja voi vahingoittaa häntä. Vieläpä jalanjäljillä maassa on riittävästi hänen sieluainettaan, niin että vihollinen voi käyttää sitä noituuteen ja häntä rangaistakseen. Ihmisen kuva on vaarallinen, myöskin se sisältää sieluainetta. Senvuoksi maakalaiset pelkäävät kovasti tulla valokuvatuiksi. — Eräs bushmannien parissa toiminut lähetyssaarnaaja kertoo, että maakalaiset eivät uskaltaneet jäädä yksin hänen huoneeseensa; ne kuvat, joita hänellä oli seinillä, olisivat saattaneet tulla eläviksi ja hyökätä hänen päälleen, arvelivat he. — Nimet ovat ladatut sieluaineella ja sentähden pyhiä, niitä ei saa tarpeettomasti mainita. Jos tuntee jonkun henkilön nimen voi jollakin tavoin vaikuttaa häneen. — Erittäin tärkeää on tietysti saada valtaansa viholliset. Batakilaisista kerrotaan, että heillä on tapana pyydystää joku vieraaseen heimoon kuuluva poika, jonka he voittavat herkuilla ja hyvällä kohtelulla. Jonkun ajan kuluttua viedään hänet pois kylästä. Hän saa luvata tehdä heille aina hyvää ja heidän vihollisilleen pahaa, tappaa ne, jotka he hänelle mainitsevat j. n. e. Niin pian kuin hän on sen luvannut kaadetaan sulatettua tinaa hänen kaulaansa, niin että hän heti kuolee. Tuhkasta ja rasvasta tehdään lääkettä, jota piilotetaan kivikuvaan ja tämä otetaan sitten mukaan sotaan. He voivat nyt lähettää vainajan sielun tappamaan kenen he haluavat, hänen täytyy palvella heitä ja vahingoittaa heidän vihollisiaan. Jos jokin ase ei osu maaliin, on joku varastanut sen sielun — voiman. He luulevat voivansa ottaa toisten sieluaineen niinkuin toiset voivat ottaa heidän. Jos joku sairastuu, johtuu se juuri sellaisesta sieluaineen menettämisestä, ja senvuoksi on löydettävä se takaisin — sielu joka mielellään pakenee, kun se ei ole tyytyväinen, täytyy saada takaisin. Kiinassa on sellainen tapa, että koetellaan houkutella takaisin sairaan lapsen sielu huutamalla ja liinoilla huiskuttamalla. Vanhemmat eivät uskalla kurittaa lapsiansa, ettei niiden sielu kiukustuisi ja pakenisi.

Kun ihminen kuolee, menee hänen sieluaineensa pois antaakseen elämää jollekin toiselle, ihmiselle, eläimelle tai kasville. Edelleen elävä henki on jotain aivan toista ja sillä on aivan toinen nimi kuin ruumissielulla. Ei millään ole niin paljon tekemistä primitivisten kansojen elämässä kuin *hengillä*, etupäässä vainajien hengillä. Elävää voi kohdella kuinka inhoittavasti tahansa, mutta kun hän on kuollut, täytyy hänen henkeänsä palvoa ja kunnioittaa, sillä nyt se on vaarallinen ja se voi vahingoittaa

elossa olevia. Hänen kunniakseen vietetään komeat hautajaiset, hänelle uhrataan ruokaa, työkaluja, rahaa, eläimiä, jopa ihmisiä. On lukemattomia tapoja, joita on noudatettava vainajan ruumiiseen ja hautaan nähden, hänen kotonaan j. n. e. Täytyy olla mustiin puettuna sillä se on henkien väri. Henget elävät jonkunmoisessa varjojen maailmassa, missä ne jatkavat maallista elämäänsä. Päällikkö on sielläkin päällikkö. Mutta jos eloonjääneet laiminlyövät hänet, tulee hänelle vaikea olla ja silloin hän kostaa.

Esi-isien henget auttavat ja suojelevat omaisiansa — jos heitä kohdellaan hyvin. — Sen vuoksi monet uhraavat heille niin paljon, että tulevat usein rutiköyhiksi. Mutta — »on parempi olla velkaa elävälle kuin kuolleille», sanovat he. Onneton on se köyhä, joka ei voi uhrata kyllin paljon isien hengille. Henget seuraavat eloonjääneitä ja valvovat heidän elämäänsä; ennen kaikkea on ehdottomasti pidettävä voimassa esi-isien tapoja. Mikään ei voi olla suurempi rikos kuin niiden muuttaminen. Henkien neuvoja kysytään kaikissa mahdollisissa asioissa.

Niin kauan kuin henkiä palvotaan, elävät ne. Tavallisesti lakkaa palvonta kolmannessa tai neljännessä polvessa, jonka jälkeen ne sitten vähitellen häviävät. Ainoastaan hyvin huomattuja esi-isiä, etupäässä päälliköitä, palvotaan kauemmin ja niistä tulee jonkunmoisia jumalia. — Ne ihmiset, jotka ovat kuolleet lapsettomina ja joilla ei ole ketään, jotka heitä palvoisivat, sekä naiset, jotka ovat kuolleet lapsivuoteeseen, ja monet muut onnettomat olennot, tulevat kamaliksi ja pahoiksi hengiksi, jotka tuhansilla keinoilla kiusaavat ja vahingoittavat ihmisiä ja koettavat vetää heitä turmioon. Heitä täytyy parhaansa mukaan koettaa tehdä vaarattomiksi magian avulla.

Näistä hengistä on vaikea eroittaa kaikkia niitä muita olentoja, jotka kansoittavat ilman, maan ja veden, kamalista kummituksista, jotka kulkevat ympäri maan ja levittävät koleraa tai väijyvät soissa ja lähettävät malariaa ihmisille. Ihminen on leikkipallo heidän käsissään, koko hänen elämänsä tarkoituksena on päästä hyviin väleihin heidän kanssaan ja hallita heitä. Vain heidän poppamiehensä, puoskarinsa, pappinsa ja mitä kaikkia lienevätkään tuntevat salaisuuden päästä yhteyteen henkien kanssa, tutkia heidän tahtoaan ja hallita heitä. Sentähden ovatkin nämä miehet peljättyjä, kunnioitettuja, toteltuja. Kaikenlainen spiritismi, hypnotismi, telepatia, kaukonäkeminen y. m. on hyvin tavallista primitivisten kansojen keskuudessa. Ihminen tulee äkkiä medioksi — häneen asettuu demoni, jonka ääni puhuu hänen kauttansa. Henkivallat eivät ole näille kansoille leikintekoa vaan mitä kamalinta todellisuutta. — Ne, joista tulee kristittyjä, eivät voi puhua ilman kauhua siitä, ja on tapahtunut että kristittyihin on uudestaan mennyt henki.

He harjoittavat mitä suurimpia julmuuksia lepyttääkseen henkiä ja

hankkiakseen itselleen valtaa. Ihmiset voivat uhrata kaiken omaisuutensa hengille ja poppamiehille. Mutta heidän täytyy tehdä niin suojellakseen itseään kaikelta pahalta, mitä henget voisivat heille aiheuttaa.

Koko heidän elämänsä on täynnä pelkoa ja epäilyä sekä näkyväistä että näkymätöntä maailmaa kohtaan. »Kurnaissa elävät maakalaiset alinomaisessa niin näkymättömän kuin näkyväisen maailman pelossa. He eivät tiedä koskaan milloin petollinen brajarakilainen lävistää hänet takaapäin eivätkä he koskaan voi olla varmoja, ettei salainen vihollinen koita vahingoittaa heitä noituudella, jota vastaan he eivät edes parhaimmallakaan vastanoituudella voi suojella itseään», — sanoo eräs tutkija. »Uuden Kaledonian asukkaat», sanoo eräs toinen, »luulevat että koko maailmankaikkeus on täynnä demonisia voimia. Ne kummittelevat kaikkialla heidän majoissaan ja häiritsevät heidän untaan; he ovat syynä sairauteen ja kuolemaan.» Samallaisia kertomuksia kuulee kaikkien primitivisten kansojen keskuudesta. — Elämä on täynnä tuskaa ja julmuutta, jokaisen sairauden, jokaisen onnettomuuden on lähettänyt joku pahansuopa henki tai ihminen. Jos se on ihminen, on poppamiehen »haistettava» syyllinen, jota sitten kamalasti rangaistaan. Ja kuinka paraneekaan sitten sairaus? Sairasta piinataan kaikin tavoin, hänet ympäröidään tukahduttavalla savulla karkoittaakseen pois henget, häntä poltetaan hehkuvalla raudalla, häntä laahataan sinne tänne, jotta sairauden henget saataisiin karkoitetuiksi. Itseään suojellakseen he ympäröivät itsensä amuleteillä ja fetisheillä, joita joskus väärin on kutsuttu heidän jumalikseen. Ne ovat täynnä »manavoimaa» ja senvuoksi hyödyllisiä. Omituisenmuotoinen kivi, kuva joka on saanut sieluainetta, y. m. ovat pyhiä sen voiman vuoksi, jota ne sisältävät, mutta jumalia ne eivät ole. Vainajien henget voivat asettua asumaan kuvaan, jota silloin palvotaan. Usein ne asettuvat eläimiin — päälliköstä tulee mielellään jättiläiskäärme j. n. e. Näistä eläimistä tulee silloin pyhiä eikä niitä saa tappaa.

Henget vaativat uhreja ja lahjoja, mutta eivät vaadi siveellisyyttä. Syntiä on vain esi-isien tapojen rikkominen, olkootpa ne sitten millaisia tahansa. Muutamia evankelistoja saapui kerran erään heimon luo, jonka jäsenten oli tapana tappaa ja syödä ikäloput vanhempansa. Kun he sitä kauhistuivat, vastattiin tyynesti: »Kullakin kansalla on omat tapansa ja meidän tapamme on tällainen». — Ihmishengellä ei ole mitään arvoa. Päällikön vuoksi tapetaan tai haudataan elävältä satoja hänen kanssaan. Se ei ole kenestäkään väärin. Päällikön ei sovi mennä yksin kuolemanvaltakuntaan. — Osata valehdella ja pettää on suuri taito. Henkiäkin petetään. Esim. uhrataan vain eläimen häntä ja sanotaan, että ne ovat saaneet koko eläimen. Valhe on niin tavallinen näiden primitivisten kansojen keskuudessa, ettei voi koskaan uskoa heidän pyhimmillä valoilla vahvistettuja sanojaan.

Muuta oikeutta kuin uskonnollista ei tunneta. Henget ratkaisevat, onko noituus hyvä tai paha (s. o. laillinen tai laiton). Noituuden mitä kamalimpien myrkkykokeiden, tulikokeiden ja vesikokeiden avulla otetaan selville rikollisuus. — Animismi vaatii tuhansia ja taas tuhansia ihmishenkiä.

Ainoa laki on kuten sanottu tapa — esi-isien tapa — sekä mitä poppamiehet vaativat ja käskevät. Ja vaadittakoon kuinka raskasta ja vaikeata tahansa, täytetään se kyllä aivan täsmälleen. Animistit eivät ota uskontoansa kevyeltä kannalta.

Kun kuulemme, että he viettävät juhliansa tanssein, rummutuksin, villissä hurmiossa, huutaen ja laulaen, eläinpantomimein tai muita menoja noudattaen, luulemme kenties että se on vain huvitusta. Mutta se onkin uskontoa, vieläpä hyvin vakavaa. Nämä tanssit ovat niin pyhiä, ettei niissä uskalla puhua ja ennen niitä suoritetaan lukemattomia puhdistuksia. Siten tulevat ihmiset yhteyteen jumaluuden kanssa. Jumalasta saa elämä voimansa ja muotonsa — ilman sitä sortuisivat ihmiset heikkouteen ja onnettomuuteen.

Kaikki heidän elämässään on uskonnollisesti määrätty. Mutta tämä uskonto, joka vaatii niin paljon huomaavaisuutta, ei voi ensinkään kohottaa ja auttaa kansaa. Päinvastoin. Juuri se luo julmia tapoja ja vaatii tuhansia ihmishenkiä. Sitä onnellista luonnontilaa, josta Rousseau uneksi, ei ole todellisuudessa. Useimmat eivät kai odota mitään parempaa — se on ollut niin aina ja niin sen täytyy ollakin, sanovat he sillä fatalismilla, mikä on heille ominaista. Ja niin heidän elämänsä näyttää ikäänkuin pysähtyneen. — Jokaisella kansalla on kuitenkin aavistus korkeammasta maailmasta. Monilla tavataan satu valoisasta ja onnellisesta menneisyydestä, jolloin demonien pelko ei ahdistanut ihmisiä. Kaikki tuntevat korkeimman Jumalan nimen ja äärimmäisen hädän aikana se tulee kaikkien huulille. Monilla kansoilla on satuja, joissa muistellaan entisiä onnellisia aikoja, jolloin ihmiset vain palvelivat Jumalaa. »Taivas oli silloin lähempänä maata». — Heidän nykyisessä uskonnossaan on taivas kaukana eivätkä he palvele Jumalaa. — Animismi muistuttaa peloittavaa ja synkkää aarniometsää, jonne valon ja ilman on vaikea tunkeutua ja missä vaarat väijyvät joka taholla. Ja tällä aarniometsällä on taipumusta levitä. Paljon animismia on myös buddhalaisten ja hindujen keskuudessa — puhumattakaan Kiinan ja Japanin kansoista. Kun muhammedilaisuus ja animismi kohtaavat toisensa, saa myöskin muhammedilaisuus voimakkaan animistisen värityksen. Animismi on väijyksissä ihmisluonnossa, valmiina hyökkäämään esiin muodossa tai toisessa ja sitä on vaikea voittaa.

AFRIKA.

Afrikan maa ja kansa.

Afrika — vielä sukupolvi sitten suurimmaksi osaksi tuntematon, fantastisten kertomusten, pelon ja kauhun esine, on vanhimpia maita ihmiskunnan historiassa. Afrika — kulttuurin kehto ja samalla maanosa ilman kulttuuria. Vanhin ja nuorin — aikaisimmin tunnettu ja viimeksi tutkittu — vastakohtien maa!

Tuo valtava mannermaa, jota kutsumme Afrikaksi, on 30 milj. neliökm. laaja eli 3 kertaa niin suuri kuin Europa. Mutta jo pikainen silmäys kartalle osoittaa, kuinka epäedullinen sen asema on. Sen pohjoisrannikko tosin ulottuu Välimereen — mikä on kulttuurimaailman kehto ja sen keskus — ja siten Afrikallakin on osuus vanhan maailman ylpeässä kulttuurihistoriassa. Mutta muuten! Suljettu manner, suljettu etupäässä harvinaisen epäsuotuisan rannikkomuodostuksensa vuoksi. Ei yhtään sisämerta, ei yhtään maahantunkeutuvaa lahtea eikä edes hyviä satamia tai purjehdittavia joensuita. Kapea, usein matala ja soinen rannikkokaistale tekee maan suuressa määrin luoksepääsemättömäksi. Myöskin ilmasto kärsii tästä pintamuodostuksesta. Suuret ylätasangot sisämaassa ovat kuivia ja erämaan kaltaisia; Afrikassa ovat maailman suurimmat erämaat. Missään maanosassa ei ole niin suurta aluetta kuumassa vyöhykkeessä — missään ei ole myöskään europalaisille epäterveellisempää ilmastoa. Jos tähän vielä lisäämme Afrikan suunnattoman paljouden vahingollisia ja vaarallisia hyönteisiä ja loiseläimiä, jollaista määrää ei ole missään muussa maanosassa — villit eläimet ja villit kansanheimot, niin voimme ymmärtää, miksi valkoiset tutkivat juuri Afrikan niin myöhään. — Mutta Afrika ei ole senvuoksi mikään köyhä maa. Siellä on kultaa ja jalokiviä enemmän kuin missään muussa maanosassa, rikkaita hiilikerrostumia ja tyhjentymättömiä varastoja troopillisia kasvituotteita niinkuin

kumia, kallisarvoisia puulajeja y. m. Se on myös senvuoksi tullut siirtomaa-asutuksen suosituksi maaksi enemmän kuin mikään muu maanosa ja sillä voi olla rikas tulevaisuus, jos sitä hoidetaan hyvin. — Afrikan omat asukkaat eivät ole koskaan voineet käyttää hyväkseen maansa rikkauksia, mutta valkoisetkaan eivät voi tehdä sitä yksin — afrikalaisten ja valkoisten yhteistoiminnasta voi Afrika kehittyä.

Afrika on harvimmin asuttuja maanosia. Kun Europassa on 463 milj. asukasta, on kolme kertaa suuremmassa Afrikassa vain 185 milj. Afrikaa on tapana kutsua mustien maanosaksi, mutta tuskin täydellä syyllä; väestö ei ole niin yhdenkaltaista kuin monet luulevat, eikä rotukysymys ole niinkään helposti ratkaistavissa. Alkuasukkaat lienevät olleet johonkin aivan epämääräiseen rotuun kuuluvaa kääpiökansaa, josta on vielä jäännöksiä Ekvatoriali-Afrikan sisäosissa ja maahanmuuttaneiden rotujen kanssa sekaantuneissa bushmanneissa etelässä. Nämä ovat hyvin pienikasvuisia, 1—1 1/2 m. pitkiä, heidän vaaleanruskea ihonsa ja ulkomuotonsa on muuten hyvin toisenlainen kuin neekerien. He elävät metsästys- ja paimentolaiselämää, ollen tuskin juuri eläinten tasoa korkeammalla sekä ilman mitään sivistyksellisiä tai moralisia taipumuksia — kenties lukuunottamatta heidän suurta taiteellista lahjakkuuttaan — ja näyttävät kuuluvan niihin kansoihin, jotka ovat tuomitut häviämään. — Surullinen historia. Kun europalaiset löysivät bushmannit, elivät nämä siinä uskossa, että he olivat ainoa kansa maailmassa!

Vanhimpina ja alkuperäisimpinä neekerikansoista pidetään *Sudanin neekereitä*, joiden hallussa on leveä, vaikka usein toisten rotujen katkaisema alue Saharasta etelään melkein yli koko mantereen aina Guinean poukamaan asti. Heillä on kaikki neekerien luonteenomaiset piirteet: villainen tukka, paksut huulet, lattea naama ja tumma, suklaanruskea ihonväri. Valitettavasti Sudanin neekerit ovat kielellisesti hyvin pirstoutuneita; heidän keskuudessaan on laskettu puhuttavan 264 eri kieltä ja 111 murretta. Kaikki eri heimot näyttävät kykenevän enemmän tai vähemmän omaksumaan sivistystä ja korkeampia aatteita, ja kaikki ovat olleet pohjoisessa olevien haamilaisten kansojen vaikutuksen alaisina ja sekoittuneet heidän kanssaan.

Sahara on suuri kansojen jakaja. Saharan pohjoispuolella hallitsevat *haamilaiset kansat*, korkeakasvuinen, solakka rotu, jolla on vaalea ihonväri ja usein kauniit, seemiläisiä ja eteläeuropalaisia muistuttavat piirteet. He ovat mieluimmin paimentolaisina. Saharan erämaan ja keitaiden yli ovat monet kulkeneet etelään päin ja heistä on tullut neekerikansojen hallitsijoita; mutta samalla heistä itsestään on tullut puolineekereitä, vaikka he ovat lujasti pitäneet kiinni kielestään, uskonnostaan — muhammedilaisuudesta — ja kulttuuristaan. He harjoittavat etupäässä kauppaa. Sellaisia ovat fulah-, massai- sekä myöskin somali-

ja gallakansat, ja nyttemmin laskevat useimmat tutkijat hottentotitkin samanlaiseen sekakansaan. Tavallisesti kuitenkin lasketaan hottentottien kuuluvan alkuasukkaihin, jotka ovat lähintä sukua bushmanneille, jotka he ovat karkoittaneet.

Pääosa asukkaista Guineasta Kapiin asti on *bantuneekerejä*, joita monet uusimmista tutkijoista pitävät Sudanin neekerien ja haamilaisten kansojen sekoituksena. He muodostavat kuitenkin kokonaan toisen tyypin ja heidän kielensä on aivan erilainen kuin minkään toisen heimon. He muodostavat suurimman ryhmän Afrikan asukkaista — noin 60 milj. Bantu merkitsee yksinkertaisesti kansaa. Niiden 300 kielen ja murteen välinen yhtäläisyys, jota bantut puhuvat, on hyvin suuri. Heidän kielensä on tavattoman rikas — jyrkkänä vastakohtana sille harvinaisen köyhälle, kehittymättömälle kielelle, jota bushmannit puhuvat. He osoittavat myös hyvin suurta sivistymiskykyä, ja missä he ovat liikkuneetkin, ovat he kohonneet toisten kansojen herroiksi. He ovat luultavasti kulkeneet etelään päin jo hyvin aikaisin; kun portugalilaiset valtasivat siirtomaita Afrikasta, eivät he olleet saapuneet vielä pitemmälle kuin juuri Sambesin eteläpuolelle. He ovat muita korkeammalla sivistystasolla, asuvat kaikkialla paikoillaan ja viljelevät maata, mutta mieluimmin he ovat sotilaina, ollen hyvin urhoollisia ja itsenäisiä. He ovat voimakasta ja komeaa kansaa, aatelisväkeä neekerien keskuudessa.

Koko tämä ihmismaailma Afrikan sisäosassa on kuin alati aaltoileva meri. Valtava laine nousee äkkiä korkealle yli muiden ja leviää, mutta pian se on taas laskeutunut ja toiset laineet nousevat sen sijaan. Valtakunnat syntyvät ja valtakunnat häviävät. Jossakin heimossa esiintyy voimakas hallitsijaluonne, muodostaa mahtavan valtakunnan ja kuolee. Ja valtakunta hajoaa. Alinomaa vaihtelee näiden kansojen historia, mutta perussävy on sama: verta ja taas verta. Ainoastaan hirmuisella julmuudella säilyttää ja laajentaa päällikkö valtaansa. Tyypillisenä esimerkkinä mainittakoon zulujen kuningas Tshaka — »Afrikan Napoleon». Viekkaudella ja häikäilemättömyydellä hänen onnistui päästä zulujen päälliköksi. Mutta tuskin hän oli saanut vallan ennenkuin hän loi sotilasvaltion ja kukisti heimon toisensa jälkeen. Ympärillä asuvien kansojen täytyi aina pelätä päällehyökkäyksiä. He korjasivat niukan viljansa ennenkuin se oli kypsynyt ja elivät jännityksessä yötä päivää. Yksi ainoa huuto yöllä riitti karkoittamaan koko kylän villissä paossa vuorille, eikä ollut ensinkään ihme, jos he pelkäsivät Tshakan sotilaita; he eivät tunteneet mitään sääliä: miehet tapettiin, lapset pistettiin elukkain sarviin ja viljavat maat muutettiin erämaiksi; eikä hänen omalla kansallaankaan ollut paljon parempi, heidänkin täytyi alinomaa peljätä hallitsijansa oikkuja. — Sinä päivänä, jolloin hänen äitinsä kuoli, hän antoi surmata omasta kansastaan 10,000 henkeä — kaikki, jotka eivät lakkaamatta voi-

neet itkeä ja huutaa. Hänen kanssaan haudattiin 10 naista elävältä ja Tshaka antoi määräyksen, ettei koko sinä vuonna saanut harjoittaa maanviljelystä, eikä nauttia maitoa, ja kaikki vastasyntyneet lapset oli tapettava. »Oi, valkoinen mies, me emme tienneet koskaan, mitä uni oli», sanoi eräs zulu, joka kertoi siitä. — Hän kuvasi elämää myöskin kuninkaan kraalissa. »Kuningas kohottaa vain oikean kätensä etusormen ja se on merkkinä siitä, että syytetyn on kuoltava. Heti hyökkäävät palvelijat hänen kimppuunsa ja lyövät häntä nuijilla tai työntävät terävän seipään vatsanpohjasta, kunnes se tulee ulos suusta. Sellaista tapahtuu joka päivä suurella pihamaalla, eikä se ketään sureta, vaan kansa hymyilee sille.

Afrikan historia ei kerro vain ruhtinaitten julmuudesta vaan myöskin kansojen — kuinka heimo on hävittänyt toisen sukupuuttoon. Sekä Livingstone että muut Afrikan tutkijat kuvaavat, kuinka he kulkivat autioitten seutujen kautta, missä tienviittoina olivat ihmisten luurangot tai kuinka he kävivät kaupungeissa, joiden korkeat aitaukset olivat rakennetut pääkalloista. Eipä ihme, jos Livingstone epätoivoissaan huudahti: »Verta, kaikkialla verta».

Tässä uskottomuuden, petollisuuden ja julmuuden maailmassa ei uskonto anna apua eikä lohdutusta — päinvastoin — se lisää pelkoa ja verenvuodatusta. Ei ole vielä siinä kyllin, että sota on vienyt joukottain ihmishenkiä, voittaja uhraa vielä satoja, jopa tuhansia hengille. Yksinpä kaikkein inhoittavin verenvuodatuksen muoto, kannibalismi, on ollut tavallinen useimpien Afrikan heimojen kesken ja sitä esiintyy vieläkin kaukaisissa seuduissa — samoinkuin lapsimurhia ja varsinkin kaksoisten murhia. Elämällä ei ole mitään arvoa, ei mitään pyhyyttä. Siitä kuinka kuningas kohtelee kansaansa, voittaja voitettuja, mies vaimojaan, isä lapsiaan, kaikesta huomaa saman: elämällä ei ole mitään arvoa, ei edes sillä, mitä me pidämme elämää korkeampana, nim. vapaudella. Orjuus kaikissa eri muodoissa on oleellinen puoli näiden kansojen elämässä.

Ja ne kansat, jotka ovat löytäneet tien tähän suljettuun mannermaahan, eivät yleensä ole tulleet apua tuoden vaan päinvastoin painaneet ikeen lujemmin maakalaisten niskaan. Idästä, etupäästä Arabiasta on sinne vaeltanut suuria kansanjoukkoja. Mutta näistä korkeammalla tasolla olevista kansoista on tullut pahimpia orjakauppiaita ja orjametsästäjiä. — Myöskin Europasta on sinne siirtynyt väkeä. Mutta silläkään ei pitkään aikaan ollut muuta päämäärää kuin orjakaupan harjoittaminen ja kansan sortaminen.

Synkkä historia.

Afrika suurten tutkimusmatkojen ja siirtomaayritysten aikaan asti.

Europan ja Afrikan välinen yhteys on vanha, vaikka vielä sata, jopa 70 vuotta sitten maan koko sisäosa oli tuntematon.

Vaikka Pohjois-Afrika aina arabialaisten hävityssotiin saakka 600-luvulla oli ollut ensimäisiä kulttuurimaita, oli koko muu Afrika pimeässä. — Vasta silloin kun innokkaasti yritettiin löytää tie Afrikan kautta Indiaan, keksittiin Afrikan rannikkolinja 1400-luvun viimeisenä vuonna. Portugalilainen prinssi »Henrik Purjehtija», joka oli näiden tutkimusmatkojen kannustavana voimana, toimi uskonnollisista vaikuttimista. Hän toivoi voivansa siten lannistaa maurien vallan ja tukea kristinuskoa. »Minun pyrkimykseni on saada pystytetyksi risti johonkin uuteen paikkaan», kuuluu hän huudahtaneen, ja häntä suretti syvästi laivaväkensä voitonhimo, joka hävitti kaikki aatteelliset vaikuttimet. He halusivat vain kultaa ja orjia, ja tästä himosta tuli sekä Portugalin että Afrikan turmio.

Kirkolla ei ollut mitään sanomista orjakauppaa vastaan. Pakanathan saattoivat siten tulla kristityiksi. Paavi jakoi vastalöydetyt maanosat Espanjan ja Portugalin kesken, joista viimemainittu sai osakseen Afrikan. Jokaisen retkikunnan mukana meni pappeja ja munkkeja käännyttämään pakanoita. Heillä oli alussa suuri menestys. Kongossa he »käänsivät» ja kastoivat ruhtinaan ja hänen mukanaan koko hänen kansansa; samoin Mosambiquessa kastettiin kokonainen kansa neljän kuukauden lähetystyön jälkeen ja useilta muiltakin tahoilta kerrotaan onnistuneista lähetysyrityksistä. Portugalilaiset asuttivat melkein kaikki länsi- ja itä-afrikalaiset saaret, joilla sitten dominikaanit harjoittivat lähetystä. Vielä tänäkin päivänä ne ovat suurimmaksi osaksi katolisia. Mutta muuten ei ole paljonkaan jälkeä kerran niin valtavasta lähetyksestä; ei edes Kongossa, missä tehtiin enimmän työtä ja missä kristinusko pysyi vallassa pari vuosisataa, ollut protestanttisen lähetyksen alkaessa mitään jälkeä entisestä. Hyvin pian lankesivat pintapuolisesti kristityt maakalaiset uudelleen pakanuuteen ja lähetyssaarnaajat hajaantuivat riitojen vuoksi ja joutuivat itse pakanalliseen velttouteen. Tosin yritettiin useita kertoja uudistaa ja vahvistaa lähetystyötä, mutta tuloksitta. Kertomukset muutamien yksityisten hurskaudesta, innosta ja uhrautuvaisuudesta ovat valopilkkuja synkässä historiassa, mutta eivät voi muuttaa sitä. Monta innokasta pappia murhattiin tai heidän oli pakko paeta. Kristinuskolla ei ollut kylliksi voimaa voittamaan pakanuutta. Livingstone tuli kerran erään vanhan kristillisen kirkon jäännösten luo ja kir-

joittaa siitä: »Kappeli on jo raunioina ja ympärillä leviää erämaa; petolinnut rakentavat sinne pesiänsä ja ilkeä hyena on saastuttanut sen sisuksen. Ei voi ilman surun tunteita katsella tätä hävitystyötä paikalla, missä ihmiset kerran ovat palvelleet korkeinta Jumalaa.»

Voitonhimo sai ylivallan. Vain muutamat harvat pitivät mustia muuna kuin kauppatavarana; eivätpä munkitkaan aina voineet vastustaa orjakaupan houkutuksia.

Niin tuli *orjakauppa* vallitsevaksi ilmiöksi valkoisten ja mustien — kristittyjen ja pakanain välisissä suhteissa. Kysyntä muodostui tavattoman suureksi, kun Amerikan valkoiset uutisasukkaat alkoivat kuljettaa mustia orjia korvatakseen niillä työhön kelvottomat punanahat. Kerrotaan että munkki Las Casas, joka punanahoista huolehtiessaan kuuluu ehdottaneen mustien orjien tuontia, joutui kauhun valtaan nähdessään ehdotuksensa seuraukset ja huudahti: »Mustien miesten orjuus on yhtä häpeällistä kuin punaisten ja minä pelkään jumalallisen oikeuden rangaistusta». Minkäänlainen katumus ei kuitenkaan voinut estää pahan leviämistä. Espanjasta ja Portugalista orjakauppa pian levisi toisiin kansoihin. Mikään kauppa ei ollut niin tuottava ja se kuristi senvuoksi myös kaikki kunnialliset yritykset ja siitä tuli hävittävä myrkky sekä Afrikalle että Europalle. — Englanti kulki tavallisella tarmollaan orjakaupan etunenässä. Eräs tunnettu aatelismies Elisabetin ajalta, sir John Hawkins, alkoi polttaa kyliä pitkin rannikkoa ja yllyttää heimoja toisiaan vastaan siten hankkiakseen orjia. Tosin Elisabet piti sitä inhoittavana, mutta Hawkinsista tuli rikas ja hänet aateloitiin; ja niin vähän hän itse häpesi, että otti aateliskilpeensä sidotun mustan miehen. — Ilman omantunnonvaivoja harjoittivat useimmat kristityt kansat orjakauppaa lähes 300 vuotta. Rannikko hävitettiin, maakalaisia houkuteltiin paloviinalla ja aseilla ja heitä ajettiin kuin villieläimiä. Orjakauppaa pidettiin kansallisena yrityksenä. Vielä 1800-luvun alulla läksi 200 orjalaivaa vuosittain Liverpoolin, Bristolin ja Plymouthin satamista. On sanottu, että Liverpool on rakennettu orjilla. — Sadassa vuodessa tuotiin yli 2 milj. orjaa yksistään englantilais-amerikalaisiin siirtokuntiin, mutta korkeintaan $^1/_3$ kaikista niistä orjista, jotka pyydystettiin, tulivat perille Amerikaan ja $^2/_3$ kuoli matkalla, sillä heitä kohdeltiin paljon pahemmin kuin elukoita. Mitkään sanat eivät voi kuvata orjakaupan kurjuutta — sitä kyynel- ja verivirtaa, minkä se on aiheuttanut. Sukupuuttoon hävitetyt heimot, autioituneet maat ja poltetut kylät ovat orjakaupan tuottamat siunaukset Afrikalle. Se on herättänyt eloon kaikki huonot intohimot sekä valkoisilla että mustilla.

1700-luvulla alkoi kuitenkin ääni toisensa jälkeen kuulua orjakauppaa vastaan. Jos Englanti oli kulkenutkin sen etunenässä, niin se kulki etunenässä myöskin taistelussa sitä vastaan ja sillä on kunnia siitä, että

se on tehnyt lopun tästä inhoittavasta kaupasta. Yli neljä vuosikymmentä kävivät taistelun aallot korkeina. Oikeus voitti vihdoin suurimmaksi osaksi väsymättömän William Wilberforcen, »kansan omantunnon tulkin» — »Englannin jumalaapelkääväisimmän ja pirteimmän miehen» ansiosta. Wilberforce, joka omisti 17 vuotta elämästään tälle asialle, ei saanut nähdä sen lopullista voittoa. Vuonna 1807 orjakauppa kiellettiin, mutta vasta vuonna 1833 — kuukausi Wilberforcen kuoleman jälkeen — hyväksyttiin laki orjuuden lakkauttamisesta Englannin siirtokunnissa. Mutta päätöksen ja sen toimeenpanon välillä oli pitkä ja vaivalloinen askel. Englantilaiset risteilijät saivat määräyksen vaania orjalaivoja ja rangaista niiden omistajia. Kuuluu tapahtuneen, että he upottivat koko orjalastinsa mereen välttyäkseen joutumasta kiinni. M. m. Ruotsin kirkon ensimäinen lähetyssaarnaaja, joka matkusti Etelä-Afrikaan, C. H. Witt, sai matkallaan 1876 olla sellaisen tapahtuman todistajana.

Espanja ja Portugali jatkoivat kauimmin orjakauppaa. Vasta 1888 lakkasi orjien kuljetus Amerikaan.

Arabian orjakauppa, joka kukoisti samalla aikaa, on vasta viime aikoina saatu estetyksi Europan valtojen ankarien toimenpiteiden avulla — salassa se jatkuu vieläkin. Ensimäisenä kiinnitti Europan huomion tähän mätähaavaan Livingstone ja hän osasi kuvata sen kauhuja järkyttävämmin kuin kukaan muu. Hän kertoo, että Sambesi joki oli ylt'yleensä orjien ruumiiden peitossa ja että hänen miehistönsä täytyi joka aamu puhdistaa pois ne, jotka olivat tarttuneet venеen propelliin, ja kaikki tiet olivat täynnä kuolleita ja kuolevia, jotka olivat vielä toisiinsa sidottuina. Ja hän huudahtaa: »Afrikaa ei voida pelastaa ennenkuin orjakauppa, tämä vääryyden lohikäärme, on voitettu. — — — Meidän on vaikea käsittää sitä alennusta, mihin orjakauppa on saattanut nuo raukat. Mutta minä, joka tarkoin tunnen afrikalaiset, jotka eivät koskaan ole joutuneet orjakaupan uhreiksi, pidän heitä kelvollisina saamaan kunniallisen paikan ihmissuvun suuressa perheessä.» Livingstonen ansiosta tämä kauppa tuli leimatuksi sellaiseksi kuin se hyvin ansaitsi. Livingstone on tässä kuten niin monella muulla alalla Afrikan suuri nimi.

Koko tänä aikana näytteli siirtomaa-asutus toisarvoista osaa; Portugali tosin pystytti »lipun ja ristin», mutta epäonnistui kaikissa suhteissa. Huono hallinto, kapinat, verilöylyt ja vararikot olivat näiden siirtomaayritysten tunnusmerkkeinä. Paljon vakavaraisempi siirtomaa-asutus jatkui Etelä-Afrikassa hollantilaisten ja myöhemmin englantilaisten toimesta. Hollantilaiset olivat kunnollisia ja työteliäitä, usein ankaran uskonnollisia, mutta kuitenkaan ei heidän vaikutuksensa koitunut kansan hyväksi. He pitivät itseään Jumalan valittuna kansana, joksi maakalaiset eivät koskaan voineet tulla. Jumala oli antanut heille maan ja kan-

san, jonka tuli heitä palvella. He pitivät maakalaisia tuskin ihmisinä ja kohtelivat heitä usein julmasti.

Tässä Afrikan vanhimmassa historiassa ei ole monta valopilkkua, mutta kyllä lukemattomia rikkomuksia, jotka vaativat hyvitystä.

Afrikan tutkiminen ja asuttaminen.

Kolme vuosisataa kestäneen yhteyden jälkeen valkoisten kanssa Afrika oli autioitunut ja tullut köyhemmäksi kuin ennen. Mutta uusi aika näytti vähitellen rupeavan koittamaan; Europan omatunto heräsi, orjakauppa julistettiin pannaan, ryöstöretkien sijaan tuli todellinen siirtomaa-asutus, ryöstöjärjestelmä sai siirtyä uuden menettelyn tilalta, jonka tarkoituksena oli käyttää ja kehittää Afrikan varallisuutta, tieteelliset, ihmisystävälliset ja kristilliset harrastukset heräsivät eloon ja Afrikan asukkaita pidettiin samanarvoisina toisten kanssa.

Vielä 1800-luvun alulla oli Afrika, rannikkoja lukuunottamatta, yhtä tuntematon kuin Herodotoksen aikana. Mutta ajan pitkään ei voitu tyytyä vain teoretisoimaan Afrikan sisäosista, mielenkiinto tutkimusmatkoja kohtaan heräsi vähitellen henkiin. Niistä tuli uuden päivänkoiton alku. Vuonna 1788 muodostettiin Lontoossa Afrikan tutkimista varten seura, josta myöhemmin kehkeytyi kuuluisa »Kuninkaallinen Maantieteellinen Seura». Heidän ensimäinen lähettinsä oli rohkea skottilainen Mungo Park, joka 1795 keksi Niger joen. Monet niistä rohkeista tutkijoista, jotka ovat seuranneet hänen jälkiään, ovat menettäneet henkensä saavuttamatta mitään tuloksia ja joutuneet unohduksiin, toisten nimet taas loistavat historian lehdillä, kuten Krapf ja Rebmann, Speke ja Burton, Grant, Stanley, Schweinfurth, Nachtigal ja ensimäiseksi ja viimeiseksi Livingstone. — Tuo tuntematon, luoksepääsemätön maanosa houkutteli vastustamattomalla voimalla. Kaikkien näiden tutkimusmatkojen merkitystä ei voida arvioida liian suureksi. »Maantieteelliset löydöt ovat lähetyksen alkuna», kirjoitti Livingstone.

Afrikan historian suuri nimi on *David Livingstone*. Hänen ansiostaan koittaa uusi päivä »pimeälle maanosalle», ja niin kauan kuin Afrikan nimeä mainitaan ei David Livingstonekaan ole koskaan unohtuva. Ihmeellinen viehätysvoima lepää tämän harvinaisen ihmiselämän yllä sen ensi alusta pienessä skottlantilaisessa kaupungissa, jossa tapaamme 10-vuotisen pojan koneensa ääressä vastaostettu latinan kielioppi sivullaan kello 6:sta aamulla kello 8:aan illalla — hänen yksinäiseen kuolemaansa saakka syvällä Afrikan sydämessä; ja entä sitten hänen ihmeellinen hautajaissaattonsa, kun hänen uskolliset mustat palvelijansa kantoivat hänet halki puolen Afrikaa vaaroja ja vastuksia kärsien, joista meillä tuskin voi olla aavis-

David Livingstone

tustakaan, kunnes vihdoin saivat nähdä vietävän hänet lepäämään Westminster Abbeyhin. Mitä kaikkea mahtuukaan tämän alun ja tämän lopun välille! »Samantekevää kuinka minun elämäni tulee käytetyksi, kun se vain tulee Jumalan kunniaksi. — — — Tienraivaajana tuntemattomissa seuduissa minusta voi olla yhtä suurta hyötyä kuin jollain muulla tavalla», kirjoitti hän profetallisesti jo ensimäisenä vuotenaan Afrikassa 1841. Kun hänestä sitten tuli löytäjä ja hänen oli kestettävä ja voitettava sietämättömiä, ja kuten näytti, voittamattomia vaikeuksia ja kärsimyksiä, pysyi hän järkkymättömästi lujana päätöksessään: »Minä tahdon avata tien Afrikan sydämeen tai sortua». — — — »Kuka menee, jollen minä sitä tee? Ei kukaan. Kristuksen tähden uskallan minä kaiken ja suren vain sitä, että minulla on niin vähän annettavana.» — Kun hän oli jo suorittanut enemmän kuin kukaan muu ja tutkinut läpeensä Ekvatoriali-Afrikan idästä länteen, löytänyt Ngami järven, tutkinut Sambesi joen y. m. ja hänelle tarjottiin kultaa ja kunniaa ja rauhallinen elämä, kieltäytyi hän siitä ja meni jälleen takaisin synkkään maanosaan — vastuksiin, pettymyksiin ja yksinäiseen kuolemaan. Kunnialle hän ei antanut muuta arvoa kuin käytti sitä vain apunaan voidakseen puhua auktoriteetilla — — — ja »tätä auktoriteettia minä tahdon käyttää parantaakseni yhden maailman haisevimmista mätähaavoista (orjakauppa). Vähäiset voimani tahdon käyttää saadakseni aikaan tämän muutoksen. — — — Jos Jumala sallii minun tehdä lopun orjakaupan hirvittävästä onnettomuudesta, ei nälkä ja kärsimykset merkitse mitään — ja minä tahdon ylistää hänen nimeänsä kaikesta sydämestäni.»

Ja kun hänen kansansa pettämänä ja varastamana, yksinäisenä, sairaana ja erotettuna kaikesta yhteydestä ulkomaailman kanssa täytyi tur-

vautua noiden inhoittavien orjakauppiaiden armoon voimatta panna vastalausetta heidän hävyttömyyksiään vastaan, ei hän kuitenkaan jättänyt päämääräänsä: Niilin lähdejokien tutkimista ja taistelua orjakauppaa vastaan. Hän kirjoitti päiväkirjaansa: »Mikään maailmassa ei saa minua luopumaan työstäni epätoivon tähden, minä etsin voimaa Jumalalta ja kuljen eteenpäin». — Nämä sanat olivat hänen viimeisensä. Eräänä aamuna pari viikkoa myöhemmin, toukokuun 1 päivänä 1873 löysivät hänen palvelijansa hänet polvillaan kädet ristissä — kuolleena.

Sitä tehtävää, jonka hän oli asettanut itselleen, Niilin lähdejokien tutkimista, hän ei koskaan saanut suoritetuksi, ja se päämäärä, johon hän koko sielullaan pyrki, orjakaupan lakkauttaminen, näytti hänen kuollessaan olevan yhtä kaukana: Afrikan pelastus, kristinusko Afrikalle, rauha, sivistys, kaikki tämä oli yhä vielä kaukainen unelma. Olisiko sitten tämä yksinäinen mies, joka antoi elämänsä Afrikan hyväksi syvällä sen erämaissa, elänyt turhaan? Ei! Uuden elämän ja siunauksen virta on lähtenyt hänestä. Hänen kauttansa kiintyivät valtiomiesten, oppineiden, liikemiesten ja lähetyssaarnaajain katseet Afrikaan. Itse hän ymmärsi yhdistää kaikki nämä erilaiset ja kuitenkin niin yhteenkuuluvat harrastukset, ei mikään mikä saattoi hyödyttää Afrikaa, jäänyt hänen katseiltaan huomaamatta. Hänen sanansa eivät kaikuneet suotta, sillä hänen elämänsä ja kuolemansa puhuivat unohtumatonta kieltä. Hänen kuolemansa innoitti taisteluun arabialaisten orjakauppaa vastaan ja uusiin lähetysyrityksiin. Hänen suurinta elämäntyötään ei ole kuitenkaan vielä mainittu. Livingstone oli ensimäinen, joka täydellisesti uskoi neekerien ihmisarvoon ja opetti toisiakin uskomaan siihen. Hän rakasti Afrikan mustia, tietämättömiä lapsia ja hän tiesi tien heidän sydämiinsä. »Hyvyys ja omanvoitonpyytämättömyys tekee heihin suuremman vaikutuksen kuin mikään muu», kirjoitti hän päiväkirjaansa, »sinulla on toinen sydän kuin meillä, sanovat he silloin, meidän sydämemme on musta, mutta sinun on hyvä». Ja sen jälkeen hän toimi. Vielä tänä päivänä muistellaan häntä rakkaudella ja kunnioituksella Afrikan mustan kansan keskuudessa — ei suurena miehenä vaan hyvänä, »miehenä jonka sydän sykki lämpimästi mustien puolesta». »Heidät voi voittaa tekemällä heille alinomaa hyvää», oli hänellä tapana sanoa. Mitkään sanat eivät voi antaa parempaa kuvaa hänestä itsestään — hän koetti aina tehdä hyvää.

Ei ole kulunut vielä kuin yksi ihmisikä siitä, kun Livingstone sulki silmänsä yli-inhimillisten ponnistusten murtamana murhaavassa ilmastossa, kaiken sen kurjuuden sortamana, mitä hänen täytyi katsella. Ei vielä 50 vuottakaan ole kulunut ja Livingstonen Afrika on muuttunut niinkuin se ei enää olisi sama maanosa. Uusi aika on koittanut ja rynnäköllä valloittanut Afrikan.

Uudenaikaiset höyrylaivat kulkevat vastalöydetyillä joilla ja järvillä.

Raivaamattomien polkujen sijasta, joita pitkin kantajain täytyi kuljettaa tavaroita, on nyt uudenaikaisia, komeita teitä, joilla ajetaan autoilla, ja rautatieverkko haaraantuu yhä laveammalle. Pian voi kulkea rautatiellä Kairosta Kapkaupunkiin. Matka Sisä-Afrikaan, joka ennen vei 6—8 kuukautta ja tuotti sellaisia vaivoja ja vaaroja, että ne useimmilta veivät hengen, tehdään nyt mukavasti ilman mitään vaaraa yhdessä viikossa. Mitä onkaan tämä muutos merkinnyt Afrikalle ja sen kansalle.

Afrika on nyt läheisemmin liitetty Europaan kuin koskaan. Europasta riippuu sen onni tai onnettomuus ja sen koko tulevaisuus, sillä Europa on ottanut vastuulleen sen holhouksen ja samalla myös sen kasvatusvelvollisuuden.

Afrikan siirtomaa-asutus on sangen mutkallinen historia ja se on antanut aiheen moniin vaikeasti ratkaistaviin problemeihin.

Oikeastaan ei voi puhua siirtomaa-asutuksesta todellisessa merkityksessä ennenkuin orjakaupan ajan jälkeen, sillä ihmisten poisryöstämistä ja maan köyhdyttämistä voi tuskin kutsua siirtomaa-asutukseksi. — Englanti alkoi pian kilpailla Portugalin kanssa, mutta myöskin Englanti kulki samanlaisia teitä; sydämettömät seikkailijat saivat vapaasti ryöstää ihmisiä ja maata. Vasta sitten kun taisteluun orjakauppaa vastaan ryhdyttiin täydellä todella, huomattiin että oli käytettävä toisia menettelytapoja, jos mieli tämä pahe saada poistetuksi. Maa oli tehtävä rikkaammaksi eikä köyhemmäksi. Ensimäiset kokeet, joita jotkut yksityiset tekivät, kuitenkin epäonnistuivat; Afrika on vaatinut kalliita oppirahoja. Suurempi este kuin esim. murhaava ilmanala oli sydämetön voitonhimo. Kun orjakauppa kiellettiin, tulivat aseet ja paloviina tuottavimmiksi kauppatavaroiksi. Olosuhteet tulivat sellaisiksi, että hallitusten täytyi tarttua asiaan, etupäässä Englannin, joka oli ottanut tehtäväkseen orjakauppiaiden rankaisemisen. Vähitellen otettiin haltuun yhä useampia rannikkomaita, jotka useimmiten jätettiin protektoraateiksi suuremmille kauppakomppanioille hallituksen tarkastuksen alaisina. Sierra Leone, Kultaranta, Nigeria ovat vanhoja nimiä siirtomaahistoriassa. Myöhemmin tuli lisäksi toisia, ennen kaikkea Kap ja sen pohjoispuolella oleva maa, jossa niin monet pelottomat tutkijat ja tiedemiehet, taitavat organisatorit ja innokkaat lähetyssaarnaajat ovat uhranneet voimansa. Kun Kimberleyn timanttikaivokset 1870 löydettiin ja myöhemmin Transvaalin kultakentät, virtasi sinne niin paljon valkoisia, että saattaa puhua todellisesta valkoisten maahanmuutosta sitä seuraavine kahnauksineen, englantilaisten, buurien ja mustien välillä.

Siirtomaa-asutus oli pitkän aikaa edistynyt verrattain hitaasti ja sitä olivat etupäässä harjoittaneet Englanti ja Ranska. Usein oli Englanti vain vastahakoisesti, toisten painostuksesta ottanut haltuunsa uusia alueita, kuten esim. Njassamaan — se maksoi sille enemmän kuin se antoi.

Mutta 1800-luvulla, jolloin Saksa rupesi hyvin halukkaasti hankkimaan siirtomaita, alkoi tuo yleisesti tunnettu »Scramble for Africa», joka on ollut aiheena niin moniin sotiin ja selkkauksiin. Nykyään on koko Afrika käytännöllisesti katsoen jaettu eri valtojen kesken, joista Englannilla ja Ranskalla on verrattomasti enimmän — molemmilla noin 10 milj. neliökilometriä (enemmän kuin koko Europan pinta-ala). Ranskan osa on kuitenkin harvempaan asuttua.

Tätä europalaisten valtojen siirtomaa-asutusta on arvosteltu hyvin eri tavalla, sitä on sekä moitittu että kiitetty. Ne jotka sanovat, että valkoiset ovat häikäilemättä ottaneet mustien maan, ovat kyllä oikeassa, ja kun he syyttävät monesta pahasta, jota valkoiset ovat aiheuttaneet mustille, ei sitä voi kieltää — valkoisilla on hirvittävä syntiluettelo. Mutta syyttäjät eivät ota huomioon niitä olosuhteita, jotka vallitsivat ennen valkoisten esiintymistä. Ne olivat kaikkea muuta kuin paratiisilliset. Kotimaisten päällikköjen julmuus ja hirmuvalta, alinomainen sotatila heimojen välillä, poppamiesten kamala mahti, kannibalismi, ihmisuhrit, yhä häikäilemättömämmät arabialaiset orjakauppiaat, kaikki tämä ja paljon muuta kurjuutta on kuitenkin saanut lopun. Afrikan suuret rikkaudet otetaan talteen ja niitä lisätään tuomalla joukottain viljelyskasveja y. m. ja parantamalla liikennevälineitä. Sivistys ja valistus leviää, lähetystyö helpoittuu, oikeus ja järjestys pääsevät valtaan. Ansioluettelo ei ole niinkään pieni siellä, missä siirtomaa-asutus on ollut parhainta. — Mutta valitettavasti on siirtomaahistoriassa hirvittäviä häpeäpilkkuja. Belgian Kongo kuuluu kaikkein pahimpiin.

Kuningas Leopold jakoi kautsukin, norsunluun y. m. arvokkaiden tuotteiden monopoleja yksityisille ja yhtiöille, jotka ilman tarkastusta saivat täydellisen vallan menetellä mielensä mukaan. Vähitellen saapui Europaan mitä kamalimpia huhuja Kongosta — epäkohtiin kiintyi ensiksi lähetyssaarnaajain huomio — kertomuksia siitä, millä tavoin rangaistiin niitä, jotka eivät tuottaneet kylliksi kumia, nimittäin hakkaamalla heiltä pois toinen käsi, kuinka peljättyjä ihmissyöjiä asetettiin ylipäällysmiehiksi, kuinka kokonaisia kyliä hävitettiin y. m. Toimeenpantu tutkimus vahvisti todeksi tehdyt julmuudet, mutta kuitenkin ne saivat jatkua kauan — mitä vielä tänäkin päivänä voi tapahtua Afrikan sisäosissa, siitä on vaikea saada selvää.

Myöskin siellä missä maakalaisten kohtelu on ollut inhimillisempää, on kuitenkin kosketus valkoisten kanssa kantanut sekä hyviä että huonoja hedelmiä. Valkoisethan ovat yleensä pitäneet Afrikaa omaisuutenaan ja maakalaisilla on ollut olemassaolon oikeus vain siinä määrin kuin he ovat voineet palvella näitä vieraita valkoisia. Kiusaus käyttää heitä yksityiseen voitontavoitteluun on ollut suuri. Kaksi kysymystä on eri-

koisen vakavaa ja vaikeasti ratkaistavaa: juovutusjuomakysymys ja työvoiman tarve.

Juovutusjuomain käyttö ei ole peräisin valkoisilta, sitä on kaikkien kansojen keskuudessa ja kaikki tyydyttävät juomahimoaan tavalla tai toisella: oluella tai käyneellä palmunmehulla tai jollakin muulla. Juoppous on tavallinen neekerikansojen kesken. Mutta valkoisten alkoholi on paljon voimakkaampaa ja vaarallisempaa, suorastaan kuolettavaa; kun maakalaiset ovat päässeet sen makuun, voivat he myydä itsensä, vaimonsa ja lapsensa saadakseen paloviinaa. He eivät tunne mitään määrää. Sydämettömät kauppiaat käyttävät hyväkseen heidän heikkouttaan ja niin myydään miljoonia tynnyreitä paloviinaa, kunnes koko seutu on autioitunut ja ihmiset turmeltuneet. Pitkän aikaa on alkoholi ollut tärkein, melkeinpä ainoa kauppatavara suurilla alueilla Länsi- ja Itä-Afrikassa. Paloviinalla ja ampumatavaroilla houkuteltiin ennen heimot myymään toisiaan, nyt niitä houkutellaan paloviinalla myymään haluttuja tuotteita ja työskentelemään valkoisille. Paloviinan käyttö on pikemmin lisääntynyt kuin vähentynyt, päättäen niistä tarkoista tutkimuksista, joita on tehty Nigeriassa ja Kultarannalla. Kultarannalla myytiin vuonna 1907 1,208,000 gallonia (yksi gallon = 4,54 litraa) spriitä, vuonna 1912 myytiin 1,835,000, joten lisäys oli 51 %. Siitä tulee yli yksi gallon asukasta kohti. Yksistään Bostonista on laivattu vuosittain 1,570,000 gallonia spriitä. Spriitä käytetään siellä rahana. Ilman spriitä ei voi mitään ostaa. »Eikö sprii ole rahaa», kysyi eräs päällikkö. Eräs johtavista liikemiehistä lausui, kun tuli puhe spriikaupan rajoittamisesta: »Ilman spriitä ei mitään kauppaa». Onpa tapahtunut niinkin, että hallitus on antanut kansan maksaa sakot ja verot paloviinalla. Niitä päällikköjä, jotka ovat säätäneet kansalleen alkoholikiellon, ovat viranomaiset yleensä koettaneet saada peruuttamaan tämän kiellon.

Sitä kurjuutta, jota paloviina aikaansaa maakalaisten keskuudessa, ei voi kuvailla. Lähetyssaarnaajat näkevät kaikki ponnistuksensa kansan kohottamiseksi raukeavan tyhjiin. Yksinpä pienet lapsetkin ovat tottuneet käyttämään spriitä ja täysikasvuisina useimmista tulee spriin orjia. Jos joku aiheuttaa riidan ollessaan juovuksissa, tuomitaan hänet sakkoihin, jotka voi suorittaa spriillä ja puolet hallituksen tuloista muodostaa tämä sprii. Brysselin konferenssissa (1890), jonne siirtomaavallat olivat kokoontuneet keskustelemaan Afrikan siirtomaaproblemista, lausui suurenmoisen Nigerkomppanian perustaja sir George Goldie: »Minä puhun 16 vuoden kokemuksesta ja minä sanon täydellä varmuudella, että jollei silmänräpäyksessä ryhdytä toimenpiteisiin spriitulvan pysäyttämiseksi — ei korkeammilla veroilla vaan kiellolla — pääsevät siellä valtaan sellaiset olosuhteet, jotka johtavat maan täydelliseen häviöön.» — Eräs toinen etevä siirtomaamies lausui eräässä raportissa 1911: »Spriiliikenne,

jota eri europalaisten kansakuntien liikemiehet harjoittavat Afrikan eri osissa, on rikos sivistystä kohtaan, jolle vetää vertoja vain entisten aikojen orjakauppa». —

Useilla siirtomaa-alueilla on nyt alettu yrittää saada voimaan spriin maahantuontikielto — ainoa mahdollinen menettely. Mutta valitettavasti ovat sekä hallitukset että yksityiset liiaksi riippuvia suunnattomista spriituloista. Monet vastuunalaisuudentuntoiset maakalaiset ovat valmiit tukemaan työtä spriintuonnin vastustamiseksi ja muutamat heimot ovat urhoollisesti pitäneet puoliaan houkutuksia vastaan, kuten esim. basutokansa, joka senvuoksi myös sekä fyysillisessä että moralisessa suhteessa on korkeammalla tasolla kuin sen naapurikansat. Erittäin mielenkiintoinen on kertomus kristityn betshuanapäällikön Khaman yrityksistä pelastaa kansansa paloviinan kirouksesta. Vaikka kansa oli niin juoppouden turmelema, että kuninkaan oli hengenvaarallista puhua sitä vastaan ja kieltää spriin käyttö, oli hänen kuitenkin vielä vaikeampi taistella niitä »kristittyjä» kauppiaita vastaan, jotka eivät kunnioittaneet hänen kieltoaan, aiheuttivat kaikenlaisia rettelöitä ja lopuksi syyttivät häntä Englannin hallituksen edessä. Khama kirjoitti puolustuksessaan: »Tahdon mieluummin kadottaa maani kuin nähdä sen joutuvan spriitulvan valtaan. Pelkään Lobengulaa (mahtava matabelepäällikkö) vähemmän kuin paloviinaa. Lobengula ei koskaan vie minulta yön unta, mutta juoppoutta vastaan taisteleminen on samaa kuin taistelisin demoneja enkä miehiä vastaan. Pelkään valkoisen miehen juomaa enemmän kuin Matabelen murhaajia; he surmaavat miesten ruumiit ja silloin kaikki on ohi, mutta sprii tekee miehistä piruja ja hävittää sekä heidän ruumiinsa että sielunsa ainaiseksi.» — Sprii ei hävitä vain lähetystä vaan kaiken sivistystyön mustien keskuudessa. Ja tätä myrkkyä levittävät valkoiset kristityt, jotka näyttävät huonoa esimerkkiä.

Kysymys mustasta työvoimasta on toinen tärkeä ja vaikeasti ratkaistava problemi, missä valkoiset ovat menetelleet rikollisesti. He eivät voi itse suorittaa raskasta työtä troopillisessa ilmastossa; maakalaisilla on vain harvoja ja helposti tyydytettäviä tarpeita eikä heillä ole mitään halua työskennellä itsensä näännyksiin valkoisten hyväksi, ja silloin on turvauduttu pakkotyöhön, joka todellisuudessa on hyvin lähellä orjuutta, vaikkakin se on saatu näyttämään hienommalta sopimuksilla y. m. s. Epäkohdat ovat menneet niin pitkälle, että hallitukset useilla tahoilla ovat olleet pakoitettuja tarttumaan asiaan. Toiselta puolen hal-

KHAMA

litukset itse käyttävät pakkotyötä, mikä aiheuttaa suurta katkeruutta maakalaisissa. Joukko lähetysseuroja on senvuoksi liittynyt yhteen ja pannut voimakkaan vastalauseen sitä vastaan. — Kaikkialla osoittautuu todeksi, että tietämättömät ja turvattomat mustat joutuvat voitonhimon saaliiksi. Jos mieli valkoisten ja mustien välisen yhteyden tulla siunaukseksi, sen sijaan että se nyt on tullut kiroukseksi, täytyy toisten vaikuttimien kuin itsekkään voitonhimon päästä valtaan ja sitä varten täytyy kaikkien hyvien ja epäitsekkäiden voimien työskennellä yhdessä.

Historia on osoittanut, että Afrikan kansa ei voi selviytyä omin voimin eikä sitä myöskään voi auttaa yksistään kauppasuhteet ja siirtomaapolitiikka. Ei edes meidän kulttuurimme sellaisenaan. Se on horjuttanut koko heidän käsitemaailmansa. Kun se uskonnollinen tunne, joka oli heidän julmien ja raakojen tapojensa perustana — tunne siitä että oli täyttänyt uskonnollisen velvollisuuden — katosi, jäi jälelle vain raakuus ja siveettömyys. Ja sitä ei hillinnyt sanottavasti uskonnoton sivistys ja valkoisten esimerkki. Päinvastoin. Se n. k. sivistys, jota sydämettömät valkoiset heille toivat, on usein opettanut heitä liittämään valkoisten paheet omiinsa — he ovat yhä enemmän langenneet juoppouteen ja sitä on seurannut uusi siveettömyys uusine ja tuhoavine tauteineen.

On vain yksi keino, jonka avulla Afrikan kansalle voi koittaa uusi ja onnellisempi aika. Se on sivistys ja kristinusko. Vain kristinuskon ja siitä eroittamattoman sivistyksen merkeissä voi terveellinen kehitys jatkua. Eräs Afrikan etevimmistä kasvattajista on lausunut: »Jos me koetamme luoda uuden maanosan, täytyy meillä olla uusia ihmisiä sinne asetettavana, muutoin toistuu vanha historia». Uusia ihmisiä, juuri se on kristinuskon päämäärä.

Kristityt astuvat näyttämölle.

Afrikan asukkaat olivat yli 200 vuotta saaneet kokea valkoisten orjakaupan turmiollisuutta, ennenkuin he oppivat tuntemaan valkoisen lähetyssaarnaajan. Miljoonan toisensa jälkeen »kristityt» veivät »kristittyjen» kansojen luo, mutta yksikään kristitty ei heitä etsinyt auttaakseen heitä, kukaan ei tullut julistamaan rakkauden, rauhan ja vapauden evankeliumia. Vasta taistelu orjakauppaa vastaan herätti kristityn maailman huomaamaan syyllisyytensä ja velvollisuutensa mustia kohtaan. 1700-luvun viimeisinä ja 1800-luvun ensimäisinä vuosikymmeninä, jolloin lähetysharrastus niin voimakkaana heräsi henkiin ja jolloin taistelu orjakauppaa vastaan oli kuumimmillaan, alkoi joukko lähetysyrityksiä työskentelynsä Afrikan eri osissa. Kristityt astuivat näyttämölle — vihdoinkin.

»Kun tulevaisuuden suurien afrikalaisten valtioiden historia tulee kirjoitettavaksi, on monessa näistä valtioista ensimäisen lähetyssaarnaajan maahan tulo ensimäinen historiallinen tapaus», sanoo eräs Englannin etevimmistä siirtomaamiehistä, sir Harry Johnston. Hän olisi voinut lisätä: monet afrikalaiset valtiot saavat kiittää lähetyssaarnaajia ei vain historiasta vaan vieläpä olemassaolostaan. Heimojen välisissä hirvittävissä sodissa, jotka alinomaa riehuivat Sisä-Afrikassa ja joita aina seurasi nälänhätä, tapahtui aivan liian usein, että kokonaiset kukoistavat kansat täydellisesti tuhoutuivat. Mutta tapahtui myöskin niin, että lähetyssaarnaajat tulollaan ja viisaalla tarttumisellaan asiaan onnistuivat kokoamaan hajaantuneet, saivat heidät asettumaan yhteen paikkaan ja perustamaan uusia yhteiskuntia, joita sitten johtivat onnelliseen suuntaan. Usein sai lähetyssaarnaaja sellaisen vaikutusvallan, että hänestä tuli heimon kruunaamaton kuningas. — Niinkin villi ja peljätty sotapäällikkö kuin matabelekansan hallitsija Mosilikatse ei hyökännyt kylään, johon valkoinen opettaja oli asettunut. Huhu valkoisten opettajien mahdista ja kyvystä suojella kansaa levisi laajalle ja sai useamman kuin yhden heimon pyytämään lähetyssaarnaajia, vaikkakaan se ei tapahtunut kovinkaan usein mistään syvemmistä uskonnollisista tarpeista.

Valkoisten ja mustien välisissä pulmallisissa tilanteissa onnistui lähetyssaarnaajain useammin kuin kerran välittää — estää kapinoita toisella puolen ja julmaa kohtelua toisella. Eversti Warren, joka oli saanut tehtäväkseen rauhan ja järjestyksen palauttamisen Betshuanamaahan, on lausunut: »Rauhan säilyttämiseksi siirtolaisten ja maakalaisten välillä voi yksi lähetyssaarnaaja tehdä yhtä paljon kuin kokonainen komppania sotilaita». Ja kun sir Alfred Sharpin piti ottaa vastaan Njassamaan hallinto, halusi hän rinnalleen kokeneen lähetyssaarnaajan. Tämän vuoksi hänen onnistui ilman verenvuodatusta järjestää olot yhdessä Afrikan sotaisimmista heimoista.

Lähetyssaarnaajat ovat olleet maakalaisten opettajia ja kasvattajia — »ainoat jotka ovat uskaltaneet ruveta heidän ystävikseen», sanoo Otto Nordenskjöld. Kun valkoisten n. k. sivistys tuli maahan ja löi pirstaleiksi mustien maailman, niin kuinka olisikaan käynyt, ellei olisi ollut ketään laskemassa uutta perustusta? — Kaikkialla, minne kristinusko tuli ennen valkoisia siirtolaisia sivistyksemme kaikkine varjopuolineen, on se onnistunut suorittamaan rakentavaa työtä — siellä minne se tuli jälkeenpäin, ovat paheet, mammonan palvonta ja pintapuolinen aineellinen kulttuuri tehneet työn vaikeaksi. Oli senvuoksi onni, että lähetys pääsi alkuun niinkin varhain kuin tapahtui Afrikan eri osissa, sillä se tuli moneen paikkaan liian myöhäänkin.

Tätä kristinuskon valloitustyötä tahdomme nyt seurata sen ensi alusta ja esittää muutamia hajanaisia kuvia sen myöhäisemmästä historiasta.

Esikoistyö Etelä-Afrikassa.

Jo ennenkuin päivä sarasti Afrikan kansalle, alkoi siellä yön pimeydessä luoda valoansa kirkas tähti. Siellä oli muutamia, jotka olivat siinä määrin kristillisen rakkauden läpitunkemia, että heidän täytyi antaa sen loistaa pimeässä maailmassa, loistaa juuri enimmän halveksituille ja sorretuille. Olemme jo tavanneet heitä aikaisemmin tämän historian lehdillä, tapaamme heitä jälleen, aina paljon ennen muita, aina vaikeimmilla kentillä, aina valmiina kärsimään ja kestämään mitä tahansa. He olivat Veljesseurakunnan lähettämiä. Tämän ihmeellisen pienen seurakunnan voimat riittivät yhä uusiin tehtäviin, lakkaamatta he koettivat etsiä onnettomimpia, aina he olivat valmiina kun pieninkin tilaisuus ilmaantui julistaa Kristusta »pakanaraukoille». Jo vuonna 1737 tapaamme yhden Veljesseurakunnan lähetin, *Georg Schmidtin* Etelä-Afrikassa koettamassa käännyttää hottentotteja.

Hottentotit olivat olleet sata vuotta kosketuksissa hollantilaisten uutisasukkaiden kanssa, jotka olivat tunkeneet heitä tieltään tahi sortaneet heitä tekemättä mitään heidän sivistämiseksensä. — Useimmissa lähetyskertomuksissa Etelä-Afrikasta tuomitaan buureja ankarasti eikä ilman syytä. Vaikka enemmistö oli vakavahenkisiä ja kristillismielisiä, olivat he eläneet pakanallisen kansan keskuudessa tekemättä oikeastaan mitään heidän käännyttämisekseen. Heidän puolustuksekseen voidaan sanoa, että siihen aikaan pidettiin yleisesti neekereitä toisia ihmisiä alempina olentoina. Ja täytyy ottaa huomioon, kuinka vaarallisia ja kärsivällisyyttä koettelevia naapureita nämä mustat olivat. Senvuoksi hollantilaiset panivatkin kovan kovaa vastaan ja rankaisivat julmasti heidän halpamielisiä kepposiaan. Inhimillisyyttä ja hyvyyttä he eivät juuri paljonkaan osoittaneet. Oli kuitenkin olemassa poikkeuksia; monet käsittelivät orjiansa hyvin ja yksi ja toinen oli huolissaan sen johdosta, että heidän kansansa laiminlöi hottentottien käännyttämisen kokonaan.

Näiden buurien luo saapui Georg Schmidt, joka oli lähetetty sinne Amsterdamin kirkkoneuvoston kehoituksesta. Muutamat kristityt Kapkaupungissa ottivat hänet ystävällisesti vastaan ja pian levisi huhu hänen saapumisestaan. Käännyttämään hottentotteja! Useimmat pitivät sitä mahdottomana. Monet vihastuivat sitä ajatellessaankin. Kuinka he silloin voisivat ylläpitää sitä tavatonta välimatkaa, joka eroitti hottentotit heistä itsestään.

Schmidt asettui kuitenkin asumaan hottentottien keskuuteen. Hän löysi pian sopivan laakson kaukana kaikista siirtokunnista. Sinne hän rakensi itselleen majan, istutti puutarhan ja seurusteli ystävällisesti maakalaisten kanssa. Hänen onnistui saada nämä epäluotettavat, epävakai-

set, laiskat, juoppouteen ja paheisiin vajonneet olennot elämään säännöllistä elämää, viljelemään maata ja harrastamaan siisteyttä. Vieläpä hän onnistui voittamaan muutamia Kristukselle. Sekä kirkollisten että porvarillisten viranomaisten osoittamasta epäluuloisuudesta ja heidän soimauksistaan huolimatta hänen työnsä saavutti myös tunnustusta. »Schmidt on suorittanut, mitä kukaan muu ei olisi voinut saada aikaan edes 30 vuodessa», sanoi eräs etevä mies Kap kaupungissa, »hän on nim. opettanut hottentotit rukoilemaan». — Kun Schmidt ei ollut papiksi vihitty, ei hänellä ollut oikeutta kastaa. Hän sai vihdoin kirjeellisesti papiksinimityksen ja iloissaan hän kastoi jo kaupungista kotiin palatessaan ensimäiset oppilaansa eräässä joessa. Mutta tämä aikaansai suurta hämminkiä hollantilaisen papiston keskuudessa, joka ei sietänyt mitään muuta uskontomuotoa kuin hollantilais-reformeratun. Schmidtiä kuulusteltiin lukemattomat kerrat ja hänen työtään vainottiin siihen määrin, että hänen täytyi matkustaa Amsterdamiin puolustautumaan ja pyytämään apua. Mutta hänen ei onnistunut koskaan saada lupaa palata takaisin. Hänen pieni laumansa »Apinalaaksossa» jäi ilman paimenta lähes 50 vuodeksi.

Herrnhutissa ei kuitenkaan unohdettu hottentotteja. Siellä odotettiin vain valoisampia aikoja. Ja ne tulivat.

Todellisen lähetysmielen oli Kap kaupungissa herättänyt henkiin pari etevää lähetysharrastuksen täyttämää pappia, jotka eivät väsyneet julistamaan kuinka Jeesus oli tullut *kaikkien* pelastukseksi, kuinka evankeliumi tarkoitti *kaikkia* ja sen täytyi saavuttaa *kaikki*, myöskin orjat ja hottentotit.

Kun herrnhutilaiset, jotka ottivat vaarin ajan merkeistä, pyysivät lupaa lähettää jälleen lähetyssaarnaajia hottentottien luo, myönnyttiin siihen erinäisin rajoituksin ja vuonna 1792 lähetettiin kaksi miestä. Heidät vastaanotettiin ystävällisesti ja he saapuivat Schmidtin laaksoon, missä he suureksi ilokseen saivat saarnata sen päärynäpuun alla, jonka hän oli istuttanut. Eräs vanha mummo saapui tervehtimään heitä ja kertoi, että Schmidt oli kastanut hänet; hän säilytti vielä kalleimpana aarteenaan hollanninkielistä testamenttia, jonka hän oli saanut Schmidtiltä.

Molemmat veljet ryhtyivät nyt innolla työhön. Kansaa virtasi heidän luokseen kaikilta tahoilta, he olivat halukkaita saamaan apua ja opetusta. Parin vuoden jälkeen alkoi näkyä merkkejä todellisesta hengellisestä herätyksestä. Herkkäluontoiset hottentotit tulivat kyyneliin asti liikutetuiksi saarnaa kuullessaan, mutta heidän mieltänsä ei ollut niinkään helppo saada muuttumaan. Se vaati kovaa ja kärsivällisyyttä koettelevaa työtä.

Ulkoapäin uhkaavien sotien ja levottomuuksien kestäessä ja taistellessa syntiä ja velttoutta vastaan, edistyi työ kuitenkin varmasti. Uut-

tera yhteiskunta kohosi kukoistukseensa. Hottentotit oppivat tekemään työtä, rakennettiin kirkko, puutarhat ja viljapellot ympäröivät siistejä pikku majoja. Kansa eli siellä ahkeraa ja säännöllistä elämää. Se oli niin hämmästystä herättävä ja uskomaton muutos, että laaksoon suuntautui todellinen kansainvaellus. Monien uutisasukkaiden kesken tämä herätti vihaa ja kateutta. Pitikö nyt hottentoteilla olla yhtä hyvin kuin heillä itselläänkin! Ja pitikö heidän lapsiensa saada oppia, kun taas uutisasukkaiden lapset sitä tuskin saivat. Meni niin pitkälle, että lähetyssaarnaajien henki oli vaarassa. Mutta heillä oli myöskin suojelijoita ja puoltajia hallituksessa. Jo 1798 kävi laaksossa kuvernöörin puoliso, joka näkemänsä johdosta on antanut mukaansatempaavan kuvauksen. »Minä valitin suuresti, ettei ollut sunnuntai, jolloin olisin nähnyt koko seurakunnan — noin 300 henkeä kokoontuneina jumalanpalvelukseen. Isät sanoivat, että minä kuitenkin saisin nähdä heidät, sillä auringon laskiessa, jolloin työ oli lopussa, pidettiin joka päivä jumalanpalvelus. Äkkiä soivat kirkonkellot. — Epäilen suuresti, voisinko astuessani Pyhän Pietarin kirkkoon Roomassa tuntea syvemmin jumaluuden ja hänen läsnäolonsa kuin minä tunsin tässä pienessä kirkossa nähdessäni Kristuksen yksinkertaiset opetuslapset puettuina eläintennahkoihin.»

Seuraavana vuonna rakennettiin suuri kirkko, ja ennen niin laiskat asukkaat löivät mielellään 900,000 tiiltä sitä varten. Siitä lähtien sai laakso nimen Gnadenthal (Armonlaakso) ja se tuli laajalti tunnetuksi Jumalan ihmeellisen työn ihmeellisenä paikkana. Yksikään kuvernööri ei laiminlyönyt käydä siellä ja kaikki veivät mukanaan syvän vaikutelman siitä henkisestä ja aineellisesta muutoksesta, joka oli hottentoteissa tapahtunut. Vuonna 1813 oli 700 hottentottia kastettu. Eräs kuvernööri, joka sinä vuonna kävi Gnadenthalissa, ylistää asukkaita heidän työteliäisyydestään, järjestyksestään ja tottelevaisuudestaan, hän kehuu heidän komeita kotejaan, heidän intoansa ottaa osaa jumalanpalveluksiin ja heidän erinomaista suhdettaan niihin farmareihin, joiden luona he olivat palveluksessa. Tämä Veljesseurakunnan työ on yhä kasvanut ja levinnyt laajalle. Sitä on seurannut siunaus ja yli 28,000 henkeä Etelä-Afrikasta kuuluu nyt heidän seurakuntiinsa, ihmisiä, jotka muinoin olivat sivistymättömiä ja halveksittuja.

Heti »Veljien» jälkeen tuli Afrikaan toisia lähetyssaarnaajia. Jo vuonna 1799 saapuivat ensimäiset vastaperustetun Lontoon lähetysseuran lähetit ja samana vuonna perustettiin merkillisen lähetyssaarnaajan van der Kempfin hehkuvan innon ja harrastuksen ansiosta Etelä-Afrikan lähetysseura. Tämä seura kohtasi tavattoman suurta vastustusta — sitä syytettiin tunkeutumisesta hollantilais-reformeratun kirkon alueelle ja sen työtä vainottiin kaikin tavoin. Kuvernööri antoi sitäpaitsi sulkea orjakoulun, jonka seura oli perustanut. Mutta se sai myöskin rohkaisua lä-

heltä ja kaukaa. Ja kun Kapmaa vuonna 1809 tuli Englannin vallan alle ei lähetysseuran työtä enää mikään estänyt.

Lontoon lähetyksen ensimäisten lähettien joukossa on useita kuolemattomia nimiä: van der Kempf, Philip, Moffat ja Livingstone.

Johan van der Kempf oli tavaton ihminen, hyvin lahjakas, oppinut, täynnä innostusta, mutta hyvin eksentrinen ja täynnä kummallisia aatteita ja päähänpistoja. Hän oli erään Rotterdamin luterilaiseen kirkkoon kuuluvan papin poika. Nuorena ylioppilaana hän opiskeli lääketiedettä, mutta vaihtoi äkkiä alaa ja tuli upseeriksi. Hän palveli armeijassa 16 vuotta ulkonaisesti katsoen kunniakkaasti, mutta itse hän sanoi olevansa »paheiden ja jumalattomuuden orja». Onnellinen avioliitto teki lopun hänen säännöttömästä elämästään. Vähän sen jälkeen hän jätti armeijan, jatkoi lääketieteellisiä opintojaan ja hänestä tuli taitava ja arvossa pidetty lääkäri. Hänen elämänsä oli solunut mitä rauhallisimmille ja onnellisimmille urille, mutta yhdessä silmänräpäyksessä meni kaikki kumoon. Onnettomuuden kautta eräällä huvimatkalla hukkui hänen vaimonsa ja heidän ainoa lapsensa, itse hän pelastui kuin ihmeen kautta.

Hän joutui mitä suurimpaan epätoivoon ja tässä syvässä surussaan hän kuuli Jumalan äänen, hän käsitti Jumalan kutsumuksen. Vapaaajattelija antautui Jumalalle kokonaan ja ilman ehtoja; häntä yksin hän tahtoi palvella. Pitempiaikaisten yksinäisten opintojen aikana hän sai lähetyskutsumuksen ja tarjoutui heti vastaperustetun Lontoonlähetyksen palvelukseen. Ennen Afrikaan matkustamistaan hän perusti Alankomaiden lähetysseuran ja niin hän jätti ainaiseksi kotimaan ja kulttuurielämän antautuakseen sieluineen, ruumiineen kutsumukseensa. Hän oli silloin noin 50 vuotias.

Kempfin ja hänen molempien seuralaistensa tarkoituksena oli ollut ruveta työskentelemään kafferilaisten keskuudessa. Tämä osoittautui kuitenkin mahdottomaksi sodan vuoksi. Hänen toverinsa koettivat silloin panna työn käyntiin bushmannien keskuudessa; nämä ovat hyvin takapajulle jäänyttä kansaa, jota näyttää olevan mahdoton sivistää. Melkein kaikki yritykset heidän käännyttämisekseen ja sivistyttämisekseen ovatkin epäonnistuneet.

Van der Kempf kääntyi hottentottien puoleen ja perusti siirtokunnan nimeltä Bethelsdorp; sinne hän pian kokosi sadottain hottentotteja ympärilleen. Mutta hänen omituinen, Rousseaun vaikutuksen alainen katsantokantansa luonnonkansojen korkeasta tasosta ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta sai aikaan, että hän pikemmin itse laskeutui heidän tasolleen kuin koetti nostaa heitä. Heillä piti olla täysi vapaus kaikessa: jolleivät tahtoneet käydä koulua, ei heitä siihen pakoitettu, jolleivät tahtoneet tehdä työtä, saivat he silloinkin tehdä mielensä mukaan. Silminnäkijät valittivat suuresti sitä huolimattomuutta ja likaisuutta, joka val-

litsi Kempfin siirtokunnassa. Buurien kanssa hän joutui sotajalalle, kun hän aina piti hottentottien puolta ja syytti buureja vääryydestä ja julmuudesta. Hänen syytöksensä saivat hallituksen nostamaan oikeudenkäynnin asian tutkimiseksi, oikeudenkäynnin, joka paisui tavattoman suureksi ja joka todella paljasti paljon julmuutta. Kun Kempf vielä kaiken muun hyvän lisäksi nai hottentottinaisen — jotain inhoittavaa buurilaisten silmissä — kasvoi vihamielisyys niin voimakkaaksi, että van der Kempf ajatteli lähteä maasta, sillä hänen työtään estettiin ja häntä itseään vainottiin kaikkialla. Hän kuoli kuitenkin vuonna 1811 ehtimättä panna tuumaansa toimeen. Lähetyshistoriassa on tuskin yhtään riidanalaisempaa miestä kuin van der Kempf: toiselta puolen vihattu ja moitittu, toiselta puolen ihailtu profeettana. Hänen personallisuutensa oli niin voimakas, että hän teki ympäristöönsä valtavan vaikutuksen — hänen toverinsa seurasivat siihen määrin hänen esimerkkiään, että hekin menivät naimisiin hottentottinaisten kanssa, mitkä avioliitot säännöllisesti epäonnistuivat. Hänen uhrautuvaisuutensa ja uutteruutensa on kaiken kiitoksen yläpuolella. Hänellä oli suuri vaikutus maakalaisiin ja hän voitti monta kristinuskolle. Vielä kauan hänen kuolemansa jälkeen kutsuttiin kaikkia kääntyneitä yleisesti »van der Kempf ihmisiksi». Hänen vaikutuksensa ulottui laajoihin piireihin ja Betheldorpista tuli lähetystyön keskus. Mutta hänen intonsa tulla hottentottien kaltaiseksi voittaakseen hottentotit näytti menneen väärään suuntaan. Hottentotit eivät olleet kypsyneet sellaiseen kohteluun, joka siis tuli enemmän vahingoksi kuin hyödyksi, ja niin siirryttiin vähitellen terveempiin lähetysperiaatteisiin.

Lähetysseura toisensa jälkeen aloitti työn Etelä-Afrikassa. Sotaisat kafferilaiset olivat erittäin vaikeasti saavutettavissa ja kaikki ensimäiset yritykset epäonnistuivat. Wesleyläinen lähetys, joka jo vuonna 1814 oli alkanut työskennellä lännessä Namaquamaassa, oli ensimäinen jonka onnistui perustaa lähetys kafferien keskuuteen kaakossa. Jo ensimäinen sikäläinen lähetyssaarnaaja laati suunnitelman perustaakseen ketjun lähetysasemia Znurbergistä (Port Elisabethin pohjoispuolelta) Port Nataliin, ja sitkeällä tarmolla toteutettiin suunnitelma. Urheat skottilaiset ryhtyivät työhön myöskin kafferilaisten keskuudessa ja perustivat lähetyshistoriassa tuon niin kuuluisan *Lovedalen* aseman, josta alun pitäen tuli henkisen ja teollisen kasvatuksen keskus.

Ranskan protestanttinen lähetys alkoi työskennellä Basutomaassa. Reinin lähetysseura otti osalleen aution Namaquamaan ja eteni tavattomin vaikeuksin ja kieltäymyksin kauas pohjoista kohti siihen maahan, josta myöhemmin tuli »Saksan Länsi-Afrika». Berlinin lähetysseuran lähetyssaarnaajat tunkeutuivat rohkeasti Orange joen toisella puolella sijaitsevaan maahan griquaheimon luo ja Lontoon lähetys, joka oli ollut

siellä aikaisemmin, kulki yhä ensimäisenä, kun oli kysymyksessä evankeliumin vieminen eteenpäin.

Eri seurojen asemat olivat sekaisin keskenään; siihen aikaan ei johtunut mieleenkään jakaa säännönmukaisesti lähetyskenttiä tai ryhtyä yhteistyöhön, mikä seikka varsinkin myöhemmin näyttäytyi hyvin vahingolliseksi. Mutta he suorittivat kukin omalla tavallaan suurenmoista ja tärkeää esikoistyötä, itsekukin lahjojensa mukaan. Paljon rohkeaa uhrimieltä, monta uhrattua elämää tapaa jokaisessa raivaajatyössä, mutta myöskin — sitä ei voi välttää — monta epäonnistunutta yritystä ja paljon hukkaan mennyttä työtä.

Lontoon lähetysseura, jolla oli suurin työntekijäjoukko, sekä erittäin hyviä että hyvinkin huonoja, sai tehdä hyvin vaihtelevia kokemuksia. Jo 10 vuoden kuluttua heillä oli käynnissä työ neljällä toisistaan kaukana olevalla kentällä, mutta niiltä puuttui järjestys, lähetyssaarnaajat jätettiin ilman valvontaa ja heillä oli riittämättömästi varoja ylläpitoonsa, mikä muodostui suureksi kiusaukseksi heikoille luonteille. — Kaksi miestä pani kuitenkin työn hyvään alkuun: *tri Philip*, seuran Etelä-Afrikan lähetyksen erinomainen superintendentti, orjien vapauttamisen peloton esitaistelija, ja *Robert Moffat*, betshuanalaisten apostoli.

Sankarihahmo.

Robert Moffat oli skottilainen, kuten useimmat lähetyshistorian sankareista. Vuonna 1795 hän näki päivänvalon pienessä tuvassa lähellä Edinburghia. Köyhät vanhemmat eivät voineet suoda paljoakaan opetusta lapsilleen, joiden täytyi aikaisin lähteä maailmalle ansaitsemaan leipäänsä, mutta Robert oli tiedonhaluinen poika, joka ei laiminlyönyt mitään tilaisuutta saadakseen oppia. Äiti antoi lapsilleen parhaimpansa, raamatun tuntemisen, ja iltaisin opettaessaan sekä poikia että tyttöjä parsimaan ja paikkaamaan hän luki heille ääneen Veljesseurakunnan lähetyssaarnaajista ja heidän rohkeista matkoistaan kaukaisiin maihin.

Robert pantiin puutarhurin oppiin. Pitkästä työpäivästä huolimatta — talvellakin hänen täytyi alkaa klo 4 — hänellä oli aikaa opiskella latinaa ja käydä iltakoulua. Samalla hän oli sepän opissa ja soitti viulua!

18-vuotiaana hän oli valmis ryhtymään ensimäiseen toimeensa kaukana kotoa. Äiti saattoi häntä vähän matkaa ja erotessaan otti häneltä lupauksen lukea joka päivä raamattua. Uudessa paikassaan hän tutustui metodisteihin ja heidän kauttansa joutui syvään sielunhätään ja — uuteen jumalasuhteeseen. Jonkun aikaa myöhemmin hän sai eräällä kävelymatkallaan nähdä suuren, pylvääseen kiinnitetyn ilmoituksen eräästä lähetyskokouksesta. Hän pysähtyi ja luki — luki sen yhä uudelleen. Kokous

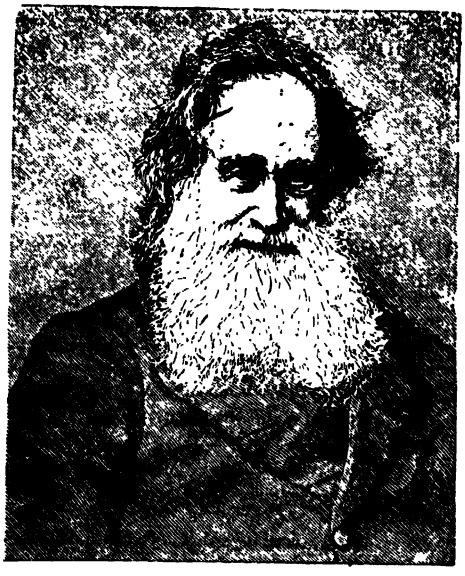

Robert Moffat

oli jo pidetty ja kuitenkin hän seisoi siellä paikallaan sykkivin sydämin ja hänen päässään humisi uusia ajatuksia. Tästä hetkestä alkaen hänen ainoa toivomuksensa, hänen ainoa ajatuksensa oli päästä lähetyssaarnaajaksi. Mutta kuinka hän siihen kelpaisi! Hänen täytyi hakea käsiinsä tuo pappi, jonka nimi oli ollut ilmoituksessa. Mutta kun hän vihdoin seisoi portilla, ei hän uskaltanut soittaa kelloa. Hän kääntyi takaisin, tuli uudelleen, kääntyi taas, mutta vihdoin hän seisoi vastakkain sen miehen kanssa, jonka piti auttaa hänet eteenpäin hänen päämääräänsä kohti. Kahden vuoden valmistusajan jälkeen hän purjehti 1817 Kap kaupunkiin. Mutta tällä ajalla Robert Moffat oli solminut siteen, joka tuli syvästi vaikuttamaan hänen tulevaisuuteensa. Hän oli kiintynyt johtajansa tyttäreen Mary Smithiin, hienostuneeseen, lämminsydämiseen, syvästi uskonnolliseen personallisuuteen. Mutta nuoret saivat odottaa kauan vanhempien suostumusta; Moffat oli jo menettänyt kaiken toivonkin, kun se vihdoin annettiin. Lopulta hän sai noutaa morsiamensa erämaahan ankaraan elämään, runsaaseen työhön. Robert Moffatin nimeä ei voi mainita ilman Mary Moffatia. Hänestä tuli todellinen lähetyssaarnaajan vaimo.

Moffat oli määrätty jatkamaan lähetystyötä kauimpana pohjoisessa, Namamaassa Kap-siirtokunnan rajojen ulkopuolella. Sinne oli kokoontunut karanneita orjia ja rikollisia, jotka tekivät seudun laajalti epävarmaksi. Mutta pahin heistä kaikista oli rosvopäällikkö *Jager Afrikaner*, joka oli lyönyt hävytöntä isäntäänsä ja sitten paennut rajan yli. Pian hän tuli niin laajalti tunnetuksi murhista ja ryöstöistä ja mitä kamalimmista julmuuksista, että hänestä tuli koko seudun kauhu. Vihdoin hallitus määräsi sadan punnan palkinnon hänen päästään. Mutta eräs peloton lähetyssaarnaaja päätti koettaa voittaa hänet ja onnistuikin siinä. Afrikaner muutti hänen asemalleen ja lähetti kansansa kouluun; kaikki kävi jonkun aikaa hyvin, mutta väärän syytöksen vuoksi heräsi taas villipeto hänessä ja hän hävitti koko aseman. Tähän seutuun piti nyt Moffatin mennä. Monien vastoinkäymisten jälkeen hän sai hallituksen luvan

MARY MOFFAT

mennä rajan yli ja viivyttelemättä hän lähtikin matkalle. Hän löysi villin ja kamalan pakanallisen heimon erämaasta, missä oli melkein mahdoton saada aikaan järjestettyjä olosuhteita. Mutta Moffat ei pelännyt nälkää eikä vaikeuksia. Hänestä tuli itsensä ja kylän nikkari, seppä, puutarhuri y. m. ja pian hän oli hyvissä väleissä Afrikanerin kanssa. Julma, sotaisa ryöväripäällikkö muuttui kokonaan. Hän heitti pois aseensa, ylläpiti rauhaa väkensä kesken ja puolusti turvattomia. Hän rakasti Moffatia yli kaiken maan päällä ja kerran kun tämä sairastui, hoiteli Afrikaner häntä mitä hellimmin. Ajan pitkään oli heimon kuitenkin mahdoton elää tässä erämaassa, jonka vuoksi Moffat teki laajoja tutkimusmatkoja pohjoiseen. Hän painui syvälle Betshuanamaahan ja kansa otti hänet ystävällisesti vastaan.

Kun Moffat heti tämän matkan jälkeen kutsuttiin Kap kaupunkiin, päätti hän ottaa Afrikanerin mukaansa. Huhu oli kertonut, että Afrikaner oli murhannut Moffatin, mutta nyt he näyttäytyivätkin molemmat yhdessä Kap kaupungin kaduilla, mikä herätti tavatonta huomiota. Afrikaner sai kuvernööriltä sen summan, joka oli määrätty palkinnoksi hänen päästään. Tämä Afrikanerin esiintyminen Kap kaupungissa sai paljon paremmin kuin tuhannet sanat vakuutetuksi heikkouskoisimmatkin kristinuskon ihmisiä muuttavasta voimasta.

Vuonna 1820 Moffat palasi takaisin erämaahan nuoren morsiamensa kanssa, mutta ei Afrikanerin heimoon vaan kauas Betshuanamaahan. Kurumanissa, suuren erämaan kukoistavassa keitaassa he sitten suorittivat elämäntyönsä tasan 50 vuoden kuluessa. Viisikymmentä vuotta! Useimmat kai olisivat jättäneet työn parin kolmen vuoden kuluttua, sillä se oli hyvin epäkiitollista. Kansa, joka kuului erääseen banturodun haaraan, ei ollut epäystävällistä, mutta ehdottoman välinpitämätöntä. Kun Moffat vuodatti koko sielunsa sanan julistukseensa, saattoivat he puhjeta raakaan naurunhohotukseen ja tehdä karkeaa pilaa. Kansa ei välittänyt Jumalasta eikä sieluistaan, mutta se välitti paljonkin lähetyssaarnaajan omaisuudesta ja varasti häikäilemättä ruokaa ja talousesineitä, viljaa,

jonka hän suurin vaivoin oli viljellyt, vieläpä vedenkin hänen vesijohdostaan. Ja kun sateentekijät ja poppamiehet alkoivat huomata, että hän vieroitti kansan luottamuksen heistä, alkoivat he kiihoittaa ihmisiä Moffatia vastaan. Heidät piti pakoittaa pakenemaan tai surmata. Kerran riippui heidän henkensä hiuskarvasta ja ainoastaan Moffatin järkkymätön rauhallisuus pelasti heidät. »Näillä ihmisillä mahtaa olla kymmenen elämää, koska he eivät pelkää kuolemaa», sanoivat maakalaiset.

Vuosi toisensa jälkeen kului ilman että näkyi jälkeäkään mistään muutoksesta. Moffat alkoi miettiä, eikö hän voisi käyttää voimiaan paremmin toisella taholla, mutta hänen rohkea Marynsa kirjoitti kotiin ystävilleen: »Lähettäkää meille ehtoollisastiat, vähitellen tulemme niitä tarvitsemaan», eikä hänellä ollut aikomustakaan hellittää otetta. »Me ehkä emme saa sitä nähdä, mutta herätys on tuleva niin varmaan kuin aurinko nousee ylös huomenaamuna», sanoi hän.

Sairaus ja vaikeudet olivat nuoren lähetysperheen vieraina usein heidän yksinäisellä asuinpaikallaan, alituiset sodat tekivät elämän epävarmaksi, ylläpito oli niin niukkaa — lähetysseurojen aikaisempien periaatteiden mukaan — että Moffatin täytyi käyttää suuri osa ajastaan maanviljelykseen ja kaikenlaiseen ansiotyöhön, sen sijaan että olisi sillä aikaa opiskellut kieltä ja suorittanut varsinaista lähetystyötä. Hätä oli aina ovella. Aviopuolisot saattoivat kieltäytyä kaikesta voidakseen auttaa kansaa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa, he olivat aina valmiit palkitsemaan pahan hyvällä.

Äkkiä tapahtui käänne. Vuonna 1829 kansa alkoi hartaasti kuunnella Moffatin sanoja, ottaa osaa jumalanpalveluksiin ja käydä koulua. Monet paatuneet pahantekijät tulivat suurissa omantunnonvaivoissa tunnustamaan syntinsä. Skottlantilaisella perinpohjaisuudella ja varovaisuudella Moffat opetti heitä ja kastoi vain ne, joista hän oli varma. Ensimäiset kuusi kastettiin, kun Moffat oli ollut lähetyssaarnaajana 12 vuotta ja päivää ennen tätä kastetta tulivat ehtoollisastiat Englannista.

Tästä ajasta alkaen oli kansa kuin muuttunut. Varkaudet ja epärehellisyys alkoivat hävitä, työteliäisyys ja järjestys vallitsi kaikkialla, kansan into saada opetusta ja tulla uusiksi ihmisiksi oli liikuttava. Kansa turvautui lähetyssaarnaajiin niinkuin vanhempiinsa ja nämä tahtoivat mielellään auttaa heitä ja palvella heitä kaikin tavoin.

Huhu suuresta muutoksesta kulki edelleen ja peljätty matabelepäällikkö Mosilikatse lähetti kaksi uskottua miestä omin silmin katsomaan, mitä oli tapahtunut. Moffat saattoi heidät takaisin heimonsa luo ja päällikkö otti hänet vastaan mitä ystävällisimmin. Hänen »sydämensä oli valkoinen kuin maito» ilosta. Yhteys matabelekansan kanssa tuli sitten hyvin vilkkaaksi ja Mosilikatsesta, joka oli Afrikan kamalimpia hirmuvaltiaita, tuli Moffatin uskollinen ystävä. Huhu Moffatista levisi hei-

mosta heimoon. Hän teki mielellään matkoja, aina aseettomana ja mitään pelkäämättä.

Moffatilla oli nyt työtä enemmän kuin koskaan ennen, mutta mikään ei hänestä näyttänyt tärkeämmältä kuin raamatunkäännös. Raamatun kääntäminen täysin muokkaamattomalle kielelle, joka on köyhä ilmaisumuodoista, vailla kirjoitusmerkkejä ja määrättyjä lakeja, on jättiläistyö. Mutta Moffat pani siihen kaiken tarmonsa. Hän punnitsi tarkasti sanoja, muutti ja korjasi löytääkseen oikeat ilmaisumuodot. Ja hän onnistuikin niin hyvin, että hänen raamatunkäännöstään on tuskin tarvinnut tarkistaa. Mutta kun hän vihdoin oli saanut valmiiksi ensimäiset osat ja tahtoi painattaa ne, koltasi häntä uusi huoli. Hänen täytyi matkustaa käsikirjoituksineen Kap kaupunkiin — muutamien viikkojen matka — ja siellä hän voi vain hallituksen ystävällisyyden vuoksi saada painetuksi kirjansa sen kirjapainossa, mutta hänen täytyi itsensä se latoa. Kun koko Uusi testamentti oli valmis, matkusti hän Englantiin kalliine käsikirjoituksineen. Se oli hänen ainoa kotimaassa käyntinsä 50 vuoden aikana. Kotimaassa olosta ei tullut lepo- vaan uuttera työaika. Käännöstyötä, esitelmiä ja taas esitelmiä — ja sitäpaitsi hänen täytyi kirjoittaa kokonainen kirja työstään. Hänen käynnistään sai lähetysharrastus uutta eloa ja hän voitti monta asiansa puolelle, m. m. Livingstonen, josta myöhemmin tuli hänen vävynsä.

Niin hyvä kuin heidän olikin olla kotimaassa ystävien keskellä, palasivat he kuitenkin ilolla betshuanalaistensa luo. Ja kuinka heidät otettiinkaan vastaan! Riemulla, avosylin! Entinen erämaa oli muuttunut pelloksi ja puutarhaksi. Ennen niin kovat sydämet olivat nyt pehmenneet. Työ edistyi, Kurumanista tuli koko maan lähetystyön keskipiste ja Moffatien kodista tuli kaikkien lähetyssaarnaajien koti ja lepopaikka. Sanaa »vaiva» ei ollut näitten ihmisten sanakirjassa. Moffatin ansiosta saattoi lähetystyö alkaa myöskin matabelekansan keskuudessa. Moffatista tuli kaiken lähetystyön johtaja Etelä-Afrikan sisäosissa. Hiukset harmaantuivat ja rypyt kasvoilla syvenivät, mutta hänen sielunsa oli yhtä nuori ja hän oli aina ensimäisenä työssä, aina palaen halusta saada palvella Herraa.

Vielä 70 vuoden ikäisenä hänellä oli melkein kaikki työ hartioillaan Kurumanissa, vasta silloin hän sai vihdoinkin poikansa avuksi. Hänenkin täytyi viimein tunnustaa, kuinka ikä vähitellen vei voimat ja hänenkin rautainen terveytensä murtui.

Vihdoin saapui se päivä, jolloin hänen ja hänen Marynsa täytyi sanoa jäähyväiset ja lähteä lepäämään kotimaahansa; se oli raskas päivä heille ja heidän seurakunnalleen, jossa jokainen tunsi itsensä ikäänkuin Moffatien lapseksi.

Vanhus eli vielä monta vuotta väsymättä työskennellen lähetyksen

hyväksi. Lapset, lapsenlapset ja ystävät tekivät hänen elämänsä illan valoisaksi ja vasta 88 vuoden ikäisenä hän sai v. 1883 lopettaa työteliään elämänsä.

Kuolemaa ja elämää Länsi-Afrikassa.

Etelä-Afrikan lisäksi kuuluu Länsi-Afrika, varsinainen orjarannikko, vanhimpiin lähetyskenttiin. — Länsi-Afrika kuuluu myöskin kaikkein vaikeimpiin; tätä maata onkin täydellä syyllä kutsuttu »valkoisen miehen haudaksi». Sen murhaava ilmanala näyttää tekevän mahdottomaksi kaiken työn, mutta oikeaa kristillisyyttä kannustaa voima, joka on vahvempi kuin kuolema. Länsi-Afrikan lähetyshistoria on todella historia kuolemasta, mutta myöskin elämästä. »Jos minä kuolen», sanoi eräs Amerikan metodistien ensimäisistä lähetcistä eräälle ystävälleen, »niin sinä saat tulla kirjoittamaan minun hautakirjoitukseni». »Mitä minä sitten kirjoitan?» kysyi ystävä. »Kuolkoon tuhannen lähetyssaarnaajaa ennenkuin hylkäämme Afrikan», oli vastaus. Valkoisen miehen haudasta tuli mustan miehen elämä.

Ensimäiset yritykset, jotka tehtiin jo 1700-luvun keskivaiheilla, epäonnistuivat. Herrnhutilaiset, S.P.G. ja eräs skottlantilainen seura lähettivät lähetyssaarnaajia, jotka kaikki joutuivat ilmanalan tai villien uhreiksi. Vuonna 1814 C.M.S. alkoi työn, joka tuli maksamaan hyvin monta ihmishenkeä. Ensimäiset C.M.S:n työntekijät olivat saksalaisia. Tähän aikaan oli orjakauppa pahimmillaan ja orjakauppiaat eivät katselleet lempein silmin lähetyssaarnaajia. Melkein vielä pahemmiksi muuttuivat olot, kun orjakauppa vuonna 1807 kiellettiin, sillä nyt orjakauppiaat pitivät heitä englantilaisina vakoojina. Heidän asuntonsa poltettiin ja he itse olivat alituisessa hengenvaarassa, sillä orjakauppa jatkui kiellosta huolimatta ja paljon julmemmalla tavalla. Vielä vuonna 1838 laivattiin 1,000 orjaa päivittäin Uuden Guinean rannikolta, ja vaikka harvat saapuivat elävinä perille — heidät sullottiin usein lastiruumaan niin tiheään kuin sillit tynnyriin — tuotti kauppa kuitenkin 200 % voittoa. Englantilaiset risteilijät sieppasivat kuitenkin alinomaa orjalaivoja ja vapautetut orjat laskettiin maihin Sierra Leonen rannikolle, minne perustettiin siirtokunta vapautetuille orjille. Sinne kokoontui nyt neekereitä koko Afrikasta. Siellä oli noin sata eri heimoa, jotka puhuivat yli 20 hyvin erilaista kieltä. Ei ollut helppoa saada aikaan järjestystä näiden villien keskuuteen. Hallitus oli neuvoton ja kääntyi lopulta lähetysseurain puoleen pyytäen, että ne ottaisivat niistä huolehtiakseen. C.M.S. ryhtyi työhön ja sitä seurasi jo vuonna 1811 englantilainen metodistiseura. Hallitus antoi runsaasti avustusta, rakensi kouluja ja kirkkoja ja rohkaisi heitä kaikin tavoin. Sellaisessa hirvittävässä kielten sekoituksessa ei

ollut muuta neuvoa kuin tehdä englanti yleiseksi kieleksi — mikä helpoitti suuresti lähetystyötä.

Niistä monista jaloista lähetyssaarnaajista, jotka siellä uhrasivat elämänsä, mainittakoon erikoisesti kaksi saksalaista: Düring ja Johnson (Janssen). Varhaisessa lapsuudessa olivat *Bernhard Johnsoniin* tehneet syvän vaikutuksen raamatun sanat: »Huuda minua avuksi hädässäsi, niin minä tahdon auttaa sinua, ja sinä olet kunnioittava minua» (Ps. 50: 15). Ne seurasivat häntä koko hänen elämänsä. Kun hän monta vuotta myöhemmin köyhänä työläisenä Londoossa joutui suureen hätään, tulivat nämä sanat uudelleen siinä määrin eläviksi hänelle, että ne loivat häneen uuden elämän. Kun hän joku vuosi myöhemmin otti osaa erääseen C.M. S:n kokoukseen, syttyi hänen sydämessään palava halu saada opettaa pakanoita huutamaan avuksensa Jumalaa ja hän saikin toivomuksensa täytetyksi. Muutamien vuosien valmistuksen jälkeen hän purjehti 1816 Sierra Leoneen.

Johnson sai alkaa työnsä Regentissä, johon kaupunkiin oli kokoontunut asukkaita vähintäin 20 eri heimosta ja joka oli tämän hirvittävän siirtokunnan pahimpia loukkoja. Siellä harjoitettiin mitä kamalimpia paheita ja rikoksia, juoppous kukoisti kaikkialla, mitään moralisia lakeja ei tunnustettu, varastettiin mieluummin kuin tehtiin työtä, likaisuus ja laiskuus vallitsivat kaikkialla. Mutta Johnson huusi avuksensa Herraa ja teki työtä. Muutamien viikkojen kuluessa hänellä oli käynnissä koulu ja jumalanpalvelus; hän kokosi joukkoja kotiinsa ja vaikka he ensin tulivatkin jotain saadakseen, ei kestänyt kauvan ennenkuin hän oli löytänyt tien heidän sydämiinsä. Johnsonilla oli ihmeellinen taito voittaa maakalaisia. Siellä heräsi voimakas hengellinen liike. Varhain aamun sarastaessa Johnson saattoi nähdä kuinka yksi toisensa jälkeen tuli kirkkoon rukoilemaan. Pian hän saattoi kastaa useita ja suuria joukkoja kokoontui kouluun. Pahamaineinen kaupunki muuttui täydellisesti. Kaikkialla vallitsi järjestys ja ahkeruus, maata viljeltiin, juoppous ja kurittomuus hävisi. Joka sunnuntai kokoontui kirkkoon 1200—1300 henkeä, kaikki siististi puettuina pukuihin, jotka itse olivat valmistaneet. Eräs virallinen raportti vuodelta 1819 sanoo siitä: »Jos ottaa huomioon, että on kulunut vain 3—4 vuotta siitä, kun suurin osa tästä kansasta laskettiin maihin orjalaivoista, ei heidän nykyisiä olojaan ja elintapojaan katsellessaan voi muuta kuin huudahtaa: Jumalan käsi on mukana tässä. Mikä vastakohta onkaan sen yksinkertaisen ja vakavan kristillisen jumalanpalveluksen, joka aloittaa ja lopettaa heidän jokapäiväisen työnsä, ja heidän entisen alhaisen, turmiollisen taikauskonsa, heidän noituutensa ja pirunpalvontansa välillä. — Voisiko kukaan toivoa suurempaa siunausta kuin että on saanut olla välikappaleena suorittamassa sellaista hyväntekeväisyyttä kurjimmalle ihmisrodulle». — Kun Johnson jonkun aikaa oli poissa hei-

dän luotaan, osoittivat kaikki tahtovansa olla kaksi kertaa uskollisempia ja kun hän palasi takaisin, tapasi hän suurempaa jumalansanan janoa kuin vielä koskaan.

Myöskin siirtokunnan muissa osissa tapahtui suuria muutoksia. Rikokset vähenivät ja hallituksen virkamiehet ylistivät yhä uudelleen raporteissaan lähetyksen ihmeellisiä vaikutuksia.

Mutta mikään lähetys ei ole vaatinut useampia ihmishenkiä. Kuolema kohtaa meitä tämän historian joka lehdellä, kuolemantapauksia sattui joka vuosi. Pahimmin kävi vuonna 1823, jolloin keltakuume raivosi. Kahdestatoista vastasaapuneesta lähetyssaarnaajasta kuoli kymmenen 18 kuukauden kuluessa. Se tauti kaatoi myöskin Johnsonin vain 34 vuoden ikäisenä ulkona merellä, kun hän oli matkalla kotiin kuolevan vaimonsa luo. Kun tieto siitä saapui hänen kaupunkiinsa, puhkesi koko seurakunta kyyneliin, mutta mitään huutoa ja ulvontaa ei kuulunut, niinkuin muuten on tavallista neekerien keskuudessa, vaan kaikki nousivat hiljaa seisoalleen ja lauloivat hänen lempilaulunsa. Eräs hänen kristiveljistään sanoi: »Veljeni, minä uskon että Jumala otti hänet pois sentähden, että me luotimme enemmän häneen kuin Jeesukseen».

Kuolema raivosi niin, että valtio oli ilman johtajaa ja virkamiehiä, koulut ilman opettajia, seurakunnat ilman pappeja. Ja kaiken lisäksi laskettiin alinomaa maihin uusia joukkoja vapautettuja orjia, joista olisi pitänyt huolehtia. Vuonna 1826 oli 79:stä lähetetystä lähetyssaarnaajasta ja heidän vaimoistaan vain 14 hengissä. Mutta ei ollut aikomustakaan lopettaa työtä. Kuolinsanomat otettiin vastaan tyynesti ja uusia astui tilalle jatkamaan työtä. »Me emme ole epätoivoisia vaan rohkeita», kirjoitti eräs läheteistä. — Vaikka veljemme on otettu meiltä, on se vilja, jonka he ovat kylväneet, itävä.»

Työ edistyi ja kasvoi kaikesta huolimatta, mutta yhä selvemmin huomattiin, että ainoastaan maakalaiset saattaisivat käännyttää nämä kuoleman maat. Fourah Bayhin perustettiin seminaari, joka keskeytyksistä ja vaikeista ajoista huolimatta sai kuitenkin suorittaa suurtyön; suuri osa Ekvatoriali-Afrikan johtavista maakalaispapeista ja maallikoista on lähtenyt siitä. Ensimäinen nimi, joka kirjoitettiin seminaarin matrikkeliin oli Samuel Crowther.

Orjasta piispaksi.

Erääseen pieneen neekerikaupunkiin Jorubamaalla Länsi-Afrikassa hyökkäsi äkkiä muhammedilaisia orjakauppiaita. Rauha vaihtui mitä valtavimpaan sekasortoon, äidit sieppasivat lapsensa kainaloonsa ja syöksyivät metsään piiloittautuakseen sinne, miehet asettuivat vastarintaan ja koettivat pitää puoliansa. Mutta kaikki oli turhaa, miehet surmattiin,

naiset ja lapset etsittiin ja vietiin orjiksi. Orjien joukossa oli 13-vuotias poika, Adshai, äitinsä ja siskojensa kanssa. Muutamia kuukausia hän sai olla samassa kaupungissa kuin äitinsä ja joskus tavatakin häntä, mutta pian oli sekin ilo lopussa; Adshai myytiin toiseen heimoon, jonka kieltä hän ei ymmärtänyt. Sitä seuraavan ajan kuluessa hän kulki kädestä käteen. Hän oli niin onneton, että olisi tahtonut hirttää itsensä, mutta hänellä ei ollut koskaan rohkeutta toteuttaa päätöstään. Sairaana ja pahoinpideltynä hänen täytyi vaeltaa peninkulma toisensa jälkeen yötä päivää — tietämättä minne. Vihdoin hän saapui rannikolle ja hänet myytiin eräälle portugalilaiselle orjakauppiaalle. Se mitä hän oli enimmän pelännyt, oli nyt tapahtunut — hän oli ensimäisestä päivästä alkaen orjaksi joutumisensa jälkeen kauhulla ajatellut, että hänet myytäisiin valkoisille. Vaikka hän oli murtunut ja tylsistynyt kaikista onnettomuuksista niin, että tuskin mikään enää vaikutti häneen, joutui hän kauhun valtaan huomattuaan, että hänet vietäisiin yli »suuren veden». Rautakahleet kaulassa ja jaloissa vietiin orjat laivaan ja sullottiin yhteen ikkunattomaan huoneeseen niin tiheään, että he melkein pusertuivat kuoliaaksi. Kun omistaja oli koonnut kylliksi orjia, nosti laiva purjeet. Mutta juuri kun hätä oli suurin, oli apukin lähellä. Eräs englantilainen risteilijä pysäytti laivan ja kaikki orjat vapautettiin. He tointuivat pian kauhustaan valkoisten ystävällisen kohtelun vuoksi. Vähän senjälkeen heidät laskettiin maihin Sierra Leoneen, missä lähetyssaarnaajat ottivat heidät huostaansa.

Pikku Adshaille alkoi nyt uusi elämä. Hän sai oppia lukemaan ja kirjoittamaan ja paljon muita hyödyllisiä asioita, ja ennen kaikkea hän sai kuulla ainoasta totisesta Jumalasta ja hänen rakkaudestaan. Adshai imi kaikki itseensä kuin janoinen. Pian hänet kastettiin — 1825 — ja sai nimen Samuel Crowther. Kun Fourah Bay college perustettiin, oli hän sen ensimäisiä ja parhaita oppilaita. Hänen tiedonhalunsa oli sammuttamaton. Kun hän oli läpikäynyt opiston, otettiin hänet sinne opettajaksi ja hän jatkoi samalla itse opintojaan.

Vuonna 1841 lähetti Englannin hallitus retkikunnan Niger joelle, jonka piti koettaa saada aikaan järjestetty kauppa ja tehdä loppu orjakaupasta. Crowther sai kunnian seurata mukana ja hän osoittautui erinomaisen taitavaksi. Valitettavasti retkikunnan työ epäonnistui, useimmat kuolivat eikä se antanut toivottuja tuloksia, mutta se selonteko, jonka Adshai — tai Samuel Crowther, kuten häntä nyt kutsuttiin — antoi, kiinnitti kaikkien huomion häneen.

Monet kuolemantapaukset valkoisten keskuudessa käänsivät ajatukset mustiin lähetyssaarnaajiin ja pappeihin ja Crowther päätettiin lähettää Englantiin saamaan papillisen kasvatuksen. Crowther, joka osasi käyttää hyväkseen jokaisen hetken, kirjoitti matkan varrella jorubakielen

SAMUEL CROWTHER

kieliopin. Englannissa hänen älykkäisyytensä ja hyvät tietonsa herättivät yleistä hämmästystä. Eräs hänen opettajistaan Islingtons collegessa, joka oli aina epäillyt neekerien älykkäisyyttä, kirjoitti: »Jos joku sen jälkeen kun on kuullut nuoren afrikalaisen vastauksia, tahtoo väittää että hänellä ei ole loogillista valmiutta, uskallan minä epäillä, että häneltä itseltään puuttuu erinäisiä muita yhtä tärkeitä lahjoja, kuten selvä arvostelukyky ja kristillinen vilpittömyys». — Vain muutamien kuukausien opintojen jälkeen Crowther vihittiin papiksi ja hän palasi heti sen jälkeen Afrikaan, missä hänen maanmiehensä ikävällä odottivat ensimäistä kotimaista pappiaan. Hänet otettiin riemulla vastaan ja joka kerta kun »heidän oma pappinsa» saarnasi, tunkeili hänen ympärillään suuria väkijoukkoja.

Ei kestänyt kauan ennenkuin hän sai oman suuren lähetyskentän. Joukko karanneita orjia, muinoin kukoistavan jorubaheimon jäännöksiä, oli kokoontunut Abeokutaan, mihin sitten vähitellen kasvoi suuri kaupunki. Muutamat yritteliäät jorubaheimoon kuuluvat neekerit Sierra Leonessa aloittivat kaupankäynnin tämän heidän muinoisessa kotimaassaan sijaitsevan kaukaisen siirtokunnan kanssa ja jotkut asettuivat sinne asumaan. Mutta he kaipasivat niin suuresti kristillistä jumalanpalvelusta, että lähettivät noutamaan opettajaa ja niin valittiin pastori Crowther Jorubamaan lähetyksen johtajaksi. Millaista ihmettelyä ja iloa se herättikään, kun heidän omaan heimoonsa kuuluva kristillinen pappi puhui heille heidän omalla kielellään. Lähetyssaarnaajat vastaanotettiin avosylin, heti pantiin toimeen keräys kirkon hyväksi ja niin alkoi mitä onnellisimmalla tavalla tärkeä jorubalähetys, jota Englannin kristityt hellivät enemmän kuin mitään muuta, se kun kohdistui itse orjakaupan keskustaan. Mutta juuri senvuoksi olivat vaikeudet suuret. Jorubamaan toisella puolella oli Lagos — sen luonnollinen kulkutie rannikolle — ja toisella puolen Dahome, maa joka oli kaikkialla tunnettu raakuudestaan ja verenhimostaan. Molempia hallitsivat julmat orjametsästäjäruhtinaat, jotka olivat ainaisena vaarana jorubakansalle, joka sai kestää monta kamalaa hyökkäystä. Erittäin pelättyjä olivat Dahomen villit

amatsonit, jotka eivät koskaan saaneet tyydytetyksi verenhimoaan. Kaikki ympärillä olevat maat oli hävitetty autioiksi. Dahomen pääkaupunki oli pääkallojen kaupunki, sen muurin muodostivat tuhannet pääkallot, niitä käytettiin koristeina rummuissa ja päivärvarjoissa, ovissa ja seinissä, kuninkaan valtaistuinkin oli niillä koristettu ja sekä miehet että naiset käyttivät niitä juomapikareina.

Jorubakansa sai kärsiä paljon näiden valtioiden taholta ja lopulta tuli tilanne sellaiseksi, että englantilaisten täytyi tarttua asiaan. Ankarien taistelujen jälkeen heidän onnistui voittaa Lagos, joka lupasi lopettaa orjakaupan ja avata maan oikealle kaupalle ja lähetykselle.

Jorubassa pastori Crowther löysi jälleen äitinsä. Hän kuvaa päiväkirjassaan heidän tapaamistaan: »Äiti tuskin saattoi uskoa silmiänsä. Me syleilimme ja katselimme toisiamme äänettöminä, samalla kun suuret kyyneleet vierivät pitkin hänen ryppyisiä kasvojansa. Hän vapisi tarttuessaan käteeni ja kutsuessaan minua niillä hyväilynimillä, joita muistan iso-äitini käyttäneen.» Crowther sai ensiksi käännytetyksi äitinsä, jota seurasi useita muita. Hän asettui asumaan poikansa luo, mutta pelkäsi niin kovasti estävänsä häntä hänen työssään, että hän usein sanoi: »Sinä et ole enää minun poikani vaan Jumalan palvelija ja sinun täytyy tehdä hänen työtänsä välittämättä minusta. On kylliksi, jos minä saan nähdä sinua vielä jonkun kerran tässä maailmassa.»

Viiden vuoden onnellisen työn jälkeen hän matkusti Englantiin tekemään selkoa toiminnastaan. Siellä hänet kutsuttiin linnaan ja sekä kuningatar että prinssi Albert kuuntelivat suurella mielenkiinnolla hänen kertomustaan. Hän sai myös puhua Cambridgen ylioppilaille ja hänen vetoomuksensa heihin teki syvän vaikutuksen. »Paavali näki näyssä erään miehen Makedoniasta», sanoi hän, »mutta nyt ette näe näkyjä, vaan todellinen mies Afrikasta seisoo edessänne ja pyytää teitä tulemaan Afrikaan meitä auttamaan».

Heti Jorubaan saavuttuaan hän sai valmiiksi Uuden testamentin käännöksensä, — erinomainen käännös, jota myöhemmin seurasi useita muita. Työ Jorubassa menestyi nopeasti ja vuonna 1860 siellä oli yli 2,000 kastettua.

Vuonna 1854 lähti liikkeelle toinen Nigerin retkikunta. Taaskin kehoitettiin Crowtheria ottamaan siihen osaa ja hän tekikin sen ilolla. Tällä kertaa oli onni myötäisempi, minkä retkikunnan johtaja laski kokonaan Crowtherin ansioksi. Suuria aloja Nigeristä tutkittiin, useita kauppa- ja lähetysasemia perustettiin ja useimmille asemille voitiin asettaa maakalaisevankelistoja, — ryöstettyjä orjia, jotka olivat joutuneet Sierra Leoneen ja nyt saattoivat palata takaisin kansansa auttajiksi. Niin kääntyi orjakaupan aiheuttama paha hyväksi. Kolme vuotta myöhemmin lähetettiin kolmas Nigerin retkikunta, jolloin Crowther suunnitteli uusia lähe-

tysasemia pitkin koko joen vartta, — valtava suunnitelma, jota kuitenkaan ei voitu panna täytäntöön työntekijäin puutteessa. Useita asemia kuitenkin perustettiin lukemattomista vaikeuksista huolimatta, joista pahin oli liikenneyhteyden puute muun maailman kanssa.

Englannin kirkkolähetys (C.M.S.) oli kovasti kiinnostunut tähän työhön ja päätti tehdä Crowtherista koko Nigerin lähetyksen johtajan. Hänet kutsuttiin äkkiä Englantiin, jossa hän rajattomaksi hämmästykseksen sai tietää, että kirkko aikoi vihkiä hänet piispaksi. Kun hän oli tointunut niin paljon, että saattoi puhua, huudahti hän: »En ole siihen kyllin arvokas». Ja tästä hän piti lujasti kiinni. Vasta monien pyyntöjen ja vakuutuksien jälkeen hän päätti suostua. Oxfordin yliopisto antoi hänelle samalla tohtorin arvon v. 1864. Sinä päivänä jolloin musta mies vihittiin piispaksi Canterburyn kunnianarvoisessa tuomiokirkossa, täyttivät valtavat ihmisjoukot kirkon tungokseen asti. Koko maa otti osaa juhlallisuuksiin. Etumaisena istui se vanha lähetystyöntekijä, silloin piispan leski, joka ensiksi oli opettanut hänet lukemaan ja huolehtinut hänestä, sekä se kapteeni, joka oli vapauttanut hänet orjalaivasta.

Uuden piispan elämä tuli olemaan pelkkää vaivaa ja kieltäymistä. Hän palasi heti Afrikaan, missä ystävät ottivat hänet riemulla vastaan. Ja niin hän jatkoi matkaa Nigeriä ylös käydäkseen jokaisella lähetysasemalla. Hän johti työtä antaumuksella ja tahdikkuudella. Maakalaisapulaisilleen hän oli hellä ja huolehtiva isä. Tämä lähetys syvällä Afrikan sydämessä ei ollut ilman vaaroja. Vihamieliset pakanalliset heimot vainosivat kristittyjä, Crowther kärsi heidän tuskiansa, mutta hän riemuitsi myös nähdessään heidän rohkeutensa, jolla he tunnustivat uskonsa. Eräs orja raukka, jota kidutettiin kamalasti, sai herraltansa sanan, että hän saisi suuria lahjoja ja mitä parhaimman kohtelun, jos luopuisi kristinuskosta, mutta päinvastaisessa tapauksessa hän saisi kärsiä mitä ankarimpia kidutuksia. Orja vastasi: »Sano minun herralleni, että minä kiitän häntä ystävällisyydestään. Hän tietää, etten ole koskaan kieltäytynyt täyttämästä velvollisuuttani, mutta pakanuuteen palaaminen ei ole minun vallassani, sillä Jeesus on ottanut minun sydämeni ja sulkenut sen lukon taa, ja avain on hänen hallussaan.»

Vielä enemmän Crowther kärsi valkoisten häikäilemättömästä viinakaupasta. Hän sai eräänä päivänä kirjeen eräältä pakanalliselta päälliköltä, joka pyysi häntä tekemään lopun kurjuudesta — liikuttava kirje: »Asia, josta tahdon puhua, ei ole pitkä, se koskee vain barasaa (rommia), barasaa, barasaa — se on hävittänyt maani, se on saattanut perikatoon kansani, se on tehnyt väkeni mielipuoleksi. Olen antanut lain, että kukaan ei saa ostaa tai myydä sitä, ja joka tavataan sitä kaupittelemassa, hänen talonsa ryöstetään ja jokainen joka tavataan juopuneena, hänet surmataan. — — Sano Crowtherille, sille suurelle kristityille papille, että

hän on meidän isämme. — — Me rukoilemme kaikki, että hän rukoilisi suuria pappeja, että he rukoilisivat kuningatarta, että hän estäisi barasan tuonnin maahani. Jumalan ja profeettain tähden hänen täytyy auttaa meitä tässä asiassa. Me kaikki luotamme häneen, me emme tahdo, että barasa saattaa turmioon meidän maamme. Sano hänelle, että Jumala on siunaava häntä ja hänen työtänsä.»

Kuinka mahtoikaan Crowther kärsiä, kun hän saattoi tehdä niin kovin vähän tämän asian hyväksi. Mutta hän ei koskaan antanut vastuksien murtaa itseänsä, aina hän koetti väsymättä viedä evankeliumia eteenpäin. Jos hänen työtänsä olisi paremmin kannatettu, olisi se antanut vielä parempia tuloksia. Nyt se oli jätetty melkein yksinomaan mustien huostaan ja yhä enemmän kävi ilmi, että vain harvat mustat olivat kyllin lujia luonteeltaan voidakseen ajan pitkään seisoa omilla jaloillaan. Nigerin varrella työskentelevien maakalaisopettajien ja pappien joukossa oli monta, jotka olivat esteenä lähetykselle, sen sijaan että olisivat sitä auttaneet. Crowther itse oli yksi harvoista järkkymättömän lujaluonteisista miehistä, mutta hänellä ei ollut kylliksi johtajakykyä ja hän oli jäänyt liiaksi yksin. Hän ei ollut mikään loistava ja merkillinen mies, tämä mustien ensimäinen piispa, mutta hän oli hyvä ja uskollinen palvelija, joka päivätyönsä päätyttyä (v. 1894) sai varmaan mennä Herransa iloon.

Luode ja vuoksi.

Eräs vastavihitty lähetyssaarnaajapari, jonka piti purjehtia Länsi-Afrikaan, katseli C.M.S:n Afrikan lähettien luetteloa. »Kuollut vuoden kuluttua», »viiden kuukauden kuluttua», »kuuden viikon kuluttua», luki nuori vaimo yhä uudelleen ja hänen sydämensä tuli raskaaksi. Hän kääntyi miehensä puoleen ja sanoi: »Toivon, että Jumala antaa meidän elää vähän kauemmin ja toimia hänen hyväkseen.» Mies vastasi: »Sanon sinulle jotain. Oli vahva kaupunki, hyvin linnoitettu ja ympäröity syvällä vallihaudalla. Armeijan täytyi valloittaa kaupunki, mutta he taistelivat vuoden toisensa jälkeen onnistumatta. Kokonaisia armeijoita kaatui eikä kaupunkia voitu valloittaa, sillä he eivät päässeet kyllin lähelle syvän vallihaudan vuoksi. Mutta vihdoin he näkivät, että hauta alkoi täyttyä kuolleiden tovereiden ruumiilla. He saattoivat nyt marssia niiden päällitse ja kaupunki valloitettiin. Niin se on Afrikankin laita. Pitkän aikaa ovat veljemme tehneet hyökkäyksiä tähän saatanan varustukseen onnistumatta vielä saada sitä valtoihinsa. Mutta me, jotka tulemme jälkeen, voitamme Jumalan armolla. Katso, — hän osoitti sormellaan useita nimiä — nämä ovat meidän tovereitamme, jotka täyttävät haudan. Me emme pelkää, me astumme niiden ylitse Herran nimessä ja valloitamme

kaupungin, eikö totta?» »Niin rakkaani, sen me teemme», vastasi nuori vaimo päättävästi. Ja niin he purjehtivat yhdessä erään toisen nuoren parin kanssa, joiden nimen jälkeen pian kirjoitettiin: kuollut kolmen kuukauden, kuollut neljän kuukauden jälkeen. Itse he saivat työskennellä muutamia vuosia ja kärsiä hirvittävästi.

Työ laajeni. Mutta ei niinkuin tyynesti virtaava vesi, vaan niinkuin luode ja vuoksi. Kuinka usein pettivätkään mitä valoisimmat toiveet. Kuinka monta ihmishenkeä uhrattiinkaan — hyödyttömästi, saattaisi luulla; kuinka paljon vastustusta ja vaikeuksia siellä olikaan voitettavana, kuinka paljon kärsimyksiä kestettävänä. Kuka voi seurata yksinäisten lähetyssaarnaajain sankarillista elämää raakalaisen, vihamielisen tai välinpitämättömän kansan keskuudessa, nälässä ja janossa, kaikenlaisissa kieltäymyksissä, sotien ja levottomuuksien keskellä, kuolettavassa ilmastossa.

Etelä- ja Länsi-Afrika olivat kauan ainoat lähetysmaat. Yhä uudelleen yritettiin tunkeutua syvemmälle sisämaahan. Mutta se kävi vain hitaasti ja vaivalloisesti. Äkkiä tapahtui jotain, joka kaatoi kumoon kaikki toiveet. 1800-luku oli todellinen luodeaika melkein pitkin koko linjaa, mikä johtui heimojen keskinäisistä sodista ja tuon tuostakin leimahtavasta vihamielisyydestä lähetyssaarnaajia kohtaan. Hehän olivat kokonaan maakalaisten vallassa. Tuo niin lupaava jorubalähetys kärsi ensin Dahomen hirvittävistä hävityksistä, sitten karkoitettiin kaikki lähetyssaarnaajat eivätkä he saaneet palata takaisin 20 vuoteen. — Uudet seurat ryhtyivät työhön, mutta pysyttelivät edelleenkin rannikolla. Näytti mahdottomalta tunkeutua mustien maanosaan.

Mutta juuri luodeaikana valmistettiin tietä uudelle mahtavalle vuoksiaallolle. Yksinäiset kulkijat avasivat mannermaan kristinuskolle ja sivistykselle — lähetyssaarnaajat ja löytöretkeilijät. Jo niin varhain kuin 1851 lausui C.M.S:n etevä johtaja Henry Venn: »Jos europalaiset lähetyssaarnaajat mielivät ottaa Afrikan haltuunsa, täytyy sen tapahtua itärannikolta käsin». Ensimäiset, jotka yrittivät sitä tietä, olivat saksalaiset lähetyssaarnaajat J. L. Krapf ja J. Rebmann. He olivat valmistautuneet tehtäväänsä Baselissa, mutta olivat C.M.S:n palveluksessa.

Johann Ludvig Krapf lähetettiin jo vuonna 1837 Abessiniaan. Hänen työnsä ja kärsimyksensä siellä ja naapurimaassa Shoassa muodostaa järkyttävän luvun lähetyshistoriassa. Lopulta hänet karkoitettiin sieltä parin roomalaiskatolisen lähetyssaarnaajan juonittelujen vuoksi. Krapf oli siellä tutustunut pakanalliseen naapurikansaan, gallakansaan, mikä antoi aiheen Itä-Afrikan lähetyksen perustamiseen.

Yhdessä nuoren vaimonsa kanssa Krapf lähti 1842 vaeltamaan gallakansan luo. Eräässä autiossa vuorenonkalossa syntyi heidän ensimäinen lapsensa, jonka Krapf sai myös haudata sinne. Kun he eivät voineet jatkaa matkaa maantietä pitkin etelään, matkustivat he Adenin kautta San-

sibariin eräällä arabialaisella laivalla, kärsivät haaksirikon ja pelastuivat kuin ihmeen kautta. Matkallaan he pysähtyivät muutamiksi tunneiksi Mombasaan ja Krapf huomasi heti, kuinka sopiva tämä paikka oli lähetysasemalle.

Sansibarin mahtava sulttaani vastaanotti hänet ystävällisesti ja antoi hänelle suosituskirjeen, jossa kaikkia kehoitettiin auttamaan »hyvää miestä, joka tahtoi kääntää maailman Jumalalle». Krapf asettui Mombasaan ja ryhtyi tavallisella tarmokkuudellaan opiskelemaan suahelikieltä ja alkoi erään muhammedilaisen avulla kääntää raamattua. Silloin hänet yllätti suuri suru. Hänen vaimonsa sairastui kuumetautiin ja hän itsekin sai tartunnan. Vaimolla ei ollut vähääkään vastustuskykyä ja pian ymmärsivät kaikki, että hänen täytyi kuolla. Silloin hän kutsui kokoon ne muhammedilaiset, jotka hän tunsi, ja todisti heille siitä ainoasta nimestä, joka antoi rauhaa ja iloa kuolemassakin. Puolisonsa maatessa kuolemansairaana vierellään hän nukahti hiljaa ja Krapf hautasi hänet Afrikan hietaan. Hän kirjoitti kotiin: »Kertokaa ystäville, että Itä-Afrikan rannikolla on nyt lähetystyöntekijän yksinäinen hauta. Se on todistuksena siitä, että me olemme alkaneet taistelun tämän maankolkan kanssa, ja niin varmaan kuin kirkon voitot saavutetaan aina kulkemalla sen jäsenten hautojen yli, niin on se hetki lähellä, jolloin teidät on kutsuttu kääntämään Afrikaa sen itärannikolta käsin.» — 30 vuotta myöhemmin oli samalla paikalla kristillinen kirkko.

Krapf ei menettänyt rohkeuttaan. Hän teki suuria suunnitelmia Afrikan kääntämiseksi. Hänellä oli kolme päämäärää: 1) perustaa ketju lähetysasemia koko mantereen poikki — suunnitelma, jota juuri nyt suurella innolla koetetaan toteuttaa — 2) siirtokunta vapautetuille orjille Sierra Leonen mallin mukaan ja 3) musta piispa ja musta papisto, jota ilman Afrikaa ei koskaan saa käännytetyksi. Hänen elämänsä niinkuin hänen aatteensakin ulottuvat kauas eteenpäin ja vetävät tulevaisuuden lähetyshistorian ääriviivat. Hänestä tuli tienraivaaja, löytäjä. Vielä kaksi vuotta hän työskenteli yksin ja opiskeli kärsivällisesti tärkeää suahelikieltä, jonka kieliopin ja sanakirjan hän kirjoitti ja käänsi Uuden testamentin. Sitten hän sai viimein toverin, jonka nimi on eroittamattomasti liittynyt hänen nimeensä. Se oli hänen maanmiehensä *Johann Rebmann*.

Ei kestänyt kauan ennenkuin molemmat olivat tutkimusmatkoilla, joilla tuli olemaan mitä suurin merkitys Afrikalle. He antoivat virikkeitä, jotka johtivat Afrikan tutkimiseen. Itse he olivat ennen kaikkea lähetyssaarnaajia — niinkuin Livingstone. »Me tulimme Afrikaan», kirjoitti Rebmann vuonna 1855, »aikomatta tai haluamatta tehdä maantieteellisiä löytöjä; ainoa suuri päämäärämme oli levittää jumalanvaltakuntaa.» Heidän nimensä ovat kuitenkin ensimäisenä löytöretkeilijäin ri-

vissä. — Krapf oli yksinäisinä vuosinaan harjoittanut perinpohjaisia maantieteellisiä opintoja, jotka nyt tulivat hänelle suureksi hyödyksi.

Rebmann oli tuskin saapunut, ennenkuin he jo perustivat lähetysaseman Rabariin, missä molemmat melkein heti sairastuivat kuumeeseen. »Joko tämä sitten kääntyy elämäksi tai kuolemaksi», sanoi Krapf, »mutta työn täytyy alkaa; lähetys ei ole koskaan voinut alkaa suuremmassa heikkoudessa. Jokaisen kuumekohtauksen välillä rukoilin Jumalaa, että minun henkeni säästettäisiin ainakin siihen asti, kun yksi sielu olisi voitettu.»

Molemmat kuitenkin paranivat ja lähtivät pian uusille tutkimusmatkoille. Vuosina 1849—61 tehtiin kaikkiaan kuusi matkaa. He tunkeutuivat syvälle Afrikan tuntemattomaan maailmaan mahdollisimman vähillä varusteilla -- Rebmannin ainoana turvana oli sateenvarjo — he keksivät Kilimandsharon lumenpeittämät huiput ja myöhemmin Kenian, keräsivät tietoja »suuresta vedestä», josta varmaan Niili sai alkunsa, tekivät karttoja retkistään ja antoivat paljon muita tärkeitä tietoja. Mutta he eivät saaneet kovinkaan paljon kiitosta siitä. Europan oppineet vastaanottivat epäillen heidän kertomuksensa ja kielsivät lumenpeittämien vuorenhuippujen olemassaolon päiväntasaajan alapuolella. Heidän selontekonsa saivat kuitenkin jalkeille Europan maantieteilijät ja vähän sen jälkeen — 1857 — lähetettiin tutkimusmatkalle Burton ja Speke, jotka täydellisesti vahvistivat todeksi heidän tiedonantonsa ja antoivat tunnustuksensa heidän suurille ansioilleen.

Mutta löydöt olivat heille vain keino — päämääränä oli evankeliumin levittäminen. Usambarassa he löysivät terveellisen ja tiheäänasutun maan, missä kuningas vastaanotti heidät hyvin ystävällisesti. Krapf päätti matkustaa kotiin vaikuttaakseen siellä tarmokkaan lähetystyön hyväksi näissä seuduissa.

Kotimaassa hänet otettiin vastaan mitä kunnioittavimmin. Sekä Englannin prinssi Albert että Preussin kuningas kutsuivat hänet luokseen. Hänen laajat suunnitelmansa herättivät suurta innostusta. Tapahtumien kulussa nähtiin Jumalan sormen viittaus ja päätettiin, että tätä lähetystä ei saanut rajoittaa yhteen asemaan, vaan totuutta oli levitettävä mahdollisimman useiden heimojen keskuuteen ja siten avattava tietä jumalanvaltakunnalle syvälle Afrikan sydämeen.

Tätä yritystä, johon kiinnitettiin niin suuria toiveita, seurasi harvinaisen paljon pettymyksiä ja vastoinkäymisiä. Krapf lähti matkalle neljän nuoren lähetyssaarnaajan kanssa. Muutamia viikkoja sen jälkeen kun he olivat saapuneet Rabaihin, missä Rebmann oli sillä aikaa laajentanut työtä, kuoli yksi vastasaapuneista ja toiset makasivat kuolemankielissä. Krapfin suuruus ei esiintynyt koskaan selvemmin kuin tuona hädän aikana. Hän saattoi nähdä Jumalan johdatuksen niin vastoin- kuin myötäkäymisessäkin ja hän kirjoitti kotiin: »Jumala antaa meidän raken-

taa ensin hautausmaan, ennenkuin rakennamme kirkon ja kodin opettaakseen meille, että Afrikan nousu tapahtuu meidän perikatomme kautta. — — Vaikka minä kaadunkin ei se tee mitään. Herra on yhä kuningas ja on aikanansa täyttävä työnsä. Tulevat sukupolvet ottavat uudelleen esille ajatuksen lähetysasemien perustamisesta poikki Afrikan mantereen ja saattavat sen päätökseen. Tämän ajatuksen jätän perinnöksi jokaiselle lähetyssaarnaajalle, joka tulee Itä-Afrikaan. — — Kiihkeät toiveemme silmänräpäyksellisestä menestyksestä laskettakoon hautaan niinkuin Lasarus, ne nousevat kuitenkin uudelleen ja silmämme saavat vihdoin nähdä Jumalan kunnian.» — Krapf itse ei saanut nähdä tätä ilonpäivää. Hän läksi säikkymättä yksinäisille retkille, jotka olivat vähällä maksaa hänelle hengen. Hän joutui ryövärien käsiin, kaksi kertaa hän ampui panoksensa ilmaan, sillä hän ei saattanut ampua ihmisiä. Toinnuttuaan hän havaitsi makaavansa pensaikossa ryöstettynä ja kaikk'en hylkäämänä. Hän harhaili sitten useita päiviä ilman ruokaa ja lopulta hänen täytyi syödä muurahaisia henkensä pitimiksi. Saavuttuaan vihdoin erääseen kylään hänet vangittiin, syytettiin päällikön kuolemasta ja tuomittiin kuolemaan. Vain rohkealla paolla hänen onnistui pelastaa henkensä, mutta hän harhaili taas yksin pitkän aikaa ja lisäksi vihollismaassa. Sanomattomien kärsimysten jälkeen hän palasi takaisin Rabaihin, jossa kukaan ei häntä enää tuntenut. »Näen selvään, ettei kukaan toinen lähetyssaarnaaja kykene kestämään sitä, mitä minä olen saanut kestää», sanoi hän. Senvuoksi hän päätti ensin perustaa lähetysasemia rannikolle ja vasta sitten, kun ne alkaisivat kantaa hedelmää, siirtyä Usambaraan.

Uudet matkat ja uudet huolet mursivat lopulta hänen voimansa ja hänen täytyi palata takaisin kotimaahansa. Siellä hän kuolemaansa asti (v. 1881) suoritti käännöstyötä.

Rebmann jatkoi uskollisesti työtä 29 vuotta keskeytymättä ja usein yksinään.

Suuret löytöretket, ennenkaikkea Livingstonen matkat, olivat alkuna uuteen, ihmeelliseen lähetysaikakauteen.

Livingstone saavutti kuolemallaan, mitä hän ei tuntunut voivan saavuttaa koko pitkällä uhraavalla elämällään. »Jos vehnänjyvä ei putoa maahan ja kuole, ei se kanna mitään hedelmää.» Hänen ihmeellinen elämänsä ja kuolemansa sai ihmisten sydämet sykkimään Afrikan puolesta ja valoi uutta elämää eri lähetysseuroihin. He uneksivat rohkeita unelmia, nämä suuret yksinäiset tienraivaajat. He kulkivat etunenässä paljon, paljon ennen joukkoja, mutta he vetivät ne jäljessään ja heidän uskonsa ei joutunut häpeään.

Vuodesta 1875 voidaan laskea uuden ajan alkavan Afrikan lähetyshistoriassa. Seura toisensa jälkeen tunkeutui silloin Itä-Afrikaan. »Olen

väsynyt tekemään löytöjä, elleivät ne kanna mitään hedelmiä», kirjoitti Livingstone vuonna 1859, jolloin yliopistolähetys hänen kehoituksestaan alkoi työn Schirè-laaksossa. Livingstone sai kuitenkin nähdä vain sen epäonnistumisen — myöhemmin se on ryhtynyt uudelleen työhön suurella tarmolla. — Skottilaiset kunnioittivat, kuten luonnollista olikin, ennen kaikkea suuren maanmiehensä muistoa alkamalla lähetystyön juuri niillä seuduilla, joita hän oli tutkinut. Skottlannin vapaakirkko perusti n. k. Livingstone-lähetyksen pitkin Njassa järven koko länsirannikkoa ja Bangveoleen — nykyiseen Itä-Rhodesiaan; Skottlannin kirkko perusti Njassa järven eteläpuolelle *Blantyren*, josta tuli käytännöllisen ja teoreettisen kasvatuksen keskus niinkuin Lovedalesta Etelä-Afrikassa. Molemmat ovat toimineet menestyksellä maakalaisopettajien kehittämiseksi.

Vuonna 1874 perustettiin vihdoin siirtokunta vapautetuille orjille Mombasaan, juuri niinkuin Krapf oli toivonut. Englannin kirkkolähetys, Lontoon lähetysseura ja monet muut työskentelevät nyt Itä-Afrikassa.

Suuren siirtomaa-asutuksen ohella 1800-luvulla heräsi eloon uusi lähetyshenki. Lähetyksen harjoittaminen siirtokunnissa tuli emämaan kristilliseksi kansallisvelvollisuudeksi. Varsinkin Saksa tarttui asiaan erikoisella tarmolla, Saksan Itä-Afrikan lähetysseura perustettiin ja vanhemmat saksalaiset lähetysseurat keskittyivät Saksan Itä-Afrikaan, joka oli harvaan asuttu ja jossa muhammedilaiset orjakauppiaat kulkivat ristiin ja rastiin.

Stanleyn matkat pitkin Kongo jokea ja hänen käyntinsä Ugandassa olivat useiden rohkeiden lähetysyritysten alkuna. Kongon alueella on ollut erikoinen vetovoima. Englantilainen lähetyssaarnaaja *Grenfell* oli väsymätön tienraivaaja ja löytäjä, joka lähinnä Stanleytä on tehnyt enimmän Kongoalueen tutkimiseksi. Tuskin millään alueella on suurempia vaikeuksia. Murhaava ilmanala, vaikeasti kuljettava aarniometsä, joka on täynnä villiä ja vaarallisia eläimiä ja vielä vaarallisempia villihmisiä jaettuna useihin heimoihin, jotka puhuvat useita eri kieliä, häikäilemätön, usein vihamielinen europalainen hallitus — ja kuitenkaan ei tämä kaikki ole voinut peloittaa Kristuksen lähettejä.

Suuri tienraivaaja Grenfell, joka ensi matkoillaan Kongo joella sai nähdä kaikenlaista pakanallista julmuutta, vieläpä kannibalismia, ja usein kuin ihmeen kautta vältti maakalaisten myrkytettyjä nuolia, sai elämänsä loppuaikoina nähdä tapahtuneen suuren muutoksen. Pohjoisimman lähetysaseman rannalle oli vuonna 1905 hänen lähetyslaivansa ankkuroinut eräänä kauniina kuutamoiltana ja kannella istui vanha väsymätön Grenfell nuoremman toverinsa kanssa. Silloin kajahti äkkiä laulu, vene työntyi esille ja kristillisen iltalaulun sävelet kaikuivat illan tyvenessä. »Jumalalle olkoon kiitos, että olen saanut elää tähän asti», sanoi vanhus liiku-

tettuna, »juuri tältä paikalta katselin 20 vuotta sitten, kun kaikki kylät olivat liekeissä, jotka arabialaiset orjakauppiaat olivat sytyttäneet».

70—80-luvulla alkoivat Afrikaan todellakin hyökätä kristityt joukot, jotka epäilemättä kulkivat kaatuneitten toveriensa hautojen yli, pelkäämättä katselivat kuolemaa silmiin, tahtoen sovittaa vuosisatojen vääryyden, varmoina siitä että »ei ole mitään, jota ei voittaisi rakkaus, joka kärsii».

Afrikan sydämessä.

Erään kirjeen historia.

Eräänä marraskuun päivänä 1875 oli »Daily Thelegraphin» sanomalehtipojilla kova kiire levittää pitkin Lontoon katuja suurta uutista: »Kirje Stanleyltä». Stanley oli pitkän aikaa ollut hävinneenä Afrikan pimeään maailmaan ja moneen kuukauteen ei häneltä oltu saatu elonmerkkiäkään. Sillä kirjeellä, joka nyt julkaistiin, oli hyvin kummallinen historia. Se oli kirjoitettu Afrikan sydämessä, Ugandassa, ja lähetetty kotimaahan erään retkeen osaaottaneen ranskalaisen upseerin mukana, joka lähti kotiin pohjoista tietä Niilin ja Egyptin kautta. Mutta hän ei saapunut koskaan kotimaahan. Joukko ryöväreitä hyökkäsi hänen kimppuunsa, hänet surmattiin ja ruumis jätettiin hautaamatta eräänaan santaan. Jonkun aikaa myöhemmin kulki samaa tietä muutamia englantilaisia sotilaita, jotka löysivät kuolleen ranskalaisen. Ennenkuin hautaamista he vetivät saappaat hänen jaloistaan ja siellä oli kirje. Se säilyi siten ihmeellisellä tavalla ja 7 kuukautta sen jälkeen, kun Stanley oli sen lähettänyt, se julkaistiin suuressa lontoolaisessa sanomalehdessä. — Tämän kirjeen seuraukset tulivat olemaan hyvin merkilliset. Se sisälsi kuvauksen Stanleyn käynnistä puoleksi sivistyneen Ugandan kuninkaan Mtesan luona ja päättyi voimakkaaseen kehoitukseen lähettää sinne lähetyssaarnaajia, joita kuningas itse oli pyytänyt.

Pari päivää myöhemmin C.M.S:n johtokunta sai nimettömän kirjeen, jossa luvattiin 5,000 puntaa ehdolla, että johtokunta aloittaisi lähetyksen Ugandassa. Kukaan kristitty ei voinut olla näkemättä tässä Jumalan käden viittausta, mutta kuka uskaltaisi ryhtyä sellaiseen yritykseen. Tähän syvällä Afrikan sydämessä sijaitsevaan maahan ei johtanut yhtään tietä. Jos joku tai jotkut rohkeat miehet todellakin uskaltaisivat henkensä, niin kuinka he voisivat päästä perille kaikkine tarpeineen, kuinka voitaisiin ylläpitää minkäänlaista yhteyttä heidän kanssaan ja voitaisiinko uskoa Stanleyn kertomusta kuningas Mtesan hyväntahtoisuudesta. Hänen kuvauksensa oli tosin hyvin jännittävä. Hän kertoi kuinka kuningas

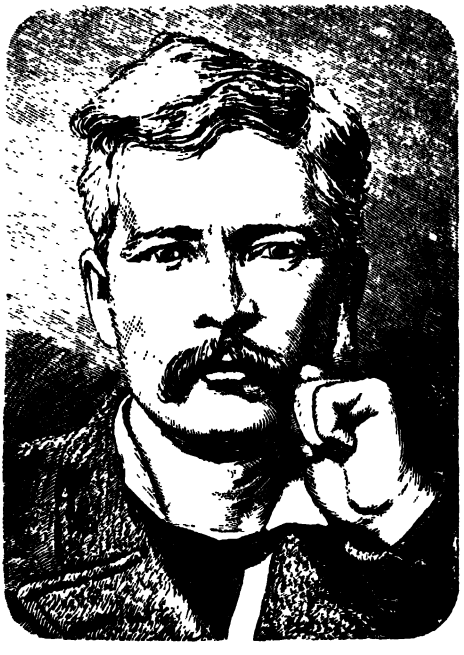

HENRY STANLEY

Mtesa, joka jonkun aikaa oli ollut arabialaisen vaikutuksen alaisena, antoi nyt lukea itselleen raamattua, kuinka hän oli kutsunut kokoon kaikki päällikkönsä ja pyytänyt heitä valitsemaan molempien uskontojen välillä ja kuinka hänen päätöksensä — sillä luonnollisesti hän itse valitsi ja toiset mukautuivat hänen tahtoonsa — ratkesi kristinuskon hyväksi, koska kristityt olivat paljon parempia kuin muhammedilaiset, he eivät saapuneet sinne orjien tähden eivätkä koskaan valehdelleet. Heidän pyhä kirjansa oli parempi ja vanhempi kuin koraani, ja kuningas Mtesa tahtoi saada raamatun opetusta. - - Mutta ne kertomukset, jotka Speke ja Grant olivat antaneet kuningas Mtesasta, kuvasivat hänet oikukkaaksi ja julmaksi hirmuvaltiaaksi, joka esim. pelkän huvin vuoksi antoi surmata koko haareminsa tai teloitutti jonkun päällikön, joka ei tervehtinyt tyydyttävällä tavalla j. n. e. Kuka tietää, kuinka hän suvaitsee ottaa vastaan lähetyssaarnaajat.

Mutta uusia lahjoja kertyi; eräs upseeri, kapteeni Smith, erään luutnantti Smithin poika, joka oli ollut sillä laivalla, joka oli vapauttanut orjapoika Adshain, joka itse oli hyvin tutustunut Afrikaan ja sen kansaan, tarjoutui lähetyssaarnaajaksi tai heidän apulaisekseen Ugandaan. C.M. S:n johto ei uskaltanut kauemmin vastustaa Jumalan vihjausta. Se julkaisi kehoituksen nuorille miehille, joilla oli rohkeutta ja rakkautta lähteä tienraivaajiksi tuohon kaukaiseen maahan. Ensimäinen, joka vastasi kehoitukseen, oli eräs nuori skottlantilainen insinööri, joka silloin työskenteli Berlinissä, nimittäin *Alexander Mackay*. Parin kuukauden kuluttua oli kahdeksan henkeä ilmoittautunut ja varoja oli kertynyt noin 5 milj. Suomen markkaa.

Sankari.

Se mies, jonka nimi ennen kaikkia muita on liittynyt Ugandan historiaan, oli syntynyt eräässä skottlantilaisessa pappilassa vuonna 1849, juuri samana vuonna, jolloin Livingstone teki ensimäisen löytöretkensä Ngami järvelle ja Krapf ja Rebmann tunkeutuivat itärannikolta käsin Afrikaan. Pikku Alexander Mackay sai varhain isänsä johdolla seurata heidän matkojansa kartalla. Hän oli tiedonhaluinen lapsi ja isä otti hänet usein mukaansa retkeilyille ja johdatti hänet sekä luonnon että tieteen maailmaan. Jo seitsenvuotiaana hän sai lukea ääneen johtavat kirjoitukset suurista sanomalehdistä. Äiti oli hienosti sivistynyt, hurskas ja hyväsydäminen nainen, joka teki kodin valoisaksi. Lapset pitivät kaikkein enimmän sunnuntai-illoista, jolloin äiti kokosi heidät lieden ympärille ja kertoi heille lähetyskertomuksia. Mutta silloin saattoi tapahtua, että vilkas Alexander huudahti: »Minä en sitten vain tahtoisi olla missään tekemisissä noiden mustien kanssa.» Hänellä ei vielä ollut juuri minkäänlaista uskonnollista harrastusta, hän oli luonteeltaan käytännöllinen ja tahtoi mieluimmin tulla insinööriksi. Hänet lähetettiin pian pois kotoa erääseen kollegioon. Mutta äiti rukoili lakkaamatta lempipoikansa puolesta.

Jonkun aikaa sen jälkeen hänet kutsuttiin äkkiä kotiin äidin kuolinvuoteen ääreen. Hän sai kuulla äitinsä jäähyväissanat: »Älä unohda koskaan lukea raamattua ja etsi jumalanvaltakuntaa». — — —

Äidin kuolema oli musertava isku pojalle. Siitä hetkestä alkaen hän oli aivan kuin toinen ihminen, hän etsi ensin ja aina jumalanvaltakuntaa ja tahtoi uhrata elämänsä Herran palvelukseen. Mutta hän ei tahtonut tulla papiksi, pieni skottlantilainen pastoraatti ei antaisi kylliksi työtä hänen toimintahalulleen.

Vuonna 1873 hän tuli Berliniin insinööriksi ja saavutti pian suurta huomiota erään konetehtaan taitavana johtajana. Mutta hän halusi saada kokonaan ja jakamatta antautua Kristuksen palvelukseen. Tähystellessään tilaisuutta siihen, hän kesti tyynenä vapaa-ajattelijatoveriensa ivaa — oli naurettavaa ja vanhanaikaista olla kristitty — ja hän otti innokkaasti osaa ystävänsä, hovisaarnaaja Bauerin rakkaudentoimintaan. »Se päivä, jolloin en ole tehnyt mitään Kristukselle, on hukkaan mennyt päivä», kirjoitti hän isälleen.

Eräs lähetyskertomus Madagaskarista vaikutti häneen ilmestyksen tavoin. Hänestä täytyi tulla lähetyssaarnaaja. Jostakin syystä häntä ei kuitenkaan lähetetty Madagaskarille. Jonkun aikaa myöhemmin hän eräänä iltana selaili vanhaa sanomalehteä. Silloin hänen silmiinsä sattui C.M.S:n kehoitus ja hän kirjoitti ilmoittautumiskirjeensä jo samana yönä.

ALEXANDER MACKAY

Keväällä 1876 pidettiin yksinkertainen jäähyväisjuhla kahdeksalle, joiden piti matkustaa Ugandaan. Se oli hyvin kirjava seurue: kaksi insinööriä, yksi arkkitehti, lääkäri, pappi ja pari käsityöläistä sekä kapteeni Smith, joka oli valittu retkikunnan johtajaksi. Kukin sanoi pari lyhyttä jäähyväissanaa. Viimeksi heistä esiintyi Alexander Mackay, joka oli nuorin. Hän sanoi vain muutamia, mutta unohtumattomia sanoja: »Ennen pitkää, luultavasti jo kuuden kuukauden kuluessa, saatte kuulla, että joku meistä on kuollut». Salissa tuli hyvin hiljaista. »Niin, onko luultavaa että kahdeksan englantilaista, jotka lähtevät Keski-Afrikaan, olisivat kaikki hengissä kuuden kuukauden kuluttua. Ainakin yksi meistä — kenties se olen minä — on varmaan sitä ennen kaatunut. Mutta älkää antako näiden uutisten lamauttaa itseänne, pitäkää vain huolta, että rivit täyttyvät.» Näissä profetallisissa sanoissa on koko Ugandalähetyksen historia.

Lähetysseura oli tehnyt kaiken voitavansa järjestääkseen matkan hyvin. Retkikunta lähti matkalle Sansibarista — 1,500 kilometriä jalkaisin halki erämaiden, soiden ja aarniometsien, joihin kukaan valkoinen mies ei siihen asti ollut tunkeutunut. Kaikki mitä he tarvitsivat, täytyi kuljettaa kantamalla, ja se ei ollut aivan vähän, sillä tuskin mitään sai ostaa paikan päällä tai voi lähettää jälkeenpäin. Kaikenlaisia työkaluja, koneenosia, ruokatavaroita, kirjoja, paperia, painokone, keittoastioita ja muita talouskaluja, teltta, lääkkeitä, kokonainen vene, lahjoja, vaihtotavaroita ja — rahoja. Rahoina näissä seuduissa käytettiin puuvillakangaspaaluja ja helmiä, jotka yksistään jo ne vaativat suuren joukon kantajia. Meidän on mahdoton kuvitella, kuinka vaikeaa oli saada kaikki kokoon, hankkia kantajat ja pakata kaikki oikealla tavalla. Tarvittiin 400 kantajaa. Kului useita kuukausia ennenkuin karavaani toisensa jälkeen saattoi lähteä liikkeelle. Mackay johti kolmatta joukkuetta. Ei ollut helppo pitää kurissa puolivillejä kantajia. Muutamat suvaitsivat heittää pois kokonaisia pakkoja tai suorastaan karata. Toisinaan he samosivat 40 mailia erämaissa, missä oli vaikea saada vettä, toisinaan taas läpi soiden. He tapasivat usein vihamielisiä päälliköitä, jotka kaikin

tavoin koettivat vaikeuttaa heidän matkaansa ja nylkeä heitä — he pyysivät huikeita tulleja siitä, että antoivat heidän kulkea maansa läpi; niinpä eräskin päällikkö pyysi kangasta 4,000 markan arvosta, ennenkuin salli heidän suorittaa kolmen päivän marssin valtakuntansa kautta. Mitkään sanat eivät riitä kuvaamaan heidän monia vastuksiaan. — Retkikunnan jäsenistä kuoli yksi ja yksi palasi sairaana kotiin. Mackay itse sortui matkan rasituksista ja kuolettavan ilmaston vaikutuksesta; hänet täytyi kantaa takaisin rannikolle, kuolevana kuten näytti. Mutta jonkun aikaa levättyään hän taas virkistyi eikä tahtonut kuulla puhuttavankaan kotiin lähdöstä.

Mackay oli nyt oleskellut yli puoli vuotta Afrikassa pääsemättä yhtään lähemmäksi päämaaliansa kuin silloin, kun hän nousi maihin. Mutta hän ei kuulunut niihin, jotka menettävät rohkeutensa. Kotimaasta saamistaan kehoituksista hän päätti rakentaa tien sisämaahan, sillä aikaa kun hän odotteli sadeajan loppumista.

Hän oli kolme kuukautta keskeytymättömässä toiminnassa hankkiakseen kantajia ja lähettääkseen uuden karavaanin tovereilleen. Hän teki päivän kestäviä marsseja usein pohjattomissa soissa, joihin hän vajosi vyötäisiään myöten. Vihdoin olivat miehet koossa, karavaani lähetetty, ja vielä yhden kuumekohtauksen jälkeen Mackay oli valmiina alkamaan tierakennuksen. Mutta se koetteli vielä enemmän hänen kärsivällisyyttään. Yksikään hänen työmiehistään ei osannut käsitellä työkaluja, aarniometsä oli sellaista, että usein täytyi ikäänkuin räjähdyttää itsensä eteenpäin. Kun kappaleen matkaa oli raivattu, turmelivat maakalaiset sen tai kylvivät siihen viljan — siltoja oli rakennettava, soita täytettävä, ja Mackayn täytyi olla kaikkialla, jottei kaikki kävisi hullusti. Pahin kaikista tuhansista kärsivällisyyttä koettelevista onnettomuuksista oli se, että suurella vaivalla kesytetyt härät kuolivat tsetse-kärpäsen pistoista.

Silloin saapui Mackayn korviin kamala huhu, joka sai hänet jättämään kaikki ja kiiruhtamaan Ugandaan. Kerrottiin, että kaksi valkoista miestä oli murhattu Ukereve järven luona.

Huhu oli valitettavasti tosi. Retkikunnan 8 jäsenestä oli neljä tammikuussa 1877 monenlaisten vaikeuksien jälkeen saapunut onnellisesti järvelle. Siellä kuoli lääkäri, joka kauan oli kärsinyt erästä kuumetautia. He olivat tuskin saapuneet järvelle, ennenkuin kuningas Mtesa lähetti heille sanan, että heidän täytyi viivyttelemättä kiiruhtaa hänen luokseen. Kapteeni Smith ja pastori Wilson purjehtivat heti järven yli ja kuningas otti heidät juhlallisesti vastaan päälliköitten, paashien ja sotilaiden ympäröimänä. Jo seuraavana sunnuntaina saivat lähetyssaarnaajat pitää jumalanpalveluksen suahelikielellä, jonka he olivat oppineet matkalla ja kuninkaan kirjurit tulkitsivat heidän puheensa. Suosiotaan osoittaakseen kuningas ilmoitti antaneensa nostaa liehumaan kristityn lipun, kuten

hän sanoi, joka oli hyvin kirjavaväriinen osoitukseksi siitä, että kristinusko oli levinnyt kaikkien kansojen keskuuteen. Hän antoi heille maata ja elintarpeita ja kaikki näytti hyvin valoisalta, mutta silloin tuli äkkiä onnettomuus. Kapteeni Smith matkusti takaisin auttaakseen toveriaan järjestämään kaikki tavaransa kuntoon ja tuomaan ne järven yli. Siellä Ukereven kuningas, jota arabialaiset kauppiaat olivat kiihoittaneet, antoi murhata heidät molemmat.

Kotona oli nyt syytä muistaa Mackayn sanoja ennen hänen matkalle lähtöään, ja niitä noudatettiinkin — uusia joukkoja lähetettiin.

Sillä aikaa Wilson eli yksin Ugandassa tietämättä mitään tovereittensa kohtalosta. Kesäkuussa 1878 Mackay saapui Ukereven rannalle. Kaikki kallisarvoiset tavarat olivat siellä mitä hirvittävimmässä kunnossa. Mutta Mackay ei menettänyt rohkeuttaan, hän pelasti mitä pelastettavissa oli. Palauttaakseen hyvät välit Ukereven kuninkaan kanssa, hän teki matkan hänen luokseen. Mackayn väki lauloi kuolinlaulua, kun hän lähti ja sitten he viettivät »peijaisia» kaikilla hänen säilykkeillään. Mutta Mackay voitti päällikön suosion, sekoitti verta hänen kanssaan ja palasi takaisin kaikkien hämmästykseksi.

Vihdoin koitti se päivä, jolloin Mackay hengenvaarallisen merimatkan jälkeen nousi maihin Ugandan rannalle. Hän oli silloin ollut matkalla 2 1/2 vuotta. Pastori Wilson ja Mackay olivat nyt ainoat, jotka olivat jääneet henkiin kahdeksasta matkalle lähteneestä.

Kuningas Mtesa otti heidät vastaan erittäin suosiollisesti ja Mackay tuli pian erikoiseen suosioon taitavuutensa vuoksi. »Suuri henki» oli sitten hänen tavallinen puhuttelunimensä.

Stanleyn kuvaus tästä omituisesta valtakunnasta, joka oli paljon yläpuolella kaikkia muita negerivaltioita, osoittautui aivan oikeaksi. Se oli hedelmällinen ja rikas maa, jossa siihen nähden, että se sijaitsi päiväntasaajan alapuolella, oli verrattain hyvä ilmanala ja kansa oli älykästä ja hyvin puettua ja sillä oli järjestetty hallitus pää-, sota- ja muine ministereineen. Ensi näkemältä näytti kaikki hyvältä, mutta lähetyssaarnaajat saivat pian kurkistaa kulissien taakse. Eräs heistä kirjoittaa: »Joka päivä kaikuvat korvissamme onnettomien uhrien kamalat huudot, joita hakataan kappaleiksi, ja usein he eivät ole tehneet muuta pahaa kuin rikkoneet hovitapoja. Onnettomia uhreja kidutetaan kuolemaan saakka. Mitä hirvittävin häpeä voidaan koroittaa laiksi. Kuinka kamalan näyn tarjoaakaan todellisuudessa tämä iloinen, houkutteleva palatsi, joka on rakennettu aurinkoiselle kukkulalle.»

Alussa onnistui lähetyssaarnaajille kaikki hyvin. He olivat suuressa suosiossa, saivat opettaa joka päivä ja pitää jumalanpalveluksen joka sunnuntai. He opiskelivat ahkerasti maan kieltä — bagandaa. — Mackay perusti suuren työpajan ja teki kaikenlaisia merkillisyyksiä kuninkaalle,

m. m. vaunut, joihin hän oli hyvin ihastunut. Pari uutta lähetyssaarnaajaakin saapui, m. m. lääkäri, joka heti rakensi apteekin ja pienen sairaalan, joukko uusia kasveja istutettiin ja uusia taloja rakennettiin. Merkillisten muukalaisten ympärillä tunkeili aina suuria ihmisjoukkoja. Mackay kirjoitti kotiin: »Olen lakkaamatta toiminnassa, rakennan, kaivan ojia, teen teitä, istutan, jaan lääkkeitä, opiskelen kieltä, käännän, painan, opetan, pesen, teen tiilejä, rautaa, kynttilöitä y. m.» Eipä ollutkaan ihme, että häntä kutsuttiin »tekojen mieheksi». Hän koetti myös opettaa maakalaisia tekemään työtä: »Ihminen on saanut kaksi kättä, mutta vain yhden suun, niin että hänen on tehtävä työtä kaksi kertaa niin paljon kuin hän syö», oli hänellä tapana sanoa. Mutta se oli maakalaisista ihmeellistä puhetta, sillä he antoivat naisten ja orjien tehdä työtä.

Mutta pian nousi synkkä pilvi valoisalle taivaalle. Arabialaiset, jotka alkoivat kadottaa vaikutusvaltaansa, tulivat kiukkuisiksi ja tekivät kaikkensa mustatakseen lähetyssaarnaajia. Ja — mikä oli vielä pahempi — joukko ranskalaisia katolisia lähetyssaarnaajia asettui sinne huolimatta lähetyksen johdon hartaista pyynnöistä, että katolilaiset ja protestantit pitäisivät kukin omat alueensa. Suurenmoisilla lahjoilla he voittivat kuninkaan ja sitten soimasivat protestantteja ja kaikin tavoin vaikeuttivat heidän toimintaansa. »Jokaisella valkoisella miehellä on oma uskontonsa, mitä minä oikein uskon», sanoi kuningas. Mackay ja hänen toverinsa jatkoivat käyntejään ja sunnuntaijumalanpalveluksiaan, joita katolilaiset saapuivat häiritsemään. Tuli vaikea aika. He saivat runsain määrin kokea, kuinka totta olivat sanat: »Älkää luottako ruhtinaihin». Kuningas Mtesan sydän muutti usein väriä.

Hän käänsi yhtäkkiä vihansa lähetyssaarnaajia kohtaan. Kukaan ei saanut käydä heidän luonaan, he eivät saaneet lähteä asemaltaan, eivätkä saaneet mitään ruokaa. Heidän henkeänsä uhattiin vähän väliä ja he pitivät viisaimpana, että osa lähti pois maasta. Yhtä nopeasti saattoi taas armon aurinko paistaa jonkun aikaa ja kuningas itse käänsi raamattua kansalleen. »Meillä on nyt rauha, ihmeellinen muutos niinkuin auringonpaiste myrskyn jälkeen. Mtesa on nyt ottanut kasvatuskysymyksen vakavalta kannalta ja käskenyt kaikkien päälliköiden, paashien ja sotilaiden opetella lukemaan. Meiltä ei puutu koskaan oppilaita, monet odottavat meitä jo päivän sarastaessa», kirjoitti eräs lähetyssaarnaaja.

Mutta taas tapahtui käänne. Eräs kuuluisa noita-akka, jonka kautta »meren suuri henki» puhui, ilmaantui näyttämölle ja vanha pakanuus leimahti taas esiin. Mtesa ryhtyi jälleen kamaliin orjametsästyksiin. Lähetyssaarnaajien henki riippui hiuskarvan nenässä. Sitten hänestä tuli muhammedilainen ja hän käski kaiken väkensä rukoilla muhammedilaisia rukouksia kasvot käännettyinä Mekkaan päin ja ne, jotka eivät noudattaneet käskyä, surmattiin.

Niin kului aika huonojen ja hyvien päivien vaihdellessa. Kuningas keskusteli mielellään uskonnosta Mackayn kanssa ja hän saattoi sekä ymmärtää hänen sanojaan että innostua niistä ja joskus myöskin toimia niiden mukaan — pitkän aikaa oli orjakauppa ja sunnuntaityö kielletty; mutta häneen ei voinut koskaan luottaa. Jokainen uusi arabialainen, joka saapui valtakuntaan, kiihoitti kuningasta lähetyssaarnaajia, varsinkin Mackayta vastaan ja he onnistuivat siinä aivan liian hyvin. Oli päiviä, jolloin hän joka minuutti odotti kuolemaa. — Lähetyssaarnaajat kärsivät usein hätää. Hyvin harvoin tuli joku lähetys kotimaasta. Miltä mahtoikaan tuntua, kun kuukausia odotettu karavaani saapui eivätkä he saaneet lupaa mennä järvelle sitä vastaan ja kun he vihdoin pääsivät sinne, saattoi suurin osa olla hävitetty tai varastettu.

Mutta myöskään valokohtia ei puuttunut. Suuret joukot kokoontuivat uskollisesti heidän ympärilleen, monet osoittivat syvää ja vakavaa harrastusta kristinuskoa kohtaan ja perinpohjaisen odotuksen jälkeen voitiin ensimäiset kastaa vuonna 1882. Noista viidestä kelpo nuoresta miehestä tuli sitten nuoren seurakunnan voimakas tuki.

Yhä useammat alkoivat saapua lähetyssaarnaajien luo osoittaen vakavaa kristinuskon kaipuuta. Kahtena vuotena kastettiin 68, vaikka jokaista ensin tarkasti koeteltiin. Eräs päällikkö, joka oli kuullut pastori O'Flatheryn — Mackayn ainoan toverin — keskustelun kuninkaan kanssa, tuli pyytämään opetusta — eräs poppamies heitti kaikki amulettinsa tuleen ja todisti rohkeasti ja kuuluvasti kaikille kristinuskon totuutta. Eräs ensiksi kastetuista, Filippo, sai kärsiä paljon uskonsa tähden ja kuitenkin hän uskalsi rohkeasti tunnustaa kuninkaan ja päällikköjen edessä uskoansa ja puolustaa lähetyssaarnaajia. Miehet alkoivat opettaa vaimojaan ja joukko lisääntyi. Vähitellen ilmaantui orjia, paasheja, päälliköitä, vieläpä kuninkaan omat tyttäret, jotka kaikki todistivat innokkaasti sanoillaan ja elämällään uskostaan.

Molemmilla miehillä oli runsaasti työtä. Mackay raatoi kuin orja. Kuninkaan ja päällikköjen vaatimuksilla ei ollut mitään rajaa. Sitäpaitsi heidän täytyi itse viljellä maata ja valmistaa kaikki, mitä tarvitsivat. Suojellakseen itseään kuumeelta ja rutolta Mackay päätti kaivaa kaivon, mikä oli maakalaisille aivan outoa — ja sillä hän herätti koko maan ihastuksen. Mackay tuli jälleen suureen suosioon, mikä yhä lujittui kun hän kuninkaan äidin kuoltua teki ruumisarkun kuten kuninkaallisille henkilöille Europassa. Mackaysta tuntui usein hyvin raskaalta, kun hänen täytyi tuhlata voimiaan kaikenlaisiin käsitöihin, mutta hän toivoi voivansa siten raivata tietä evankeliumille.

Vuonna 1884 kuoli kuningas Mtesa voimatta ratkaisevasti kääntyä kristinuskoon. Mackay oli silloin järvellä ottamassa vastaan erästä lähetystä ja rakentamassa venettä. Hän kiiruhti heti kotiin peläten kuole-

man aiheuttavan suurta sekasortoa ja ollen melkein varma siitä, että heidät surmattaisiin tai karkoitettaisiin. Mutta lähetyssaarnaajain vaikutus oli niin suuri, että kuninkaan kuollessa tavallisesti toimeenpannut murhat ja ryöstöt jäivät nyt tekemättä. Mtesaa seurasi hänen nuori poikansa Mwanga, jota lähetyssaarnaajat olivat opettaneet, mutta jolla oli heikko ja villeliäinen luonne. Hän oli kokonaan arabialaisten ja Katikironin — pääministerin — vaikutuksen alainen, joka oli erittäin vihamielinen kristityille. Mackayta ja pastori Ashea, joka oli tullut O'Flatheryn sijaan, kohdeltiin ankarasti ja heitä kiellettiin lähtemästä alueeltaan.

HANNINGTON

Juuri samaan aikaan lähetettiin sinne piispa *Hannington*. Hän kulki pohjoista tietä, joka erään ennustuksen vuoksi, että maan vihollliset kulkisivat sitä tietä, herätti Mwangassa epäluuloja. Lähetyssaarnaajat odottivat piispaansa, kului viikkoja ja kuukausia; silloin saapui huhu, että kuningas oli antanut murhata heidät. Myöhemmin sai huhu vahvistuksen; rajalla oli kaikki vangittu, pahoinpidelty ja murhattu. Piispan viimeiset sanat olivat: »Sanokaa kuninkaallenne, että minä kuolen Ugandan puolesta». Tästä lähtien oli kuninkaalla arka omatunto ja hän oli hyvin vaarallinen.

Lähetyssaarnaajia pidettiin melkein kuin vankeja; jos joku uskalsi käydä heidän luonaan, vangittiin hänet. Kun Mackay oli saanut vihdoin luvan mennä järvelle, ympäröi hänet äkkiä joukko villejä sotilaita, hänen seuralaisensa vangittiin ja hänet itsensä työnnettiin takaisin mitä raaimmin soimauksin. Kolme hänen parhaimmista pojistaan mestattiin julmasti. Mutta keskellä mitä hirveimpiä tuskiaan lauloivat vanhemmat heistä kiitoslaulua. Nuorin, kaunis 12-vuotias poika huusi, kun häntä ennen roviolle vientiä pahoinpideltiin: »älkää nyhtäkö käsivarsiani, heittäkää minut vain tuleen». Mutta hän ei kieltänyt uskoansa. Sitten asetettiin vahteja, joiden tuli ottaa kiinni ja surmata kaikki, jotka kävivät lähetyssaarnaajia tapaamassa.

Mutta kaikesta huolimatta he saapuivat. He hiipivät heidän luokseen öisin; joukot vain lisääntyivät ja lähetyssaarnaajain onnistui järjes-

tää kristityt pieniin ryhmiin, joilla oli oma hallinto ja omat jumalanpalvelukset. He olivat innokkaita kääntämään ja painamaan ja pian saatiin valmiiksi koko Matteuksen evankeliumi.

Kesällä 1886 puhkesivat suuret vainot. Kun eräs prinsessoista ja kuninkaan lempipaashi antoivat kastaa itsensä, ei kuninkaan raivolla ollut mitään rajoja. Hän määräsi, että kaikki kristityt oli etsittävä ja vangittava. Sinä päivänä, toukokuun 26:ntena, poltettiin 11 kaikkein uskollisinta kristittyä. He osoittivat ihmeteltävää rohkeutta. Eräs meni suoraan kuninkaan eteen ja tunnusti olevansa kristitty. Kukaan ei kieltänyt uskoansa, vaikka kuningas raivosi kuin petoeläin. Villejä sotilaita lähetettiin maan kaikkiin osiin etsimään kristittyjä. 70 kristittyä vangittiin ja kidutettiin mitä julmimmalla tavalla. Eräs urhoollisuudestaan ja ampumataidostaan laajalti kuuluisa päällikkö istui, kun hänen pyövelinsä saapuivat, täysissä varustuksissaan majassaan. Tulijat perääntyivät. Mutta hän nousi ylös ja sanoi: »Minä olen kristitty, minä en ammu», ja antoi vangita itsensä.

Epätoivoissaan Mackay uskalsi mennä kuninkaan luo rukoilemaan, että hän säästäisi kristittyjen hengen. Mutta häntä ei otettu vastaan ja palatessaan hän löysi oppilaittensa silvotut ruumiit tien varrelta.

Mutta tämänkin kauhujen ajan kuluessa tuli uusia oppilaita. Yön hiljaisuudessa kuulivat lähetyssaarnaajat hiipiviä askeleita ja pieni joukko kokoontui heidän ympärilleen; useita kasteita toimitettiin pimeässä, kun ei uskallettu sytyttää valoja. Mwanga jatkoi raivoamistaan. Hän antoi kerrankin paistaa yhdellä kertaa 32 henkeä hiljaisella tulella ja ivasi heidän uskoansa. Yli 200 surmattiin. Mutta kristittyjä ei voitu kokonaan hävittää. Tässäkin kävi ilmi, »että marttyyrien veri on parasta kylvöä».

Molemmat lähetyssaarnaajat alkoivat tuumia Ugandasta poistumista ajatellen mahdollisesti siten voivansa torjua vainot. Pastori Ashe sai luvan lähteä, mutta ei Mackay.

Mackay jäi nyt yksin. Hän eli 11 kuukautta kuolema alati silmiensä edessä, ilman ainoatakaan ystävää, jonka kanssa olisi voinut puhua. Kuningas viritti hänelle lukemattomia ansoja. Hän lähetti hänelle myrkytettyä ruokaa ja asetti sotilaita häntä väijymään surmatakseen hänet. Mutta Mackay sai aina jonkun varoituksen ja pelastui kuin ihmeen kautta. Hän työskenteli yötä päivää väsymättä opettaen, kääntäen ja tehden kaikenlaista käytännöllistä työtä. Se oli raskasta aikaa. Eräässä kirjeessä hän kirjoittaa: »Kuinka surullinen ja raskas mieliala valtaakaan minut usein, niin että itken kuin lapsi. Mutta pian saavat nuo ihmeellisen lohdulliset Davidin psalmit koko olentoni uudelleen vapisemaan ilosta. Minulla ei ole vähäisintäkään halua paeta, jos voin tehdä hituisenkaan hyvää jäämällä tänne.»

Arabialaiset panivat nyt kaikki voimansa liikkeelle mustatakseen

Mackayta ja lopulta heidän onnistui saada aikaan hänen karkoittamisensa. Mutta Mackay ei matkustanut ennen kuin kuningas oli luvannut hänelle, että joku toinen lähetyssaarnaaja saisi tulla hänen sijaansa.

Kesällä 1887 Mackay jätti ainaiseksi sen maan, missä hän oli taistellut uskon taistelun niin sankarillisesti. Mutta hän ei lähtenyt matkustaakseen kotiin lepäämään. Se ei johtunut hänelle mieleenkään. Hän aloitti nyt lähetystyön Usambirossa Ukereve järven eteläpäässä. Sinne hän kokosi wagandapakolaisensa, sieltä käsin hän saattoi seurata ja rohkaista työtä Ugandassa, sieltä hän lähetti heille rohkaisevia kirjeitään, jotka levisivät ja olivat heille suureksi lohdutukseksi. Ennen kaikkea hän tahtoi painattaa kristillistä kirjallisuutta ja lähettää sitä sinne.

Ugandaan saapui uusia lähetyssaarnaajia, jotka otettiin hyvin vastaan, mutta vähän sen jälkeen puhkesi vallankumous. Mwangan julmuudet menivät liian pitkälle pakanainkin mielestä. Hänet pantiin pois viralta, mutta kun uusi kuningas antoi korkeimmat virat kristityille, tekivät arabialaiset vielä vallankumouksen, karkoittivat sekä protestantit että katolilaiset, ryöstivät lähetysaseman ja vainosivat kristittyjä. — Tämän levottomuuden aikana oli Mackay se kiinteä piste, jonka ympärille kaikki pakenivat. Hänellä oli suuri seurakunta wagandapakolaisia ja pian kasvoi komea siirtokunta erämaahan.

Stanley kävi hänen luonaan siellä vuonna 1889 ja hän on antanut eloisan kuvauksen Mackaysta ja hänen elämästään. Mackay teki häneen syvän vaikutuksen. »Hän olisi sopinut Ekvatoriali-Afrikan ministeriksi», sanoi hän. »Jos jollakin on ollut syytä valittaa, niin on sitä ollut Mackaylla, joka näki piispansa murhattavan, oppilaitaan poltettavan ja itse oli alituisessa hengenvaarassa. — — — — Nähdä sellainen mies, joka väsymättä 12 pitkää vuotta yötä päivää on työskennellyt vähääkään valittamatta, kuulla kuinka hän joka aamu joukkonsa edessä ylistää Jumalan hyvyyttä — on vaivan arvoinen. Hänen tähtensä kannattaa tehdä pitkä matka saadakseen uutta rohkeutta ja viihdykettä hänen läheisyydessään.» Turhaan koetti Stanley saada häntä lähtemään kotiin. Hän oli juuri silloin rakentamassa venettä eikä tahtonut kuulla puhuttavankaan siitä. Samanlaisiin kotimaasta lähetettyihin kehoituksiin hän vastasi: »Mitä te oikein kirjoitatte: tulla kotiin! Kun työmiehistä on niin hirvittävä puute ei kenelläkään ole aikaa jättää paikkaansa. Lähettäkää meille vain ensimäiset kaksikymmentä miestä, niin silloin minä kyllä tulen ja autan teitä löytämään toiset kaksikymmentä.»

Ne olivat hänen viimeiset sanansa kotiin. Pian sen jälkeen hänen työpäivänsä päättyi. Hänet, joka niin kauan oli pitänyt puoliansa, mursi parissa päivässä ankara kuume. Hänen uskolliset wagandapoikansa hoitivat häntä ja kun hän helmikuun 8 päivänä 1890 sulki silmänsä ainiaaksi, seisoivat he surren hänen vierellään. He hautasivat rakastetun opetta-

jansa ja lauloivat hänen haudallansa niitä hymnejä elämästä ja ylösnousemisesta, joita hän oli heille opettanut. Hänen kuolinsanomansa herätti surua kaikkialla, mutta enimmän Ugandassa. Kansa suri häntä isänään. Pastori Ashe, joka kauimmin oli työskennellyt hänen kanssaan Ugandassa, kirjoitti: »Tappion suuruuden voi ymmärtää vain se, joka tunsi hänet hyvin ja näki hänet työssään. Hän oli yksi niistä harvoista, jotka katsoivat tulevaisuuteen pelkäämättä ja jotka näyttivät katselevan elävää Jumalaa kasvoista kasvoihin. Hän ei epäillyt koskaan ketään eikä mitään. Hän oli rauhallinen, voimakas ja kärsivällinen, luja ja urhoollinen — mies, johon täytyi luottaa. Hän oleskeli Afrikassa 14 vuotta, jolla ajalla hän sai kokea vastustusta sekä mustien että valkoisten taholta, vaaroja ja vastoinkäymisiä, kuumetauteja ja kaikenlaisia suruja ja huolia ja kaiken tämän keskellä hän oli luja ja järkkymätön, todellinen lähetyssaarnaaja, joka aina työskenteli nurkumatta Herralleen. — Stanley kutsui häntä suurimmaksi lähetyssaarnaajaksi Livingstonen jälkeen, ja tutkimusmatkailija, eversti Grant kirjoitti: »Sitä vahinkoa, joka nyt on kohdannut Keski-Afrikaa, ei voi helposti korvata, sillä tusina meitä ei voi tehdä sitä, mitä yksi Mackay on suorittanut.»

Työ jatkuu.

Kahdeksan päivää Mackayn kuoleman jälkeen nousi Afrikan rannikolle joukko uusia lähetyssaarnaajia, jotka olivat matkalla Ugandaan; niiden joukossa oli hän, joka ennen kaikkia muita vei työtä eteenpäin — *George Pilkington*. Lähetyshistoria, joka on niin rikas ihanista personallisuuksista, tuntee tuskin toista hänen vertaistaan. Kun hän oli ilmoittautunut lähetyssaarnaajaksi Ugandaan, kirjoitti hänen rehtorinsa: »Tuskin löydän kyllin voimakkaita sanoja kuvaillakseni hänen sopivaisuuttaan tähän kutsumukseen. Hänellä on apostolin into, ja kun hän on harvinaisen korkeasti sivistynyt, tulee hänellä olemaan aivan ainutlaatuinen merkitys. Minulla ei ole koskaan ollut ketään oppilasta, joka olisi lähtenyt koulusta niin pätevänä hengellisessä, älyllisessä ja fyysillisessä suhteessa.» — Jo aikaisemmin hän oli kirjoittanut Pilkingtonin äidille: »Sitä hyvää vaikutusta, minkä hän on tehnyt loistavalla esimerkillään ja miehekkäällä, väsymättömällä taistelullaan oikean puolesta, ei voi koskaan tehdä tyhjäksi — hänestä oli aikaisin tullut lämmin kristitty ja miehekkäästi ja täydellä sydämellään hän tunnusti uskonsa ja koetti voittaa toisia. Hänellä oli ainutlaatuinen kyky voittaa puolelleen poikia ja hän uhrasi paljon aikaansa poikakerhonsa hyväksi. Hän oli ensimäisenä kaikessa, niin opinnoissa kuin urheilussa; yliopistossa hän saavutti korkeimmat palkinnot ja mitä parhaimmat todistukset ja häntä odotti mitä lois-

tavin tulevaisuus. Mutta hän valitsi lähetyssaarnaajakutsumuksen mieluummin kuin arvossapidetyn paikan klassillisten kielten professorina. Erään Mackayn kirjeen vaikutuksesta hän päätti lähteä Ugandaan ja hänestä tulikin hänen arvokas seuraajansa.

George Pilkington

Ugandaa järkyttivät näinä vuosina vaikeat onnettomuudet. Sittenkun muhammedilaiset olivat anastaneet itselleen vallan ja karkoittaneet kaikki lähetyssaarnaajat, raivosivat he kristittyjä vastaan, niin että näiden täytyi paeta, mutta he perustivat kirkon maanpaossa. Useiden taistelujen jälkeen kristittyjen onnistui kuitenkin voittaa. Kuningas Mwanga, joka oli liittynyt katolilaisiin, asetettiin jälleen valtaistuimelle ja valta jaettiin molempien kristittyjen puolueiden kesken. Mutta lakkaamattomat vaikeudet häiritsivät rauhaa. Katolilaisten ja protestanttien välillä oli alinomaa juonitteluja ja muhammedilaiset koettivat tuon tuostakin anastaa itselleen vallan. Oli senvuoksi suuri onni, että Itä-Afrikan kompania alkoi ulottaa vaikutusvaltaansa Ugandaan. Melkein samoihin aikoihin kun heidän erinomainen kapteeninsa Lugard oli asettunut maahan, saapui sinne piispa Tucker uusien lähetyssaarnaajien kanssa. Kovasti koeteltu kristillinen seurakunta teki häneen valtavan vaikutuksen. Kirjeessään tammikuulta 1891 hän kirjoittaa: »Kuinka voisin löytää sanoja kuvatakseni Jumalan ihmeellistä vaikutusta tässä maassa! Mitkään kertomukset eivät voi liioitella kansan opinhalua. On mahdoton sanoin kuvailla sitä liikutusta, joka täytti sydämeni, kun minä sunnuntaina joulukuun 28 päivänä sain puhua yli 1,000 miehelle ja naiselle, jotka täyttivät kirkon. — — — Vierelläni istui Katikiron, valtakunnan toinen mies, hänen sivullaan suuri joukko päälliköitä, kaikki kristityt, ja koko heidän esiintymisensä ilmaisi mitä suurinta vakavuutta ja hurskautta. Tämän kirkon olivat rakentaneet maakalaiset itse heti maanpaosta palattuaan.»

Pilkington, joka oli oppinut kielen hämmästyttävän nopeasti, saattoi heti tultuaan saarnata niille valtaville joukoille, jotka tunkeilivat hänen ympärillään. Hän kuvaa kuinka noin 500 oppilasta joka aamu odotti heitä ja kuinka he olisivat halunneet maksaa raamatuista kuinka korkeita hintoja tahansa, kun vain olisivat niitä saaneet. Hän kirjoittaa: »En voi ilmaista, kuinka tavattomasti me kaipaamme kirjoja. Tunnen, että koko

Afrikan tulevaisuus on nyt vaakalaudalla ja kirjojen viivästyminen voi muodostua hyvin kohtalokkaaksi. Katolilaiset tekevät rynnäkön, sillä aikaa kun me odotamme. — — — Kansaa, joka tuli ostamaan ja sai palata tyhjin käsin takaisin, oli kaksi kertaa niin paljon kuin niitä, jotka saivat kirjoja. Emme tarvitse tuhansittain vaan miljoonittain kirjoja.»

Mutta voimat olivat työn laajuuteen nähden aivan riittämättömät, mikä ei ollut ensinkään ihme, kun melkein koko maa halusi opetusta. Monet menivät katolilaisten luo, joilla oli enemmän työntekijöitä.

Paljon pintapuolisuutta pääsi hiipimään mukaan ja se suretti suuresti Pilkingtonia samoin kuin myös se itsetyytyväisyys, jota yhä enemmän alkoi ilmaantua. Hän vetäytyi useiksi viikoiksi erämaahan yksinään rukoilemaan ja palattuaan hän oli niin täynnä voimaa ja Pyhää henkeä, että syntyi voimakas heräämys, joka paljon syvensi sekä lähetyssaarnaajien että kristittyjen seurakuntien elämää.

Pilkington oli tulisielu, ja missä hän liikkuikin, herätti hän elämää. Hän kävi yhden ainoan kerran kotimaassaan, mutta sillä kertaa hän sai paljon aikaan. Hänen puhettaan Oxfordin ja Cambridgen ylioppilaille ei unohtanut kukaan, joka sen oli kuullut. Liverpoolin konferenssissa 1896 hän antoi ja sai voimakkaita vaikutteita, silloin m. m. hyväksyttiin tuo rohkea tunnussana: »Maailman evankelioiminen tämän sukupolven aikana». Hän teki »lepoaikanaan» käännöstyötä 8—10 tuntia päivässä, mutta hän ennätti kuitenkin sen lisäksi harrastaa paljon muutakin, vieläpä joukun kerran levätä perheensä kanssa maaseudulle tekemillään retkillä, ollen silloin iloinen ja reipas kuin parhaassa iässä oleva nuorukainen. Hänen aikansa tuli aivan liian lyhyeksi.

Kaikkina näinä menestyksen vuosina oli Ugandan ja myöskin lähetyksen historia täynnä levottomuutta. Muhammedilaisten ja katolilaisten salaliitot, riidat ja väkivallanteot kuuluivat päiväjärjestykseen. Kaikeksi onneksi otti Englannin hallitus 1894 kristittyjen ja filantropisten piirien painostuksesta vastatakseen järjestyksestä Ugandassa. Samoihin aikoihin alettiin sinne rakentaa rautatietä.

Olosuhteet näyttivät taas valoisammilta, uskallettiinpa lähettää sinne myöskin naispuolisia työntekijöitä, minkä tärkeyttä Mackay oli usein tehostanut. Kun he vihdoin 1895 saapuivat, otti kansa heidät rajattomalla riemulla vastaan kutsuen heitä »viideksi äidikseen». Piispa Tucker, joka oli onnellisesti saattanut heidät Ugandaan, totesi taas hämmästyksellä evankeliumin edistyksen. Lähetyksellä oli nyt kolmen asemesta kymmenen pääasemaa ja yli 200 maakalaisevankelistaa. Jumalansanan kaipuu oli suurempi kuin koskaan. Hän kertoo kuinka kansa oli vähällä särkeä koko talon rynnätessään innoissaan ostamaan raamattuja. Ja nyt olikin Pilkingtonin ansiosta koko raamattu käännetty bagandakielelle.

Mutta uudet levottomuudet järkyttivät taas kirkkoa ja uhkasivat

kaikkea, mikä kantoi kristinuskon ja sivistyksen nimeä. Kuningas Mwanga toimeenpani parin katolisen papin avulla vallankumouksen. Kun englantilaisen komendantin piti palauttaa rauha, niin kaikki hänen sudanilaiset joukkonsa tekivät kapinan. Ne olivat hirvittäviä aikoja. Jos he olisivat voittaneet, olisi kaikki valkoiset varmaan murhattu ja uusi marttyyriaika kirkolle alkanut. Kaikki riippui kansan suhtautumisesta asiaan. Protestanttiset wagandalaiset seurasivat empimättä lähetyssaarnaajia ja tarttuivat aseisiin suojellakseen heitä ja itseään. Monet parhaimmista opettajista kaatuivat taistelussa. Pilkington, joka ei tahtonut jättää laumaansa hädän hetkellä, seurasi heitä sotaan. Hän halusi jakaa vaaran heidän kanssaan ja sen hän saikin tehdä, sillä joulukuun 11 päivänä 1898 hän kaatui. -- Kapina kukistettiin, mutta se vaati kalliita uhreja. Koko Uganda suri arvossapidettyä johtajaansa. Eversti kirjoitti kotiin: »Vain senvuoksi, että protestantteja ovat Ugandassa johtaneet sellaiset miehet kuin Pilkington, olemme voineet pitää maan hallussamme. Pilkingtonin kuoleman kautta on sivistyksen asia Afrikassa saanut ankaran kolahduksen.»

Rauha palasi vähitellen ja siitä tuli nyt pysyväisempi. Maa jaettiin katolisten ja protestanttien kesken. Uusi rautatie, joka valmistui 1901, on säästänyt monta ihmishenkeä ja tehnyt yhteyden Ugandan kanssa helpoksi. Englantilaisten työntekijäin vaikeudet ovat alkaneet unohtua. Mutta he eivät ole kärsineet suotta. Uganda kuuluu valoisampiin lukuihin koko lähetyshistoriassa. Nuori kirkko on aina Mackayn päiviltä alkaen oppinut itse ylläpitämään itsensä ja opettajansa, ja piispa Tucker on innolla ja taidolla johtanut kirkkoa, jonka päämääränä on itsekannatus, itsehallinto ja kristinuskon levittäminen omien työntekijäin avulla. Ugandasta on tullut kristillisen työn keskus. Ugandasta virtaa kristinusko kaikkiin ympärillä oleviin maihin, ja kristityt wagandalaiset ovat osoittaneet usein valtavaa uhrautuvaisuutta.

Ugandassa on tällä hetkellä todellinen kansankirkko, jolla on oma synodi, oma pappis-, diakoni- ja opettajakunta, monenlaisia hyviä kouluja, hyvä kotimainen kirjallisuus, sairashuoneita ja armeliaisuuslaitoksia. Lähetysseura maksaa vain omat työntekijänsä ja sairashuoneet, mutta seurakunta rakentaa kirkot ja koulut, ylläpitää pappinsa ja opettajansa ja lähettää lähetyssaarnaajia.

Varsinainen Uganda, jossa on 700,000 asukasta, on tällä hetkellä kristitty — protestantinen tai katolinen, — sillä $^2/_3$ väestöstä on kastettuja. Protestanteilla oli 1920 lähes 130,000 kastettua tai katekumeenia, mutta »kannattajia» oli paljon enemmän. — Mutta valoisasta taulusta ei puutu varjojakaan. Ei ole helppo muuttaa pakanallista kansaa kristityksi, ja joukkoliikkeillä on omat suuret vaaransa. Uganda on kuitenkin todistuksena kristinuskon vaikutuksesta pakanakansoihin. Ugandan historia

osoittaa myös selvästi kuinka tärkeää on, että kristillinen lähetys saapuu maahan ennen materialistista länsimaista sivistystä ja ennen muhammedilaista propagandaa. On vaikea arvioida liian suureksi sitä seikkaa, että kristinusko on saavuttanut niin vakavan jalansijan Sisä-Afrikassa.

Madagaskarin marttyyrikirkko.

Madagaskarin satavuotinen lähetyshistoria herättää aivan ainutlaatuista mielenkiintoa. Sillä on hyvin paljon yhtäläisyyttä alkukristillisen kirkon kanssa. Se on ollut vuoroin siedetty, vainottu tai suosittu kotimaisen hallituksen taholta, kunnes se europalaisen siirtomaahallituksen aikana meidän päivinämme on joutunut samanlaisen vainon alaiseksi kuin kristityt keisari Julianuksen aikana.

Tuolla suurella saarella — joka on jonkun verran suurempi kuin Ranska ja Hollanti yhteensä — ei ole kuin 3 milj. asukasta. Ne kuuluvat mitä erilaisimpiin rotuihin, joista huomattavin, hovaheimo, on malaijilainen; muut ovat läheistä sukua neekerien kanssa.

Jo aikaisin -- vuonna 1818 — lähetti Lontoon lähetysseura sinne lähetyssaarnaajia; seura otti tilaisuudesta vaarin silloin, kun Englanti teki erään huomattavan hovakuninkaan kanssa sopimuksen, joka kielsi orjakaupan. Kuningas pyysi lähetyssaarnaajia ja käsityöläisiä, joita silloin lähetettiin sinne suuri joukko. Heidät otettiin hyvin vastaan ja pian he olivat täydessä työssä, opiskellen kieltä, kääntäen ja opettaen. »Jos te tahdotte tulla viisaiksi, onnellisiksi ja olla minulle mieliksi, niin lähettäkää lapsenne kouluun», antoi kuningas kuuluttaa kansalleen. Nuoriso osoitti suurta opinhalua ja tulvi kouluihin. Myöskin jumalanpalveluksiin saapui runsaasti väkeä, joskus useita tuhansia, mutta kuitenkin viipyi kymmenen vuotta ennenkuin yhtään kastettiin. Vuonna 1831 perustettiin ensimäinen seurakunta sen lähetyssaarnaajan suureksi iloksi, joka alusta alkaen oli työskennellyt siellä uskollisesti. »Toivon, että tämä kirkko pysyy pystyssä maailman loppuun asti», sanoi hän. — Ja silloin olivat vainojen ajat uhkaamassa.

Kuningas kuoli ja yksi hänen kuningattaristaan, Ranavalona, keinotteli itselleen vallan viekkaudella ja väkivallalla. Silloin alkoi valtava pakanallinen taantumus, jota kesti hänen kuolemaansa saakka 1865. Tosin vainot eivät raivonneet yhteen mittaan 30 vuotta, mutta kristityt eivät voineet koskaan olla turvassa, yhtä vähän kuin Rooman keisariaikana. Kuningattaren raivo leimahti liekkiin aivan vähäpätöisestä asiasta. Vuodesta 1831 alkaen kiellettiin kastaminen. Vuonna 1835 puhkesi ensimäinen vaino. Kaikkinainen kristinuskon opetus kiellettiin, pakanallisia uskonnollisia menoja noudatettiin tarkasti, lähetyssaarnaa-

jat karkoitettiin, joukko kristittyjä alennettiin orjiksi ja myytiin, eräs kristitty nainen vangittiin, pahoinpideltiin ja mestattiin. Koko ajan hän lauloi ja rukoili. Sen jälkeen ei mennyt yhtään vuotta, ettei joku olisi kärsinyt marttyyrikuolemaa. Eräs lähetyssaarnaaja pukeutui kauppiaaksi ja koetti auttaa 16 kristittyä pakenemaan, mutta heidät saatiin ilmi ja vangittiin. Kun heitä vietiin mestattavaksi, olivat he niin uupuneet nälästä ja pahoinpitelystä, että tuskin saattoivat laahautua eteenpäin. He kokosivat kuitenkin viimeiset voimansa ja virittivät ylistyslaulun.

Nuori seurakunta oli suurimman osan tästä ajasta ilman johtajaa. Muutamia raamattuja oli onnistuttu piiloittamaan — ne olivat muuten kiellettyjä ja määrätyt etsittäviksi ja poltettaviksi -- ja niiden ääreen kokoonnuttiin lukemaan ja laulamaan. Kristityt tapasivat toisensa öisin kaukaisilla vuorenhuipuilla, missä lauloivat ilmi sydämensä hädän ja kaipauksen. Vainosta huolimatta kasvoi kristittyjen lukumäärä tuntuvasti ja itse kruununprinssikin liittyi heihin.

Vuonna 1849 puhkesi vaikein vaino. Annettiin julistus, että kaikkien kristittyjen oli itse ilmoittauduttava. Hyvin tietäen mitä siitä seuraisi, monet kuitenkin rohkeasti tunnustivat uskonsa ja olivat valmiit ottamaan vastaan rangaistuksensa: kärsimään kovaa orjuutta tai tyhjentämään myrkkypikarin -- tavallinen »jumalantuomio» --- tai nousemaan polttoroviolle. Eräs nainen, joka synnytti lapsen roviolla, lauloi tulen liekkien nuoleskellessa hänen polviaan: »Tääll' on rauhan maa, koti onnen». Eräs silminnäkijä, joka oli läsnä muutamassa teloituksessa, kirjoitti: »He rukoilivat niin kauan kuin elivät. Sitten he kuolivat hiljaa. Todellakin kaunis oli heidän kuolemansa ja se herätti ihmetystä kansassa, joka seisoi ympärillä ja katseli heidän polttamistaan.» Madagaskarin vainot ovat suurimpia myöhäisemmässä kirkkohistoriassa. Lasketaan, että yli 200 surmattiin ja hyvin suuri joukko myytiin orjiksi tai he saivat kärsiä muita ankaria rangaistuksia. Marttyyriajan lopulla oli kristittyjä neljä kertaa niin paljon kuin sen alussa.

Kun uskonnonvapaus taas julistettiin, oli mielenkiintoista nähdä miesten ja naisten palaavan maanpaosta tai ryömivän esiin kätköistään vuorenonkaloista melkein luurangoiksi muuttuneina nälästä ja muista kärsimyksistä.

Muutamia vuosia myöhemmin kristinusko koroitettiin hovi- ellemme sanoisi valtionuskonnoksi; sitä suosi kaikin tavoin silloinen kuningatar, joka jo kruunajaisissaan asetti raamatun kruunun rinnalle ja pian sen jälkeen antoi kastaa itsensä. Hän määräsi, että kirkko oli rakennettava jokaista sataa perhettä kohti. Ihmiset tahtoivat suurin joukoin kääntyä kristinuskoon, sillä — »missä neula kulkee edellä, seuraa lanka perässä»,

sanoo madagaskarilainen sananlasku — kaikki tahtoivat tehdä kuten kuningatar.

Lähetyssaarnaajien oli aivan mahdoton seurata tätä kehitystä. He eivät ehtineet opettaa kaikkia, jotka halusivat tulla kastetuiksi, jonka vuoksi heidän kristinuskonsa oli hyvin pintapuolista, joka varsin vähän erosi pakanuudesta.

Onneksi olivat sitä ennen useat protestantiset lähetysseurat alkaneet siellä toimintansa. He suorittivat perinpohjaista työtä betsileoheimon keskuudessa pääkaupungista etelään ja koettivat erikoisesti saada kasvatetuksi maakalaisia johtajia. Vuonna 1880 kuningatar antoi määräyksen, että kaikkien 6—16 vuotisten lasten oli käytävä koulua. Ainoat koulut, joita oli olemassa, olivat lähetyskouluja. Tosin olivat kaikki eri seurat alusta alkaen kiinnittäneet huomiota koulutoimintaan -- ja aivan erikoisesti L.M.S., mutta heidän kouluihinsa ei sopinut puoltakaan niistä, jotka pyrkivät. Norjan lähetyksellä esim. oli vuonna 1879 5,000 oppilasta, 1880 8,000 oppilasta, 1881 10,000 oppilasta. Silloin tuli käytäntöön uusi koulujärjestys ja oppilasten lukumäärä nousi yhdellä iskulla 30,000 henkeen. Kaikki lähetyssaarnaajat koettivat parastaan, mutta oli mahdoton hankkia kykeneviä opettajia niin monelle. -- Yhtä nopeasti nousi seurakunnan jäsenten lukumäärä — vuosina 1886—95 se lisääntyi Norjan lähetysalueella 28,000 hengellä; L.M.S:n piirissä se tapahtui vielä nopeammin, sillä muutamina vuosina oli lisäys 10,000 henkeä ja enemmänkin.

Olihan se ilahduttavaa, mutta siinä piili suuria vaaroja. Kaikki nämä nimikristityt alensivat hirvittävästi kirkon hengellistä tasoa. Puuttui hyviä opettajia ja evankelistoja, puuttui vakavuutta. Menestyksen päivät olivat vaarallisempia kuin vainojen.

Valtiomahdin suosio vaikutti myös estävästi kristinuskon leviämiseen hovaheimon kukistamien kansojen keskuuteen. He vihasivat kaikkea, mikä oli lähtöisin hovaheimosta, ja siis myöskin kristinuskoa.

Ylpeä hovavaltio seisoi heikolla perustuksella. Se joutui helposti siirtomaita himoavien ranskalaisten saaliiksi, jotka melkein taistelutta valtasivat saaren vuonna 1895. Mutta muutamia kuukausia myöhemmin puhkesi hirvittävä kapina, joka kohdistui kaikkea europalaista ja kristillistä vastaan. Pakanallinen ja kansallinen leimahti esiin valtavalla voimalla. Lähetysasemia ja kirkkoja poltettiin sadottain. Vain ranskalaisten tarmokas väliintulo pelasti valkoisten hengen.

Ranskan valta aloitti uuden vaiheen Madagaskarin lähetyksen vaiherikkaassa historiassa. Ranskalaisia jesuiittoja suosittiin ja protestanttien, varsinkin englantilaisten, toimintaa ehkäistiin. Protestanttisuudelle koettivat vaikeat ajat. Kaikki heikot ja nimikristityt luopuivat nyt ja hallituksen mieliksi siirtyivät katolisuuteen. Suuri joukko kirkkoja

otettiin pois protestanteilta ja lahjoitettiin katolilaisille. Maakalaisapulaiset saivat kärsiä kaikkein enimmin, heitä vangittiin usein ilman syytä. Hallituksen määräys, että puolet kouluopetuksesta oli annettava ranskankielellä, tuotti myös puolestaan uusia vaikeuksia. Lontoon lähetyksen komea korkeakoulu suljettiin ja valtio otti rakennuksen oikeuspalatsikseen. Protestanteille olisi käynyt hyvinkin huonosti, elleivät heidän ranskalaiset veljensä olisi tulleet heille avuksi. Parisin lähetysseura on suurenmoisella tavalla työskennellyt protestantisen lähetyksen hyväksi sekä lähetysalueella että Parisissa, missä se useammin kuin kerran on hallituksessa ajanut uskonnonvapauden ja oikeuden asiaa. Se otti haltuunsa puolet Lontoon lähetyksen työkentästä.

Mutta koettelemusten mitta ei ollut vielä täysi. Muutamien verrattain rauhallisten vuosien jälkeen Madagaskar sai 1905 mitä suurimmassa määrin uskonnolle vihamielisen kuvernöörin, joka asetti päämääräkseen kaiken hävittämisen, mikä uskonnon nimeäkin kantoi — niin katolisen kuin protestantisenkin. Hän ei tahtonut antaa »näiden saarnaajien julistaa jumalansanaa enemmän kuin kauppiaidenkaan myydä whiskyä». Useimmat lähetyskoulut suljettiin, uskonnonopetusta ei saanut antaa missään koulussa, kaikki uskonnolliset kokoukset kirkon ulkopuolella kiellettiin, kaikki kristilliset yhdistykset hajoitettiin, uusia kirkkoja ei saanut rakentaa eikä vanhoja korjata, useita kirkkoja suljettiin j. n. e. Niin suurella vaivalla ja suurilla kustannuksilla perustettu koululaitos rappeutui. Pakanuus virkosi jälleen henkiin kuvernöörin sitä erikoisesti suosiessa.

Mutta hänen ja hänen ystäviensä jumalanpilkka meni liian pitkälle myöskin pakanallisen puolueen mielestä. Kukaan madagaskarilainenkaan ei katso voivansa kieltää Jumalan olemassaoloa. — Tosin monet luopuivat kristinuskosta ja moralittomuus ja ateismi levisi laajalle, mutta seurakunnille siitä tuli itsekoettelemuksen aika, joka syvensi ja puhdisti niitä. — Sitten kun uusi kuvernööri 1899 nimitettiin, loppuivat pahimmat vainot ja suurimmat vääryydet, mutta yhä on olemassa joukko lakeja, jotka kokonaan estävät tai suuresti vaikeuttavat lähetystyötä. Niinpä esim. ei saa toimeenpanna evankelioimismatkoja pakanallisiin seutuihin anomatta ensin lupaa hallitukselta, yksityisiä uskonnollisia kokouksia ei saa pitää ilman hallituksen lupaa, samoin kuin jumalanpalvelukset ulkoilmassa ovat myös kielletyt j. n. e.

Mutta kaikesta huolimatta seurakuntien vastuunalaisuuden tunto ja itsekannatus kehittyvät jatkuvasti. Tuskin missään maassa käydään enemmän kirkossa; kaikenlainen lähetystoiminta on käynnissä. Koulutoiminta on luonnollisesti vähentynyt, norjalaisten 887 koulusta (v. 1906) oli vuonna 1912 jälellä 90 ja oppilaita oli vain 4,300, sen sijaan että niitä ensinmainittuna vuonna oli 36,000. Mutta ne ovat sen sijaan laadultaan

parempia. Ulkopuolella kouluohjelman, joka on hallituksen tarkan valvonnan alaisena, saa antaa uskonnonopetusta, ja vanhemmat lähettävätkin lapsensa mieluummin lähetyksen kuin hallituksen kouluihin, vaikka viimemainitut tarjoavat suurempia etuja. Sunnuntaikoulut ovat paljon käytettyjä; raamattuja myydään tuhansittain. Kristinuskoa ei näytä voitavan hävittää Madagaskarilta enää, vaan päinvastoin se saavuttaa siellä yhä suuremman vallan. Lähetyksen 100-vuotisjuhlassa huomattiinkin selvästi, kuinka voimakkaan jalansijan se on saavuttanut Madagaskarilla. Sitä ei vietetty »suurin sanoin ja menoin» vaan teoin. Kiitollisuuden osoitukseksi päätti nuori kirkko voimakkaasti harjoittaa lähetystyötä pakanallisten naapureittensa keskuudessa. Sen hyväksi tehtiin suuria rahallisia uhrauksia ja luvattiin henkilökohtaista työtä. Voimakas herätysliike kristittyjen keskuudessa on viime vuosina syventänyt uskonnollista elämää. Kristillisyys on huomioonotettava mahti Madagaskarilla sekä laajuutensa*) että laatunsa puolesta.

Kristinusko pelastaa kansan.

Nuoren, älykkään basutopäällikön Mosheshin oli onnistunut pelastaa heimonsa jäännökset matabelepäällikkö Mosilikatsen kamalilta hävityksiltä kokoamalla ne valloittamattomaan vuorilinnoitukseen. Kun hän sai kuulla puhuttavan valkoisten opettajien aikaansaamasta ihmeellisestä muutoksesta Griquaheimossa ja Moffatin suuresta vaikutuksesta Mosilikatseen — minkä varmaankin täytyi johtua, arveli hän, jostain mahtavasta noituudesta — tahtoi hänkin hankkia maahansa lähetyssaarnaajia ja lähetti 200 lehmää griquakansan päällikölle ostaakseen niillä lähetyssaarnaajan. Huhu Mosheshin toivomuksesta saapui L.M.S:n etevän lähetyssuperintendintin korviin Kap kaupunkiin ja hän neuvoi Parisin evankelisen lähetysseuran vastatulleita lähettejä menemään »vuoripäällikön» luokse. He olivat jo kahden vuoden ajan — vuodesta 1829 — koettaneet työskennellä erään toisen heimon keskuudessa sisämaassa, mutta Mosilikatse oli tehnyt sen mahdottomaksi ja työ oli täytynyt keskeyttää.

Ranskalaiset näkivät kaikessa tässä Jumalan kutsumuksen. Kolme reipasta miestä — niiden joukossa etevä Casalis — läksivät matkalle erämaiden halki, jotka Mosilikatse oli niin perinpohjin hävittänyt että »ainoastaan hän ja leijonat hallitsivat siellä», ja saapuivat vihdoin päällikön luo hänen valloittamattomaan vuorilinnoitukseensa. Heidät vastaan-

*) Warneck arvioi evankelisia kristittyjä olevan 420,000; Richter 267,000. Sitäpaitsi siellä on 195,000 katolilaista. Lontoon lähetyksen riemujulkaisun mukaan on ehtoollisellakäyviä 75,000 ja »kannattajia» 449,000 henkeä.

otettiin suurella riemulla. Moshesh sanoi: »Sydämeni on valkoinen ilosta; minun tarvitsee vain katsella teidän vaatteitanne, aseitanne ja pyörivää taloanne käsittääkseni millainen voima teillä on. Jääkää asumaan luoksemme ja opettakaa meitä. Te saatte tehdä mitä ikinä tahdotte.»

Lähetyssaarnaajien tulo oli ensimäinen toivonsäde tälle raadellulle kansalle, joka ei uskaltanut pitemmäksi aikaa asettua mihinkään asumaan eikä viljellä maata peläten Mosilikatsen uusia hävitysretkiä. Lähetyssaarnaajien ja viisaan päällikön ansiosta he pelastuivat siitä perikadosta, joka kohtasi niin monta muuta kansaa siihen aikaan. — Lähetyssaarnaajat loivat ympärillä olevista kansanjäännöksistä paikoillaanasuvan, ahkeran, eteenpäinpyrkivän, yhä enemmän sivistyvän ja kristillisen kansakunnan.

Mutta kuinka paljon se onkaan vaatinut kärsivällisyyttä, uhrautuvaa rakkautta, viisautta ja kestävyyttä. Monet muut uranuurtajat ovat kokeneet jotain samankaltaista, ranskalaisen basutolähetyksen voisi valita »valaisevaksi esimerkiksi». Harvojen on onnistunut paremmin niin aineellisessa kuin henkisessä suhteessa muuttaa erämaat raakalaislaumoineen hyvin viljellyksi ja sivistyneeksi yhteiskunnaksi.

Pienet maakalaistyyliin rakennetut lähetysasemat yksinkertaisine majoineen tulivat karkoitettujen kokous- ja turvapaikoiksi. Tosin oli sekä kuninkaan että kansan vaikea käsittää lähetyssaarnaajain toiminnan hengellistä puolta ja viipyi useita vuosia ennenkuin voitiin yhtään kastaa, mutta uudet ajatukset, uusi moraalinen käsitys alkoi hiljaa ja huomaamatta tunkeutua kansaan. — Basutokansa oli älykästä ja nuoret ja vanhat kävivät koulua saavuttaakseen alussa noituutena pidetyn taidon »saada paperi puhumaan». Käännöstyötä harjoitettiin innokkaasti, millä olikin tavaton merkitys, kun heidän kieltään — sesutokieltä — puhuivat ja ymmärsivät kaikki betshuana- ja matabeleheimot.

Kahdenkymmenen vuoden työn jälkeen oli lähetyksellä 11 hyvin hoidettua asemaa ja yli 1,200 kastettua huolimatta siitä työn keskeytyksestä, jonka vuoden 1848 vallankumous aiheutti.

Suuret vaikeudet alkoivat 1850-luvulla; niihin olivat syynä basutokansan ja heidän naapuriensa buurien väliset sodat, jolloin lähetys joutui pulmalliseen tilanteeseen. Monta asemaa poltettiin perustuksiaan myöten. Työ täytyi keskeyttää ja lähetyssaarnaajien pacta. Pakanuus virkosi ja kuningaskin alkoi luottaa poppamiehiin. Pakanalliset juhlat rajuine juominkeineen houkuttelivat myöskin vastakääntyneitä ja karjavarkaudet — tavallisimmat sodan syyt, jatkuivat pahemmin kuin koskaan. Mutta lähetyssaarnaajat eivät hellittäneet otettaan. Uusia miehiä oli juuri tullut, niiden joukossa *Francois Coillard*, ja he ryhtyivät tarmokkaaseen työhön aikaisempien työntekijöiden kanssa.

Uudet sodat turmelivat työn kerran toisensa jälkeen. Vihdoin voit-

tivat buurit, koko kansa näytti olevan perikadon partaalla, kuningas oli vanha eikä kyennyt enää pitämään koossa kansaansa ja — voittaneet buurit karkoittivat lähetyssaarnaajat. Silloin kuningas kääntyi Englannin hallituksen puoleen pyytäen päästä sen suojelukseen. Kauan epäröityään Englanti vuonna 1868 otti heidät suojelukseensa Englannin lähetysystävien voimakkaasta painostuksesta ja sen jälkeen on rauha vähitellen palannut.

Lähetyssaarnaajat palasivat ja huomasivat ilokseen, että heidän maakalaisapulaisensa olivat vieneet työtä eteenpäin. Joukko kasteellepyrkijöitä odotti heitä ja koko kansa otti »isänsä» riemulla vastaan. — Työ on keskeytymättä edistynyt huolimatta uusista sodista, jotka 1880-luvulla häiritsivät lähetystä ja uhkasivat kansan olemassaoloa. Yksinpä pakanalliset basutolaiset myöntävät, että he saavat kiittää lähetystä vapaasta turvatusta ja itsenäisestä asemastaan; ja basutokansasta tulee lähetyksen ansiosta yhä nopeammin sivistynyt kansa. Koululaitos on erinomaisella kannalla: 240 koulussa annetaan opetusta 17,000 lapselle. Suuri joukko kelvollisia maakalaispappeja, evankelistoja ja opettajia työskentelee lähetyssaarnaajien rinnalla, seurakunnat ylläpitävät itse itsensä ja kasvavat alinomaa. Puoleen miljoonaan nousevasta kansasta on 40,000 kastettua. Voidaan jo puhua basutomaan kansankirkosta. Ja se on samalla kirkko, joka tuntee velvollisuutensa levittää evankeliumia toisille. Basutokristittyjen lähetysinnostus ja erään heidän johtajansa palava into on antanut alun eräälle valtavimmista lähetysyrityksistä n. k. Sambesilähetykselle.

„Ranskan Livingstone".

Francois Coillard kuului vanhaan ranskalaiseen hugenottiperheeseen, jonka esi-isät olivat useita miespolvia peräkkäin olleet hyvinvoipia talonpoikia; mutta Francoisin isä kuoli aikaisin ja perhe joutui sen jälkeen niukkoihin oloihin. Francois, joka oli syntynyt 1834, oli nuorin suuressa lapsisarjassa ja hänen täytyi pian jättää köyhä, mutta hienostunut ja onnellinen kotinsa ja lähteä ansaitsemaan leipäänsä. Äiti oli ihastuttava nainen, hyvä ja hurskas, ja poika ei unohtanut koskaan niitä lauluja ja rukouksia, jotka oli häneltä oppinut.

Hänen palvelusaikansa oli raskas. Hänen mielensä paloi yksinomaan opintoihin, mutta hän joutuikin päinvastoin elämän hyörinään, missä hän ei viihtynyt, missä hän sai huonoja tovereita ja missä monet kiusaukset viettelivät häntä kevytmielisyyteen. Jälkeenpäin hän sanoo näistä »kahdesta orjuusvuodesta» puhuessaan, että hän oli »kevytmielisin ja ylpein nuorimies, mitä ajatella saattoi».

Mutta sitten hän joutui hyvien ihmisten pariin. Kun he näkivät

kuinka hän päivän aherruksen jälkeen valvoi myöhäiseen yöhön kirjojensa ääressä, auttoivat he hänet seminaariin. Siellä oleskellessaan hänessä tapahtui henkinen murros, joka johti voimakkaaseen ja elävään kristillisyyteen.

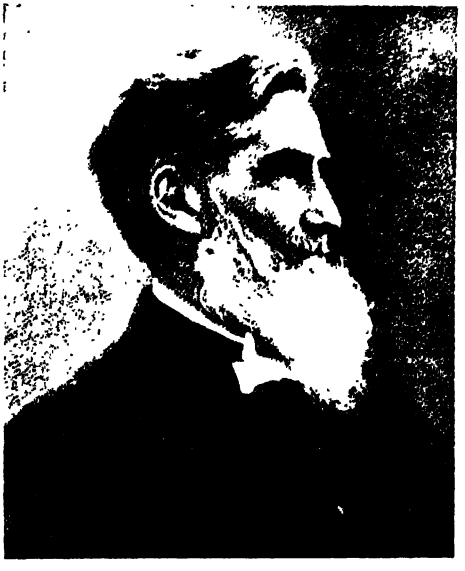

FRANCOIS COILLARD

Jonkun aikaa kestäneen itsetutkistelun jälkeen hän tarjoutui Parisin lähetysseuralle lähetyssaarnaajaksi. Hän oli silloin 18-vuotias. Hän opiskeli muutamia vuosia ja koetti samalla valmistautua siihen kärsimysten ja kieltäymysten kouluun, joka lähetyssaarnaajaa tavallisesti odottaa. Kun hänet vuonna 1857 vihittiin kutsumukseensa, kääntyi hän seurakunnan puoleen palavasti rukoillen: »Rukoilkaa, että minä pysyisin Mestarilleni uskollisena kuolemaan saakka. Rukoilkaa häntä, oi rukoilkaa kaikki lämpimästi, että minä saisin harmaantua hänen palveluksessaan ja että hän soisi minulle ilon nähdä elämänkutsumukseni päättyvän vasta kuollessani. Hänen cunnuslauseensa tästä alkaen oli: »Kaikki Kuninkaalle». Sen hän täyttikin kirjaimellisesti.

Kaksikymmentä ensimäistä vuottaan lähetyssaarnaajana hän vietti Basutomaassa Leriben lähetysasemalla maan pohjoisessa, vielä täydellisesti pakanallisessa osassa. Hän rakensi siellä omin käsin asunnon, kirkon ja koulun, hän istutti puutarhan ja — mikä oli vielä tärkeämpää — hän muutti ihmeellisellä tavalla ihmiset; kahdenkymmenen vuoden työn jälkeen olivat useimmat kristittyjä ja sellaisia kristittyjä, jotka osasivat kieltäytyä ja tehdä uhrauksia uskonsa puolesta. Hänen lähin ystävänsä ja ainainen apulaisensa ruumiillisessa työssä, matkoilla, käännöstyössä j. n. e. oli eräs entinen heimopäällikkö ja sotasankari, joka luopui kunniasta, vallasta ja rikkaudesta Kristuksen tähden.

Coillardin rinnalla työskenteli uupumatta hänen uskollinen vaimonsa, hienosti sivistynyt skottlantilainen papintytär. »Mihin ikinä Jumala sinut kutsunee, en ole koskaan asettuva sinun ja velvollisuutesi välille», sanoi hän heidän naimisiin mennessään. Mutta hän teki paljon enemmän kuin sen — että ei ollut hänen tiellään, vaikka jo sekin on paljon. Hän jakoi kaikki miehensä kanssa, joka taas puolestaan antoi hänelle kunnian

kaikesta. Ei voinut todellakaan ratkaista, mitä toinen tai toinen teki, sillä tässä »kauneimmassa avioliitossa, mitä maailmassa on ollut» ei ollut minua ja sinua. »Kun sanon me, tarkoitan häntä, sillä me olemme kaikessa yksi», kirjoitti Coillard eräälle ystävälleen. »Hän osasi taidon tehdä vähästä paljon, kaunistaa mitä vaatimattomimman sopukan ja mitä yksitoikkoisimman elämän.» Hän antautui kuninkaallisesti, ja niin teki myös hänen miehensä.

Maanpaon aikana, jolloin buurit olivat karkoittaneet kaikki lähetyssaarnaajat, tarjottiin Coillardille huomattava paikka, mutta hän hylkäsi tarjouksen. »Kun Jumala lähetti meidät Afrikan pakanain luo, lähetti hän meidät elinajaksi», sanoi hänen vaimonsa.

Kahdenkymmenen vuoden kuluttavan työn jälkeen olivat puolisot aikeissa lähteä kotimaahan lepäämään saadakseen virkistystä sielulleen ja ruumiilleen. He olivat iloinneet ylenmäärin tätä matkaa ajatellessaan. Juuri silloin tiedusteltiin Coillardilta, tahtoiko hän asettua erään lähetysyrityksen johtoon, johon kristityt basutolaiset olivat päättäneet ryhtyä ja jo paljon uhranneet sen hyväksi. Aviopuolisoiden mielessä syntyi hirveä kamppailu, ennenkuin he saattoivat luopua kaikista omista toivomuksistaan ja uhrata kaiken. »Me seuraamme Tuskien miestä», sanoi Coillard. Kaikki kieltäymykset, vaivat ja vastukset, mitä he aikaisemmin olivat kokeneet, olivat kuin lasten leikkiä sen rinnalla, mitä nyt seurasi. Mutta he tunsivat yhä voimakkaammin Jumalan kutsumuksen uudella tiellään. Siinä iässä, jolloin toiset alkavat ajatella lepoa ja rauhaa, lähtivät he uuteen vaaranalaiseen työhön.

Oli päätetty alkaa lähetystyö basutoheimolle sukua olevan banjaikansan keskuudessa pohjoisessa Limpopo joen varrella, mutta siitä ei tullut mitään. Tämä lähetysmatka, jolle lähdettiin 1877 kolmella härkävaunulla, oli täynnä vaaroja ja seikkailuja — siitä sukeutui kokonainen Odysseia, josta riittäisi aiheita useihin jännittäviin seikkailukirjoihin. Banjaikansaa hallitsi matabelepäällikkö Lobengula (Mosilikatsen poika). Hän piti matkustajia kolme kuukautta vankeudessa ja karkoitti heidät sitten vihoissaan pois. Oliko sitten koko tämä pitkä, vaikea matka mennyt hukkaan? He olivat jo samonneet viikkoja ja kuukausia halki tuntemattomien raivaamattomien seutujen, missä heillä oli vain kompassi tienviittana, läpi aarniometsien, missä he voivat edetä vain askel askeleelta hakkaamalla metsää edeltään, yli kallioisten ylänköjen, läpi kuohuvien, hengenvaarallisten jokien, villien maakalaisten hätyyttäminä, missä vain Coillardin järkkymätön levollisuus pelasti heidät — kaikkea tätä he olivat saaneet kokea ja lisäksi olla vankeudessa Lobengulan luona — ja tämäkö kaikki olisi kestetty suotta? Raskain sydämin he kääntyivät etelään päin, mutta Coillard oli lujasti päättänyt olla luopumatta yrityksestään. Hän oli jo kauan ajatellut pohjoisessa Sambesin luona olevia heimoja,

jotka myös puhuivat sesutokieltä. Mutta ensin heidän täytyi levätä ja neuvotella kristityn päällikön Khaman kanssa Betshuanamaassa. Khama otti heidät hyvin ystävällisesti vastaan. Hän oli eheä kristitty personallisuus — joka koko elämällään osoitti, mitä kristinusko voi tehdä Afrikan mustista. Hän oli sankarillisesti kestänyt pakanallisen isänsä vainoa. Kun hänestä itsestään tuli päällikkö, päätti hän hallita kansaansa kristillisten periaatteiden mukaan, mikä oli vähällä maksaa hänelle sekä valtaistuimen että hengen. Pelkäämättä hän kulki tietänsä eteenpäin, hän teki lopun poppamiesten mahdista, hän sai alamaisensa luopumaan tavasta surmata lapsia ja jättää vanhukset erämaahan kuolemaan nälkään, myrkkyjuomista ja muista kamalista rangaistuksista. Kovin taistelu hänellä oli käytävänä juoppoutta vastaan, josta jo on edellä kerrottu. Hän hallitsi kansaansa kuin isä ollen oikeudenmukainen ja hyvä kaikkia kohtaan. Itse hän eli tavallisessa yksinkertaisessa, mutta erittäin viihtyisässä maakalaismajassa, mutta hän rakensi omilla varoillaan koulun ja kirkon ja joka sunnuntai kokoontui tuhansia ihmisiä jumalanpalvelukseen. — Eräs Englannin hallituksen »sininen kirja» sanoo hänestä: »Khama hallitsee heimoansa enemmän hyvyydellä kuin ankaruudella. Hän on parhaana todistuksena siitä, mitä mustasta miehestä voi tulla kristinuskon avulla.»

Coillard ja hänen seurueensa lepäsivät Khaman luona ja läksivät sitten jälleen tiedustelumatkalle erämaiden halki pohjoista kohti seutuihin, missä Livingstonen muisto eli yhä tuoreena ja voimakkaana. Coillard otettiin hänen seuraajanaan ystävällisesti vastaan ja barotseheimo, joka juuri oli vapautunut makaloloheimon sorrosta, pyysi heitä jäämään luokseen.

Coillardin täytyi kuitenkin neuvotella sekä basutoseurakunnan että lähetysseuransa kanssa, ennenkuin hän saattoi panna käyntiin niin suuren yrityksen. Kahden vuoden kuluttua lähtönsä jälkeen hän oli taas Basutomaassa, mutta ei jäänyt sinne.

Monta epäilystä nousi tätä rohkeaa yritystä vastaan n. 3,500 kilometrin päässä Basutomaasta, kaukana luoksepääsemättömässä seudussa, jossa oli kuolettava ilmanala ja jossa asuva heimo oli tunnettu raakuudestaan ja alhaisesta sivistystasostaan. Mutta Coillard käsitti niin selvästi Jumalan kutsumuksen, että hänelle ei koskaan johtunut mieleenkään perääntyä, vaikka hän yksinään sai kantaa kaiken taakan: hankkia taloudellista tukea, suunnitella, johtaa ja tehdä kaiken työn. Ollessaan kaksi vuotta lakkaamatta matkoilla Ranskassa ja Sveitsissä hänen onnistui sytyttää lähetysrakkauden tuli yritystään kohtaan, jota osittain ylläpidettiin kotimaan vapaaehtoisten avustusyhdistysten toimesta, osittain basutoseurakunnan varoilla. Hänellä oli paljon epäilyjä voitettavanaan ja tarvittiin koko hänen palava antaumuksensa ja erinomainen puhetaitonsa

voiton saavuttamiseksi. »Kahden vuoden matkat, ponnistukset ja rukoukset eivät voi olla turhaa. Usko vain ja sinä saat nähdä», kirjoitti hän päiväkirjaansa. Coillard teki voimakkaan vaikutuksen kotimaassaan. Hänen kuvauksiaan kuunneltiin henkeä pidättäen maantieteellisessä seurassa yhtä hyvin kuin yksinkertaisissa lähetyskokouksissa. Häntä juhlittiin »Afrikan leijonana», sanoo hän itse leikillisesti. Mutta tärkeintä oli, että hän kotimaassaan herätti eloon elävän ja uhraavan kristillisyyden uuden hengen.

Hän oli taas härkävaunuretkikunnan johdossa matkalla Sisä-Afrikaan, epäterveellisiin, sodan ja anarkian hävittämiin seutuihin Sambesin luona. Hänen täytyi odottaa kokonainen vuosi joen rannalla, ennenkuin hän pääsi yli. Koko tämä lähetys on yksi ainoa vastusten ja vaikeuksien ketju: ilmasto surmasi tai karkoitti yhden toisensa jälkeen – – vuosina 1899—1901, jolloin kuume ankarana raivosi, kuoli yhdeksän henkeä vastatulleesta 15-henkisestä seurueesta. »Meidän maassamme ei vanhene», sanoivat maakalaiset itse. Krokodiilit väijyivät joissa, virtahevot kaatoivat kumoon heidän kanoottinsa, tsetsekärpänen tappoi heidän härkänsä, termiitit hävittivät kaikki heidän tavaransa ja söivät rikki heidän asuntonsa ennenkuin se oli valmiskaan. »Yksinpä villipedot tietävät meidän olevan turvattomia», kirjoitti eräs lähetyssaarnaaja, kun leopardit ja hyenat kerran hyökkäsivät heidän kimppuunsa. Tämä ei vielä ollut kaikkein pahinta. Suurimpana vastuksena oli kansa. Ihmisuhrit, mitä julmin orjuus ja mitä raaimmat paheet kukoistivat heidän keskuudessaan. Kauan ei kansa siten voinut pysyä pystyssä. He eivät edes asuneet paikoillaan ja elivät enimmäkseen karjavarkauksilla. »Mitäpä barotselaisilla on sellaista, mitä he eivät olisi saaneet ryöstämällä tai varastamalla», sanoi itse kuningas, kun Coillard hänen suureksi hämmästyksekseen ei tahtonut vastaanottaa osaansa ryöstösaaliista. Kansa ei salannut vastenmielisyyttään heitä kohtaan — kerran saatiin selville salaliitto, jonka tekijäin tarkoituksena oli sitoa kaikki lähetyssaarnaajat yhteen ja heittää heidät krokodiilien kitaan. He olivat kokonaan riippuvia oikukkaasta, raasta, mutta älykkäästä hirmuvaltiaasta Lewanikasta.

Vain rajattomalla kärsivällisyydellä, koskaan pettämättömällä tahdikkuudella ja hyvyydellä saattoi kansan vähitellen voittaa. Coillard ja hänen puolisonsa olivat kaiken sieluna eivätkä koskaan menettäneet rohkeuttaan, vaikka monet heidän apulaisistaan kuolivat tai olivat pakoitettuja lähtemään maasta, vaikka he eivät nähneet mitään tuntuvaa tulosta työstään useina vuosina ja vaikka ystävät kotimaassa valtasi epäilys ja pelko ja he tahtoivat jättää kaiken sikseen.

Coillard, jolla oli erittäin sujuva kynä, kirjoitti ihmeellisiä ja mielenkiintoisia kirjeitä kotimaahan ja hänen ansiostaan tuli tuon tuostakin uusia työvoimia ja asema toisensa jälkeen perustettiin.

Vuosina 1890—91 tehtiin sopimus Englannin kanssa, joka otti Barotsemaan suojelukseensa ja Coillard työskenteli silloin tulkkina. Se oli hirvittävän jännittävää aikaa, jolloin lähetys usein oli »kämmenen leveyden verran perikadon kuilusta». Heti kun kuningas tuli tyytymättömäksi, joutui Coillard pahaan välikäteen ja oli lähellä, ettei häntä poltettu kavaltajana ja noitana. Tämä jännitys oli liikaa hänen vaimolleen, joka sairastui vaikeista kärsimyksistään ja kuoli vuonna 1891. Hänen puolisonsa suri häntä kovasti, mutta ei murtunut. »Mikään ei mene hukkaan, joka on uhrattu Jumalalle», kirjoitti hän kotiin — — — »Kristus ei pyydä meiltä muuta kuin mitä hän itse on tehnyt. Hän on antanut itsensä. — — — Meille on lähetyksen jatkaminen kysymys, jota ei voi asettaa keskustelun alaiseksi.» Ja eräälle ystävälleen, joka kehoitti häntä taistelemaan heikkoutta vastaan, hän kirjoitti: »Heikkoutta! se on, Jumalan kiitos, sairaus jota me täällä Sambesin varrella emme ole vielä oppineet tuntemaan. Työ on liiaksi temmannut meidät mukaansa, niin ettei ole mitään sijaa heikkoudelle. Meillä on luottamusta siihen kutsumukseen, jonka Mestarimme on meille antanut ja me uskomme edelleen koko sielustamme, että evankeliumi, jota me julistamme, on itse Jumalan voima pelastukseksi.» Hän puhuu siitä kuinka vastukset ovat vain tulleet siunaukseksi, syventäneet heidän elämäänsä ja tehneet heidän uskonsa ja rakkautensa voimakkaammaksi.

Hänen uskonsa ei joutunutkaan häpeään. Asema toisensa jälkeen perustettiin. Keskinäiset sodat, ryöstöretket, murhat ja varkaudet alkoivat hävitä. Coillard jätti perustamansa asemat tovereilleen ja asettui itse asumaan kuninkaan luo väkirikkaalle mutta kuumetaudeille alttiille tasangolle. »Kukaan, joka ei ole käynyt Sambesilla, ei voi kuvitella, mitä Coillard on saanut siellä kestää», kirjoitti eräs tutkimusmatkailija, jonka valtasi ihmetys ja ihastus sen johdosta, mitä hän siellä oli nähnyt. Coillard kärsi kuitenkin paljon enemmän muiden kuin itsensä vuoksi. Kantaa koko lähetys hartioillaan, vastata kaikista niistä nuorista, jotka oli houkutellut sinne, nähdä heidän kaatuvan, oli kärsimys, joka taivutti hänet maahan asti. Coillard ponnisteli tavattomasti parantaakseen terveydellisiä oloja ja sittenkun oli saatu paremmat asunnot ja opittu oikealla tavalla järjestämään elämänsä, muuttuivat olosuhteet sellaisiksi, että eräs nuoremmista työntekijöistä saattoi kirjoittaa kotiin: »Sambesin varrella on hyvä elää». Coillard sai elää niin kauan, että hän näki suuren muutoksen tapahtuvan sekä aineellisessa että henkisessä suhteessa. Raan pakanallisen kansan luo tulivat lähetyssaarnaajat tuoden sanomaa Jumalasta ja hänen valtakunnastaan. Mutta sen mukana seurasi »kaikkea muuta». He olivat myös kanavan-, sillan- ja tienrakentajia, he opettivat maan- ja hedelmien viljelystä, toivat viljelyskasveja, opettivat käsityötä ja ompelua, rakensivat sairashuoneita ja kohottivat terveydenhoi-

toa. Kouluja rakennettiin, nuorisoa opetettiin ja kasvatettiin. Ja niin vähitellen muuttuivat myös kovat sydämet ja Jumalan henki sai suorittaa työnsä. Pieniä kristillisiä seurakuntia syntyi, joissa elettiin uutta elämää.

Oman työnsä hän piti vähänarvoisena eikä koskaan ottanut vastaan mitään palkintoa. Kun häntä kutsuttiin sankariksi, vastasi hän: »Mitä vielä; me emme koskaan etsineet vaaraa; jos me kohtasimme sen, tiesimme olevamme työssä Jumalan asian puolesta ja silloin ei tarvittu mitään rohkeutta. — — — Mitä me teimme, oli ainoa mahdollinen, mitä me voimme tehdä.» Hänelle oli niin luonnollista asettaa koko personallisuutensa Herransa ja Kuninkaansa palvelukseen. — »Älkäämme kerjäläisen tavoin kohdelko häntä, joka on kuningasten kuningas. Jospa saisimme häneltä sen sanomattoman armon, että voisimme tarjota hänelle kaikkemme, voimamme, kykymme, tulevaisuutemme, *jopa koko elämämme!* Hän yksin on sen arvoinen!»

Hänen rukouksensa saada pitkä työpäivä ja kuolla työnsä kestäessä täyttyi. Vuonna 1904 hän sairastui vaivalloisen matkan jälkeen ja kuoli verrattain pian lähes 70 vuoden ikäisenä. Hän jätti jälkeensä testamentin, joka sisälsi seuraavaa: »Ikuisuuden kynnyksellä ja Jumalani läsnäollessa jätän minä juhlallisesti isänmaani Ranskan seurakunnille perinnöksi vastuunalaisuuden Jumalan työstä Barotsemaassa ja minä vannotan heitä hänen pyhässä nimessään olemaan koskaan luopumatta siitä, mikä olisi samaa kuin luopuminen siitä rikkaasta sadosta, joka odottaa sen kylvön jälkeen, joka on tehty kärsimyksin ja kyynelin».

Suru Coillardin kuollessa oli syvä sekä mustien että valkoisten keskuudessa niin Afrikassa kuin kotimaassakin. Jokainen, joka kerrankin oli tavannut hänet, oli saanut jotain häneltä. Hän jätti tyhjän sijan, jota ei ollut helppo täyttää. Missä hän liikkuikin, voitti hän ystäviä ja sytytti elämää. Vaikka hän oli omistanut vain muutamia vuosia työlle kotimaassaan, oli hän sielläkin saanut aikaan suurenmoisen elävöittävän herätyksen. »Hän oli ollut myöskin Euroopan lähetyssaarnaaja». Eräässä suuressa muistojuhlassa hänen 70-vuotispäivänään lausuttiin: »Tämä elämäntyö julistaa kuuluvasti, että elämä on hyvä lahja ja että nykyaikanakin voi Jumalan avulla suorittaa muistettavan työn ja jättää poislähtemättömän jäljen — — — se osoittaa, että evankeliumi vielä tänäkin päivänä voi osoittaa taidon elää elämämme niin, kuin meidän tulee toivoa voivamme se elää».

Hänen hautaristissään ovat hänen lempisanansa: »Kristus on minulle elämä».

Vaikeaa työtä barotseheimon keskuudessa ei ole hyljätty, mutta vieläkään ei kristinusko ole voinut suuremmassa määrin muuttaa harvinaisen alhaisella tasolla olevaa kansaa.

Villien kuningatar.

Kanootti lipui hiljalleen ylöspäin jokea, jota reunusti troopillisen tiheä, läpitunkematon vehreys. Veneen pohjalla istui valkoinen nainen yhteen sullottuna viiden mustan lapsen kanssa, ja hänen kunniaksensa soutajat vähän väliä virittivät tilapäisen ylistyslaulun: »Ma, kaunis, rakas äitimme on venheessä». Kun vene vihdoin laski maihin, oli jo pimeä, ja sade valui virtanaan. Jälellä oli vielä pitkä taivallus halki märän, salaperäisen ja peloittavan metsän. Ja sitten? Niin, sitten he olisivat perillä villien maassa, jossa tuskin oli nähty yhtään valkoista, jossa vielä vähemmin oli aavistusta alkeellisimmastakaan sivistyksestä. Hän vapisi tuskasta, tuo joustava, valkoinen nainen; kuinka mielellään hän olisi tahtonutkaan päästä noista erämaan vaaroista, jotka häntä odottivat. Mutta hän järjesti äidillisellä hellyydellä kuntoon pienen karavaaninsa ja samalla kun hän otti vaatekäärön toiseen käteensä ja pienen tytön toiselle käsivarrelleen, viritti hän iloisen laulun viihdyttääkseen itkeviä lapsukaisia.

Kuka hän oli ja mitä hänellä oli täällä tekemistä? Hän oli yksinkertainen skottlantilainen nainen, Mary Slessor, joka vuodesta 1876 oli ollut Skottlannin vapaakirkon lähetyksen palveluksessa Kalabarissa, tuossa epäterveellisessä suistomaassa, jonka useat joet muodostavat Guinean lahden poukamassa. Nyt hän oli matkalla uuden kansan luo ja uuteen maahan — nimeltä Okojong.

Pari sinne tehtyä tutkimusmatkaa oli epäonnistunut; kukaan ei uskaltanut lähteä tuon villin, kesyttämättömän kansan luo, mutta Mary Slessor oli matkustanut sinne ja hänen oli onnistunut ihastuttaa heidät niin, että he olivat luvanneet ottaa hänet vastaan ja antaa hänelle rauhoitetun alueen. Ja niin hän jätti huolestuneet ystävänsä Greek Towniin. »Minä olen aina rukoileva teidän puolestanne, mutta te menette kuolemaa kohti», sanoi eräs nuori mies, ja samaa ajattelivat kaikki. Sillä Okojongin kansa oli peloittava. Orjaryöstöt ja varkaudet, sota ja noituus ja kaikki pakanalliset paheet kukoistivat enemmän kuin missään muualla. Tämä voimakas ja suurikasvuinen heimo oli naapuriensa vihaama ja eli sotajalalla kaikkien kanssa; ei edes hallitus saanut sitä hillityksi; sillä oli omat kamalat lakinsa myrkkykokeineen ja kidutuksineen eikä se tahtonut tietää mistään muusta. Kun joku vapaa mies sairastui ja kuoli, osoitti noitatohtori joukon tähän tapaukseen syyllisiä ja uhrien tuskia ja kuolemankamppailuja katseltiin kuin kansan huveja. Kaikki kaksoiset oli tapettava ja äidit karkoitettava metsään, kaikkien vähänkin huomattavien vainajien täytyi saada mukaansa hautaan suuri seurue. Paloviina ja aseet olivat ainoana kauppatavarana. Sellaisen kansan keskuudessa täytyi yksinäisen valkoisen naisen aloittaa toimintansa. Samoa-

MARY SLESSOR

minen läpi mustan aarniometsän, missä villieläimiä täytyi pitää loitolla äänekkäillä huudoilla, oli vertauskuvallinen alku.

Hänen täytyi asua useita viikkoja päällikön naisosastossa, missä hän ei voinut öin eikä päivin olla minuuttiakaan yksin — se olisi ollut hyvin epäkohteliasta — hänen täytyi sietää likaisuutta ja tungettelevaisuutta ja nähdä kaikkia pakanuuden raakuuksia. »Jos en olisi tuntenut, että Vapahtajani seisoi rinnallani, olisin menettänyt järkeni», sanoi hän. Mutta hänen asiansa ei ollut valittaa, hänestä tuli naisten ystävä, hän kuunteli heidän surujansa, hoiti sairaita, auttoi ja opetti heitä, piti huolta koulusta ja vietti pyhäpäivää. Hänen sunnuntaikokouksensa houkuttelivat pian luokseen suuria joukkoja. Huhu »valkoisesta Ma'sta» kulki edelleen ja pian hänet kutsuttiin erään kuolemansairaan päällikön luo pitkän matkan päähän. Että hän meni sinne sateesta ja vaaroista huolimatta, liikutti kansan sydäntä. Askel askeleelta hän voitti heidän luottamuksensa ja sitä tarvittiinkin silloin, kun hän ryhtyi taisteluun noituutta, julmuutta ja juoppoutta vastaan.

Mary Slessor sai vähitellen asunnon ja kirkon, jonka kansa yhdessä hänen kanssaan rakensi. Hänen avara katseensa kohdistui koko kansan elämään, hänen täytyi löytää lääke kaikkiin heikkoihin kohtiin, ensiksi juoppoutta vastaan. Miehet ja naiset juopottelivat öin ja päivin. He saattoivat tulla hoiperrellen hänen luokseen tukkihumalassa, he eivät kaivanneet muuta kuin paloviinaa. Ja viinasta olivat seurauksena tappelut ja väkivallanteot. Mary Slessor koetti herättää heidän harrastustaan hyviin asioihin ja saada heidät luopumaan eristyneisyydestään; hän avasi kauppasuhteet Kalabarin kanssa.

Sitten hän ryhtyi taisteluun noituutta ja julmia lakeja vastaan. Öin ja päivin hän oli valmiina tarttumaan asiaan ja aina oli olemassa joku,

joka kertoi hänelle, milloin jotain kamalaa oli tekeillä. Milloin oli pelastettava inhottuja kaksoisia kuolemasta, milloin estettävä myrkkykokeita, milloin oltava rauhan välittäjänä. Öin ja päivin hän saattoi istua kuolemaantuomittujen luona eikä kukaan uskaltanut koskea heihin, niin kauan kuin hän oli siellä. Hänen ehdoton pelottomuutensa vaikutti kansaan, hänen uhrautuvaisuutensa, rakkautensa ja oikeudentuntonsa teki heidät pehmeäksi kuin vahan hänen käsissään. Hän tunsi heidät ja osasi heidän kielensä paremmin kuin he itse. He alkoivat yhä enemmän pitää häntä korkeampana olentona ja vaikka hän eli heidän elämäänsä ja antoi itsensä heidän tähtensä, osasi hän pitää heidät määrätyn välimatkan päässä. Nyt kun hän oli saavuttanut heidän kunnioituksensa, ei hän sallinut kenenkään aseistetun tai juopuneen miehen astua rauhoitetulle alueelle. Hän saattoi ottaa sellaista niskasta kiinni ja heittää hänet ulos, temmata pyssyn joltakin toiselta ja pitää sitä hallussaan useita päiviä, antaa voimakkaan korvapuustin ja aika tavalla haukkua jotakin lurjusta. On kuin lukisi satua kuullessaan kerrottavan hänen urotöistään.

Kerran hänet kutsuttiin ratkaisemaan parin heimon välistä riitaa. Sydän löi rajusti ja tuska tahtoi läkähdyttää hänet, kun hän asettui riitapuolien väliin ja käski heidän tuoda kiväärit jalkojensa juureen. Ja he tottelivat. Yhä useammin hänet kutsuttiin sovintotuomariksi heidän riidoissaan, yhä useammin hänestä tuli heidän hallitseva kuningattarensa.

Juuri kun hän odotti venettä, jonka tuli viedä hänet rannikolle virkistysmatkalle, sai hän salaisen sanoman, että kahden heimon väliilä vallitsi sotatila. Hän läksi matkalle naapurien varoituksista huolimatta — juopuneet sotilaat pahoinpitelisivät häntä, sanottiin. Puoliyön aikana hän oli perillä. Mutta kukaan ei tahtonut antaa hänelle tietoja tai auttaa häntä, päinvastoin tahdottiin päästä erilleen tästä Ma'sta, joka halusi saattaa voimaan uusia lakeja ja tehdä miehistä naisia. Mutta Ma kulki edelleen, löysi armeijat, tervehti niitä, mutta ei saanut muuta vastausta kuin vihastuneita katseita. Silloin nousi äkkiä eräs vanha päällikkö, polvistui hänen eteensä, kiitti häntä siitä, että hän tahtoi auttaa ja pyysi häntä välittäjäksi. Hän asetti erotuomarin, kaikki tottelivat häntä kuin lapset ja tuntikausia kestäneen neuvottelun jälkeen loukatut suostuivat ottamaan vastaan sakkoja. Ne maksettiin — paloviinassa. Jälleen uusi vaara. Ma heitti äkkiä vaatteensa viinaleilien päälle, jotka silloin maan tavan mukaan olivat hänen vallassaan. Vakavien ja leikillisten sanojen jälkeen myönnyttiin siihen, että hän saa ottaa kaikki haltuunsa ja vähitellen lähettää ne eri kyliin.

Urhoollinen Ma! Rauhallisen pinnan ja järkkymättömän lujuuden takana sykki usein tuskainen sydän, vieno ja tunteellinen, joka usein kaihosi hellyyttä, turvaa ja apua. Hän, joka kotona käydessään ei uskaltanut mennä niityn yli, missä muutamia lehmiä pureskeli ruohoa, eikä pu-

hua kokouksissa, missä oli miehiä, hän joka kanottimatkoilla saattoi istua pää käsiinsä kätkettynä peläten virtahepoja ja krokodiilejä, hän ei hätkähtänyt mitään vaaraa, kun hänen oli käytävä Mestarinsa asioilla. Kun hänet kutsuttiin päällikköjensä myrskyisiin neuvotteluihin, istui hän sukkaa kutoen rauhoittaaksensa hermojansa, mutta hän ei osoittanut vähintäkään pelkoa. Muutamat leikilliset sanat lauhduttivat heidän vihansa, silloin kun se näytti lähenevän kiehumispistettänsä. Hänen tahdikkuutensa, viisautensa ja kärsivällisyytensä ei pettänyt koskaan. Hän antoi heidän puhua itsensä väsyksiin ja lopulta itse ratkaisi asian. Jälkeenpäin yksi toisensa jälkeen hiipi hänen luokseen kiittämään häntä.

Kun hallitus 1880-luvulla saattoi voimaan järjestetyn hallinnon näillä koskemattomilla alueilla, uskottiin Okojongin hoito Mary Slessorille. Hänestä tuli puheenjohtaja ja tuomari ja hallitus kääntyi hänen puoleensa kaikissa asioissa. Hänen ansiostaan voitiin uudet olosuhteet saattaa voimaan ilman taistelua, sillä hän nautti koko kansan luottamusta.

Ne virkamiehet, jotka jännittyneinä menivät tapaamaan tätä merkillistä naista, hämmästyivät hänen erikoisuuttaan, ja he ovat antaneet monta huvittavaa kuvausta hänestä ja hänen erikoisesta tavastaan jakaa oikeutta. He tapasivat pienen raihnaisen naisen musta pienokainen sylissään sydämellisesti hymyillen, täynnä mielenkiintoa jokaista kohtaan. Joskus hänen silmänsä saattoivat säkenöidä vihasta ja hän saattoi sanoa kiivaita sanoja ja jakaa kiivaita korvapuusteja, mutta seuraavana hetkenä hän osoitti mustalle lapsiparvelleen mitä syvintä hellyyttä. Hän kulki mielellään hatutta ja avojaloin. Sanoja »sovinnaisuus, mukavuus, vaiva» ei ollut hänen sanakirjassaan. Pieninkin viittaus siitä, että ihmishenki oli vaarassa sai hänet suin päin syöksymään aarniometsien läpi peninkulmittain. Hänen kotinsa oli täynnä pelastettuja lapsia. Niitä oli koreissa siellä täällä ja hänen ympärillään kihisi kaikenikäisiä pienokaisia. Hän omisti heille mitä hellintä hoitoa ja hän saattoi valvoa heidän vierellään öin ja päivin. Kun säilykemaito loppui, oli hänestä mitä luonnollisinta kulkea useita kilometrejä Greek Towniin hakemaan uutta. Yksikään lapsi ei ollut niin huonosti hoidettu ja surkuteltava, ettei hän olisi tuhlannut rakkautta hänelle tai surrut hänen puolestaan. Yksinpä lomaaikoinaan hänellä täytyi olla joku heistä mukanaan.

Lähetyssaarnaajat ja virkamiehet, jotka kävivät hänen luonaan, saattoivat löytää hänet mitä odottamattomimmissa tilanteissa: katolla, joka oli korjattava, raivaustyössä läheisellä alueella, tuomarina, vanginvartiana, sairaanhoitajattarena tai opettajana. Hänen koulunsa ei voinut työskennellä säännöllisesti, kun hänen täytyi olla varuillaan kaiken varalta ja kun häntä pyydettiin kaikille tahoille, mutta hän kasvatti kuitenkin pienen joukon kelpo poikia ja tyttöjä, joista sitten tuli erinomaisia opettajia ja evankelistoja.

Työ laajeni ja hän pyysi apua: »Innokkaita naisia, jotka eivät pelkää työtä tai minkäänlaista likaisuutta. Naisia, jotka osaavat hoitaa kapalolapsia tai opettaa toisia lapsia pesemään ja karttaamaan villoja sekä lukemaan että kirjoittamaan, naisia jotka osaavat tasoittaa epätasaisuuksia ja kestää vastoinkäymisiä Kristuksen tähden, tarvitaan täällä.»

Hän oli seurannut villejänsä uuteen paikkaan ollakseen siellä heidän keskellään ja hänellä oli nyt niin suuri vaikutusvalta heihin, että he kaikessa luottivat häneen ja tottelivat häntä. Heidän äänensä muuttui, kun he puhuivat hänestä tai hänelle. Pakanuus alkoi murtua. Hän sanoo eräässä selonteossaan: »Mikään heimo ei ollut ennen niin pelätty kuin tämä heimo, koska se piti ihmishenkeä niin vähässä arvossa, mutta nyt saattaa kuka tahansa liikkua täällä täysin turvallisesti». Sitten hän kertoo, kuinka eräs mahtava päällikkö oli kuollut ja haudattu ilman että ainoatakaan oli surmattu. Päälliköt olivat sanoneet hänelle: »Ma, sinun Jumalasi on mahtava Jumala; mikään muu voima ei olisi voinut saada tätä aikaan». — Viisitoista vuotta sen pimeän yön jälkeen, jolloin Mary matkusti Okojongiin, vietettiin ensi kerran Herran ehtoollista ja hän katseli syvästi liikutettuna, kuinka nuori joukko astui Herran pöytään. Hän tiesi, että paljon useammatkin olivat sydämessään mukana, vaikka he eivät uskaltaneet uhmata vastustusta.

Mary Slessor oli palvellut lähetystä 26 vuotta ja oli nyt siinä iässä, jolloin hän olisi täydellä syyllä ansainnut levon. Mutta hän ryhtyikin päinvastoin uuteen laajaan työhön. Hänen mielessään oli jo kauan aikaa kangastellut Cross Riverin länsipuolella Enjong joen ympärillä sijaitseva, täydellisesti tuntematon maa, joka oli muinoin suuren orjakaupan keskus. Siellä pidettiin vielä orjamarkkinoita ja niillä seuduin olivat ihmisuhrit ja ihmissyönti aivan tavallista. Hänen luokseen oli joskus saapunut pakolaisia, jotka olivat kertoneet hänelle mitä hirvittävimmistä julmuuksista, ja myöskin orjakauppiaat olivat käyneet hänen luonaan ja hän oli saanut sangen hyvin tutustua heidän ammattinsa salaisuuksiin. He kuuluivat Aro-nimiseen hallitsijaheimoon, joka oli omituista, älykästä kansaa ja jolla oli sangen vaalea ihonväri. Heidän tiheäänasutun alueensa eteläpuolella asui sorrettu ja rappiolle joutunut ibibioheimo, joka oli alemmalla kehitysasteella kuin mikään muu. Mutta Maryn käsityksen mukaan ei ollut olemassa sellaista kansaa, jota kristinusko ei voisi uudestaan luoda.

Siellä oli juuri käynyt sotilasretkikunta ja maa oli avoin. Minkävuoksi lähetyssaarnaajat eivät uskaltaisi lähteä sinne yhtä hyvin kuin virkamiehet ja kauppiaat? Avarakatseinen Mary huomasi, että vanha orjakauppakaupunki Itu, joka sijaitsi maan keskustassa, oli tärkeä strateginen piste, ja hän odotti ikävällä tilaisuutta päästä sinne työskentelemään. Omalla vastuullaan hän teki tutkimusmatkan Ituun, missä hänet otettiin hyvin ystävällisesti vastaan ja hän jätti sinne pari pojistaan opet-

tajiksi. »Nigeria on tulevaisuuden maa. Oi, jospa olisin uudelleen nuori ja minulla olisi rahaa», sanoi hän. — Vihdoinkin hän saattoi ajatella Okojongiin siirtymistä ja eräänä kauniina kesäkuun aamuna 1903 hän läksi matkalle. Hänet vietiin hallituksen veneellä Arochukuun, tiheästi asuttuun orjakauppakeskukseen, missä oli tehty kamalia ilkitekoja. Suuri kansanjoukko vastaanotti hänet ihmeteltävän ystävällisesti ja kun hän läksi matkalle huudettiin hänen jälkeensä: »Tulkaa pian takaisin, Ma! Ellette te välitä meistä, niin kuka sitten?» Matkalla jokea alas saavutti hänet eräs toinen kanotti, jonka ohjaaja oli saanut määräyksen viedä hänet päällikön asuntoon. Siellä hän tapasi erämaan keskellä ei vain hyvin puettuja, melkein sivistyneitä ihmisiä vaan lisäksi sellaisia ihmisiä, jotka hartaasti halusivat oppia tuntemaan Jumalan. Tämä päällikkö, joka oli hallituksen nimittämä tuomari, perusti sitten seurakunnan ja rakensi omalla kustannuksellaan kirkon.

Mary Slessor oli riemuissaan, nähdessään kuinka ystävällisesti hänet kaikkialla otettiin vastaan; hän paloi halusta saada käyttää hyväkseen kaikki ne suuret mahdollisuudet, jotka hän näki avautuvan. Itussa hän rakennutti itselleen talon, ja kansa koetti parhaansa mukaan järjestää olot sellaisiksi, että Ma olisi viihtynyt. Eräs nainen tuli hänen luokseen ja pyysi saada pestä hänen jalkansa: »Minä olen ollut niin peloissani, että te ottaisitte pois meidän opettajamme senvuoksi, että me olemme niin arvottomia. Minä luulen, että me emme voi enää elää pimeydessä. Minä rukoilen lakkaamatta.»

Pieni, raihnainen, heikko Mary Slessor kulki pelkäämättä edellä ja veti lähetyksen perässään. Kaiken uranuurtajatyön hän suoritti omalla kustannuksellaan yksityisten ystävien ja maakalaisten tukemana. Hän ei koskaan pyytänyt penniäkään lähetykseltä suurta perhettään tai rakennuksiaan varten. »Minulla ei ole mitään maallisia tarpeita paitsi ruokaa ja yksinkertaisimpia vaatteita», sanoi hän. Hän nautti samaa ravintoa kuin kansa ja joskus oli sekin hyvin niukkaa. Rahoista hänellä oli hyvin omituinen käsitys. »Mitä on raha!», sanoi hän, »vaikeinta on luoda hyviä miehiä ja naisia. Raha ympäröi meitä joka taholla ja Jumala voi lähettää sitä meidän tiellemme yhtä helposti kuin hän lähettää sadekuuron. — — — Usein tapahtuu kun minun kukkaroni on tyhjä, että samassa silmänräpäyksessä tulee sinne uutta. Jumala on tavattoman hyvä rahakysymyksissä. En tiedä kuinka voin kiittää häntä kylliksi.»

Vaikeampi oli saada voimat riittämään kaikkeen. Koko hänen urhoollinen, toimelias elämänsä oli yhtä ainoata taistelua sairautta vastaan. Maattuaan muutamia päiviä hän toimi kahta vertaa ahkerammin jälkeenpäin korvatakseen sen, minkä oli sairastellessaan menettänyt. Alinomaa henki voitti ruumiin ja auttoi häntä kestämään aivan uskomattomia vastuksia. Eipä hän edes loma-aikoinaankaan suonut itselleen lepoa, vaan

pyysi saada käyttää sen tutkimusmatkoihin uusilla seuduilla. Lähetyshallitus huomasi, että hänet oli kutsuttu tienraivaajaksi ja antoi hänelle vapaat kädet, mutta sillä ei valitettavasti ollut voimia seurata hänen monia suunnitelmiaan. Kaikilta seuduilta tuli hänen luokseen lähetystöjä: »Antakaa meille edes yksi poika», sanoi yksi. — — — »En minä tarvitse kirjoja vaan Jumalaa», sanoi eräs toinen. »Meillä on kolme puntaa opettajaa varten», sanoi kolmas. Kansa rakensi kaikkialle kouluja ja kirkkoja. »Yksi valkoinen Ma opettamaan naisiamme lukemaan, pesemään ja ompelemaan koneella», oli tavallinen pyyntö. Mary sijoitti kelpo poikiaan ja tyttöjään niin pitkälle kuin niitä riitti, mutta kuinka hänen sydäntään kirvelikään, kun hänellä ei ollut ketään lähetettävänä. Hän työskenteli itse kahta ahkerammin ja samosi yhä syvemmälle sisämaahan.

Hänen suureksi ilokseen antoi eräs hänen työtään ihaileva skottlantilainen rakennuttaa sairashuoneen Ituun, jonka hän nimitti Mary Slessorin lähetyssairaalaksi, ja sinne sijoitettiin etevä lääkäri.

Samaan aikaan hallitus pyysi Marya koko seudun viralliseksi tuomariksi ja kun hän näki siinä Jumalan kutsumuksen, suostui hän pyyntöön ja muutti Ikotobongiin. — Kansa rakasti tuomariaan ja he tiesivät, etteivät he voineet häntä pettää. Hän saattoi muutamissa minuuteissa selvittää mutkallisia kysymyksiä, joiden pohtimiseen englantilainen virkamies oli tuloksetta käyttänyt kolme päivää. Mutta parhainta oli se, että kaikki kuulivat Kristuksen hengen puhuvan hänen sanojensa kautta. »Hänen Mestarinsa istui hänen vierellään», on sanottu. Hänelle tuli siitä suuri lisä entiseen työhönsä. Hän saattoi istua oikeudessa 8 tuntia yhteen mittaan, työskennellä sen jälkeen pari tuntia pöytäkirjoja valmistellen, sitten hänellä oli vielä koko talous hoidettavana, puhuteltavana suuri joukko kävijöitä, joku sairas, joka oli pyytänyt häntä luokseen j. n. e. Usein hän saattoi laskeutua levolle hyvin, hyvin myöhään. »Se on rasittavaa, mutta se maksaa vaivan», sanoi hän. Sunnuntaisin hän matkusti pitkiä matkoja saarnaamaan ja pitämään kokouksia — usein kymmenen, jopa kaksitoistakin päivässä eri kylissä.

Hänen ystävänsä olivat epätoivoissaan siitä, että hän ei ollenkaan säästänyt itseään, ja he käyttivät sekä väkivaltaa että viekkautta saadakseen hänet hiukan lepäämään ja suomaan itselleen hiukankin mukavuutta. Hänen ystäväkseen lukeutui melkein jokainoa virkamies, olipa hänellä muuten millaiset mielipiteet tahansa. Heillä oli paljon tekemistä hänen kanssaan ja kaikki rakastivat häntä niinkuin hän rakasti poikiansa. He uskoivat hänelle suunnitelmansa ja huolensa, he keskustelivat politiikasta ja rotukysymyksistä, he etsivät häneltä neuvoja ja rohkaisua. Hänellä oli ihmeellinen kyky lumota heidät ja hän saattoi kannustaa heitä suuriin tekoihin. Saavuttuaan paikkakunnalle tulivat he aina häntä tervehtimään. »Ma, vetäkää kengät jalkaanne, me tulemme teetä juomaan»,

oli heillä tapana kirjoittaa. He kilpailivat keskenään häntä palvellakseen ja hallituksen autot ja veneet olivat aina hänen käytettävinään. Kauan aikaa sen jälkeen kun he olivat lähteneet Nigeriasta ja olivat hallituksen palveluksessa toisissa osissa maailmaa, ylläpitivät he yhteyttä unohtumattoman Ma'n kanssa. Huhu hänestä levisi laajalle.

Jonkun aikaa sen jälkeen kun oli jättänyt tuon liiaksi rasittavan tuomarintoimen, hän sai kuninkaallisen huomionosoituksen. Hänet nimitettiin Pyhän Johanneksen Jerusalemin ritarikunnan kunniajäseneksi, mikä huomionosoitus myönnetään suurista ihmisystävällisistä palveluksista. Kunniamerkin ojensi hänelle kuvernööri suurin juhlallisuuksin. Kaino Mary Slessor parka oli niin epätoivoissaan, että hän pitkän aikaa kätki kasvonsa käsiinsä, mutta sitten hän tointui ja sai rohkeutta pitääkseen puheen, joka uhkui sydämellisyyttä. »Jos minä olen saanut aikaan elämässäni jotain, on se ollut helppo asia, sen vuoksi että Mestarini on kulkenut edelläni», sanoi hän.

Iästä, heikkoudesta ja sairaudesta huolimatta hän jatkoi uranuurtajatyötään. Kun hän ei voinut enää kävellä, ajoi hän »laatikossa pyörien päällä». Lääkäri antoi hänelle sääntöjä ja määräyksiä ja silloin hän huokasi: »Elämä on tuskin enää elämisen arvoinen, mutta työn vuoksi tahdon olla tottelevainen». Mutta heti kun hän tuli hiukankin paremmaksi, oli hän matkalla uusiin erämaihin, kahlasi soiden yli ja kiipeili jyrkänteitä ylös. Hän koetti tunkeutua alhaisella tasolla olevan ibibioheimon luo.

Hänen sitkeä tarmonsa pakoitti päälliköt avaamaan maansa opetukselle. Hän jatkoi yhä kovaa taisteluaan kaksoisten surmaamista vastaan, kerran toisensa jälkeen hän lähetti tyttönsä pelastamaan noita pieniä olentoja ja heidän tähtensä hän saattoi valvoa yöt läpeensä.

Vuosien vieriessä hän tuli yhä lempeämmäksi ja viehkeämmäksi. Harvoin hän huomautti, mitä hänelle maksoi elää yksin erämaassa — kuinka hän saattoi janota rakkautta ja hellyyttä. Hän haki voimaa rukouksesta. »Minun elämäni on yksi ainoa jokapäiväinen ja jokahetkinen todistus rukouksen kuulemisesta», kirjoitti hän, »on vaikeampi rukoilla kuin toimia ainakin minun mielestäni, mutta Jumalan valtakunnalla ei ole mitään mahtavampaa käyttövoimaa kuin rukous.» Hänen raamattunsa olivat täynnä muistiinpanoja — vaikuttavia sanoja siitä, kuinka tulee palvella ja rakastaa. Hän oli varma siitä, että Jumala auttaisi häntä kestämään kaiken, jos hän vain seuraisi »tulenpatsasta». — Hänen ystävänsä saattoivat kyllä usein lukea hänen kirjeestään rivien lomasta, kuinka tuska ja raskasmielisyys tahtoi päästä valtaan, mutta hänen voimakas uskonsa pääsi aina voitolle. »Elämä on niin suuri ja tärkeä», kirjoitti hän toimettomille sisarilleen Englantiin. »Pitäkää huoli siitä, että teistä ei tule hermostuneita ikäneitoja. Nouskaa taisteluun ja pitäkää sydämenne nuorina. Pankaa alttiiksi koko olentonne luodaksenne iloa

johonkin, ja teidän elämänne tulee elämisen arvoiseksi. Minä voin itse olla todistuksena siitä, että elämä saattaa olla täynnä iloa ja tyydytystä — vaikka minulla on tämä kurja ruumis raahattavana perässäni. Se on jotain aivan ihmeellistä.» — Hän oli löytänyt elämisen taidon salaisuuden.

Hän meni hiljaa pois (v. 1915), viimeiseen asti rakkaitten lastensa hellästi hoitamana, lastensa, joille hän oli antanut koko sydämensä lämmön ja hellyyden. Koko kansa suri suurta äitiänsä. Siinä surevien joukossa, joka seurasi häntä haudalle oli suuri kansansekoitus: lähetyssaarnaajia, virkamiehiä, upseereita, päälliköitä, naisia, lapsia ja orjia, mitä kirjavin mustien joukko. Mutta kaikki olivat aivan hiljaa ja eräs heistä sanoi sitten: »Minä tunsin taivaan koko ajan olevan niin lähellä».

Missä ovat kristityt?

Yleiskatsaus.

Tällä hetkellä on noin 90 % Afrikan kansasta joko suoranaisessa tai epäsuorassa yhteydessä valkoisten kanssa politiikan ja kaupan avulla. Mutta vain 10 % on jonkunmoisessa kosketuksessa kristinuskon kanssa. Se saattaa tosin tuntua sangen tyydyttävältä, että Afrikassa on yksi lähetyssaarnaaja 24,000 ihmistä kohti, kun taas keskiluku koko ei-kristillisessä maailmassa on vain yksi lähetyssaarnaaja 55,000 ihmistä kohti. Mutta Afrika on valtava, vaikeasti luoksepäästävä, harvaanasuttu maa, missä on suurempi kielten sekoitus kuin missään muualla — siellä on 523 kieltä ja 321 murretta — ja siitä johtuu, että työväkeä tarvitaan paljon enemmän. Lähetyssaarnaajat ovat sitäpaitsi hyvin epätasaisesti jakaantuneet — usein ilman minkäänmoista suunnitelmanmukaisuutta. Ne 119 seuraa, jotka harjoittavat lähetystyötä Afrikassa, eivät ole työskennelleet yhdessä, vaan usein olleet toistensa tiellä, suureksi estecksi määrätietoiselle työlle.

Suuria aloja on vielä lähetystyön ulkopuolella. Yli 60 milj. ihmistä asuu seuduissa, joissa ei harjoiteta minkäänlaista lähetystyötä, ja niillä alueilla, missä lähetys todellakin työskentelee, ei useimmissa tapauksissa voi päästä kosketuksiin edes puolen väestön kanssa. Pohjois-Afrikasta alaspäin Saharan ja Sudanin halki on lähetys tuskin päässyt alkuunkaan, ja Portugalin Itä-Afrika on toinen suuri koskematon alue. Ranskan Guinea, Dahomey, Norsunluuranta, Portugalin Guinea ja Abessiinia ovat melkein ihan ilman lähetystä tai muutamissa muissa on lähetystyö hyvin heikkoa. Saadaksemme paremman yleiskatsauksen teemme kiertomatkan Afrikan eri osiin seuraavassa järjestyksessä: Länsi-Afrika, Etelä-Afrika, Itä-Afrika ja Keski-Afrika, kun taas Pohjois-Afrika, josta jo on pu-

huttu muhammedilaisuutta koskettelevassa luvussa, jätetään tällä kertaa huomioonottamatta.

Länsi-Afrika: Länsi-Afrikan pohjoisimmassa osassa, Espanjalle kuuluvassa *Rio de Orossa*, joka on lähinnä Europaa, ei harjoiteta ensinkään kristillistä lähetystä. Koko valtavassa *Ranskan Länsi-Afrikassa*, joka on kolme kertaa niin suuri kuin Ranska ja jossa on 9—10 milj. asukasta, on ainoastaan muutamia vähäpätöisiä lähetysyrityksiä rannikolla, mutta ei ensinkään sisämaassa.

Sierra Leonessa tapaamme 100-vuotisen lähetyksen, joka on juurtunut hyvin syvälle. Varsinainen Sierra Leone on ainakin nimeltään kristitty. — *Liberiassa*, joka on Amerikan vapautettujen neekeriorjien siirtokunta, työskentelee melkein yksinomaan amerikalaisia lähetyssaarnaajia ja sielläkin saattaa puhua päättyneestä lähetystyöstä, siksi että kaikki ovat kääntyneet kristinuskoon. Pitkin koko tätä europalaisille niin vaarallista rannikkoa ovat lähetyssaarnaajat jo vanhastaan uhranneet voimansa ja henkensä lähetyksen hyväksi. *Kultarannalla* on Baselin lähetyksellä yksi suurimpia työkenttiään. Se on suorittanut siellä suuriarvoista työtä sairaudesta, kuolemasta ja kaikenlaisista vaikeuksista huolimatta. Heidän suuri työkenttänsä 25,000 kristittyä käsittävine seurakuntineen ja 161 kouluineen on sodan aikana otettu heiltä ja jätetty Skottlannin vapaakirkolle, jolla ei ole voimia työn jatkamiseen. — Saksan *Togo*, missä Bremerin lähetys työskentelee, on sodan takia joutunut suuriin vaikeuksiin, jotka ovat ehkäisseet työtä.

Valtavassa *Brittiläisessä Nigeriassa* on yli 20 milj. asukasta. Jorubaheimojen keskuudessa lounaassa on alotettu varhain menestyksellinen lähetystyö Sierra Leonesta käsin. Monien vastoinkäymisten jälkeen on työ viime aikoina huomattavasti edistynyt. Siellä työskentelee joukko lähetysseuroja. Suuret joukkoliikkeet ovat saattaneet kokonaisia kyliä kristinuskoon; vuonna 1917 kastettiin 6,000 ja siellä olisi voitu kastaa kolme kertaa enemmän, jollei opettajien puute olisi ollut niin suuri. Saattaa toivoa, että Jorubasta voi vielä tulla kristillinen sulku muhammedilaisuuden hyökyaaltoa vastaan. Koko pohjois-Nigeria on suurimmaksi osaksi muhammedilainen, joka on jäänyt kokonaan kristillisen lähetyksen vaikutuksen ulkopuolelle. — Pitkin rannikkoa Nigerin ja Kamerunin välillä suorittaa Skottlannin vapaakirkko suurenmoista työtä Calabar joen tienoilla, mutta sisämaassa on tuskin minkäänlaista lähetystyötä käynnissä, vaikka useat heimot ovat pyytäneet kristillistä opetusta. — Maakalaiset rakentavat itse kirkkoja ja kouluja. Viimeisinä 10 vuotena on lähetystyöllä erinäisissä osissa Nigeriaa ollut menestystä, joka on aivan ainutlaatuista lähetyksen historiassa. Valitettavasti voimat ovat riittämättömiä, jotta voitaisiin käyttää hyväksi kaikki suuret mahdollisuudet, ja samalla muhammedilaisuus tunkeutuu maahan suurella voimalla. — Niger joen lähetys-

historia liittyy eroittamattomasti Samuel Crowtherin nimeen. Tämä joki, joka tarjoaa erittäin hyviä mahdollisuuksia tunkeutua syvälle maahan sekä pakanallisten heimojen että lahjakkaiden muhammedilaisten kansojen haussa- ja fulahheimojen luo, on vielä jäänyt hyväksikäyttämättä.

Saksalaisessa *Kamerunissa* Baselin seura ja amerikalaiset lähetyssaarnaajat ovat suorittaneet menestyksellistä työtä, mutta maan sisäosa on ilman lähetystä.

Kongo on Afrikan mielenkiintoisimpia ja tärkeimpiä lähetyskenttiä. Tämä mahtava maa on jaettu kahden katolisen vallan, Belgian ja Ranskan kesken. Sitäpaitsi Portugalilla on siitä pieni murto-osa. Huolimatta niistä harvinaisen suurista vaikeuksista, jotka ovat siellä kaikissa suhteissa kohdanneet protestantista lähetystä, on Kongolla ollut erikoinen vetovoima ja se on houkutellut useita eri lähetyksiä työskentelemään maassa. Vuonna 1879 Englannin baptistinen lähetysseura alkoi siellä tienraivaustyön. Heitä seurasi pian toisia. Nykyään työskentelee Kongossa 17 protestantista lähetysseuraa. Osa niistä on hyvin vähäpätöisiä ja yhteensäkin ne ovat kuin pisara meressä. Harvat Kongovaltion asukkaat ovat saaneet tutustua kristilliseen rakkauteen, mutta melkein kaikki »kristittyjen» kansojen julmuuteen. Väsymättä ja ihailtavan rohkeasti taistelivat harvalukuiset ja turvattomat lähetyssaarnaajat Belgian Kongossa »Leopoldin aikuista terroria vastaan», joka sivuutti vilkkaimmankin mielikuvituksen. Se herätti yleisen suuttumuksen myrskyn Europassa, mikä johti siihen, että Belgian valtio vuonna 1908 valtasi Kongon ja koetti kaikin tavoin hillitä pahimpia julmuuksia. Luonnollisesti protestantisia lähetyssaarnaajia ei siedetty koko Leopoldin aikakaudella, vaan heidän kanssaan rettelöitiin kaikin tavoin, kun taas katolilaisia, jotka pysyttelivät hyvissä väleissä vallassaolijain kanssa, suosittiin. On itsestäänkin selvää, että nämä vaikeat olosuhteet estivät lähetystyötä. Siitä huolimatta, että ilmanala on niin murhaava, että lähetyssaarnaaja harvoin voi olla työssä 10 vuotta, huolimatta maakalaisten raakuudesta — tällä alueella elää vieläkin ihmissyöjiä — ja huolimatta suuresta kielten sekoituksesta y. m., on kuitenkin saatu lasketuksi hyvä perusta, ja työ edistyy suurella vauhdilla valoisampia aikoja kohti.

Ranskan Kongo on kuitenkin melkein kokonaan suljettu protestanteilta; Parisin lähetysseura, jonka täytyy riittää kaikkialle Ranskan siirtomaihin, on perustanut muutamia asemia pohjoiseen Ogowe joen varrelle, ja Ruotsin lähetysliitto on tunkeutunut rajan yli etelässä. Koko valtava alue heidän välillään on aivan koskematon. Sinne tarvittaisiin 180 lähetyssaarnaajaa molemmilta puolilta, jotta se voitaisiin joten kuten tyydyttävästi miehittää.

Yhtä huonosti ovat asiat kurjasti hallitulla Portugalin alueella Kongon eteläpuolella.

Etelä-Afrikaksi on tapana kutsua sitä aluetta, joka on Sambesi joesta länteen vedetyn linjan eteläpuolella. Tärkeimmän osan siitä muodostavat brittiläiset Etelä-Afrikan liittovallat: Kapmaa, Natal, Oranjen vapaavaltio ja Transvaal. Niiden keskellä sijaitsee jossakin suhteessa vapaa neekerivaltio Basutomaa, siitä pohjoiseen Englannin suojelusvaltiot Betshuanamaa ja Etelä-Rhodesia, rannikolla lännessä entinen Saksan Lounais-Afrika ja idässä Portugalin Itä-Afrika.

Tällä vanhalla lähetyskentällä ovat olosuhteet viimeisten vuosikymmenien aikana kokonaan muuttuneet. Entisten alituisten sotien, yleisen epävarmuuden ja maakalaispäällikköjen kauhunhallituksen sijaan on nyt tullut luja europalainen laillinen järjestys. Lienee tuskin mitään lähetysyritystä Etelä-Afrikassa, jota eivät olisi lukemattomia kertoja turmelleet mustien ja valkoisten väliset tai mustien keskinäiset sodat. Mutta nyt on vaikea tienraivausaika ainaiseksi ohi. Etelä-Afrikasta tulee yhä enemmän valkoisten maa ja sen mukana seuraa suuria mahdollisuuksia ja etuja, mutta myöskin uusia vaikeuksia. Siellä on rotukysymys polttavin ja »etiopialainen liike» voimakkain. Jännitys mustien ja valkoisten välillä on suuri ja lähetyssaarnaajat joutuvat aina välikäteen. Uusi maalaki, passipakko, erilaiset lait valkoisille ja mustille ovat vääryyksiä, jotka herättävät kiukkua mustissa. Yhä enemmän pidetään valkoisia tunkeilijoina. Banturotu on päinvastoin kuin hottentotit elinvoimainen — väkiluku tulee kaksinkertaiseksi 25—30 vuodessa. Lähetyssaarnaajat ovat yleensä heidän puolellaan ja koettavat kohottaa ja kehittää heitä, jotta he todellakin voisivat käyttää hyväkseen sitä vapautta ja yhdenvertaisuutta, jota niin tavoittelevat.

Missään osassa Afrikaa ei ole tiheämmässä lähetyssaarnaajia eikä kirjavampaa kokoelmaa eri seuroja. Noin 40 järjestöä työskentelee rinnakkain, vieläpä usein sekaisin samalla alueella. Tämä hajaannus aiheuttaa suurta epämukavuutta. Jos katolilaiset lasketaan mukaan on siellä yksi lähetyssaarnaaja 35,000 asukasta kohti, mikä riittäisi hyvin, jos työ olisi suunnitelmanmukaisesti jaettu. Asiain nykyisellä kannalla ollessa on suuria joukkoja lähetyksen vaikutuspiirin ulkopuolella, samalla kun toisilla tahoilla eri lähetykset kilpailevat keskenään. Viimeaikoina on kuitenkin onneksi pidetty yleisiä lähetyskokouksia ja koetettu saada aikaan yhteistyötä. Kansallisen kotimaisen kirkon perustaminen on suuri ja tärkeä päämaali, jonka toteuttaminen lähetystä harjoittavien seurojen suurten eroavaisuuksien vuoksi on vielä kaukaisessa tulevaisuudessa, mutta jota kuitenkaan ei saa jättää pois näköpiiristä.

Basutomaassa on Ranskan protestantisen lähetyksen jo onnistunut perustaa kansankirkko. Sotaisia zuluja näyttää sitävastoin olevan vai-

keampi voittaa kuin mitään muuta neekerikansaa. Vaikka 20 evankelistaa ja kaksi tarmokasta katolista lähetysseuraa työskentelee Natalissa, on vain $^1/_9$ zulukansasta kristittyjä. *Oranjen vapaavaltiossa* on $^1/_3$ koko asukasluvusta valkoisia ja mustat ovat yleensä liittyneet valkoisten kirkkokuntiin. — *Betshuanamaassa* on pakanuuden valta murrettu. — *Transvaalissa* ovat saksalaiset, Hermansburgin ja Berlinin lähetysseurat, suorittaneet suuriarvoista työtä ja saavuttaneet jo melkoisia tuloksia. — *Etelä-Rodesiassa* ovat useat lähetysseurat ryhtyneet viime aikoina työhön. *Saksan Lounais-Afrikassa* on ennen kaikkea Reinin lähetysseura tehnyt kyynelkylvöä harvinaisen suuria vaikeuksia kestäen, mutta se onkin kantanut hedelmää; kristittyjen lukumäärä on siellä nyt 29,000. *Portugalin Itä-Afrika* on sitävastoin melkein koskematon, epäterveellinen ja vaikea työkenttä. — Etelä-Afrikassa on pakanuus suurin piirtein katsoen voitettu ja siellä on käynnissä taistelu kristinuskon ja materialistisen kulttuurin välillä. 7 milj:sta asukkaasta on 1,600,000 kristittyä, mutta kristillinen vaikutus on jo kaikkialla huomattavissa.

Itä-Afrikaan kuuluu pohjoisosa Portugalin Itä-Afrikasta, koillis- ja luoteis-Rhodesia, brittiläinen Njassamaa, saksalainen ja brittiläinen Itä-Afrika, valtavia alueita, joissa on yhteensä noin 19 milj. asukasta. Itä-Afrika — 70-luvulle asti suljettu, tuntematon alue, Livingstonen, Krapfin ja Rebmannin maa — on näiden lähetyssaarnaajain ja löytäjäin, Stanleyn tutkimusmatkain ja 80-luvun siirtomaaharrastusten vuoksi tullut monien huomattavien lähetysyritysten esineeksi.

Laajassa ent. *Saksan Itä-Afrikassa*, joka on kolme kertaa niin suuri kuin Saksan valtakunta, ovat useat saksalaiset lähetysseurat ja C.M.S. työskennelleet tarmokkaasti, mutta tarvittaisiin vähintäin 200 uutta lähetyssaarnaajaa, jotta alue tulisi jossain määrin tyydyttävästi miehitetyksi.

Brittiläisessä Itä-Afrikassa työskentelee kahdeksan seuraa ja sittenkin siellä on $^3/_4$ lähetyksen vaikutuspiirin ulkopuolella. Tärkeä askel yhteistyöhön otettiin Kikuyun konferensseissa vuosina 1913 ja 1917. *Ugandassa* on elinvoimainen kansankirkko, mutta Ugandan alkuperäisen valtakunnan rajojen ulkopuolella elää vähintäin puolet väestöstä, joka ei ole joutunut mihinkään kosketukseen kristinuskon kanssa. — *Njassamaassa* suorittavat skottlantilaiset kirkot erinomaisen arvokasta kasvatustyötä. Blantyre ja Livingstonia ovat kuuluisia lähetyskeskuksia. Harvoissa seuduin Afrikassa on yhtä terve, voimakas ja kansanomainen, kristinuskolle ystävällinen liike kehittynyt kuin Skottlannin vapaakirkon työalueella pitkin Njassa järven länsirantaa. — Tunnettu lähetyssaarnaaja ja kirjailija D. Fraser on tämän lähetyksen jäsen. — Myöskin täällä saattaa toivoa syntyvän kristillisen sulun nopeasti eteenpäin ryntäävää muhammedilaisuutta vastaan. Näillä seuduin työskentelee myös Hollannin buurilähetys menestyksellä.

Englannin yliopistolähetyksellä on laaja työalue *Sansibarissa* ja saaren vastapäätä olevalla rannikkoalueella.

Madagaskarista on jo aikaisemmin puhuttu. Indian valtameren pienemmät saaret ovat suurimmaksi osaksi katolisia. Koko *Keski-Afrika* muodostaa lähetysnäkökannalta surullisen luvun lähetyshistoriassa. Italialainen, brittiläinen ja ranskalainen *Somalimaa* on muhammedilainen eikä siellä ole minkäänlaista kristillistä lähetystä. *Eritreassa* työskentelevät ruotsalaiset, jotka sieltä käsin ja myös etelästä päin koettavat tunkeutua Abessiniaan ja Gallamaahan.

Valtavan suuressa *Sudanissa* tekee muhammedilaisuus suuria valloituksia.

Suurempi yhteistyö ja voimien lisääminen ovat nykyisen lähetyksen elinehtoja Afrikassa. On laskettu, että lähivuosina tarvittaisiin yli 2,000 uutta lähetyssaarnaajaa. Hirvittävä isku evankeliselle lähetykselle oli sen vuoksi se, että saksalaiset, joilla sodan puhjetessa oli 596 lähetyssaarnaajaa, 268,870 kristittyä ja 107,820 oppilasta kouluissaan, olivat harvoja poikkeuksia lukuunottamatta pakoitetut keskeyttämään lähetystyönsä pitkäksi aikaa. Vasta vv. 1924—25 saksalaiset saivat jälleen ryhtyä työhön Etelä-Afrikassa.

Tehtäviä ja problemeja.

Lähetyssaarnaajilla on paljon laajempi tehtävä Afrikassa kuin useimmilla muilla lähetyskentillä. Heidän tehtävänään ei ole vain voittaa maakalaisia kristinuskoon, vaan johtaa heidät kivikauden aikaisella kannalla olevasta raakalaiselämästä kristilliseen ja sivistyneeseen yhteiskuntaelämään. Melkein kaiken lähetyksen Afrikassa on täytynyt alkaa siten, että se on koettanut tehdä ulkonaiset elämän olosuhteet enemmän ihmisarvoa vastaaviksi. Vain asettumalla asumaan kansan keskuuteen, rakentamalla taloja, viljelemällä maata, istuttamalla puutarhoja, kaivamalla kaivoja y. m. on lähetyssaarnaaja suorittanut suuren kasvattajatehtävän.

Siellä on ollut paljon näkyvää hätää lievennettävänä. Missään maailmanosassa ei *lääkärilähetys* ole niin välttämätön ja siunausrikas työmuoto kuin Afrikassa, missä maakalaisparat saavat kärsiä niin monia vaikeita tauteja ja puoskareittensa raakalaismaista kohtelua. Sairaanhoito on enemmän kuin mikään muu ilmaissut, mitä kristillinen rakkaus merkitsee, ja mustien silmissä se on niin eroittamaton kaikesta lähetyksestä, että jokaista lähetyssaarnaajaa suoranaisesti pidetään lääkärinä — ja hänet myös pakoitetaan »puoskaroimaan». Tämä mustien huutava hätä sai m. m. kuuluisan tiedemiehen ja musiikkimiehen, fil. ja teol. tohtorin, professori Schweitzerin opiskelemaan lääketiedettä antautuakseen sitten lääkäriksi ja auttaakseen unitautia potevia kongoneekereitä.

Lähetys on alusta alkaen kohdistanut huomionsa *koko elämään.* Sen on rakennettava jotain aivan uutta perustuksista alkaen, luotava sekä paremmat elämän olosuhteet että uusia ihmisiä. Valtavan suuri tehtävä! Vaikka lähetystyö onkin vielä alussaan, on se kuitenkin jo saanut aikaan tuloksia, joita ei voi väheksyä. Kaikki opetus ja kasvatus, mikä on pantu alulle ja suurimmalta osaltaan suoritettu, on tehty lähetyksen toimesta. $^3/_4$ milj. nuorisosta saa kasvatuksen lähetyksen kouluissa. Raamattu ja muuta hyvää kirjallisuutta on yli sadalla afrikalaisella kielellä, jotka vasta lähetyssaarnaajat ovat tutkineet ja muokanneet.

Aivan erikoinen merkitys Afrikalle on ollut n. k. teollisuuskouluilla, joissa on annettu opetusta kaikenlaisissa käytännöllisissä ammateissa. — Laajalti tunnettuja ovat Skottlannin lähetyksen suuret kasvatusoppilaitokset Njassamaassa ja Kapmaassa. Tunnettu kirjailija tri du Plessis sanoo tästä: »Lovedale, Blythswood, Emgawali ovat kuin tienviittoja Etelä-Afrikan kasvatushistoriassa. Sitä voi sanoa varsinkin Lowedalesta. Siellä kasvatuksensa saaneita on kaikkialla Etelä-Afrikassa erilaisissa luottamustoimissa kuten pappeina, evankelistoina, opettajina, kauppiaina, farmareina, tulkkeina, kirjureina, virkamiehinä ja palvelijoina.» — Kotimainen, terve teollisuus, maan ja sen tuotteiden hyväksikäyttäminen, oikeudenmukaiset ja terveet yhteiskunnalliset olosuhteet ovat aina olleet päämääriä, joita lähetyssaarnaajat ovat tavoitelleet. Niitä saavuttaakseen he ovat taistelleet tuimia otteluita sekä valkoisten että mustien kanssa.

Ne problemit ja tehtävät, jotka odottavat nykyaikaista lähetystä, ovat valtavia. Jos monet alkuaikojen vaikeuksista ovat hävinneet, niin on uusia tullut niiden sijaan. Livingstonen ajan suuria vaikeuksia olivat: tuntematon, vaikeasti luoksepäästävä maa, orjakauppa ja villien heimojen väliset alituiset sodat — nyt ovat pahimpia vaikeuksia ennen kaikkea *islam* ja *jumalaton sivistys ja kauppa.* Nopea siirtyminen monituhatvuotisesta raakalaisuudesta uudenaikaiseen europalaiseen sivistykseen tuo mukanaan suuria epäkohtia.

Luonnonvaistot ovat voimakkaat näillä luonnonlapsilla ja materialistisella kulttuurilla, jonka kanssa he joutuvat tekemisiin, on heihin vaarallinen vaikutus.

Lähetyksen alusta alkaen ja yhä vieläkin *moniavioisuus* on kristillisten seurakuntien vaikeimpia problemeja — usein ratkaisematon problemi. Lisäksi tulevat valkoisten miesten ja mustien naisten väliset irralliset suhteet ja yhä lisääntyvän sekarodun vaikea asema. *Juovutusjuomakysymys* kuuluu myös tärkeimpiin ja vaikeasti ratkaistaviin kysymyksiin, joiden kanssa nykyaikaisen lähetyksen täytyy taistella. *Maa- ja työväenkysymys* tulevat yhä polttavimmiksi. Lähetyssaarnaajat ovat alunpitäen koettaneet suojella maakalaisia riistämisiltä ja saada aikaan yhteisymmärrystä

valkoisten ja mustien välillä, joka tehtävä on vaikeampi kuin mikään muu. Vihamielisyys valkoisia kohtaan tulee yhä voimakkaammaksi ja »etiopialainen liike» laajenee ja tekee mustien ja valkoisten välisen jännityksen yhä suuremmaksi. Se liike ei tahdo tietää mitään sovitteluista; sen tunnuslauseena on »Afrika afrikalaisille».

On luonnollista, että lähetys välittäjätehtävässään on joutunut sekä valkoisten että mustien äärimäisyyspuolueiden hyökkäysten alaiseksi. Mutta ne, jotka todella ovat syventyneet heidän toimintaansa, kaikki vastuunalaiset ja asiaa ymmärtävät henkilöt, kuten hallitusmiehet y. m. ovat lausuneet voimakkaita tunnustuksen sanoja. Eräässä Englannin hallituksen tiedonannossa sanotaan: »Maakalaisten siveelliseen nousuun ei ole mikään tehnyt niin suurta vaikutusta kuin uskonto.» Tiedonanto loppuu seuraaviin sanoihin: »Komissioni on sitä mieltä, että kaikki toivo maakalaisrotujen kohottamisesta riippuu siitä, omaksuvatko he kristinuskon ja kristillisen moraalin.» — Samanlaisia julkisia lausuntoja voisi esittää Afrikan eri osista. -- Lordi Bryce kirjoittaa Etelä-Afrikasta: »Se on ainakin varmaa, että evankeliumi ja lähetyskoulut tekevät nyt kaikkein sivistävimmän vaikutuksen maakalaisiin, ja värillisen rodun tulevaisuus riippuu tästä vaikutuksesta enemmän kuin mistään muusta.» Toiset kirjailijat huomauttavat, kuinka mustien luottamus valkoisiin on järkkynyt ja sanovat, että sitä palvelusta, jonka lähetyssaarnaajat ovat tehneet tämän luottamuksen palauttamiseksi, ei voi milloinkaan liian suureksi arvioida.

Vaikka lähetys kuten sanottu on vielä vasta työnsä alussa, todistavat kuitenkin olosuhteet Ugandassa, Basutomaassa, Kultarannalla, Kalabarissa ja useissa muissa paikoissa eittämättömästi lähetyksen tuomasta siunauksesta, ne ovat todistuksena kristillisen sivistyksen ja pakanallisen raakuuden välisestä eroituksesta, mutta myöskin kristillisen ja ei-kristillisen sivistyksen eroavaisuudesta.

Tosin on paljon heikkoutta ja syntiä kristillisissäkin seurakunnissa — kuinka voisi muuta odottaakaan, kun heillä pakanoina ei ole ollut käsitystä puhtaudesta, pidättyväisyydestä, rehellisyydestä ja totuudesta. Monet yksityiset ovat kuitenkin elämällään todistaneet, kuinka kristinusko voi vaikuttaa uudesti luovasti.

Kristillisen lähetyksen päätehtävänä on voimakkaan *seurakuntaelämän* luominen, hyvien maakalaisjohtajien kehittäminen, jotka itse levittävät edelleen kristinuskoa kansansa keskuuteen. Ei ole niinkään vaikea saada hyviä saarnaajia — afrikalaiset ovat synnynnäisiä puhujia, mutta heillä on harvoin johtajalahjoja. Nykyään on evankelisella lähetyksellä 1,640 maakalaispappia ja 95,000 apulaista ja monet kirkot ovat ehtineet pitkälle päämäärää kohti ylläpitäen ja hoitaen itse seurakuntansa ja pitäen huolta kristinuskon levittämisestä.

Mutta juuri nyt kun islamin hyökyaalto uhkaa toiselta puolen ja ai-

neellisen kulttuurin hyökyaalto toiselta puolen, täytyy kristittyjen ponnistaa kaikki voimansa pelastaakseen Afrikan. Voivatko he voittaa nämä mahdit, joita vanha Afrika ei ole voinut vastustaa? — Jos Afrikan kansa nyt murrosaikanansa saa sitä apua ja johtoa, mitä se niin hyvin tarvitsee, on se itse löytävä voimakkaampia tunnussanoja ja antaumuksella kokoava voimansa taistellakseen niiden puolesta. Ei vain Afrika afrikalaisille, vaan myös *afrikalaiset Kristukselle.*

AUSTRALIA JA ETELÄMEREN SAARET.

Kaksi näkökohtaa.

Valkoihoisten ja värillisten kansojen välisissä suhteissa on päässyt vallalle kaksi jyrkästi erilaista näkökohtaa. Ne eivät esiinny missään sen selvemmin kuin Australian ja Etelämeren saarten historiassa. Toinen pitää »värillisiä» olentoina, joita tuskin ansaitsee kutsua ihmisiksi, joiden koko olemassaolon oikeus riippuu siitä, voivatko he olla hyödyksi armoitetulle valkoiselle rodulle. Myöskin kunnialliset ja etevät miehet ovat puolustaneet tätä mielipidettä ja häikäilemätön ja voitonhimoinen joukko, joka kuuluu näiden »korkealla tasolla olevien» valkoisten rotuun, on kiiruhtanut käytännössä toteuttamaan edellämainittua mielipidettä. Rauhallisella omallatunnolla on otettu heidän maansa ja rikkautensa; missä ilmasto on ollut suotuisa valkoisille ja maan alkuasukkaat ovat »olleet heidän tiellään», on heidät suorastaan hävitetty sukupuuttoon, heitä on ajettu kuin villieläimiä, myrkytetty, kiihotettu toisiaan vastaan, levitetty tarttuvia tauteja heidän keskuuteensa tai saatettu heidät turmioon väkijuomilla; missä he ovat voineet olla hyödyksi, on heitä myyty orjiksi, pakoitettu työhön julmuudella ja väkivalloin. Yksinkertaisimmatkin ihmisystävälliset käskyt on tallattu jalkoihin.

Tätä näkökantaa vastaan on noussut toinen, ensinmainittuun verraten heikko ja vähäpätöinen, mutta kuitenkin ihmeteltävän voimakas. Se pitää värillisiä ihmisinä ja veljinä, tosin kehittymättöminä ja alhaisella tasolla olevina, mutta kuitenkin sellaisina, joilla on kehitysmahdollisuuksia ja kuolematon sielu. Kuinka usein onkaan sanottu tälle »mielettömälle, yltiöpäiselle» joukolle: »Teidän kasvatustyönne täytyy epäonnistua, ihmissyöjiä ei voi kesyttää, villiä ei voi sivistää» — tai: »Heidän on paras olla luonnontilassa.» —

Usein ovat ne, jotka ovat niin sanoneet, saaneet vettä myllyynsä, kun juuri uhrautuvaisimmat lähetyssaarnaajat on surmattu ja monivuo-

tiset ponnistukset eivät ole johtaneet mihinkään tuloksiin. Ja kuitenkaan he eivät ole olleet oikeassa. Charles Darwin ei alkujaan pitänyt lähetystä ensinkään mahdollisena alimmalla tasolla olevien luonnonkansojen keskuudessa, mutta nähtyään sitten omin silmin, mitä lähetys oli saanut aikaan, hän kirjoitti eräälle lähetysseuralle: »Menestys on ylenmäärin ihmeellinen ja ihastuttaa minua, joka aina olen ennustanut sen epäonnistuvan. Se on suurenmoinen voitto. Olen tunteva itseni ylpeäksi, jos te tahdotte valita minut seuranne kunniajäseneksi.» — Hän antoi sitten vuosittain määrätyn avustuksen lähetykselle.

Mutta usein ne, jotka ovat antautuneet käännyttämään ja sivistämään värillisiä kansoja, ovat saaneet kestää suurinta vastustusta jauri n. k. kristittyjen maanmiestensä puolelta. Heitä on vihattu, soimattu ja koetettu tehdä naurunalaisiksi ja heidän työtään on yritetty kaikin tavoin estää. — Eräs kristitty maakalainen, joka kerran kuuli erään valkoisen puhuvan ivallisesti lähetyssaarnaajista, sanoi: »Katsokaa tuota uunia; siinä teidät olisi jo kauan sitten paistettu ja sen jälkeen me olisimme syöneet teidät suihimme, jollei lähetyssaarnaajia olisi ollut.»

Mikä ihmeellinen voima on voinutkaan tehdä villeistä ihmissyöjistä ei vain sivistyneitä vaan hyviä, uhrautuvia, rauhallisia ihmisiä? Ja mikä voima on saanut ihmisiä lähtemään näiden villien luo, rakastamaan heitä, kärsimään ja kuolemaankin heidän tähtensä ja lopulta voittamaan?

Maa ja kansa.

Australiaa ja laajaa saarimaailmaa Tyynessä valtameressä voidaan täydellä syyllä kutsua »Uudeksi maailmaksi». Vasta J. Cookin kolmen suuren matkan jälkeen 1760—70 luvulla (hänet murhattiin Havajilla 1779) heräsi Enropan mielenkiinto tähän kaukaiseen maailmaan. Siitä alkaen ovat tutkimusmatkat ja siirtomaayritykset käyneet käsi kädessä ja nykyään lienee tuskin ainoatakaan saarta, jota ei olisi tutkittu ja vallattu.

Tavallisesti tämä maanosa jaetaan seuraavasti: Australian manner ja Tasmania, Uusi Seelanti, Melanesia — ne saariryhmät, jotka sijaitsevat kauimpana lännessä, niihin luettuna Uusi Guinea — Mikronesia, luoteiset saariryhmät, ja Polynesia, uloimmat, itäisimmät saaret. Kauimpana koillisessa sijaitsevat Sandwichsaaret.

Lukuunottamatta Uutta Guineaa, joka on maailman suurin ja vähimmin tutkittu saari, ovat melkein kaikki saaret pieniä tulivuori- ja korallisaaria, kauniita ja rikkaita kokos- ja leipäpuista; useimmilla on terveellinen ilmanala, mutta ne ovat vaarallisten koralliriuttojen ympäröimiä, jonka vuoksi niille on hyvin vaikea päästä. Asukkaita on pääasiallisesti kaksi ryhmää: *negroidit* (neekerinkaltaiset), Australian neekerit man-

nermaalla ja papualaiset Uudella Guinealla ja kaikilla Melanesian saarilla, ja *vaaleat malaijilaiset* kansat Uudella Seelannilla ja Polynesian saarilla. Mikronesian saarilla asuu vaaleiden ja tummien sekakansa, muutamat niistä enemmän papualaisten, toiset enemmän malaijilaisten kaltaisia. Tämä kaikki suurin piirtein katsoen. Sitäpaitsi on paljon eri tyyppejä ja rotusekoituksia Australian ja Valtameren saarten kansojen keskuudessa ja oppineilla on paljon puuhaa ja vaivaa tutkiessaan ja luokitellessaan heitä.

Australian neekereitä on kauan pidetty alhaisimpina olioina, joita on melkein mahdoton sivistää, mutta on käynyt ilmi, että niin ei suinkaan ole asianlaita, vaikkakin he luonnonkansoina ovat hyvin alhaisella tasolla. Heillä ei ole koskaan ollut tilaisuutta osoittaa, miksi he voisivat kehittyä — valkoiset eivät ole vain väkevämmän oikeudella ottaneet heidän maataan, vaan myöskin raivanneet heidät pois tieltään mitä julmimmalla tavalla.

Tasmaniassa kuoli viimeinen maakalainen 1876, Australian manterella ne ovat huomattavasti vähentyneet — vaikea sanoa kuinka paljon. Noin 90 vuotta sitten laskettiin Queenslandin asukkaita olevan 200,000 henkeä, nyt niitä on vain 27,000. Koko maakalaisväestön arvioivat muutamat 200,000 hengeksi, toiset laskevat niitä olevan 74,000 henkeä.

Ja nytkin, vaikka heitä kohdellaan hyvin, he vähentyvät. He eivät voi ensinkään vastustaa valkoisten sivistystä ja tauteja eikä heillä ole mitään elämänhalua. He sanovat usein: »Musta mies ei kelpaa mihinkään, hänen täytyy kuolla.»

Papualaiset Uudella Guinealla ja Melanesiassa ovat myös yleensä mustia ja neekerin kaltaisia, mutta he ovat voimakasta ja villiä rotua. Alinomaiset villit taistelut, kannibalismi ja suuri julmuus ovat olleet heille kaikille luonteenomaista. Sodan jälkeen tavallisesti teurastettiin ja syötiin kaikki vangit, muutamat söivät omat lapsensa tai vanhempansa. Kauheat tavat, kuten kaikkien vanhojen elävänä hautaaminen tai vastasyntyneitten lapsien surmaaminen — aina kolmanteen osaan kaikista syntyneistä — olivat hyvin tavallisia.

Vaaleaveriset, usein kauniit *polynesialaiset* olivat paljon korkeammalla sivistystasolla joutuessaan tekemisiin valkoisten kanssa. He näyttivät olevan älykkäitä, iloisia ja ystävällisiä ja heillä oli sangen korkea, mielenkiintoinen ja omalaatuinen kulttuuri. Cook luuli löytäneensä suorastaan paratiisin löydettyään kauniin Havajin ja sen miellyttävän kansan. Mutta juuri Havajilla hänet murhattiin ja syötiin. Itse asiassa heidän kulttuurinsa oli rappiolla, ihmisuhrit, lapsimurhat ja muut julmat tavat olivat verrattain yleisiä heidän keskuudessaan.

Ne valkoiset, jotka ensin tekivät heidän tuttavuuttaan, eivät olleet parhainta lajia. Tuskinpa mitkään luonnonkansat ovat saaneet kokea

meidän kulttuurimme pahoja ja turmiollisia puolia niinkuin tämän saaren asukkaat. Meidän kulttuurimme pohjasakka on siellä hekumoinut ja jättänyt heille paheensa ja tautinsa, häikäilemättömät nylkyrit ovat riistäneet heitä kaikin mahdollisin keinoin. Missä he ovat olleet tiellä, on kyllä helposti löydetty keinoja heidän hävittämisekseen. Eipä siis ole ihme, jos heidän lukumääränsä on vähentynytkin. On kuitenkin väärin vierittää koko syytä väkiluvun vähentymisestä europalaisten niskaan — monella saarella oli väestö jo ennen heidän sinne saapumistaan vähentymässä ja myöhempänä aikana se on muutamilla saarilla suorastaan lisääntynyt hyvän siirtomaahallituksen ja sen luoman rauhan ja järjestyksen vuoksi. Polynesiassa lasketaan maakalaisia olevan 440,000, Mikronesiassa 90,000 ja Melanesiassa 1 1/3 milj. Erinomaisen lahjakkaat ja mielenkiintoiset maorit Uudella Seelannilla ovat niin vähentyneet, että niitä valitettavasti on enää vain noin 50,000. — Havajilla laskettiin maakalaisia olleen v. 1835 noin 100,000; nyt niitä on vain 29,800 ja noin 8,000 sekarotuista.

Uranuurtajia ja marttyyreja.

Etelämeren saaret muodostavat omalaatuisen luvun lähetyshistoriassa. Se on äärimäisyyksien, lähetysromantiikan, pettymysten ja voittojen luku. Se on jännittävien seikkailujen ja marttyyrien luku. Etelämeren saarten historia on kuin satu, yhtä jännittävä kuin jokin seikkailuromaani, yhtä täynnä julmuuksia, mutta se on myöskin valtavasti vaikuttava satu, joka ei käsittele vain ihmissyöjiä, vaan kertoo myöskin rakkaudesta, joka uhmaa kuolemaa, palavasta, väsymättömästä uhrimielestä ja ihmeellisistä muutoksista, joita on tapahtunut ihmisten elämässä.

Etelämeren saariin kohdistuu evankelisten lähetysystävien ensi lempi. Cookin löytöretket Tyynellä Valtamerellä vaikuttivat osaltaan lähetysharrastuksen heräämiseen 1700-luvun lopulla. Sen vuoksi ei ollut ihme, että tästä vastalöydetystä, houkuttelevasta maanosasta tuli nykyaikaisen lähetyksen ensimäisiä lähetyskenttiä ja että siihen tuli sisältymään paljon lähetysromantiikkaa. Mutta työ siellä tuli hyvin pian olemaan muuta kuin romantista.

Vasta perustettu L.M.S. päätti jo v. 1795 aloittaa lähetyksen *Tahitilla* ja päätös herätti sellaista innostusta, että lahjoja tulvi kaikilta tahoilta, m. m. koululapsilta. Ostettiin oma lähetyslaiva, »Duff», ja 1796 se lähti kaukaista päämääräänsä kohti mukanaan 29 lähetyssaarnaajaa. Useimmat lähetyssaarnaajat olivat yksinkertaisia käsityöläisiä, sillä siihen aikaan oltiin sitä mieltä, että ne jotka voivat opettaa kansalle hyödyllisiä asioita, sopivat parhaiten lähetystyön alkajiksi. Sivistys ensin, sitten kristinusko. Kokemus on kuitenkin kerran toisensa jälkeen osoittanut,

että se oli nurinkurista menettelyä. — — — Samuel Marsden, eräs uranuurtajista, joka ensin kirjoitti: »Evankeliumin saarnaaminen pakanoille ilman käsityön apua ei tule koskaan onnistumaan», puolustaa sitten voimakkaasti toista mielipidettä. Hän sanoo myöhemmin: »Sivistys ei tarvitse käydä ennen kristinuskoa. Käyköötmolemmat käsi kädessä, jos niin tahdot, mutta sinä tulet huomaamaan, että sivistys paljon paremmin seuraa kristinuskon jäljessä kuin päinvastoin.»

Innostuneita lähetyssaarnaajia odottivat monet vastoinkäymiset. Tosin heidät otettiin hyvin vastaan. Kuningasta miellytti ylenmäärin sepän taito käsitellä rautaa, lähetyssaarnaajat saattoivat myöskin saarnata parin ruotsalaisen merimiehen avulla, jotka olivat asettuneet asumaan saarelle ja joista nyt tuli heidän tulkkejaan. Mutta hyvin pian alkoivat myös vaikeudet. Lähetyssaarnaajat katselivat kauhulla kansan siveettömyyttä, julmuutta ja varastelunhalua. Lähimmältä saarelta saapui tieto, että kolme lähetyssaarnaajaa oli murhattu ja he itse elivät alituisessa vaarassa. Kaiken muun onnettomuuden lisäksi syttyi heimojenvälisiä sotia, useat lähetyssaarnaajat osoittautuivat sopimattomiksi, monien täytyi paeta mannermaalle ja ne, jotka uskalsivat jäädä, saivat osakseen julkista ivaa ja vihamielisyyttä. Julma kuningas Pomare, joka kuitenkin oli suojellut lähetyssaarnaajia, oli pakoitettu pakenemaan ja hänen mukanaan seurasi viimeinen lähetyssaarnaaja, urhoollinen Nott, joka käänsi koko raamatun. Kahdentoista vuoden hedelmättömän työn jälkeen näytti kaikki oleva lopussa. Nyt kävi ilmi, että siellä oli muutakin kuin romantiikkaa, mutta he eivät antaneet perään. — Kuningas Pomare lauhtui vastoinkäymisistä, hän kutsui lähetyssaarnaajat luokseen ja ilmoitti julkisesti, että hän tahtoi tulla kristityksi. Yhä useammat alkoivat kuunnella heitä ja sitten kun kuningas 1813 oli palannut Tahitille, kokosi hän pian kristillisen puolueen. Mutta tämä herätti vastustusta pakanoissa, syntyi verisiä taisteluja vuonna 1815, ja — kristityt voittivat. Kuningas kielsi kaiken vainon ja antoi anteeksi vihollisille, mikä oli jotain niin valtavan ihmeellistä, että se enemmän kuin mikään muu edisti kristinuskon voittoa. Suuret joukot ilmoittivat tahtovansa tulla kristityiksi. Ihmisuhrit ja lapsiuhrit kiellettiin, kristillisiä lakeja säädettiin, kristillisiä kouluja perustettiin, epäjumalankuvat poltettiin ja pian olivat Tahiti ja lähimmät ympärillä olevat saaret ainakin nimeltä kristittyjä. Englantilainen komendantti Duperry kirjoitti 1823 huomioistaan Tahitilla: »Lontoon lähetysseuran lähetyssaarnaajat ovat täydellisesti muuttaneet asukkaiden tavat ja menot. Epäjumalanpalvelusta ei enää esiinny — veriset sodat, joita ennen oli alituisesti, ja ihmisuhrit ovat kokonaan lakanneet.» Luonnollisesti puuttui paljon ennenkuin heistä tuli todella kristittyjä.

Erikoisesti tunnusmerkillistä Etelämeren saarten lähetyshistoriassa on kova vastustus ensimäisinä vuosina ja kristinuskon nopea voitto tämän

kärsimysten ajan jälkeen. Tähän on arveltu olleen syynä osaksi se, että kansa sisimmässään toivoi verenvuodatuksen ja julmuuksien vihdoinkin loppuvan, osaksi sen, että saaret olivat pieniä ja muodostivat suljettuja kokonaisuuksia, joten niissä oli helpompi työskennellä. Pian alkoivat yhä useammat seurat ryhtyä työhön eri saarilla. Varhaisimpiin yrityksiin kuuluu C.M.S:n toiminta *Uudessa Seelannissa*. Se on eroittamattomasti liittynyt yhteen nimeen, joka on

Samuel Marsden.

Vuonna 1793 lähti laivalastillinen karkoitettaviksi määrättyjä rikollisia Uuteen Etelä-Walesiin; laivan mukana seurasi vastanimitetty nuori kappalainen Samuel Marsden vaimoineen. Jo laivassa hän sai kestää monta kovaa kamppailua, kun hän tahtoi puolustaa totuutta ja oikeutta ja koko hänen elämänsä oli kovaa kamppailua. Hän oli tulisielu, joka pelkäämättä taisteli uutisasukkaiden jumalatonta elämää vastaan. He uhkasivat monta kertaa hänen henkeänsä, mutta hän ei lannistunut ja lopulta — monien vuosien kovan kamppailun jälkeen — hän sai nähdä seurakuntansa rupeavan viettämään parempaa elämää. Kaiken tämän työn ohella häneltä riitti voimia myöskin maakalaisten kohottamiseen. Aivan erityisesti hän oli kiintynyt Uuden Seelannin kansaan, maoreihin; nämä kävivät usein hänen kaupungissaan Port Jacksonissa, joka sittemmin sai nimekseen Sidney. Hän kärsi nähdessään, kuinka heitä kohdeltiin huonosti ja hän alkoi koota heitä pihamaalleen ja ottaa vastaan kodissaan. He saattoivat näyttää hyvin peloittavilta, nuo ylpeät, villit maorit kamaloine tatuoimisineen, mutta he olivat harvinaisen hienoa ja jaloa rotua.

Vuonna 1808 hän matkusti Englantiin saadakseen C.M.S:n aloittamaan lähetystyön maorien keskuudessa. C.M.S. oli vielä siihen aikaan nuori ja kokematon seura; se oli lähettänyt vasta kahdeksan lähetyssaarnaajaa. Hänen onnistui kuitenkin saada seura lähettämään kolme käsityöläistä, joiden oli »raivattava tietä». — Juuri Uuden Seelannin lähetyksestä Marsden oppi huomaamaan, että tämä oli nurinkurinen menettelytapa. — Kun heidän piti lähteä purjehtimaan sinne, löysivät he veneen pohjalta pahoinpidellyn maoriraukan, jonka ottivat hoitoonsa. Hänen huomattiin olevan erään päällikön saarelta, jonka he Jumalan ihmeellisestä johdatuksesta kohtasivat.

Viipyi kuitenkin yli 5 vuotta ennenkuin he voivat nousta maihin Uuteen Seelantiin, niin paljon vaikeuksia ja esteitä heillä oli tiellään. Uuden Etelä-Walesin hallitus piti parempana hävittää maorit kuin antaa kääntyttää heidät ja kielsi lähetyssaarnaajia purjehtimasta sinne. Maorit oli-

SAMUEL MARSDEN

vat juuri polttaneet erään englantilaisen laivan ja murhanneet ja syöneet sen miehistön rangaistukseksi niistä julmuuksista, joita edellisen laivan miehistö oli tehnyt.

Vihdoin he saivat luvan purjehtia sinne. Kun he saapuivat perille, varoitti heidän ystävänsä päällikkö heitä nousemasta maihin, sillä heimojen välillä oli juuri puhjennut sota. Marsden nousi kuitenkin maihin ja meni yksin aseettomana suoraan taistelevien luo, nukkui yönsä heidän keskellään paljaan taivaan alla ja seuraavana päivänä hänen onnistui sovittaa heidät. Sen jälkeen hän kävi noutamassa toverinsa, käsityöläiset ja opettajan, ja meni ystävänsä päällikkö Ruataran heimoon. Jouluiltana 1814 hän piti ensimäisen jumalanpalveluksen hiljaiselle, juhlalliselle joukolle. Syvällä liikutuksella hän puhui sanojen johdosta: »Katso minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikille kansoille.»

Valitettavasti Marsdenin täytyi palata takaisin seurakuntansa luokse Sidneyhin. Onnettomien jäljelle jääneiden oli kestettävä kaikkia mahdollisia kärsimyksiä. Kieltä he eivät voineet oppia, heidän talonsa ryöstettiin monta kertaa, villit ihmissyöjät uhkasivat tappaa heidät, joukko paenneita valkoisia rikollisia asettui asumaan heidän läheisyyteensä ja he elivät mitä kurjinta elämää, joka raivostutti maoreita, alituiset sodat raivosivat heimojen välillä. Sellaisissa olosuhteissa heillä ei juuri voinut olla menestystä, mutta Marsden ei kadottanut toivoaan. Hän perusti mannermaalle seminaarin, hankki uusia, todella kykeneviä lähetyssaarnaajia ja joka kerta kun hän kävi saarella, näytti elämä siellä hänestä toivehikkaammalta. Siellä oli kukoistavia vehnäpeltoja ja suuria lehmä- ja hevosläumoja, kaikki lähetyksen ansiosta, ja mikä oli vielä tärkeämpää, koulussa kesytettiin ja opetettiin pieniä villilapsia. Lähetyssaarnaajat alkoivat saada kunnioitusta ja arvonantoa. Vaikka noin 100 valkoista oli murhattu parin vuoden kuluessa, ei kukaan koskenut lähetyssaarnaajiin. Silloin synkkeni taas taivas. Eräs villi päällikkö koetti anastaa kaiken vallan saarella, taas raivosi sota ja kansa herkutteli ihmislihalla. Saatiin selville, että pari lähetyssaaraajaa hankki hänelle ampumatarpeita, jonka vuoksi heidät täytyi eroittaa. Marsden ei menettänyt roh-

keuttaan silmänräpäykseksikään. Hän kirjoitti kotiin: »Tie on vielä avoin — mutta me emme saa kylvää ja odottaa satoa samana päivänä.» Vastaukseksi tähän kirjeeseen lähetettiin sinne etevin kaikista Uuden Seelannin lähetyssaarnaajista, ent. meriupseeri *Henry Williams*. Lähetettyjä kiellettiin kantamasta aseita tai millään ulkonaisella tavalla puolustautumasta. Ja Henry Williams sanoi olevansa valmis sokeasti tottelemaan käskyä, niinkuin hän oli ennen tehnyt kuninkaan palveluksessa. Hän perusti uuden aseman ja sai sietää samanlaista vihamielisyyttä, uhkauksia ja varkauksia kuin ensimäiset lähetyssaarnaajat. Henryn seuraan liittyi hänen veljensä *William*, nuori lääkäri, ja hänen urhoollinen puolisonsa Jane. Molemmat perheet olivat yli 40 vuotta lähetyksen parhaimpia työvoimia.

Vihdoin koettivat valoisammat ajat. Kun suuri sotapäällikkö kuoli, ei teurastettu yhtään ihmistä, kuten ennen oli ollut tapana, mutta peloittava kostosota oli vähällä puhjeta. Lähetyssaarnaajat, joita päällikkö oli aina suojellut, olivat suuressa vaarassa, mutta he eivät kuitenkaan tahtoneet paeta. Juuri kun joukot olivat asettuneet taistelujärjestykseen, meni Henry Williams vihollisleirien väliin valkoista lippua kantaen. Hän sai heidät lykkäämään taistelun yli sunnuntain, jolloin hän piti heille jumalanpalveluksen ja maanantaina hänen onnistui saada solmituksi rauha. Vuonna 1825 kastettiin ensimäinen, eräs kuoleva päällikkö. Vuonna 1827 voitiin ensi kerran jakaa raamattuja lukutaitoisille, mikä herätti suurta ihastusta. Tästä päivästä lähtien alkoi menestys. Vuonna 1830 pidettiin suuri kastejuhla, jolloin m. m. eräs villi ja pelätty päällikkö kastettiin. Syntyi todellinen kansanliike. Kun Marsden kävi kuudennen kerran saarella, sai hän nähdä siellä tapahtuneen suuren muutoksen. Monet maakalaiset tunnustivat syvästi katuen syntinsä ja todistivat koko elämällään Jumalan hengen ihmeellisestä vaikutuksesta. Vuonna 1835 oli 400 kastettua, mutta noin 45,000 oli liittynyt heihin. Darwin vieraili siihen aikaan saarella ja lausui suuren ihastuksensa lähetyssaarnaajien työstä. Hän kirjoitti: »Lähetyssaarnaajien opetus on kuin taikasauva; mikä ihailtava näky kohtaakaan silmää. — — — Ja tämä kaikki on tapahtunut kannibalismin, murhien ja kaikenlaisten raakuuksien keskustassa! Minä otin jäähyväiset lähetyssaarnaajilta kiitollisena heidän ystävällisestä vastaanotostaan ja tuntien suurta kunnioitusta heidän suoraluontoista ja jalomielistä personallisuuttaan kohtaan.»

Samana vuonna (1837) kävi 72-vuotias Marsden viimeisen kerran rakkaitten maoriensa luona. Kansa, joka tunkeili »maorien ystävän» ympärillä, kantoi häntä paikasta toiseen. Syvästi liikutettuna näkemästään hän kiitti ja ylisti Jumalaa kaikesta ja antoi heille siunauksensa. Vähän sen jälkeen hän kuolikin. Ugandan rinnalla on Uuden Seelannin lähetys lähetyshistorian kauneimpia lukuja.

Mutta päinvastoin kuin Ugandan kansa ovat maorit sukupuuttoon kuoleva kansa. Kahnaukset saarelle muuttaneiden siirtolaisten kanssa ovat suuresti estäneet menestyksellistä työtä.

Henry Williamsin vaikutuksesta maorit alistuivat Englannin vallan alle. Williams toivoi sen kautta voivansa suojella maakalaisia siirtolaisten väkivaltaisuuksia vastaan. Alussa näyttikin valoisalta. — Uudesta Seelannista tuli oma hiippakunta innokkaan piispa *Selwyn* johdolla, joka alinomaisilla matkoillaan levitti evankeliumia ja perusti seurakuntia.

Mutta siirtolaisten harjoittamat vääryydet saivat kansan pukeutumaan haarniskaan kaikkea valkoista vastaan. Pitkien sotien aikana tuhottiin tuhansittain maoreja. Jäljelle jääneet muodostivat kansallisen puolueen, joka perusti oman, puoleksi pakanallisen, puoleksi kristillisen uskonnon.

Piispa Selwyn perusti 1847 sittemmin niin tärkeän Melanesian lähetyksen.

Monen sankarin ja marttyyrin nimi loistaa Etelämeren saarten lähetyshistoriassa. Emme voi tässä seurata heitä kaikkia eikä työtä eri saarilla. Muutamiin meidän täytyy kuitenkin kiinnittää huomiotamme ja ennen kaikkea häneen, joka on saanut kunnianimen:

Etelämeren saarten apostoli, John Williams.

Samana vuonna kun laiva »Duff» purjehti Tahitille, syntyi John Williams Lontoon lähellä. Vanhemmat olivat yksinkertaisia, hurskaita ihmisiä, mutta poika ei kulkenut heidän jälkiään. Hän oli aikaisin saanut paikan eräässä rautakaupassa, jossa hän tosin työskenteli ahkerasti, mutta viehättyi huonojen toverien vaikutuksesta ala-arvoisiin huvituksiin.

Kun hän eräänä sunnuntai-iltapäivänä seisoi pettyneenä odottelemassa erästä toveriaan, joka ei saapunutkaan, tapasi hänet sattumalta hänen isäntänsä vaimo. Tämä oli juuri matkalla kirkkoon ja hän pakoitti nuoren Williamsin tulemaan mukaansa. Hän totteli hyvin vastenmielisesti, ajatukset lensivät vain ravintolaan ja niihin huvituksiin, joita hänellä olisi siellä ollut. Hän ei kuunnellut rukouksia eikä virsiä. Äkkiä kaikuivat saarnaajan tekstin sanat vakavina hänen korvissaan; ne tunkeutuivat syvälle hänen sieluunsa: »Mitä se ihmistä auttaisi, vaikka hän kaiken maailman voittaisi, mutta saisi sielullensa vahingon.» Siitä tuli ratkaisun hetki, käännekohta hänen elämässään. Hän ei voinut enää palata takaisin vanhaan elämäänsä, hänen täytyi alkaa uutta. Sen hän tekikin, hän erosi vanhoista ystävistään, liittyi kristilliseen nuorisoyhdistykseen, alkoi ahkerasti tutkia raamattua, käydä kirkossa ja harjoittaa kristillistä rakkaudentoimintaa.

Eräässä lähetyskokouksessa pari vuotta myöhemmin hän kuuli kertomuksen lähetyksen taisteluista Tahitilla — kuinka siellä oli työskennelty turhaan monta raskasta vuotta ja kuinka siellä nyt oli toisin. Ihmisiä virtasi opetusta saamaan niin suuret määrät, että lähetyssaarnaajat eivät riittäneet mihinkään. — Kuka tahtoi tulla heidän avukseen.

JOHN WILLIAMS

Nuori Williams tunsi heti, että hänen täytyi matkustaa sinne, ja pitkän ja vakavan itsekoettelemuksen jälkeen hän ilmoittautui L. M. S:lle, joka heti lähetti hänet, vaikka hän olisi hyvin tarvinnut jonkun aikaa valmistuakseen tehtäväänsä. — Tämä tapahtui vuonna 1816.

Matka kesti kokonaisen vuoden, mutta nuorelta Williamsilta se aika ei kulunut hukkaan. Hän tutki huolellisesti laivan joka osan ja oppi purjehdusta — mikä hänelle myöhemmin oli suureksi hyödyksi. Muutamien kuukausien kieliopintojen jälkeen Tahitilla lähetettiin hänet suurimmalle Seurasaarista, Raiatealle, jonka päällikkönä oli kuningas Pomaren appi. Hän oli auttanut kuningas Pomarea saamaan takaisin valtakuntansa ja tuonut sieltä ainoana sotasaaliinaan yhden raamatun. Se oli suuri pettymys hänen kansalleen, joka innokkaasti odotti sotavankien saapumista saadakseen sitten syödä juhla-aterian. Vielä enemmän lisääntyi heidän vihansa ja kiukkunsa, kun eräs päällikön miehistä selitti, ettei hän enää uskonut kaikkien pelkäämään verenhimoiseen jumalaan Oraan, ja lisäksi hajoitti hän temppelinsä. Pakanat tarttuivat aseisiin, kristittyjä oli vain surkean mitätön joukko — kuinka kävisi? He rukoilivat sitä Jumalaa, jota olivat oppineet palvelemaan, ja puolustautuivat rohkeasti. Ja katso, he voittivat; viholliset valtasi äkkiä kauhu ja he pakenivat. Silloin tapahtui jotain ennen kuulumatonta. Voittajat eivät kostaneet, he eivät surmanneet vankejaan, ei, he vapauttivat ne ja pyysivät heidät sovintoaterialle. Silloin hypähti eräs vangeista ylös ja huusi: »Tehkää mitä tahdotte, mutta minä en enää koskaan palvele meidän jumaliamme. Jehova yksin on jumala. Jos me olisimme voittaneet, olisimme me syöneet van-

kimme; he sitävastoin ovat tarjoneet meille aterian. Heidän uskontonsa on armelias. Minä tahdon tulla yhdeksi heistä.» Eivät he vielä sillä olleet kristittyjä eikä pakanallinen vastustus ollut murrettu, mutta yleensä haluttiin kristittyjä opettajia.

Ja silloin tuli sinne Williams. Hän ymmärsi julistaa entisille pakanoille evankeliumia niin, että heistä tuli todellisia kristittyjä. Elämä saarella muuttui kokonaan. »Rukoile ja tee työtä», oli Williamsin tunnuslause, ja sen hän pani täytäntöön. Hän ei vain rakentanut koulua ja kirkkoa, hän opetti heitä rakentamaan itselleen siistejä ja aistikkaita asuntoja, viljelemään maata ja perustamaan sokeri-istutuksia. Hän rakensi pajan, puusepäntyöhuoneen, suolakuivaamon ja opetti heille kaikenlaisia hyödyllisiä käsitöitä. Mutta ennen kaikkea hän opetti heille jumalansanaa. Koulu täyttyi tungokseen asti. Sinne kokoontui päällikköjä, entisiä epäjumalan pappeja, sotilaita, miehiä ja naisia, vanhoja ja nuoria. Ryhmä toisensa jälkeen voitiin kastaa ja sitten kun heistä oli tullut kristittyjä, halusivat he tehdä toisiakin kristityiksi. He pyysivät, että Williams lähettäisi heidät toisille saarille, mikä suuresti miellytti Williamsia. Hän oli jo kauan tuntenut, että hänen pitäisi mennä kauemmaksi, sittenkuin kristinusko oli niin hyvin juurtunut tälle pienelle saarelle. Olihan vielä lukemattomia saaria, joilla kansa eli raakuudessa ja pakanuudessa.

Toteuttaaksensa suunnitelmansa hän tarvitsi laivan, ja kun lähetyshallitus kieltäytyi sitä hankkimasta, osti hän sen itse osaksi omilla, osaksi kristittyjen keräämillä varoilla, osaksi velaksi, mikä aiheutti hänelle suuria huolia. Hän kirjoitti kotiinsa: »Oletteko koskaan kuulleet, että nämä erittäin varovaiset ihmiset olisivat suorittaneet jotain suurta tai hyvää? — Jeesus ei ole koskaan määrännyt, että lähetyssaarnaajan oli saatava muutamien satojen henkien kokoinen seurakunta ja sitten istuttava levossa ja rauhassa ikäänkuin kaikki syntiset olisivat jo käännetyt, kun tuhannet hänen ympärillään ja vain muutamien peninkulmien päässä hänestä syövät toistensa lihaa ja kuolevat ilman evankeliumia.» — Hän ei voinut, kuten hän itse sanoi, tyytyä »jäämään yhden riutan ahtaiden rajojen sisäpuolelle». Samaa palavaa lähetyshenkeä hän ymmärsi valaa kristittyihinkin. Muutamia parhaimmista valittiin evankelistoiksi pakanallisille saarille ja heille hän sanoi: »Tehkää hyvin työtä ja rukoilkaa paljon — — — antakaa kätenne, suunne, ruumiinne ja sielunne, ja Jumala on siunaava teidän työnne.» — Vuonna 1823 hän teki ensimäisen monista lähetysmatkoistaan, jolloin käytiin useilla Hervey saarilla. Useilla saarilla heidät otettiin hyvin vastaan ja sinne jätettiin evankelistoja, toisilla saarilla noita onnettomia evankelistoja pahoinpideltiin ja heidän täytyi paeta. Pääsaari Raratonga oli huonossa maineessa, mutta se ei pelästyttänyt Williamsia. Useiden hedelmättömien etsiskelyjen jälkeen hän vihdoin löysi sen ja astui maihin. Hän jätti sinne pari opettajaa, sitten kuin

heitä oli luvattu suojella. Mutta heitä kohdeltiin niin pahoin, että heidän täytyi palata takaisin venheeseen. Silloin eräs Williamsin kristityistä pyysi saada jäädä sinne yksin ja omalla vastuullaan. Vasta neljän kuukauden jälkeen voitiin hänelle lähettää apulainen, mutta silloin oli jo pahin vastustus murtunut. Williamsin täytyi kuitenkin raskain sydämin myydä venheensä, kun lähetysseura yhä kieltäytyi häntä auttamasta. — Hän työskenteli jonkun aikaa tarmokkaasti Raiatealla ja sai uskomattomia aikaan. Hän teki käsitöitä, opetti, saarnasi ja käänsi raamattua. Hän puolusti rohkeasti saartaan europalaisia viinakauppiaita vastaan, jotka myöskin sen vuoksi vihasivat ja soimasivat häntä.

Vihdoin saapui kauan odotettu lähetyssaarnaaja Raratongalle. Williams perheineen saattoi hänet sinne eräällä kauppalaivalla ja heillä oli hyvin vaarallinen matka. Williams oli aikonut viipyä siellä vain pari kuukautta, mutta laiva meni tiehensä ja 12 kuukauteen siellä ei käynyt yhtään laivaa. Maakalaiset ottivat heidät sydämellisesti vastaan. Ensimäisenä sunnuntaina Williams sai saarnata 4,000 hengelle, sittenkuin he ensin olivat juhlallisessa saatossa tuoneet epäjumalansa hänen jalkojensa juureen. Williams, joka oli suuri kielinero, antautui innolla kieliopintoihin ja kirjoitti lukukirjan, samalla kun hän rakensi taloa y. m. Hänellä oli erikoinen taito kasvattaa maakalaisia itsenäiseen ajatteluun ja itsetoimintaan. Mutta hänen täytyi käydä kovaa taistelua vanhoja julmia tapoja vastaan.

He kärsivät paljon huonosta, niukasta ravinnosta; hänen vaimonsa purskahti useasti itkuun, kun hänen piti »istuutua pöytään», sillä heillä oli ruoaksi vain joitakin kelvottomia juuria. Saarella ei ollut muita syötäväksi kelpaavia eläimiä kuin rottia.

Williams tuli yhä levottomammaksi saarestaan, jonka hän oli jättänyt erään parhaimman päällikkönsä käsiin, ja lopulta hän päätti itse rakentaa venceen, tuon sittemmin niin kuuluisan »Rauhansanoman». Se oli suurtyö kokemattomalta mieheltä, jolla oli vain muutamia riittämättömiä työkaluja, mutta hänen tarmonsa ja kekseliäisyytensä voitti kaikki vaikeudet. Juuri kun se oli valmis, saapui eräs laiva, jolla oli kaikenlaisia tarpeita, m. m. rautaa, niin että hän saattoi lujittaa venceensä.

Kotiin tultuaan hän sai kuulla useita surullisia uutisia. Hänen uskollinen tukensa oli kuollut, Raiatealla ja muilla saarilla oli sairautta ja sekasortoa; mutta ei puuttunut myöskään rohkaisua. Pakanallisilta saarilta tuli pyyntöjä, että heille lähetettäisiin opettajia. Monet olivat jollakin ihmeellisellä tavalla saaneet jotain tietoa Jumalasta ja palvelivat häntä kaikessa tietämättömyydessään. Williams paloi lähetysintoa enemmän kuin koskaan ja hän päätti lähteä pitkälle matkalle.

Yhdessä erään toisen lähetyssaarnaajan ja useiden evankelistain kanssa hän lähti vuonna 1830 useita kuukausia kestävälle matkalle lähelä-

meren saarille. »Rauhansanoma» kävi ensin kaikilla niillä saarilla, missä jo evankelistat julistivat sanomaa. — Maakalaiset eivät ole millään lähetyskentällä suorittaneet niin suuriarvoista työtä kuin siellä. He ovat monilla saarilla yksin muodostaneet ja johtaneet seurakuntia. — Kuinka he iloitsivatkaan nyt saadessaan uutta voimaa ja viisautta »tästä tiedon lähteestä», kuten he nimittivät Williamsia. Hän rohkaisi, auttoi ja opetti heitä. Silloin vielä vähälukuiset kristityt saivat usein kestää ankaraa vainoa pakanallisten naapuriensa taholta, joilla oli tapana esittää villejä tanssejaan aivan heidän kappelinsa luona ja jotka usein uhkasivat heidän henkeään. — Eräällä saarella maakalaiset jättivät sangen suuren rahasumman Williamsille. Jokainen perhe oli myynyt yhden sian »auttaakseen jumalansanaa itämään».

Sitten »Rauhansanoma» pistäytyi tuntemattomilla pakanallisilla saarilla. Ensimäisellä, jonne he saapuivat, oli niin villi, niin alhaisella tasolla oleva ja luoksepääsemätön väestö, että he yksinkertaisesti nimittivät sitä »villien saareksi». Sinne jätettiin kuitenkin kaksi evankelistaa heidän omista innokkaista pyynnöistään.

Tonga saarella he tapasivat wesleyläisiä lähetyssaarnaajia ja sopivat heidän kanssaan, että nämä ottaisivat osalleen Fidshi saaret ja Williams Samoa saaret.

Williams purjehti saarelta toiselle. Muutamilla saarilla hänet otettiin niin vihamielisesti vastaan, että hänen täytyi nopeasti lähteä matkoihinsa, toisille hän saattoi jättää evankelistoja. Hän otti myös mielellään mukaansa pari pientä maakalaista kasvattaakseen. — Samoa ryhmän pääsaaret ovat suuria ja hedelmällisiä ja Williams huomasi heti, että niistä voisi tulla kristinuskon levittämisen tukikohtia. Kansakin oli siellä jo kohonnut jonkinmoiselle sivistystasolle. Kaikeksi onneksi he saapuivat sinne suotuisaan aikaan. Heidän kaikkivoipa, pirullinen poppamiehensä oli juuri kuollut ja kaikki huokasivat helpotuksesta ja kaipasivat jotain parempaa. Samalla oli eräs kuoleva päällikkö lausunut ennustuksen, että heidän jumalansa pian kuolisivat. Williams ja hänen seurueensa otettiin senvuoksi hyvin ystävällisesti vastaan ja sinne jätettiin kahdeksan evankelistaa.

Useiden seikkailujen ja vaarojen jälkeen hän oli taas kotonaan Raiatealla vaimonsa ja seurakuntansa luona. Siellä hän käänsi innokkaasti raamattua raratongan kielelle. — Työtä vaikeutti suuresti se, että jokaisella saariryhmällä oli oma kielensä tai murteensa.

Seuraavana vuonna hän lähti taas kaukomatkoille. Sillä kertaa hän kävi Samoa ryhmän jokaisella saarella. — Hänen päiväkirjansa oli täpösen täynnä erittäin mielenkiintoisia huomioita kaikilta aloilta: uskonnollisia, kielitieteellisiä, kansatieteellisiä ja maantieteellisiä. — Hän ei ollut koskaan saarnannut suuremmille villijoukoille ja työ edistyi kuitenkin erin-

omaisesti. Tosin he eivät välittäneet oppia lukemaan ja kirjoittamaan — eräs heistä sanoi: »Kirjoitus hyvä valkoisille, mutta samoalainen etevämpi, hänellä pysyy kaikki päässä», — mutta he olivat hyvin innokkaita kuuntelemaan, kun heille puhuttiin. Eräällä saarella maakalaiset itse rakensivat kappelin ja pitivät kykynsä mukaan jumalanpalveluksen; eräällä toisella saarella oli eräs nainen voittanut noin sata muuta naista. Kotimatka oli tällä kertaa hyvin vaaranalainen, sillä laiva oli saanut vuodon.

Vuonna 1834 Williams matkusti vaimoineen ja lapsineen kotiin Englantiin. He olivat usein olleet niin sairauden murtamia, että monta kertaa olivat ajatelleet palata kotiin. Mutta joka kerta heidän kristittynsä olivat tulleet murheellisiksi ja rukoilleet heitä jäämään, ja joka kerta he olivat parantuneet kuin ihmeen kautta. Niin oli 18 vuotta mennyt; mutta nyt Williams tahtoi päästä kotiin sytyttämään lähetysrakkautta ja hankkimaan apua tähän suureen työhön. Hän onnistuikin odottamattoman hyvin. Ne neljä vuotta, jotka hän vietti kotimaassaan, olivat »hänen elämänsä tuottoisimpia ja tärkeimpiä», kuten eräs ystävä sanoi. Hän työskenteli lakkaamatta: matkoja ja esitelmiä loppumattomiin ja sillä välin artikkeleita ja kirjoja. Hänen kuuluisa kirjansa Missionary Enterprises (Lähetysyrityksiä), herätti huomiota ja ihailua ei vain lähetyspiireissä vaan maantieteilijäin ja luonnontieteilijäin keskuudessa — suoraan sanoen kaikissa — se oli uusi Robinson Crusoe. Missä hän esiintyikin, herätti hän tavatonta innostusta. Vihdoin hän sai kauan kaivatun lähetyslaivan ja sillä hän läksi vuonna 1838 toisen ja viimeisen kerran matkalle yhtä täynnä innostusta ja työhalua kuin ennenkin. Ja jäähyväispuheessaan hän lausui: »Minä tunnen yhä, että kristillisen lähetyssaarnaajan tehtävä on suurin ja ylevin, mihin ihminen voi uhrata voimansa.» Hän puhui rauhallisesti niistä suurista vaaroista, jotka odottivat häntä ja lausui varman vakaumuksensa siitä, ettei hän enää koskaan palaisi takaisin. Hänen mukanaan seurasi 16 uutta lähetyssaarnaajaa.

Millä rajattomalla riemulla kristityt ottivatkaan hänet vastaan! Hän oli taas pian kiertomatkalla kaikille saarille ja kaikkialla häntä kohdeltiin arvonannolla ja rakkaudella. Tällä kertaa hän asettui Samoa saarille, mutta hänen voimansa riittivät kaikille. Vihdoin hänellä oli ilo jakaa 500 raratongakielistä raamattua, ja yhdessä sikäläisen lähetyssaarnaajan kanssa hän perusti evankelistaseminaarin. Tällä matkalla hän pelastui hukkumasta jo seitsemännen kerran. Intoa hehkuen hän päätti viedä evankeliumia edelleen kaukaisille saarille ja ennen kaikkea hän ajatteli Uusia Hebridejä, joista kaikki puhuivat suurella kauhulla.

Williamsin puhellessa erään ystävänsä kanssa tästä matkasta kuunteli eräs sokea päällikkö heidän keskusteluaan. Äkkiä hän sanoi: »Opettaja, minä olen sokea, mutta tahtoisin niin mielelläni seurata mukana. Ehkä he säälivät minua, eivätkä surmaa minua. Ja sillä aikaa kun minä

puhun heidän kanssaan Jeesuksesta, voi minun poikani lukea ja opettaa heitä.» Williams tuli hyvin liikutetuksi. Hänellä oli itsellään varmoja aavistuksia siitä, mikä häntä odotti. Koko seurakunta itki, kun hän lähti matkalle marraskuussa 1839. Lähestyessään Uusia Hebridejä hän kirjoitti erääseen kirjeeseen: »Tuleva viikko tulee olemaan tärkein elämässäni.» Hän nousi maihin parille saarelle ja Tannalle jätettiin kaksi evankelistaa. — Marraskuun 20 päivänä he ankkuroivat Erromanga saaren luo. Kun Williams ja hänen toverinsa soutivat rantaan, kohtasivat he erään kanotin, jossa oli kaksi miestä.. He näyttivät hyvin villeiltä ja heidän kielensä oli aivan outo. Molemmat lähetyssaarnaajat otettiin verrattain ystävällisesti vastaan, he jakoivat lahjoja ja lähtivät nousemaan maihin. Mutta hetken kuluttua kuului villiä ulvontaa, joukko maakalaisia hyökkäsi esiin; he iskivät heti Harrisin hengiltä ja saavuttivat Williamsin hänen paetessaan venettä kohti. Nuijan isku ruhjoi hänen päänsä ja joukko nuolia lävisti hänen ruumiinsa.

Laivamiehistö ei voinut tehdä mitään; he purjehtivat Sidneyhin viemään tuota surullista uutista.

Suru ja epätoivo valtasi sekä valkoiset että värilliset. Sotalaiva lähetettiin noutamaan Williamsin ruumista, mutta jälellä oli vain pääkallo ja pari sääriluuta, kaikki muu oli syöty. Luut haudattiin Raiatealla siihen kirkkoon, jonka hän itse oli rakentanut, ja niiden kristittyjen luo, joita hän oli opettanut.

Vain 43 vuoden ikäisenä päättyi hänen uransa. — — — »Mutt' ikää siinäkin, työ jalo vain jos on elämää.» Hänen elämänsä oli kuin palava liekki, hänen kuolemansa ei sitä sammuttanut, se levitti vain liekkiä laajemmalle. Hän oli lyhyen elämänsä aikana kulkenut voitosta voittoon ja nyt hän sai vastaanottaa voittopalkinnon — marttyyrikruunun.

Mies, joka kohtasi tuhannen kuolemaa.

Jos lähetystyöllä Polynesian saarimaailmassa vaaroista ja vaikeuksista huolimatta oli ihmeteltävän suuri menestys, niin se oli sitä vaikeampaa Melanesiassa. Historia tuskin tuntee villimpää ja julmempaa kansaa kuin Melanesian saarimaailman tummat papualaiset.

Sen, joka tahtoo julistaa Jumalan rakkauden voimaa myöskin näille »pedoille», hänen täytyy pitää kärsimyksiä ja kuolemaa tyhjän arvoisena, hänellä täytyy olla rakkautta, joka menee yli kaiken inhimillisen rakkauden, uskoa, joka voi siirtää vuoria ja toivoa, joka loistaa toivottomuuden pimeässä. — Sellaisia Jumalan lähettejä on meidän pimeässä maailmassamme.

John Paton kuului urhoollisten skottien sukuun joka on vertaansa

vailla lähetyshistoriassa. Hän kasvoi ja varttui 11-henkisen lapsilauman keskellä köyhässä työläiskodissa, missä oli usein niukalti leipää. Mutta siellä ei ollut puutetta rauhasta, ilosta ja jumalanpelosta. John Patonin voimakkain vaikute, se joka muodosti hänen elämänsä, oli hänen rukoileva isänsä. Useat kerrat päivässä isä meni siihen pieneen kamariin, jota ei koskaan käytetty arkioloissa, rukoilemaan. Lapset tiesivät, että hän rukoili heidän puolestaan ja he havaitsivat isän äänessä ja katseessa Jumalan läsnäolon.

JOHN PATON

Kun isä ei ollut saanut noudattaa toivomustaan tulla papiksi, tahtoi hän ainakin auttaa poikiaan siihen, mutta taaskin oli köyhyys esteenä. Nuori Paton sai käydä kovaa koulua. Hän sai hyvän vaikkakin ankaran opetuksen, mutta jo 12-vuotiaana hänen täytyi seisoa tehtaassa kello 6:sta aamulla kello 10:een illalla — ja kuitenkin hänellä oli aikaa opiskella latinaa ja kreikkaa.

Hän olisi voinut saada avustusta opintojaan varten, jos hän olisi antautunut sotilasuralle, mutta hän valitsi mieluummin vaivat ja vastukset toivoen kerran saavansa palvella Jumalaa pappina. — Emme voi seurata hänen vaivojensa tietä. Kurittomien ja rikollisten poikien opettajana ja Glasgowin pahimman tehdaspiirin kaupunkilähetyksen saarnaajana hän sai hyvän harjoituksen tulevaan kutsumukseensa.

Kutsumuksellensa kuuliaisena hän tarjoutui oman kirkkonsa — presbyterianisen — lähetyssaarnaajaksi Uusille Hebrideille. — Hän valmistui papiksi ja sai opiskella lääketiedettä; ja huolimatta mitä houkuttelevimmista tarjouksista kotimaassa hän purjehti vuonna 1858 nuoren morsiamensa kanssa peloittavalle lähetyskentälleen. — Opiskeluaikanaan häneltä oli varsin pienestä avustuksestaan riittänyt varoja auttaakseen vanhempiaan, olipa hän vielä maksanut heidän velkojaankin.

Hänet määrättiin Tanna saarelle, joka jo kerran oli karkoittanut evankelistansa. Hän ja hänen vaimonsa laskettiin maihin yhdessä parin evankelistan kanssa huolimatta siitä, että maakalaiset eivät olleet lupautuneet suojelemaan heitä.

Paton osti maata ja rakensi itselleen talon korallimöhkäleistä, kai-

keksi onnettomuudeksi rannalle, missä epäterveellinen ilmasto pian vei hänen vaimonsa hengen.

Alastomat, maalatut ja tatuoidut maakalaiset olivat alussa oikein ystävällisiä — niin kauan kuin he voivat hyötyä jotain lähetyssaarnaajista. Mutta pian ilmeni heidän todellinen luonteensa. He olivat viekkaita, epäluotettavia ja äärettömän varastelunhaluisia. Maan, jonka olivat myyneet, he ottivat takaisin — Patonin täytyi ottaa se kolme kertaa — sänkyvaatteet, jotka oli asetettu tuultumaan, katosivat kuin taikaiskusta, koko keittiö ryöstettiin putipuhtaaksi, yöllä katosivat kaikki kanat ja vuohet j. n. e. Niin pian kuin ensi uteliaisuus oli mennyt ohi, he esiintyivät uhkaavina. Siellä vallitsi kuivuus ja kato, se oli luonnollisesti lähetyssaarnaajien syytä, sitten tuli runsaasti sadetta ja se oli myöskin heidän syynsä. Alinomaa riehui sota ja jokaisen sodan jälkeen pidettiin villejä juominkeja ja tanssiaisia ja syötiin vangit juhla-ateriaksi. Saattoivatpa he vielä kaivaa esiin haudatutkin ja syödä ne. Naiset saivat suorittaa kovimman työn ja heitä rääkättiin usein kuoliaaksi, lapset surmattiin usein ja vanhukset saivat kuolla nälkään.

Paton toivoi, että hänen molemmat evankelistaperheensä omalla esimerkillään opettaisivat heille parempia elämäntapoja. Itse hän opiskeli innokkaasti heidän kieltään, seurusteli heidän kanssaan ja sai eräästä päälliköstä, nimeltä Novar, suojelijan, jolla oli tapana sanoa hänen vihollisilleen: »Ensin saatte surmata minut.»

Jollei valkoisia, raakoja ja voitonhimoisia kauppiaita silloin tällöin olisi käynyt saarella, olisi Paton voinut kenties voittaa maakalaiset, mutta kauppiaat turmelivat kaikki mahdollisuudet. He yllyttivät heitä sotaan saadakseen myydä aseita — kolme patruunaa yhdestä siasta; he möivät viinaa, houkuttelivat heitä väärillä lupauksilla laivaan ja purjehtivat sitten pois vieden heidät mukanaan. Paton sai sitten sovittaa heidän syntinsä. — Paton oli hyvin urhea, hän saattoi mennä taistelevien väliin ja välittää rauhan. Voi liioittelematta sanoa, että hän eli alituisessa hengenvaarassa. Uhkaavat joukot ympäröivät usein hänen talonsa, usein oli jo kirves kohotettu häntä vastaan. Päivät pitkät saattoivat aseistetut miehet seurata häntä. Lisäksi hän oli melkein aina sairas.

Kun eräs sotalaiva kävi kerran saarella, otti hän tilaisuudesta vaarin ja sen turvissa muutti kukkulalle, jonne oli rakentanut itselleen uuden talon — hän oli silloin niin sairas, että hänen täytyi ryömiä ylös. Silloin hän myös sai takaisin hävinneen omaisuutensa. Mutta laivamiehistön rukouksista huolimatta hän ei tahtonut lähteä heidän mukanaan saarelta.

Eräs evankelista piestiin kuolemansairaaksi. Vaikeissa tuskissaan hän vain rukoili saada tulla jälleen terveeksi, voidakseen todistaa kiduttajilleen Jumalan rakkaudesta — hän oli itse kerran ollut yhtä villi kuin he. — Hän tulikin terveeksi, mutta pian sen jälkeen hänet surmattiin.

Patonin vaimo kuoli kuumeeseen, mutta itse hän ei menettänyt rohkeuttaan; hän rakensi kappelin, alkoi opettaa ja painoi muutamia lukuja evankeliumeista pienellä painokoneellaan. Välistä asukkaat osoittivat hyvinkin suurta mielenkiintoa, mutta hän ei voinut koskaan olla varma siitä, oliko se viekkautta ja teeskentelyä vaiko todellista harrastusta.

Olisi mahdoton kertoa kaikkia niitä vaaroja ja vaikeuksia, joita hän sai kokea. — Kerran tuli itse sotapäällikkö suuren aseistetun sotajoukon kanssa ja piiritti Patonin. Sillä kertaa musteni hänen silmissään, hän oli varma siitä, että seuraavassa silmänräpäyksessä keihäs lävistäisi hänet, hän vaipui polvilleen, sulki silmänsä ja rukoili. Mutta kaikki vetäytyivät takaisin sanaakaan sanomatta. Aika ajoin Paton ei voinut lähteä talostaan, mutta niin pian kuin olot paranivat, kulki hän ympäriinsä kylästä kylään.

Syyskuussa 1860 kävi Patonin luona eräs merikapteeni, joka ankarassa äänilajissa sanoi, että hänellä kyllä oli keino kukistaa kansa. Tämä keino oli — isorokkobasillit, joita hän järjestelmällisesti istutti kansaan laskemalla maihin sairaita miehiä.

Tauti levisi hirvittävästi, kaikki opettajat, paitsi jalo sankari Abraham, pakenivat kauhuissaan kristitylle saarelle Aneitjumiin, mutta Paton hoiti sairaita ja auttoi heitä väsymättä. Tähän aikaan oli hänen avukseen lähetetty yksi lähetyssaarnaaja, mutta kansan raakuus ja alituinen uhka tekivät hänet hermosairaaksi ja hän kuoli pian.

Kolmas osa väestöä kuoli, henkiin jääneet olivat täynnä kostonhalua ja raat kauppiaat kiihoittivat heitä Patonia vastaan. Samoihin aikoihin murhattiin eräs lähetyssaarnaaja Erromangan saarella. Kun tästä ei tullut mitään rangaistusta, tuli kansa rohkeaksi ja murhanhimoiseksi. Patonin ystävä Novar kehoitti häntä nyt kiihkeästi pakenemaan. Joka yö oli hänen talonsa ympärillä verenhimoisia joukkoja, hän ei uskaltanut koskaan mennä levolle eikä sytyttää tulta.

Mutta Patonin hyvyys ja avuliaisuus voitti muutamia, ja kun eräs sotalaiva vihdoin tuli häntä noutamaan, ei hän saattanut kaikkien rukouksista huolimatta lähteä sieltä — hän ei silloin olisi voinut enää palata.

Niin hän jäi taas yksin villeineen. Vähän ajan kuluttua riehui sota pahemmin kuin koskaan ja tällä kertaa oli kysymyksessä Patonin surmaaminen. Hänen taloaan vastaan tehtiin rynnäkkö ja hän itse pakeni yön pimeydessä Novarin luo mukanaan ainoastaan raamattunsa. Kaikki oli viety. Novarin luona oli yhtä vaarallista, 500-miehinen joukko ryntäsi heitä vastaan ja Novar huusi tuskissaan: »Rukoile Missi, rukoile!» Paton rukoili — joukko kääntyi takaisin. He olivat päättäneet tehdä rynnäkön toiseen kylään. Paton ei voinut eikä saanut jäädä Novarin luo. Viimeisillä rahoillaan hän vuokrasi veneen soutaakseen saaren eteläpäähän, minne oli sijoitettu yksi lähetyssaarnaaja. Vene teki haaksirikon ja hän ajautui

maihin. Siellä Novar ystävineen piti kestiä syöden hänen vuohiaan, mutta kun hän pyysi hiukan ruokaa, ei sitä hänelle annettu. Hänen täytyi istua kokonainen vuorokausi piilossa kastanjapuussa ja sitten hän sai mennä erään päällikön mukana saaren poikki sen eteläpäähän. Koko tuon matkan seurasivat häntä hänen vihollisensa. Hän ei uskaltanut silmänräpäykseksikään kääntää katsettaan heistä. Kun hänen kerran täytyi hypätä puron yli kompastui hän ja samassa suhahti keihäs hänen päänsä yli; jollei hän olisi kaatunut olisi se lävistänyt hänet. Vielä monien vaarojen ja ihmeellisen pelastuksen jälkeen tuli eräs laiva häntä noutamaan.

Patonilla, joka niin ihmeellisellä tavalla oli pelastunut monista vaaroista, oli vielä suuri elämäntyö suoritettavanaan ja monta kärsimystä kestettävänään.

»Loma-aikanaan» hänen onnistui Australiassa herättää harrastusta tähän lähetystyöhön. Hän matkusti ja puhui väsymättä asian puolesta. Näillä matkoillaan hän kerran ratsasti harhaan, vajosi maanvieremään ja pelastui vasta useiden tuntien jälkeen, jolloin hän jo oli ottanut jäähyväiset elämältä. Hän kokosi varoja lähetyslaivaa varten ja matkusti sitten kotiinsa Skottlantiin kerätäkseen sielläkin varoja ja hankkiakseen sielläkin uusia lähetyssaarnaajia. Hänellä oli runsaasti menestystä ja hän palasi saarilleen omalla laivallaan useiden uusien lähetyssaarnaajien kanssa. Australiassa oli juuri niihin aikoihin nostettu joukko syytöksiä lähetyssaarnaajia vastaan — he muka nylkivät ja sortivat kansaa, ja jos heitä uhkasi joku vaara, kutsuivat he sotalaivan avukseen. Mutta useiden sotalaivojen päälliköt, jotka olivat käyneet Tanna saarella, panivat niin voimakkaan vastalauseen syytöksiä vastaan, että niiden täytyi vaieta. Paton olisi mielellään palannut Tanna saarelle, mutta sitä ei pidetty sopivana; pieni Aniva saari tuli nyt hänen työkentäkseen. Siellä hän nyt sai alkaa alusta ja koettaa kesyttää uusia villejä ja opiskella uuden kielen.

Sielläkin oli Patonilla ja hänen nuorella vaimollaan — hän oli nainut uudelleen kotimaassa käydessään — kestettävänä monta hengenvaaraa, varastelua, petollisuutta ja vihamielisyyttä. Mutta siellä Paton pääsi voitolle. Hän voitti ensin pari mahtavaa päällikköä ja ne jättivät lapsensa Patonin kasvatettavaksi. Sitten hänen ihmeellinen kaivon kaivamisensa sai aikaan yleisen käänteen tilanteessa. Koko saari pyysi kristillistä opetusta. Rouva Patonin laulu ja soitto auttoivat myös puolestaan menestykseen.

Laiskat maakalaiset rakensivat nyt vapaaehtoisesti kirkon, aivan uusi yhteiskuntajärjestys, joka perustui Jumalan kymmeneen käskyyn, saatettiin voimaan, jokainen kylä rakensi koulun, sunnuntaista tuli suuri juhla- ja jumalanpalveluspäivä.

Vuonna 1869 voitiin ensi kerran viettää kastetilaisuus ja Herran eh-

toollinen. — Niin pikainen muutos ei tietysti ollut varsin syvällekäypä, mutta entisten villien koko elämä osoitti, kuinka syvästi ja vakavasti he ottivat asian. Sodat taukosivat, vihollisille ei enää kostettu, vaan heille osoitettiin hyvyyttä, monet tarjoutuivat vapaaehtoisesti menemään villien kansojen luo toisille saarille heitä kääntämään.

Eräs kristitty päällikkö lähetti kerran sanoman eräälle pakanalliselle, jonka kanssa hän oli ollut riidoissa, että hän halusi tulla hänen luokseen sopimaan. Kun hän saapui, lensi häntä kohti ensimäiseksi keihäs. Tyynesti ja taitavasti hän sieppasi yhden toisensa jälkeen, kunnes hänellä oli kaikki hallussaan. Mutta itse hän ei heittänyt ainoatakaan. Tämä vaikutti niin valtavasti päällikköön, että hänkin tahtoi tulla kristityksi.

Kun Patonin kerran täytyi matkustaa pois lepäämään, hoitivat kristityt itseään ja seurakuntaansa useita kuukausia yksin, aivan kuin hän olisi ollut heidän kanssaan. Heidän muuttunut elämänsä, varsinkin heidän hyvyytensä vihollisia kohtaan, teki syvän vaikutuksen pakanoihin. Ensimäiset Tanna saaren asukkaat tulivatkin kristityiksi juuri Aniva saarella. Anivalta lähti monta erinomaista evankelistaa, jotka eivät pelänneet kärsiä ja uhrata henkeänsä Kristuksen tähden. Viimeiset vuotensa Paton vietti osaksi seurakuntansa kesken Anivalla, osaksi esitelmämatkoilla Australiassa, Englannissa ja Amerikassa. Se matka, jonka hän lähes 70-vuotiaana teki Amerikaan, oli hänen rasittavin työnsä. Hän saattoi puhua 8—10 kertaa viikossa ja viisi kertaa joka sunnuntai. Hänen päämääränsä oli nostaa yleinen mielipide turmiollista paloviinan ja aseiden kauppaa vastaan. Englannissakin hän puhui väsymättä tästä asiasta. Hänellä saattoi joskus olla yhdellä kertaa yli 500 esitelmöimiskutsua. Kun häntä pyydettiin säästämään itseään vastasi hän: »En tahdo olla mikään vetelys.» Vuonna 1901 hän oli viimeisen kerran kotimaassaan ja otti osaa suureen konferenssiin. Hän oli silloin lähes 80-vuotias. Paluumatkalla hän kirjoitti yli 200 kirjettä ja käänsi skottlantilaisen katekismuksen.

Hänellä oli ilo nähdä lastensa jatkavan työtään. Tannalla työskenteli hänen poikansa, eräällä toisella saarella hänen tyttärensä, joka oli naimisissa erään lähetyssaarnaajan kanssa. Toinenkin hänen poikansa on suurella antaumuksella työskennellyt useilla saarilla. Kyynelkylvöstä tuli riemukas sato! Vanhus eli kunnioitettuna isänä kristittyjensä ja nuoren lähetyssaarnaajaparven keskellä. Usein ovat lähetyssaarnaajat kertoneet, että he ovat saaneet kutsumuksensa Patonin kautta. Ihmeelliset ovat Herran tiet. Tämä mies, joka lukemattomia kertoja sai katsoa kuolemaa silmiin, sai elää 83:nen syntymäpäivänsä ja hiljaa ja rauhallisesti mennä Herransa iloon (v. 1907).

Etelämeren saarten lähetyksen omalaatuisuus ja tila.

Etelämeren saarten lähetyksellä on omat erikoiset vaikeutensa samoin kuin valopuolensakin. Se oli kauan etualalla ja kaikkien lähetyssaarnaajien ensi lemmen esineenä joutuakseen sitten syrjään toisten lähetyskenttien tieltä. Ihmeellistä menestystä — suurempaa kuin millään muulla lähetyskentällä tapaa siellä määrätyillä alueilla — toisilla sitävastoin tavattoman suuria vaikeuksia.

Polynesian saarimaailmassa on lähetystyö suurin piirtein päättynyt, kun se taas Australiassa, Uudessa Guineassa ja erinäisillä saariryhmillä on vielä aivan alussaan.

Pakanauskonnot eivät ole missään tehneet ankaraa vastustusta, mutta kyllä pakanalliset tavat ja käsitykset. Muutamilla saarilla, kuten Havajilla, olivat maakalaiset jo ennen lähetyssaarnaajien sinne saapumista hylänneet epäjumalansa ja uskonsa. Tabusäännöt, jotka olivat heille hyvin luonteenomaisia, tuntuivat sietämättömän painostavilta. Kaivattiin vapautumista. Polynesialaiset ovat myös näyttäneet olevan halukkaita vastaanottamaan kristinuskon ja sivistyksen.

Maakalaisevankelistoilla ei ole missään ollut suurempaa merkitystä. Monta kertaa olisi tuskin voitu käännyttää ilman heitä, he ovat olleet tienraivaajia hyvin monilla saarilla. Entisistä itsekkäistä, taistelu- ja kostonhaluisista villeistä on tullut Kristuksen seuraajia, jotka mielellään ovat kärsineet vainoa ja kaikkea pahaa kostamatta, jotka ovat siunanneet niitä, jotka ovat heitä kironneet, jotka ovat kieltäytyneet kaikesta, mitä ennen pitivät arvokkaana, ja menneet kuolemaan ylistys ja kiitos huulillaan. He ovat jättäneet oman rakkaan saarensa mennäkseen tuntemattomien kansojen luo, joiden kieltä he useinkaan eivät ole ymmärtäneet. Monet ovat menettäneet henkensä murhaajan käden kautta, monet ovat sortuneet sairauteen ja hätään. Aina on uusia mielellään astunut kuolleiden tilalle. Kun Raratongalla valittiin viisi evankelistaa lähetettäviksi Uudelle Guinealle huusivat toiset: »Ottakaa meidät kaikki! Jos emme voikaan oppia kieltä niin, että voisimme puhua Jeesuksesta, niin voimme kuitenkin elää hänelle ja auttaa nuorempia työssä lähetysasemilla.» Valkoisille opettajille sanovat pakanat usein: »Kaikki, mitä sinä sanot, on hyvää ja se sopii teille valkoisille, mutta me olemme vain mustia miehiä.» Se että »mustat miehet», jotka kerran ovat eläneet kuin he itse, ovat suuresti muuttuneet ja elävät kristillistä elämää, on heille parhain, vakuuttavin saarna. Lisäksi he ovat loistavia puhujia, jotka osaavat ottaa kuulijakuntansa oikealla tavalla, jotka tuntevat heidän ajatustapansa ja itse ovat kokeneet pakanuuden mahtia. — Vähän väliä saamme vakuuttavia todistuksia heidän lähetysinnostaan ja uhrautuvai-

suudestaan. Heidän nimensä eivät ole kirjoitetut historian lehdille, he eivät ole saavuttaneet kunniaa ja mainetta ihmisten kesken, mutta he ovat loistavia valopilkkuja, eläviä todistuksia siitä vallasta, joka on voimakkaampi kuin kaikki maailman mahdit.

Suuria vaikeuksia tuottavat tämän lähetyksen piirissä *monet kielet.* Usein on jokaisella saariryhmällä oma kielensä tai murteensa, jota on vaikea hallita. Raamattu tai osia siitä on jo käännetty noin 40 kielelle.

Mutta pahempi kuin kielet, pahempi kuin maakalaisten raakuus, pahempi kuin kaikki muut problemit ja vaikeudet on *»valkoinen mies»*, joka tahtoo käyttää saaria ja sen kansaa oman voitonhimonsa tyydyttämiseksi. Olemme jo tavanneet hänet aikaisemmin, tuon häikäilemättömän paloviinan ja aseiden kauppiaan, joka ei koskaan pidä maakalaisia muuna kuin välikappaleena itsekkäiden tarkoituksiensa saavuttamiseksi tai — esteenä jonka voi raivata tieltä; hän opettaa mustille paheensa ja levittää tautejaan ja huonolla esimerkillään ja kristinuskon vihallaan vastustaa lähetyssaarnaajien työtä.

Luonnollisesti on myöskin paljon hyvää seurannut valkoisten uutisasukasten mukana, varsinkin taloudellisten olojen elpyminen; on vain syvästi valitettavaa, että suurimman osan heistä muodostavat huonot ainekset. Hyvät kristityt siirtolaiset, virkamiehet ja liikemiehet voisivat olla arvaamattomaksi siunaukseksi.

Aineellisen elpymisen ohella on *työväenkysymys* tullut polttavaksi. Maakalaiset eivät tahdo olla valkoisten orjina, jonka vuoksi heidät on pakoitettu siihen väkivallalla ja viekkaudella. Mutta kun nyt maakalaiset yhä vähenevät, samalla kun työvoiman tarve lisääntyy, on ryhdytty tuomaan maahan *aasialaista työvoimaa* — kiinalaisia, japanilaisia ja indialaisia. Fidshi saarilla esim. on yli 40,000 indialaista kulia. Siten nousee joukko uusia ja vaikeasti ratkaistavia problemeja. Melkein kokonaan kristityillä saarilla he muodostavat pakanallisen aineksen, jonka vuoksi kristinusko taantuu. Toistaiseksi ei ole vielä tehty mitään lähetystyön suorittamiseksi heidän keskuudessaan.

Katolilaisten tunkeutuminen saarille, joilla evankeliset lähetyssaarnaajat ovat jo kauemmin työskennelleet ja saavuttaneet menestystä, on myös puolestaan tuottanut vaikeuksia evankeliselle lähetystyölle. Yleensä ovat sikäläiset kristityt seuranneet ensimäisiä opettajiaan voimakkaista houkutteluista huolimatta.

Tämä lähetystyö on vaatinut tavatonta uhrautuvaisuutta ja rohkeutta. Epäterveellinen ilmanala on monilla saarilla, samoin kuin troopillisessa Afrikassakin, vienyt monta ihmishenkeä. Varsinkin lähetyssaarnaajien vaimot ovat sortuneet tässä aivan liian ankarassa elämässä. Heillä ei ole ollut vähimmin kova osa. Kuinka usein heidän onkaan täytynyt jäädä yksin villien keskuuteen, sillä aikaa kun mies on ollut vaaran-

alaisilla retkillä. He ovat eläneet tuskassa miehensä, itsensä ja lastensa vuoksi, heidän on täytynyt nähdä lastensa riutuvan ja kuolevan voimatta antaa heille sitä hoitoa ja mukavuutta, joka olisi voinut pelastaa heidät, he ovat uhranneet itsensä viimeiseen veripisaraan asti. — Kuinka yksin he ovat saaneetkaan olla, nämä Etelämeren lähetyssaarnaajat. Yksin pienellä korallisaarella, jota vaaralliset riutat ympäröivät, ja ilman minkäänlaista yhteyttä ulkomaailman kanssa. Usein olisi heidän henkensä voitu pelastaa, jos saarien välillä olisi ollut säännöllinen laivakulku. Ensimäiset lähetyssaarnaajat saattoivat olla kokonaisen vuodenkin tapaamatta ainoatakaan valkoista. — Paton esim. olisi murhattu, jollei »sattumalta» juuri viime hetkessä vene olisi ilmaantunut näkyviin. — Erromangalla on murhattu neljä lähetyssaarnaajaa ja yksi lähetyssaarnaajan vaimo.

Ja mitä on saavutettu kaikilla näillä uhreilla? Vastaus on jo annettu kertomuksessa maakalaisevankelistoista. Muuttuneet elämän olosuhteet, kristilliset tavat, julmuuksien ja verenvuodatusten loppuminen. Monilla saarilla on kristittyjä kansankirkkoja. Tonga ja Fidshi saarilla on takanaan jännittävä historia. Tongalla olivat kaikki ovet avoinna jo alusta, suuret, vakavat herätysliikkeet jo kulkeneet saarelta toiselle ja Tongan kristitty kuningas Georg on pitkän elämänsä aikana suurenmoisella tavalla hallinnut kansaansa kuin kristillinen kuningas ainakin ja vaikuttanut kristinuskon levittämiseksi. — Fidshi saarilla oli kansa sitävastoin villiä ja taipumatonta; siellä on lähetystyö maksanut verta ja kyynelcitä. Vain vähitellen saattoivat kristityt elämällään ja vihollisia kohtaan osoittamallaan hyvyydellä voittaa kaikkein kovimmat. Erittäin valtava on kertomus eräältä pieneltä saarelta, jossa ei enää tahdottu palvella epäjumalia, vaan päätettiin rukoilla Jehovaa. Mutta he eivät löytäneet ketään, joka olisi osannut rukoilla. Lopulta he kääntyivät itse epäjumalan papin puoleen. Hän rukoili näin: »Herra Jehova, täällä on se kansa, joka tahtoo rukoilla sinua. Minä käännän nyt sinulle selkäni, sillä minä palvelen toista jumalaa. Mutta siunaa sinä kansaasi, varjele se onnettomuuksista ja tee hyviä töitä sitä kohtaan.» Kun »ihmissyöjien apostoli», 36-vuotias lähetyssaarnaaja Hunt sairastui kuolettavaan tautiin, kokoontuivat silloin vielä pakanalliset maakalaiset ja rukoilivat: »Herra, me tiedämme, että olemme pahoja; mutta säästä sinun palvelijasi! Ota kymmenen meistä, mutta anna hänen elää.» Fidshi saarten 120,000 asukkaasta on nyt 102,000 kristittyä. He ovat itse rakentaneet 1,300 kirkkoa ja kappelia.

Nämä kansankirkot käyvät nyt koettelemusten kiirastulen läpi. Valkoisten tulo saarelle kaikkine houkutuksineen ja kiusauksineen ja aasialaisten maahanmuutto panee nuoret kirkot kovalle koetukselle, varsinkin kun pakanallinen perintö on vielä voimakas. Vain Jumalan voima voi pelastaa heidät.

PATTESON

Australiassa on päästy vasta alulle. Australian alkuasukkaat ovat enimmin laiminlyötyjä. Veljesseurakunta, joka aina hakee sellaisia, joista kukaan muu ei välitä, on siellä suorittanut uutteraa ja kärsivällistä työtä. Monet muut ovat yrittäneet, mutta huonoilla tuloksilla. Myöhäisempänä aikana on Australian kirkko työskennellyt heidän hyväkseen ja koettanut perustaa heitä varten settlementin. Jollakin taholla se on onnistunut yli odotusten. Maakalaiset ovat niin aineellisesti kuin henkisesti alkaneet viettää korkeampaa elämää sievissä pienissä kylissään hyvin hoidettuine viljelyksineen. Mutta kaikesta huolimatta heidän lukumääränsä vähenee. Kuitenkin on siellä vielä kristittyjä, mutta vain noin 15,000—16,000.

Australian yhdistyneet lähetysseurat ovat viime aikoina olleet vilkkaassa toiminnassa Australiassa, Uudessa Guineassa ja Melanesian saariryhmillä. Samoin on Uuden Seelannin anglikaninen kirkko piispa Selwynin alotteesta perustanut »Melanesian lähetysseuran». Sen toinen piispa, jalo, urhoollinen *Patteson* murhattiin 1877 eräällä S:ta Cruzin saarista — joka oli kostotoimenpide valkoisten kauppiaiden ilkitöistä.

Uusi Guinea, joka on vielä hyvin vähän tutkittu ja jossa asuu villejä »pääkallonmetsästäjiä», on maailman vaikeimpia lähetyskenttiä. Jo vuonna 1855 alottivat saksalaiset lähetystyön hollantilaisella alueella. Englannin alueella etelässä teki L.M.S. 1840-luvulla sankarillista tienraivaustyötä. Sekä valkoiset lähetyssaarnaajat, että Polynesian värilliset evankelistat ovat suorittaneet ihailtavaa työtä vaikeissa oloissa. Monet — useimmat — ovat sortuneet tauteihin tai saaneet surmansa murhaajan kädestä. Ensimäisenä loistaa iloisen, urhoollisen, väsymättömän *James Chalmersin* nimi, jota maakalaiset kutsuivat nimellä Tamate.

Uranuurtaja Jumalan armosta.

Harvoin on kukaan ollut niin sopiva tehtäväänsä kuin tämä mies. Hän oli reipas, harjaantunut kaikissa urheilulajeissa, varsinkin uinnissa — hän oli pelastanut useita hukkumasta — täynnä elämää ja toiminta-

halua, ja hänellä oli harvinainen kyky voittaa kaikenkaltaisia ihmisiä; siksi hän oli erittäin sopiva juuri uranuurtajatyöhön. Opintoaikanaan hän oli ensimäinen pilanteossa ja kepposissa, mutta myöskin rukouksessa; hän oli palava innossaan toimiessaan Herran työssä. Koko sydämellään hän antautui kaikkeen, mitä teki, ja hänellä oli erikoinen voima temmata toisia mukaansa.

Chalmers työskenteli 10 vuotta uskollisesti Raratongalla, missä hän herätti palavan lähetysharrastuksen, kehitti evankelistoja ja taisteli juoppoutta vastaan. Koko ajan hän ikävöi ampumalinjoille ja vuonna 1877 hänet lähetettiin Uuteen Guineaan, missä hän asettui ihmissyöjien keskelle, jotka eivät koskaan ennen olleet nähneet valkoista. Hänen täydellinen pelottomuutensa, hänen hyvyytensä ja iloisuutensa voitti villeimmätkin. Mutta kyllä hän saikin useammin kuin kerran katsoa kuolemaa silmiin. Hän oli aina matkoilla, taistelussa myrskyissä ja rajuilmoissa, useat kerrat hän kärsi haaksirikon ja oli vähällä hukkua. Kerran hän jätti vaimonsa yksin villien luo vain muutamia viikkoja sen jälkeen, kun oli asettunut sinne asumaan. Sellainen rohkeus ja luottamus voitti heidät. Itse hän saattoi paneutua nukkumaan heidän keskelleen, hän saattoi tulla ystäväksi vihamielisimpienkin päälliköiden kanssa — niin että he sekoittivat verta hänen kanssaan ja tulivat veljiksi. — Hän sijoitti kaikkialle raratongalaisia evankelistojaan, joita hän sitten usein kävi tapaamassa, neuvomassa ja rohkaisemassa. Itselleen hän valitsi vaarallisimmat paikat, jonne kukaan muu ei uskaltanut mennä. Kaksi reipasta vaimoa sortui hänen rinnallaan, mutta hän itse kesti vuoden toisensa jälkeen. Hän oli taitava ja nerokas löytöretkeilijä ja kun hänet monien pyyntöjen jälkeen saatiin vihdoin tulemaan kotiin — 20 vuoden keskeytymättömän työn jälkeen — huomasi hän suureksi hämmästyksekseen, että hän oli kuuluisa mies. Hän oli myös suuri kaunopuhuja ja hänen taitoaan käytettiin paljon. Joka hetki oli varattu. Hän kirjoitti kotimaassaan erittäin mielenkiintoisen kirjan: »Pioneering in New Guinea». Hän puhui maantieteellisessä seurassa, siirtomaainstituutin jäsenille, häntä kävivät haastattelemassa hallituksen jäsenet ja hän sai useita kunnianosoituksia. Mutta parhaiten hän viihtyi villiensä luona.

Chalmers teki hallituksen virkamiehille suuria palveluksia, eivätkä he olisi koskaan voineet ottaa maata haltuunsa ilman verenvuodatusta, jollei häntä olisi ollut. Silloin kun kaikkien tuntema ja rakastama Tamate oli mukana, olivat maakalaiset rauhallisia. Laivaston komentaja kirjoittaa eräässä virallisessa tiedonannossa: »Minun olisi ollut mahdoton saada tätä ohjelmaa toteutetuksi ilman herrojen Chalmersin ja Lawesin apua, joiden tuttavuus väestön kanssa ja sen tapojen tuntemus ovat hyvin tunnettuja — — —. He ovat olleet käytettävinäni yötä päivää ja auttaneet minua kaikin tavoin — ellei heitä olisi ollut, eivät maakalaiset pääl-

liköt olisi koskaan tulleet laivamme läheisyyteen. — Nämä herrasmiehet, jotka tulivat ensimäisinä ja asettuivat yksin asumaan näiden villien ihmissyöjien keskuuteen, ovat tarmokkaalla, mutta rauhallisella ja suoralla kohtelullaan saavuttaneet sellaisen vaikutusvallan näihin maakalaisiin, että moni kruunattu pää olisi sitä heiltä kadehtinut.» — Itse asiassa oli Tamate heidän kuninkaansa ja sankarinsa, jota kohtaan he tunsivat syvää kunnioitusta ja rajatonta luottamusta. Hänellä oli tavaton kyky samalla kertaa kohottaa ja kasvattaa heitä ja samalla säilyttää heidän omalaatuisuutensa. Kaikkein vähimmin hän tahtoi tehdä heistä valkoihoisten jäljennöksiä. Niinpä hän saattoi monet maanmiehistään hämilleen lausumalla toivomuksen, että heillä myöskin kristittyinä olisi mahdollisimman vähän vaatteita päällään. — Hehän sairastuivat liian paljosta vaatteista.

JAMES CHALMERS

Mitä ankarin elämä, sairaus, nälkä ja kaikenlaiset vaarat ja vaikeudet eivät ensinkään pelästyttäneet häntä, hän oli aina valmis ryhtymään uusiin yrityksiin, samalla kun hän huolehti vanhoista, kävi jokaisella työpaikalla, järjesti niitä ja valoi uutta elämää ja rohkeutta työntekijöihin. — Korkeasti sivistynyt kirjailija L. R. Stevenson suorastaan jumaloi Chalmersia. Hän kirjoittaa eräässä kirjeessään: »Minun täytyy tavata Tamate ennenkuin hän katoaa Fly Riverille — hän on mies, jota kukaan ei voi nähdä ihastumatta häneen. Hänellä on vikoja niinkuin meillä kaikilla, mutta hän on korkea kuin kirkontorni.» Tämä »maailmallinen» kirjailija, joka aikaisemmin oli tuominnut lähetyksen ja tehnyt pilaa lähetyssaarnaajista, oli myöhemmin ylpeä saadessaan istua puheenjohtajana lähetyskokouksessa, jossa Chalmers puhui.

Chalmers oli kauan suunnitellut aivan uutta työtä Fly Riverin suistomaassa, sen valtavan Papualahden toisella puolella, missä hänellä oli työkenttänsä. Hän kirjoittaa toukokuussa 1892: »Tunnen itseni jälleen nuoreksi tässä uudessa työssäni.» Mutta kuukautta myöhemmin: »Tätä Fly

River-työtä pidän viimeisenä ja suurimpana työnäni Kristukselle, mutta kun aina olen hänen kanssaan, en pelkää. Jumala tietää, että siinä voi tulla monta Getsemanea, ehkäpä Golgata; mutta kaikki Kristukselle — silloin on kaikki hyvin.» Siellä hän tapasi vielä villimmän ja alkeellisemman kansan, vielä vaarallisemman ilmaston. Siellä hän uhrasi toisen suuresti rakastamansa puolison. — Hän suri häntä syvästi, mutta antautui vain sitä suuremmalla innolla työhönsä. Hän rakasti tuota rasittavaa ja vaarantäyteistä elämää. »Minulla on vieläkin jälellä kaikki se nuoruuden innostus, joka minulla oli ennen, ehkäpä enemmänkin», oli hänellä tapana sanoa. »Minua viehättää suuresti saada olla aina liikkeellä, tarkastaa asemia ja avata uusia työpaikkoja. Olen mielelläni ensimäinen, joka saarnaan evankeliumia jollakin paikalla.» Luonnollisesti hän oli alituisessa vaarassa villien keskuudessa ja myrskyisellä merellä. Mutta hän oli luotu tienraivaajaksi. Hän piti hyvin vähäisenä omaa suuruuttaan. Kun hän kerran oli lukenut James Gilmourin elämäkerran, huudahti hän: »Kuinka pieniä olemmekaan Gilmourin rinnalla!» Hän sanoi usein, että hän oli huolissaan vain kahdesta asiasta, pelkäsi »ryntäävänsä Jumalan edelle tai kuhnustelevansa niin kaukana Hänen jälessään, että kadotti Hänet näkyvistään».

Hänen mielestään lähetyssaarnaajia houkutteli kiusaus asettua rauhassa asumaan yhteen paikkaan ja tekemään elämänsä mukavaksi. Lähetyssaarnaajakutsumus vaati hänen nähdäksensä olemaan ilman kotia, ilman mitään omia tarpeita ja vaatimuksia, elämään aina ankaraa ja vaivalloista elämää. — Sellaista olikin hänen elämänsä loppuun asti ja loppukin oli samanlainen. Käydessään eräällä saarella joen suistomaassa hän ja hänen nuori, hyvin rakas ystävänsä ja seuraajansa, lähetyssaarnaaja Tomkins murhattiin ja syötiin huhtikuussa 1901. Kukaan ei ollut näkemässä, kuinka se tapahtui. Kun englantilainen kuvernööri toimeenpani rankaisuretken sinne ja hävitti heidän sotavarustuksensa, löysi hän sieltä tuhansittain kuolleiden pääkalloja. Kaamea kertomus herätti syvää surua kaikkialla, ehkä kuitenkin enimmän niiden evankelistojen keskuudessa, jotka olivat pitäneet häntä isänänsä. Hänen lähin miehensä työasemalla, lähetyssaarnaaja Lawers kirjoitti hänestä: »Häntä ei voi mitata tavallisella mitalla. — — — Kuinka voisin lausua, mitä hän oli meille Uudella Guinealla, kuinka voisin kuvata hänen ihastuttavaa personallisuuttaan, hänen ihmeellistä, magneettista vaikutustaan! Hän oli ensimäinen ja viimeinen, aina ja kaikkialla lähetyssaarnaaja.» Hän kuvaa edelleen hänen suurta lahjakkuuttaan tienraivaajana, kuinka hän valmisti tietä, voitti maakalaisia, huolehti evankelistoista varsinkin heikoista ja puutteellisista, joita hän hoiti ja holhosi suurella rakkaudella. — — »Hän oli voimakas rukouksessa, täynnä rakkautta Kristukseen. Hänen suuri vaikutusvaltansa ihmisiin ja hänen erinomainen menestyksensä lähetys-

saarnaajana saa selityksensä hänen henkisestä voimastaan.» Vielä kuoltuaankin hänellä oli suuri, innoittava vaikutus.

Vaivalloinen lähetystyö Uudella Guinealla on vasta alussaan. Se on jo maksanut monta jaloa ihmishenkeä, mutta se on myöskin kantanut hedelmiä. Useampi kuin yksi villi on muuttunut uskolliseksi ja hyväksi Kristuksen opetuslapseksi ja sanansaattajaksi.

Etelämeren saarten lähetyshistoria osoittaa tosiksi sanat: »Evankeliumi on voima pelastukseen.»

MALAIJILAINEN SAARISTO.

Tämä maailman suurin saariryhmä kuuluu suurimmaksi osaksi Hollannille. Useimmilla näistä rikkaista ja tiheään asutuista saarista elää sangen korkealla tasolla oleva malaijilainen rotu, joka pääasiassa on muhammedilainen.

Mutta Borneolla, Sumatralla ja muutamilla pienemmillä saarilla on myöskin pakanoita, jotka ovat erittäin alhaisella tasolla ja mitä raaimpia ihmissyöjiä. Näiden keskuudessa lähetys on saavuttanut muutamia kaikkein kauneimmista voitoistaan.

Lähetyksellä on siellä vanhat traditsionit — Hollantihan oli ensimäinen protestantinen valta, joka alotti n. k. siirtomaalähetyksen. 1600-luvun lopulla nousi kastettujen lukumäärä useampiin satoihin tuhansiin. Vaikka tämä lähetys suurin piirtein katsoen oli pintapuolista ja pian rappeutui, on kristinusko kuitenkin pysynyt voimassa monilla saarilla, ja kun lähetysharrastus 1800-luvun alulla virkosi henkiin Hollannissa, voitiin työtä jatkaa liittymällä näihin kristittyihin, jotka nyt kuuluvat hollantilais-intialaiseen kirkkoon. Sillä on 373,000 jäsentä eri saariryhmillä, varsinkin *Minahassassa*, Celebesin pohjoisimmalla niemellä. — Alankomaiden lähetysseura alkoi siellä työskennellä v. 1827 pakanallisten alifurien keskuudessa. Hollantilainen pappi *Hellendoorn* ja kaksi saksalaista, *Riedel* ja *Schwartz*, ovat näiden raakojen ihmissyöjien keskuudessa saavuttaneet suuria voittoja. Melkein koko kansa on liittynyt evankeliseen lähetykseen. 1900-luvun alulla oli 180,000 kristittyä ja ainoastaan 7,600 pakanaa. Koko heidän elämänsä muuttui niin silminnähtävästi, että myöskin lähetyksen pilkkaajien täytyi tunnustaa kristinuskon vaikutus. Alankomaiden lähetysseura ei varojen puutteessa voinut ylläpitää tätä suurta lähetystyötä, vaan jätti sen 80-luvulla Hollannin valtiokirkolle, joka otti seuran lähetyssaarnaajat papeikseen.

Reinin lähetysseuran työ *batakkien*, erään *Sumatran sisämaassa* asuvan pakanallisen heimon keskuudessa, on lähetyshistorian kauneimpia lukuja.

Seura oli vasta 1838 alkanut työskennellä »pääkallonmetsästäjien», villien dajakkien keskuudessa Borneolla. Mutta 1858 puhkesi muhammedilaisten yllytyksestä kapina. Seitsemän lähetyssaarnaajaa, useita lähetyssaarnaajien lapsia, muita europalaisia ja maakalaiskristittyjä murhattiin. Henkiin jääneiden lähetyssaarnaajien täytyi ruveta etsimään toista työkenttää. Ajatukset suuntautuivat silloin Sumatran batakkeihin, jotka islam uhkasi juuri niellä. Jo 1834 oli American Board lähettänyt sinne 2 lähetyssaarnaajaa, mutta ne oli murhattu. Hollannin lähetysseura oli kuitenkin antanut erään kielimiehen kääntää osia raamatusta batakin kielelle ja tämä sai lähetyssaarnaajat alkamaan työn batakkien keskuudessa. — Siitä tuli vaivalloinen työ. Onneksi olivat ensimäiset lähetyssaarnaajat kokeneita tehtävässään ja heti heidän saapumisensa jälkeen tuli heidän pieneen joukkoonsa lisäksi mies, jonka Jumala oli ennen kaikkia muita valinnut tätä työtä suorittamaan, nimittäin

Ludvig Nommensen.

Hän oli syntynyt v. 1834 pienellä saarella Schleswigin rannikolla. Nuorena hän oli hyvin sairaalloinen ja kun hän vastoin odotuksia parani, antoi hän Jumalalle lupauksen ruveta lähetyssaarnaajaksi. Hänellä oli silloin hyvin hämärät käsitykset lähetyssaarnaajakutsumuksesta ja hän laati seikkailunomaisia suunnitelmia, mutta kaikeksi onneksi hänet lähetettiin sitten lähetysopistoon.

Nommensen teki koko elämänsä ajan syvän hengellisen vaikutuksen ihmisiin.

Vuonna 1862 hän saapui Batakmaan satamakaupunkiin Padangiin ja siitä hetkestä alkaen hän oli koko työn sieluna ja johtajana, ei vain tienraivaajana, vaan hän laski myös lujan perustuksen ja veti suuntaviivat työlle, joiden mukaan johdettuna se vei suotuisiin tuloksiin. Hän oli voimakas ruumiiltaan ja sielultaan, hänellä oli järkkymätön rohkeus ja yhtä järkkymätön kärsivällisyys, mitä lujin luottamus Jumalaan, hän oli tyyni ja rohkea ja hänellä oli suuri — melkein diplomatinen — älykkäisyys. Kun hän saapui batakkien luo ei siellä vielä ollut yhtään kristittyä, hänen kuollessaan 1918 oli kastettuja 170,000. Hän sai nähdä kansassa tapahtuvan täydellisen muutoksen.

Nommensen asetti jo alusta alkaen päämääräkseen tunkeutua sisämaahan pohjoista kohti, missä oli väkirikkaita yhteiskuntia. Mutta se ei ollut niinkään helppoa. Tosin hän sai päälliköiltä luvan käydä Si Li-

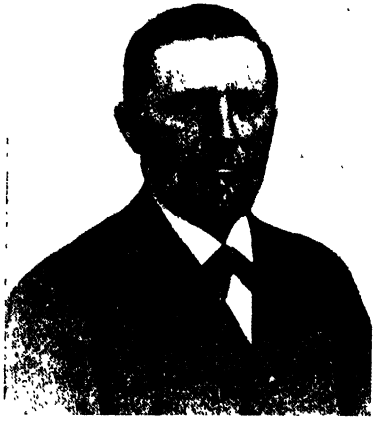

LUDVIG NOMMENSEN

dungissa, mutta kun hän aikoi jäädä sinne, alkoivat he uhkailla häntä. Hän vain hymyili heidän osoittaessaan vihamielisyyttään, otti esiin viulunsa ja soitti heille, näytti kelloaan tai kertoi juttuja. »Me hakkaamme sinulta jalat poikki ja syömme sinut, sinä koiranpenikka, sinä perkele», oli tavallinen puhuttelutapa. Mutta Nommensen pysyi lujana ääret-tömistä vaikeuksista huolimatta. Hän ei saanut ostaa maata eikä rakentaa taloa, ennenkuin hänelle lopulta juolahti mieleen kirjoittaa suureen kirjaan niiden nimet, jotka kielsivät häneltä luvan asettua sinne asumaan. — Batakit pelkäävät kovasti, jos heidän nimensä kirjoitetaan, sillä kirjoitusmerkit ovat heistä noituutta. Tässä kansassa ilmeni kummallinen kulttuurin ja raakalaisuuden sekoitus. Heillä oli kirjoitusmerkit ja suuri satukokoelma, joka todistaa suurta lahjakkuutta, mutta kaikki olivat ihmissyöjiä, olipa heillä vielä tapana leikata kappaleita elävästä ihmisestä ja syödä ne hänen silmiensä edessä, juoda vihollisensa lämmintä verta y. m. Ensimäiset lähetyssaarnaajat saivat nähdä pöyristyttäviä julmuuksia voimatta niitä estää.

Nommensenin henkeä vastaan tehtiin monta murhayritystä ja hän niinkuin monet muutkin lähetyssaarnaajat saivat mitä ihmeellisimmällä tavalla kokea Jumalan suoranaista suojelua. — Koko tämä lähetyshistoria on täynnä kertomuksia Jumalan avusta ja rukouksen kuulemisesta. Eräs vihamielinen poppamies oli pannut salaa myrkkyä Nommensenin ruokaan. Hän söi sen, mutta ei sairastunut. Vasta kauan jälkeenpäin hän sai poppamiehen tunnustuksen kautta tietää, millaisessa vaarassa hän oli ollut. Eräässä suuressa uhrijuhlassa, jonne koko heimo oli kokoontunut, oli päätetty surmata Nommensen. Hän sai tietää sen, mutta meni levollisena suoraan vihollisjoukkoon. Eräs »riivattu» piti raivoisaa puhetta ja henkien nimessä osoitti aivan selvään Nommensenia. Mutta hän yllätti heidät, astui esiin ja piti puheen, joka riisui heiltä aseet. — Usein kohtasivat lähetyksen vihollisia onnettomuudet, joita kansa piti suuren Jumalan rangaistuksina. — Lääkitsemistaidollaan ja sävyisyydellään Nommensen saavutti pian arvonantoa, maakalaiset tulivat hänen luokseen riitoineen ja hän saattoi istua tuntikausia kuunnellen heidän itsevanhurskasta puhettaan ja vihdoin muutamalla älykkäällä sanalla saada heidät hyväksymään oma mielipiteensä. — Kerran olivat muutamat nuoret miehet päättäneet asettaa hänen kärsivällisyytensä koetukselle. He tulivat hä-

nen luokseen aamulla ja antoivat hänen tarjota itselleen aamiaisen ja päivällisen, syleksivät hänen huonekaluilleen ja koettivat kaikin tavoin ärsyttää häntä, eivätkä lähteneet pois yöksikään. Nommensen oli järkkymättömän rauhallinen ja ystävällinen. Hän antoi heidän laskeutua levolle lattialle. Yöllä eräs heistä heräsi ja huomasi, että lähetyssaarnaaja oli levittänyt huopia ja peitteitä heidän päälleen. Hän herätti toverinsa ja häpeissään sopimattomasta käyttäytymisestään he hiipivät hiljaa pois. Hänen hyvyytensä oli voittanut heidät ja siitä hetkestä asti he olivat hänen parhaimpia ystäviään. Rohkeus ja sävyisyys ovat ominaisuuksia, joille batakit ennen kaikkia muita antavat arvon.

Vuonna 1865 kastettiin ensimäinen, mutta silloin vasta alkoivatkin vaikeudet. Suuria vainoja puhkesi kristittyjä vastaan, jotka suljettiin yhteiskunnan ulkopuolelle. Nommensenin täytyi uhrata kaikki, mitä hänellä oli, auttaakseen heitä ja yhdessä heidän kanssaan muodostaa uusi yhteiskunta. Mutta kaikesta huolimatta kristinusko meni eteenpäin. Julistuksella henkien palvonnan kirouksesta vapauttamisesta oli suuri vetovoima heihin. Kristityt kestivät urhoollisesti kaikenlaisia kärsimyksiä, jopa kuolemankin. — Useita lähetyssaarnaajia saapui lisää, mutta jokaisella uudella asemalla heidän täytyi läpikäydä sama vihan, vainon ja hengenvaaran tulikaste. Heidän vaimonsa eivät kärsineet vähimmän. Kun Nommensenin morsian tuli lähetyskentälle, ei hän mitenkään voinut kulkea huimaavan korkeiden vuortenhuippujen ja syvien kuilujen yli, vaan häntä täytyi kantaa purjekankaaseen käärittynä. Ja kuinka hänen sitten täytyikään kärsivällisesti kestää maakalaisten julkea lähentely ja näpisteleminen. He eivät jättäneet häntä koskaan yksin. Koulun perustaminenkaan ei ollut helpoimpia, kun batakkien lapset eivät olleet koskaan oppineet tottelemaan. Se, että tällä työllä oli niin suuri menestys, johtuu pääasiassa lähetyssaarnaajien lujasta ja viisaasta johdosta ja siitä, että kristinusko saapui sinne oikealla hetkellä ennen siirtolaisasutusta ja muhammedilaisten maahantunkeutumista.

Nopea silmäys saattaa kenties osoittaa, että tämä lähetys on ollut tavattoman helppoa. Itse asiassa on vastustus ollut kova — vaikka ei pitkäaikainen — ja vainot ankarat. Siellä ei ole ollut yhtään lähetyssaarnaajaa, joka ei olisi ollut vähän väliä hengenvaarassa, ei yhtään lähetysasemaa, jota ei olisi ryöstetty ja hävitetty eikä yhtään seurakuntaa, jolla ei olisi ollut marttyyreja. Yksi ainoa esimerkki vain. Eräs kristitty poika otettiin kiinni, hänen ylähuulensa läpi vedettiin köysi, ja häntä laahattiin riemukulussa kylän läpi, häneltä leikattiin sormet ja varpaat, tanssittiin kuin mielettömät hänen ympärillään ja vihdoin hänet syötiin.

Ei ollut myöskään helppo voittaa kansan sydämiä. He olivat täynnä itsevanhurskautta eivätkä luulleet tarvitsevansa mitään apua ja toivoi-

vat vain aineellista hyvää: »tulla rikkaaksi ja viisaaksi». Ja kuitenkin evankeliumi voitti.

Vuodesta 1876 alkaa huomata käänteen tapahtuvan. Vuonna 1879 kastettiin 1,500, vuonna 1880 1,700 ja sitten noin 2,000 vuosittain. Useita seurakuntia syntyi ja kansa rakensi itse kirkkoja ja kouluja. Usein pakanat polttivat ne perustuksiaan myöten, mutta heti ne taas rakennettiin uudelleen. -- Tämä lähetys sai erityisenä lahjana joukon erinomaisia maakalaisapulaisia ja kristinuskon voima ilmeni ihmeellisessä rukouksen kuulemisessa.

Nommensen kulki väsymättä etunenässä. Neljä kertaa hän muutti paikkaa, asettuen uusien pakanallisten heimojen keskuuteen juuri sinne, missä oli vaikeinta. Neljä kertaa hän sai käydä saman vihan, vainon ja epäilyksen kiirastulen läpi. Erikoinen menestys hänellä oli tiheään asutuissa laaksoissa Tobo järven luona, missä yksikään valkoinen ei ollut ennen käynyt ja missä kansa oli kaikkein villeintä. Eräs hänen apulaistaan oli vähällä kuolla myrkkyyn. Kun hän parani, mutta se poppamies, joka oli antanut hänelle myrkkyä, kuoli salamaniskusta, piti kansa sitä jumalantuomiona. Vihamielisyys puhkesi kuitenkin niin rajusti ilmi, että lähetyssaarnaajien täytyi useita kertoja paeta. Myöhemmin tuli Hollannin hallitus lähetyssaarnaajien avuksi. Hollannin hallitus on siellä vaikutuskautensa alusta alkaen työskennellyt käsi kädessä lähetyksen kanssa, mikä on näyttänyt olevan suureksi onneksi.

Tämän lähetyksen sotahuutona on aina ollut: eteenpäin! Mitkään vaikeudet eivät ole peloittaneet. Työ ei ole koskaan ollut pysähdyksissä. Myöskin vihamielisten muhammedilaisten keskuudessa batakkien heimon pohjois- ja eteläpuolella on ryhdytty työhön, ja heidän ankarasta vastustuksestaan huolimatta on sangen useita voitettu. Mutta muhammedilaisetkin ovat voittaneet sekä pakanoita että vastakääntyneitä kristittyjä.

Kun työ on kasvanut niin nopeasti, on uusien voimien tarve ollut aina tuntuva. Nommensen kirjoitti siitä seuraavan luonteenomaisen kirjeen johtokunnalle: »Me tarvitsemme tarmokkaita miehiä, ei mitään tuittupäitä, kiivaita luonteita, vaan pitkämielisiä, ystävällisiä, uhrautuvia miehiä; emme myöskään halua mitään sellaisia vilkasverisiä luonteita, jotka yhdellä hetkellä riemuitsevat äänekkäästi painaakseen seuraavana hetkenä alas päänsä ikäänkuin olisivat kuolemaan tuomittuja. Heidän täytyy olla miehiä, jotka uskovat Jumalaan, jotka laskevat Jumalan sanoilla niinkuin määrätyillä luvuilla ja jotka taistelun alussa iloitsevat jo saavutetusta voitosta.» Sellainen oli Nommensen itse. Mutta työvoimain puutteessa joutuivat monet alueet muhammedilaisille.

70:ntenä syntymäpäivänään vuonna 1904 Nommensen nimitettiin teologian tohtoriksi. Hän esiintyi yhä koko lähetyksen isänä, jota kohtaan kaikki tunsivat suurta kunnioitusta. Vielä 77 vuotiaana hän teki

vaivalloisia tarkastusmatkoja ja hänet otettiin vastaan riemulla ja kunnioituksella niillä paikoilla, missä hänet kerran oli tahdottu murhata. Harvoin on kylvömies saanut rikkaamman sadon. Batakkien maassa on jo kansankirkko joka on kylliksi voimakas vastustamaan muhammedilaisuutta. Vuonna 1917 oli tässä kirkossa 190,000 jäsentä, mutta voi sanoa, että yli puolet 650,000 batakista on kristillisen vaikutuksen alaisena. Mutta myöhäisempinä aikoina on materialistinen länsimainen kulttuuri tunkeutunut maahan jättiläisaskelin ja suuresti vaikeuttanut lähetystyötä. Monet koulut ovat hyvin hoidettuja ja Hollannin hallitus antaa niille runsaasti avustusta.

Kenties vielä huomattavampi menestys on ollut Reinin lähetysseuralla *Nias* saarella Sumatran rannikolla. 25-vuotisen vaivalloisen raivaustyön jälkeen puhkesi vuonna 1916 valtava herätysliike, joka vielä jatkuu. Eräs lähetyssaarnaaja kirjoittaa: »Jumalan pelko kulkee yli koko saaren». Tässä liikkeessä, joka on vienyt melkein koko saaren Kristuksen tykö, on vakavuutta ja syvää ja uutta elämää. Vuonna 1914 oli lähes 18,000 kristittyä, 1917 lähes 30,000, mikä on huomattava lisäys; viimeisen tiedonannon mukaan on kristittyjä 42,000 ja lähes 30,000 kastekoululaista.

Borneolla, missä ilmanala on suurena esteenä ja kansa hyvin vastahakoista, on työ vasta alulla. Baselin lähetys on sieltä saanut uuden työalan lähetyssaarnaajille, jotka sodan kautta menettivät työnsä. Lähetyksestä Jaavan muhammedilaisten keskuudessa on jo aikaisemmin puhuttu. Kristittyjähän on siellä vain häviävä pisara suuressa kansanmeressä, 20,000 henkeä 20 milj:sta.

Malaijilainen saaristo on suureksi osaksi valtaamatonta aluetta. Äärettömän suurilla alueilla ei ole lähetyssaarnaajaa koskaan nähty. Vain 721,400 kristittyä 40 milj:sta ei ole paljon, ja kuitenkin sisältää tämä kuiva numero mitä valtavimman todistuksen kristinuskon voimasta ja kehoituksen toivehikkaasti työskentelemään edelleen.

Filippiinit.

Niin kauan kuin tämä saariryhmä oli Espanjan hallussa, oli se suljettu evankeliselta lähetykseltä. Katolisella lähetyksellä on sitävastoin ollut suuri menestys ja siellä on 7 milj. katolilaista 8 1/2 milj:sta asukkaasta. Sitten kuin saaret 1898 joutuivat Yhdysvalloille, on 10 amerikalaista evankelista lähetysseuraa alkanut työskennellä siellä. Evankelisia kristittyjä lasketaan siellä jo olevan 60,000. Valitettavasti ovat viime aikoina muhammedilaiset alkaneet harjoittaa voimakasta propagandaa ja eteläisillä saarilla on profetalla 280,000 yltiöpäistä kannattajaa.

AMERIKA.

Amerikassa on noin 40,000 eskimolaista laajoilla napa-alueilla pohjoisessa ja useita indiaaniheimoja hajallaan brittiläisessä Pohjois-Amerikassa ja Yhdysvaltain autioinmissa, luoksepääsemättömimmissä seuduissa sekä Keski- ja Etelä-Amerikassa. Lasketaan, että indiaaneja on 1/3 milj. Yhdysvalloissa ja 105,000 brittiläisessä Pohjois-Amerikassa, 15,000 Alaskassa sekä 37 1/2 milj. Keski- ja Etelä-Amerikassa. Sitäpaitsi on neekereitä ja mulatteja 15 1/2 milj., joista lähes 10 milj. Yhdysvalloissa. Viimeaikoina sinne on myös muuttanut suuret määrät kiinalaisia, japanilaisia ja hinduja.

Saattaa tuskin ajatella vaikeampaa ja epäkiitollisempaa työtä kuin mitä lähetys eskimolaisten ja indiaanien keskuudessa Pohjois-Amerikassa on. Se vaatii tavattoman voimakkaita, karaistuneita, uhrautuvaisia ihmisiä, jotka eivät koskaan saa odottaa suuria tuloksia ja joiden täytyy olla valmis antamaan kaikkensa. Veljesseurakunnan lähetyssaarnaajat, jotka ovat valinneet kaikista vaikeimmat työkentät, ovat suorittaneet eskimolaisten keskuudessa erittäin uhrautuvaa työtä sekä Labradorilla että Grönlannissa. Norjalainen *Hans Egede*, joka työskenteli Grönlannissa 1721-36 — kuollut 1758 — on kuitenkin ensimäinen ja suurin nimi eskimolähetyksen historiassa. Nykyään ovat tanskalaiset ja saksalaiset lähetyssaarnaajat käännyttäneet koko Grönlannin.

Englannin kirkkolähetys on perustanut kaikkialle hiippakuntia ja missä se ei ole muuten saavuttanut menestystä, ovat lähetyssaarnaajat ruvenneet turkiskauppiaiksi. Tunnetuin on Alaskan lähetyssaarnaaja *Duncan*, joka 1857 alkoi työskennellä indiaanien keskuudessa ja perusti brittiläiseen Columbiaan kukoistavan yhteiskunnan, Metlakatlan, josta tuli ahkeruuden, viihtyisyyden ja hyvien tapojen esikuva. Duncan ei ollut vain innokas lähetyssaarnaaja ja opettaja, hän hoiti koko siirtokun-

taa ja pani käyntiin useita hyödyllisiä yrityksiä. — Hän erosi sitten lähetysseurastaan ja muutti koko siirtokuntineen Yhdysvaltain alucelle Anette saarelle, missä uusi Metlakatla puhkesi kukoistukseensa. Tästä siirtokunnasta tuli ihmettelyn ja ihailun esine ja siellä kävi kuvernöörejä ja matkailijoita, joihin hänen työnsä teki syvän vaikutuksen. - - Indiaaneilla on surullinen historia, joka on vähän mairitteleva valkoisille. Ainoina valokohtina on muutamien jalojen kristillisten. miesten uhrautuva rakkaudentoiminta heidän hyväkseen. Sinä lyhyenä aikana jolloin ruotsalaisilla oli siirtokunta — Nya Sverige Delawaren luona — koetti ruotsalainen pappi *Johannes Campanius* käännyttää heitä. Indiaanilähetys on ollut tavattoman raskasta työtä heidän vihansa, rajattoman kostonhimonsa, kuljeksivan elämänsä ja monien kieltensä vuoksi. Mutta jos valkoiset eivät olisi mitä epäkristillisimmällä ja raaimmalla tavalla hävittäneet heitä, olisi heidän keskuudessaan kaikista huolimatta voinut suorittaa mitä kiitollisinta työtä. David Zeisbergerin historia m. m. osoittaa parhaiten sen. Indiaanilähetyksen 250-vuotinen historia on romantisin ja sankarillisin mitä on olemassa, mutta täynnä syvää tragiikkaa.

Booker Washington

Myöhäisempinä aikoina ovat englantilaiset lähetysseurat Kanadassa ja amerikalaiset Yhdysvalloissa käännyttäneet tämän ylpeän kansan viimeiset jäännökset.

Ne lähes 10 milj. neekeriä, jotka asuvat Pohjois-Amerikassa, pääasiassa Yhdysvaltojen eteläosassa, ovat ilman kristittyjen taholta tapahtunutta lähetystyötä kääntyneet kristinuskoon. Neekerikristityt ovat itse vapautumisensa jälkeen mitä tarmokkaimmalla tavalla työskennelleet kristinuskon levittämiseksi ja omien seurakuntien perustamiseksi ja he ovat uhranneet tavattoman suuria summia kirkkojensa hyväksi. Kirkosta on tullut neekerien yhteiskunnallinen keskus. Melkein kaikki ovat protestantteja, enimmäkseen metodisteja ja baptisteja. Kukaan ei ole tehnyt enemmän heidän kohottamisekseen kristillisessä ja sivistyksellisessä suhteessa kuin heidän suuri maanmiehensä *Booker Washington*, joka kuoli vasta 1915.

Länsi-Indian lähetyshistoria on vaikuttava. Siellä tapaamme jälleen toiminnassa Veljesseurakunnan, joka on suorittanut uranuurtajatyön suurin vaikeuksin. Näiltä hedelmällisiltä saarilta hävitettiin indiaanit sukupuuttoon ja heidän sijaansa tuotiin neekeriorjia. Näiden oikeudettomien raukkojen ainoina auttajina ja puolustajina olivat lähetyssaarnaajat. Kun taistelu orjuuden lakkauttamiseksi oli kovimmillaan puolustivat molemmat baptistilähetyssaarnaajat *Burchell* ja *Knibb* urhoollisesti ja pelkäämättä neekerien oikeuksia. Ei edes vaino ja vaikeuskaan estänyt heitä todistamasta kaikista ilkitöistä, joita olivat nähneet. — Kun orjat sitten vapautettiin, eivät viranomaiset tehneet mitään heidän kasvattamisekseen ja auttamisekseen. Mutta muutamat harvat lähetyssaarnaajat ponnistelivat kaikin voimin aivan yli-inhimillisellä sitkeydellä tuona kriitillisenä ajankohtana saadakseen heille oikeutta. He ostivat maata ja perustivat istutuksia, rakensivat kouluja ja heistä tuli neekerien isiä, jotka auttoivat heitä henkisesti ja aineellisesti. Mutta heitä oli aivan liian vähän. Sen vuoksi myös olosuhteet olivat hyvin surulliset vapautettujen keskuudessa. Vähitellen useat englantilaiset lähetysseurat ryhtyivät työhön eri saarilla ja nykyään ne ovat melkein kokonaan kääntyneet kristinuskoon, vaikkakin olot eivät ole läheskään tyydyttävät.

Vanhastaan Espanjan ja Ranskan hallussa olevilla saarilla on voimassa katolisuus. — Uusi lähetysproblemi on viime aikoina syntynyt *aasialaisten maahanmuuton* vuoksi. Lähetystyö heidän keskuudessaan on hyvin vaikeaa alituisen maahan- ja poismuuton vuoksi; se ei ole kuitenkaan ollut kantamatta hedelmiä — Länsi-Indian saarilla lasketaan nim. olevan vähintäin 4,000 kristittyä kulia.

Englannin ja Hollannin Guayanassa, jossa on harvinaisen paljon sekarotuja, ovat evankeliset lähetysseurat, varsinkin Veljesseurakunta, suorittaneet uhrautuvaa työtä. — Näissä epäterveellisissä maissa asuu europalaisia, neekereitä, mulatteja, hinduja, kiinalaisia, indiaaneja ja kaikkia sekakansoja.

Meksikko, Keski- ja Etelä-Amerika ovat nimeltä roomalaiskatolisia, mutta katolisetkin itse myöntävät, että heidän kristillisyytensä on hyvin puutteellista ja pintapuolista, monessa tapauksessa se ei suurestikaan eroa pakanuudesta. Etelä-Amerika on enimmin laiminlyöty lähetysmaa, on usein sanottu. Evankelisia kristittyjä siellä on tuskin 150,000 henkeä.

Lukuunottamatta Guayanaa pohjoisessa ja Tulimaata etelässä ei yleensä voi puhua huomattavammasta evankelisesta lähetyksestä Etelä-Amerikassa. Useilla amerikalaisilla seuroilla on käynnissä pienempiä lähetysyrityksiä Brasiliassa, Paraguayssa, Argentinassa, Chilessä, Boliviassa, Perussa ja Ecuadorissa, jotka eivät ole vielä saaneet suuriakaan aikaan.

Uskaltaa mahdottomia.

Lähetystyö *Tulimaassa*, sen kansan keskuudessa, jota Darwin piti kaikkein alhaisimmalla tasolla olevana, muodostaa harvinaisen vaikuttavan luvun lähetyshistoriassa.

»Jumala rakastaa suurella rakkaudella sitä miestä, jonka sydän voi puhjeta ihastukseen mahdottomia kohtaan», sanoo William Booth. Nämä sanat voivat olla sen miehen elämän tunnuslauseena, joka rakkaudesta tahtoi uskaltaa mahdottomia. Hän oli *Allan Gardiner*.

40-vuoden ikäisenä hän luopui toimestaan meriupseerina antautuakseen lähetyssaarnaajaksi. Monilla matkoillaan häneen oli tehnyt syvän vaikutuksen maakalaisten aineellinen ja henkinen hätä ja hän tahtoi uhrata elämänsä auttaakseen heitä — mieluimmin niitä, jotka olivat kauimpana ja joista kukaan muu ei välittänyt. Kun hän ei voinut saada tukea suunnitelmilleen miltään lähetysseuralta, teki hän ominpäin useita hedelmättömiä yrityksiä eri tahoilla — saaden aina vastustajikseen katolisia tai muita valkoisia. Silloin hän päätti lähteä sinne, missä ei vielä ollut ketään valkoihoista, alhaisella kehitysasteella olevien villien luo autioon, epäystävälliseen Tulimaahan. Ensin hän vuokrasi itselleen vanhan, kelvottoman aluksen ja teki sillä useita maihinnousuyrityksiä. Maakalaiset ottivat hänet niin vihamielisesti vastaan, että hänen täytyi paeta. Hän huomasi nyt, ettei hän voinut selviytyä yksin. Väsymättömällä innolla hän sai Englannissa aikaan avustusyhdistyksen, »Patagonian lähetysseuran», ja yhdessä erään apulaisen kanssa hän palasi pian Tulimaahan. Molemmat rohkeat miehet laskettiin maihin autiolle rannalle ja laiva jatkoi matkaa. Heidän kyhätessään yksinkertaista majaa, saapui joukko maakalaisia. Nämä kiduttivat ja kiusasivat heitä kaikin tavoin, ottivat heidän omaisuutensa, söivät kaikki heidän varastonsa ja uhkasivat heidän henkeänsä. Päivä päivältä muodostui tilanne yhä kriitillisemmäksi. Kun kaikki näytti toivottomalta, saapui äkkiä laiva ja pelasti molemmat miehet. Mutta he jättäytyivät taas uusiin vaaroihin. Gardinerin päähän ei pälkähtänytkään luopua suunnitelmistaan. Hän matkusti taas Englantiin ja onnistui voittamaan joukon tovereita puolelleen — heitä oli nyt kaikkiaan kuusi. Myrskyn ja rajuilman vallitessa heidät taas laskettiin maihin. Laiva ei vielä onneksi ollut ehtinyt lähteä, kun villit joukot hyökkäsivät heidän kimppuunsa. Heidän täytyi taas pelastaa henkensä pakenemalla. Gardiner oli kuitenkin lujasti päättänyt jatkaa yrityksiään toisella tavalla; hänen täytyi hankkia oma alus. Mutta kukaan ei tahtonut enää tukea häntä. Lopulta hänen onnistui taivuttaa eräs rikas ja hurskas nainen antamaan hänelle tarvittavat varat — muutamia miehiä tarjoutui seuraamaan häntä: yksi lääkäri, yksi opettaja, kolme kalastajaa

ALLAN GARDINER

ja yksi kirvesmies. Mukanaan elintarpeita puoleksi vuodeksi he lähtivät matkalle omalla purjeveneellään ja saapuivat Tulimaahan 1850. Kapteeni lupasi palata puolen vuoden kuluttua ja jätti heidät sen jälkeen oman onnensa nojaan.

Kun he vihdoin olivat saaneet varastonsa maihin, kaivoivat he huolellisesti puolet niistä maahan. Tuskin se oli tehty, ennenkuin joukko uhkaavia villejä ilmestyi heidän luokseen. He tosin pysyttelivät määrätyn välimatkan päässä nähdessään aseet, mutta retkikunta piti kuitenkin viisaampana siirtyä varmempaan paikkaan erään aivan aution lahden pohjukkaan. Muutamia päiviä myöhemmin ankara rajumyrsky hävitti heidän venheensä. Elintarpeet alkoivat pian loppua ja kun he menivät etsimään maahan kaivamiaan varastoja, olivatkin ne varastetut. Tämän jälkeen he viettivät mitä kurjinta elämää. Taudit alkoivat raivota. Ja kun jäät hävittivät heidän kalastusvehkeensä uhkasi heitä nälkäkuolema. Turhaan he tähystelivät odotettua laivaa, aika kului ja yksi toisensa jälkeen heitti henkensä. — Kaikesta huolimatta Gardiner ei kuitenkaan koskaan silmänräpäykseksikään menettänyt luottamustaan Jumalaan. Viimeisessä kirjeessään hän kirjoittaa: »Kun ajattelen näitä hyljättyjä indiaaneja, jotka niinkuin mekin ovat kutsutut iankaikkiseen elämään, niin tunnen olevani halukas uhraamaan kaiken, vieläpä itsenikin voidakseni julistaa heille armonsanomaa heidän omalla kielellään. Viimeinen sanani on: rukoilkaa meidän puolestamme.»

Hän ei saanut koskaan edes aloittaa työtään. Kun eräs laiva vihdoin saapui olivat kaikki kuolleet.

Ja kuitenkaan hänen elämänsä ei mennyt hukkaan. Hänen uhrautuva rakkautensa oli saarna, joka ei kaikunut suotta. Uusia voimia tuli sijaan jatkamaan hänen työtään.

Tällä kertaa päätettiin yrittää toista keinoa ja asettua asumaan Falklannin saarille. Sieltä käsin aiottiin omalla laivalla, nimeltä »Allan Gardiner», tehdä matkoja Tulimaahan, tutustua maakalaisiin, ottaa kasvatettavaksi muutamia nuoria miehiä, oppia heidän kauttaan kieli ja kasvattaa heistä evankelistoja. Alussa näytti kaikki hyvin valoisalta. Kun vihdoin luultiin saavuttaneen maakalaisten luottamus, uskalsi eräs lähetyssaarnaaja lähteä heidän luokseen. Mentyään maihin Gardinerin mie-

histön kanssa otettiin heidät ystävällisesti vastaan, mutta kun he olivat juuri aloittaneet jumalanpalveluksen, hyökkäsivät villit heidän kimppuunsa ja murhasivat heidät. — Yksi ainoa poika pysyi lähetyssaarnaajille uskollisena. Hän palasi kauhuissaan takaisin heidän luokseen ja hänestä tuli ensimäinen kristitty tulimaalainen. Hänen ensimäinen yrityksensä kääntää kansaansa päättyi onnettomasti; hänet ryöstettiin, piestiin ja ajettiin pois. Vuoden kuluttua hän teki taas uuden yrityksen — mutta samalla tuloksella. — Lähetyssaarnaajat pysyivät kuitenkin kärsivällisesti saarellaan. He noutivat joka vuosi uusia joukkoja tulimaalaisia luokseen, kohtelivat heitä erittäin ystävällisesti, opettivat heitä ja lähettivät heidät sitten takaisin kotiin. Vihdoin alkoivat lähetyssaarnaajat oppia tätä sanomattoman köyhää ja vaikeaa kieltä. He kirjoittivat kieliopin ja aloittivat raamatunkäännöksen.

Vasta vuonna 1869 uskalsi pari lähetyssaarnaajaa uudelleen asettua asumaan Tulimaahan. Muutamia heidän entisistä oppilaistaan kerääntyi heidän ympärilleen ja kaikki kävi hyvin. Kolmen vuoden kuluttua heillä oli ilo kastaa 36 tulimaalaista ja vähitellen kasvoi pieni kristillinen seurakunta. Nyt asuu useita satoja kristittyjä ensimäisen lähetysaseman ympärillä ja toisia asemia on perustettu. Niin kauaksi kuin heidän vaikutuksensa ulottuu, ei kenenkään tarvitse enää pelätä murhia ja ryöstöjä. Kun Darwin kuuli erään amerikalaisen amiraalin kertovan, mitä hän omin silmin oli nähnyt tuossa siirtokunnassa, huudahti hän: »En olisi koskaan uskonut, että maailman kaikki lähetyssaarnaajat olisivat voineet tulimaalaisista tehdä sivistyneitä ihmisiä». Hän kutsui sitä yhdeksi maailman suurimmista ihmeistä. Ja sitä se olikin. Sekä se voima, joka kannusti ihmisiä uhraamaan henkensä näiden villien hyväksi ja se voima, joka muutti villit hyviksi ihmisiksi, oli ihme — sanoin selittämätön inhimillisillä mitoilla mitattuna, se oli todistus korkeammasta voimasta, jonka valtavuuden me voimme vain aavistaa, mutta joka juuri lähetyksen historiassa ilmenee niin valtavalla tavalla.

KATOLINEN PAKANALÄHETYS.

Kristinuskon saavuttamien voittojen historiassa on katolisella lähetyksellä tärkeä sija, jota ei voi vaikenemalla sivuuttaa. Suuruudessa ja laajuudessa se täysin vetää vertoja protestantiselle lähetykselle, iässä ja yhtenäisessä, määrätietoisessa toiminnassa se taas on paljon protestantisen edellä.

Jo 13:lla vuosisadalla tapaamme fransiskaani- ja dominikaaniveljiä rohkeilla ja laajoilla lähetysmatkoilla kaukaisissa maissa — Sisä-Aasiassa, Indiassa, Kiinassa, malaijilaisessa saaristossa, Itämailla ja Pohjois-Afrikassa.

Suuriin löytöretkiin uuden ajan kynnyksellä katolinen kirkko otti vilkkaasti osaa ja lähetti munkkeja ja pappeja jokaisen retkikunnan mukana. Kaikkialla, missä Espanja ja Portugali laskivat maita valtansa alle, oli katolisia lähetyssaarnaajia mukana »pystyttämässä ristiä». Sama laiva kuljetti orjakauppiaita ja lähetyssaarnaajia, ja viimemainitut käyttivät mielellään maailmallisia valtakeinoja päämääränsä saavuttamiseksi: saadakseen vaikkapa vain hyvinkin pintapuolisella tavalla vedetyksi pakanakansat katolisen kirkon vaikutuspiiriin.

Katolisen kirkon suurin ja kaunein lähetyskausi vanhemmalla ajalla sattuu yhteen 1600-luvun jesuiittalähetyksen kanssa ja on ennen kaikkea liittynyt yhteen nimeen, joka on kristillisen lähetyksen kaikkein suurimpia, nim. *Francisco Xavier*. 1500-luvun loppupuolella alkaa lähetyksen historiassa satavuotinen loistokausi, jolloin kristinuskolla oli suurenmoinen menestys varsinkin idässä, Indiassa, Kiinassa ja Korealla.

Mutta 1700-luvun jälkipuoliskolla seurasi yhtä voimakas taantumus, jolloin melkein kaikki siihenastiset saavutukset menetettiin. — Kristinusko oli tosin levinnyt, mutta se ei ollut tunkeutunut syvälle — siihen oli sekoittunut aivan liian paljon pakanallisia aineksia ja se oli kietoutunut

yhteen maailmallisten ja politisten vaikuttimien kanssa eikä niin ollen voinut vastustaa kiusauksia. Kun valtiot eivät enää suojelleet lähetystä, jesuiittaveljeskunta lakkautettiin ja valistusajan välinpitämättömyys kristinuskoa kohtaan yhä enemmän levisi kotimaassa, samalla kun useissa lähetysmaissa puhkesi vainoja, joutui koko lähetystyö rappiolle.

Tähän asti eivät katolista lähetystä ollect kannattaneet seurakunnat vaan ainoastaan munkkikunnat ja valtiomahdit.

Aivan toisenlaisiksi muuttuivat olosuhteet viimeisellä lähetyskaudella, joka alkoi 1820—30-luvulla ja on parhaillaan kukoistuksessaan. Nyt on lähetyksestä vihdoinkin tullut kristittyjen seurakuntien tehtävä. — 1820 luvulla tapahtuneen kirkollisen restauration, jesuiittaveljeskunnan uudelleen voimaansaattamisen, vanhojen veljeskuntien uudistamisen ja monien uusien perustamisen ohella alkoi katolisen kirkon voima-aikakausi, joka m. m. ilmeni tarmokkaassa lähetystyössä. Evankelinen kristikunta oli tällä kertaa kulkenut edellä ja esimerkillään kiihoittanut katolilaisten lähetysinnostusta.

On hyvin vaikeaa antaa täsmällistä tietoa katolisen pakanalähetyksen suuruudesta, sillä tämän kirkon lähetys kohdistuu kaikkiin, jotka eivät kuulu »ainoaan autuaaksitekevään kirkkoon».

Samalla kun evankelista lähetystä haittaa yhteistoiminnan ja työn yhtenäisyyden puute, esiintyy katolinen lähetys yhden ainoan johdon alle alistettuna täydellisenä organisationa. Työstä huolehtivat tosin useat eri veljeskunnat ja kongregatiot, jotka lähettävät pappeja, maallikkoja ja sisaria, mutta työtä kokonaisuudessaan johtaa paavi Gregorius XV:nnen vuonna 1622 perustama mahtava *Congregatio de Propaganda Fide*, jolla on kaikki langat käsissään. Sen päämääränä on totisen uskon levittäminen yli koko maailman. Kaikki lähetys on sen hallinnon ja tarkastuksen alaisena. Propaganda — kuten tätä laitosta tavallisesti kutsutaan — valitsee lähetyskentät, nimittää kaikki johtajat: apostoliset vikariot, prefektit ja piispat, jakaa lähetysmaat niiden kehitysasteen mukaan apostolisiin vikariaatteihin, prefektuureihin — ja lopulta hiippakuntiin. Se valvoo hallintoa, ottaa vastaan raportteja, toimittaa tarkastuksia, ratkaisee kaikki riitakysymykset, säätää lakeja, valvoo kaikkia opetuslaitoksia, sekä kotimaan että lähetysmaiden lähetysinstituutteja, ratkaisee kaikki uskonnolliset ja siveelliset kysymykset, välittää paavilliset privilegiot y. m.

»Propagandan» johdossa on kardinaali, joka on sen kenraaliprefekti ja jolla on rinnallaan kardinaalikollegio sekä komennettavanaan valtava joukko sihteereitä ja virkamiehiä.

Tämä keskitys tekee mahdolliseksi kokonaisuuden suunnitelmanmukaisen johdon ja muodostaa mahdin, jota hajanainen evankelinen lähetys voisi kadehtia. Se on myös katolilaisten ylpeys ja he mielellään painostavat etevämmyyttään tässä kohden. Mutta kaikesta huolimatta esiin-

tyy lähetyskentillä usein erimielisyyttä eri veljeskuntien välillä. Eräs katolinen lähetyssaarnaaja Kiinassa kuuluu lausuneen, että protestantiset lähetyssaarnaajat ovat päässeet pitemmälle yhteistyössä kuin katoliset, joiden keskuudessa apostoliset prefektuurit usein työskentelevät erillään toisistaan tai ovat epäsovussa keskenään.

Katolista lähetystyötä harjoittavat *veljeskunnat* ja *kongregatiot*, osaksi uudemmat, jotka ovat antautuneet yksinomaan siihen, osaksi joukko vanhempia, jotka muun toiminnan ohella harjoittavat myöskin lähetystä. Useimmat ovat kansainvälisiä, mutta on niitä myöskin muutamia kansallisia. Vanhoihin tunnettuihin veljeskuntiin, fransiskaaneihin, dominikaaneihin ja jesuiittoihin — jotka yhä ovat ensi sijalla — ja useihin muihin on liittynyt joukko uusia, joista suurimmat ovat: »Pyhän Hengen seura», »Marian saastaton sikiäminen», »Marian Pyhä Sydän», »Jeesuksen Pyhä Sydän», »Lazaristit» ja »Valkoiset isät». Lähetyspappien kehittämiseksi on olemassa suuria opistoja. Erikoisen kuuluisa on Urbanus collegio Roomassa, joka on Propagandan yhteydessä ja Parisin seminaari, joka on suurin kaikista. Pappislähetyssaarnaajia lasketaan olevan kaikkiaan 9,800 (Arensin Katolisen lähetyksen käsikirjan vuodelta 1920 mukaan).

Pappien rinnalla toimivat »maallikkoveljet», joista on arvaamatonta hyötyä opettajina, sairaanhoitajina ja maanviljelyksen tai muun käytännöllisen työn johtajina. Maailmansodan alussa niitä laskettiin olleen pyörein luvuin 5,000, jotka kuuluivat melkein kaikkiin veljeskuntiin. — Lisäksi tulevat hyvin suuressa arvossa pidetyt »sisaret», jotka ovat lähteneet useista eri järjestöistä — yksinomaan Ranskassa on 57 järjestöä — ja joiden lukumäärä on n. 13,000. Heitä on paljon enemmän kuin evankelisia ja katoliset ylistävät heitä »laupeuden enkeleiksi». »He eivät pyydä kiitosta ja ylistystä ja ovat luopuneet kaikista henkilökohtaisista toivomuksista ja pyyteistä uhrautuakseen kokonaan; he tekevät sen vuoksi syvän vaikutuksen pakanoihin ja heille aukenevat ovet, jotka muutoin pysyisivät suljettuina.»

Katoliset lähetyssaarnaajat saavat hyvin harvoin tai ei milloinkaan palata kotimaahan, ei edes lyhyelle käynnille. He ovat kuolleet maalleen ja suvulleen, lähetyskenttä on oleva heidän uusi isänmaansa ja maakalaiset heidän sukunsa.

Katolinen lähetys oli ennen yksinomaan veljeskuntien ja valtion asia. Lähetyksen tuli palvella valtion tarkoituksia, jonka vuoksi se sitä kannatti. Tämä koskee varsinkin Ranskaa. — Nyt siitä on yhä enemmän tullut koko kansan asia. Nykyaikaisen lähetyksen luonteenomaisin piirre on juuri työn tavaton tehokkuus. Se on tunkeutunut kansan tietoisuuteen ja harrastukseen tavalla, jota protestantinen lähetys tuskin on voinut saavuttaa. On muodostettu joukko avustusyhdistyksiä — lähes 200 — ja tavattoman suuria keräyksiä toimeenpannaan. Tärkein kaikista on

»Yhdistys uskon levittämiseksi», jonka 1820-luvulla perustivat muutamat tehtaantytöt Lyonissa ja jonka vuositulo nykyään on 15 milj. frangia. Se on saanut paavilta useita erioikeuksia ja sitä suositaan kaikin tavoin. Sillä on eri maissa haaraosastoja, Saksassa suuri Xavier-yhdistys, joka suurilla juhlilla saa kootuksi sekä kansaa että rahaa.

»Jeesuksen lastenyhdistys», joka alkuaan perustettiin lasten mukaansaamiseksi lähetystyöhön, kuuluu myös suurimpiin. Ranska oli kauan se maa, joka voimakkaimmin tuki lähetystä, mutta viime aikoina on syntynyt voimakas saksalais-katolinen lähetysliike.

Katolilaiset valittavat kuitenkin, että uhrautuvaisuus on heillä pienempi kuin protestanteilla. Kuinka suuret lähetystulot todella ovat, on vaikea sanoa, kun varmaa tilastoa ei ole. Näiden suurten keräysten ohella kannattavat lähetystä Propaganda ja eri veljeskunnat jatkuvasti suurilla rahastoilla ja jossakin määrin sitä avustavat myös siirtomaahallitukset.

Voimakas ja hyvin hoidettu sanomalehdistö ylläpitää suuressa määrin lähetysharrastusta. Katolinen lähetys työskentelee maailman kaikissa osissa. Melkein koko maailma on jaettu apostolisiin vikariaatteihin, prefektuureihin tai hiippakuntiin. Se koettaa erikoisesti voittaa puolelleen vanhoja kristillisiä kirkkoja Indiassa ja Itämailla. Vuonna 1917 perustettiin uusi, paavin omassa korkeassa persoonassaan johtama »Congregatio pro Ecclesia Orientali», johon on yhdistetty laitos orientalisia tutkimuksia varten. Tämä osoittaa kuinka tärkeänä pidetään Itämaiden voittamista. Ranska on politisista syistä voimakkaasti suojellut katolista lähetystä siellä.

Roomalaisella kirkolla on Itämailla 800,000 tunnustajaa. Sillä on käytettävänään varoja ja voimia, joiden rinnalla protestantien kalpenevat. Yksistään Palestinassa työskentelee vähintäin 30 veljeskuntaa, joilla on noin 400 miespuolista ja 300 naispuolista lähetyssaarnaajaa. Itämailla he ovat myös ottaneet ohjelmaansa suurenmoisen koululaitoksen ylläpidon. Juuri Beirutiin, missä protestanteilla on yksi huomattavimmista korkeakouluistaan, ovat katolilaiset perustaneet samanlaisen.

Intiassa katolisuus on voittanutkin suuren osan vanhasta kirkostaan, noin 413,000 n. k. Tuomaskristittyä Lounais-Intiassa. Ylipäänsä sillä on ollut suuri menestys Indiassa, hallituksen tilastojen mukaan vuodelta 1911 siellä oli 1,806,854, mutta viimeisten katolisten tilastotietojen mukaan 2,366,742 katolilaista.

Ceylonilla ja vielä enemmän *Taka-Indiassa*, missä protestantinen lähetys on kielletty ranskalaisissa siirtokunnissa, on katolilaisilla suurenmoinen työ käynnissä. Ranskan siirtomaissa ovat lähetyssaarnaajat samalla valtiollisia asiamiehiä ja sen vuoksi valtion suojeluksen alaisia, mutta ovat myös saaneet kärsiä paljon monista kapinoista. Katolilaisilla on Taka-Indiassa 1,231,129 kannattajaa. Eräs englantilainen lähetyssaar-

naaja kirjoittaa heidän työstään Birmassa: »Roomalaiset papit ovat voittaneet europalaisten ihailun sillä alttiudella, jolla he uhraavat elämänsä. Harvat palaavat takaisin Europaan ja lähetyssaarnaajat elävät maakalaisten elämää. Heidän yhteiskunnallinen työnsä ja kasvatustoimintansa on kaiken kiitoksen yläpuolella.»

Kiinassa, missä katolisella lähetyksellä oli aivan tavaton menestys 1600-luvulla, ryhdyttiin jälleen toimintaan 1830. Nykyään katoliset harjoittavat lähetystä joka maakunnassa, koko maa on jaettu apostolisiin vikariaatteihin. Boksarikapinan jälkeen on menestys ollut suuri, mutta ei kuitenkaan niin suuri kuin protestanteilla. Viimeisten tilastotietojen mukaan on Kiinassa katolilaisia 1,963,639. — Japanissa sitä vastoin katolinen lähetys on paljon jälellä protestantisesta; sillä on kuitenkin 76,000 kannattajaa.

Filippiinien saariryhmä on vanha lähetyskenttä. Vähän yli 8 milj. nousevasta väestöstä lasketaan olevan 7 milj. katolilaista, mikä puolestaan aiheuttaa sen, että katolinen lähetystilasto esiintyy paljon edullisemmassa valossa kuin protestantinen. Nämä 7 milj. kristittyä ovat kuitenkin vielä verrattain alhaisella kehitystasolla eivätkä suurestikaan eroa pakanoista.

Paitsi Itämailla ja Itä-Aasiassa katolilaiset ovat vilkkaassa toiminnassa myöskin *Afrikassa*. Kaikkialla he ovat ryhtyneet työhön protestantien jälkeen, ja yleensä tuskin juuri aikaisemmin kuin 40-luvulla. Hyvin usein he ovat alottaneet toimintansa siellä, missä protestantit ovat raivanneet tietä ja saavuttaneet jo jalansijaa, kuten esim. Basutomaassa, Ugandassa, Madagaskarilla ja monissa muissa paikoissa. Katolilaiset itse pitävät Afrikaa kunniakkaimpana työkenttänään. Ihailtavaa työtä ovat suorittaneet »Valkoiset isät», jotka aina lähetetään vaikeimpiin paikkoihin. He ovat myös ryhtyneet harjoittamaan muhammedilaislähetystä menetellen siinä erittäin varovaisesti, »he elävät evankeliumia» muhammedilaisten keskuudessa, kunnes näiden sydämet alkavat pehmitä. Silloin vasta he alkavat »keskustella uskonnosta», eivätkä he kasta ketään ennenkuin suuri joukko on voitettu. — Muhammedilaislähetyksessä ovat kuitenkin protestantit paljon edellä katolilaisia.

Sekä Afrikassa että Etelämeren saarilla katolinen lähetys on jälellä protestantisesta; tätä seikkaa painostamalla katolilaiset usein koettavat yllyttää omiansa suurempaan vilkkauteen toiminnassa. Eräässä huomattavassa Afrikan katolista lähetystä koskettelevassa artikkelissa vuodelta 1915 sanotaan m. m.: »Afrikassa on käynnissä valtava taistelu katolisuuden ja protestantisuuden välillä. 50 vuoden kuluessa on koko Afrikan, joka ei ole muhammedilaista, oltava kristitty. Mutta mikä kristinusko tulee saamaan voiton, on vielä epävarmaa. Katoliset lähetyssaarnaajat ovat verrattomasti edellä innossa ja uhrautuvaisuudessa, mutta he ovat

köyhiä ja heiltä puuttuu usein kirkkoja, kouluja ja evankelistoja. Protestanteilla on varoja yllin kyllin ja he voivat harjoittaa kaikenlaista propagandaa kouluilla, evankelistoilla, lääkäreillä j. n. e. Suokoon Jumala, että ne katoliset kansat, jotka eivät vielä täydestä sydämestään ole ryhtyneet harjoittamaan lähetystä, ratkaisisivat asian uskon eduksi.» Tähän ilmeiseen taistelukehoitukseen ovat protestantit vastanneet vakavalla rukouksella, että syvempi rakkaus Kristukseen saisi molemmat kirkot ryhtymään rauhalliseen yhteistyöhön. Mikään ei voi vahingoittaa lähetystä pahemmin kuin erilaisten kristillisten lähetyssaarnaajien välinen kilpailu pakanain keskellä. Ugandassa esim. se oli vähällä turmella koko lähetystyön. Aivan liian usein ovat katolilaiset tunkeutuneet alueille, joissa protestantit ovat jo työskennelleet ja siten vahingoittaneet lähetystyötä. Protestantit ovat yleensä pyrkineet siihen, että kullakin olisi oma lähetyskenttänsä, kun kerran yhteistyö ei näytä olevan mahdollista.

Katolilaisilla on monessa suhteessa aivan erilaiset lähetysmetodit. He eivät pane niin paljon arvoa opetukseen kuin protestantit. Valaisevana esimerkkinä Etelä-Afrikasta mainittakoon, että 1,990 protestantisella lähetyssaarnaajalla on opetettavanaan 168,000 lasta, kun taas 2,400 katolilaisella on vain 18,000. Katolilaiset ovat sitävastoin paljon edellä kaikenlaisessa rakkaudentoiminnassa ja käytännöllisessä kasvatuksessa. Yleensä he keskittävät enemmän voimia kuin protestantit, perustavat mieluummin vähemmän asemia, joilla on riittävästi päteviä työvoimia. Ahkeruudessa ja uhrautuvaisuudessa he kyllä ovat — varsinkin sisaret — kaiken odotuksen yläpuolella. Valitettavasti heillä ei ole, kuten useimmilla protestanteilla, pitkää ja perinpohjaista kasteelle valmistusta, he kastavat helpommilla ehdoilla eivätkä ole niin ankaroita kastilaitosta, esi-isien palvontaa ja muuta sellaista kohtaan. Paljon ei-kristillistä saa seurata mukana kristinuskoon — oikotie, joka ajanpitkään käy vaaralliseksi. -- Tämän uskonnon luonteen mukaista ei ole kasvattaminen itsenäisyyteen. Katoliset kirkot jäävät paljon enemmän kuin protestantiset epäitsenäisiksi ja papeistaan riippuviksi. Heillä ei ole läheskään niin paljon hyvin kehittyneitä maakalaisapulaisia kuin protestanteilla.

Erään katolisen tilaston mukaan vuoden 1918 lopulta on katolisella pakanalähetyksellä 12,377 pappia, niistä 4,541 maakalaista, 3,200 maallikkoveljeä, niistä 477 maakalaista, 10,185 ulkomaalaista ja 9,188 maakalaissisarta, yhteensä 20,744 ulkomaalaista ja 14,206 maakalaisapulaista, sitäpaitsi 34,263 katekeettaa ja opettajaa. Evankelisella lähetyksellä on erään vuodelta 1916 olevan tilaston mukaan 25,094 ulkomaista lähetyssaarnaajaa ja 110,000 maakalaisapulaista. Mutta kaikki tilastot ovat yleensä enemmän tai vähemmän epäluotettavia. Eri kirjoista saadut tiedot vaihtelevat tavattomasti. Warneckin lähetyshistoriassa (viimeinen painos v. 1913) ja Arensin Katolisen lähetyksen käsikirjassa (1920) on

aivan erilaisia tietoja katolisen lähetyksen tuloksista. Arensin mukaan on katolilaisia Amerikassa 1,381,936, Afrikassa 1,961,688, Aasiassa 13,972,516, Etelämeren saarilla 212,770, yhteensä 17,528,908. Warneckin mukaan niitä on Amerikassa 599,149, Afrikassa 757,026, Aasiassa 5,393,461 ja Etelämeren saarilla 133,000, eli yhteensä 6,882,636.

Näin suuri ero johtunee siitä, että Arens on laskenut mukaan Filippiinien 7 milj. ja vanhat kristityt kirkot, jotka ovat liittyneet Roomaan. Joka tapauksessa on Warneckin arvioiminen kuitenkin liian alhainen. Vuonna 1910 pidetyn Edinburghin konferenssin antamien tietojen mukaan on katolisia kristittyjä 7,441,215. Evankelisten kristittyjen lukumäärän — josta myös tiedot vaihtelevat, pitäisi Warneckin mukaan olla 6,239,600, jos Pohjois-Amerikan neekerit jätetään lukuunottamatta.

Krcikkalais-katolincn lähetys eli Venäjän oikeauskoisen kirkon lähetys ei ole varsin huomattava eikä kovinkaan tunnettu. Myöskin tämä kirkko laskee lähetykseksi käännyttämisyritykset niiden kristittyjen keskuudessa, jotka eivät kuulu oikeauskoiseen kirkkoon. Varsinaista pakanalähetystä Venäjän rajojen ulkopuolella tapaamme vasta 1870-luvulla Japanissa. Lukuunottamatta tätä ainoaa kaunista lukua Venäjän lähetyshistoriassa on lähetys siellä yleensä samaa kuin venäläistyttäminen. Vallankumoukseen asti sai Venäjällä harjoittaa lähetystä ainoastaan Venäjän kirkko, ja lähetys oli kokonaan valtiokirkon asia. Oikeauskoinen lähetysseura, joka perustettiin 1870-luvulla, on kuitenkin koettanut herättää eloon harrastusta ja uhrautuvaisuutta lähetyksen hyväksi.

Vanhojen armenialaisten ja nestorialaisten kirkkojen piirissä Venäjä on politisista syistä harjoittanut voimakasta propagandaa ja sen on onnistunut — ei ilman pakkokeinoja — saada suuri osa Persian nestorialaisesta kirkosta liittymään oikeauskoiseen kirkkoon.

Valitettavasti on Venäjä, jonka rajojen sisällä on noin 20 milj. muhammedilaista ja $^1/_2$ milj. pakanaa, käytännöllisesti katsoen ollut suljettu evankeliselta lähetykseltä.

JUUTALAISLÄHETYS.

Juutalaislähetys saa usein väistyä syrjään pakanalähetyksen tieltä ja sen on vaikea saavuttaa sitä mielenkiintoa ja osanottoa, mitä se tarvitsee. Juutalaisethan eivät ole pakanoita, he elävät hajallaan kristittyjen keskuudessa ja lähetystyön on vaikea saavuttaa juuri minkäänlaisia tuloksia heidän keskuudessaan. Ja niin unohtavat kristityt lähetysystävät helposti heidät kokonaan. Itse asiassa on tällä työllä suuri merkitys sekä kristityille itselleen että juutalaisille, eikä se ole ensinkään niin tuloksetonta kuin moni kuvittelee.

Juutalaisia lasketaan olevan noin 13 milj., joista yli 9 milj. asuu Euroopassa, niistä yli 6 milj. Venäjällä ja Puolassa. Yhdysvalloissa on 2 $^1/_2$ milj. — niistä yksistään New-Yorkissa 1 milj.

Näistä ei tosin kovinkaan suuri prosentti ole kristittyjä, mutta »jos kaikki, jotka hyväksyvät kristinuskon, antaisivat itsensä kastaa, ja jos kaikki kastetut liittyisivät yhdeksi seurakunnaksi, sen sijaan että he nyt liittyvät niihin kansakuntiin, joiden joukossa he asuvat, voitaisiin heidät ja heidän jälkeläisensä laskea miljoonissa», sanoo leipzigiläinen professori Dalman. Lukumääräänsä nähden on juutalaiskristittyjä yhtä runsaasti kuin pakanakristittyjä ja paljon enemmän kuin muhammedilaisuudesta kääntyneitä. Noin 250 englantilaista pappia on kääntyneitä juutalaisia tai sellaisten poikia.

Muutamia yksinäisiä yrityksiä juutalaislähetyksen harjoittamiseksi tehtiin jo keskiaikana. Mutta yleensä ei juutalaisten käännyttämisyrityksiä tehty oikeastaan ennen kuin suuren lähetysherätyksen yhteydessä. Suurin juutalaislähetysseura, mikä on olemassa, on kuitenkin vanhin, vuonna 1809 perustettu »Lontoon seura kristinuskon levittämiseksi juutalaisten keskuuteen». Tämä seura antoi kääntää Uuden testamentin hebrean kielelle 1817, millä on ollut mitä suurin merkitys. Aivan yhtä

suuri merkitys on ollut sillä raamatunkäännöksellä, joka on tehty »jiddish»-kielelle, joka on jonkunmoista juutalaissaksaa. Englannissa ja Skottlannissa on sitäpaitsi kolme suurempaa ja useita pienempiä juutalaislähetysseuroja.

Myöskin Saksassa on tehty paljon juutalaisten käännyttämiseksi. Jo 1700-luvun alulla perusti professori Callenberg Hallessa opiston juutalaislähetyssaarnaajien kasvattamiseksi ja vuonna 1730 lähetettiin työhön kaksi ensimäistä. Uudempana aikana on kuuluisa tiedemies, professori Delitzsch (kuollut 1890) väsymättömällä rakkaudella työskennellyt juutalaisten käännyttämiseksi. Hän julkaisi 1870-luvulla mestarillisen hebreankielisen raamatunkäännöksen ja perusti 1871 evankelis-luterilaisen keskusyhdistyksen juutalaislähetystä varten.

Useimmissa protestantisissa maissa on yhdistyksiä juutalaislähetystä varten — Amerikassa noin 50. Mitään ei kuitenkaan voi verrata ensinmainittuun Lontoon seuraan, jolla on työ käynnissä useimmissa Euroopan maissa ja sitäpaitsi Afrikassa, Itämailla ja Kanadassa. Se on perustanut joukon lähetyskouluja ja harjoittaa innokkaasti lääkärilähetystä. Yksistään Lontoossa on tämän seuran ansiosta 6,000 kristittyä juutalaista.

Vuodelta 1909 olevan tilaston mukaan työskentelee 914 protestantista lähetyssaarnaajaa ja 245 juutalaiskristittyä apulaista juutalaisten käännyttämiseksi.

Mutta sitäpaitsi suoritetaan varsinaisissa seurakunnissa juutalaiskaupunginosissa tarmokasta työtä. Eräässäkin 19,000 jäsentä käsittävässä lontoolaisessa seurakunnassa on 14,000 juutalaista. Vaikkakaan kovin monet eivät ole antaneet kastaa itseään, on kristinusko kuitenkin suuresti vaikuttanut heihin. Niiden joukossa, jotka ovat julkisesti kääntyneet, on useita huomattavia miehiä.

Puolassa ja Venäjällä ovat tärkeimmät, vaikeimmat ja enimmän laiminlyödyt lähetyskentät.

Juutalaislähetys on kovaa ja omalaatuista työtä, ja meidän aikanamme ovat problemit ja vaikeudet suurempia kuin koskaan. Varakkailla ja sivistyneillä juutalaisilla ei yleensä ole minkäänlaisia uskonnollisia harrastuksia ja heidän kanssaan on vaikea päästä tekemisiin. Köyhimpien keskuudessa sitävastoin on vallalla tietämättömyys, vanhoillisuus ja fanatismi. — Valittaessamme, että niin harvat juutalaiset ottavat ratkaisevan askeleen ja antavat kastaa itsensä, emme kenties ajattele, että he silloin joutuvat ankaran vainon alaisiksi.

Juutalaisilla uskonnollinen ja kansallinen ovat eroittamattomasti toisiinsa yhtyneet ja he ovat sidotut siihen monituhatvuotisilla, vahvoilla juurilla. Kuinka voimakkaita ne ovat, ymmärrämme parhaiten siitä, että juutalaiset ovat ainoa kansa maailmassa, jotka ilman yhteistä isänmaata ja ilman yhteistä kieltä, hajallaan vuosisatoja, jopa vosituhansia,

kaikkien maailman kansojen keskellä, ovat kuitenkin säilyttäneet kansallisuutensa. Kristityksi tulemisenhan täytyy oikealle juutalaiselle olla kaikkein vaikeinta, sillä hän irtaantuu silloin kansastaan ja tuhatvuotisista traditioista. Myöhempinä aikoina, varsinkin sodan jälkeen, on *sionismi* vahvistanut tätä kansallistuntoa ja samalla myöskin lisännyt vihamielisyyttä kristittyjä kohtaan.

Sionismilla on hyvin omituinen historia. Se syntyi Parisissa Dreyfus-jutun päivinä, jolloin juutalaisviha ilmeni voimakkaana.

Eräs nuori sivistynyt Itävallan juutalainen Herzl, joka oli toivonut saavansa nähdä sen päivän, jolloin juutalaiset ja kristityt olisivat samanarvoisia, oli siihen aikaan Parisissa ja hän ymmärsi kuinka ylipääsemätön juutalaisten ja kristittyjen välinen kuilu oli. Silloin hänen sielussaan heräsi sionismi, ajatus oman juutalaisen valtion perustamisesta mieluimmin Palestinaan. Hänen kirjansa »Der Judenstaat» vaikutti kuin sytyttävä kipinä. Sionistien ensimäisessä kongressissa Baselissa 1897 hyväksyttiin ohjelma »oikeudellisesti turvatun kodin valmistamisesta Juudan kansalle Palestinassa». — Sionismi on käynyt monen murroskauden läpi ja maailmansodan aikana se näytti olevan lähellä perikatoaan. Mutta juuri silloin tuli pelastus. Englanti valloitti Palestinan ja juhlallisella julistuksellaan marraskuussa 1917 hallitus selitti haluavansa edistää kansallisjuutalaisen siirtokunnan perustamista; Englanti on sinne nimittänyt juutalaisen kenraalikuvernöörin Palestinaa varten ja suojelee juutalaisia; mutta vaikeudet eivät ole silläkään ratkaistut. Arabialainen väestö katselee karsain silmin juutalaisten maahantuloa, taloudelliset olosuhteet vaikeuttavat sitä ja itsensä juutalaisten, varsinkin lännen sivistyneiden juutalaisten keskuudessa vastustetaan sionismia. Juutalaiset pitävät myöskin Englannin puuhia puolinaisina toimenpiteinä — he tahtovat enemmän kuin siirtokunnan, he tahtovat oman valtion. Sionismi, joka ei ole uskonnollinen vaan kansallinen liike, on kaikesta huolimatta niin voimakas, että sitä on enää mahdoton hillitä. Ja tämä liike on hyvin vihamielinen kristinuskolle.

Juutalaiset ja kristityt seisovat vihamiehinä toisiansa vastaan. Nyt enemmän kuin koskaan. Antisemitismi, joka aiheutti sionismin syntymisen, on sodan aikana ja sen jälkeen tavattomasti laajentunut. Juutalaisten rikkaus, heidän häikäilemättömät liikekeinottelunsa kansojen hädän aikoina, heidän suuri vaikutusvaltansa, heidän osuutensa vallankumouksiin — kaikki tämä on herättänyt kristikunnan vihan heitä kohtaan. Venäjällä ja Puolassa, missä he niin kauan ovat olleet sorrettuja, ilman kansalaisoikeuksia, saaneet kärsiä kamalia vainoja, pogromeja, on heistä äkkiä tullut herroja. Joukko juutalaisia on johtajina vallankumouksissa. — Kaikkialla kuohuu viha, ja kansaa yllytetään juutalaisia vastaan. Saattaa pelätä hirvittävän romahduksen uhkaavan.

On totta, että juutalaiset ihmeellisellä tavalla kokoavat kaikki vallan ohjat käsiinsä, että heitä on kaikkialla ja kaiken takana, että he yleensä vaikuttavat hajoittavasti uskonnollisiin ja yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. »Keltainen vaara uhkaa ulkoapäin, juutalainen sisältäpäin.» Antisemitismi voi olla selitettävissä, mutta se ei ole puolustettavissa. Sillä — eivätkö kristityt itse ole syypäät siihen, että olot ovat sellaiset kuin ne nyt ovat. Monia satoja vuosia ovat juutalaiset eläneet kristittyjen keskellä, mutta kuinka moni kristitty on ojentanut heille veljenkäden, kuinka monet ovat koettaneet voittaa heidät kristinuskoon? Kuinkahan kristityt ovat kohdellect juutalaisia kaikkina näinä vuosisatoina? Jos me kylvämme vihaa, emme voi odottaa saavamme niittää muuta kuin kostoa. — Mutta vihan ja koston äänien yläpuolella kaikuu Kristuksen ääni tarjoten sovintoa — »Isä, anna heille anteeksi, sillä he eivät tiedä, mitä he tekevät», olivat hänen viimeiset sanansa. Niin vähän ovat kristityt seuranneet Mestariansa, että he sen sijaan ovat singonneet kirouksia juutalaisia vastaan. Juutalaisproblemi ei ole koskaan ollut aktuellimpi kuin nyt, juutalaislähetys ei ole koskaan ollut tärkeämpi ja mahdollisempi.

Sota on hävittänyt synagogia ja repinyt alas vanhaa juutalaista kulttuuria. Yhä enemmän alkavat nuoret vapautua talmudin kovista siteistä, ankara lakijuutalaisuus hellittää otettaan. Tosin pääsevät samalla voitolle ateistiset ja materialistiset virtaukset. Voiton ja nautinnonhimo, epäilys ja itsemurha ovat luonteenomaisia piirteitä uudenaikaisessa juutalaisuudessa. — Mutta nuorten keskuudessa on myös huomattavissa voimakas uskonnollinen kaipuu. Uusi testamentti on hyvin kysytty kirja. Delitzschin hebrealaisesta raamatunkäännöksestä on sanottu, ettei mitään kirjaa ole enemmän revitty, poltettu, rakastettu ja piiloitettu kuin sitä. Juutalaisten suhtautuminen Kristukseen alkaa tulla toisenlaiseksi. Ivan ja pilkan sijaan tulee vähitellen kunnioitus. »Juutalaisia ei ole turhan takia rangaistu, he ovat hyljänneet suurimman poikansa», sanoo juutalainen kirjailija Zangwill. — Yhä useampia juutalaisia kastetaan. Lasketaan että 1800-luvulla on kastettu 300,000 juutalaista. Nykyään kastetaan yli 5,000 vuosittain. Juutalaislähetys ei varmaan ole tuloksetonta, mutta ei sovi puhua kovin kovaäänisesti voitoista — viha ja vaino odottaa kääntyneitä. Kastetut liittyvätkin tavallisesti kristillisiin seurakuntiin ja häviävät niihin. Yhä enemmän kehoitetaan muodostamaan todellisia juutalaiskristittyjä seurakuntia. Silloin he jatkuvasti kuuluisivat omaan kansaansa, sen sijaan että he nyt kadottavat kansallisen yhteenkuuluvaisuuden. Silloin he myös voisivat vaikuttaa aivan toisella tavalla oman kansansa keskuudessa.

Ihmeellinen on juutalaisten historia ja ihmeellisiä ovat Jumalan lupaukset Israelille. 1900-vuotisen maanpaon aikana he ovat säilyneet kansana. Se ei ole sen vähempi kuin ihme. Juutalaiset ovat »maailman-

historian arvoitus». Varmaan heillä on vielä tehtävänsä Jumalan suuressa maailmansuunnitelmassa.

Mitähän tämä kansa, joka vainosta ja hajaannuksesta huolimatta voi näytellä niin suurta osaa historiassa — voisikaan merkitä kristittynä kansana.

SKANDINAVIAN MAIDEN LÄHETYS.

Ruotsin ensimäinen lähetysharrastus kohdistui lappalaisiin, joita kääntyttämään kuningas Kustaa Vaasa lähetti lähetyssaarnaajia. Monien muiden joukosta mainittakoon ensi sijassa *Per Fjellström* (1697—1764) ja *Per Högström*, joiden nimet ovat eroittamattomasti liittyneet lappalaislähetyksen historiaan.

Ruotsalaisten lähetystoiminnasta Amerikan indiaanien keskuudessa ruotsalaisessa siirtokunnassa Delawaren varrella, on jo aikaisemmin mainittu.

Uskonpuhdistuksen aikakaudella ei tunnustettu muuta lähetysvelvollisuutta kuin kristityn ruhtinaan velvollisuus pakanallisia alamaisiaan kohtaan ja molemmat edellämainitut lähetysyritykset ovatkin saaneet alkunsa sellaisista vaikuttimista. Mutta vähitellen tapahtui mielipiteissä käänne, johon vaikutti suurimmaksi osaksi Veljesseurakunnan antama esimerkki. Sen lähetysyrityksiä seurattiin suurella mielenkiinnolla ja niiden herättävä vaikutus näkyi pian toiminnassakin. Jo 1740- ja 1750-luvulla tavattiin monta ruotsalaista työskentelemästä sekä Veljesseurakunnan että myöskin Lontoon lähetysseuran työntekijäin riveissä, kun Ruotsissa ei vielä ollut omaa järjestöä. *Ruotsin lähetysseura* perustettiin näet vasta loppiaisena 1835 Tukholmassa. Tapahtumaa tervehdittiin suurella riemulla ja se sai heti runsaasti kannatusta. Vuonna 1845 perustettiin »*Lundin Lähetysseura*» erikoisesti Etelä-Ruotsia varten *Peter Fjellstedtin* (1802—1881) johdolla, joka työskenneltyään ensin lähetyssaarnaajana Indiassa ja Vähässä Aasiassa, matkusti laajalti Europassa ja kotimaassaan Ruotsissa, herättäen ja sytyttäen ihmisiä ja pannen käyntiin monenlaisia yrityksiä. V. 1855 yhdistettiin molemmat edellämainitut seurat yhdeksi, jonka pääasemaksi tuli Tukholma.

Mutta »Ruotsin lähetysseuralla» oli huono onni ensimäisissä itsenäi-

sissä lähetysyrityksissään Kiinassa ja Indiassa, ja toiseksi kansan varsinaista herännyttä osaa ei oltu vielä saatu mukaan. Silloin perustettiin 1856 *Evankelinen Isänmaanseura*, jonka tarkoituksena oli alkuaan vain sisälähetyksen harjoittaminen, mutta joka vähitellen alkoi valmistaa työntekijöitä myös pakanalähetystä varten.

Kun sitten lähetysharrastus alkoi levitä Ruotsin papiston korkeakirkolliseen ryhmään, jota Evankelisen Isänmaanseuran matalakirkollinen luonne ei miellyttänyt, perustettiin v. 1874 *Ruotsin kirkon lähetys*, johon monien epäonnistumisten jälkeen saatiin yhtymään Ruotsin lähetysseura (1876), ja siten myöskin Lundin lähetysseura tuli samalla liittyneeksi siihen. Ainoastaan Evankelinen isänmaanseura ei katsonut voivansa luopua tehtävästään »olla niiden vapaachtoisten voimien yhdyssiteenä, jotka työskentelevät evankeliumin palveluksessa».

Mutta muutamia vuosia myöhemmin — 1878 — tapahtui hajaannus Evankelisessa Isänmaanseurassa. Vapaampi suunta, joka ei hyväksynyt sitä, että sen lähetyssaarnaajien täytyi olla sidottuja Augsburgin tunnustukseen, erosi siitä. Samalla perustettiin »*Ruotsin Lähetysliitto*», jonka piti harjoittaa vain sisälähetystä vapaakirkollisessa hengessä, mutta jonka ohjelmaan ennen pitkää otettiin myöskin ulkolähetys (1880). Näiden kolmen edellämainitun yhdistyksen ohella työskentelee Ruotsissa tätä nykyä parisenkymmentä lähetysjärjestöä, joista 15 toimii pakanain keskuudessa ja toiset harjoittavat lähetystä juutalaisten ja lappalaisten keskuudessa tai tukevat jonkun toisen lähetysjärjestön työtä.

Ruotsin kirkon lähetys on vuodesta 1876 lähtien jatkanut Ruotsin lähetysseuran alkamaa työtä Etelä-Indiassa ja ryhtyi samana vuonna työskentelemään zulujen keskuudessa Etelä-Afrikassa, mikä työ ulotettiin v. 1903 karangakansaan Etelä-Rhodesiaan. Maailmansodan aikana se otti haltuunsa Leipzigin lähetyksen koko työkentän Etelä-Indiassa ja alotti v. 1918 lähetystyön Keski-Kiinassa.

Evankelinen Isänmaanseura lähetti ensimäiset lähetyssaarnaajat Itä-Afrikaan v. 1865 ja Indian keskimaakuntiin v. 1877.

Ruotsin Lähetysliitto alkoi lähetystyön Kongossa v. 1882, jolloin sinne matkustivat *Nils Westlind* ja *Karl Petterson*, joista tuli tämän työn perustajia ja uranuurtajia. Westlind oli tavaton kielinero ja hänestä tuli kongoheimojen kielen, kifiotin, tutkija ja tuntija. Hänen kuollessaan oli koko Uusi testamentti valmiina tällä kielellä sekä sitäpaitsi raamatun historia, lukukirja, laulukirja ja kielioppi. Hänen suurtyötään jatkoi tri *K. E. Laman*. K. P. Pettersonista tuli taas uranuurtaja toisella alalla. Hän perusti asemia pitkin Kongo joen vartta ja teki hengenvaarallisia löytöretkiä. V. 1890 alkoi työ Keski-Kiinassa ja 1892 Itä-Turkestanissa. Vuodesta 1882 alkaen on ajoittain työskennelty myöskin Kaukasiassa armenialaisten ja muhammedilaisten keskuudessa.

Lisäksi mainittakoon vielä »Ruotsin Kiinanlähetys», joka perustettiin 1887. Se on alusta alkaen ollut yhteistoiminnassa Kiinan Sisämaalähetyksen kanssa, jonka sivistyslaitoksia ja liikesuhteita se saa käyttää hyväkseen. Vähitellen ovat yhä useammat ruotsalaiset seurat ryhtyneet työskentelemään Kiinassa, m. m. Pyhitysliitto Pohjois-Shansissa, baptistit Shantungissa, vapaabaptistit Shensissä j. n. e.

Eri lähetyskentillä työskentelee noin 830 ruotsalaista lähetyssaarnaajaa, joilla on apulaisinaan 2,510 maakalaista. Lähetyksen perustamissa kouluissa käy 36,000 oppilasta ja noin 100,000 potilasta hoidetaan vuosittain 67:ssä sairaalassa ja klinikassa. Ehtoollisella käyviä seurakunnan jäseniä on 33,000 henkeä ja kastettuja (v. 1920 tilaston mukaan) noin 52,000 henkeä.

Tanskassa v. 1714 perustettu Kuninkaallinen lähetyskollegio ei voinut pitää vireillä lähetysharrastusta. Myöskin v. 1821 perustettu Tanskan Lähetysseura toimi kauan aikaa heikoin voimin. Se otti hoitoonsa Grönlannin vanhan lähetyksen ja tuki alussa Baselin lähetysseuraa. Vuonna 1862 se ryhtyi työskentelemään tamulien keskuudessa Etelä-Indiassa saksalaisen lähetysalueen pohjoispuolella, ja v. 1896 alkoi työ Mandshuriassa.

Erikoisen mielenkiintoinen yritys on Pohjois-Indiassa työskentelevä *Santalilähetys*, jonka perustivat tanskalainen *H. P. Börresen* ja norjalainen *Lars Skrefsrud*. Näiden uranuurtajien itsensäkieltävä elämä tuon alhaisella tasolla olevan alkukansan keskuudessa on järkyttävä. V. 1867 he alkoivat yksinään ja hyvin köyhissä oloissa työnsä, mutta heidän väsymätön tarmonsa kantoi runsaan hedelmän. He saivat sitten vähitellen apua ja kannatusta koko Pohjoismaista. Ruotsalainen lähetyspiispa E. Heuman työskenteli myös alkuaikoinaan siellä. Tämä lähetys on pelastanut kokonaisen kansan henkisestä ja aineellisesta perikadosta. Nykyään santalit itse tekevät lähetystyötä maanmiestensä keskuudessa. Kastettujen lukumäärä on jo noin 24,000 henkeä.

Tanskan lähetyshistorian huomattavin nimi on *L. P. Larsen*, joka on tunnettu kaikkialla Indiassa; hän on evankelisen lähetyksen etevimpiä ja parhaimpia edustajia. Hän toimi kauan aikaa ylioppilaslähetyssaarnaajana, vuodesta 1900 hän on ollut professorina ja yhdistyneiden eteläindialaisten lähetysseurojen jumaluusopillisen korkeakoulun johtajana Bangaloressa. Tanskassa on 10 lähetysseuraa, jotka työskentelevät Kiinassa, Indiassa, Syyriassa, Arabiassa, Sudanissa ja Grönlannissa.

Norja harjoittaa tarmokasta lähetystyötä, ja jos sen toimintaa ja tuloksia verrataan maan väkilukuun, on Norja asetettava etusijalle koko Pohjoismaissa. Se alotti itsenäisen lähetystyön paljon aikaisemmin kuin Ruotsi. Jo v. 1842 perustettiin Norjan Lähetysseura Stavangerissa, ja se ei ole vain Norjan vaan koko Pohjoismaiden suurin. Sillä on 143 lähe-

tyssaarnaajaa zulujen keskuudessa, Madagaskarilla ja Keski-Kiinassa, missä laaja työ on käynnissä. Aivan erikoisen huomattava on heidän Madagaskarilähetyksensä, jonka palveluksessa ovat työskennelleet sellaiset miehet kuin L. Dahle ja J. Johnson.

Tämän suuren seuran ohella on joukko pienempiä, yhteensä 18, joista mainittakoon Pohjoismainen Santalilähetys, joka työskentelee yhdessä tanskalaisten kanssa, Norjan luterilainen Kiinanlähetysliitto ja Norjan lähetysliitto Etelä-Afrikassa ja Kiinassa.

ENNEN JA NYT.

Kuinka lähetys on kehittynyt.

Jos joku ensimäisistä evankelisista lähetyssaarnaajista voisi palata elävien maille, niin kuinka hän mahtaisikaan silloin iloita ja ihmetellä nykyaikaista maailmanlähetystä. — Todellakin se muistuttaa mitätöntä siementä, joka on kasvanut suureksi puuksi. Siitä on tullut jotain, josta nämä ensimäiset eivät uneksineetkaan. He menivät pimeään ja tuntemattomaan maailmaan täyttämään Mestarinsa tahtoa, johon heitä kannusti rakkaus häneen ja palava halu pelastaa yksinäisiä sieluja saatanan vallasta. Kaipaus jouduttaa Kristuksen tulemista julistamalla evankeliumia kaikille kansoille oli myös yksi voimakas lähetyskannustin. Muutamat laskivatkin, milloin tämä työ voisi olla valmis. — Mutta he eivät koskaan uneksineetkaan voivansa kääntää koko kansoja, hapattaa kokonaisia yhteiskuntia kristillisillä periaatteilla. He kääntyivät inholla pois pakanuuden pimeydestä ja näkivät ei-kristityissä uskonnoissa ainoastaan »epäjumalisia eksytyksiä» ja »saatanan konsteja» — joista kaikin voimin oli pysyttävä erillään ja taisteltava niitä vastaan. — Myöhäisemmille sukupolville kai heidän käsityksensä saattaa tuntua ahtaalta, vieläpä vastenmieliseltä, mutta itse he ovat voittamattomia rakkaudessa, uhrautuvaisuudessa ja sankarillisuudessa.

Uusi aika on tullut ja se vaatii sekä vähemmän että enemmän lähetyssaarnaajalta. Hän ei enää mene tuntemattomaan maailmaan, jossa tuhannet vaarat uhkaavat ja josta hän ei enää koskaan voi toivoa palaavansa kotimaahan. Hänen tiensä ovat raivatut ja monet esteet poistetut. Sankarillinen ja romantinen on suuressa määrin kadonnut hänen toiminnastaan. Siihen on tullut paljon uudenaikaista »afärielämää», jokapäiväistä proosallisuutta. Aivan varmaan näistä ensimäisistä tuntuisi hyvin omituiselta olla uudenaikaisella lähetysasemalla. Organisatio kaikilla alueilla, pitkiä raportteja ja kirjelmiä, kassoja, komiteoita, kaiken-

laisia kouluja, joissa maallisia aineita on otettu ohjelmaan ja kristinusko ehkä saa tyytyä ylimääräiseen aikaan — kuinka vierasta se olisikaan näille ensimäisille, joiden ainoana päämääränä oli temmata sieluja turmiosta ja voittaa ne Kristukselle.

Onko ehkä nykyaikainen lähetys monenkaltaisten asiain vuoksi unohtanut ainoan välttämättömän? Ei, päämäärä on sisimmältään sama nyt kuin lähetyksen alussa. Tehtävät voivat vaihdella, mutta keskeisimpänä tulee aina pysymään Kristuksen evankeliumin julistaminen, ihmisten saattaminen Jumalan luo.

Mutta Jumala itse on johtanut lähetyksen uusille teille.

Uusia tehtäviä on tullut toinen toisensa jälkeen, näkökulma on laajentunut: Herra on kuningas. Hän on hallitseva kansoja — — — »*Kaikki kansa* valtaistuimesi ympärillä on kerran laulava voiton korkeata veisua». Pietistinen lähetysajatus: yksityisten pelastus on kehittynyt lähetysajatukseksi, joka tahtoo *sulkea piiriinsä kokonaiset kansat ja koko elämän.* Tämä kehitys oli välttämätön. Yksityiset kääntyneet muodostivat seurakuntia, heitä itseään ja heidän lapsiaan täytyi opettaa, jotta he osaisivat lukea raamattuaan — niin tulivat käännös- ja koulutyö pian tärkeiksi tehtäviksi suoranaisen evankelioimisen ohella. Mutta kuinka kristityt voisivat elää niin suuren hädän, sairauden ja julmuuden keskellä tekemättä mitään olojen parantamiseksi! Ei kestänyt kauan ennenkuin he alkoivat toimia kaikilla aloilla: parantaa sairaita, pelastaa hyljättyjä lapsia, estää myrkytysmurhia, leskien polttoa ja muita raakalaistapoja, kohottaakseen ja kasvattaakseen koko kansaa. Ei-kristityssä maailmassa on muuten vain kansalla, perheellä, heimolla merkitystä, yksilöllä ei mitään. Niin johtui lähetys yhä enemmän kohdistamaan huomionsa kansaan — luonnollisesti lainlinlyömättä silti yksityisiä. Yhä enemmän ymmärrettiin yksilön kuuluvaisuus kokonaisuuteen. Yksityisiä kääntyneitä ei ollut eroitettava kansastaan, vaan heistä piti tulla hapatus, joka uudisti kansan. Mitä enemmän opittiin tuntemaan kansojen ajatustapoja, sitä enemmän löydettiin kosketuskohtia, jotka tekivät mahdolliseksi rakentaa edelleen sen hyvän ja totisen perustalle, joka sisältyi myöskin näihin uskontoihin. Nykyaikaiselta lähetyssaarnaajalta vaaditaan ehdottomasti sen kansan tuntemista, jota tahdotaan auttaa, heidän elämänsä ja uskontonsa tarkkaa tutkimista. Siinä uuden ja vanhan, kotimaisen ja europalaisen kulttuurin välisessä murrosajassa, jossa nämä ei-kristityt kansat nyt kamppailevat, on lähetyssaarnaajan asema erittäin vaativa ja vaikea.

Lähetys on laajentunut valtavasti. Se on voittanut maita ja kansoja toisen toisensa jälkeen, kunnes se nyt käsittää koko maan piirin; se on ottanut tehtävän toisensa jälkeen suorittaakseen, kunnes se voi hapattaa koko elämän. Ensimäiset harvalukuiset lähetit ovat lisääntyneet moniksi tuhansiksi kaikista kansoista ja kielistä. Ei ole yhtään kristit-

työ kansaa, joka ei harjoita lähetystä. Nykyään on työssä noin 20,000 katolista lähetyssaarnaajaa, joista noin puolet on naisia; evankelisia lähetystyöntekijöitä on (v. 1925) 29,188, joista yli 17,500 naisia. Näistä on Kiinassa 7,633, Indiassa 5,682 ja Etelä-Afrikassa 1,934, edustaen 446 eri lähetysseuraa.

Alussa ei luultu ensinkään voitavan käyttää naisia. Ensimäiset, jotka tahtoivat lähteä, saivat vastaukseksi: »Ei, naiset eivät kelpaa». — 1830-luvulla alkoivat muutamat naiset omalla vastuullaan ja monin vaikeuksin työskennellä itämaiden naisten keskuudessa. Se käsitys, että naiset eivät sopineet lähetyssaarnaajiksi, muuttui pian, he osoittivat kelpaavansa ei vain erikoiseen naistyöhön — joka luonnollisesti on heidän päätehtävänsä — vaan kaikenlaiseen työhön, vieläpä uranuurtajatyöhön. Nyt ei ole yhtään lähetystä, joka tahtoisi olla ilman naisvoimia. Heidän toiminta-alueensa tulee yhä suuremmaksi yli koko maailman, ennen kaikkea he ovat korvaamattomia niissä maissa, joissa vallitsee haaremi- tai jonkunlainen zenanajärjestys. — Uudenaikainen lähetys tarvitsee yhä enemmän erikoistuneita työvoimia, ei vain pappeja vaan myös kaikenlaisia opettajia, kielimiehiä, insinöörejä, käytännöllisiä työmiehiä sekä lääkäreitä. Yli 1,000 lähetyssaarnaajaa on lääkäreitä, niistä noin 400 naispuolista.

Valkoisten rinnalla työskentelee valtava joukko *maakalaisapulaisia:* pappeja, evankelistoja, opettajia ja opettajattaria, raamattunaisia, sairaanhoitajattaria y. m., yhteensä 151,735 henkeä, joista yli 119,000 on miehiä, niiden joukossa 10,493 pappia. Monet heistä ovat itsenäisessä työssä, yhä useammin johtajina, täysin samanarvoisina valkoisten lähetyssaarnaajien kanssa. Nämä maakalaiskristityt työntekijät muodostavat suurimman eron entisyyden ja nykyisyyden välillä, ilahduttavimman ja toivehikkaimman. He ovat takeena siitä, että kristinusko on juurtunut niin syvälle, että sitä ei enää voi kutsua vieraaksi taimeksi.

Kaikki nämä työntekijät ahertavat eri aloilla: saarnaten, valmistaen kasteelle, hoitaen seurakuntia, tahi toimien lääkäri-, koulu-, teollisuus- ja naislähetyksessä, kirjallisessa työssä tai jollain muulla alalla.

Maailmanlähetyksestä on tullut valtava yritys myöskin laajuudeltaan. Eräs amerikalainen kirjailija on verrannut Pohjois-Amerikan lähetystä puhtaalta liikenäkökannalta muihin suuriin yrityksiin ja huomannut että lähetys, jota muutamat pitävät niin vähäpätöisenä, ettei siihen kannata kiinnittää huomiota, on suurempi kuin Pohjois-Amerikan suurin liikeyritys »The Standard Oil Company». Lähetyksen palveluksessa on enemmän väkeä ja se käyttää enemmän rahoja. Yksistään Pohjois-Amerikan menot ovat viime vuosien aikana olleet 900—1,000 milj. Suomen markkaa — koko maailman noin 1,550 milj. markkaa vuosittain.

Ja mikä on näin valtavan koneiston työn *tulos?* Usein kuulee vali-

tettavan, että lähetystyön tulokset ovat pienet kustannuksiin verraten, että »jokainen käännetty pakana tulee hyvin kalliiksi». On tosin mieletöntä mitata henkisen työn tuloksia numeroilla — joiden muuten aina täytyy olla epävarmoja — mutta koettakaamme kuitenkin luoda yleissilmäys maailmanlähetyksen näkyviin tuloksiin.

Yli koko maailman kohoaa kaikenlaisia *rakennuksia*, kirkkoja, suurista katedraaleista alkaen mitä yksinkertaisimpiin rukouskappeleihin asti, kouluja, vieläpä todellisia koulupalatseja, sairashuoneita ja sairastupia, vanhainkoteja, lastenkoteja, kaikenlaisia hoitolaitoksia N.M.K.Y:n ja N.N.K.Y:n rakennuksia, nuorten ylioppilaiden koteja y. m. Jo ne puhuvat mahtavaa kieltä. Eri lähetyskentillä on 48,426 ylempää tai alempaa *koulua*, joissa on 2,440,148 oppilasta — sekä kristittyjä että ei-kristittyjä. — Näistä kouluista ovat luonnollisesti useimmat alkeiskouluja, mutta niistä on parituhatta »korkeampaa oppilaitosta» ja 109 korkeakoulua, joissa on 15,635 oppilasta. Useat erinomaiset *teollisuuskoulut* antavat nuorille käytännöllistä opetusta ja kasvattavat heitä kelvollisiksi työmiehiksi eri ammatteihin. Vielä on yli 700 *lähetyssairaalaa* ja yli 1,000 klinikkaa. Lasketaan että vähintäin 8 1/2 milj. ihmistä saa vuosittain lääkäriapua lähetyksen toimesta. Yksistään Indiassa hoidetaan noin 6,000 spitalitautista lähetyksen turvakodeissa.

Kristillinen kirjallisuus on myös näkyvä tulos. Englannin ja Ulkomaiden Raamattuseuran — seuran, joka on tehnyt enemmän kuin kaikki muut maailmassa raamatun levittämiseksi — viimeisten tietojen mukaan on raamattu tai osia siitä käännetty 566 kielelle, joista monet ovat olleet aivan muokkaamattomia. Perustamisestaan lähtien on tämä seura painattanut raamattuja 345 milj. kpl. Raamattu on nyt kaikilla suuremmilla kielillä. Yksistään tämä seura levitti vuonna 1920 kaikkiaan 8,655,781 kirjaa. Raamattu on parhaiten painettu ja enimmän ostettu kirja lähetysmaissa. Raamatun lisäksi on useimmilla suurimmilla kielillä runsas kristillinen kirjallisuus, sitäpaitsi tieteellistä, kielitieteellistä ja kaikenlaista opetuskirjallisuutta sekä käännöksinä että alkuperäisinä, jotka kaikki ovat lähetyssaarnaajain työtä. Sitäpaitsi ilmestyy lukemattomia kristillisiä sanomalehtiä ja aikakauskirjoja.

Edellä sanottu koskee lähinnä evankelista lähetystä, mutta emme saa unohtaa myöskään katolista, joka on antanut yhtä suuren lisän ei-kristityn maailman kirjallisuuteen.

Tärkeimpiä näkyvistä tuloksista ovat kuitenkin *kristilliset seurakunnat*, joita on syntynyt ei-kristityn maailman kaikissa osissa ja jotka todistavat, vaikka monta kertaa hyvin heikostikin, siitä kuinka Jumalan voima voi muuttaa ihmisiä. Kristillisten seurakuntain jäsenluku maailmanlähetyskentällä on 8,342,378, joista runsaasti 6 1/2 milj. on kastettuja. Monilla Etelämeren saarilla, batakkien keskuudessa, Sumatralla, Koreassa,

Ugandassa ja Basutomaassa, Kultarannalla ja Madagaskarilla, Indian eri osissa ja vielä muualla alkaa syntyä todellisia kansankirkkoja. Pakanallisten ja kristillisten yhteiskuntien välistä suurta eroitusta on enää mahdoton kieltää. Monet näistä kristityistä ovat antaneet valtavan näytteen taipumattomuudestaan vainojen aikana, lähetysinnostaan ja uhrautuvaisuudestaan.

Mutta lähetyksen vaikutukset ulottuvat laajalle kristillisten seurakuntien ulkopuolelle. Lähetys suorittaa uskonnollisen tehtävänsä yhteydessä valtavaa *sivistyksellistä ja yhteiskunnallista työtä*, joka koskee koko kansan elämään. Lähetyksen puhtaasti yleisinhimillisen vaikutuksen huomaa ehkä parhaiten alimmalla tasolla olevien luonnonkansojen keskuudessa. Siellä ovat lähetykset olleet sivistyksen levittäjiä, jotka ovat vaikuttaneet kasvattaen, kohottaen ja auttaen elämän kaikilla aloilla. Alexander Mackaytahan esim. kutsuttiin »tekojen mieheksi», ja hän sanoi itse, että hän saarnasi käsillään.

Kaikkein selvimmin huomaa kuitenkin lähetyksen tulokset, kun kiinnittää huomion työhön, jota on tehty *naisten* hyväksi. Jos lähetys on tehnyt paljon antaakseen miehille tietoja ja kohottaakseen heidät rikkaampaan elämään, niin voidaan sanoa, että se on tehnyt kaiken naisille. Heillä ei ole paljonkaan arvoa ei-kristityissä maissa. Eräs ensimäisistä naispuolisista työntekijöistä, joka alkoi opettaa tyttöjä, sai kuulla miesten sanovan: »Seuraavalla kerralla hän varmaan rupeaa opettamaan lehmiä». Kukapa tulikaan ajatelleeksi antaa naisille vähääkään tietoja, vapautta ja todellista ihmisarvoa ennen lähetyssaarnaajain tuloa? Kukapa välitti puhua heidän puolestaan ennen lähetyssaarnaajia? Kristitty nainen on tehnyt tavattoman suuriarvoisen työn antaessaan voimansa auttaakseen, hoitaakseen, kohottaakseen ja kasvattaakseen niin paljon huono-osaisempia sisariaan. Ja yhä lepää naisen kasvatus paljon enemmän kuin miehen lähetyksen hartioilla. — Tavattoman tärkeitä ovat myös *kristilliset kodit* ei-kristityssä maailmassa, ne ovat aavistamattoman rikkaan ja kauniin elämän ilmauksena. — Ei kukaan voi kieltää lähetyksen tärkeää työtä tässä kohden katsoipa sitä sitten joko yhteiskunnalliselta, sivistykselliseltä tai puhtaasti uskonnolliselta näkökannalta.

Sillä murroskaudella, jossa idän kulttuurikansat nyt elävät, tarvitaan tätä lähetyksen sivistyksellistä ja yhteiskunnallista toimintaa enemmän kuin koskaan. Naiset alkavat saavuttaa vapauden ja samanarvoisuuden miesten kanssa, mutta he eivät voi käyttää sitä, he tarvitsevat apua ja johtoa säästyäkseen sortumasta heille oudoissa olosuhteissa kaikkine niiden houkutuksineen. Yhä enemmän leviävä industrialismi on aikaansaanut hirvittävät olosuhteet, kenties kaikkein enimmin Japanissa, missä se on kehittynyt pisimmälle. Tuhansia ihmisiä joutuu turmioon. Kristityt eivät ole epäröineet käydä käsiksi uusiin tehtäviin osittain antamalla

apuaan yksityisissä tapauksissa, osittain vaikuttamalla yleiseen mielipiteeseen kääntääkseen sen ihmisystävälliseen suuntaan. Se moralinen rappio, jonka tämä murrosaika ja uskonnottomat koulut vaikuttavat, tuo joukon uusia tehtäviä kristinuskolle.

Tämä yhteiskunnallinen ja sivistyksellinen toiminta on saavuttanut mitä ehdottomimman tunnustuksen kaikilta, jotka todella ovat siihen tutustuneet. Lähetyksen on täytynyt kauan taistella vastatuulessa ja se tekee vieläkin niin jossain määrin. Mutta entisyyden ja nykyisyyden välillä on kuitenkin valtava eroitus. *Ennen* pelkkää vastustusta, vihamielisyyttä ja soimauksia, *nyt* yhä enemmän tunnustusta sekä hallitusmiesten että maakalaisten itsensä puolelta. Varsinkin on lähetyksen työ alimpien kastittomien keskuudessa saanut osakseen ehdotonta ihailua, vieläpä katkerimmilta vastustajilta, nimittäin muutamilta huomattavilta hinduilta Indiassa. — Kuuluisa matkailija mrs Birad Bishop (kuollut 1903), joka alussa oli lähetyksen voimakas vastustaja, tuli oleskelunsa aikana maakalaisten keskuudessa eri siirtokunnissa vakuutetuksi pakanuuden hirvittävistä seurauksista ja lähetyksen siunauksesta. Presidentti Roosevelt sanoi vuoden oleskelun jälkeen Afrikan sydämessä: »Sanottakoonpa mitä tahansa, niin on kuitenkin totta, että lähetyssaarnaajain työ Afrikassa on arvaamattoman suuri.»

Tosin kuulee yhäkin jyrkkiä ja ivallisia lausuntoja lähetyksestä — useimmiten kristinuskolle vihamieliseltä taholta. Useimmat puhuvat viitsimättä vaivautua tutustumaan lähetyksen työhön. Mutta näiden lausuntojen vastapainona on lukemattomia edullisia, ei vain lähetysystävien antamia, joita voidaan pitää puolueellisina, vaan virkamiesten, upseerien, tutkijain y. m.

Lähetys on itse asiassa valoisin luku — monien synkkien joukossa -- valkoisen ja värillisten rotujen keskinäisiä suhteita käsittelevässä historiassa. Sinne, missä valkoiset menettelyllään ovat kylväneet vihaa ja katkeruutta ja kaivaneet kohtalokkaan kuilun eri rotujen välille, sinne tulevat lähetyssaarnaajat ja rakentavat siltoja, lääkitsevät haavoja ja sovittavat. Kuinka usein ovatkaan siirtomaahallitukset vihdoin, kun eivät ole aseilla ja väkivallalla voineet kukistaa mustia, vedonneet lähetyssaarnaajiin pyytäen heitä palauttamaan ystävälliset suhteet heidän ja kansan välille. Maakalaiset tietävät, että lähetyssaarnaajat ovat heidän ystäviään ja puolustajiaan. Lähetyssaarnaajathan ne paljastivat valkoisten julmuudet Kongossa eivätkä vaienneet ennenkuin kristittyjen valtioiden omatunto oli herännyt; lähetyssaarnaajat taistelevat myöskin väkijuomakauppaa, pakkotyötä, väkivaltaa ja sortoa vastaan, — yleensä kaikkea mikä voi vahingoittaa maakalaisia. — Luonnontutkija Otto Nordenskjöld, jota kai voinee tässä asiassa pitää puolueettomana, puhuu kirjassaan »Siirtomaa-asutus ja luonnonkansat», niistä perustekijöistä, jotka

ovat ajaneet valkoisen rodun vieraiden kansojen luo: toiselta puolen voitonhimo ja toiselta puolen halu auttaa näitä ihmisiä, tehdä heistä kristittyjä ja kasvattaa heitä. — Hän sanoo edelleen: »Melkein kaikkien siirtolaisuuden eri muotojen yllä lepää traagillisuuden synkkä varjo. Joillakin tahoilla saattaa kyllä ilmetä hyväntahtoisuutta maakalaisia kohtaan, mutta käytännössä se valitettavasti näyttelee niin pientä osaa. Afrika afrikalaisille — afrikalaiset meille, niin kuuluu saksalainen siirtomaatunnuslause.» Hän todistaa, kuinka lähetyssaarnaajat ovat ainoat, joilla ei ole minkäänlaista halua sortaa maakalaisia, he tahtovat vain heitä kasvattaa ja lähestyä heitä *ihmisinä*, tulla heidän ystävikseen. »Historia todistaa eittämättömästi, kuinka paljon lähetys on tehnyt maakalaisten suojelemiseksi ja kehittämiseksi. Tämä puoli lähetyksen toiminnasta vaatii kaikkein suurinta huomiota osakseen. Millainen olisi kristityn ja ei-kristityn maailman välinen suhde, jos tämä epäitsekäs rakkaus puuttuisi? Millaiseksi kehittyisi maailman historia, jos nämä värilliset kansat, jotka jo ovat saaneet ja yhä enemmän tulevat saamaan merkitystä siinä — kenties vielä kerran ottavat johdon käsiinsä — jos he tulevat vihamiehinä kristinuskon ja kristillisen kulttuurin yhteyteen? Ja mistä he löytävät silloin sen henkisen ja moralisen voiman, jota ilman ei kuitenkaan mikään kansa voi elää. Ne ovat vakavia kysymyksiä, joita ei voi vaikenemalla sivuuttaa. Valtavia tehtäviä kristityille! Ei ole kysymys vähemmästä kuin kansojen käännyttämisestä kristinuskoon heidän, meidän itsemme tähden. Kristillinen lähetys ei voi koskaan päästää näkyvistään tätä päämäärää, niin totta kuin Kristus on elänyt ja kuollut kaikkien puolesta ja hänellä on elämää annettavana kaikille. »Hän on meidän ainoa toivomme», on moni Indian, Japanin ja Kiinan parhaimmista miehistä sanonut — niinkuin sanotaan epätoivoon joutuneiden kommunistien keskuudessa Berlinissä.

Kuka voi mitata kristillisen vaikutuksen ja sen merkityksen? Monet niistä, jotka ovat käyneet läpi lähetyskoulut tai toisella tavalla tulleet kristillisen vaikutuksen alaisiksi, eivät kenties koskaan anna kastaa itseään. Mutta jotain uutta on heidän elämäänsä tullut eivätkä he ole samoja kuin ennen. Eräs englantilainen kuvernööri Indiassa sanoo: »Kristinuskon edistys Indiassa on usein ääretön sielläkin, missä yksikään ei ole kääntynyt kristinuskoon». Brahminit ovat itse kieltäneet suuren joukon lauluja, joita ennen laulettiin suurissa uskonnollisissa juhlissa vähääkään häpeämättä. Eräs indialainen ruhtinas on kieltänyt lahjoittamasta nuoria tyttöjä temppelipalvelukseen. Sanomalehdet sisältävät usein sitaatteja raamatusta. »Kristus on vihatuin ja peljätyin, tunnetuin, puolustetuin, rakastetuin ja palvotuin nimi Indiassa», sanoo tri Clark.

Kukaan ei voi seurata kristinuskon salattuja teitä. Sen vuoksi emme saa antaa tuloksien, jotka näyttävät meistä toivottoman pieniltä, masen-

taa itseämme. Verrattuna yli 1,000 milj. ei-kristittyyn, ei 6 1/4 milj. evankelista kristittyä (15 1/4, jos Pohjois-Amerikan neekerit otetaan lukuun) ole paljon. Mutta kun sanotaan, että tämä on *sadan vuoden* työn tulos, on tieto harhaanjohtava. Monilla kentillä, esim. Ugandassa, on työ ollut käynnissä ainoastaan 40 vuotta, Koreassa vieläkin lyhyemmän ajan. Kiinassa oli vielä 1842 ainoastaan muutamia kristittyjä. Kristittyjen nopea lisääntyminen on alkanut vasta viime aikoina. Nykyään ei minkään uskonnon tunnustajien lukumäärä kasva niin nopeasti kuin kristittyjen, mutta lähetys on vielä vain alulla. Kuinka mitätön onkaan työvoima ollut tehtävään verrattuna ja on sitä vieläkin. Tasaisesti jaettuna tulee yksi lähetyssaarnaaja 55,000 henkeä kohti. On miljoonia, jotka eivät ole kristinuskon saavutettavissa — alhaisimman laskelman mukaan 160 milj. Aasian ja Afrikan sydämessä on valtavia alueita, joilla ei ole ainoatakaan lähetyssaarnaajaa. Jokainen kenttä huutaa työntekijöitä, ja laajat, aivan koskemattomat kentät huutavat enimmän. Vielä on tilaa uranuurtajatyölle, sankarillisuudelle, vielä on tilaisuutta uskaltaa mahdottomia.

Lähetys työskentelee tehdäkseen itsensä tarpeettomaksi. Muutamilla kentillä se on ehtinyt pitkälle tätä päämäärää kohti, toisilla se on perustamisasteella, toisilla taas ei työ ole vielä alkanutkaan. Vielä elämme niitä ratkaisevia silmänräpäyksiä, niitä tärkeitä murrosaikoja, jolloin kansojen tulevaisuus ratkaistaan.

Hajaannuksesta yhtenäisyyteen.

Yhtenäisyyteen — sellaista vaikutusta tuskin saa lähetyksen historiaa tutkiessaan. Pikemmin — hajaannukseen. Kaikkiaan 412 eri evankelista lähetysseuraa ja lisäksi katolisen kirkon lähetys eivät juuri puhu yhtenäisyydestä, ne puhuvat jostain niin antikristillisestä kuin rikkinäisyydestä niiden välillä, joiden pitäisi olla veljiä. Kristikunnan hajaannus on sen onnettomuus, sen heikkouden merkki. — Tavallaan on tämä lähetyksen hajaannus historiallinen välttämättömyys niiden monien eri kirkkokuntien vuoksi, joita protestantisessa maailmassa on, mutta se on tullut vielä suuremmaksi näiden kirkkojen kylmäkiskoisuuden vuoksi lähetysvaatimusta kohtaan. Ne eivät ole huomanneet, että lähetys on koko kristillisen kirkon asia, eroittamaton elävästä kristinuskosta ja siis myös elävistä kirkkokunnista. Sanomattomaksi vahingoksi sekä itselleen että lähetykselle ne ovat kieltäneet tämän velvollisuuden.

Niin tuli lähetyksestä alusta alkaen yksityisten asia; sitä harjoittivat yksityiset, jotka liittyivät yhteen ja perustivat lähetysseuroja; niitä on joko tunnustuksellisia niinkuin korkeakirkollinen S.P.G. tai tunnustuk-

settomia kuten L.M.S. Ainoastaan kolmessa tapauksessa on lähetyksestä tullut koko kirkon asia, nimittäin Veljesseurakunnassa, Skottlannin kirkossa ja Ruotsin kirkossa. Useat vapaakirkotkin, esim. Amerikan baptistikirkkokunta, ovat antaneet lähetykselle keskeisen sijan pitäen sitä koko seurakunnan asiana. Ja yhä useammin tapaa lähetyskirjallisuudessa lausuntoja sellaisen käsityksen arvosta ja voimasta.

Ensimäisillä lähetysyrityksillä oli aina tilapäisyyden leima — mistään suunnitelmanmukaisesta työstä ei juuri voi olla puhetta. Kukin seura työskenteli itsekseen vähääkään välittämättä toisista ja usein ilman mitään edeltäkäsin laadittua suunnitelmaa tai kiinteämpää organisatiota. Etelä-Afrika on hyvänä esimerkkinä tämän suunnitelmattomuuden vaikutuksesta. Siellä on joukko eri seuroja sekaisin keskenään, mikä usein on hidastuttanut työtä ja antanut aihetta kahnauksiin ja epäsopuun. On päivän selvää, mitä epämukavuutta eri seurojen välisen yhteistyön puute matkaansaattaa; siitä on seurauksena lähetyssaarnaajien epätasainen jakautuminen, voimien ja varojen tuhlaus, epämiellyttäviä yhteentörmäyksiä, heikkoa työtä siellä, missä se voisi olla voimakasta, ettemme puhuisi sekasorrosta ja usein suorastaan niin turmiollisesta vaikutuksesta maakalaisiin, että he monta kertaa ovat peräytyneet kristinuskosta. Mitä enemmän lähetys on kasvanut, sitä voimakkaampana on esiintynyt vaatimus yhteistyöstä tai ainakin toistensa huomioonottamisesta. American Board, suuri amerikalainen lähetysseura, päätti jo vuonna 1838 olla ryhtymättä työhön alueella, missä jo harjoitettiin lähetystä. Hyvin varhain alettiin myös asettaa sovittelulautakuntia tai neuvottelevia komiteoita lähetyskentille, missä työskenteli useita eri seuroja.

Tärkeä askel oikeaan suuntaan olivat ne suuret konferenssit, joita 1850—60-luvulta alkaen alkoivat pitää samalla lähetyskentällä työskentelevät lähetyssaarnaajat. Vuonna 1872 pidettiin ensimäinen konferenssi koko Indian ja 1877 Kiinan lähetyssaarnaajien toimesta. Niistä on ollut suurta siunausta. Tohtori A. Smith sanoo työstä Kiinassa: »Melkein jokaisella edistysaskeleella, mitä siellä on saavutettu, on juurensa jossakin näissä kokouksissa pidetyistä neuvotteluista.» Myöskin alettiin pitää erikoiskonferensseja eri työhaaroja, kuten esim. koulutyötä, kirjastotoimintaa y. m. varten. Tästä ei ollut enää pitkä askel todelliseen *yhteistyöhön*. Muodostettiin kirjallisuusseuroja, perustettiin yhteisiä lähetyskirjapainoja, useammat seurat liittyivät yhteen saadakseen aikaan korkeampia opetuslaitoksia, seminaareja, sairaaloita y. m. kalliita laitoksia. Sen sijaan, että jokaisella seuralla olisi oma teologinen seminaarinsa, korkeakoulunsa j. n. e., perustetaan suurempia yhteisiä, joista siten voi tulla parempia, eivätkä kuitenkaan maksa niin paljon kullekin seuralle. Tai myöskin avataan joku etevä laitos, kuten Skottlannin kirkon erinomainen teollisuuskoulu Lovedalessa taikka heidän suuri yliopistonsa Madrasissa,

toisten maiden lähetyksille. Kaikki ne suuret kollegiot ja muut kalliit sivistyslaitokset, jotka viime vuosina ovat syntyneet, ovat eri lähetysten välisen yhteistyön hedelmiä eivätkä koskaan olisi voineet muulla tavalla syntyä, niin suuria kuin vaatimukset nykyään ovat. Yhteiset kieliopistot lähetyssaarnaajille, yhteiset koulut heidän lapsilleen ovat myöskin yhteistyön kautta saavutettu suuri voitto.

Vielä olennaisempi on se askel, joka on otettu siinä tarkoituksessa, että voitaisiin yhdistää kotimaiset kirkot, jotka ovat samaa tai samankaltaista lajia. On valitettava seikka, että meidän länsimainen kirkollinen pirstoutuneisuutemme täytyy siirtää lähetyskenttien kirkkoihin, ja se tuntuu usein vastenmieliseltä maakalaiskristityistä, joilla ei ole historiallisia edellytyksiä sitä ymmärtää. Viipynee vielä kuitenkin kauan, ennenkuin sitä epäkohtaa voi korjata, jokaisen lähetyssaarnaajanhan täytyy opettaa oman katsantokantansa mukaan, ja vaikka hän koettaakin tasoitella eroavaisuuksia sen sijaan korostaakseen keskeisintä evankeliumissa, täytyy siellä kuitenkin pakostakin syntyä erilaisia muotoja erilaisine kirkkojärjestyksineen. Paljon voitetaan jo sillä, että keskenään samankaltaiset kirkkokunnat liittyvät yhteen. Yhteisiä virsikirjoja ja oppikirjoja otetaan käytäntöön; yhteinen kirkkojärjestys ja yhteinen synodi vievät eri kirkkoja yhteen ja vahvistavat niitä. — Presbyterit ovat kulkeneet etunenässä. Jo vuonna 1877 perustettiin Japanin presbyterinen kirkko, joka käsittää koko maan ja on yhä enemmän kehittynyt itsenäiseksi japanilaiseksi kirkoksi. Vuonna 1904 perustettiin »Indian presbyterinen kirkko». Samanlaisia yhteenliittymiä on sattunut eri maissa, ennen kaikkea Kiinassa, ja useissa eri kirkkokunnissa. Anglikaninen kirkko kokoaa kaikki samassa maassa olevat lähetyskirkkonsa yhdeksi kirkoksi, jolla on luja piispallinen organisatio. Etelä-Indiassa ovat eri kirkkokunnat kuten Lontoon lähetys, presbyteriset ja useat amerikalaiset kongregationalistiset lähetyskirkot muodostaneet yhden kirkon: »Etelä-Indian yhdistyneen kirkon». Onpa myös tehty ehdotus liittää siihen myöskin anglikaninen kirkko, mikä kuitenkin kohtaa suuria vaikeuksia. Myöskin Kiinassa pyrkivät erilaiset kirkot muodostamaan yhtenäisyyden. — Indian luterilaiset kirkot ovat muodostaneet konferenssin ja Kiinassa he ovat ehtineet vielä pitemmälle. Siellä muodostettiin 1920 Kiinan luterilainen kirkko: »Uskonvanhurskauden kirkko», kuten se itseään nimittää, ja on toivottavaa, että Kiinan kaikki luterilaiset lähetykset vähitellen liittyvät siihen.

Niillä yhtenäisyyspyrkimyksillä, jotka ovat syntyneet lähetyskentillä, on taas ollut tärkeä vaikutus kotimaan kirkolliseen elämään. Ulkona lähetyskentillä yhtyivät veljelliseen yhteistyöhön kirkkokunnat, jotka kotimaassa katselivat toisiaan epäluulolla. Lähetys sai siten suuren tehtävän: viedä yhteen entiset vastustajat tai keskenään vieraat yhteiseen työhön Jumalan valtakunnan hyväksi. Myöskin kotimaassa oli-

vat yhtenäisyyspyrkimykset pian käynnissä. Ensin pienemmissä piireissä: Lontoon eri lähetyssihteereillä oli tapana kokoontua yhteisiin kokouksiin, Saksassa muodostettiin 1885 »evankelinen valiokunta», johon kuului 12 Saksan huomattavinta lähetysseuraa; Amerikassa syntyi samanlaisia yhteenliittymiä, lähetyksestä tuli maailmanlähetys, maailmanvalloitusajatukset syntyivät ja nyt kokoonnutaan maailmanlähetyskongresseihin.

Uuden vuosisadan ensimäisenä vuonna pidettiin ensimäinen konferenssi, jota täydellä syyllä voi kutsua maailmaa syleileväksi. Se oli New-Yorkissa ja siellä kokoontui 115 organisatiota, jotka edustivat 48 kansakuntaa.

Huippukohdaksi, loistokohdaksi tuli *Edinburghin konferenssi* 1910, jonka on laskettu alkaneen uuden aikakauden lähetyshistoriassa ja joka todisti koko maailmalle lähetyksen valtavuutta ja voimaa. Edustettuina oli 159 järjestöä valitsemiensa edustajien kautta ja sitäpaitsi maakalaisedustajia Japanista, Koreasta, Kiinasta, Assamista, Birmasta, Indiasta ja Ceylonilta. Kahden vuoden ajan oli kahdeksan komiteaa valmistellut konferenssia niin tarmokkaasti, että niiden perinpohjaiset lausunnot ovat yhä vieläkin täsmällisen lähetystiedon kultakaivoksia kaikilla aloilla. Konferenssi tuotti myös hyvin runsaita hedelmiä. Ennen hajaantumistaan se asetti »Jatkokomitean» kaikkien maiden edustajista, puheenjohtajana tri J. Mott, kehittämään edelleen yhteistyötä. Kokonaista 11 alakomiteaa on suorittanut tärkeätä työtä järjestäen yhteistä lähetystilastoa tutkien hallitusten ja lähetysjärjestöjen välisiä suhteita, laatien yleiskatsauksen eri lähetyskentistä ja niiden erikoistarpeista, käsitellen kaikkia kysymyksiä, jotka käsittelevät muhammedilaislähetystä, lääkärilähetystä, kirjallisuutta lähetyskentillä j. n. e. Myöskin päätettiin julkaista tämän »Jatkokomitean» äänenkannattajana kansainvälistä aikakauskirjaa: »The International Review of Missions».

Edinburghin konferenssin vaikutukset ulottuivat kauas kotimaihin ja lähetyskentille. Jatkokomitean ruotsalainen edustaja tri Karl Fries teki alotteen yleisen ruotsalaisen lähetyskonferenssin pitämiseksi Tukholmassa 1912, ja siellä muodostettiin Yleisen Ruotsalaisen Lähetyskonferenssin Työkomitea, joka sitten asetti useita alakomiteoita. Norjassa ja Tanskassa on syntynyt samankaltaisia yhteenliittymiä n. k. lähetysneuvostoja, samoin kuin myös Hollannissa ja Suomessa.

Voimakkaina tekijöinä kansainvälisessä työssä ovat maailmanliitot: N.M.K.Y. ja N.N.K.Y., ylioppilaiden kristillinen maailmanliike y. m. Niiden kautta korostetaan kristillistä veljeysajatusta ja kristinuskon ylikansallisuutta koko maailmalle. Varsinkin viimeisinä vuosina, jolloin kansalliset rajat ovat tulleet estäviksi muureiksi ja niin monet kansain-

väliset liikkeet menneet myttyyn, on tavattoman tärkeää, että kristillistä yhtenäisyys- ja veljeysajatusta toteutetaan.

Jatkokomitean puheenjohtaja, kristillisen maailmanylioppilasliikkeen tunnettu johtaja tri J. Mott teki vuosina 1912—13 matkan Itämaiden suuriin kulttuurimaihin toteuttaakseen siellä Edinburghin konferenssin päämääriä ja toimiakseen yhteistyön hyväksi. Kunkin maan eri osien ja vihdoin koko maan edustajien kanssa pidettiin joukko hyvin valmisteltuja konferensseja. Keskusteltiin lähetystyön eri haaroista: kenttien miehittämisestä, evankelioimisesta, kristillisistä kirkoista, maakalaisjohtajista, lähetyssaarnaajain kehittämisestä, kasvatuskysymyksestä, kirjallisesta ja lääkäritoiminnasta, työstä naisten hyväksi ja vihdoin yhteistyöstä. Joka osastoa varten asetettiin komitea, johon kuului etevimpiä lähetyssaarnaajia ja maakalaisia. Vihdoin asetettiin komitea koko maata varten, jonka tuli koota kaikki langat käsiinsä ja edustaa koko lähetystä ulospäin. Kiinassa ja Japanissa sen nimenä on yksinkertaisesti »Jatkokomitea» ja Indiassa »Kansallinen neuvosto». Heillä on valtava asia- ja henkilötuntemus. Tämän järjestelyn edut ovat silminnähtävät. Muuten niin hajanainen lähetys saa sen kautta yhtenäisen voiman, joka aina koettaa pitää silmällä koko lähetyksen parasta ja voi puhua auktoriteetilla, mikä yksityiselle järjestölle ei olisi mahdollista. Koko kentästä voipi siten saada yleiskatsauksen, komitea voi sijoittaa voimansa tärkeihin mutta laiminlyötyihin tehtäviin, laatia yhtenäisen työsuunnitelman, auttaa vastatulleita lähetyssaarnaajia, järjestää yhteisiä kielikouluja, kasvatuslaitoksia, kirjallisuusseuroja, evankelioimisviikkoja y. m. Vaikka ne eivät ole olleet käynnissä montakaan vuotta, ovat ne jo osoittautuneet välttämättömiksi.

Onneksi nämä aikaansaannokset ovat pysyneet voimassa sodasta huolimatta. Oli onni, että yhteistyö oli kehittynyt niin pitkälle ja että oli laskettu luja perustus.

Länsimailla sitävastoin murtui kansainvälinen side ja se tapahtui juuri aikana, jolloin lähetys enemmän kuin koskaan tarvitsi yhteistä esiintymistä ja tarvitsi saada äänensä kuuluville. Hajonneen jatkokomitean johtajat tekivät minkä voivat pelastaakseen yksityisiä lähetyskenttiä hävitykseltä ja puolustaakseen lähetyksen ylikansallisuutta. Englantilaisten ja amerikalaisten seurojen edustajat muodostivat »Tilapäiskomitean», johon myöskin muutamia puolueettomien valtojen lähetyksiä liittyi.

Luodakseen lujemman järjestelmän kansainvälistä yhteistyötä varten ja neuvotellakseen tehtävistä ja olosuhteista, joita sota ja rauha olivat luoneet, kokoontui entisen Jatkokomitean sihteerin ja The International Reviewin julkaisijan, J. H. Oldhamin aloitteesta kansainvälinen lähetyskonferenssi Cransissa Geneven lähellä kesäkuussa 1920. Siellä päätettiin asettaa »Kansainvälinen Lähetyskomitea», jonka piti saada

lujempi ja edustavampi luonne kuin mikä entisellä oli sen kautta, että asianomaisten maiden kansalliset yhteenliittymät valitsivat siihen jäsenet. — Jatkokomitean jäsenet valittiin Edinburghin konferenssissa. — Tähän uuteen komiteaan piti jokaisen maan valita sellainen määrä edustajia, että se oli suhteellinen sen lähetystyön suuruuteen — Isobritannia 14, Saksa 6, Ruotsi 2 ja Amerika luonnollisesti enimmän eli 20 jäsentä. Ensimäinen kokous pidettiin New-Yorkissa. Saksalaiset eivät vielä katsoneet voivansa ottaa osaa kansainväliseen konferenssiin, mutta koko konferenssi lausui mielipiteenään, että saksalaisilla oli oikeus ryhtyä jälleen työhön vanhoilla kentillään ja päättivät vedota hallituksiinsa. Se antoi voimakkaan tunnustuksen heidän tarmokkaalle työlleen.

Jos mieli lähetyksen onnistua säilyttämään epäpolitinen asemansa, lääkitsemään niitä haavoja, joita sota on aiheuttanut, ja valloittamaan takaisin toimintavapautensa, täytyy sen tapahtua yhteisen kansainvälisen esiintymisen kautta. Kansainvälinen yhteistyö ei ole koskaan ollut välttämättömämpi lähetykselle kuin nyt. Se on välttämätöntä kaikilta näkökohdilta, politiselta, taloudelliselta, yhteiskunnalliselta yhtä hyvin kuin uskonnolliselta. Se on välttämätöntä siellä kaukana ei-kristityssä maailmassa, mutta se on yhtä välttämätöntä täällä kotona meidän luhistuvassa maailmassamme. Kristinuskon tulevaisuus on siinä, että »kaikki olisivat yhtä».

NYKYAIKAISIA PROBLEMEJA.

Asema sodan jälkeen.

Lähetys on viime vuosina, ennen kaikkea sodan ja sen aiheuttaman politiikan kautta joutunut vaikeasti ratkaistavien problemien ja tehtävien eteen. Monet niistä olivat olemassa jo ennen sotaa, mutta ne ovat nyt tulleet niin sanoaksemme akutisiksi. Lähetys on nyt murrosajassa, joka on täynnä vaikeuksia ja sen tulevaisuus on pimeä. Enemmän kuin koskaan tarvitsee lähetyksen johtajien rukoilla viisautta, enemmän kuin koskaan tulee heidän olla täynnä sitä Kristuksen henkeä, joka ei etsi omaa etuansa, joka ei pelkää vaikeuksia eikä väsy.

Ne problemit, jotka astuvat etualalle, ovat ennen kaikkea *politisia* — lähetyksen suhde hallituksiin — sekä *kansallisia problemeja*. Läheisessä yhteydessä näiden kanssa ovat *koulu- ja kirkkoproblemit*.

Uusi aika on ottanut rynnäköllä koko ei-kristityn maailman -- sen maailman, joka niin kauan on ollut kulttuurimme ulkopuolella. Kaikki voimat ovat yhtyneet tähän valloitukseen: politiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset, tieteelliset ja uskonnolliset; ne ovat kaikki rynnänneet tähän vieraaseen maailmaan ja muuttaneet sen. Eipä ole ihme, jos nyt siis kuohuu ja kohisee. Kehityksen tempo on aivan liian nopea, vanha ja uusi leiskahtelevat kuin noitatanssissa. Tästä sekamelskasta tulevat esiin yhä selvemmät ääriviivat: länsimaisen kulttuurin, varsinkin pakanallisen ja aineellisen, vastustamaton edistys sekä yhä voimakkaampi rotu- ja kansallisuustietoisuus.

Ei-kristityt kansat, s. o. lähinnä ei-kristityt *kulttuuri*kansat, sekä tavoittelevat että hyljeksivät meidän kulttuuriamme. Ne eivät voi olla ilman sitä, mutta ne tahtovat ennen kaikkea olla omaa itseään. On tullut hyvin vaikeaksi jollakin tavoin »hallita» heitä, olipa se sitten valtiossa taikka kirkossa. Heidän rotutuntonsa haavoittuu helposti, heidän itsetuntonsa ja itsetietoisuutensa samoin, he eivät tahdo amerikalaistua eikä

europalaistua. Nämä voimakkaat kansalliset liikkeet ovat saattaneet siirtomaahallituksen hyvin vaikeaan tilanteeseen.

Siirtomaavaltojen politiikkaa on katsottava tätä taustaa vasten. Ja myöskin sen vihan taustaa vasten, joka sodan kautta on leimahtanut saksalaisia kohtaan. Silloin voi paremmin ymmärtää tätä vihollisen turmiollisen miinoitustyön pelkoa kylläkin heikossa maaperässä, kaiken pelkoa, mikä vielä enemmän voi kiihoittaa rotutuntoa ja horjuttaa hallituksen auktoriteettia — ymmärtää mutta ei hyväksyä. Sillä se tallaa jalkoihinsa korvaamattomia arvoja: uskonnonvapauden, oikeuden ja ihmisyyden. Kristinusko on kovassa puristuksessa, kun sen täytyy alistua suurpolitiikkaan. Sota ja, mikä vielä pahempi, rauha on tehnyt lopun lähetyksen tunnustetusta ylikansallisuudesta, sen riippumattomuudesta politiikasta ja kansallisista rajoista. Kongon sopimuksessa 1885 sitoutuivat kaikki Euroopan siirtomaavallat ja Yhdysvallat »kansallisuuteen tai tunnustukseen katsomatta suojelemaan kaikkia uskonnollisia, tieteellisiä ja ihmisystävällisiä yrityksiä», olipa vielä lähetys erikoisen suojelun esineenä. On masentavaa lukea näitä juhlallisia vakuutuksia, joista nyt on tullut vain »paperipaloja». Sodan aikana karkoitettiin 1,800 saksalaista lähetyssaarnaajaa (950 katolista, 850 evankelista), monet heistä raalla tavalla, lähetyskentiltään. 1 1/2 milj. ihmistä, jotka olivat olleet heidän hoidossaan jäivät silloin tuuliajolle. Voimiensa mukaan koettivat lähelläolevat lähetysjärjestöt astua heidän tilalleen, mutta kuinka riittämättömiä nämä voimat olivat, ymmärtää helposti, kun samalla kaikkien sotaakäyvien maiden lähetyssaarnaajakunta väheni tuntuvasti, osittain siksi että lähetyssaarnaajia ja lähetyssaarnaajakokelaita kutsuttiin aseihin, osittain työn ylläpitämiseksi tarvittavien varojen puutteessa. Baselin lähetyksen suuria kenttiä Kultarannalla, jossa 120 lähetyssaarnaajaa oli työskennellyt, täytyi hoitaa 6 skottilaisen. Tämä on vain yksi esimerkki monien samanlaisten joukossa. Ainoastaan Hollannin Itä-Indiassa, Kiinassa, Japanissa ja Etelä-Afrikassa on saksalainen lähetystyö saanut jatkua. — Vuodesta 1926 lähtien saa Saksa taas vapaasti harjoittaa lähetystä muualla paitsi Indiassa, joka myös piakkoin sille avautunee.

Mutta vielä vahingollisemmat kuin sodan vaikutus olivat rauhansopimuksen määräykset. Versaillesin rauhansopimuksen mukaan saksalaiset karkoitettiin pois entisistä siirtomaistaan ja liittoutuneiden siirtomaista määrätyiksi vuosiksi. Myöhemmin vahvistettiin karkoitusaika 5 vuodeksi Indiaan ja 3 vuodeksi muihin maihin nähden, jonka jälkeen hallitusten piti ottaa uudelleen kysymys pohdittavakseen. Kaikki lähetys asetettiin hallituksen tarkastuksen ja lähetyssaarnaajat sen silmälläpidon alaiseksi. — Nämä rajoitukset ovat nyt kuitenkin suurin piirtein katsoen kumotut. — Amerikalaiset ja englantilaiset lähetyssaarnaajat voivat saada matkustamisluvan, jos he ovat asianomaisten keskusjärjestöjensä

suosittelemia, mutta puolueettomien maiden lähetyssaarnaajilla täytyy olla personallinen lisenssi. Määrätyillä siirtomaa-alueilla se käy verrattain helposti ja lähetys on siellä kokonaisuudessaan vapaa, toisilla alueilla, varsinkin Indiassa, on monessa tapauksessa vaikea saada lisenssiä. Jokaisen siellä työskentelevän lähetyssaarnaajan täytyy allekirjoittaa lojalisuussitoumus, jossa luvataan ei vain kuuliaisuutta hallitukselle vaan myöskin luvataan »vaatia oppilailta lainkuuliaisuutta ja tehdä heistä Brittiläisen valtakunnan hyviä kansalaisia».

Lähetyksen liikuntavapautta on suuressa määrin rajoitettu, vieläpä on muutamissa maissa lähetys enemmän tai vähemmän virallisesti kielletty. Ja tämän ovat tehneet kristityt hallitukset! On syytä pelätä, että heidän esimerkkiään aivan liian mielellään seuraavat ei-kristityt, esim. Japani, joka tähän asti on antanut lähetykselle täyden vapauden maassa — vaikka ei Koreassa. — Kun paikallinen valta Indiassa on nyt jätetty indialaisille itselleen, pelätään että he tulevat seuraamaan kristittyjen valtojen viitoittamaa tietä ja rajoittamaan taikka kieltämään kristillisen lähetyksen vaarallisena ja hajoittavana tekijänä indialaisessa yhteiskunnassa. Kaikkia näitä rajoituksia vastaan puolustavat kristityt niin tarmokkaasti kuin he yhtynein voimin kykenevät, että »vapaus viedä Kristuksen evankeliumia kaikille kansoille on olennainen kristillisen kirkon elämälle ja että se on uskonnonvapauden perusvaatimuksia». Tämä yksimielinen liittyminen kristinuskon vapauden puolustukseksi on kirkkain valopilkku nykyisessä tilanteessa.

Ei voi kieltää, että tilanne on synkkä ja täynnä vaikeuksia. Muutamissa maissa, varsinkin Indiassa, ovat lähetyssaarnaajat joutuneet Scyllan ja Charybdiksen väliin. Hallitus ei pidä heitä kylliksi lojaleina ja tahtoo mieluummin tehdä heidät työaseikseen, — maakalaiset pitävät heitä hallituksen käskyläisinä, heidän kansallisten pyrkimystensä uhkana. Sillä kansallinen liike on sodan aikana ja sen jälkeen tavattomasti laajentunut. Maakalaiset eivät tahdo tietää mistään sellaisesta, mikä ei edistä kansallista elämää. Kristinuskoa syytetään enemmän kuin koskaan, että se vieroittaa kansan oikeasta indialais-kansallisesta. Yksinpä *kristityt* indialaiset moittivat enemmän tai vähemmän katkerasti lähetyssaarnaajia, jotka »eivät ymmärrä kansaa ja sen pyrkimyksiä»; he kuljettavat Indiaan europalaisia muotoja, jotka ovat vieraita indialaisille. — Jo useita vuosia sitten eräs japanilainen pastori kirjoitti: »Europalaisten vaatteet ovat liian ahtaita, kun taas meidän kimonomme vapaasti ja kevyesti, sirosti ja miellyttävästi laskeutuu ruumista myöten.» Samaa sanovat indialaiset vaikka vielä jyrkemmin. He väittävät, että länsimainen kristillisyys estää Indiaa tulemasta kristityksi, sillä vaikkakin he pyrkivät Kristuksen luo ja tarvitsevat häntä, tulevat vieraat muodot vaikuttamaan vastenmielisesti. Lähetyssaarnaajat saarnaavat yksilöllistä ja yksipuo-

lista kristinuskoa, joka pysähtyy yksityisen pelastukseen ja syntein-anteeksisaamiseen. Mutta uskontoa ei saa tehdä yksilölliseksi, vaan sen täytyy käsittää koko kansakunnan elämä, muutoin ei India sitä tarvitse. Jos mieli kristinuskosta tulla Indian uskonto, täytyy indialaisten itsensä saada luoda uskonnolliset muotonsa. Ei ole kylliksi, että he saavat itsenäisiä paikkoja seurakunnissa, sillä ne jäävät kuitenkin länsimaisiksi ja vieraiksi luomuksiksi. Ei, indialaisten kristittyjen täytyy saada luoda jotain, joka on heidän uskonnollisen erikoisuutensa ilmauksena; heidän täytyy saada luoda indialainen kristillisyys. — —

Juuri nyt tapahtuu siirtyminen lähetyskirkoista kansalliskirkkoihin kaikkialla indialaisella alueella. Jännitys on suuri. Jokainen myönnytys lähetyksen puolelta näyttää maakalaisista puolinaiselta toimenpiteeltä. He tahtovat olla vapaita myöskin siellä, missä he lähetyssaarnaajain käsityksen mukaan eivät vielä ole kypsyneet siihen eivätkä itse voi huolehtia itsestään. Onhan selvää, että lähetyssaarnaajat eivät voi vapautua länsimaisista muodoista ja ajatustavoista vaikkakaan he eivät vielä koskaan ole tahtoneet jättää niin paljon tilaa kansallisesti erikoislaatuiselle kuin nyt. Mutta toiselta puolen on pelättävissä, että indialaisuus nielee kristillisyyden. Samanlaisia problemeja tapaa kaikkialla, missä kansalliskirkkoja on muodostumassa. Japanissa ne ovat jo kauan olleet päivänpolttavia kysymyksiä samoin kuin Kiinassakin. Nykyään ne kuitenkin ovat enimmän kärjistyneet Indiassa, jonka sen vuoksi täytyy tilannetta kuvattaessa tulla etusijalle. Nämä problemit antavat aihetta vakaviin kysymyksiin: kuinka pitkälle lähetyssaarnaajat menevät perään antaessaan? Kuinka pitkälle heillä on oikeus muodostaa maakalaiskirkot ihanteittensa mukaan? Tulevatko tulevaisuuden kirkot Japanissa, Indiassa, Kiinassa ja muissa maissa olemaan evankelisia?

Siirtomaavaltojen politiikka ja nämä voimakkaat kansalliset virtaukset vaikuttavat monella tavalla lähetyksen työhön, mutta ennen kaikkea siihen työnhaaraan, millä on suurin merkitys, nim. opetuslaitokseen. Opetushan on jo pitkän aikaa ollut lähetystyön keskeisimpänä osana ja lähetys on uhrannut suurimman osan parhaimmista voimistaan koululaitoksen hyväksi. Nyt tämä valtava laitos näyttää uhatulta. Jo kauan aikaa on lähetyksen täytynyt alistaa koulunsa hallitusten tarkastettaviksi ja noudattaa niiden yhä eneneviä pätevyyden vaatimuksia saadakseen olla olemassa yhä lukuisammiksi käyvien valtionkoulujen rinnalla. Usein on hallituksen alati lisääntyvät vaatimukset ja ankara kontrolli tuntunut painostavalta, mutta ei ole tahdottu antaa nuorison, kaikkein vähimmin kristittyjen lasten mennä uskonnottomiin hallituksen kouluihin. Niin kauan kuin lähetyskoulut olivat vallitsevina, oli lähetyksellä siellä suuria mahdollisuuksia. Viime aikoina ovat kuitenkin sekä Japani että India perustaneet runsaasti niin hyviä valtionkouluja, että lähetyksen on ollut

vaikea pysytellä samalla tasolla niiden kanssa. Kun on kysymyksessä naisen kasvatus, on lähetys kuitenkin etusijalla, ja Japanissa se on melkein ainoa, joka pitää siitä huolen. Kiinassa, missä politinen sekasorto tekee mahdottomaksi voimakkaan koululaitoksen ylläpidon, on valtio vielä kiitollinen lähetyksen avusta.

Sodan aikana muuttivat siirtomaahallitukset, varsinkin Indian siirtomaahallitus, koulupolitiikkaansa. N. s. *omantunnonklausuli* vuodelta 1915, joka vaatii, että lähetyskoulujen on luovuttava pakollisesta kristinuskon opetuksesta ja sen sijaan tehtävä se valinnaiseksi, on aikaansaanut paljon levottomuutta. Jos enemmistö lapsista ei ota osaa kristinuskon opetukseen, niin silloinhan kalliit lähetyskoulut tulevat tarkoituksettomiksi; ja on syytä pelätä, että häikäilemätön antikristillinen kiihoitus voisi johtaa siihen. Useimmat lähetysmiehet taistelevat tarmokkaasti omantunnonklausulin voimaansaattamista vastaan ja ovat sitä mieltä, että pakollinen kristinopin opetus ei merkitse pakkoa, kun kerran kaikkialla on olemassa uskonnottomia valtionkouluja. Toiset taas kehoittavat myönnytyksiin sekä järkevyys- että myöskin puhtaasti kristilliseltä näkökannalta. — Kristinuskon ei tule koskaan käyttää hyväkseen pakkokeinoja, jotka aina kääntyvät vahingoksi.

Afrikassa on opetus vielä pääasiassa lähetyssaarnaajien käsissä, mutta myöskin siellä alkavat hallitukset tarttua asiaan — säännöstellä ja tarkastaa. Nigeriassa on omantunnonklausuli jo saatettu voimaan sillä tavalla, että vanhemmat saavat valita kristillisen ja muhammedilaisen opetuksen välillä. Samalla on Etelä-Afrikan liittovaltio saattanut voimaan pakollisen kristinopin opetuksen.

Kaikkialla viittaavat selvät merkit siihen, että hallitukset tahtovat itse huolehtia opetuksesta. — Niissä maissa, jotka sodan aikana ovat »vaihtaneet omistajaa», on uusi »äidinkieli» uusi vaikeus. Muutamissa suurissa amerikalaisissa kouluissa läheisessä idässä täytyy opetuksen tapahtua ranskan kielellä; entisissä Saksan siirtokunnissa englannin tai ranskan kielellä. Erittäin vaikea on Japanin vaatimus, että Koreassa täytyy opettaa japanin kielellä. Japanin kieltäessä kaikenlaisen uskonnonopetuksen valtion avustamissa lähetyskouluissa Koreassa kohtasi niitä uusi surmanisku. »Kasvatuksen täytyy olla erikoisesti kansallisen eikä sitä saa sekoittaa uskonnon kanssa, joka luonteensa mukaan on universalinen». Kuitenkin kuulutaan sallittavan raamatunhistorian opetus pikkukouluasteella. Se 10 vuoden määräaika, joka annettiin lähetyskouluille, ei ole vielä loppuunkulunut ja työ jatkuu sillä aikaa koulujen ollessa täpösen täynnä.

Lähetyksen suurenmoinen opetustyö on ilmeisesti vakavan murroskauden edessä. Lähetys voi ehkä keskittäytymällä kehittämään hyviä opettajavoimia, joista vallitsee suuri puute, saada vaikutusta myöskin

hallituksen kouluissa. Kenties täytyy lähetyksen etsiä itselleen aivan uusia teitä. Täytyy kuitenkin mahdollisimman paljon käyttää hyväkseen niitä mahdollisuuksia, joita vielä on olemassa — varsinkin Kiinassa, Afrikassa ja yleensä naiskasvatuksessa.

Kuitenkin on vielä yksi problemi, joka on vakavampi kuin nämä nyt mainitut ja joka on esteenä kristinuskon leviämiselle. Se on länsimailta tuleva materialistinen ja ateistinen henki. Länsimainen kulttuuri hajoittaa, heikentää ja kaivaa perustuksen ei-kristityiltä uskonnoilta, varsinkin uskonnottomien koulujen ja kaiken sen materialistisen kirjallisuuden avulla, jota runsaasti leviää. Mutta se ei anna mitään tilalle. Jumalankieltämys, joka ennen oli tuntematon, on nyt hyvin tavallinen nuorten sivistyneiden keskuudessa. Epäily ja kritiikki kaivelevat heidän elinhermojaan. Me, jotka kuitenkin vaikkapa itsetiedottomasti elämme kristillisestä perinnöstä, emme voi käsittää tämän tyhjyyden kuilua. Näiden kansojen syvimpien ja parhaimpien ainesten keskuudesta nousee epätoivon huuto vaatien jotain, johon voisi uskoa.

Tuleeko siihen vastaukseksi vain tämä materialistien maailmankatsomus? Materialismi on voimakas ja se on liitossa inhimillisen luonnon alhaisimpien puolien kanssa. Käytännöllinen materialismi ja törkeä egoismi, mitä usein tapaa n. k. kristittyjen elämässä, tulee kuitenkin olemaan kristinuskon suurimpana esteenä. Ei-kristityt maat ovat aivan liian usein olleet meidän kulttuurimme pahimpien puolien kaatopaikkoina: sinne on tulvinut voitonhimoisia, paheellisia ihmisiä, epämoralisia kirjoja, kurjia filmejä. — Sota ei ole lisännyt meidän arvoamme. Suurien värillisten joukkojen käyttäminen sodassa on ollut kohtalokasta.

»Kristityt eivät ole parempia kuin me» — »kristinuskolla ei ole mitään vaikutusta», sellaiset ja samankaltaiset lausunnot ovat hyvin tavallisia. »Me kiinalaiset emme voi ymmärtää, kuinka samasta lähteestä voi virrata sekä imelää että katkeraa vettä», sanoi muuan kiinalainen eräässä kristillisessä konferenssissa. On tosiaankin virrannut niin paljon katkeraa vettä, ettemme saa kummastella, jos ei-kristilliset kansat katselevatkin epäluulolla meitä ja meidän uskontoamme. »Jos lännen kansat olisivatkin niin hyviä kuin heidän kirjansa, niin me kaikki omaksuisimme heidän uskontonsa», on eräs japanilainen sanonut.

Mutta lännen kansat eivät useinkaan ole niin hyviä. Useilta kentiltä saapuu todistuksia, että valkoisten elämä on lähetyksen suurimpana esteenä. Jokainen valkoinen, joka asuu ei-kristillisissä maissa, on tietäen tai tietämättään lähetyssaarnaaja jollakin tavalla. Millä tavalla?

Uskontojen kamppailu voi tulla kovaksi, mutta vielä kovemmaksi tulee uskonnon ja materialismin välinen taistelu. Ainoastaan sikäli kuin me olemme todellisia kristittyjä ja voimme käyttää hengellisiä voimanlähteitä, on voitto kallistuva kristinuskon puolelle.

Lähetys — voimanlähde.

Lähetys ei ole kristittyjen kansojen suonenisku, vaan päinvastoin niiden voimanlähde. Saattaa kai välistä tuntua ikäänkuin se olisi tappioksi, kun parhaimmat, jotka näyttävät meistä korvaamattomilta, jättävät toiminnan kotimaassa omistaakseen voimansa lähetystyöhön. Ja rahat! Kuinka ymmärtämätöntä, vieläpä väärin, kun tarpeet ovat niin suuret täällä kotona. Ja harrastus! Tarvitsemme tosiaankin niitä kaikkia täällä kotonakin, missä tehtävät alinomaa lisääntyvät.

Tunnemmeko sitten niin vähän hengellisen elämän lakeja? Olemmeko unohtaneet nuo vakavat sanat: »Sen, joka tahtoo säilyttää elämänsä, täytyy se menettää». Ne eivät koske vain yksityistä vaan myöskin kristikuntaa. Lahjoja ja vastalahjoja. Mitä enemmän me annamme, sitä rikkaimmiksi me tulemme, niin kuuluu rakkauden elämänlaki. Jumalallisella rakkaudella ei ole mitään rajoja ja me katkaisemme kristinuskon elinhermon, jos kiellämme tämän kristinuskon veljeysajatuksen, jolla on perustus jokaisen ihmisen iäisyysarvossa. Jos olemme kristittyjä, niin seuraa siitä johtopäätöksenä rakkauden valloittajatehtävä, joka ei välitä mistään esteistä.

Kristillisen rakkauselämän historia ilmaisee ehdottomalla selvyydellä, kuinka rikas rakkauden elämänlaki on. Kuka voi mitata, mitä lähetyksen toiminta on merkinnyt ja merkitsee kristikunnalle — miten voimakkaan elämän virran se on herättänyt. — »Minä olen tullut tuomaan tulta», sanoi Jeesus. Kun liekki vanhojen kristittyjen kansojen keskuudessa näyttää palavan niin heikosti, kuin sydän olisi turmeltunut, on se sytytettävä uudelleen niillä tulilla, jotka leimahtavat liekkiin ja kohoavat taivasta kohti.

Vanhoille kristityille kansoille on virtaava uutta elämää tämän kristinuskon suuren valloittajatehtävän kautta.

Lähetys on kristinuskon nykyhistoriaa. Se kansa, joka ei luo uutta historiaa, on kuolemaan tuomittu, vaikka sillä olisi takanaan kuinka rikas historia tahansa. Niin on myös uskonnon laita. Lähetys on kristinuskon elon- ja voitonmerkki — takuu sen ikuisesta totuudesta.

Aarre, jota me tarjoamme saviastiassa voi tehdä jokaisen ihmisen ja jokaisen kansan rikkaaksi. Jokainen kansa on myös tekevä sen rikkaammaksi meille, ilmaisemalla yhä enemmän sen ihanuutta asettaessaan oman erikoisluontonsa sen palvelukseen.

»Mutta hänelle, joka voi tehdä enemmän, vieläpä paljon enemmän kuin mitä me voimme rukoilla ja ajatella, hänelle kuuluu kunnia — kautta kaikkien sukupolvien iankaikkisesta iankaikkiseen».

Suomen Pakanalähetystoimi

Kirjoittanut

K. A. Paasio

Tässä kansanomaiseksi aijotussa lyhyessä Suomen lähetyshistorian esityksessä on vain poikkeustapauksissa viitattu lähteisiin, kuten lukijalle verrattain outoja suomalaisten muhamettilaislähetysyrityksiä esitettäessä tai lausuntoja referoidessa. Siksi mainittakoon tässä, että vuoteen 1876 esitys perustuu tohtori U. Paunun julkaisemaan lähetyshistoriaan: Suomen pakanalähetystoimi, pohjautuen sen jälkeen eri seurojen julkaisemiin vuosikertomuksiin sekä Suomen lähetysseuran johtokunnan pöytäkirjoihin. Lähetysjohtaja Mustakallion johtokaudesta lähtien henkilökohtainen työn kosketus Suomen lähetysseurassa on astunut vuorovaikutukseen asiakirjatietojen kanssa. Huomioon on otettu edellisen lisäksi seuraavat julkaisut:

Akscli Hirn: Suomen kirkon pakanalähetyksen historia, Helsinki, 1899.

O. Aarnisalo: Carl Gustaf Tötterman, Helsinki, 1909.

Joos. Mustakallio: Kurzer Überblick über die Arbeit der Finnischen Missionsgesellschaft. Helsinki 1904.

Short Review of the fifty years' Work of the Finnish Missionary Society, Helsinki 1910.

Matti Tarkkanen: The Finnish Missionary Society, Helsinki 1921.

» Ambolähetyksemme ennen ja nyt, Helsinki 1927.

Suomen Lähetysseuran viisivuotiskatsaukset kirkolliskokouksia varten.

Muistojulkaisu: 25 vuotta Kiinassa, Helsinki 1927.

K. W. Tammisen: Valtamerten takana, Helsinki 1926.

Suomen Lutherilainen Evankeliumiyhdistys, Porvoo 1923.

Lopuksi pyydän täten lausua lämpimät kiitokseni lehtori Saarilahdelle, jonka tutkielmaa Suomen Lähetysseuran Kiinanlähetyksestä olen saanut käyttää hyväkseni, samoin Evankeliumiyhdistyksen ja Vapaalähetyksen johtajille, jotka auliisti ovat antaneet tarvittavia tietoja.

Helsingissä, syyskuun 8 p:nä 1927.

K. A. Paasio.

I. Suomen Pakanalähetys kotimaiselta pohjalta katsottuna.

1. SUOMEN LÄHETYSHARRASTUS HERÄÄ JA SAA TOIMINTAKESKUKSEN.

Ilman nousupohjaa 1830-luvulle asti.

Kuten lähetys yleensä, varsinkin 19. vuosisadan lähetysharrastus, niin on erikoisesti Suomen lähetyksen kehitys sen tosiasian todistajana, että elinvoimaisena lähetys saattaa versoa vain elävän kristillisyyden maaperästä. Ei Suomen kristikansalta puuttunut sysäyksiä lähetystyöhön 19. vuosisadan alussakaan. Olihan tämä aikakausi voimakasta lähetysharrastuksen kevätnousua Englannissa ja Euroopan mantereella. Tällaisen nousukauden vaikutusten täytyi tuntua meidänkin maahamme.

Niinpä onkin maamme tällöin aivan kuin lähetysherätteitten ristitulessa. Jo ennenkuin se erosi Ruotsista, sai kirkkomme Lontoon lähetysseuran kirjelmässä (7/XI 1797) hartaan kehoituksen liittymään niitten riveihin, jotka ponnistelevat lähetystyössä »jumalihmisen veren lunastamain sielujen pelastamiseksi». Englannin ja ulkomaiden raamattuseuran asiamiehenä *John Paterson* ei ainoastaan aiheuttanut Raamattuseuran perustamista täällä (1812), vaan itse lähetyssaarnaajaksi aikoneena ja kun hänen seuransa oli läheisessä kosketuksessa pakanalähetystyöhön sekä erikoisesti joutui Venäjällekin perustetun Raamattuseuran kautta kosketukseen pakanoiden ja muhamettilaisten kanssa, tuli hän ja hänen perustamansa Raamattuseura kiinnittämään kirkkomme johtavien piirien huomiota lähetystyöhön. Jopa itse Venäjän valtakunnan pääkaupungista sinkoili maahamme sytyttäviä lähetysharrastuksen kipunoita. Sellaiset miehet kuin *Henrik Renqvist*, *Niilo Kustaa Malmberg* ja Tampereella toimiva tehtaanisännöitsijä *Ferdinand Uhde* joutuivat kosketukseen kuuluisan katolisen papin, *Johannes Gossnerin* kanssa, joka vuosina 1820—24 voimakkaasti julisti Pietarissa evankeliumia ja piti siellä säännöllisesti lähetyshartaushetkiä sekä sittemmin lutherilaisuuteen kääntyneenä perusti Berliniin n. s. Gossner-lähetysseuran. Eikä ole vähimmäksi ar-

vioitava *Veljesseuran* jäsenten vaikutus maassamme. Heidän kosketuksestaan Taivassalon kirkkoherra *Elias Lagus* († 1819) sai hartaan lähetysmielensä, Henrik Renqvist ensimäiset lähetyssysäykset ja heihin liittyneenä Porvoon pitäjässä syntynyt kirvesmies *Mattias Nyberg* Suomen ensimäisenä lähetyssaarnaajana 1756 lähti *Surinamiin* Etelä-Amerikassa (kuoli 1757).

Eiväthän tällaiset eri puolilta tulleet herätteet saattaneet jäädä kokonaan ilman seurauksia kirkkomme tietoisuudessa. Niinpä 1818 perustetun *Evankelisen seuran* vuosikokouksissa varsinkin sen puheenjohtaja, arkkipiispa *Jaakko Tengström* avajaispuheissa usein koskettelee lähetysasiaa. »Lähetysharrastus kuuluu totiseen kristillisyyteen, pakanain puolesta on rukoiltava, Jumalan valtakunnan tulemista tulee työlläkin edistää». Mutta sanoja pitemmälle ei vielä päästy. Vielä kahlehtivat henkisen talven jäät kansamme uskonnollista elämää. Tarvittiin Jumalan Hengen herättävää kevättuulta.

Herätyksen henki kahleita katkomassa 1830—40 luvulla.

1830-luku ei kerro meille valtiollisen elämän vapaudenkeväästä. Nikolai I:n rautainen hallitus on koko Europan vanhoillisuuden turva ja tukahuttaa alkuunsa kaikki pienimmätkin vapauden oireet. Sitä suurempana Jumalan armona ja hänen voimansa ilmauksena osoittautuu tällaisena aikana alkanut Suomen herätysliike, joka hengellisen elämän alalla murtaa kahleet ja on kuin valtava keväinen jäidenlähtö.

Heränäisyys alottaa vaikutuksensa Savosta ja Pohjanmaalta sekä tunkeutuu sieltä Etelä-Suomeen asti muuttuen täällä myöhemmin evankeliseksi liikkeeksi. Renqvistiläinen herätys taas muokkaa hengenpeltoa Karjalan puolelta Lounais-Suomeen asti. Kokonaisemmin kuin koskaan ennen joutui kansamme silloin Jumalan sanan kosketukseen ja uusi elämä uusine harrastuksineen virisi siinä.

Lähetysharrastuksen alalla näyttäytyi uuden elämän voima siinä, ettei enää tyydytty sanoihin, vaan käytiin jopa taistelemaan ja kärsimäänkin asian puolesta. Ensimäisenä suoritti voimanotteensa tällä alalla heränäisyys. Kosketuksissa 1835 perustetun *Ruotsin lähetysseuran* kanssa alkoivat Pohjanmaan heränneet papit pohtia lähetysasiaa julkaisemissaan lehdissä *Hengellisiä sanomia* ja *Tidningar i Andliga Ämnen* sekä kerätä Ruotsin lähetysseuralle varoja tätä varten asuntoihinsa asetettuihin säästölaatikkoihin. Jopa oli kysymyksessä oman suomalaisen lähetysseuran perustaminen, ja Ylivieskan kappalainen *Joonas Lagus* (* 1798 — † 1857) osti omilla varoillaan Similä nimisen talon lähetyskoulua varten.

Tällaiset käytännöllisen elämän alalla ilmenneet toimenpiteet nostattivat vastaansa valtiollisten viranomaisten vapaudenkammon. Kuuluisilla Kalajoen käräjillä syytettiin 1838 heränneitä pappeja: *Lagusta, Malmbergia* ja *Durchmania* sekä tervahovinhoitaja *Roosia* siitäkin, että he olivat pitäneet säästölaatikoita »muka» varojen keräämiseksi pakanalähetykselle. Tämäkin oli osaltaan syynä siihen, että mainitut papit puoleksi vuodeksi erotettiin virastaan ja kihlakunnanoikeus tuomitsi Roosin sakkoihin, hovioikeus ankaran varoituksen ansainneeksi.

Nämä tuomiot eivät tietystikään asian oikeutta eikä heränneitten lähetysrakkautta voineet himmentää. Mutta kun tämänkin jälkeen yritys lähetysseuran laillistuttamiseksi epäonnistui ja heränneet yhä kokivat viranomaisten nurjamielisyyttä, lamautui heidän toivorikkaasti alkanut lähetystoimintansa.

Kestävämmäksi, jopa suomalaisen sisun sitkeyttä kuvastavaksi muodostui sitävastoin lähetystoiminta ja taistelu Renqvistin aiheuttamassa herätysliikkeessä. Voimme sanoa, että lähetysrakkaus oli syöpynyt *Henrik Renqvistin* (* 1789 — † 1866) hengellisen elämän olennaiseksi, haihtumattomaksi osaksi. Ne vaikutukset, joita hän oli saanut herrnhutilaisilta, Gossnerilta ja Patersonilta olivat jättäneet häneen pysyvän jäljen, ja hänen toimekas luonteensa sekä uskollisuutensa Herraa kohtaan eivät antaneet hänen kaivaa aarrettansa maahan. Selvää on sentähden, että Renqvistin hengen vaikutuspiireissä orastaa lähetysrakkaus.

Ensi sijalla tässä kohden ovat Tampereen lähetysystävät. Heidän henkinen johtajansa oli epäilemättä ennen mainittu saksalaissyntyinen *Ferdinand Uhde*, joka henkilökohtaisen kosketuksen kautta oli saanut lähetysrakkautensa Gossnerilta ja jota epäilemättä yhteinen ystävyys Gossneriin kuten yhteinen rakkaus lähetyksen suureen asiaan innostutti ahkeraan kirjevaihtoon Renqvistin kanssa. Renqvistin ystäviä Tampereen lähetysystävien piirissä olivat myöskin *Katariina Ekblom* ja *Charlotta Hydén*. Mutta erikoisen miellyttävä piirre on heissä se, että näihin Renqvistin ystäviin on liittynyt heränneitä ja evankelisia, ja lähetysrakkaus liittää heidät toisiinsa. Epäilemättä Uhden suopeamielinen kristillisyys on tähän ollut vaikuttamassa.

Tämä piiri työskentelee lähetyksen hyväksi jo ennen Renqvistiä ja Uhdelta saa Renqvist sysäyksen lähetyslehden julkaisemisajatukseen. Tampereen lähetysystävien piiristä lähtee vaikutuksia Savoon, Itä-Hämeeseen, Keski-Suomeen ja Satakuntaan, kun näiltä seuduin saapuu heränneitä Tampereen markkinoille ja joutuvat siellä kosketukseen näiden ystävien kanssa. Erikoisen kiintoisaa on todeta, että näillä ystävillä esikuvallisen kauniisti on yhtynyt lähetystiedon rakkaus ja uhrimieli. Katariina Ekblom hankkii tietoja englanninkielisistä lehdistä, kartan avulla tehdään selvää lähetystilanteesta ja kiitolliset kuulijat panevat roponsa

säästölaatikkoon. Jopa innostaa Charlotta Hydén oppilaansakin lähetysrakkauteen ja uhrimieleen. 20 vuoden aikana, 1837—1856, kun heränneiltä on katkaistu lähetystyö ja kun sittemmin Renqvistin toiminta herättää viranomaisten vastustuksen, toimivat nämä Herran hiljaiset keskeytymättä lähettäen avustuksensa Ruotsin lähetysseuralle. Ja kun valoisampina aikoina perustetaan Suomen lähetysseura, liittyvät he siihen riemuiten.

Renqvist itse alkaa varojen keräystoiminnan lähetyksen hyväksi 1846 (huippusaavutus 1853 — 545 ruplaa). Mutta hänen kirjallinen toimintansa lähetyksen hyväksi on alkanut paljoa aikaisemmin. Hänen julkaisemistaan 60 kirjasta käsittelee jo ensimäinen (suomennos v:lta 1815) juutalaistytön kääntymistä ja 1827 ilmestynyt: *Kristityksi kääntynyt Muriani* on suoranainen lähetyskertomus, 1840 luvulla ilmestyy alkupuoli hänen suomentamastaan kirjasta: *Historia Pakanain kääntämisestä ja kääntymisestä* sekä 1853 hänen teoksensa: *Kristityn velvollisuus pakanoita kohtaan.* Kuten jo mainitsimme pyysi hän lupaa *Pakanain kääntymisten ilmoittaja* nimisen lähetyslehden julkaisemiseen saamatta kumminkaan siihen suostumusta.

Tällaisen toiminnan seurauksena on lähetysrakkauden viriäminen kaikkialla renqvistiläisissä piireissä. Erikoisesti mainittakoon Rauman seudun heränneet, missä Ilwanit ovat lähetysrakkaudestaan tunnetut.

Mutta 1853 kohtasi tätäkin toimintaa viranomaisten vastustus (Kenraalikuvernöörin kielto ja Porvoon ja Turun tuomiokapitulien salaiset kiertokirjeet). Renqvist oli kuitenkin mies, joka kärsimyksissä oli oppinut pysymään uskollisena. Vakuutettuna Jumalan tahdosta hän nytkin suurta varovaisuutta noudattaen jatkoi toimintaansa.

Vastustus murtuu 1850-luvulla.

Suomen Lähetysseura perustetaan.

Uskonnollisista suunnistamme tuntui aluksi evankelisten piirissä lähetysharrastus juurtuvan heikoimmin. Suunnan perustaja *Fredrik Gabriel Hedberg* oli kyllä herännäisiin kuuluneena harrastanut lähetystä ja erottuaan heistä (1843) v. 1849 antanut lähetykselle voiton julkaisemastaan Evangelisten lehdestä. Mutta julistuksessaan ja kirjoituksissaan ei hän teroita lähetystä kristilliseen elämään kuuluvana. Voimakkaampi lähetysherätys tuli tänne ulkoapäin. Kuuluisan Kiinan lähetyssaarnaajan, tohtori Karl Gützlaffin käynti Turussa 1850 ja hänen esitelmänsä siellä antoi tuntuvan sysäyksen sikäläisiin evankelisiin, ja Kaarinan kirkkoherra, rovasti *K. K. Mellberg* alkoi sytytellä lähetysrakkautta evanke-

listen piireissä. Tosin tätäkin harrastusta kohtasi 1853 viranomaisten vastustus. Mutta erikoisesti juuri evankelisten piirissä se herätti ajatuksen oman lähetysseuran perustamisesta Suomeen.

Ja nyt seuraa tapaus toista murtaen vastustuksen pohjan ja vieden evankelisten ajatuksen oman lähetysseuran perustamisesta toteutumiseen.

Maaliskuussa 1855 kuoli Nikolai I. Maassa kulki kuin helpotuksen huokaus. Aleksanteri II:n vapaamielisen hallituksen aikana hälveni viranomaisten vakoileva pelko kaikkia vapaita pyrinnöitä kohtaan. Lähetysystävät saattoivat sentähden entistä toivorikkaampina ajatella oman lähetysseuran perustamista. Erikoisen pohjan tämän aatteen toteuttamiselle antoi 700-vuotismuistojuhla kristinuskon maahantuonnista, se kun oli omiaan kiinnittämään laajempien piirien huomion lähetykseen. Sanomalehdistössä tehostettiin nyt sitä, että juhlan oikea viettäminen velvoittaa lähetystyöhön. Ja tälle mielialalle antoivat vauhtia Leipzigin henkevän lähetysjohtajan, tohtori Graulin esitelmätilaisuudet Helsingissä (syysk. 1856), jolloin kaiken todennäköisyyden mukaan m. m. professori Schauman kiintyi lähetysasiaan.

Tämän mielialan seurauksena saatiin hallituksen luvalla kaikissa Suomen kirkoissa tuona muistojuhlana kantaa lähetyskollehti. Se tuotti yli 4,300 ruplaa. Ja kun oli kysymys tämän rahan käyttämisestä, niin senaatti hyväksyi Turun tuomiokapitulin ehdotuksen, että ne jäävät Suomeen hoidettaviksi, kunnes Suomeen on perustettu lähetysseura.

Näin oli aivan kuin itsestään virallinen vastustus murtunut ja syntynyt pohja oman lähetysseuran perustamiseen. Uudenmaan evankeliseen suuntaan kuuluvat nuoret papit, joiden keskuudessa lähetysseuran perustamisajatus oli elänyt, kokoontuivat nyt (etupäässä H. A. Appelberg ja K. T. Öller) laatimaan ehdotusta seuran säännöiksi. Asiaa saatiin tukemaan prof. *F. L. Schauman* ja kirkollisasiain toimituskunnan esittelijäsihteeri tohtori *G. M. Wacnerberg* y. m. Joulukuun 19 p. 1857 jätti pastori *K. J. G. Sirelius* hakemuksen senaattiin. Kansamme suurmiehistä olivat hakemuksen allekirjoittajina *Elias Lönnrot* ja *Z. Topelius Agaton Meurmanin* ollessa jo Uudenmaan pappien joukossa hanketta alkuunpanemassa.

Pyydetty lupa Seuran perustamiseen saatiin lokakuun 28 p:nä 1858 ja Seuran perustava kokous oli Helsingissä tammik. 19 p. 1859, jolloin juhlajumalanpalveluksessa Nikolainkirkossa saarnasi professori Schauman.

Näin saavutettu voitto oli sitä onnellisempi, kun ei lopultakaan mikään suunta ollut taistelua voittanut eivätkä johtavat miehet seuraa perustettaessa olleet suuntamiehiä. Suomen lähetysseura tuli siten koko kirkon elimeksi ja sellaisena lähetyksellä oli mahdollisuus päästä siksi seurakunnan toimeksi, jota kaikki suunnat Herran käskynä saattoivat rakastaa ja siinä veljellisessä rakkaudessa toimia.

2. SUOMEN LÄHETYSSEURAN TOIMINTA.

Suomen Lähetysseura itsenäiseksi.

1859—1868

Näin perustettu seura pääsi toimintaan ilman aineellisia vaikeuksia, kun sen käytettäväksi luovutettiin 700-vuotisriemujuhlassa kertyneet varat. Seura saattoi muutenkin toivorikkain mielin katsoa tulevaisuuteen saadessaan johtokuntansa puheenjohtajaksi perustamiseensa ratkaisevasti vaikuttaneen jumaluusopin professori *F. L. Schaumanin* sekä lähetysjohtajaksi — aluksi kyllä vain sihteerin nimisenä — yhden Helsingin hengellisen elämän keskeisimpiä henkilöitä, sotilassaarnaaja *K. J. G. Sireliuksen*, joka lähetysjohtajana pani kaiken tarmonsa liikkeelle, saadakseen Suomen lähetyksen itsenäiselle pohjalle ja antaakseen siten lähetysrakkaudelle laajat kehitysmahdollisuudet.

Sääntöjensä mukaan tuli seuran levittää evankeliumia (evankelislutherilaista uskonoppia) pakanakuntaan sekä herättää ja ylläpitää lähetysrakkautta kotimaassa. Aivan kuin itsestään oli Suomessa jo ennen seuran perustamista kiinnitetty huomio suomensukuisiin pakanakansoihin Venäjällä. Mutta vahvistaessaan seuran säännöt oli Venäjän hallitsija pannut tälle harrastukselle sulun kieltämällä lähetystyön valtakuntansa piirissä. Seuran täytyi näinollen suunnata katseensa kaukaisiin idän- ja etelän maihin, missä jo ennestään suurmaitten lähetysseurat työskentelivät. Tällöin tuli kysymykseen, oliko Suomen vain kannatettava näitä seuroja, vai tuliko sen alkaa itsenäistä työtä. Edelliselle kannalle asettui johtokunnan puheenjohtaja. Ja aluksi tyydyttiinkin tällaiseen toimintaan, kun päähuomio kiintyi lähetysharrastuksen lietsomiseen kotimaassa, lähetyssanomien julkaisemiseen (ensimäinen numero heinäkuussa 1859), lähetyskirjojen pai-

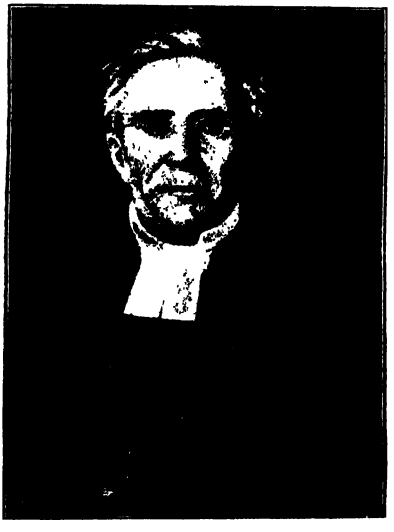

F. L. SCHAUMAN

J. G. SIRELIUS

nattamiseen, rukoushetkien pitämiseen j. n. e. Kannatettiin Leipzigin, Hermannsburgin ja Gossnerin lähetysseuroja. Yhteys Gossnerin seuran kanssa näytti tulevan kiinteäksikin, kun seuramme 1861 sitoutui aluksi kolmen vuoden aikana kannattamaan kahta Gossner-seuran lähettiä ja heidän asemaansa saaden siten »oman» Onaschnimisen lähettinsä ja »Suomi»-aseman Intian Tshota Nagpurissa lähellä Rantsi-nimistä kaupunkia. Gossner-seuran aiheuttamana yhteys kuitenkin katkesi ja seuramme lakkautti kannatuksensa 1865.

Hermannsburgiin taas lähetettiin pari kotimaassa alkeiskouluutusta saanutta lähetyssaarnaajiksi pyrkivää nuorukaista. Mutta kun vieraita kieliä taitamattomat kansanmiehet halusivat lähetystyöhön, oli heille pakko antaa ainakin alkeisopetusta kotimaassa. Näin päätettiin lopullisesti vuosikokouksessa 1862 avata *lähetyskoulu Helsingissä.*

Kouluun onnistuttiin saamaan tehtäväänsä antautunut, kasvattajana onnistunut, Jumalan koulussa kokenut sekä laajakatseinen mies, Pietarin kadettikoulujen suomalaisten oppilaitten uskonnonopettaja, pastori *August Wilhelm Lucander.* Lähetys oli hänelle sydämen asia, niin että oli ajatellut itsekin antautua lähetyssaarnaajaksi. Lähetyskoulun opettajana ja oppilaitten isällisenä kasvattajana hän laski hyvän perustuksen. Mutta Herra kutsui hänet pois tästä elämästä jo lokakuussa 1865. Hänen seuraajakseen tuli 1866 lämminsydäminen ja tehtäväänsä koko sielullaan antautunut Jämsän kirkkoherran apulainen *Kaarle Kustaa Tötterman,* joka lähetyskoulun opettajana ja lähetysjohtajana antoi lähetykselle puolet koko elämästään, 29-vuotisen päivätyön.

Parin vuoden alkeisopetuksen jälkeen oli ratkaistava, asettuiko Suomen lähetys täysin itsenäiseksi kasvattaen lähettinsä omassa koulussaan, tai uskoiko se liittyen johonkin Saksan lähetysseuraan lähetyssaarnaajain lopullisen valmistamisen sille. Schaumanin mielestä Suomessa ei pystytty kasvattamaan lähetyssaarnaajia. Sireliuksesta taas Suomenkin kansalla oli oma armolahjansa, jonka piti päästä lähetyksen palvelukseen siten, että Suomen kansa lähetti omassa keskuudessaan kasvattamansa miehet valitsemalleen lähetysalalle. Vuosikokous 1864 päätti laajentaa lähetyskoulun täydelliseksi lähetyssaarnaajain kasvatuslaitokseksi. On-

neksi Suomen lähetysharrastuksen kehitykselle ratkaistiin näin Suomen lähetyksen itsenäisyys.

Mutta niin ehdottoman onnistunut kuin onkin edellämainittu vuosikokouksen päätös, yhtä onnistumattomana täytyy pitää sen toista päätöstä avata uusi luokka lähetyskouluun ja lisätä oppilasmäärää, ennenkuin edes oli aavistusta, minne lähetyssaarnaajat lähetetään ja minkälaiset toimintamahdollisuudet siellä aukenevat. Sirelius saattoi kyllä tämän päätöksen perustuksella saada lähetysystäville ymmärrettäväksi, että hänen oli kokonaan antauduttava lähetysjohtajan tehtäviin, mutta samalla tämä päätös osaltaan valmisti sitä taloudellista ahdinkotilaa, joka myöhemmin seuraamme painoi.

Nyt kiinnitti kumminkin toinen kysymys lähetysystäväin huomiota. Mitä lähemmäksi lähetyskoulussa alettiin päästä runsaslukuisten lähetysoppilaitten valmistumista, sitä polttavammaksi tuli lähetysalan valintakysymys. Sireliuksen tätä tarkoittaneet neuvottelut Leipzigin ja Gossnerin lähetysseurain miesten kanssa olivat jääneet hedelmättömiksi. Sitävastoin tuli tässä kohden ratkaisevaksi hänen Saksan matkallaan 1861 saavuttamansa tuttavuus Hererolähetyksen perustajan, reiniläisen lähetyssaarnaajan, *Karl Hugo Hahnin* kanssa. Käytyään Suomessa 1862 voitti tämä mies täällä ystäviä ja näkyy niin kiintyneen täkäläiseen lähetysharrastukseen, että häneltä ratkaisevalla hetkellä saapui kehoitus seurallemme alkaa lähetystyö Ambomaalla, jossa hän itse oli käynyt vuosina 1857 ja 1866 ja jossa päälliköt olivat pyytäneet lähetyssaarnaajia. »Maa on avoin» hän kirjoittaa. »Jumalan nimessä, lutherilaisen kirkon nimessä, joka on niin heikko näissä maissa, tuhansien pakanaraukkain nimessä, joiden luo Herra nyt on oven avannut, käännyn puoleenne. Tulkaa ja auttakaa meitä.»

Tässä nähtiin vastaus rukouksiin. Mutta vakavasti asiaa harkittiin, valo- ja varjopuolia punnittiin ja yksityiskohtaisia tietoja hankittiin, varsinkin Barmenin lähetysjohtaja Fabrilta. Sittenkin lykkäsi vuosikokous 1867 ratkaisun ylimääräiseen kokoukseen syyskuun 18 p:ään samana vuonna velvoittaen johtokunnan sillä välin hankkimaan kaikki saatavissa olevat tiedot tältä lähetysalalta. Tässä kokouksessa pitkän harkinnan ja rukouksen perustuksella tehty päätös Ambomaan valinnasta Suomen lähetysseuran lähetysalaksi on sekin historian valossa osoittautunut oikeaksi.

Aivan kuin ensimäisen huippukohtansa saavutti tämä näin itsenäiseksi suunnattu lähetyskehitys 1868 vuoden vuosijuhlassa. Eivät koskaan ennen Suomen lähetysystävät olleet viettäneet sellaista vuosijuhlaa.

Maassa tunnettiin katovuosien painoa. Mutta lähetyskansa näki toiveittensa elopellolla kypsyvää viljaa. Se iloitsi niinkuin elojuhlassa, se tunsi saaliinjaon tapaista riemua. Oli voitettu ensi vastukset. Ensi

oppilaat olivat valmistuneet. Tutkiessaan heitä oli entinen itsenäisen lähetystyömme vastustaja, silloinen Porvoon hiippakunnan piispa *F. L. Schauman* todennut epäilynsä vääriksi ja antoi mitä parhaan todistuksen lähetyskoulun saavutuksista.

Siinä seisoivat nyt kesäkuun 10 p:nä 1868 Helsingin Nikolainkirkon alttarin edessä Suomen kirkon esikoislähetteinä koko lähetyskansalle sittemmin tutut ja rakkaat miehet: *Botolf Bernhard Björklund, Pietari Kurvinen, Martti Rautanen, Kaarle Leonard Tolonen* ja *Kaarle August Weikkolin.* Ja alttarikehän sisäpuolelta puhui Suomen kirkon edustajana piispa Schauman epäilemättä tuntien hetken historiallisen merkityksen, kun Suomen kirkko hänen kauttaan erotti ja Jumalan siunausta rukoillen vihki lähetystyöhön ensimäiset jäsenistään. Puheessaan piispa teroitti kuulijoilleen seurakunnan lähetysvelvollisuutta ja lähteviin hän voimakkaasti kohdisti Jumalan sanan lupaukset ja kehoitukset. Tällaisissa tilaisuuksissa Jumalan valtakunnan suuret päämäärät elävöityvät ja tunnetaan Herran läsnäolon siunaavaa voimaa. Sitä tunsi nyt ennen aavistamattomalla tavalla Suomen lähetyskansa. Ja kun se paria viikkoa myöhemmin sai saattaa kaukaiselle matkalle nämä veljet ja heihin liittyneet 4 käsityöläisveljeä sekä Saksassa valmistuneen *Karl Emanuel Jurvelinin* tunsi se parhaiten tulkitsevansa tunteensa laulamalla laivan rannasta erotessa Lutherin virren: J u m a l a o m p i l i n n a m m e.

Toiminta vastuksien painossa.

Vv. 1868—1880.

Tuntemattoman tulevaisuuden painossa ja outo, kaukainen työala edessään tunsi lähetyksen johto Jumalan turvan ja johdon tarvetta. Avatessaan sisällyksensä antoikin tulevaisuus lähetyksellemme paljon synkkää murhetta. Tehdyt erehdykset kantoivat hedelmänsä ja yllättävät vastukset heittivät varjojaan lähetystyömme tielle.

Entisiä latuja kulkien tahdottiin lähetyskoulussa säilyttää kaksi osastoa, ja niin katovuosien vaikeuksistakin huolimatta otettiin vielä 1868 10 uutta oppilasta lähetyskouluun. Vähitellen kuitenkin selvisi lähetysjohtajalle ja johtokunnalle, että lähettien matkat ja vielä enemmän lähetystyö lähetysalalla nielivät sellaisia summia, ettei ollut mahdollista harjoittaa siksi suurta lähetyssaarnaajain valmistusta, kuin tähän asti oli suunniteltu. Niinpä 1864 vuoden kurssista valmistuneita ei voitu lähetysalalle lähettää muuta kuin 2: *Kustaa Maurits Skoglund* ja *Tobias Reijonen.* Muut jäivät kotimaahan kansakoulunopettajatoimeen y. m. Ja tammikuun 24 p:nä 1872 täytyi Seuran ylimääräisen kokouksen päättää sulkea

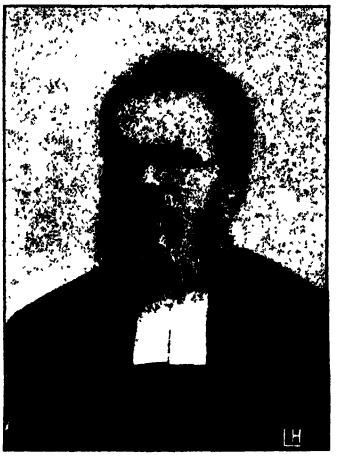

TOBIAS REIJONEN

lähetyskoulu viimeistään toukok. 1 p:ään 1872. Tämä päätös särki tärkeältä kohdalta lähetysjohdon tähän astiset suunnitelmat ja osoitti lähetysystäville kuten vastustajillekin, että paljon varoja ja voimia oli lähetykseltä mennyt hukkaan. Sellaisena tämä päätös epäilemättä tuntui sekä lähetysjohdolle että lähetyskansalle raskaalta. Mutta lähetystyön kannalta se merkitsi erehdysten korjaamista ja uudelle, terveemmälle suunnalle lähtöä.

Muualtakin tuli murhetta. Lähettiemme oli määrä Barmenissa tutustua sikäläiseen lähetyslaitokseen, oppia hollantia ja englanninkieltä ja sitte reiniläisten lähetyssaarnaajain seurassa matkustaa Afrikaan. Mutta tuskin he olivat Barmeniin saapuneet, kun sotasanomat Hereromaalta jo näyttivät katkaisevan koko matkan. Asema oli siksi vakava, että Sirelius lienee jo ajatellut uutta lähetysalaa siltä varalta, että tie Ambomaalle sulkeutuisi. Tällä kohden kuitenkin varjot poistuivat.

Mutta sitte alkaa veljien keskuudesta kuulua soraääniä. Yksi käsityöläisistä palaa tyhjin toimin takaisin Barmenista, koska muka on kuullut että käsityöläiset Afrikassa ovat lähetyssaarnaajain »orjia». Ja lähetyssaarnaajaveljien kesken syntyy epäilyä, voidaanko olla yhteistoiminnassa Reiniläisen lähetysseuran kanssa, joka ei ole puhtaasti lutherilainen. Ei auta johtokunnan selitys, etteivät veljet joudu edellyttämäänsä yhteistoimintaan. Sireliuksen täytyy matkustaa uudelleen Barmeniin (hän oli saattanutkin veljet sinne) rauhoittamaan veljiä. — Hermannsburgissa valmistunut lähetyssaarnaaja-aines osoittaa jo heti alussa, että siitä tulee vaikeuksia. Tyytymättömyyden aiheuttaja näet oli Jurvelin.

Epäilemättä tuntui johtokunnasta helpotukselta, kun veljet vihdoin lokakuun 21 p:nä 1868 lähtivät Barmenista Afrikaa kohti. Matka kesti kauan. Kap-kaupunkiin saavuttiin joulukuussa ja helmikuussa 1869 Valaskalalahteen.

Johtokunnan suunnitelman mukaan tuli veljien Hereromaalla lähetyssaarnaaja Hahnin johdolla *Otjimbinguen* asemalla saada opastusta käytännölliseen lähetystyöhön ja oppia oshindongan sukulaiskieltä, hereroa, jotta heille aluksi olisi lähetystyö Ambomaalla helpompaa. Mutta tähän tarkoitukseen oppilasjoukko oli liian suuri. Kun heihin oli liittynyt Hermannsburgissa valmistunut *Aleksanteri Malmström*, joka vuodesta 1866 oli ollut Hermannsburgin lähetyksen palveluksessa Betshuanassa, oli lä-

hetyssaarnaajia 7 ja käsityöläisiä 3. Tämä joukkue joutui viipymään Otjimbinguessa toukokuuhun 1870, aivan liian pitkän ajan ilman omaa työtä ja työmaata. Eikä veljeskunnan omassa keskuudessa ollut ketään, joka toisia päätään pitempänä olisi pystynyt heitä ohjaamaan. Näin saivat erilaiset ainekset aikaa ja tilaisuutta keskinäisiin hankauksiin. Hahn oli jo heti alussa tyytymätön Malmströmiin ja Jurveliniin, he kun olivat haluttomat työhön ja ylpeitä muita veljiä kohtaan. Käsityöläisaines osaltaan ei myöskään näy olleen tehtävänsä tasalla. Toiselta puolen Hahnin liiallinen optimismi ja innostus siirtolaislähetykseen oli johtokunnalle antanut väärän kuvan lähetystyön todellisista menoista ja aiheuttanut kommunistisen talousjärjestelmän veljien kesken. Tästä ja veljien tottumattomuudestakin taloudellisiin asioihin oli seurauksena johtokunnan käsitys veljien tuhlaavasta varojen käytöstä ja hankaukset veljien ja johtokunnan välillä. Kun vielä lisäksi Hahnin oli annettava selityksiä johtokunnalle ja neuvoja veljille, ja hänkin näyttää olleen hetken innostuksen mies ja oman johtokuntansa kanssa huonoissa väleissä, ei tämäkään ollut omiaan asemaa parantamaan.

Keskinäisten hankausten seurauksena ja tottumattomina asiain käsittelyyn sekä ohjeidenkin puutteellisuuden takia menivät veljet kokouksissaan milloin valtuuksiensa yli, milloin menettelivät johtokuntaa vastaan, joten johtokunnan usein murhemielin oli heitä oijottava. Kotimaassa taas erehdykset ja vastoinkäymiset nostattivat vastustuksen aallot. Sanomalehdet hyökkäilivät lähetystä vastaan ja senaattikin osoitti mieltään kieltämällä 1870 valmistuneilta lähetyssaarnaajilta vihkimyksen. Ei voi ihmetellä, että tällaisissa oloissa moni ystävä kylmenneenä vetäytyi syrjään. Lähetyksen tulot vähenivät (1869 alimmillaan Smk. 13,715: —) eivätkä kohotessaankaan vastanneet menoja, joten seuralla 1872 oli noin 21,000 mk:n velka.

Mutta kuten tosiasiat olivat paljastaneet suuren lähetyssaarnaajajoukon valmistamisen vääräksi, osoitti tämä ahdinkotila lähetysharrastuksen hoidon kotimaassa puutteelliseksi. Tähän asti oli vain painetun ja kirjoitetun sanan avulla lähetysrakkautta lietsottu. Nyt koulun lakattua pastori Tötterman sai tehtäväkseen lähetyskokouksien pitämisen kautta maan, Sireliuksen jäädessä hoitamaan lähetysjohtajan tehtäviä. Pastori Töttermanille avautui täten työala, joka oli hyvin vaikea, mutta johon hänellä oli erikoinen armolahja. Lähetysrakkauden lietsomiseksi ei Tötterman saattanut vedota oman lähetysalan saavutuksiin. Päinvastoin, siellä jatkui vastusten sarja yhä. Kun työtä 1870 oli yritetty alkaa Ambomaalla 4:ssä eri heimossa oli lähettien jo 1873:een täytynyt vetäytyä pois toisesta heimosta toisen jälkeen ja usein näytti uhkaavalta olo viimeisessäkin, Ondongan heimossa. Vaikeuksien johdosta jättivät useat lähetit lähetysalan palaamatta sinne enään koskaan (1873 Malmström ja

Jurvelin, eroten kumpikin lähetysseurasta, 1875 Kurvinen ja 1876 Tolonen). Kyllä tällaisin edellytyksin vaadittiin erikoista innostusta ja asiaan lämminnyttä sydäntä, jotta saattoi kuulijain rakkauden tähän työhön sytyttää. Mutta »siinä juuri on Töttermanin suurin elämäntyö ollut, että hän laajoilla matkoilla maamme eri osissa osasi levittää tietoa lähetystoimesta ja herättää siihen rakkautta ja harrastusta».*)

Pian kantoi tämä työ näkyvät hedelmät. Seuran taloudellisessa tilanteessa tapahtui käänne. Ja kun lähetyssaarnaajat Kurvinen ja Tolonen kotimaahan palattuaan kokemuksen havainnollisuudella esittivät lähetysasiaa, sai se ennen aavistamatonta vauhtia. Ompeluseuroja lisääntyi ja lähetysjuhlia alettiin yhä lukuisammin pyytää.

Näin lähetyksen kehitys lähetysalalla ja kotimaassa alkaa saada vakiintuneet ladut ja lähetyksen taloudellinenkin asema selviytyä. Siksipä saattaa lähetysjohtaja raskaan taistelukauden jälkeen ajatella siirtymistä rauhallisemmalle työmaalle, Mikkelin kirkkoherraksi 1876, jolloin lähetysjohtajan tehtävät tulevat Töttermanille. Aivan kuin työnsä päätökseksi hän saa kodissaan Helsingissä kesäk. 9 p. 1876 kastaa Kurvisen kasvattityttären Nanguroshin, Ambokansan esikoiskristittynä tunnetun *Eva Marian*. On aivan kuin lähetysjohtaja lähtiessään näin viittaisi valoisampaan tulevaisuuteen.

Mutta lähetysalan kehitys ei tietenkään käden käänteessä muutu. Käsityöläisveljet Piirainen ja Heinonen jättävät ainiaaksi lähetysalan (kolmas, Juntunen oli jo ennen erotettu). Ja lopulta tuntuu siltä kuin Herra itse sinetöisi tuon lähettien poistumisen lähetysalalta. $^{22}/_{4}$ 1880 ummistaa silmänsä viimeiseen uneen K. M. Skoglund, joka älykkäänä, tyynenä ja kielitaitoisena oli herättänyt suuria toiveita ja jonka kuolemaa Ondongan kuninkaankin sanotaan surreen. Sanoma Skoglundin kuolemasta oli raskas isku seurallemme, sillä lähetysalalla oli enään vain 4 veljeä, joista kolme oli ollut työssä alusta alkaen ja joista ainakin kahden kotiinpaluuta saattoi pian odottaa. Oli ilmeistä, että niinkuin Sireliuksen aikana oli laskettu perustus lähetystyölle Ambomaalla ja sen toimintaperiaatteille kotimaassa, nyt täytyi käydä lähetysrakkauden jatkuvaan syventämiseen kotimaassa sekä uusien työvoimien hankkimiseen, muuten lähetystyömme Ambomaalla oli käyvä loppuaan kohti.

Työ juurtuu ja syvenee.

1880–1898.

Lähetysjohtaja Tötterman oli Sireliuksen johdon aikana elänyt mukana sellaisessa toimintaperiaatteitten tarkistuksessa, että hänen johto-

*) U. Paunu: Suomen Pakanalähetystoimi II s. 228.

KAARLE KUSTAA TÖTTERMAN

kautensa yleisenä ominaisuutena on suuri varovaisuus uusien alotteiden ottamisessa ja uskollisuus vakautuneille menettelytavoille. Hän taistelee rukoillen vaikeuksien edessä ja käy eteenpäin vasta, kun uskossa on varmistunut Herran tahdosta.

Tällainen Jumalan edessä ratkaistava vaikeus oli lähetyskoulun avaaminen 1880. Lähetyksen kannatus näet oli alentunut 65,000:sta markasta Töttermanin johtokauden alussa 50,300 v. 1879. Ja kuitenkin oli tänä lähetysseuran 20-vuotisolemassaolon vuonna erikoisesti ponnisteltu tulojen kohottamiseksi. Oli osoitettu, että vain harvoissa seurakunnissa avustustoiminta oli säännöllistä, ettei raha-avustuksia saatu puolistakaan seurakunnista. Oli annettu neuvoja säännölliseen avustustoimintaan ja rukoushetkien pitämistä varten lähetetty seurakuntiin lähetysrukouksia sisältävä vihkonen. Tarkoitus oli ollut saada tammikuun 19 p:stä, seuran perustamispäivästä erikoinen lähetysjuhlapäivä lähetysrakkauden nostattamiseksi. Ja sittekin jäi saavutus yllämainitunlaiseksi.

Mutta saatuaan lähetysjohtaja Fabrin myönteisen neuvon sekä varmistuttuaan rukoustaistelussa koulun avaamisen välttämättömyydestä, lähetysjohtaja ulkonaisista edellytyksistä huolimatta ryhtyi tehtävään. Kurssi alkoi kyllä sangen vaatimattomasti entisiin verraten. Oppilaita oli 5 ja pääasiallisen opetuksen antoivat lähetysjohtaja ja kotona olevat lähetyssaarnaajat. Mutta juuri tältä kurssilta valmistui mies, joka maassamme on ollut valtava lähetysherättäjä.

Ei lähetysjohtaja muutenkaan joutunut häpeään lähetyskoulun avaamisesta. Tulot kohosivat avaamisvuonna 67,000 markkaan, korkeammalle kuin koskaan ennen. Ja tilanne lähetysalalla osoitti piankin, miten huutava oli uusien työvoimien tarve. 1881 palasi kotimaahan lähetysalan esimies Björklund pystymättä enään yrityksestään huolimatta palaamaan työmaalle. (Sairauden takia täytyi hänen kääntyä 1887 Hereromaalta takaisin kotimaahan.) 1884 jätti lähetysalan Reijonen palaamatta enään koskaan sinne. Ilman uusia työvoimia olisi siten v:sta 1884 olleet vain Rautanen ja Weikkolin työmaalla. Ja kumminkin nyt juuri alkoi rukousten kyynelkylvö lähetysalalla orastaa, vaatien voimaperäistä työtä. 1881 kastettiin Weikkolinin oppilaita 4 Hereromaalla, koska

pelättiin, ettei kuningas Kambonde suvaitsisi alamaistensa kääntymistä kristinuskoon. Loppiaisena 1883 vietettiin ensimäinen kastejuhla Ambomaalla (Reijonen, Omulongan asemalla) ja samana vuonna vielä toinenkin (Weikkolin). Näin oli kaikkien kastetilaisuuksien kautta syntynyt Ambomaalle 14 henkinen seurakunta. Ovet olivat avautuneet, sillä 1884 kastetaan 12 ja seuraavina vuosina yhä uusia. Rautasen ja Weikkolinin työtaakka kävi täten ylen raskaaksi, sillä 1882 koulukehityksensä alkuasteelta lähetetyt oppilaat *Yrjö Roiha* ja *Kustaa Hakala* eivät voineet avun tarvetta tyydyttää. Suuri oli sentähden ilo, kun 1886 saatettiin työmaalle lähettää kolme uutta lähetyssaarnaajaa: *Frans Willehad Hannula, Kustaa Fredrik Alén* ja *Aukusti Pettinen.*

Valmistunut lähetyssaarnaajain määrä oli nyt, toisin kuin Sireliuksen aikana, lähetysalan tarvetta vastaava. Sentähden ei voitu pitkiä aikoja tulla toimeen ilman uusien lähetyssaarnaajain valmistamista. Kuumassa ilmanalassa ei näet suomalainen yleensä voi kauan yhteen mittaan terveyttään pilaamatta työskennellä. Tällainen työkausi arvioidaan nykyään 7 tai 6 vuodeksi. Siksipä kokemus vei siihen, että 1890 alettiin lähetyskoulussa uusi kurssi, josta 1895 saatettiin lähettää lähetysalalle lähetyssaarnaajat *Akseli Juho Glad, Kaarle Fredrik Kontio* ja *Samuli Heikki Rönkä* sekä 1896 *Juho Wehanen.* Tämäkään kurssi ei suinkaan valmistunut liian aikaisin, sillä 1891 saapui sanoma, että Uukuambissa aseman rakennustyöt alkanut lähetyssaarnaaja Weikkolin oli kuollut ollessaan noutamassa vaimoaan Hereromaalta Uukuambiin. Samana vuonna oli Alénin sairauden tähden täytynyt ainiaaksi jättää lähetysala ja saapua Suomeen Rautasen mukana, jälkimäisen tullessa virkistysmatkalle tänne. Näin oli taas 1891 vain kaksi lähettiä lähetysalalla, Hannula ja Pettinen ja näistä Hannula 1894 perheensä sairauden takia oli pakotettu palaamaan Suomeen voimatta enään lähteä työmaalle. Siksipä oli pakko jo tältäkin kurssilta kesken koulunkäyntiään katekeettana 1893 lähettää lähetysalalle *Albin Savola,* josta tuli Hannulan työn jatkaja Oniipassa, kun taas Weikkolinin työtä Uukuambissa piti jatkaa lähetyssaarnaaja Roihan, joka Rautasen kanssa 1892 palasi työmaalle. Mutta kolmannen kerran yritys Uukuambin valtaamiseksi raukesi. 1894 huhtik. 22 p. kuoli Roihan puoliso, $^{25}/_{6}$ paloi hänen asemansa Uukuambissa, $^{29}/_{7}$ sai hän kätkeä lapsensa hautaan ja $^{3}/_{8}$ sammui onnettomuuksien ja vastuksien murtaman miehen oma elämä. Kyynelkylvöä avattujen hautojen ääressä saatiin Ondongankin työssä jatkaa. Vasta saapuneista läheteistä ummisti silmänsä kuolon uneen $^{27}/_{3}$ 1897 lähetyssaarnaajan puoliso Liina Glad ja $^{28}/_{5}$ lähetyssaarnaaja Kaarle Fr. Kontio oltuaan vain vähäsen toista vuotta lähetysalalla.

Vaikkapa siis näemme lähetyssaarnaajain valmistamisessa noudatettavan varovaista, lähetysalan tarpeita silmällä pitävää menettelytapaa,

ei siltä päästä kokemasta, että lähetystyö on kyynelkylvöä. Siitähän ei pääse nykyaikainenkaan vuossataiset kokemukset hyväkseenkäyttävä lähetysjohto. Mutta toiselta puolen saatiin nyt jo kokea rukouksen kuulemista ja Herran siunausta lähetysalalla. Ja tämä vaikutti erittäin elähyttävästi kotimaiseen lähetysharrastukseen.

Erikoisena kotimaisen lähetysharrastuksen nousun ja juurtumisen aikana saatamme pitää sitä Töttermanin johtokauden ajanjaksoa, jolloin lähetysala alkoi orastaa, lähetyssaarnaajat saapuivat näine uusine kokemuksineen kotimaahan ja Töttermanin ajan ensi kurssin miehet valmistuivat koulusta. Tietystikään nämä hedelmät eivät suuruudellaan hurmanneet »ulkona olevia», jotka tekivät laskelmia, kuinka paljon yhden pakanan kääntyminen maksoi. Mutta kun lähetysalalta palannut Reijonen esim. väsymättä ja haltioituneena kertoili 6 ensimäisen kastejuhlasta Ondongassa, niin lähetysystävillä oli elämys, joka sytytti heissä kiitollisen rakkauden lähetyksen Herraa kohtaan ja syvän myötätunnon lähetystyöhön. Parhaansa mukaan lähetyksen johto käytti nämä tilanteet hyväkseen. Jotta lähetysjohtaja olisi saattanut olla mukana tässä lähetysrakkauden lietsonnassa sai hän 1883 apulaisekseen lähetyskouluun ja sihteerintoimeen pastori Hirnin, miehen, joka paremmin kuin kukaan muu sulautui lähetysjohtajan pyrkimyksiin ja ymmärsi hänen tarkoituksensa ollen sellaisena lähetysjohtajalle todellinen tuki. Ja kuten lähetyssaarnaajat lähetyskokousten pidosta löysivät kotimaassa oman peltosarkansa, niin tunsi lähetysjohtajakin viihtyvänsä parhaiten täällä lähetysystävien ympäröimänä kuvaillessaan lähetyksen vaivoja ja voittoja. Tunsihan lähetysjohtaja halua ystäväpiirin laajentamiseenkin. Erikoisesti hän kiinnitti huomionsa papiston merkitykseen lähetysrakkauden levittämisessä. Siksipä hän innolla otti osaa pappien kokouksiin, joita 80-luvulla virallisten lisäksi alettiin pitää yksityisluontoisiakin. Mutta lähetysesitelmät ja laajojen lähetysnäkemysten avaaminen ei ollut Töttermanin vahva puoli. Sen sijaan hän näissäkin persoonallisen seurustelun kautta tahtoi voittaa ystäviä lähetykselle. Tässä oli hänen voimansa. Missä Tötterman liikkuikaan ja mitä hän teki, kaikkialla hän jätti vaikutuksen miehestä, joka kokonaan eli lähetyksen Herran palveluksessa lähetyksen hyväksi.

Siitä kiinteästä työstä, jota tällaisin edellytyksin tehtiin oli seurauksena lähetyskannatuksen säännöllinen nousu. 1890 sivuuttivat tulot ensi kerran 100,000 markkaa ja 1895, Töttermanin kuolinvuonna ne kohosivat 124,000 markkaan. Lähetyslehtien levikki laajeni Töttermanin johtokaudella kolmenkertaiseksi (suomen ja ruotsinkielisiä johtokauden alussa 6,000, lopulla 18,000). Ompeluseurat kasvoivat 60:stä v. 1886 136:een puhumattakaan asiamiesverkosta ja saarnamatkoista seurakuntiin.

Virallisenkin mielipiteen myötätuntoa voi näin kasvava lähetys mer-

kitä tilinsä tulopuolelle. Kun 1886 valmistuneet lähetyssaarnaajat oli vihittävä, teki senaatti silloin päätöksen, joka kerta kaikkiaan antoi lähetyssaarnaajillemme oikeuden saada kirkollinen vihkimys tehtäväänsä, ja siten poisti 1870-vuoden tapahtuman uusiutumismahdollisuuden. Tähän päätökseen oli epäilemättä osaltaan vaikuttanut silloinen esittelijäsihteeri, tohtori G. M. Waenerberg, joka vuoteen 1886 oli 25 vuotta ollut seuran johtokunnan puheenjohtajana, mistä virasta hän nyt kivulloisuuden tähden pyysi eron.

Tällainen vakava sekä henkisen että aineellisen kannatuksen kasvu teki luonnollisesti seuran taloudellisenkin pohjan varmemmaksi. Tätä todistaa sekin, että uuden kurssin alkaessa lähetyskoulussa 1890 ostettiin *seuralle oma talo* (siltä paikalta, missä se vieläkin on). Emme kuitenkaan saa käsittää, että olisi eletty aineellisen vaurauden runsaudessa. Talon osto, uuden kurssin alkaminen ja työn laajentamisyritykset Uukuambissa sekä lähettien sairaudet ja virkistysmatkat merkitsivät menoerien lisää, joka vaati lähetysjohdolta suurta huolta ja säästäväisyyttä. Säästäväisyystarkoituksissa suunniteltiinkin esim. *puuvillanviljelystä* Ambomaalla, ettei kristittyjen luvun lisääntyessä tarvitsisi heille Suomesta vaatteita lähettää.

Mutta selvemmin kuin kannatuksen nousu menestyksen merkeissä todistaa lähetysrakkauden juurtumisesta lähetyksen tukeminen vastuksissa. Kun lähetit jättävät lähetysalan koskaan enään sinne palaamatta, kun heidän terveytensä katkeaa muutaman vuoden kuluessa, kun työalalle pääsee heikkolahjaisia lähettejä, kun yritys toisensa jälkeen raukeaa, silloin löytää arvosteleva mieli syyn johdon heikkoudesta ja valmistuksen puutteellisuudesta kylmentyen työlle. 1894 lopussa oltiin siinä, että kaikista Sireliuksen aikana valmistuneista miehistä lähetysalalla oli 1 ja 1886 valmistuneista samoin 1 ilman että kukaan kotimaahan jääneistä palasi työmaalle. Ja kolmannen kerran oli sortunut Uukuambissa alettu lähetystyö. Mutta 1895, jolloin iskujen erikoisesti olisi pitänyt tuntua, nousivat lähetyksen tulot niin, että lähetyskassa pääsi velastaan.

Tätä tulosta ei enään ollut näkemässä Tötterman. Hänen liiallisen työtaakan ja huolien painossa murtunut terveytensä ei kestänyt lähetysalalta tulleita iskuja. $^{20}/_{5}$ 1895 Herra vapautti uskollisen palvelijansa huolien maasta.

Olemme nähneet, että Töttermanin johtokautena oli otettu oppia edellisen johtokauden erehdyksistä ja esim. lähettien valmistamisessa sai lähetysalan tarve määrätä. Töttermanin pääansiona on sittenkin kotimaisen lähetysharrastuksen lujan perustuksen laskeminen. Hän siinä kantoi päivän kuorman jo Sireliuksenkin johtokautena. Hänen johdollaan siinä hänen kuolemaansa asti saavutukset saatiin. Ja hänen poistumattomaksi ansiokseen jää, että hänen johdossaan Suomen kirkon lähetys säi-

AKSELI HIRN

lyi yhtenäisenä suuntien yläpuolella, ilman repeämisiä. Itse raamatullisen suunnan miehenä saattoi hän sillä tavalla suhtautua evankelisiin, joilta tuli pääasiallinen kannatus ja joita lähellä useat hänen oppilaistaan sekä vanhemmista lähetyssaarnaajista olivat, etteivät he tunteneet itseään vieraiksi ja vetäytyneet erilleen, kuten Töttermanin kuoltua tapahtui. Toiselta puolen hänen laskemansa lähetysrakkauden perustus lankeaa kokonaan todellisen uskon elämän alalle. Lähetys hänen johdossaan oli Herran asia ja tarkoitti sielujen pelastusta. Se oli taistelua saatanan rintamavarustuksia vastaan. Tällaisena hän lähetystyön jätti perinnöksi seuraajilleen.

Töttermanin lietsoman lähetysrakkauden laatu paljastui erikoisesti hänen kuolemansa jälkeisinä vuosina, jolloin vankilansaarnaaja *Akseli Hirn* vuoteen 1898 hoiti lähetysjohtajan tehtäviä vakinaisen virkansa ohessa. Lähetys meni eteenpäin aivan kuin omalla voimallaan. Tulot karttuivat niin, että lähetyskassassa v:n 1898 lopulla oli säästöä 131,000 markkaa, lähetyslehtiä levisi 23,000 ja ompeluseuroja oli 250.

Voimakas nousukausi.

1898—1913.

Vuosi 1898 merkitsee Suomen lähetysseuran historiassa voimakkaan nousukauden alkua. Silloin elok. 16 p:nä tuli lähetysjohtajaksi lehtori *Joos eppi Mustakallio*, mies, joka ilmeisesti Jumalan kutsumana astui tähän tehtävään.

Koko evankelinen lähetys kulki tähän aikaan nousun merkeissä. Ja Mustakallion yhtenä pääpyrkimyksenä lähetysjohtajana oli saada Suomen lähetys niin vilkkaaseen vuorovaikutukseen kuin mahdollista ulkomaisen evankelisen lähetyksen kanssa. Tultuaan jo kesäk. 1 p. 1897 lähetysseuran palvelukseen lähetyskoulun opettajana (uusi kurssi alettiin lähetyskoulussa syysk. 1 p. 1897 19 oppilaalle) hän kesällä 1898 teki matkan Saksaan tutustuakseen sikäläisiin lähetysoloihin. Samallaisen tilaisuuden hän hankki pastori Uuno Dufvalle (tohtori Paunu), joka marraskuussa

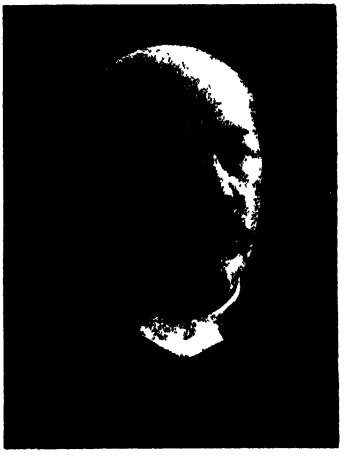

JOOSEPPI MUSTAKALLIO

1898 tuli lähetyskoulun vakinaiseksi opettajaksi, sekä muillekin, jotka myöhemmin saivat vastaavanlaisen aseman lähetysseuran palveluksessa. Säännöllisesti hän otti osaa Saksan lähetyskonferensseihin ja usein Englanninkin kokouksiin selostaen innoittuneena työtovereilleen ja lähetysystäville niistä saamiaan vaikutteita. Näin syntyi lähetyspiireissä ymmärtämystä ja myötätuntoa entistä laajemmalle lähetysnäkemykselle. Kun samoihin aikoihin, alkaen vuodesta 1897, milloin miss Rouse, milloin tohtori Mott tai Wilder tai joku muu ulkomainen lähetysmies kävi innostuttamassa ylioppilasnuorisoa, niin seurattiin näitä liikkeitä mitä kiintoisammin lähetysseurassa. Vilkasta vuorovaikutusta syntyi ylioppilasnuorison kanssa, ja lähetyspiireissä saatiin sielläkin uusia sysäyksiä.

Jo tältä pohjalta on ymmärrettävä, että Mustakallion johtokausi, varsinkin sen alkupuoli tuli rikkaaksi alotteiden ajaksi samalla kuin Mustakallion toiminnasta huomaa, että hän tahtoi kaikin puolin perehtyä tehtäväänsä. Tuskin hän oli tullut lähetysjohtajaksi, kun alettiin uusi työhaara Ambomaalla lähettämällä *naimattomia naislähettejä opettajiksi* ja *käsityönopettajiksi* sinne. Tähän tarkoitukseen lähtivät neidit *Hilja Lindberg* ja *Anna Rautanen* Afrikaan syysk. 16 p. 1898 sekä *Anna Woutilainen* $^{18}/_{2}$ 1901 ja *Alma Kestilä* $^{2}/_{3}$ 1902. Mutta jo tällä välin on lähetysjohtaja itse ennättänyt käydä Afrikassa paikan päällä tutustumassa siihen työhön, jota hänen tuli johtaa kaukaa kotimaasta. Tammik. 31 p:stä lokak. 4 p:ään 1900 hän oli tarkastusmatkalla Afrikassa. Ja samaan aikaan oli kotimaassa käymässä uuden kivitalon rakentaminen Helsingissä lähetysharrastuksen laajempaa lietsomista varten (valmistui joulukuuhun 1900). Siinä jo on ripeitä otteita, tulista vauhtia ja laajakantoisia suunnitelmia.

Mutta tähänkään nämä alkuotteet eivät rajoittuneet. Kirkollisissa piireissä oli tähän aikaan Afrikan lähetystä vastaan vastatuulta, jonka tulkiksi erikoisesti asettui silloinen merimieslähetyksen johtaja, pastori Elis Bergroth Vartija lehden »Hetken tapahtumissa» (1897, 1898). Ambomaa oli muka liian kaukana ja lähetys siellä tuli kovin kalliiksi. Oli otettava uusi, halvempi ja suomalaisille paremmin sopiva lähetysala Mandshuriasta. Työn laajentamisajatus oli silloin lähetystyöntekijäinkin sydämellä. Siten on käsitettävissä esim. suuri oppilasmäärä, joka otettiin lähetyskouluun 1897. Kun Ambomaalla tuntui olevan esteitä sellaiselle

työnlaajentamiselle, mihin kotimaan mahdollisuudet viittasivat, niin katseet täälläkin kääntyivät Aasiaan. 1898 esittää Mustakallio asian vuosikokoukselle saaden sen lämpimän kannatuksen. Asia jätetään johtokunnan valmistettavaksi seuraavalle vuosikokoukselle, ja johtokunnan asettama komitea panee Kiinan tässä kohden ensi sijalle päätyen eri ehdollaolleista paikkakunnista ehdottamaan Mandshuriaa. Johtokunnan hyväksymänä tämä ehdotus esitettiin 1899 vuoden vuosikokoukselle. Ja »johtokunnan antaman mietinnön sekä kokouksessa esiintuotujen syiden nojalla vuosikokous uskoo Jumalan nyt valmistaneen Suomen lähetysseuralle tilaisuuden valitsemaan uusi lähetysala Kiinan valtakunnassa, mieluimmin sen pohjois-osissa, kuitenkin säilyttämällä entinen rakkaaksi tullut työmaa Afrikassa», valtuuttaen »johtokunnan ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joihin tämän uuden lähetyksen toteuttaminen aihetta antaa.»

Näin oli tehty laajakantoinen ja suurta lähetysharrastuksen nousua edellyttävä päätös. Mutta toiselta puolen on tämän päätöksen perustuksella alettu Kiinan lähetys vienyt Suomen lähetysseuran entistä läheisempään kosketukseen suurten lähetysmaitten lähetysvirtausten kanssa ja sen kautta ollut voimakkaana lähetysharrastuksen nostattajana maassamme.

Niistä ehdokkaista, joita jo 1899 tarjoutui seuralle Kiinan lähetystyötä varten, tuli pastori *Hannes Sjöblomista* Kiinan lähetyksemme alkaja. Tosin Kiinassa alkanut boksarikapina työnsi hänen lähtönsä myöhempään aikaan. Mutta oltuaan Suomen merimieslähetyksen palveluksessa Amerikassa, saattoi hän jo syyskuun 1 p:nä 1901 uudelleen astua seuramme palvelukseen ja saapui perheineen onnellisesti Shanghaihin lokakuun 15 p:nä 1901.

Tutustuttuaan Kiinan lähetysjohtomiesten ajatuksiin ei Sjöblom ainoastaan joudu hylkäämään Mandshuriaa lähetysalanamme vaan myöskin Pohjois-Kiinan. Siihen aikaan näet pelättiin, että Venäjä valtaisi Mandshurian. Sellaisen tapauksen pelosta, se kun olisi tehnyt työmme mahdottomaksi Mandshuriassa, oli parasta pysyä sieltä poissa. Ja muutenkin pitivät lähetysjohtomiehet Keski-Kiinaa sopivampana lähetysmaana. Näin kääntyi pastori Sjöblomin huomio Jangtse-virran eteläpuolella olevaan Hunanin maakuntaan, joka oli yksi Kiinan vanhoillisimpia ja kauimmin suljetuita, mutta toiselta puolen yksi sen voimakkaimpia maakuntia. Maaliskuussa 1902 pastori Sjöblom lähti tähän maakuntaan ja tehtyään Changten kaupungista joulukuussa erikoisen tutkimusmatkan, hän ehdotti Luoteis-Hunanin Litsoun piiriä työmaaksemme. Tämä piiri, jonka halki virtaa Li-joki, on noin 250 kilometriä pitkä ja noin 100 kilometriä leveä, väkirikas seutu. Sen asukasluku lienee 3 miljoonaa. Päätöksellään $^{16}/_{4}$ 1903 johtokunta hyväksyi tämän piirin seuramme lä-

hetysalaksi. Täten oli saavuttanut päämääränsä 1899:n vuosikokouksen päätös. Mutta »läheistä, halpaa ja suomalaisille paremmin sopivaa lähetysalaa Mandshuriasta» ei saatu.

Kiinan lähetyksen vaikutus kotimaassa tuntuu jatkuvasti siinä, että ylioppilasnuorison, »Akateemisten vapaaehtoisten» huomio on kiintynyt juuri tähän lähetykseen ja tämän seurauksena esim. lähetyssaarnaajiksi lähteneet papit ylioppilasaikanaan saamiensa vaikutusten johdosta säännöllisesti valitsevat Kiinan lähetysalakseen. Mutta ratkaiseva on sen vaikutus ollut lähetysseurankin piirissä *naislähettien kasvattamiseen* ja *naislähettien työhön* nähden lähetysalalla. Mieslähettien työskentely naisten keskuudessa on Kiinassa mahdoton. Siksi Kiinan lähetysalamme teki välttämättömäksi naislähettien tarkoituksenmukaisen valmistamisen lähetystyötä varten. Aivan kuin Jumalan lahjana seuramme kyllä sai opettajattaret *Laura Nybergin*, joka lähetettiin lähetysalalle maalisk. 1905, ja *Sanni Lampenin*, joka N. N. K. Y:n lähettinä lähti sinne maalisk. 1906. Nämä ensimäiset naislähettimme ovat epäilemättä olleet lähetysalamme onnistuneimpia, todellisia tienraivaajia kumpikin. Mutta kun Kiinan naismaailma on vielä paljoa synkemmässä tilassa kuin miehet ja tarvitsee monipuolista ohjausta kääntyneenäkin, niin on itsestään selvää, ettemme ilman valmistusta voisi saada montakaan työhönsä pystyvää naislähettiä. Siksi jo lähetysjohtajan rouvan Selma Mustakallion johdolla valmisteltiin muutamia naislähettejä. Mutta mitä enemmän Kiinan tarpeita opittiin tuntemaan sitä huutavammaksi tuli naislähettejä valmistavan opiston tarve.

Naisopiston alkaminen oli tähän aikaan vielä outo ilmiö pohjoismaisessa lähetyksessä, joka pääasiassa oli hiihdellyt saksalaisten latuja. Varoitettu oli siitä lähetysjohtajaa Ruotsissakin, varsinkin kun oli kysymyksessä naisopiston sijoittaminen siihen rakennussikermään, missä miesopistokin löytyi. Mutta ripeästi käytiin tähänkin ratkaisuun. Ostettiin lisätontti Tähtitornink. 16, ja keväällä 1906 valmistui jatko Tähtitorninkadun varrella olevaan kivirakennukseen. Siihen sai naisopisto sijansa ja saattoi alkaa toimintansa syksyllä 1906 opettajatar neiti Engmanin (Kivivaaran) johdolla. 20 vuoden aikana se on valmistanut naislähettejä yhtähyvin Afrikaa (23 lähettiä) kuin Kiinaa (21 lähettiä) varten, ja on Kiinan lähetys näin tämän naisopiston aiheuttajana tuottanut siunausta Afrikankin lähetykselle, kuten toiselta puolen kotimaiselle työllemme on sangen tärkeää, että naiset edustajiensa kautta saavat olla itse lähetystyössä mukana eivätkä joudu pysyttelemään vain kannattajain riveissä. Täten ei vain yliopistosivistyksen saaneet vaan kansannaisetkin ovat päässeet astumaan lähetystyöntekijäin riveihin ja tämän kautta levittäneet lähetysrakkautta ympäristöönsä.

Toinenkin uusi, tärkeä työhaara aletaan Kiinan lähetyksen yhtey-

dessä, nim. *lääkärilähetys*. $^{24}/_{7}$ 1906 erotettiin lääkärilähetystyöhön *tohtori Hannes Heikinheimo*, joka oltuaan tutustumassa kuumanilmanalan tauteihin Lontoossa saapui Kiinaan $^{19}/_{8}$ 1907. Heikontuneen terveyden takia hänen oli palattava kotimaahan 1909. 1911 lähetettiin hänen sisarensa *tohtori Helmi Heikinheimo* Kiinaan ja alkoi uudestaan lääkärityön Tsingshissä. Mutta pitkäaikaiseksi ei hänenkään vaikutuksensa tullut, sillä keväällä 1916 oli hänenkin terveys murtuneena ainiaaksi palattava kotimaahan. Pysyväisemmäksi ja siunausrikkaaksi tuli sitävastoin 1908 alettu Afrikan lääkärilähetyksemme. $^{4}/_{10}$ 1908 erotettiin *tohtori Selma Rainio* tähän työhön, jossa hän vieläkin sairaanhoitajineen työskentelee *Onandjokue* nimisellä sairaala-asemalla laajan työn johtajana.

Vaikka työ näin ripeästi laajeni pakanalähetyksen alalla, tahtoi lähetysjohtaja saada lähetysseuran entistä suuremmassa määrässä palvelemaan myöskin *sisälähetystä*. Jo ylimääräisessä kokouksessa joulukuulla 1897 oli seuran sääntöihin hyväksytty sellainen muutos, että seura saa ottaa vastaan rahalahjoja muitakin sisälähetystarkoituksia kuin hartauskirjojen levittämistä varten, johon sillä ennestäänkin oli oikeus. Ja 1898 vuosikertomuksessa selitetään, että tämä muutos tarkoittaa »etenkin seurakuntadiakonien kasvattamista kotimaata varten». Täten valmistuikin sisälähetystyötä varten 1903 yksi, 1905 kaksi, 1908 neljä ja 1911 kaksi työntekijää. Mutta kun Suomen seurakuntaelämä ei vielä ollut kehittynyt sille tasolle, että näin valmistuneille työmiehille olisi seurakunnissa avautunut tehtäviä, ja kun seura omiinkaan tarkoituksiinsa ei enää katsonut voivansa enempiä maallikkovoimia käyttää, on 1911 vuoden jälkeen työntekijöitä sisälähetystä varten vain poikkeustapauksissa valmistettu. Myöskin 1906:sta julkaistu *Kotilähetys*-lehti näki viimeisen ilmestymisvuotensa 1913, kun taas pakanalähetyslehti, 1899 ilmestynyt *Lasten lähetyslehti* saavutti suurenmoisen menekin, kohoten sen painos 1904 aina 34,000, ja jatkuu yhä edelleen kuten sen 1904 ilmestynyt sisarlehtikin *Barnens Missionstidning*, samaten 1905:stä julkaistu joululehti »*Tulkoon valtakuntasi*» ja 1908:sta ilmestynyt kesälehti »*Vaalenevat vainiot*» nimisenä v:sta 1921. Sangen tärkeän merkityksen Suomen hengelliselle elämälle ja Suomen oloille ainutlaatuisen levikin on saavuttanut seuran vuodesta 1900 julkaisema laulukirja *Hengellisiä lauluja ja virsiä*, jota vuoteen 1926 on ilmestynyt 758,000 kappaletta 29 painoksena.

U. Paunu

Seuran monihaaraiseksi kehittynyt ja tuntuvasti laajentunut toiminta pakanamailla vaati lähetystyön suorittamiseksi ja lähetysrakkau-

den lietsomista varten laajentamista kotimaassakin. Tähänhän työhön oikeastaan olivat joutuneet edellämainitut sisälähetystyöhön valmistuneet miehetkin. Mieskoulu toimi keskeytymättä v:sta 1897 usein kaksiosastoisena (vak. op. tohtori Paunu ja past. Paasio), naisopisto v:sta 1906 (joht. Kivivaara) seuran apulaisjohtajaksi tuli 1904 pastori Haahti ja ruotsalaiseen työhön 1906 vapaaherra Wrede.

LYYDIA KIVIVAARA

Tämä näin laajentunut toiminta, kuten koko Suomen hengellinen elämä, joutui vakavaan käänteeseen 1905-vuoden suurlakon pyörteissä, jolloin tuntui siltä kuin lain pyhyys, kaiken pyhän arvo ja vanhan järjestyksen voima olisi hetkessä pyyhkäisty maasta. Kaikissa hengellisen elämän keskustoissa tunnettiin silloin syvästi Hengen voiman ja herätyksen tarvetta. Ja Suomen lähetysseuran piirejä Herra silloin armossaan käytti herätyksen välineinä. Liike näytti todellista herätyksen luonnetta siinä, ettei se keskittynyt yksityisen ihmisen johtoon. Mutta toiselta puolen sen kautta se siunattu vaikutus, joka lähetyssaarnaaja *Frans Hannulan* työllä v:sta 1894 oli ollut varsinkin Lounais-Suomessa, pääsi aivan kuin päämääräänsä. Hannulan työn ja silloisen herätyksen seurauksena kohosi m. m. *Turun Betel*, herätyksen ja Lounais-Suomen lähetysrakkauden muistopatsas tuleville sukupolville.

Tämä herätysliike oli suoranainen Jumalan lahja Suomen lähetysseuralle, sillä vain siten oli mahdollista kotimaisen kannatuspohjan kehittyä voimakkaasti laajenevaa ja haaroittuvaa lähetystyötä vastaavaksi. Sen seurauksena syntyikin lähetyskeskustoihin lämmintä lähetysrakkautta hehkuvia lähetyspiirejä, lähetysliittoja. Ja kun 1906 tohtori Paunun alotteesta alettiin perustaa maahamme lähetysyhdistyksiä, liittyivät nämä piirit virallisestikin lähetykseen ja sen vastuunalaiseen toimintaan. Vuonna 1906 vahvistetut seuran säännöt näet hyväksyvät äänivaltaisiksi jäseniksi seuran yleisiin kokouksiin paitsi johtokunnan jäseniä (myöhemmin myöskin määrätyitä seuran vakinaisia työntekijöitä) ja eräitä seuran vakinaisia jäseniä (sittemmin myös kunniajäseniä) vain yhdistysten l. haaraosastojen valtuuttamat edustajat. Näistä yhdistyksistä ovat olleet tärkeimmät koko maata käsittävät, kuten lestadiolainen haaraosasto, ja

K. A. PAASIO

FRANS HANNULA

paikallisyhdistyksistä ne, joiden pohjana on todellinen hengellinen elämä, kun taas muut ovat joko kuolleina syntyneitä tai kituvaa elämää viettäviä.

Yllämainitun herätysliikkeen kautta syntynyt eloisa elpymis- ja syvenemiskausi samoin kuin koko lähetyselämän pirteä nousu Mustakallion aikana pääsi aivan kuin purkautumaan riemuntäyteisine sisällyksineen seuran 50-vuotisriemujuhlassa. »Se tuli yleiseksi kirkkomme ja kansamme juhlaksi, sillä melkein jokaisessa Suomen seurakunnassa sitä tavalla tai toisella vietettiin. Tämä todistaa ilahduttavasti siitä, että lähetysasia on saavuttanut kansamme rakkauden», sanotaan siitä vuosikertomuksessa. Havainnollisena yleisen myötätunnon ilmauksena kertyi riemujuhlarahastoon 30,150 markkaa, melkein kymmenesosa vuoden pakanalähetyskassan tuloista.

Seuraavana vuonna, jolloin koko lähetysmaailman nousukausi pääsi huippuunsa Edinburgin maailmanlähetyskonferenssissa, huippeni Suomenkin lähetyksen vuorovaikutus ulkomaisen lähetyksen kanssa, niinkuin saatamme sanoa, että Mustakallion aikainen nousukausi päättyy Edinburgin konferenssin vaikutelmien merkeissä. Tähän kokoukseen lähetti Suomen lähetysseura ne edustajat, mihin sillä oli oikeus, ja lähetysjohtajasta tuli konferenssin asettaman jatkuvan komitean jäsen.

Kokouksesta saatiin ennen aavistamattoman selvä näkemys silloisesta lähetystilanteesta maailmassa, siinä todettiin ihmeellinen ovien avautuminen pakanamaailmassa; ja kokouksen voimakas yhteishenki sekä sen usko Herran maailmaa valloittaviin voimiin antoi aavistuksen Herran kansan valtavasta riemusta, kun lähetystyö saavuttaa päämääränsä. Tällaisena tämä kokous oli omiaan kotimaassammekin synnyttämään uutta innostusta ja lähetysharrastuksen nousua. Lähetyskannatuksen nousu 1910 ja 1911 puhuu siitä selvää kieltään. 1909 olivat pakanalähetyksen tulot Smk. 338,864 v. 1910 — 390,444 ja v. 1911 — 395,726 mk.

On luonnonlakien mukaista, että pitkän nousukauden jälkeen tulee ainakin seisahdus, vaikkapa vältetäänkin taantumus. Mustakallionkin johdon loppuaika alkaa näyttää oireita tästä ja siitäkin, että niin voimakas kuin kotimaisen lähetysharrastuksen nousu oli ollutkin, työn laajeneminen sittekin oli sen sivuuttanut.

Lähetysharrastuksen syventämiseksi ja laajentamiseksi tehtiin kyllä edelleen työtä. Pidettiin herätys- l. evankelioimisviikkoja ja Edinburgin kokouksen jälkeen lähetyspäiviä, jolloin 3 tai 4 päivää kestävissä kokouk-

sissa jo ennenkin käytännössä olleet lähetysesitelmät astuivat etualalle lähetystietojen jakamiseksi ja määrätietoisen lähetysrakkauden synnyttämiseksi. Perustettiin koko maata käsittävät pappien lähetysliitto (1911) ja opettajain lähetysliitto (1913) sekä paikalliset kannatusyhdistykset, jotka 1910, perustamisvuotenaan tuottivat yli 30,000 mk.

Näin ovat tulot Töttermanin ajoista karttuneet kolmenkertaisiksi. Mutta lähetysalalla on Kiinan lähetys tullut lisäksi, jossa v. 1913 on sangen laajalle alueelle sijoitettuna 3 pääasemaa (Tsingshih, Tzeli ja Tayung) 30 sivuasemineen, lääkärilähetys Tsingshissä, neljännen osan maksut 1913 perustettuun pappisseminaariin Shekoussa, 24 meikäläistä lähettiä, 84 maakalais-avustajaa, seurakunnan jäseniä 650 ja koululaisia 797. Siksipä Kiinan lähetys saattaa jo niellä enemmänkin kuin Afrikan lähetysala, kuten vuosina 1912 ja 1913. Afrikassa on meikäläisiä lähettejä 42, maakalaisapulaisia 57, Ondongassa 6 pääasemaa, 1 sairaala-asema ja opettajaseminaari (alkanut 1913) sekä uusiin heimoihin perustetut asemat: Ongandjeraan (1903), Uukuambiin (1908) ja Uukualuuriin (1909). Seurakuntalaisten luku on 2,873 ja koululaisten 2,984.

Yksin Afrikassa on näinollen vuodesta 1895 asemien luku kolminkertaistunut ja kolme uutta heimoa tullut raivattavaksi, kastettujen luku nelinkertaistunut, koululaisten melkein viisikertaistunut ja siellä on käymässä kaksi sellaista uutta laajakantoista työnhaaraa kuin lääkärilähetys ja opettajaseminaari. Tämän havaitessaan kysyy, riittävätkö nuo kolminkertaiset kotimaan tulot edes Afrikan ja kotimaan lisääntyneitä menoja peittämään. Täytyy ihmetellä, että päästään 40,000 (1908 ja 1912) tai 20,000 markan (1909) tulovajauksella, jopa kohoavat tulot yli menojen vuosina 1910 ja 1911.

Tällaisissa oloissa lähetyksen johto alkaa tuntea, että kotimainen kannatus on jäänyt liian heikoksi näin suuresti laajentuneelle työlle. Se suuntaa huomionsa työn taloudelliseen järjestelyyn lähetysaloilla. Olihan Edinburgin kokous antanut voimakkaan sysäyksen pakanaseurakuntien itsenäistymisajatukselle, missä taloudellisella itsenäistymisellä on tärkeä osansa. Saattoi meilläkin ajatella, että lähetysaloillamme maakalaisseurakunnat voitiin kehittää suurempaan menojen suoritukseen kuin tähän asti. Tämä puoli oli tärkeänä syynä siihen, että 1911 apulaisjohtaja, pastori Haahti lähetettiin tarkastusmatkalle Afrikaan. Tarkastusmatkan tulokset olivat yleensä edulliset. Mutta kotimaisen kannatuksen ja työn laajuuden suhde oli edelleen epätasainen.

HANNU HAAHTI

Tulovajaus oli 1913 Smk. 98,000, 1914 — 56,000 ja 1915 — 71,000. Silloin olivat säästöt loppuneet ja lähetyskassalla oli yli 70,000 markan velka.

Tuskin saattaisi ajatella nousukautta voimakkaammaksi lähetyshistoriassamme kuin mitä se oli lähetysjohtaja Mustakallion aikana. Hänen suurena ansionaan oli, että hän osasi johtaa lähetyksemme kòsketukseen maailmanlähetyksen nousuaallon kanssa ja vilkkaalla aloitekyvyllään käytti kotimaan avautuvat mahdollisuudet hyväkseen, herättäen siten laajaa myötätuntoa lähetystä kohtaan. Jumala itse antoi siunauksensa tälle nousukaudelle antamalla sille herätyksen hengen, syventäen ja laajentaen näin Suomen lähetysrakkautta uudestisyntymisen ja kääntymisen pohjalla. Mutta työn laajentaminen kulki sittenkin liian nopeassa tahdissa kotimaan kannatuskykyyn verrattuna. Siksi Mustakallion vilkas alotteitten aika vaati seuraajakseen uuden, kannatuksen ja menojen tasapainoonsaattamisajan.

Vaikeuksien ja hedelmänkorjuun aikaa.

1914—

Lokak. 1 p:nä siirtyi Mustakallio lähetysjohtajan toimesta Viipurin maaseurakunnan kirkkoherraksi. Seuraavan marraskuun 7 p:nä valitsi johtokunta Taipalsaaren kirkkoherran, rovasti *Matti Tarkkasen* hänen seuraajakseen. Hoidettuaan jo seuraavan jouluk. 1 p:stä virkaansa osittain, astui hän siihen vakinaisesti helmik. 1 p:nä 1914.

Monipuolisesti vaikea oli se ajanjakso, joka nyt avautui seurallemme. Kuten jo mainittu, kuljettiin taloudellista pulakautta kohti. Kiinan lähetyksessä elettiin sisällisen murroksen aikaa ja kotimaassa poistui työntekijäin riveistä kuoleman kautta $^1/_4$ 1914 seuramme hengenvoimainen lähetysherättäjä *Frans Hannula* sekä Afrikan työntekijäin joukosta $^5/_8$ 1914 yksi lähetyksemme kokeneimpia työntekijöitä, lähetyssaarnaaja *August Pettinen*. Yhtä tuntuva menetys oli lähetystietoihin syvästi perehtyneen ja nuoruuden lämmöllä lähetykseen kiintyneen tohtori *Uuno Paunun* siirtyminen Oriveden kirkkoherraksi $^1/_6$ 1914.

Mutta tuskin oli nämä kokemukset saatu, kun meidän seuramme kuten koko lähetysmaailma joutui hämmästyksen lyömäksi maailmansodan puhjetessa $^1/_8$ 1914. Sen aavistus jo oli täyttänyt lähetyksen johtomiehet kauhulla, koskapa maailmansota heistä merkitsi lähetyssaavutusten ja Edinburgin maailmanlähetyskonferenssissa lasketun tulevaisuuspohjan tuhoa.

Meidän lähetyksemme joutui heti kokemaan maailmansodan vai-

MATTI TARKKANEN

keuksia. Etelä-Afrikan lähetyskonferenssin puolesta oli meiltä kysytty voiko seuramme miehittää valtaamattomat amboheimot, vai onko jotakin toista seuraa siihen kehoitettava. Ilo oli sentähden vilpitön, kun 9:llä asemallamme toimivien 10 mies- ja 7 naimattoman naislähetin *) lisäksi saatettiin heinäkuussa 1914 lähettää 3 miesja 1 naislähetti. Mutta saksalaisella laivalla matkustaen oli heidän pysähdyttävä Teneriffaan, mistä raskain mielin saapuivat kotimaahan saman vuoden joulukuussa. Samalla katkaisi maailmansota yhteytemme Venäjän vihollisvallan, Saksan siirtomaassa olevaan Afrikan lähetykseemme. Tietämättömyyden jännitystä kesti elokuuhun 1915, jolloin ensi viestit lähetysalaltamme saapuivat tiedoittaen, että työmme siellä oli saanut jatkua. Samana vuonna heinäk. 9 p. Saksan Lounais-Afrika siirtyi Etelä-Afrikan Liittovaltioon, joten Etelä-Afrikan englantilaisten piispojen avulla päästiin taloudellisestikin tukemaan lähettejämme.

Näinä jännityksen aikoina oli siis uusien voimien lähettäminen lähetysalalle katkaistu ja uupuneet työntekijät pääsivät vain lyhyille virkistysmatkoille Kap-maahan tai Hereromaalle. Näissä oloissa sammui lähetyssaarnaaja *Akseli Juho Gladin* elämä $^{25}/_{8}$ 1915 20-vuotisen päivätyön suorituksen jälkeen. Lisäksi vallitsi 1915 Ondongassa nälänhätä, joten uupumus sitäkin raskaammin painoi jälelläolevia työntekijöitä. Ponnistukset lähettien lähettämiseksi läntistä tietä jäivät tuloksettomiksi Englannin kiellon takia. Silloin johtokunta lähetysjohtajan aloitteesta lähetti huhtik. 10 p. 1917 *Reinhold Rautasen, Heikki Saaren, Sulo Aarnin, Aatu Järvisen* (viimemainitun perheineen), *Lyyli Alasen* ja *Kerttu Siikalan* halki Siperian, Tyynen- ja Intian meren kautta Afrikaan. $^{16}/_{8}$ 1917 he saapuivat Ondongaan suureksi virkistykseksi uupuneille läheteillemme.

Myöskin taloudellinen pulakausi kohosi huippuunsa 1915, jonka lopulla lähetyskassassa oli yli 70,000 markan velka. Maailmansodan painossa rahamme arvo sitäpaitsi osoitti laskun oireita, joten tulevaisuuskaan ei näyttänyt valoisalta. Sentähden johtokunnan tammik. 25 ja 26

*) Sairaala-asemaa ja sen työntekijöitä ei luonnollisesti tässä yhteydessä ole huomioonotettu.

päiväksi Helsinkiin kutsuma lähetysystäväin neuvottelukokous kehoitti keskeyttämään lähetyskoulujen toiminnan, ellei seuraavan toukokuun 15 p:ään ole velkaa saatu suoritetuksi. Lähetyskoulujen keskeytysajatus koski lähetyskansaan syvästi ja sytytti sellaisen rakkauden tulen, ettei vain sanottua velkaa saatu suoritetuksi, vaan pulakausikin katkesi. Vaikka seuraavina vuosina Suomen markka romahduksen tapaisesti laski varsinkin Suomen itsenäistymisen (1917) ja kansalaissodan (1918) jälkeen sekä ulkomaidenkin valuutat heilahtelivat, niin että yhteen aikaan Kiinan menot olivat 12 kertaa suuremmat normaaliajan menoja kohottaen mitä suurimmasta säästäväisyydestä huolimatta menoarviotamme huimaavasti: 1916 — 466,000 mk., v. 1919 — 1,129,000 ja 1921, jolloin rahamme arvo oli alimmillaan 3,461,000, — niin on sittenkin pakanalähetysrahastoon karttunut säästöä tehden 1919 — 361,000 mk., 1923 — 594,000 mk. Kiitollisuudella on tässä huomioonotettava Amerikan lutherilaisen kirkkokunnan avustus, mikä 1920 teki 310,000, 1921 — 540,000 mk. ja jota yhä edelleen on jatkunut. Mutta vaikkapa tämän avustuksen vähentääkin vuosituloista, on kannatuksen nousu sellainen, että lähetyksen johdon kanssa saa ihmetellen kiittää Jumalan hyvyyttä ja lähetyskansamme rakkauden joustavuutta.

Tämä vaikeuden aika ei ainoastaan kohottanut lähetysrakkautta ja uhrimieltä kotimaassa. Sillä on myöskin ollut erittäin terveellinen vaikutus lähetysaloille. Sen seurauksena näet on ollut maakalaisseurakuntien taloudellisen itsenäistymisen ennen aavistamaton nousu. Sivuasemien perustamis- ja hoitotavassa on Kiinassa tapahtunut täydellinen käänne. Seurakunnan rahastoihin on molemmilla lähetysaloilla alettu uhrata innolla. Ja koulutoiminta Afrikassa on tullut pääasiassa maakalaisten kannattamaksi. Jopa on saattanut kohota laaja pää-asemarakennussikermä (Engela), johon Suomesta on annettu avustusta vain murto-osa. Tilannetta valaiskoot seuraavat numerot: v. 1913 oli Afrikan rahastoihimme tuloja 4,784 mk., Kiinassa Smk. 4,411: —, v. 1923 Afrikassa 283,747 mk., (jossa siirtomaahallitukselta lääkäritoiminnalle 44,751 mk.), Kiinassa 190,609 mk.; yhteensä Smk. 474,356: —. Nousu on 5 kertainen siinäkin tapauksessa, että markan arvioi kymmenenneksi osaksi entisestään. Tämä kaikki osaltaan selittää, että viime vuosina 4 ja 5 miljoonan markan vaiheilla olevan menoarvion puitteissa (mikä pyöreästi sanoen vastaa noin 400,000—500,000 entistä markkaa) on saatettu hoitaa työtä, joka esim. Afrikassa on kasvanut kuusikertaiseksi vuodesta 1913.

Vihdoin viimein on Herra omalla tavallaan vastannut ahdistuneitten ja nöyryytettyjen huokauksiin. Jo pastori Haahden tarkastusmatkan yhteydessä puhuttiin joukkoliikkeestä, joka Ambomaalla oli odotettavissa. Vasta vuonna 1920 se alkoi uhrimielen ja nöyrtyneen rukoushengen vastauksena. Se ei ole ollut joukkoliikettä siinä mielessä, että ilman

henkilökohtaista murrosta joukon mukana olisi kuljettu kasteelle. Sisällinen halu on vetänyt yksityisiä kasteellepyrkijöiksi siinä määrin, että he joukkoina ovat kulkeneet sinne. V. 1919 kastettiin 474 pakanaa, v. 1920 — 1,390, v. 1921 — 1,170, v. 1922 — 1,772. Seurakuntain jäsenluku 1919, jolloin 50:s vuosi ambolähetyksessämme oli menemässä, oli 4,798, v. 1926 — 19,309. Tähän suuremmoiseen tulokseen on vaikuttanut suuresti sekin, että Uukuanjaman heimo on tullut työalaksemme, sieltä kun 1916 karkoitettiin saksalaiset, ja kun veljemme olivat tehneet sinne matkoja v:sta 1918, se sopimuksen kautta Barmenin lähetysseuran kanssa 1920 siirtyi meille. 1921 asettui veli Hänninen sinne rakentaen Engela nimisen aseman. Tässä heimossa yksin oli 1926 lopulla 6,303 kastettua, enemmän kuin koko Ambomaalla v. 1919. Myöskin Ombarantussa on alettu työ, asema ja meikäläinen työntekijä v:sta 1925 ja Kaoko-Otavin kanssa ollaan kosketuksissa noin v:sta 1923. Kastetuita näissä heimoissa v. 1926 oli 562.

Vilkas kehitys, varsinkin itsenäistymisen voimakas nousu molemmilla lähetysaloillamme muodosti olot siinä määrin uusiksi, että johdon taholta tunnettiin tarvetta niiden henkilökohtaiseen tutustumiseen ja järjestelyyn tarkastusmatkan kautta. Tarkastusmatkaan nähden joutui Kiina etusijalle. Siellä oli kyllä viimeiseksi tarkastaja käynyt (Pastori Haahti, matka kesti $^{12}/_{12}$ 1913—$^{3}/_{6}$ 1914). Silloisten ristiriitojen yhtenä syvänä syynä oli ollut työn liian suuri laajentaminen ja suuressa määrin työhönsä valmistumattomain evankelistain käyttäminen. Tällaisin edellytyksin ei voinut syntyä Hengen elävöittämää seurakuntaelämää, joten lähettiemme keskuudessa oli syvää Hengen janoa ja herätyksen kaipuuta. Helluntailiike löysi kosketuksen tähän maaperään. Useat lähetit tunsivat siinä liikkeessä kaipaamaansa Hengen voimaa, kun taas toiset opillisista syistä sitä vastustivat. Tarkastuksessa saatiin korjaus edellämainittuihin ulkonaisiin epäkohtiin sekä työlle sellaiset suuntaviivat, että tarkastuksen jälkeen työ on rauhallisesti kehittynyt. Mutta oppikysymysten tähden poistui työmaalta lähettejä, joille herätys ja hengenelämä oli tärkeä. Siksipä uusien suuntaviivojen tietä kulkiessa oli usein kaivattu uutta herätystä. Saattoi toivoa, että Hengen koulussa syventyneen lähetysjohtajan käynti hedelmöittävästi vaikuttaisi Kiinan lähetysalamme hengelliseenkin elämään samalla kuin se antaisi kokemusperäisen käsityksen seurakuntien uudesta tasosta. Tarkastusmatka kävi Amerikan kautta, jossa johtaja otti osaa Lake Mohonkin lähetyskokoukseen, tehden sen lisäksi Amerikassa laajan saarnamatkan sekä meno- että paluumatkalla ja saaden täten tarkastusmatkavarat kerätyksi sekä lähetysasiaa teroitetuksi Amerikassa. Matkansa ajasta, joka kesti $^{26}/_{8}$ 1921 —$^{30}/_{5}$ 1922 oli johtaja lähetysalalla 1922 vuoden alusta maaliskuun puoliväliin. Seurakuntaelämän järjestelyn ja lähetysalaan tutustumisen kan-

nalta oli matka epäilemättä tärkeä. Virkistystä saivat siitä lähetitkin.

Ambomaan kehitys oli ollut paljon laajempi kuin Kiinan, vaikka se olikin kulkenut ilman sisäisiä ristiriitoja. Siksi jo 1923:n vuosikokous kehoitti johtokuntaa harkitsemaan Ambomaalle tehtävää tarkastusmatkaa. Ratkaiseva sysäys tuli tähän, kun Etelä-Afrikan liittovallan hallitus uusien tungettelijain hyväksi pani esteitä meidän puolivuosisataiselle Afrikan lähetystyöllemme, jakamalla Ambomaan kolmeen lähetyspiiriin, joten meidän vapaaksi työalaksemme olisi jäänyt vain Ondonga, Uukuanjaman joutuessa anglikaanikirkolle, Ongandjeran ja Uukuambin katolisille. Näissä heimoissa meidän oli pysyttävä 1924:ään saavuttamissamme rajoissa. Tällainen väkivaltainen menettely, jolta puuttui kaikki oikeuden varjokin ja oli jyrkässä ristiriidassa kansainvälisten lähetystä koskevien sopimusten kanssa, herätti syvää paheksumista koko Suomen kristikansassa. Ei vain lähetysseurasta vaan Suomen kirkon muistakin piireistä esitettiin Suomen näkökanta asianomaisille viranomaisille erikoisesti Englannissa, seuran puolelta myöskin Etelä-Afrikan liittovaltiossa ja lähetyksen johtavissa piireissä. Mutta kun kirjevaihdosta ei ollut apua, toivottiin henkilökohtaisen kosketuksen kautta asianomaisen kirkon ja Etelä-Afrikan liittovaltion viranomaisten kanssa saatavan korjaus asiaan. Asia oli siksi tärkeä, että johtokunta mielellään olisi lähettänyt kaksi valtuuttamaansa miestä tarkastusmatkalle, mutta kun sen ajatuksen toteutumiselle ilmeni vaikeuksia, teki lähetysjohtaja tarkastusmatkan $^{21}/_{3}$—$^{22}/_{12}$ 1925 viipyen lähetysalalla $^{16}/_{5}$—$^{7}/_{10}$ 1925.

Ambomaan kuten Kiinankin tarkastusmatka oli tärkeä maakalaisseurakuntien kirkolliselle järjestelylle. Afrikassa erikoisesti kouluolot saivat yhtenäisen suunnitelman alkeis-, asema- ja »keski»kouluineen aina opettaja- ja pappisseminaariin asti. Suunnitelmassa on otettu huomioon nykyisen lähetyskasvatuksen käänne käytännöllisiin maakalaistarpeita tyydyttäviin tarkoitusperiin. Huippukohtansa (täällä kuten Kiinassakin) tarkastusmatka saavutti 7 pappisseminaarikurssin suorittaneen ambolaisen vihkimisessä. Mutta keskustelut Etelä-Afrikan valtion ja kirkon viranomaisten kanssa eivät vieneet tulokseen. Vasta jälestäpäin on Ambomaa julistettu vapaaksi kaikille seuroille, joten meidänkin työmme on päässyt vapautumaan ja edellämainittu jännitys lauennut.

Tuskin oli Ambomaalla näin päästy väljemmille vesille, kun Kiinassa vaikeuden vyöryt kohosivat niin korkeiksi, että näyttivät tuhoavan koko Kiinan lähetyksen.

Työmme Kiinassa oli hiljakseen kehittynyt kohoten 1926 esim. seurakuntajäseniinsä nähden nelinkertaiseksi Mustakallion ajasta, 2,610:een. Maakalaistyöntekijöitä oli 118, koululaisia 1,226 ja pyhäkoulussakävijöitä 1,020. Sitäpaitsi 4:lle pääasemalle keskittyneen seurakuntaelämän sisällisen järjestyksen kehitys oli ollut niin nopea, että se osittain oli si-

vuuttanutkin vastaavan Afrikan seurakuntien kehityksen. Tältä kannalta saatettiin odottaa sadokasta tulevaisuutta.

Mutta Kiinassa oli ulkolaisviha ja kristinuskon vastustaminen nostanut päätään. 1922 kristillisten ylioppilasten maailmanliiton Pekingin konferenssin johdosta perustettu kristinuskon vastainen järjestö oli painetun ja suullisen sanan avulla kiihottanut varsinkin sivistyneitä piirejä kristinuskoa vastaan. Kyllä jo ennenkin mutta erikoisesti 1926 pääsi kommunismi tähän kaikkea ulkomaalaista vihaavaan mielialaan kylvämään antikristillisiä ja yhteiskuntajärjestystä järkyttäviä oppejaan sillä seurauksella, että koko Etelä-Kiinassa, jonne kommunistinen hallitus pääsi levittämään valtaansa, lähetysasemat joutuivat sotilasten ja kommunistiherrojen jalkoihin tai hävitettiin samalla kuin yhteiskunnallinen ja hallinnollinen vallankumous pantiin toimeen kommunistiseen malliin. Ulkolaiset lähetyssaarnaajat olivat pakoitetut poistumaan rannikkokaupunkeihin tai kotimaihinsa ja maakalaiskristityt saivat useat hengellään maksaa uskonsa, toiset paeta tai kärsiä häväistystä ja istua tyrmässä.

Näissä vaikeuksissa seurakunnat hajosivat vain pienten joukkojen kokoutuessa uskollisesti hiljaisuudessa palvelemaan Herraa. Meidänkin läheteistämme oli useain jätettävä lähetysala. Mutta 7 heistä esimiehensä kanssa jäi paikoilleen vaivojen keskellä hoitamaan lyötyä laumaa. Tätä kirjoittaessa tuntuu vainon aika olevan ohimenemässä, ja lähettiemme jääminen seurakuntiensa keskelle on epäilemättä herättävä myötätuntoa työtämme kohtaan ja kantava siunausta.

Nyt jo saattaa panna merkille, että kuten boksarikapina (1900) tämäkin vaino merkitsee Kiinan seurakuntien puhdistumista. Ja niinkuin tämä toistunut vaino tekee Kiinan kirkosta aikamme marttyyrikirkon, niin entisten kokemusten perustuksella uskallamme uskoa, että nytkin marttyyrien veri on kirkon kylvösiemen.

Omalta kohdaltamme odotamme, että niinkuin Ambomaalle vaikeudet ovat merkinneet vain voittoa sisällisessä kehityksessä, Kiinan vielä vaikeammat kärsimykset tulevat osaltaan puhdistamaan ja kirkastamaan Kiinan seurakuntiamme, ja niinkuin ne ovat painaneet polvilleen lähettimme ja meidät sekä uskolliset Kiinan kristittymme, ne synnyttävät sen rakkauden, joka hehkuen ristin voimaa merkitsee voittoa Herran taistelevalle seurakunnalle. Sellainen nousu lähetysalalla on varmasti syventävä ja lämmittävä kotimaan lähetysrakkautta, niin että kuten Töttermanin aika ennen syövytti Sireliuksen aikana aletun lähetyksen Suomen kristikansan rakkauteen, nyt Mustakallion aikana laajenemaan lähtenyt ja sen jälkeen runsaasti kasvanut ja järjestynyt lähetys pakanamailla vaikuttaa ja löytää vastaavasti laajenevan ja juurtuvan rakkauden kotimaan elävässä seurakunnassa.

3. VAPAALÄHETYS.

Kiinanlähetys.

Vapaakirkollinen herätysliike, joka alkoi Suomessa 1879 ja järjestyi virallisesti *Vapaalähetys* nimisenä 1889, otti ohjelmaansa pakanalähetyksen Tammisaaressa tekemällään päätöksellä $^{2}/_{4}$ 1890 sekä erottamalla samana vuonna $^{30}/_{6}$ Turussa tähän työhön neiti *Agnes Meijcrin*, joka saatuaan Englannissa 3 kuukautta kestäneen valmistuksen tehtäväänsä, saapui Kiinaan helmikuussa 1891 (kuoli $^{11}/_{10}$ 1897 virkistysmatkalla Suomessa). Täten on Vapaalähetyksellä Kiinan lähetyksen alkajan kunnia Suomessa ja toisaalta se ensimäisenä meillä käytti naimattomia naisia lähetystyöhön, toisin sanoen alkoi meikäläisen varsinaisen naislähetyksen. Vapaalähetys ei kuitenkaan perustanut itsenäistä lähetystyötä Kiinassa, vaan työskentelevät sen lähetit Kiinan Sisämaalähetyksen yhteydessä. Vuoteen 1899, jolloin Vapaalähetys Kiangsin maakunnasta sai *Jungsin* nimisen aseman (työn siellä alkoi Wilhelmiina Arpiainen), ei sillä edes ollut mitään omaa toimintapiiriä, vaan Vapaalähetyksen lähetit työskentelivät milloin milläkin Kiinan sisämaalähetyksen asemalla. Tämä Kiinan sisämaalähetyksestä riippuminen johtuu Vapaalähetyksen omasta harkinnasta. Mutta kun sen lähetys tähän asti on ollut yksinomaan naislähetystä, viittaa se työn heikkouteen, joka ei ole Vapaalähetyksen tarkoitus. (Vilho Grönlund lähti Suomesta 1897 ja erosi $^{1}/_{9}$ 1903, mutta toimi Shansin ja Shensin maakunnissa, joten hän ei ollut Vapaalähetyksen omalla työalalla ja Juho Hyytisen († 1911) Herra korjasi pois, ennenkuin hän ennätti ryhtyä lähetystyöhön). Tällaisena onkin itsenäinen lähetystyö Vapaalähetyksen Kiinan lähetykselle ollut mahdoton.

35 vuoden aikana on Vapaalähetys Kiinaan lähettänyt joukon naisia, joista mainittakoon *Wilhelmiina Arpiainen* (lähtenyt lähetysalalle Lontoosta 1892, alkanut työn Jungsinissa 1899, Jungfengissa 1907, † 1922), *Elli Cajander* (lähti 1897) ja *Edith Ingman* (lähtenyt 1903). Vapaalähetyksen jakauduttua kahdeksi, suomalaiseksi ja ruotsalaiseksi Vapaalähetykseksi (1921), on Kiinan lähetys joutunut ruotsalaisille. Työn saavutuksista mainittakoon: v. 1926 oli seurakunnissa jäseniä 169. Sinä vuonna kastettiin Jungsinissa 9 ja Jungfengissa 3. Koulussakävijöitä oli Jungsinissa 68.

Himalajalähetys.

Kun saarnaaja *Fredrik Franson* 1898 kävi Suomessa, perustettiin hänen alotteestaan vapaakirkollisten piirissä *Suomen Allianssilähetys*, joka Skandinavian allianssilähetyksen osastona sai lähetysalakseen Himalajan etelärinteellä olevan Sikkimin valtion. Sikkimin eteläpuolelta tuli sille myöskin Darjeelingin piiri, missä *Ghoom* niminen kylä on vilkkaan lähetystyön keskus tullen tämänkin lähetyksen pääasemaksi. Muut työpaikat ovat Ringim ja Lachen, myöhemmin Mangen ja Lachung Sikkimissä. Lähetystä on työpaikan mukaan kutsuttu *Himalajalähetykseksi*, mikä epäilemättä onkin oikeampi nimitys, koska työhön ovat ottaneet osaa yksinomaan Vapaalähetyksen piirit eikä se niinmuodoin Suomessa toimi allianssilähetyksen merkeissä. Sen jälkeen kun Vapaalähetys jakaantui kielen perustuksella, tuli tämä lähetys suomalaisille.

Työ alettiin 1898 lähettämällä työmaalle ylioppilas *K. Waismaa* rouvineen, sekä neidit *Heiskanen* ja *Massinen*. Useat työntekijöistä ovat olleet vain lyhyen ajan perillä. Kuolema on niinikään niittänyt satoa. Kymmenen vuoden työskentelyn jälkeen kuoli neiti Massinen 1908, 1905 rouva Waismaa, 1900 neiti Ghamberg, joka jo 1895 täältä oli lähtenyt Intiaan Skandinavian allianssilähetyksen Amerikan osaston lähettämänä, v. 1920 neiti Klaara Hertz ja v. 1922 Elly Petersin.

Pitkäaikaisia työntekijöitä ovat olleet neiti *Edla Träskbäck* (lähetetty ensi kerran 1902, työskentelee vielä) ja *Elin Kronqvist* (läh. 1905, vielä työssä). Paitsi suomalaisia on nykyään työssä intialainen lääkäri, *Ruth Longman*, alkanut *lääkärilähetystyön* 1927 Darjeelingissa, ja hänen kaksoisveljensä pastori *James Longman*, joka kolmivuotisen opiskelun jälkeen suoritti seminaarissa pastorintutkinnon (toimien Ghoomissa). Aineellisten tulojen kartuttamiseksi sekä kasvatusta varten on perustettu *karstatehdas* ja *kutomakoulu*, mitkä 1926 ovat tuottaneet tuloa lähetykselle. V:n 1926 työskenteli *Ghoomissa* 3 suomalaista, niistä kaksi teollisuustyössä, *Ringimin* lähellä 2 ja Lachungissa 2. Vuonna 1926 oli niin ollen 7 suomalaista työntekijää 3 eri keskustassa. Pohjois-Sikkimissä näkyy työ suunnattavan 3 eri paikkaan, paitsi jo mainittua Lachungia myöskin Mangeniin ja Lacheniin.

Viime aikoina on ollut vainoja, ja kansalliskiihkoon yhdistynyt buddalaisuus nostaa etenkin Sikkimissä päätään tunkeutuen voimakkaasti eteenpäin. Se on saanut useita kristityitäkin valtaansa vaikuttaen sen, että koululaisten ja seurakuntalaistenkin luku on jonkun verran pienentynyt. Kastetuita oli maaliskuun lopussa 1927 (miehiä 58, naisia 79, lapsia 115) 252; kastekokelaita 22 ja lapsia Ghoomin ja Lachungin kouluissa yhteensä 48.

4. LUTERILAISEN EVANKELIUMIYHDISTYKSEN JAPANILÄHETYS.

1898 oli Suomen lähetyshistoriassa kohtalokas vuosi. Silloin siihen asti yhtenäinen Suomen kirkon lähetys repeytyi. Evankeliset piirit olivat olleet perustamassa Suomen lähetysseuraa, ja näistä piireistä se sai runsaimman kannatuksen. Mutta 1890-luvun keskipaikoilla tapahtui hajaannus evankelisten rintamassa. Tämän hajaannuksen seurauksena oli Evankeliumiyhdistyksen japanilähetyksen perustaminen. Sillä kun Evankeliumiyhdistyksestä eronneet johtavat pappismiehet olivat lämpimiä Suomen lähetysseuran ystäviä, syntyi siitä pohja, jolta repeäminen lähti helposti.

Japanilähetys alkoi toimintansa lähettämällä 1900 ensimäisinä lähetteinään pastori *Wellroosin* perheineen ja neiti *Ester Kurvisen* Japaniin. Vaikka näistä Wellroos heti palasi kotimaahan viipymättä vuottakaan lähetysalalla, jatkoi Ester Kurvinen työtä, ja vuosina 1903, 1905 ja 1907 voitiin uusia lähettejä lähettää, joten perustus saatiin lasketuksi ja työ jatkui niistäkin vaikeuksista huolimatta, joita Venäjän ja Japanin välinen sota aiheutti.

Työ näytti aluksi lupaavalta. Mutta sinä neljännesvuosisatana, jona Evankeliumiyhdistys on työskennellyt Japanissa, on Japani Aasian kansojen eturivissä ennen muita asettanut rotuylpeyden, jopa länsimaisen kielteisen tiedonkin kristillistä lähetystyötä vastaan. Ja kun hallitus on määrännyt oppipakon, ei lähetyksellä ole mahdollisuutta varsinkaan mieskoulujen kautta edistää päämääriään. Työtä on Evankeliumiyhdistyskin tehnyt julistamalla evankeliumia kokoushuoneissa ja kaduilla, pyhäkoulua pitämällä ja kirjoja, varsinkin Raamattua levittämällä. Raamattuluokkia on perustettu erikoisesti tehdastyöläisille ja lastentarhatyöhön on ryhdytty. Naistyöntekijät keräävät koteihinsa naisia puhuakseen heille Kristuksesta. Kodeissa käydään, ympäristöseutuihin tehdään saarnamatkoja sekä julkaistaan ja levitetään hengellisiä lehtisiä.

Kahdenkymmenenviiden vuoden työn tulosta oli tarkastamassa joulukuusta 1925 helmikuuhun 1926 pastori *K. W. Tamminen*. Työ oli keskittynyt Suvan, Iidan ja Tokion piireihin. Näissä piireissä oli 1924 678 seurakunnanjäsentä. V. 1925 kastettiin 96 henkeä ja 1926 — 95. Mutta tilaston mukaan oli v. 1926:n lopussa 950 henkeä. Kuuntelijoita kokouksissa on ollut v. 1926 — 1,504, pyhäkouluissa oppilaita 655, lasten-

tarhassa 47. Suomalaisia työntekijöitä oli 1924 — 8 (lähettien puolisot mukaanluettuina) 1925 — 6, 1926:n lopussa 5, joista kaksi lähetyssaarnaajan puolisoa ja kolmas, neiti Niemi, vasta kieltä opiskelemassa. Vastaavina vuosina kasvoi japanilaisten työntekijäin luku seuraavasti: v. 1924 — 7, v. 1925 — 10, v. 1926 — 15. Lähetys on täten ratkaisevasti siirtynyt japanilaisten käsiin, vaikka se yhä edelleen kuten ennenkin tarvitsee Suomen rahallista kannatusta (v. 1925 Smk. 637,798, v. 1926 Smk. 638,932). Tällaisen kehityksen varassa on toivottava, että tällä Japanin pienellä evankelislutherilaisella seurakunnalla olisi elinvoimaa saadakseen kasvuvoimaisen tulevaisuuden.

SUOMEN EVANKELIUMIYHDISTYKSEN KIRKKO IIDAN KAUPUNGISSA

II. Suomen lähetys pakanamailla.

1. SUOMEN LÄHETYS AFRIKASSA.

Ambomaalla.

Ambomaa, Suomen lähetyksen ensimäinen toiminta-ala, on Lounais-Afrikassa ulottuen 18,30 leveysasteelta noin 120 kilom. pohjoiseen ja lännestä itään 14:ltä 17:lle pituusasteelle (Greenwichista lukien), noin 300 kilom. Kun matkustaja etelästä päin hiekka-aavikkojen halki saapuu Ambomaan etelärajalle, yllättää hänet palmumetsien näky, joiden välillä viljavainiot ja ihmisasutukset häntä tervehtivät. Ambomaa näet on laaja ylätasanko, jossa metsät erottavat vilja-alueet toisistaan muodostaen luonnolliset heimojen väliset rajat. Sen pohjoispuolella virtaa Atlantiin laskeutuva *Kunene* joki, joka sadeaikana (loka-marraskuusta—huhti-toukokuuhun) äyräittensä yli tulvien työntää Ambomaan halki eteläiselle rajalle Etosa-nimiseen suolalakeuteen häviäviä sadevirtoja. Ambomaata rajoittaa lännessä *Kaoko* vuoristo ja sen itärajalla virtaa *Okavango* joki, joka laskee suureen Ngamijärveen Kalaharin erämaan rajoilla.

Asukkaat kuuluvat bantuneekeriheimoon. Heidän uskonnossaan on aineksia, joihin kristinuskon julistus voi liittyä kuten usko *Kalungaan*, yhteen jumalaan, joka antaa sateen ja viljankasvun, yleensä kaiken hyvän maailmassa. Ambolaista lähempänä ovat kumminkin henget (*asisit*), joita palvellen lepytetään ja hyvitetään, sillä ne voivat aiheuttaa paljon pahaa.

Ambolainen on iloinen ja leikkisä. Hänessä näkyy olevan puhujakykyä sekä musikaalisia taipumuksia. Sikäläisten olosuhteitten mukaan arvosteltuna voinee häntä sanoa ahkeraksikin. Mutta pakanalliset paheet ja taikausko ovat kahlehtineet häntä lujasti, joten lähetystyö ambojen keskuudessa on kauan ollut karua.

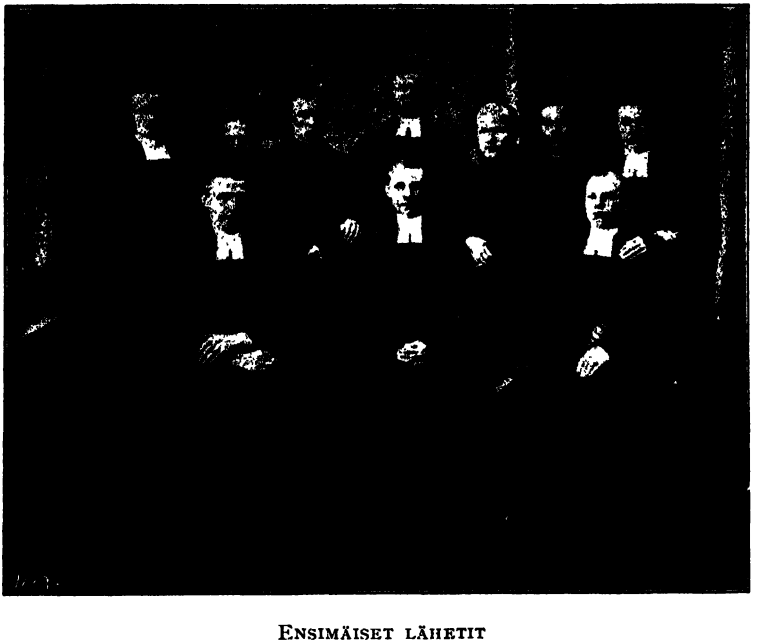

ENSIMÄISET LÄHETIT

Ambokansan 11—12 heimosta on Suomen lähetys saattanut työskennellä vain niiden keskuudessa, jotka ennen maailmansotaa kuuluivat *Saksan Lounais-Afrikaan* sekä maailmansodan johdosta siirtyivät *Etelä-Afrikan liittovaltiolle.*

Suomen lähetysseuran lähetit saapuivat Otjimbinguesta toista kuukautta kestäneen matkan jälkeen heinäk. 8 p. 1870 Ambomaan eteläisimmän heimon, *Ondongan* rajoille. Pysähdyttyään seuraavan päivän illalla kuninkaan asunnon läheisyyteen, *Omandongoon* saivat he heinäk. 10 p:nä kuningas Shikongon vieraakseen, joka lausui tyytyväisyytensä veljien saapumisesta ilmoittaen kuitenkin jo heti alussa pettymyksensä siitä, ettei veljillä ollut ampuma-aseita ja enemmän pyssyseppiä. Samana päivänä pidettiin suuren viikunapuun alla ensimäinen hererokielinen jumalanpalvelus kuulijoina kuninkaan lapsia ja alamaisia. Ja illalla tunnettiin tarvetta päästä Herran läheisyyteen viettämällä veljien kesken H. P. Ehtoollinen. Sydän värisi toivosta ja jännityksestä, kun nyt pitkien ponnistusten päämäärässä saatettiin ruveta kirkastamaan Kristuksen rakkautta pimeydessä ja kuoleman varjossa asuville.

Osa veljistä sijoittui Omandongoon (Björklund, Jurvelin, Malmström ja Heinonen) toisen osan (Kurvinen, Rautanen, Weikkolin ja Piirainen) lähtiessä jo heinäk. 13 p:nä *Uukuambiin*, missä kuningas Nuujoma suorastaan ilostui lähetyssaarnaajain tulosta, jopa alkuasteelleen lopetti so-

HÄRKÄVAUNUMATKUE AAVIKOLLA

dankin Ondongaa vastaan. Tehtyään ensin tiedustelumatkan (1870) Ongandjeraan asettui lähetyssaarnaaja Rautanen vakinaisesti toukok. 1871 sinne. Ja vuosina 1871—1872 teki lähetyssaarnaaja Tolonen kolme matkaa Uukuanjamaan, ensin yksin, sitten toisen veljen kanssa, viipyen kahdella ensi matkallaan kuukausmääriä perillä. Ovet näyttivät sinnekin avautuvan. Kuinka iloitsivatkaan veljet lähetysalalla ja ystävät kotimaassa! Herra näytti ohjaavan pakanakuningasten sydämet kuin vesiojat.

Mutta pian saatiin kokea, että pakanuudessa on murrettava saatanan vastarintaan nouseva ja hyökkäävä hallitus. Ensimäinen vastus tuli Uukuambista. Kuningas Nuujoma oli kyllä aluksi alkanut opiskella aakkosia ja kärsinyt loukkauksia, joita veljet maan tapoja tuntematta olivat aiheuttaneet, jopa kuunnellut veljien nuoruuden innossaan hänelle, rajattoman itsevaltiaalle hallitsijalle, antamia isällisiä nuhteitakin. Mutta tästä oli kuitenkin kasvanut nurjamielisyys, jota portugalilaiset orjakauppiaat kiihottivat. Näin syntyi Nuujoman johdolla heimopäällikköjen kesken suunnitelma veljien karkoittamiseksi ensin muista heimoista Ondongaan ja sieltä yhdellä kertaa koko Ambomaalta.

Toukok. 1872 oli veljien poistuttava Uukuambista. Ja kun veljet Tolonen ja Malmström saman vuoden kesäkuussa tulivat Uukuanjamaan, osoitti Shipandeka kuningas sellaista nurjamielisyyttä, että heidän oli lähdettävä valtakunnasta. Vuoden lopulla jättivät Reijonen ja Weikkolin Ongandjeran. Ja kun Rautanen sieltä poistui maalisk. 1873, ei hän enään saanut ketään veljeä mukaansa, joten hänenkin paluunsa sinne jäi.

Herra ei kuitenkaan sallinut nimessään aletun työn tuhoutuvan. Vaikka näet Ondongan kuningas oli kiihottanutkin Nuujomaa äskenmainittua suunnitelmaa tehtäessä, muutti hän mielensä nähdessään, että hänellä saattoi olla hyötyäkin lähetyssaarnaajista (Kurvisen ja Tolosen onnistuneet kuninkaan lääkitsemiset), ja antoi suostumuksensa kun 11 lähetin oli pakko hajautua ja perustaa uusia asemia. Näin rakennettiin On-

dongaan 1871 *Olukonda* (perustaja Jurvelin), 1872 *Oniipa* (Kurvinen), 1873 *Ondjumba* (Weikkolin) sekä 1874 *Omulonga* (Reijonen).

OMANDONGON LÄHETYSASEMA

Näiden alituisten muutosten ja uusien asemien rakentamisaikana veljien varsinainen lähetystyö luonnollisesti supistui vähiin. Tärkeintä heille oli kielen oppiminen ja maan tapoihin perehtyminen. Johonkin määrään tässä kehityttyään, he ryhtyivät mitä tärkeimpään henkiseen raivaustyöhön, *Oshindongan kirjakielen luomiseen* ja kirjojen julkaisemiseen. Suurten vaikeuksien kanssa he tässä olivat tekemisissä, mutta tässäpä he suorittivatkin tämän ajan tärkeimmän työn julkaisten aapisen (Kurvinen), vähän katekismuksen (Tolonen), raamatunhistorian (Skoglund) sekä yhteisvoimin 57 virttä sisältävän virsikirjan. Veljiemme tämänaikaisessa opetustyössä oli aakkosten opetuksella aivan liian suuri sija ja rajoittui sentähden pääasiassa heidän palvelijakuntaansa.

Kun veljien rivit nyt alkoivat harveta, ei sitä täten supistuneen työn kannalta olisi valitettava, ellei ainaiseksi työmaalta poistuneitten joukossa olisi olleet etevimmät työntekijät: Kurvinen (lähtenyt 1874) ja Tolonen (lähti 1876). Mutta ehkäpä nyt olivatkin tarpeellisimmat hiljaisen kärsivällisyyden miehet. Tätä puolta työssä nyt enin tarvittiin, sillä väärinkäsitettynä pantiin kristillinen kärsivällisyys pakanallisten paheitten ja juonien sekä halveksimisen *) keskellä kovaan koetukseen. Kestävänä se kuitenkin vähitellen kasvatti luottamusta, jota olemme veljien pienen lääkintätaidonkin nähneet synnyttävän. Lähettien palvelijapiirissä alkoi vähitellen tuntua Jumalan sanankin vaikutusta. Ensimäiset hedelmät tässä kohden kantoi kärsivällisimmän veljen, veli Weikkolinin kylvö; 1877 pyysi ensimäinen kasvatti kastetta. 1878 kotimaahan lähtiessään vei Weikkolin heitä muutamia mukanaan Hereromaalle, kun pelättiin kuningas *Kambonde ka Nankuajan* (Shikongo kuoli $^{7}/_{11}$ 1874) vastustavan ala-

*) Erikoisesti oli omiaan aiheuttamaan halveksumista, kun veljet alkuaikoina seuran taloudellisen ahdinkotilan takia olivat pakotetut maakalaisilta ei vain ostamaan vaan pyytämäänkin elintarpeita.

ENGELAN TYTTÖOPISTON OPPILAITA

maistensa kastetta. 1881 kastettiin heitä siellä neljä. Mutta olipa suuri päivä koittava Ambomaallakin, jolloin sinne kasteen kautta perustettiin kristillinen seurakunta. Vuosi 1883 on tässä kohden käänteentekevä. Silloin loppiaisena Reijonen kastoi Omulongan asemalla 6 ja Weikkolin Omandongossa pääsiäisenä 3, joten Eva-Marian kanssa muodostui 14 henkinen seurakunta, kun nämä ennen kastetut palasivat Ondongaan.

Seurakunnan synnyttyä alkoi kristinusko levitä uudella vauhdilla. Jo 1884 kastettiin 12 henkeä, mutta v. 1887 yhtenä ainoana päivänä, helluntaina 51 henkeä ja koko vuotena 85, joten seurakunnan jäsenluku vuoden lopulla oli 165.

Riemuvuotta (1887) seurasi kärsimysten ja vastusten aika nuorelle seurakunnalle. Kun juopotteleva Kambonde 1883 oli vaipunut ennenaikaiseen hautaan, toivoivat lähettimme valoisaa tulevaisuutta hyväntahtoisen ja hilpeämielisen *Iitanan* hallituksesta. Jo 1884 sammui kuitenkin hänen elämänsä ja hänen seuraajansa *Kambonde k' Ampinganan* (1884—1909) tarmokas *Nehale* veli anasti valtakunnan itäisen, sen suurimman osan itselleen. Hänen raivonsa kristinuskoa vastaan pakotti lähettimme pakenemaan tältä alueelta valtakunnan läntiselle puolelle, joten Omandongon ja Omulongan asemat joutuivat lisäämään asemaraunioittemme lukua ja monista rakennetuista asemista oli jälellä vain *Olukonda*. Tappio tällä kertaa oli sitäkin raskaampi, kun vasta oli saatu uusia työntekijöitä (Hannula, Pettinen, Alén), jotka juuri työhön perehtyneinä saattoivat siihen käydä tarmolla käsiksi. Mutta toiselta puolen supistus oli

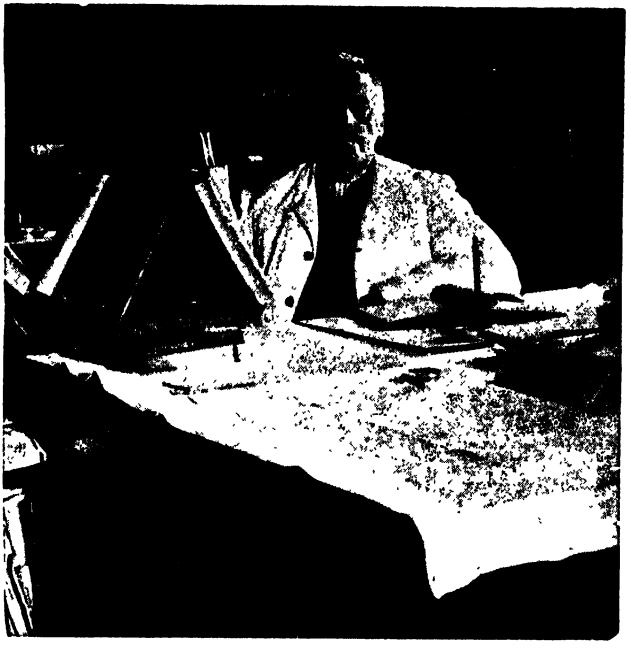

RAUTANEN RAAMATTUA KÄÄNTÄMÄSSÄ

nyt saavuttanut rajansa. Ne kolme asemaa (Olukonda, Oniipa ja Ondangua), joihin työ nyt keskittyi, eivät enään joutuneet raunioiksi. Kaikki Nehalen yritykset hävittää kristinusko Ondongan läntiseltäkin puolelta raukesivat tyhjiin.

Yhtä turhat olivat tähän aikaan lähetysseuran yritykset laajentaa työaluetta. Uukuambin valtaamisyritysten rauettua 1891 ja 1894 sekä Barmenin lähetyksen asetuttua 1891 Uukuanjamaan ja suunnatessaan katseensa Ongandjeraankin olivat työalamme laajentumismahdollisuudet sangen pienet.

Näin ollen oli pakostakin hoidettava Ondongassa perustavaa työtä. Ja merkille pantavaa on, että juuri näihin aikoihin tohtori Rautanen antautui siihen työhön, jossa hän pääsi suursaavutukseen ja antoi parhaan lahjan Ambokansalle. 1891—97 ilmestyivät painosta hänen kääntäminään neljä evankeliumia ja Apostolien teot, koko Uuden Testamentin ilmestyessä 1903 ja Vanhan Testamentin käännöksen valmistuessa 1920. Tämä työ, johon toisetkin lähetit ovat ottaneet osaa, on pakottanut syvenemään kansan kieleen ja ajatusmaailmaan sekä siten hedelmöittävästi vaikuttanut lähettiemme julistukseen ja sielunhoitotoimeen kuten se toiselta puolen on avannut ambolaisille hengellisen elämän rikkaudet.

OSHIGAMBON LASTENTARHA

Tänä aikana sananjulistus löysi yhä enemmän vastakaikua ambolaisten sydämessä, mikä näkyy kuulijakunnan ja seurakunnan kasvusta. Niin esim. vuosina 1891 ja 1892, jolloin suurimman osan aikaa oli vain kaksi lähettiä (Hannula ja Pettinen) lähetysalalla, kastettiin v. 1891 — 154 henkeä ja 1892 — 47, kohoten seurakunnan jäsenluku 1892 vuoden lopulla 537:ään. Jumalanpalveluksessakävijäin luku oli 1892 — 750 ja koululaisten 450. Toiselta puolen alettiin näinä aikoina kehittää ambokristittyjen kasvatusta käytännöllisellekin alalle, yritettiin puuvillaviljelystä ja naisten käsityöopetusta. Tänä aikana laskettiin vakava perustus, jolta lähetys saattoi lähteä laajemmille aloille.

Käänteen ambolähetyksemme kehityksessä tekee v. 1902. Silloin näet vaihtuu 1872 alkanut työalamme supistamiskausi uusien alojen valtaamisaikaan. 1902 avautui Nehalen alue, jonne perustettiin tärkeä *Onajenan* asema (Glad ja Liljeblad) ja 1903 miehitettiin *Ongandjera* pysyväisesti (Liljeblad ja Saari). Vihdoin tuli aika *Uukuambinkin* miehittämiseen ja uuden *Elim* aseman perustamiseen 1908 (Koivu). Jopa mentiin alkuperäisten rajojen ulkopuolellekin länteenpäin *Uukualuuriin* 1909 (Tsandin asema, perustaja Hänninen) ja sen yhteydessä alettiin evankeliumia julistaa myöskin *Uukolonkarin* heimossa 1910. Myöskin Ondongan pohjoisosaan saatiin uutta virkeyttä perustamalla sinne 1909 *Oshigambon* asema (Hänninen). Eikä tähänkään loppunut uusien alojen valtaamiskausi. *Uukuanjaman* heimon avautuminen (1918—1920) ja siellä saavutetut tulokset ovat meille suurta Herran armonosoitusta, joka aivankuin sinetöiden vakuuttaa meitä siitä, että ne päämäärät, johon veljemme lähetyksemme alassa pyrkivät, olivat sittekin Herran suunnitelmien mukaiset. Viimeinen heimo, johon meikäläinen työntekijä on perustanut aseman (1925 Saari) on *Ombarantu*, jossa jo ennen oli toiminut maakalaistyöntekijä meikäläisten tehdessä sinne saarnamatkoja. Mutta merkillisintä tässä ovien avautumisessa on se, että evankeliumi rientää lähettiemme edelle. Niin on Kaokovuoristossa lännessä pienoinen herero

seurakunta koske-tuksissamme ja idässä totesimme 1926 ihmeellisen evankeliumin odo-tuksen ja janon Okavango-joen varrella ambojen keskuudessa (veli Närhin tehdessä sinne matkan). Siellä-kin odottaa apu-amme pienoinen seurakunta. »Her-ralta tämä kaikki on tullut ja on ihme silmissämme.»

SEMINAARILAISIA V. 1925

Ilolla voimme todeta toisenkin piirteen tässä työn kehityksessä. Ulospäin levitessään näet on työn laatu sisällisesti syventynyt ja moninaistunut. Kuten jo edellisenä aikajaksona totesimme kehityksen evankeliumin julistuksessa ambojen tajuntaa paremmin vastaavaksi ja heidän käsityksistään liitekohtia etsiväksi, niin erikoisesti *koulutyö* on tänä leviämiskautena noussut uudelle tasolle. Siihen on suuresti vaikuttanut sekin seikka, että tähän työhön on voitu käyttää kasvatusopillisen kehityksen saaneita naistyöntekijöitä, jotka ovat koko aikansa saattaneet koulutoimelle omistaa. Toiselta puolen on maakalaisopettajain valmistus päässyt aivan uudelle pohjalle, kun monien vaikeuksien jälkeen $^{18}/_{6}$ 1913 avattiin *opettajaseminaari Oniipassa* (ensimäinen johtaja pastori Liljeblad, sen jälkeen Alho ja Wäänänen), mistä jo on tullut 60 kolmevuotisen opettajakurssin suorittanutta maakalaisavustajaa; 15 on suorittanut opettajakurssin lisäksi pappiskurssin. Seminaarinkäymättömille opettajille on vuosittain annettu harjoituskursseja ja parikin kertaa kuukaudessa pidetyissä opettajainkokouksissa ovat he saaneet ohjausta. Sitäpaitsi valvovat koulujen tarkastajat opetuksen suoritusta ja kehitystä itse käytännössä. Näin on koko alkuopetus voitu siirtää näille maakalaisopettajille kuten pääasiallisin osa kaste- ja rippikouluopetustakin.

Koulujärjestelmässä alkaa jo hahmoittua jonkinlainen kokonaisuus. Alkukouluja täydentävät asemakoulut, ja kaksi naisopistoa (Oshigambossa ja Engelassa) sekä miesopisto (Engelassa) ja työopisto (Onguedivassa) ovat aivankuin jonkinlaisia keskikouluja, joiden huippuna on opettaja- ja pappisseminaari Oniipassa. Tärkeä käänne lähetyskasvatuksessa on ollut havaittavissa viime vuosina. Länsimaisen kirjatiedon jakamisen

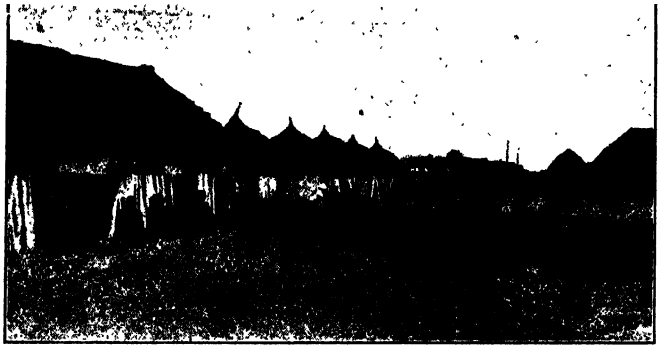

ONANDJOKUEN SAIRASMAJOJA

sijasta pyritään nyt kasvatuksen kautta kehittämään oman maansa tehtäviin pystyviä kansalaisia. Tässä kohden merkitsi viimeinen lähetysjohtajan tarkastus epäilemättä tervettä sysäystä, niinkuin se erikoisesti joudutti Onguedivan työopistonkin perustamista.

Tärkeä työnhaara on myöskin 1908 alettu *lääkärilähetys*. Lääkitsemistaidon merkityksen näimme jo lähetyksemme alkuvaiheissa. Mutta kun työhönsä pätevä tohtori *Selma Rainio* perusti sairaala-aseman (Onandjokue) ja sairaanhoitajineen ryhtyi lääkintä- ja sairaanhoitotyöhön, oli siinä kuolinisku noitien puoskaroimiselle. Se toi laajoilta aloilta ihmisiä evankeliumin kosketukseen ja on kohottanut kristittyjemme terveydelliset olosuhteet uudelle tasolle. Heidän kuolevaisuusprosenttinsa on nykyään harvinaisen pieni, »melkein samanlainen kuin Europan parhaiten hoidetuissa maissa». *) Varsinaista sairashoitoa on sitäpaitsi harjoitettu Engelassa ja Uukualuurissa. **) 1926 oli sairaaloissamme 924 sairasta ja 33,000:lle muulle avunhakijalle annettiin hoitoa tai lääkkeitä.

SELMA RAINIO

Tällaisen monipuolisen nousun keskellä jää kysymään kristinuskon asemaa Ambokansassa ja *seurakuntaelämän hengellistä tasoa*. Edelliseen nähden voi todeta, että pakanuus on murtunut Länsi-Ondongassa, kristinuskon voimanote on käynnissä Uukuanjamassa ja se leviää hapatuksen tavoin Itä-Ondongassa. Länsi heimoissa lähetys on vielä murtamistyön taisteluissa. Seurakuntaelämässä ovat sukupuolisyn-

*) Matti Tarkkanen: Ambolähetyksemme ennen ja nyt s. 18.
**) Kaikilla asemilla annetaan lääkkeitä ja ensiapua sairaille.

AMBOMAAN ESIKOISPAPIT

nit kaikkien neekeriheimojen, sentähden myöskin pakanuuden keskuudesta nousseen ambokirkkomme heikkouksia. Eikä taikausko ja muut pakanalliset tottumukset ole hetkessä poistuneet. Mutta synninhätää, synnintunnustamista ja halua päästä elävään armonelämään on seurakunnissamme havaittavissa. Edellämainittu joukkoliike puhuu omaa kieltään tästä. Siksipä nähdään seurakuntiemme maakalaisjohtajissa vakavaa harrastusta vetää selvät rajat Jumalan valtakunnan ja maailman välille. Syntiä nuhdellaan ja kirkkokuria harjoitetaan. Seurakunnanvanhimmat valvovat kristittyjen elämää ja Jumalan tahdon noudattaminen kristityn elämässä pidetään ratkaisevan tärkeänä. Toiselta puolen vakuuttavat lähetyssaarnaajat, ettei Suomen kristityillä ole käsitystäkään siitä Jumalan sanan nälästä, mitä ambokristityt tuntevat. Sanaa tutkitaan ja kuullaan hartaudella ja monet ovat syvällisesti käsittäneet totuuden.

Tältä pohjalta on seurakuntien ulkonaisesti laajetessa (1926 oli 12 pääasemaa ja 141 sivuasemaa 9 heimon alueella) niiden itsehallinnon ja itsekasvatuksen ilahuttava nousu ollut käsitettävissä. Tärkeä askel amboseurakuntien itsenäistymiseksi oli 7 ambolaisen vihkiminen papiksi lähetysjohtajan tarkastusmatkalla $^{27}/_{9}$ 1925. Mutta amboseurakunnat eivät enää ole irtonaisia, vain asemakeskuksestaan riippuvia yhtymiä, vaan ovat muodostumassa, osaksi jo muodostuneetkin yhtenäiseksi Ambokirkoksi. »Kirkkojärjestys määrää, että paitsi joka toinen vuosi pidettävää kirkolliskokousta sen valitsemat kaksi edustajaa saavat ottaa osaa kirkkohallituksen päätöksiin niin pian kuin puolet seurakunnista täydellisesti palkkaavat opettajansa. Ja tämä aika on jo varsin lähellä.» *)

*) Matti Tarkkanen: Ambolähetyksemme ennen ja nyt siv. 15.

Ambolähetyksemme loppukausi avaa eteemme valtavan nousun ja vilkkaan kehityksen itsenäistä ambokirkkoa kohti. Toiselta puolen aivan viime vuosina Ambomaahan tungetelleet mahtavat kirkot uhkaavat tätä kehitystä vastusten vaikeuksilla. Mutta olettaen, että tältä uudelta pohjalta nousee työmme ehkäisy, saamme sitä hartaammin kiittää Jumalaa ambolähetyksemme viimeaikaisesta valtavasta noususta ja itsenäistymiskehityksestä. Vain silloin, kun ambokristittymme ovat Jumalan sanaan eläytyneet ja arvioivat kirkkonsa sellaiseksi, joka on rakkauden ja uhrin arvoinen, he eivät ole rahalla ostettavissa tai ulkonaisten etujen voitettavissa.

Pohjois-Afrikassa.

Suomen N. N. K. Y:n kannattamana lähti opettaja, neiti *Elna Stenius* 1901 Pohjois-Afrikaan työskennellen muhamettilaisten keskuudessa Bizertessä Ruotsin K. M. A:n (Lähetyksen naistyöntekijäin) palveluksessa, ja 1905 lähetettiin kansakoulunopettaja, neiti *Anna Eklund* samaan toimeen. Kumpikin jatkoi työtään Bizertessä vuoteen 1910, jolloin Elna Stenius siirtyi uudelle työmaalle Lontooseen ja Anna Eklund meni *Port Saidiin*, missä hän yhdessä ruotsalaisen Maria Ericssonin kanssa uskon rukouksessa Jumalan apuun luottaen alkoi muhamettilaisten keskuudessa itsenäisen, lähetysseuroista riippumattoman lähetystyön. 1911 he avasivat Port Saidissa muhamettilaislapsille koulun, jonka kautta tie työntekijöille avautui lasten koteihin ja jonka yhteyteen muodostui lastenkoti. Kahdeksan luokkaisessa koulussa oli 1923 yli 200 oppilasta ja lastenkodissa 40 lasta. Port Saidista oli työ kulkenut kolmeen maaseutukeskustaan kouluineen, ja työntekijöitä olivat alotteentekijät saaneet avukseen *Suomesta* 3, Ruotsista 3 ja 4 muista maista. *) Vuodesta 1924 on pieni muhamettilaisompeluseura Helsingissä kannattanut yhtä lastenkodin kasvattia.

*) Suomen Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys, s. 18.
Hilja Haahti: Pyhillä poluilla s. 26—36.

2. SUOMEN LÄHETYS KIINASSA.

Kiangsissa.

Vapaalähetyksen 1891 alkamalle lähetystyölle suunnitteli Hudson Taylor omaa lähetysalaa *Hunanista*. Vuosina 1898 ja 1899 tekikin Wilhelmiina Arpiainen sinne kaksi tiedustelumatkaa, mutta kummallakin kerralla oli hänen pakko sieltä poistua. Suomen lähetyskomiteakin vastusti tätä suunnitelmaa peläten, »etteivät naiset sovi avaamaan sellaista maakuntaa lähetystyölle». Hunanista siirtyi sisar Arpiainen naapurimaakuntaan, *Kiangsiin*, jossa lähellä Hunanin rajaa oleva *Jungsinin* kaupunki 1899 tuli Vapaalähetyksen ensimäiseksi omaksi asemaksi. 1907 perusti Wilhelmiina Arpiainen Kiinan sisämaalähetyksen Kian-nimisestä keskusasemasta itään Jungfeng aseman (Jungsin on Kianista länteen). Päätyö kummallakin pääasemalla sivuasemineen on suoritettu evankeliumin julistuksella (kiinalaiset mies-evankelistat hoitavat evankelioimistyötä miesten keskuudessa) monissa kokouksissa ja seurustellen maakalaisten kanssa heidän kodeissaan tai heidän käydessään lähettien luona. Osaksi on myöskin sairashoitotyötä, varsinkin oopiumisairasten parantamista harjoitettu. 1903 perustettiin Jungsiniin poikakoulu ja 1905 tyttökoulu. Lapsia on vedetty kristinuskon kosketukseen pitämällä heille erikoisia kokouksia. Työtä ovat Kianin aseman johtajat ja Kiinan sisämaalähetyksen tarkastajat tukeneet tekemällä saarna- ja tarkastusmatkoja tälle alueelle.

Työ alettiin lupaavin merkein 1899 Jungsinissa, kunnes elok. 1900 se boksarikapinan tähden oli keskeytettävä. Vasta lokak. 1901 saattoivat suomalaiset lähetit palata takaisin. Sen jälkeen lähetystyö on hiljakseen kehittynyt kuten kastettujen luku seurakunnissa osoittaa. Mutta 1926 alkoi tälläkin lähetysalalla seulomisen aika, kun vallankumouksen vyöry kulki yli Etelä-Kiinan. Uskollisesti ovat lähetit hoidelleet hajalle lyötyjä seurakuntia, ja odottavat kärsimysten jälkeen uutta siunausta.

Hunanissa.

Se aika, jolloin *Suomen lähetysseura* alkoi työnsä Kiinassa, oli lähetykselle monipuolisesti suotuisa. Boksarikapinan vihanpurkauksen jälkeen 1900 alkoi Kiinassa viranomaisten puolelta erikoinen suosiollisuus ulkomaalaisia kohtaan, ja kansan keskuudessa vallitsi suuri uteliaisuus, ehkäpä

HANNES SJÖBLOM

jonkinlainen ihailukin. Eivätkö nuo ulkolaiset edustaneetkin jotakin erikoisen mahtavaa valtaa, kun hallitus heitä kaikkialla suojeli antaen sotilaat heidän turvakseen, minne he sitten matkustivatkaan. Entinen viha kätkettiin, korkeintaan se purkautui salaiseen juonitteluun. Tällaista mielialan käännettä saadaan kiittää siitä, että Hunanissakin nyt lähetys lähti liikkeelle, tähän asti kohdattuaan aina jyrkän vastarinnan. Joka tapauksessa vaikutti mieliala sen, että lähetyssaarnaajat saivat kuulijoita ja heidän opetustaan tarkattiin.

Talvella 1903 vuokrasi pastori Sjöblom huoneuston Tsingshistä, ja vietettyään kesänsä Kulingissa saapuivat lokakuussa Tsingshiin *Sjöblom* ja *Wilho Grönlund*, joka vapaakirkollisista erottuaan lyhyen aikaa oli palveluksessamme. Näin alkoi Suomen lähetysseuran varsinainen lähetystyö Kiinassa. Aluksi lankesi toiminta luonnollisesti evankelioimistyön piiriin. Ihmisiä riensi asemalle. Heidän kanssaan keskusteltiin ja heille puhuttiin evankeliumin totuuksia niin selvästi ja yksinkertaisesti kuin mahdollista. Jumalanpalveluksia pidettiin sunnuntain aamupäivin, ja iltaisin oli hartaushetki joka päivä. Kun saatiin kappeli vuokratuksi, puhuttiin siellä aamusta iltaan. Ja kaiken tämän ohessa oli kirjojen myynti hyvin runsas.

Näin alkoi lähetystyömme Kiinassa runsaan Jumalan sanan kylvämisen ja iloisen innostuksen merkeissä. Eikä tätä työtä tarvittu kauan tehdä, ennenkuin kylvö jo alkoi orastaa. Jo marrask. 13 p. 1904, siis runsaan vuoden kuluttua työn varsinaisesta alkamisesta, liitettiin kaksi miestä kasteen kautta Herran seurakuntaan. 1905 kastettiin 8, 1906 — 3.

Kaikkialla näytti olevan halua uuden opin kuulemiseen. Tätä tilaisuutta tahtoivat lähettimme luonnollisesti käyttää hyväkseen niin laajassa mittakaavassa kuin suinkin mahdollista. Ja 1904:n alussa saapui Kulingista työmaalle lähetyssaarnaaja *Erland Sihvo-*

ERLAND SIHVONEN

TSHINGSHIN LÄHETYSASEMA

nen (lähetetty kotimaasta 1902), joka ei innostuksessa tai suuriin näköaloihin viehättymisessä jäänyt pastori Sjöblomia heikommaksi. Niinpä työn levittäminen saikin aivan lennokkaan vauhdin. 1904 ostettiin saarnakappeleita Tsingshistä ja kahdesta kylästä, toinen 7, toinen 20 kilometrin päässä Tsingshistä. Niissä puhuttiin aamusta iltaan, kuten huomasimme. Mistä niihin saatiin työvoimaa? 1904:n lopulla poistui Wilho Grönlund työmaaltamme. Mutta se ei peljästyttänyt veljiä. Olihan kotimaasta lähetetty 1904 lähetyssaarnaaja *Martti Meedar* saapuen työmaalle 1905 ja samana vuonna tuli vielä veli Puutula ja opettajatar *Laura Nyberg* naistyötä alkamaan sekä seuraavana vuonna opettajatar *Sanni Lampen*. Kiinan veljillämme ei ollut halua kasata työvoimia yhdelle asemalle. Heidän mielessään väikkyi näin toisen aseman perustaminen. Jo 1905 lopulla rakennutti Sihvonen 200 kilometrin päähän, Tayungiin (Yungtingiin) toisen pääasematalon. Aivan itsestään lankeava seuraus tästä oli, että näin kaukana toisistaan olevien pääasemien väliin avattiin Tzelin asema (100 kilometriä Tsingshistä) 1907 sivuasemaksi, tullen pari vuotta sen jälkeen pääasemaksi.

TAYUNGIN (YUNGTINGIN) LÄHETYSASEMA

Tämä pääasemien sijoitustapa osoittaa selvästi, että lähettiemme tarkoituksena oli nopeasti saada koko Suomen lähetysseuralle uskottu alue evankeliumin verkkoon. Tähän

TZELIN LÄHETYSASEMA

heitä kannusti silloin vallinneet erinomaiset työmahdollisuudet ja silloin yleisesti vallalla ollut pelko, että näin avautuneet ovet voivat pian sulkeutua. Lienee siinä myöskin ollut pelkoa kilpailevista lähetyksistä, jotka saattaisivat yhtenäisen työn kehityksen katkaista, ellei nopeasti edetä ja vallata pääpaikkoja.

Pääasemien ympärille perustettiin sivuasemia ja saarnapaikkoja. Kuinka muutoin olisikaan evankeliumi voinut kaikua koko laajalla alueellamme! Mutta erikoisesti juuri näitten sivuasemien perustamisessa ja hoitamisessa ilmenee veljien hätäilevä työn laajentaminen. Ei odotettu siemenen leviämistä keskustasta ja seurattu sen jälkiä. Kuten pääasemat, syntyivät sivuasematkin ulkoapäin tulleesta sysäyksestä. Entä työmiehet! Sivuasemille tarvittiin evankelistoja. Ja sellaisiksi pantiin toimeensa valmistumattomia miehiä.

Työhönsä valmistumattomat evankelistat olisivat tarvinneet asemanjohtajan jatkuvaa henkilökohtaista ohjausta ja syventämistä. Mutta miten oli se mahdollista? Ajatellaan 1906:n loppua, jolloin oli 12 evankelistaa ja pastori Sjöblomin vaimonsa sairauden tähden oli jätettävä lähetysala. Huomioonottaen, että kiinan kielen ja Kiinan olojen oppimiseen menee 2 vuotta, ennenkuin lähetti täysin voi tarttua tehtäviin, oli 1906 Sihvonen yksin se, joka täytti nämä edellytykset. Näissä oloissa ei ollut apulaisten tehokas kehittäminen mahdollinen, sillä vaikka Meedar johtikin Tayungin työtä ja Puutula oli Tsingshissä Sihvosen apuna, oli Sihvosella evankelioimistyön lisäksi huolenaan Tsingshin seurakunta ja jo 1903 perustettu Tsinglan poikakoulu, jonka opettajista oli samoja vaikeuksia kuin evankelistoistakin. Vaikkapa siis onkin tunnustettava, että tämä innokas työn laajentaminen kantoi hyvää hedelmää sikäli, ettei ainoastaan evankeliumin

LAURA NYBERG

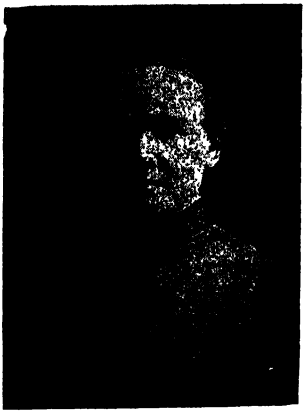

SANNI LAMPEN

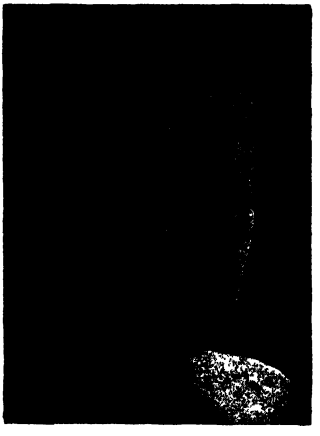

AINO AHDE

saaoma kaikunut laajalti, vaan näissä laajoissa piireissä onnistuttiin istuttamaan myötätunto työtämme kohtaan, niin toiselta puolen työn liian nopea laajennus ja työhönsä pystymättömät apulaiset veivät lähetyksemme henkiseen puristukseen ja kriisiin, joiden tähden on kauan kärsitty.

Kulingin kesäkokouksessa 1907 todettiin, että Tsingshissä kerran kuussa evankelistain kanssa oli asemalla työstä neuvoteltu ja heille ohjeita annettu, Yungtinigissa ei vielä oltu siihenkään päästy. Mutta kokouksen päätöksen mukaan pidettiin Yungtingissa opetuskursseja v. 1910 ja seuraavina vuosina vuoteen 1914 keskimäärin 10:lle evankelistalle vuo-

SHEKOUN SEMINAARI

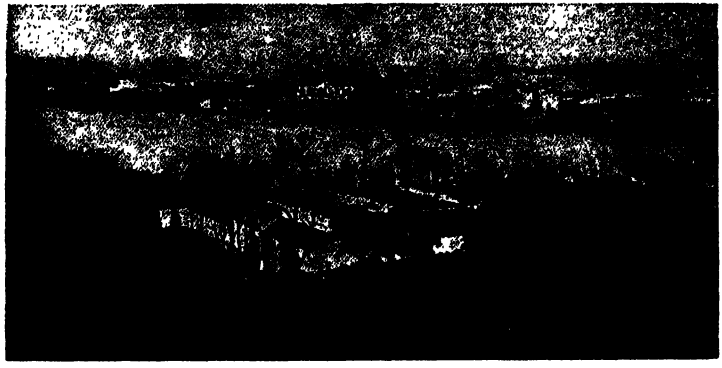

TSINGSHIIN SAIRAALA

dessa. Silloin totesi Meedar, että useat evankelistat olivat kykenemättömät seuraamaan kursseilla annettua opetusta, ja ehdotti, että tällaiset siirrettäisiin muihin toimiin. Vuosikokouksessa 1912 määrättiin evankelistain pätevyysehdot. Mutta parannusta oloihin alkoi tulla vasta sen kautta, että vuodesta 1913 valmistui kiinalaisia työmiehiä lähetysalallemme Shekoun seminaarista, johon Suomen lähetysseura osallistui kolmen muun lutherilaisen lähetysseuran kanssa. Alkeiskoulujemme ja myöhemmin Tsinglan keskikoulun kautta on sinne meiltä valmistunut oppilaita, joista Shekoussa on kehittynyt saarnamiehiä ja opettajia. Myöhemmin on evankelistoja saatu myöskin Tsangshan raamattukoulusta.

Toiset tänä aikana alullepannut työhaarat eivät ole joutuneet edelläesitettyyn liialliseen vauhtiin. Niillä on ollut omat esteensä. Niinpä Kiinan *naismaailma* on siksi syvällä pimeydessä, että tarvittiin monivuotista kärsivällistä ponnistelua, ennenkuin tällä alalla työ lähti luistamaan. Perustavan työn naislähetyksessämme ovat suorittaneet sisaret *Sanni Lampen* ja *Laura Nyberg* ollen heidän uraa uurtavan työnsä seurauksena (puhumatta Tayungin tyttökoulusta, jonka he yhdessä avasivat 1907): Tsinglan tyttökoulu (1908) ja naistyö Tsingshin piirissä Sanni Lampenin verrattoman järjestelykyvyn ja uhrautuvain ponnistusten tulosta; Tzelin raamattukoulu, äitien ja lasten koulu sekä sikäläinen naistyö on lähtenyt liikkeelle Laura Nybergin koko sydämen rakkaudella ja antaumuksella suoritetusta työstä. Naislähetys on päässyt niin pitkälle, että toisten lähetysseurojen kouluapua hyväkseen käyttäen, meillä naistyöhönkin on saatu kiinalaisia apulaisia, kuten tällä työllä on ollut suurenmoinen merkityksensä Kiinan seurakuntiemme naisjäsenien lisääntymiselle ja kiinalaisten miestyöntekijöittemme puolisojen kehitykselle.

Lääkärilähetys alettiin 1907, jolloin tohtori *Hannes Heikinheimo* saapui Tsingshiin ja alkoi siellä lääkärityön. Hänen oli kuitenkin heikontuneen terveyden tähden lähdettävä kotimaahan jo 1909:n alkupuolella, jo-

YUNGSHUENIN LÄHETYSASEMA

ten hänen työllään näin tuli olemaan pääasiassa perustuksen laskeva, ennakkoluuloja raivaava merkitys hänen sisarensa tohtori Helmi Heikinheimon toiminnalle 1911—1916. Hänen työtään taas haittasi sairaalan puute. Työ oli n. s. poliklinikkatyötä, ja ylenmääräinen työtaakka mursi tämänkin lääkärin terveyden. Kiinassa on kuitenkin voitu antaa lääkärikouluutus kiinalaisille. Hankoussa valmistui meille täten kiinalainen tohtori 1916. Vaikeuksien tähden, joita nuoren tohtorin luonne aiheutti, oli tämä työ kuitenkin lopetettava 1919, ja vasta kun 1924 voitiin tohtori *Aino Ahde* lähettää Kiinaan, on työ Tsingshissä uudelleen lähtenyt liikkeelle nuoren kiinalaisen lääkärin työskennellessä meikäläisen lääkärin apuna. Miten suuren arvon kiinalaiset antoivat lääkärilähetystyölle, sitä osoittaa se, että sairaalamme hyväksi kiinalaiset sotilasviranomaiset 1924 lahjoittivat noin 2,000 dollaria. Kiinan lääkärilähetys näkyy kaikista vastuksista huolimatta tuottaneen siunausta ympäristöönsä.

1914 muodostaa käänteen Suomen lähetysseuran Kiinan lähetystyön kehityksessä. Edelläesitetty kehitys aiheutti henkisen puristuksen ja kriisin työalalla, ja muutenkin tunnettiin työn järjestelyn tarvetta. Rovasti *H. Haahden* toimittama tarkastus (1914 alussa) ja sen aikana käydyt neuvottelut johtivatkin uusiin suuntaviivoihin. Evankelistoille oli annettava perusteellisempi opetus kuin tähän asti ja tarkan valinnan ja tutkimuksen perusteella heidät palvelukseen otettava. (1914 poistettiin kiinalaisia apulaisia työstä 20). Työtä oli laajennettava vain tosi tarpeen vaatiessa. Siksi onkin vuodesta 1914 perustettu vain yksi, lestadiolaisen haaraosaston v. 1916 avaama pääasema, *Yungshuen*. Sivuasemia ja saarnapaikkoja ei enää ole perustettu, varsinkaan kun maailmansota vei seuran aineelliseen ahdinkoon, muuten kuin paikkakuntalaisten pyynnöstä ja heidän kannattaessaan hanketta. Myöskin koulutyön alalla on muutos tapahtunut. 1913 oli lähetysalallamme 21 eri koulua, niissä 797 oppilasta. Kotimaisen kannatuksen vähentyessä oli sivuasemien koulut jätettävä kiinalaisten seurakuntien ylläpidettäväksi. Vain aniharvat oli-

vat siihen valmiit. Oppilasluku aleni 1919 paljon alle 400. Vähemmän sopivat opettajat erotettiin ja jälelle jääneitä valmistettiin tehtäväänsä. Näin koulut laatunsa puolesta paranivat. 1924 oli taas 46 erilaista koulua 1,584:ne oppilaineen. Mutta 1926 tuli tälle työlle tuho. Kommunismin valtaannousu Etelä-Kiinassa teki koulutyön kokonaan mahdottomaksi. Vuoden lopulla suljettiin koulumme Tsingshissä, ja koko lähetystyön supistuessa pienimpäänsä oli muualla tehtävä sama.

Työn painopiste on kysymyksessäolevana ajanjaksona siirtynyt evankelioimistyöstä seurakuntatyön puolelle: työntekijäin valmistamiseen, seurakuntalaisten kehittämiseen ja seurakuntajärjestelmän luomiseen. Paitsi seurakuntaelämän henkistä nousua, jonka havainnollisena ilmiönä on kiinalaisia vihitty papeiksi 7, ensimäiset 3 $^{26}/_{6}$ 1921, saattaa Kiinassa havaita suurta seurakuntaharrastuksen elpymistä itsekannatuksen nousussa. Mitä taas seurakunnalliseen järjestäytymiseen tulee, ovat sivuasemat muodostuneet suuressa määrin itsenäisesti toimiviksi seurakunniksi ja seurakuntien yhteiseksi hallintoelimeksi on tullut *keskuskomitea* (kiinalaisia 2, lähettejä 3), myöhemmin *kirkkohallitus* nimisenä (kiinalaisia 3, lähettejä 3). *Kirkolliskokouksissa* (ensin joka 3:s sitte joka 5:s vuosi) pohditaan seurakuntien yhteisiä järjestely- y. m. asioita. Niiden päätökset lähetetään lähettienkokouksen lausunnolla varustettuina lähetysseuran johtokunnan vahvistettaviksi.

Lutherilaisten seurojen seurakunnat Kiinassa ovat yhtyneet »Kiinan lutherilaiseksi kirkoksi». Meidänkin Kiinan kirkkomme kuuluu tähän laajaan lutherilaiseen järjestöön, mikä seikka epäilemättä on ollut omiaan kehittämään kirkkomme järjestelytoimintaa.

Mutta Kiinan lähetyksen suuri ahdistus ja ulkonaisten laitosten romahdus 1926—1927 ei viittaa jatkuvaan järjestelykauteen, vaan uuteen Kristuksen ristinvoimaa uhkuvaan evankeliumin julistukseen, jos muuten Kristuksen kirkko siellä nyt kuten ennen on veritodistuksesta sisällisesti voimistunut.

3. SUOMEN LÄHETYS JAPANISSA.

Evankeliumiyhdistyksen lähetit alkoivat lähetystyön Japanissa 1900 *Kjushun* saarella erään amerikkalais-lutherilaisen lähetysseuran yhteydessä. Työ jatkui vuoteen 1905 vaatimattomana, vain pyhäkoulutyönä ja kirjojen levittämisenä, kun näet pastori Wellroos jo ensi työvuonna jätti lähetysalan ja Ester Kurvinen jäi sinne yksin. Venäjän ja Japanin välinen sota taas 1904—1905 tuotti amerikkalaisille ylen suuria vaikeuksia suomalaisten suojaamisessa, joten *Ester Kurvinen* ja *Siiri Uusitalo* (saapunut 1903) erosivat amerikkalaisten yhteydestä ja valitsivat 1905 työpaikakseen *Shimosuvan* tehdaspaikan Suvajärven rannalta Naganon läänissä. Tänne saapui myöskin jo työn alkuun *Taavi Minkkinen* puolisoineen.

Shimosuvassa työ lähti käymään lupaavin merkein, varsinkin kun Kjushulta oli tuotu mukana japanilaisia apulaisia. Katusaarnoja pidettiin, ympäristöön tehtiin matkoja ja pyhäkoulussa saattoi olla satakin lasta. Jo 1906 vuoden lopussa oli kastetuita 13. Mutta alkuviehätyksen jälkeen tuli taantumus, niin että esim. vuonna 1911 ei ketään kastettu.

1907 saapui uusia lähettejä: pastori *Koskenniemi* ja lähetyssaarnaaja *Savolainen* puolisoineen sekä sisaret *Nylund* ja *Westen*. Silloin sisar Uusitalo siirtyi *Tokioon* ja alkoi siellä työn; sinne häntä seurasi pastori Koskenniemi rouvineen; myöskin Taavi Minkkinen lähti muuanne. Shimosuvasta, jossa oli ilmennyt kylmenemistä, siirtyi Savolainen 1912 Suvajärven rannalla olevaan *Kamisuvaan*, josta tuli pääasema Shimosuvan siirtyessä sivuasemaksi. Tänne tulivat Taavi Minkkinen palattuaan Suomesta virkistysmatkalta sekä vasta valmistunut *Daniel Watanabe*, joka suvalaisena koulupoikana oli lähetyksen ensi aikoina vastaanottanut kristinuskon ja saanut lähetyssaarnaajakasvatuksensa Suomessa. Mutta Kamisuvassa tapahtui taantumus kuten Shimosuvassakin. Minkkinen lähti sieltä 1919 Suomeen virkistysmatkalle ja Watanabe oli jo sitä ennen siirtynyt Tokioon seurakunnan jäädessä *Rub. Lindgrenin* hoitoon. Jo 1916 kirjoitetaan, että Kamisuvan työ on kuin aallon pohjassa ja 1926 on sen seurakuntajäsenten luku vain 82, kun Shimosuvassa niitä on 219 ja Okajassa (tois. sivuasemalla) 172 henkeä.

Tokiossa alkoi työn 1907 sisar Uusitalo asettuen asumaan tämän suuren kaupungin läntiselle laidalle, Sendagaja-nimiselle paikalle. Apunaan

hänellä oli japanilainen raamattunainen.*) Työ alkoi täälläkin pyhäkoulutyöstä ja kodeissakäynnit ovat Tokiossa saaneet erikoisen merkityksen. Jumalanpalvelusten sanotaan vetäneen nuoria, erikoisesti opiskelevaa nuorisoakin puoleensa. Siiri Uusitalo on täällä suorittanut päätyönsä (erosi Evankeliumiyhdistyksestä 1926), samaten Daniel Watanabe (vuoteen 1922). Erikoisen tärkeäksi on Tokio tullut Suomen japanilähetykselle sen kautta, että pastori *Salonen* siellä $^{15}/_{1}$ 24 alkoi seminaarikurssin japanilaisten työntekijäin valmistamista varten. Kurssi päättyi 1926, jolloin siitä 7 miestä ja 3 naista valmistui. »Oppilaat näyttävät olevan kykeneviä miehiä. Tosin heidän pohjasivistyksensä ei ole korkea. Vain yksi on käynyt keskikoulua.» Näin kirjoittaa heistä tarkastuksen tuloksena pastori Tamminen. Tokion seurakunta on kaupungin suuruuteen nähden pieni, mutta kuuluu siihen joitakin »jalosukuisiakin». 1926 siinä oli 200 jäsentä.

Vankimmaksi näyttää kehittyneen *Iidan* seurakunta Naganon läänin etelä-osassa, vaikka sen jäsenten sanotaan asuvan sangen hajalla Iidassa ja sen ympäristössä. Seurakunnan perusti 1908 pastori *Koskenniemi* rakentaen Iidaan oman asematalon. Työn alku oli täällä vaikea, sillä paikkakuntalaiset osoittivat kylmyyttä evankeliumin julistusta vastaan. Alulle pääsi työ täälläkin pyhäkoulusta. Kun 1913 sinne tuli pastori Salonen aseman hoitajaksi, alkoi hän kasvattaa kahta japanilaista nuorukaista lähetystyötä varten. Ja nyt (1913) avattiin siellä *lastentarha*, jota ensin johti sisar Hytönen, sitte Nylund ja joka vastuksista huolimatta on mennyt eteenpäin, niin että kaupunginvaltuustokin sitä on kannattanut avustuksillaan. Iidassa valmistui myöskin 1924 uusi *oma kirkko*, jonka yhteydessä on lastentarhahuoneustokin. Seurakunnan jäseniä oli Iidassa 1926 — 250 henkeä, sen tärkeimmällä sivuasemalla Akahossa 36 henkeä.

Myöskin Pohjois-Japanissa Hokkaidon saarella *Sapporon* kaupungissa alkoi lähetyssaarnaaja Savolainen 1916 lähetystyön. Jo 1918 oli siellä 34 kastettua. Mutta 1923 oli se työ lakkautettava »lähetyksemme vaikean tilanteen takia».

*) Vastasaapuneena pastori Koskenniemen pääasiallinen tehtävä vielä oli kielen opiskelu.

NIMILUETTELO.

Aarni, Sulo 477
Abdul Hamid 267
Ahde, Aino 503
Alanen, Lyyli 477
Alen, Kustaa Fr. 465
Alho, Viktor 493
Ali 236
Andrews, C. F. 56
Anjiro 15
Ansgar 2, 10
Arens, B. 414, 417
Arpiainen, Vilhelmiina 482, 497
Ashe, 335
Barton 250, 268
Bentinck 71, 79
Bergroth, Elis 469
Biard, Bishop 433
Björklund, B. B.. 460, 464, 487
Boardman 133
Bonifacius 2, 10
Booth, William 409
Bruce 271
Bryce 370
Buchanan, C. L. 66
Burchell, Thomas 408
Burns, William 152
Burton, M. 295, 324
Børresen, H. P. 426
Cajander, Elli 482
Callenberg 420
Campanius, Johannes 407
Carey, William 23, 38, 59, 92, 130
Casalis 346
Chalmers, James 395
Chalmers, Thomas 69
Chamberg 483
Chundra Lela 111
Clark 434
Coillard, Francois 347
Columbanus 10
Columbus 14
Cook, James 36, 39, 373-
Cook, miss 94
Cromwell 22
Crowther, Samuel 317, 365
Dahle, L. P. 427
Dalman, G. 419
Damascenus, Johannes 251
Darwin, Charles 373, 379, 409, 411
Dayanand 120
Delitzch 420
Dober, Leonhard 28
Duff, Alexander 69- 95-
Duncan, W. 161, 164
Duncan, W. 406
Duperry 376
Durchman 454
Düring 315
Eddy, Sherwood 98, 173, 174, 269
Egede, Hans 29, 406
Ekblom, Katarina 454
Eklund, Anna 496
Eliot, John 21-
Elisabeth, kuningatar 294
Engman, Lydia, (Kivivaara) 471
Erickson, Maria 496
Faber E. 152
Fabri, 459, 464
Filippo, evankelista 334
Fjellstedt, Peter 424
Fjellstrom, Per 424
Franciscus Assisilainen 12, 27, 252
Francke, August Herman 23, 28
Fransson, Fredrik 483
Fraser, Andrew 80
Fraser, Donald 245, 367
Fredrik IV 23
French, piispa 257, 272
Fries, Karl 438
Fukuzawa 210
Gairdnier, W. H. 269, 277
Gardiner, Allan 409-
Georg, Tongan kuningas 394
Gilmour, James 187-, 398
Glad, Akseli Juho 465, 477, 492
Glikhikan 32
Gobat, Samuel 266
Goldie, Georg 300
Goldziher, I. 238
Gordon, Charles 153
Gossner, Johannes 452
Grant, J. A. 295, 328, 338
Graulin 456
Gregorius XV 13, 413
Grenfell 326
Griffith, John 167
Grönlund, Vilho 482, 498, 499
Gützlaff, Karl Friedr 150-, 455

Haahti, Hannu 473, 475, 478, 479. 503
Hahn, Karl Hugo 459
Hakala, Kustaa 465
Hannington, H. piispa 335
Hannula, Fr. W. 465, 473, 476, 491, 492
Hardy, Alpheus 204
Harris, J. H. 386
Harris, Townsend 194
Hasseltine-Judson, Ann. 130-
Hawkins, John 293
Hedberg, Fredrik Gabriel 455
Heikinheimo, Hannes 472, 502
Heikinheimo, Helmi 472, 503
Heinonen 463. 487
Heiskanen 483
Hellendoorn 400
Henrik Purjehtija 292
Henrik Pyhä 11
Hepburn, J. 195, 202
Herzl 421
Hertz, Klara 483
Heuman, Ernst, piispa 426
Hill, David 166
Hirn, Akseli 466, 468
Hobson 152
Hsi 166
Hung-Siu-Tsuen 153-
Hunt 394
Hänninen, Aug. 478, 492
Hydén, Charlotta 454, 455
Hytönen, Rosa 506
Hyytiäinen, Juho 482
Högström, Per 424
Ilwan 455
Imad-ud-din 262
Ingman, Edith 482
Ito 214, 215
Jager Afrikaner 310
Johannes Maute Corvinolainen 142
Johnson, Johannes 427
Johnson (Janssen) 315
Johnstone, Harry 303
Juan-shi-kai 173
Judson, Adoniram 42, 129-
Jurvelin, Karl 462, 463, 487, 489
Jähnicke, Johann 43
Järvinen, Aatu 477
Kant, R. 247
Keith-Falconer, Jan 257
Kempf, van der 307
Keshab, Chunder Sen 121, 127
Kestilä, Alma 469
Khama 301, 351
Kjernander, John Z. 66
Knibb, William 408
Koivu, Kalle 492
Konfucius 138-, 173
Konstantin 6
Kontio, Kaarlo Fredrik 465
Koskenniemi 505, 506
Ko-Tabio 135
Krapf, Johan Ludvig 295, 322
Kronqvist, Elin 483
Kublai-Kahn 142
Kumar Rudra 124-
Kurvinen, Ester 484, 505
Kurvinen, Pietari 460, 463, 488, 489
Kustaa Vaasa 424
Lagus, Jonas 453, 454
Laman, K. E. 425
Lao-tse 140
Larsen, L. P. 98, 426
Las Casas 293
Lawes 395, 398
Legge 152
Leibnitz 19
Leopold 299
Lewanika 352
Liang-Afa 145, 147
Liljeblad, Emil 492, 493
Lindberg, Hilja 469
Lindgren, Ruben 505
Livingstone, David 2, 291, 292, 294, 295, 307, 323, 325
Lobengula 301, 350
Lockart 152
Longman, James 483
Longman, Ruth 483
Lucander, August Wilhelm 458
Lugard 339
Lullus, Raymundus 12, 252
Luther, Martin 13
Lönnroth, Elias 456
Mackay, Alexander 328-, 432
Madhi 236
Malmberg, Niilo Kustaa 452, 454
Malmström, Aleksanteri 461, 462, 487, 488
Marsden, Samuel 376, 377-
Marshman 61
Martyn, Henry 67, 255
Massinen 483
Mc Carthy 163
Medhurst 152
Meedar, Martin 499, 500, 502
Meijer, Agnes 482
Mellberg K. K. 455
Meurman, Agaton 456
Mills, Samuel 42, 128
Milne, W. 145, 146, 152
Minkkinen, Taavi 505
Moffat, Mary 310
Moffat, Robert 309-
Morrison, Robert 143-
Mosilikatse 303, 312, 346
Moshesh 346
Mott, John 98, 125, 173, 174, 184, 215
Mtesa 327, 332
Muhammed 230
Mustakallio, Jooseppi 468-
Mustakallio, Selma 471
Mwanga 335
Nachtigal, G. 295
Nanguroshi, Eva Maria 463
Newell 131-

Nicolai 198
Nisima, Josef 198, 202, 203-, 216
Nitzschmann, David 28
Nommensen, Ludvig 401-
Nordenskjöld, Otto 303, 433
Nott, H. 376
Nowar 388, 389
Närhi, Emil 493
Nyberg, Laura 471, 499, 502
Nyberg, Matias 453
Nylund 505, 506
O'Flathery 334
Okuma 200, 214, 219
Oldham, J. H. 439
Olopun 142
Omar 249
Onasch 458
Paasio, K. A. 473
Parker, Peter 157
Paterson, John 452
Paton, John, G. 386
Patteson, J. C. 395
Paulus 2, 4
Paunu, Uuno (Dufva) 468, 473, 476
Pennel, T. L. 273
Perry 194
Petersin, Elly 483
Pettinen, August 465, 476, 491, 492
Pfander, Gottlieb 256, 262, 272
Philip 309
Piirainen 463, 487
Pilkington, George 338
du Plessis, J. 369
Plütschau, Henrik 23-
Pomare, Tahitin kuningas 376
Price 133
Puutula 500
Rainio, Selma 472, 494
Ramabai, Pandita 105
Ram Mohan Roy 71-, 121
Ranade 123-
Ranovalona 342
Rautanen, Anna 469
Rautanen, Martti 460, 464, 465, 487, 488, 491
Rautanen, Reinhold 477
Rebmann, Johann 295, 322
Reijonen, Tobias 460, 464, 465, 466, 488, 489, 490
Renqvist, Henrik 452, 453, 454, 455
Rhee, Syngman 224
Rhenius, Carl Ewald 68
Ricci 16
Rice, Luther 128
Richard, James 128
Richter, J. 346
Riedel 400
Ringeltaube, W. T. 68
Robert de Nobili 16
Roiha, Yrjö 465
Roos 454
Roosevelt, Th. 433
Ross, Johan 186
Ruatara 378
Rönkä, Samuli, Heikki 465
Saari, Heikki 477, 492
Salonen 506
Savola, Albin 465
Savolainen 505, 506
Schauman, T. L. 456, 457, 458, 460
Schmidt, Georg 304
Schwartz, Chr. Fr. 25-, 68, 400
Schweinfurth 295
Schweitzer, A. 368
Seeley, John 74
Severinus 8
Selwyn, G. A. 380, 395
Sharp, Alfred 303
Shimada 195
Sihvonen, Erland 498, 500
Siikala, Kerttu 477
Siman, G. 242
Sirelius, K. J. G. 456, 457, 458, 461, 463, 467
Sjöblom, Hannes 470, 498, 500
Skoglund, Kustaa Mauritz 460, 463, 489
Skrefsrud, Lars 426
Skytte, Johan 310
Slessor, Mary 355
Smith 328, 330
Smith, A. 436
Smith, George 74
Speer, Robert 176
Speke, J. H. 295, 324, 328
Spener, Herbert 22
Stenius, Elna 496
Stevenson, R. 164
Stevensson, L. R. 397
Stott 161
Swami, Vivekananda 120
Tagore, Rabindranath 102
Tamminen, K. W. 484
Tanaka 206
Taylor, Hudson 154-
Tengström, Jaakko 453
Thomas 59-
Tokomani 214
Tolonen, Kaarle Leonard 460, 463, 488, 489
Tomkins 398
Topelius, Z. 456
Träskbäck, Edla 483
Tschaka 290
Tsi-hi 169
Tucker 339, 340
Tuomas 57
Tuomas, piispa 11
Tötterman, K. K. 458, 462, 463, 464, 466, 467, 468
Uhde, Ferdinand 452, 454
Ulfila 7
Utshimura, Kantzo 217
Waeneberg, G. M. 456, 467
Waismaa, K. 483
Wang, C. F. 182

Ward, M. 61-
Warneck, Joh. 346, 417
Warren 303
Wasco da Gama 14
Washington, Booker 407
Watanabe, Daniel 505, 506
Watson 277, 279
Wehanen, Juho 465
Weikkolin, Kaarle August 460, 464, 465, 487-
Wellesley 61, 66
Wellroos 484, 505
Venerabilis, Petrus 252
Venn, Henry 322
Verbeck, Guido 61, 66, 195, 198, 199
Wesley, Johan 36
Westen 505
Westerman 229, 278
Westlund, Nils 425
Wherry 274
Whitefield 36
Wilberforce, Will 38, 294
Wilder, Rob. 98
Williams, Henry 379
Williams, Jane 379
Williams, John 380
Williams, William 379
Willibrord 10
Wilson 331
Witt, P. O. H. 294
Xavier, Francesco 15-, 58, 255, 412
Yi Sang-jai 226
Young, Mackworth 80
Zeisberger, David 30-, 407
Ziegenbalg, Bartolomeus 23-
Zinzendorff, N. L. von 27, 28, 34
Zwemer, S. 229, 248, 260

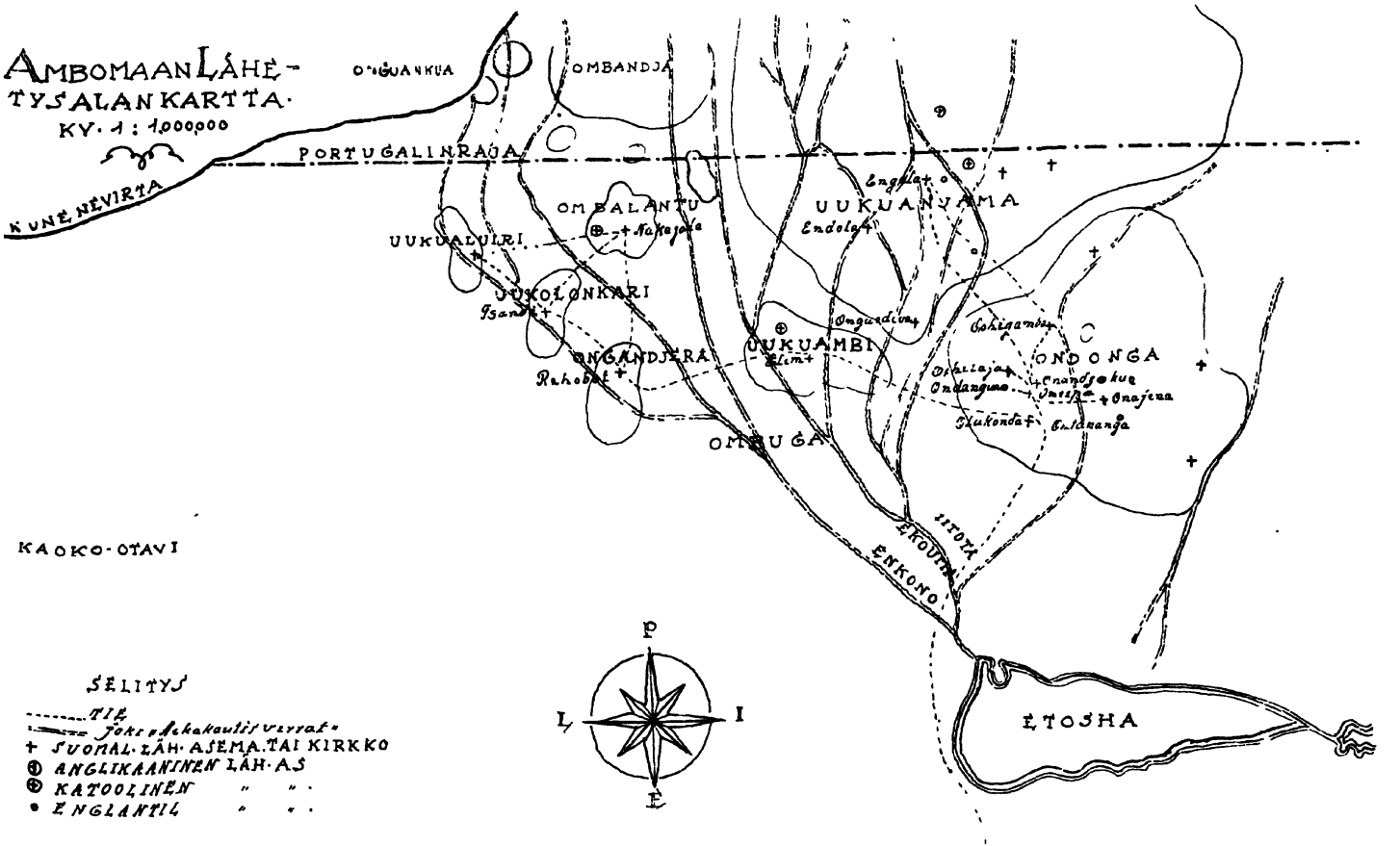
AMBOMAAN LÄHETYSALAN KARTTA
KV. 1 : 1,000,000
ONGUANKUA
OMBANDJA
PORTUGALINRAJA
KUNENEVIRTA
OMBALANTU
Nakejaka
UUKUVALULRI
UUKOLONKARI
Isanga
ONGANDJERA
Rehoboth
UUKUAMBI
Elim
Engelat
Endola
UUKUANJAMA
Ongudiva
Cahigamba
ONDONGA
Onandjokue
Onajena
Nakonda
Omuonga
KAOKO-OTAVI
ETOSHA
SELITYS
TIE
+ SUOMAL. LÄH. ASEMA TAI KIRKKO
ANGLIKAANINEN LÄH. AS
KATOOLINEN " "
ENGLANTIL " "

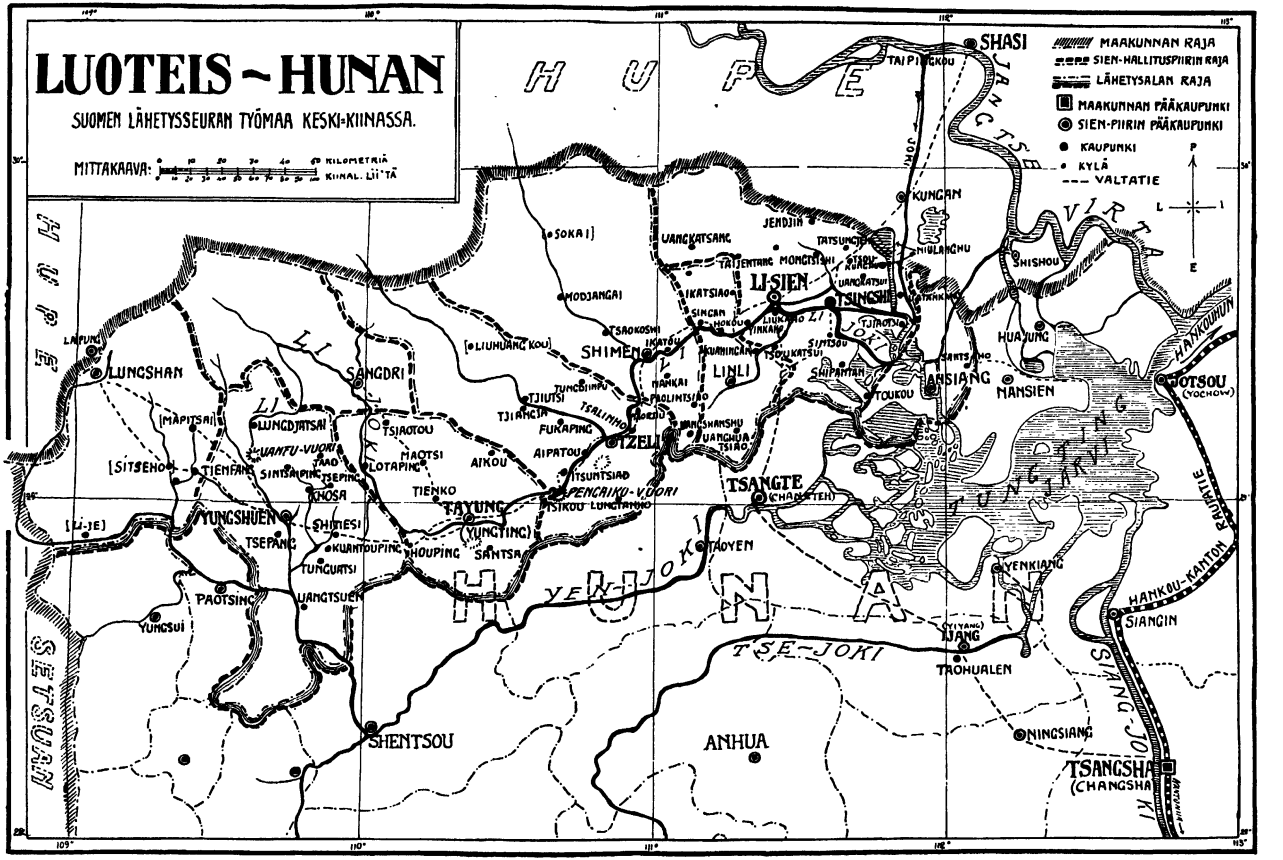
LUOTEIS-HUNAN
SUOMEN LÄHETYSSEURAN TYÖMAA KESKI-KIINASSA.
MITTAKAAVA: KILOMETRIÄ KIINAL. LI:TÄ
MAAKUNNAN RAJA
SIEN-HALLITUSPIIRIN RAJA
LÄHETYSALAN RAJA
MAAKUNNAN PÄÄKAUPUNKI
SIEN-PIIRIN PÄÄKAUPUNKI
KAUPUNKI
KYLÄ
VALTATIE
HUPE
HUNAN
SHASI
TAI PI CHOU
KUNGAN
JENDJIN
SOKAI
UANGKATSANG
TATSUNCHI
TAJENTANG
MONGTSANG
STARY KUNG
NIULANCHU
SNISHOU
LI-SIEN
TSINGSHI
MODJANGAI
IKATSIAO
SIMCAN
CHOKOU
LIUKATSUN
TUNGSHUI
SIMTSOU
SHIPAITAN
HUAJUNG
HANKOUN
LAIPUNG
LUNGSHAN
SHIMEN
TSAOKOSHI
IKATOU
HUANHICAN
SOUKATSUI
SANTSANG
LIULIHUANG KOU
SANGDRI
LI
KI
TUNGSHUI
HANKAI
LINLI
TJIUTSI
TSALINHO
PROLINTSIAO
TOUKOU
JANSIANG
MANSIEN
YOTSOU (YOCHOW)
MAPITSAI
LUNGDJATSAI
TJIANCIA
TSAOJOU
FUKAPING
TZELI
WANGSHANSHU
WANGHUA-THIAO
SITSENHO
WANFU-VUORI
TIENFANG
SINTSAPING
TSAO
TSEPING
MAOTSI
LOTAPING
AIKOU
AIPATOU
TSANGTE
(CHANGTEH)
TSIKOU LUNGTANG
TIENKO
TAYUNG
(YUNGTING)
SPENGKIKU-VUORI
YUNGSHUEN
[LI-JE]
KHOSA
SHIMTESI
TSEPANG
KUANTOUPING
HOUPING
SANTSA
TUNGUATSI
TAOYEN
YENKIANG
HANKOU-KANTON RAUTATIE
SIANGIN
PAOTSING
UANGTSUEN
YUNGSUI
YEN-JOKI
TSE-JOKI
CHANGSHA KI
IJANG
TAOHUALEN
SHENTSOU
ANHUA
NINGSIANG
TSANGSHA
(CHANGSHA)
SIANG-JOKI
SETSUAN
YUNGTING KIANG
VIRTA
JANGTSE
JOKI

लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी, पुस्तकालय
Lal Bahadur Shastri National Academy of Administration Library
मसूरी
MUSSOORIE

अवाप्ति सं०
Acc. No.....

कृपया इस पुस्तक को निम्न लिखित दिनांक या उससे पहले वापस कर दें।

Please return this book on or before the date last stamped below.

दिनांक Date	उधारकर्ता की संख्या Borrower's No.	दिनांक Date	उधारकर्ता की संख्या Borrower's No.

लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी
L.B.S. National Academy of Administration
मसूरी
MUSSOORIE
पुस्तकालय
LIBRARY
— 100946
अवाप्ति संख्या
Accession No. 20757
वर्ग संख्या
Class No. Handlic 209
पुस्तक संख्या
Book No. Aul